

HISTORIA
ECCLESIASTICA
TOMUS OCTAVUS.

HISTORIA
ECCLESIASTICA
PER ANNOS DIGESTA
VARIISQUE OBSERVATIONIBUS ILLUSTRATA

AUCTORE

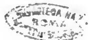
GASPARE SACCARELLO

TAURINENSI

CONGREGATIONIS ORATORII ROMANI PRESBYTERO

TOMUS OCTAVUS.

AB ANNO JESU CHRISTI 408. USQUE AD AN. 432.

ROMÆ MDCCLXXX.

EX TYPOGRAPHIA PAULI JUNCHI.

SUPERIORIBUS ADPROBANTIBUS.

BENEDICTO MAURITIO
CABALLICENTIUM DUCI.

GASPAR SACCARELLUS
TAURINENSIS
CONGREGATIONIS ORATORII ROMANI PRESBYTER
FELICITATEM.

Pud eruditos fere omnes commune est, quæ litteris abs se prodita in vulgus efferunt, si magno Principi nuncupata velint, plura e

veſtigio adferre, quibus id jure meritoque factum, aut excuſatione certe dignum declaretur. Petuntur hæc autem, uti probe Tullius monuit, plerumque aut ex benevolentia, aut beneficiorum magnitudine, aut dignitatis præſtantia, aut ſpe ſibi id utile futurum. Ego vero, Celſiſſime Princeps, tua incredibili plane Clementia unice fre. ctus, octavum hoc Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ volumen Tibi confidenter inſcribo, acceptumque maxime futurum auguror. Hanc enim, qua unus omnium præſtas, admirantur in Te omnes, non modo præſtantes pietate & doctrina, quibuſcum familiares conferre ſermones ſæpiſ-

ſime conſueviſti; verum etiam infimæ cujuſque conditionis homines, quos tanta humanitate complecteris, ut quaſi pater filios adloqui quodammodo videaris. Hanc ſummis ad Cælum laudibus extulerunt, non ſubalpinæ tantum, ſed exteræ quæquæ Gentes; eæque potiſſimum, quas cum non ita pridem inviſeres, adeo Tibi devinxiſti, ut Inſubres præſertim, Venetique, tuas maximas virtutes adhuc celebrantes, ſingularis plane Clementiæ memoria magnopere delectentur. Ipſe vero expertus hanc ſæpe fui, cum mihi ſextum hujuſce Hiſtoriæ volumen ad Te deferre, vel aliquid rogaturo co-

ram adire contigit. Itaque nihil unquam dubitare potui, quin alteram hanc operis ejusdem partem benigne ac peramanter excipere pergeres, tuoque patrocinio tuereris. Secundum præterea ipsius volumen dulcissimo Parenti Tuo Carolo Emmanueli (qui tamdiu laudabitur, cum memoria præclarissimorum Principum manebit), tertium Victorio Amedeo Sardiniæ Regi, Fratri Tuo carissimo, sextum denique Tuo amantissimo Nepoti Carolo Emmanueli Pedemontis Principi, ipsis benigne probantibus, nuncupassem; tot profecto, tantisque beneficiis a Regia Familia cumulatus hactenus, quidni op-

tima

tima quæque de Te ſperarem, atque operis, auctoriſque tutelam benigniſſime ſuſcepturum certe confiderem? Cæteras Tuas laudes lubens hic equidem copioſeque perſequerer; undenam vero in tanto ipſarum ſplendore exitum haberet oratio; quidve non ubique gentium pervulgatum prædicaret? Summam tamen ab ineunte uſque ætate in Deum pietatem non prætermittam, & incredibile ferme Religionis ſtudium, unde reliqua omnia uberrimo veluti e fonte proficiſcuntur, ac potiſſimum cum Majoribus cæteris, tam optimis Regibus Patri, Fratrique Tuo decus accedit. Quod enim ad Religionis

Hiſto-

Hiſtoriam illuſtrandam pertinet opus hoc, Tibi eximio ejuſdem cultori, ac vindici, injucundum nunquam eſſe poſſe, mecum quiſque facile intelligit. Oro igitur, obteſtorque, Celſiſſime Princeps, ut qua ſemper polles Benignitate peramanter excipias, atque fauſta & felicia omnia continuo tibi, Regiæque Familiæ adprecantem, patrocinio ſuſtentes: Tua hinc clementia apertius patebit; meumque erga te obſequium nulla unquam delebit oblivio.

AP.

APPROBATIONES.

OCtavum volumen Ecclesiasticæ Historiæ per annos digestæ, ac eruditis observationibus illustratæ a Clarissimo viro Gaspare Saccarello Congregationis Oratorii Romani de Urbe Presbytero, voluntati Rm̃i Patris Pii Schiara Magistri Sacri Palatii Apostolici, obsecutus percurri attenteque legi; nihilque in eo quod aut catholicæ Fidei, aut bonis moribus adversetur inveni; quin cum eam annorum seriem hoc volumen excurrat, ab anno scilicet 408. ad annum 432., in quibus tum Pelagiana, cum Nestoriana hæresis exorta, in ipsis fere incunabulis extinctæ & condemnatæ fuerint, maximam cum utilitate delectationem in iis excurrendis percipient historiæ ecclesiasticæ sacræque eruditionis studiosi; quare publica luce dignum censeo. Dabam ex Bibliotheca Vaticana Kal.Junii 1780.

Steph. Evodius Assemanus Archiep. Apameæ Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus.

OCtavum hoc Historiæ Ecclesiasticæ Volumen Cl. viri P. Gaspari Saccarelli, quod Rm̃i P. S. Pal. Apostolici Magistri jussis obtemperans legi, eamdem, ac præcedentia, eruditionem, methodum, ac diligentiam utique præsefert; quare quin publica luce donetur, quid obstet, non video.

Joseph Theoli S. Theol. D.

IMPRI-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

Fr. Antonius Marcucci Epiſcopus Montis-Alti Viceſgerens.

IMPRIMATUR,

Fr. Pius Thoma Schiara Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

HISTO-

HISTORIA ECCLESIASTICA

JESU CHRISTI AN. 408. INNOCENTII PAPÆ 8.
HONORII IMP. 16. & 14. THEODOSII JUNIORIS 7. & 1.
COSS. ANISIO BASSO, ET PHILIPPO.

1.

Funere & luctu octavum exordimur volumen, ab Arcadii scilicet Imp. obitu; hisque tristiora adhuc subjicimus. Ea quippe calamitosa tempora attingimus, ut in præfatione ad sæculum quintum adnotavimus, cum Barbarorum incursionibus utrumque Imperium quassatum pene ac concussum adeo est, ut ipsa Roma Gentium omnium olim Domina, hoc ipso anno ab Alarici exercitu primum obsessa, sequenti vero capta, ac direpta fuerit, ut mox narrabimus. Arcadius itaque, qui in Chrysostomi exilium, aut etiam mortem consenserat, *non diu post mortem ejus excessit e vita, Basso & Philippo Coss. Kal. Maji*, ait Socrates. Cum imperasset cum patre Theodosio annis tredecim, post patris obitum annis quatuordecim; *vixit annos unum & triginta, relicto filio Theodosio adhuc octenne*. De anno, quo Arcadius obiit, una est scriptorum sententia, de die tamen nonnulli dissident, quem ante diem decimam Kal. Septemb. aut unde-

JESU CHR. AN. 408. Arcadii imp. obitus.

Socrat. lib. 6 13. lib. 7. 1.

Zosim. lib. 5

Murat. Pag. Basnag. ad hunc an.

 cimo

JESU CHR. AN. 408. cimo Kal. Septemb. obiisse scribunt; Socratis tamen verior est sententia, quam Theodorus lector, & auctor Miscellæ, aliique confirmant, atque Kal. Maii Arcadium vitam finiisse non est dubitandum. Præter Theodosium, quem Imperii reliquit hæredem, feminas etiam habuit Arcadius, idest Placillam Caesario & Attico Coss. natam anno 397., Pulcheriam, Arcadiam, deinde Marinam anno 403. in lucem editam, ut narrat auctor chronici Alex. Is porro inertia magis, quam rebus gestis suum nobilitavit Imperium, nam cum uxori, Eunuchisque impensius famularetur, res publicas æque ac Christianas neglexit; apud quem post Eutropium primum locum tenebat Osius coquorum olim Præfectus, officiorum magister ab eo creatus. Unde Claudianus lepide cecinit:

Claud. in Eutropium lib. 2.

Sed prima potestas
Eutropium præfert, Hosio subnixa secunda,
Dulcior hic sane cunctis, prudensque novandi
Juris, & admoto qui temperat omnia fumo.

An Isdegerdes Rex Persarum Theodosii junioris tutelam susceperit.

2. Cumque utriusque Imperii turbatæ res essent, atque inter se ob Illyricianas provincias dissentirent Arcadius & Honorius fratres, Arcadius moriens, qui filium impuberem, ac vix septennem Imperii hæredem relinquebat, timens ne se sublato, aut perfidorum insidiis, aut Honorii potentia opprimeretur, inusitato quidem consilio, sed exitu felicissimo, Theodosium puerulum Isdegerdis Persarum Regis tutelæ commisit, ac commendavit, ut narrat Procopius. Rex autem Persarum Isdegerdes magnitudine animi jam ante clarissimus, cum oblatas sibi tabulas legisset, mandata Arcadii non est aspernatus, &, quamdiu vixit, Imperium Theodosio conservavit, ac litteris ad Senatum Romanum datis, Theodosii Augusti tutelam se suscipere declaravit; eadem cum Procopio narrat Agathias, & Theophanes, qui addit Isdegerdem misisse Antiochum virum moribus, & eruditione egregium, ut pueri curam gereret, quo *maxime plura pro christianis scribente, atque ita christiana lex per totam Persidem dilatata fuit*, ait Theophanes. Auctor vero Miscellæ Isdegerdis ad Senatum CP. litteras ea de re scriptas his verbis refert: *Arcadio dormiente, meque curatorem filii constituente, qui suppleat locum direxi. Ne quis ergo puero insidias conetur, ne prælium intolerabile contra Romanos insurgat.* Hanc tamen Rom. Impe-

Procop. de bello Pers. lib. 1. cap. 2.

Agath. lib. 4. 12.

Miscell. auctor. lib. 13.

Imperii, juniorisque Imperatoris tutelam Isdegerdi delegatam, quam, Procopio auctore, historici passim narrant, vix verosimilem, ac fictitiam fuisse adnotavit Tillemontius, quin meram redolere fabulam scribit Basnagius, quam primum a Procopio vulgatam ceteri transcripserunt; dubitandi tamen ratio, eaque gravissima inde facile occurrit, quod scriptores Theodosii ætate coævi, aut saltem Procopio viciniores, ut Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Zosimus, aliique, ne verbum habent, quin de Imperii Orientalis, & Theodosii tutela Isdegerdi ab Arcadio delegata ea narrant, quæ cum Procopii narratione conciliari vix possunt, Socrates etenim Imperii summam apud Anthemium fuisse narrat, virum sui temporis prudentissimum; Sozomenus vero Theodosii *curatricem*, *ac totius Imperii* Pulcheriam sororem fuisse commemorat, *quæ licet nondum quindecim annos nata*, *supra ætatem tamen sapientem ac vere divinum sensum accepit*, quæ quidem aliquot ab hinc annis contigisse suo loco inferius videbimus, nam hoc anno decennium vix Pulcheria attigerat. Id denique confirmat Zosimus, dum ait: *Stilicho cupiebat in Orientem proficisci*, *resque Theodosii constituere*, *qui Arcadii filius erat adhuc juvenis*, *ac tutelæ indigus*, *& ipse Princeps Honorius idem illud iter suscipere cogitabat*, *ut quæ stabiliendo pupilli hujus Imperio facerent*, *ordinaret*; eademque narrat Sozomenus, qui cum Zosimo adnotat, Honorium Stilichonis consilio ab Orientali itinere ob imminentes barbarorum incursiones deterritum fuisse, quæ sane cum Isdegerdis injuria tentata fuissent, ac tanti apud nos sunt, ut etsi Isdegerdi delegatam tutelam omnino non evertant, dubiam tamen reddant.

JESU CHR. AN. 408. Bar. an. 408. Pag. ibid. Tillem. hist. Imp. tom 6. pag. 2. & 597.

Socrat. lib. 7. 1.

Sozom. lib. 9. 1.

Zosim. lib. 5. 4.

3. Dum autem Stilicho *sumptis secum quatuor legionibus in Orientem proficisci parabat*, magna rerum mutatio contigit, gravissimæque clades Occidentali Imperio acciderunt, atque in primis cum Zosimo adnotandum est, quod cum Honorius Imperator Mariam Stilichonis filiam sibi despondisset, ea e vivis excessit, *Imperator autem Honorius*, *sororem ejus Thermantiam sibi matrimonio jungi petebat*. *In hoc Stilicho quidem non adscensurus videbatur*, *sed urgebat Serena*, *atque operam dabat*, *ut Honorium alteri filiæ copularet*, ait Zosimus.

Honorii nuptiæ cum Thermantia.

Sozom. lib. 9. 4.

Zosim. lib. 5.

4. Nuptiis celebratis, tristiora secuta sunt, nam Alaricus, qui in Norico hactenus, & Epiro substiterat, superatis repente Alpibus, iterum in Italiam cum exercitu irrupit, ac lega-

Alaricus in Italiam irrumpit.

Zosim. lib. 5.

JESU CHR. AN. 408. legatos ad Stilichonem misit, pecuniam promissam postulans; quibus acceptis, Stilicho Ravenna discedens, Romam perrexit cum Imperatore ac Senatu consilia collaturus; cum ergo diu multumque disputatum esset, utrum adversus Alaricum bellum gerendum esset, vel pax pecunia redimenda, Stilichonis tandem sententia prævaluit, ut auri librarum quatuor millia pax redimeretur; cumque plurimi in Stilichonis sententiam descendissent, Lampadius vir genere, & dignitate præstans: *Non est ista pax, sed pactio servitutis*, coram omnibus exclamavit; veritus tamen Stilichonis iram, dimisso Senatu *ad proximam quamdam Christianorum ecclesiam profugit*, ait Zosimus, eamdemque cum Alarico pactionem, uti Romanæ majestatis indignam, Hieronymus adnotavit: *Quis hoc credet? Quæ digno sermone historiæ comprehendent? Romam in gremio suo, non pro gloria, sed pro salute pugnare? immo ne pugnare quidem, sed auro, & cuncta supellectile vitam redimere? Quod non vitio Principum, qui vel religiosissimi sunt, sed scelere semibarbari accidit proditoris, qui nostris contra nos opibus armavit inimicos.*

Hier. epist. 123. n. 17.

Stilichonis perfidia ejusque interitus.

5. Stilichonis perfidiam apertius prodiderunt Philostorgius, & Orosius, cujus consilia in eo collimasse narrant, ut Imperium filio suo Eucherio traderet. Eamque ob rem, & potionem Honorio Imp. & genero suo præbuisse, qua procreandæ sobolis facultas adimeretur, ac adeo manifeste, ac sine ullo metu tyrannidem exercuisse scribit, ut etiam nummos percuteret, *in quibus præter ipsius effigiem nihil deerat*. Perfidiæ tamen suæ subitas pœnas dedit, nam cum hoc anno Ravennæ esset, ibique Imperatoris epistolæ pervenissent, ut sub custodia detineretur; *Recognita, Stilicho, intempesta nocte, vicinam quamdam Christianorum ecclesiam ingressus est*, ait Zosimus; cumque illuxisset dies, milites ecclesiam ingressi, inde ereptum, paulo post obtruncato capite interfecerunt; unaque cum ipso quamplurimi amici, & familiares eumdem habuerunt exitum, atque inter eos Eucherius ejus filius, quem fuga elapsum, Arsacius & Terentius Eunuchi assecutum Imperatoris jussu Romam interficiendum deduxerunt: sicque *ut unum puerum purpura indueret, totius generis humani sanguinem dedit*, ait Orosius, qui subdit: *Occisus est & Eucherius, qui ad conciliandum sibi favorem paganorum, restitutione Templorum, & eversione Ecclesiarum imbuturum se Regni primordia minabatur*: paucique cum

Philostorg. lib. 12. cap. 12.

Orof. lib. 7. 38.

Zosim. lib. 5. p. 102.

Oros. ut sup.

cum iisdem satellites tantarum molitionum puniti sunt. Ita minimo negotio, paucorum pœna, Ecclesiæ Christi cum Imperatore religioso, & liberatæ sunt, & vindicatæ. Ut autem, subdit Zosimus, *homines studiosi, tempus mortis ejus non ignorent, sciant id accidisse ad diem decimam Kal. Septemb., Bassi Philippique consulatu, quibus consulibus & Arcadius Imp. fato functus est.*

6. *Stilichone extincto, cunctæ res aulicæ Olympii arbitratu administrabantur*, ait Zosimus. Is quippe Stilichonis consilia Honorio detexerat, atque ut pœnam sumeret incitaverat, cujus famam multis probris lacerat Zosimus; Christiani tamen scriptores, quibus major habenda est fides, Olympium laudant, præcetera vero Augustinus duabus epistolis ad eum datis, ejus pietatem, ac religionem commendat. Honorius interea Stilichonis insidiis liberatus, nonnullas hoc anno leges dedit, ac primo idibus Septemb. Mediolani de indulgentiis debitorum, qua Italiam ab annonariæ functionis munere, & glebali pensione liberavit; quarto autem idus Decemb. de littorum & itinerum custodia hanc legem vulgavit: *Hostis publicus Stilicho novum atque insolitum repererat, ut littora & portus crebris vallaret excubiis, ne cuiquam ex Oriente ad hanc Imperii partem pateret accessus. Hujus iniquitate rei moti, & ne rarior sit diversarum mercium commeatus, præcipimus hac sanctione, ut littorum desistat ac portuum perniciosa custodia, & eundi ac redeundi libera sit facultas Dat. IV. id: Decemb. Ravennæ Basso, & Philippo Coss.* Die 25. Septemb. Adversus proscriptos hæc statuit: *Si quis ex proscriptorum numero comitatum nostræ serenitatis, sive mœnia æternæ urbis intraverit, deportatione plectetur. Dat. X. Kal. Octob. Basso & Philippo Coss.* Stilichonis autem aliorumque ejus causa proscriptorum bona fisco addicenda esse altera lege jussit, data octavo Kal. Octob. Hanc autem provinciam (proscriptorum bona fisco inferendi) Heliocrati demandatam fuisse narrat Zosimus; qui cum miti esset ingenio, remque remissius ageret, multis etiam clam significasset, ut quocumque possent, res suas occultarent, Ravennam adducebatur *poenas luiturus, nisi quamdam in ecclesiam Christianorum se recepisset*. Altera tandem lege Kal. Decembris, ad Valentem Domesticorum Comitem data, eos, qui a catholica religione dissidebant, intra Palatium militare prohibuit.

Olympius Stiliconis locum occupat.

August. epist. 96. 97.

Cod. Theod. l. 4. de Indulg. debit. leg. 1. de Litt. & Itin. custodia.

L. 10 de pœnis, & de bonis proscript.

Zosim. lib. 5. pag. 104. & 108.

7. Stilichonis casum gravissimas tum in Aula, cum in Im-

Ethnici & hæretici in Africa tumultuantur.

JESU CHR. AN. 408. Imperio excitasse turbas, ex horum temporum historia patebit; exemplo sint, quæ in Africa hoc eodem acciderunt anno, nam Stilichone sublato, Ethnici, ac Donatistæ, leges contra se eo vivente, inscio, vel invito Honorio latas fuisse jactantes, ac proinde, quasi cum ipso extinctæ essent, adversus catholicos acerbius agentes, totam Africam tumultibus, & cœdibus iterum impleverunt, itaut etiam Episcopi periclitarentur, quorum aliqui interempti, alii plagis aut verberibus vexati fuerint. Qua de re permoti Africani Episcopi Carthagine convenientes, legationem ad Imperatorem Honorium tertio idus Octobris destinarunt; quemadmodum in Codice canonum ecclesiæ Africanæ de eadem legitur: *Basso & Philippo Coss. tertio id. Octob. Carthagine in secretario basilicæ Restitutæ*. Eam legationem susceperunt Restitutus & Florentius Episcopi; synodo Augustinus non adfuit, ut ejusdem epistola ad Olympium data testatur, dicens: *Ego tamen licet nullum consilium cum eis communicare potuerim*, *&c.* privatis tamen litteris Olympium, qui defuncti Stilichonis officia gerebat, enixe rogavit, ut Africanæ ecclesiæ tranquillitati securitatique consuleret, atque ab Honorio rescriptum in Africa vulgandum obtineret, quo leges adversus Paganos & hæreticos latæ confirmarentur; ut eadem epistola pluribus Augustinus exponit.

Labb. concil. tom. 2. pag. 1120.

August. epist. 97.

Honorii leges adversus Paganos, & hæreticos.

8. Augustini, ceterorumque Africæ Episcoporum votis plenissime satisfecit Honorius, nam decimoctavo Kal. Decemb. generali constitutione ad Curtium Præfectum Prætorii data, quæcumque contra Donatistas, ceterosque hæreticos, aut ethnicos hactenus statuta fuerant, confirmavit. *Omnia quæ in Donatistas, qui & Montenses vocantur; Manichæos, sive Priscillianistas; vel in Gentiles a nobis generalium legum auctoritate decreta sunt, non solum manere decernimus, verum in executionem plenissimam effectumque deduci*, jubemus, ita ut horum, vel Cœlicolarum loca ecclesiis traderentur. Alteram quoque contra Ethnicos speciatim 17 Kal. Decembris hoc eodem anno Honorius legem vulgavit, qua inter cetera jussit, ut si quæ supererant simulacra in templis destruerentur; ædificia vero templorum, quæ in civitatibus, vel in oppidis, vel extra oppida sunt, ad usum publicum vindicarentur, data Episcopis licentia, ut hæc ipsa prohiberent. Judices autem, eorumque officia viginti librarum auri pœna constringebantur, si hæc eorum fuerint dissimulatione neglecta. *Dat.*

Cod. Theod. l. 43. de hær.

XVII.

XVII. Kal. Decemb. Romæ Basso & Philippo Coss. ideft vulgata Romæ, nam eo tempore Ravennæ Honorius erat. Harum legum occasione S. Augustinus ad Donatum Africæ Proconsulem scribens, hortatur, ut leges in Donatistas latas quam primum vulgaret, ut ea ratione a tumultibus excitandis, cædibusque prohiberentur; Donatum tamen impense enixeque rogavit, ne juxta legum severitatem adversus Donatistas ageret, nec eos etsi noxios capitali supplicio addiceret. *Corrigi eos cupimus, non necari*, inquit, *nec disciplinam circa eos negligi volumus, nec supliciis, quibus digni sunt, exerceri. Sic igitur eorum peccata compesce, ut sint, quos pœniteat peccasse.* Ad eumdem Donatum Africæ Proconsulem alia ejusdem Honorii lex extat, octavo Kal. Decemb. vulgata, qua Donatistas, Judæosque coercendos iterum jubet.

JESU CHR. AN. 408.

August. epist. 100.

Cod. Theod. l. 9. *de pœnis.*

9. Qui autem Cœlicolæ essent, quorum mentio in supralaudata Honorii lege decimoctavo Kal. Decemb. edita, alibique passim occurrit, & in Augustini epistolis, in obscuro est. In Africa tamen eos fuisse, hactenus dicta indicant. Hos quidem ethnicos in Africa fuisse scripsit Baronius, sic dictos a cultu cælestis idoli, quam sententiam hoc anno retractans, Apostatas a christiana fide potius, quam ethnicos fuisse putavit, eos præcipue, qui, christiana fide abjurata, ad Judæorum superstitionem transibant, ita tamen ut Judaicum nomen, utpote cunctis abominabile, refugerent. Minus tamen ab eruditis hæc probantur, ac Cœlicolas Christianos judaizantes fuisse contendunt, qui Christianæ religionis sacramenta, & Judaicæ superstitionis ritus unasimul observabant, quorum nomen novum, & crimen inauditum fuisse Theodosii lex anno sequenti promulgata testatur, eosque novi etiam baptismi inventores fuisse Augustinus indicat his verbis: *Jam enim miseramus ad Majores Coelicolarum*, qui Episcopi locum tenebat, *quem audieramus novi apud eos baptismi institutorem extitisse, & multos illo sacrilegio eduxisse, ut cum illo, quantum ipsius temporis patiebantur angustiæ, aliquid loqueremur &c.* Novo itaque superstitionis scelere Coelicolæ aspergebantur, quod aut de apostatis a christiana fide, aut de Judæis dici non poterat.

Cælicolæ qui essent.

Cod. Theod. l. 43. *de hæret.*

Epist. 43.

Bar. 408. *n.* 26.

Pag. ad. an. 408. *n.* 11. 13. & 14.

Basnag. an. 408.

Gothofred. in Cod. Theod. ad tit. de hær. & de pœnis.

Cod. Theod. l. 10. *de Jud.*

August. epist. 44. *cap.* 6. *n.* 13.

10. Cum de legibus Imperatorum agimus, adnotare juvabit, in Oriente Judæos Theodosii lege fuisse repressos, ne sub prætextu festi Purim, seu sortium, quod in memoriam liberationis populi ab insidiis Amani agebant, Christianæ religio-

Judæorum temeritas in Oriente repressa.

Esther. cap. 7.

Jesu Chr. An. 408. Cod. Theod. l. 18. de Jud.

ligioni insultarent, ac Jesu Christo Crucifixo, sub Amani nomine & prætextu, illuderent, quorum temeritatem hac lege coercendam jussit Theodosius: *Judæos quodam festivitatis suæ solemni Aman ad pœnæ quondam recordationem intendere, & Sanctæ Crucis assimilatam speciem, in contemptum Christianæ fidei sacrilega mente exurere, provinciarum rectores prohibeant, ne locis suis fidei nostræ signum immisceant, sed ritus suos infra contemptum christianæ legis retineant: ammissuri sine dubio permissa hactenus, nisi ab illicitis temperaverint. Dat. IV. Kal. Jun. seu Jan. Basso & Philippo Coss.* Hoc etiam tempore Judæus quidam paralysi laborans, suscepto baptismate divinitus sanatus est. Cum etenim per plures annos paralyticus in lecto fuisset, ac omnia medicorum remedia frustra expertus esset, ad Christianorum baptismum tandem confugit, hunc solum verum, ac salutarem sibi medicum fore sperans. Quare primis fidei rudimentis edoctus, eum in lecto jacentem ad Baptisterium deferri jussit Atticus CP. Episcopus; ex fonte vix egressus, repente sanatus est. Quam mirabilem curationem Christi potentia nostris etiam temporibus ostendere dignata est, ait Socrates, *quæ quidem effecit, ut multi Gentilium suscepta fide ad Baptismum accederent. Judæi vero licet miracula requirant, ne præsentibus quidem miraculis adducti sunt ad fidem.*

Judæus paralyticus per baptismum curatus. Socrat. lib. 7. cap. 4.

Roma ab Alarico obsidetur.

11. Stilichonis supplicio, res suas in melius mutandas fore sperabant Romani, at frustra, tempus quippe advenerat quo:

Virgil. Æneid. lib. 2.

Urbs antiqua ruet, multos dominata per annos;

utpote quæ non solum Idololatriam hactenus in sinu suo foverat, auctoritateque firmaverat, sed etiam vitiis, ac præcipue effusa libidine exundabat. Unde Salvianus cum de vitiis Romanorum multa adnotasset, tandem subdit: *Putamus posse nos salvos esse, quando omne impuritatis scelus, omnis impudicitiæ turpitudo a Romanis admittitur, & a Barbaris vindicatur.* Romanorum itaque scelera Alaricum renitentem fere ad urbem advocarunt, hæc dexteram ejus ferro armarunt, quem Dei instinctu urbis obsidionem suscepisse, vel ipsi ethnici testantur, de quibus Claudianus cecinit:

Salvian. de provid. lib. 6. p. 364.

Claud. de bello Goth. v. 541.

Hor-

Hortantes his adde Deos: non somnia nobis,
Nec volucres; sed clara palam vox edita loco est:
Rumpe omnes, Alarice, moras: hoc impiger anno,
Alpibus Italia ruptis, penetrabis ad urbem.

JESU CHR. AN. 408.

Id ipsum Alaricus ipse testatus est, ut Socrates, & Sozomenus narrant, qui de Urbis obsidione, direptioneque verba facientes, subdunt: *Fertur porro virum quemdam venerabilem, professione monachum, eum*, idest Alaricum, *dum Romam proficisceretur, monuisse, ne tot ac tantis lætaretur malis, neve cæde ac sanguine delectaretur. Cui Alaricus: Ego, inquit, non sponte eo proficiscor, sed nescio quis me quotidie sollicitat ac stimulat, ita dicens: Perge urbem Romam vastaturus.* Hæc Socrates, eademque Sozomenus, his addens: *Qui mente valebant, hæc Romanis ex Dei indignatione evenisse perspiciebant, ob vindictam eorum, quæ præ luxu atque intemperantia erga cives simul ac peregrinos injuste egerant.* Luctuosam tragœdiam enarrans Philostorgius adnotat ob Stilichonis filiique ejus Eucherii necem ad Urbem obsidendam excitatos fuisse Barbaros, qui sub Alarico militabant, ac primo cum pacem bello præferret Alaricus, pœcuniam non magnam a Stilichone promissam sibi dari petebat, *& obsides Ætium atque Jasonem, illum Jovii, hunc Gaudentii filium*, paratus & ipse ex suis obsides dare. Honorius tamen pecuniam æque ac obsides negavit, nec tamen quæ bello gerendo, hosteque arcendo necessaria erant paravit, quin duces exercitui dedit, qui sui contemtum in animis hostium excitare possent, equitatui scilicet Turpillionem, pedestribus vero copiis Varanem. Itaque Alaricus, non expectato adventu fratris sui Ataulphi, cum copiis, quas in Pannonia collegerat, in Italiam ingressus, Aquilejam & urbes ordine transpadanas celeri cursu præteriit, Concordiam inquam, & Altinum, & secundum hanc Cremonam. Quumque flumen trajecisset, nullo hoste occurrente, per Flaminiam, & Picænum Romam usque profectus, cuncta depopulatus est. Interea Romani Serenam Stilichonis uxorem, quam Gothis favere suspicabantur, supplicio affecerunt, sperantes Alaricum ea sublata discessurum ab Urbe, ait Zosimus, quo loco violati numinis Serenam dedisse pœnas, ethnicus auctor adnotat; quod scilicet Theodosii tempore Rheæ, seu matris Deorum templum ingressa, Mundum muliebrem Idolo

Socrat. lib. 7. 9.
Sozom. lib. 9. 6.
Philost. lib. 12. 3.

Jesu Chr. an. 408.

ablatum collo suo adhibuerit, quæ quidem sicut & alia his similia ethnico scriptori condonanda sunt. At Alaricus Serena extincta Urbi insidens, non solum portas universas concluserat, sed occupato Tiberi, commeatus subministrationem e portu impediebat; cumque in dies subsidium urbi venturum Romani sperarent, aliquanto tempore sustinuerunt, crescente tamen quotidie fame, ac pestilentia grassante, spe sua frustrati, legationem ad Alaricum mittere, ac pacem petere coacti sunt.

Romani auro obsidionem solvunt; Templaque deorum expoliant, Zosim. p. 106.

12. Legationis Principes fuere Basilius origine Hispanus, Præfecti dignitatem olim adeptus, cui Joannes adjunctus est, qui cum Alaricum adiissent, isque *verbis omnem barbaricam insolentiam superantibus uteretur; non aliter scilicet se finem obsidionis facturum, nisi & aurum omne, quod in urbe foret, & argentum accepisset, præterea quidquid supellectilis in Urbe reperiret, itemque mancipia barbara*, cumque legatorum alter Alarico respondisset, quid iis, qui in urbe erant, relinqueret: Animas, respondit Alaricus. Ob responsi feritatem commoti Romani, alteram ad eum legationem mittunt, *& utrinque plurimis in medium prolatis, placuit ab urbe solvi quinquies mille libras auri, & præter has tricies mille libras argenti, & quater mille tunicas sericas, & ter mille pelles coccineas, & piperis pondus, quod ter mille libras æquaret*. Ut autem tanta auri, argentique summa colligeretur, Deorum templa, & simulacra expoliata sunt, quod ut maximum piaculum pro more lamentatur Zosimus. Pace interea his conditionibus firmata, pecuniaque numerata: *Alaricus tridui forum permisit urbanis, exeundi licentia per quasdam portas eis concessa; quum & e portu subvehendæ annonæ copiam eis fecisset. Postea quam cives respirassent..... Roma Barbari discesserunt, & castra quibusdam in locis circa Tuschiam metati sunt*. Quæ deinde secuta sint anno sequenti dicenda reservamus; nonnulla tamen quæ obsidionis tempore in urbe acciderunt sunt adnotanda.

Innocentius Papa a Zosimi calumnia vindicatur.

13. Atque inprimis Lætæ Gratiani quondam uxoris, ejusque matris Pissamenæ in pauperes liberalitas a Zosimo commendatur, quæ, urgente fame, compluribus cibum suppeditarunt. At quod de Innocentio Pontifice addit, eum Ethnicis permisisse, ut clam Diis sacra facerent, omnino falsum esse probatur. Nam ut idem addit auctor: *Senatu in Capitolium ascen-*

ascendente, atque tum ibi, tam in foris urbanis sacra peragente, nemo particeps esse instituti patrio more ritus ausus fuit; sed hominibus illis e Tuscia valere jussis, ad demulcendum omni studio Barbarum Romani se se convertebant. Si itaque cunctis ad sacrificia paratis, nemo tamen ausus est iis adesse, quis, ut ab iis abominationibus abstinerent, Romanos jussit, aut suasit, nisi Innocentius Romanus Pontifex? Sozomenus etiam narrat: cum obsidio diutius protraheretur, & fames simul, ac pestis urbem premeret, qui in Senatu pagani erant, necesse esse dicebant, ut in Capitolio, & in aliis Templis sacrificaretur. Etenim Etrusci quidam a Præfecto urbis ad hoc acciti, fulminibus ac tonitruis Barbarum hostem sese abacturos spondebant; idque a se factum esse jactabant Narniæ, quæ urbs est Tusciæ, quam prætergrediens Alaricus, tunc cum Romam contenderet, haudquaquam ceperat. *Verum istos nihil Urbi profuturos fuisse exitus declaravit. Certe qui mente valebant*, inter quos Innocentium Pontificem numerandum esse nemo dubitat, *hæc Romanis ex Dei indignatione evenisse perspiciebant ob vindictam eorum, quæ præ luxu atque intemperantia erga cives simul ac peregrinos egerant*. Hæc Sozomenus, quibus aperti mendacii arguitur Zosimus, dum Innocentium Pontificem, ut clam Diis sacrificaretur, permisisse tradit. *Sozom. lib. 9. 6.*

14. Ut imminentes Urbi clades calamitatesque declinaret Melania senior, cum Melania altera seu juniore, & Piniano ejusdem marito, & Albina nuru, aliisque peregrinationis sociis, in Siciliam hoc anno transiit, ubi cum aliquanto tempore substitisset, in Africam postea transfretavit, ut suo loco videbimus. Melania Senior post mariti obitum, Publicola filio Romæ relicto, in Orientem anno 371. una cum Ruffino transierat, eodemque Ruffino comite, anno 397. Romam redierat, ibique cum esset, exhortationibus, exemploque plurimos a vitiis Seculi, aut ab Idolorum superstitione liberavit; inter eos Apronianum, quem ex Idolorum cultu ad Christianam fidem non solum perduxit, sed ut una cum uxore sua continentiam servaret, eidem persuasit. Ubi vero Urbi cladem imminere vidit: *Cum suam quoque neptem confirmasset Melaniam*, ait Palladius, *una cum ejus marito Piniano, & catechesi instituisset Albinam nurum suam, uxorem filii sui* (Publicolæ scilicet), *& persuasisset his omnibus vendere, quæ habebant*, Roma eos eduxit, atque ut Urbe excederent, persuasit. Senioris Melaniæ exem- *Pallad. hist. Lausiac. cap. 118.*

Melania senior cum sociis in Siciliam transit.

Jesu Chr. an. 408. Melaniæ junioris elogium. Pallad. cap. 119.

plum imitata est Melania junior, quæ Piniano nupta cum duos amisisset filios, *tantum eam cepit odium matrimonii*, ait idem Palladius, *ut dixerit marito suo Piniano filio Severi, qui erat ex Præfectis: Si volueris quidem mecum habitare, ut ratio dictat, te Dominum agnosco. Sin autem hoc tibi genus videtur grave utpote juveni, res omnes meas tibi habe, & solam sine me esse corpore liberam*. Cujus votis cum satisfecisset Pinianus, ambo in continentia vixerunt, etsi Melania vigesimum vix annum attigisset. Mundo itaque renuncians, serica indumenta ecclesiis distribuit, parteque prædiorum maxima distracta, collectam pecuniam in Palæstinam, Ægyptum, aliasque regiones, pauperibus, monachisque distribuendam misit.

Constantinus in Britannia Augustus dicitur. Zosim. lib. 5. in fine, & lib. 6.

15. Quo tempore Gothorum irruptionibus tota Italia afflicta fuit, eodem ceteræ Occidentalis Imperii provinciæ variis cladibus affectæ sunt, atque imprimis ab Honorio Britannia defecit. Hinc narrat Zosimus, cum adhuc Arcadius imperaret, uno aut altero ab hinc anno litteras Romam ad Honorium delatas fuisse, quibus nunciabatur, *Constantinum jam perduellem, ex Insula Britannia transvectum, ad transalpinas gentes accessisse*. Primum quidem seditione facta, Marcum quemdam milites Britannici in solio regio collocarunt; at paulo post, eo necato, tanquam moribus eorum non respondenti, Gratianum in medium producunt, & purpura coronaque cinctum, seu Principem observantes comitabantur. Verum & post menses quatuor huic quoque Imperium abrogant, & vitam; ac Constantino rerum summa traditur. Is ubi Justinianum, & Nevigastium Celticis militibus præfecisset, Britannia relicta transfretavit in Gallias hoc vel sequenti anno; eademque de Marci, Gratiani, & Constantini in Britannia tyrannide narrat Sozomenus. Beda vero: *Anno ab incarnatione Domini quatercentesimo septimo, tenente Imperium Honorio Aug. filio Theodosii minore, apud Britannias Gratianus municeps tyrannus creatur, & occiditur; hujus loco Constantinus ex infima militia, propter solam spem nominis, & sine merito virtutis eligitur, qui continuo, ut invasit Imperium, in Gallias transiit*. Quid ibidem egerit Constantinus, quantaque felicitate Gallias omnes usque ad Rhenum, & ad Alpes, quæ Italiam a Galliis dividunt, Hispaniamque Imperio suo adjunxerit, aliquantoque tempore retinuerit, iidem Zosimus, & Sozomenus, aliique narraut, de quibus nonnulla inferius adnotaturi sumus.

Sozom. lib. 9. 11. Beda hist. Angl. lib. 1. cap. 9.

16. Bri-

16. Britanniæ defectionem præcesserat Vandalorum, Svevorumque in Gallias irruptio, de qua anno superiori Prosper in Chronico: *Vandali, & Alani, Gallias trajecto Rheno pridie Kal. Januarii ingressi sunt*. Zosimus vero: *Arcadio sexto, & Probo Coss. Vandalis Svevis, Alanis permixti superatis hisce locis*, idest Alpibus, & Rheno, *nationes transalpinas vastarunt, editaque ingenti cæde, Britannicis etiam exercitibus formidabiles extiterunt*. Quantam vero ibidem stragem ediderint Barbari, Hieronymus in sua ad Ageruncjam epistola, uno aut altero ab hinc anno data, his verbis narrat: *Innumerabiles, & ferocissimæ nationes universas Gallias occuparunt, quidquid inter Alpes & Pyreneum est, quod Oceano, & Rheno includitur, Quadus, Vandalus, Sarmata, Alani, Gepides, Heruli, Saxones, Burgundiones, Alemani, &, o lugenda respublica! hostes Pannonii vastarunt. Etenim Assur venit cum illis. Moguntiacum, nobilis quomdam civitas, capta, atque subversa est, & in ecclesia multa hominum millia trucidata, Vangiones longa obsidione deleti, Remorum urbs præpotens, Ambiani, Arrebatæ, extremique hominum Morini. Tornacus, Nemetæ, Argentoratus, translatæ in Germaniam. Aquitaniæ, Novemque populorum, Lugdunensis, & Narbonensis provinciæ, præter paucas urbes populata sunt cuncta. Quas & ipsas foris gladius, intus vastat fames. Non possum absque lacrymis Tolosæ facere mentionem, ut hucusque non rueret, sancti Episcopi Exuperii merita præstiterunt. Ipsæ Hispaniæ jamjamque perituræ, quotidie contremiscunt, recordantes irruptionis Cimbricæ, & quidquid alii semel passi sunt, illæ semper timorem patiuntur. Cetera taceo, ne videar de Dei desperare clementia &c.* Hæc aliaque Hieronymus, qnibus alia addere superfluum judicamus.

JESU CHR. AN. 408. Vandali, Svevi, aliæque gentes, Gallias invadunt. *Zosim. lib. 6.*

Hier. epist. 123. pag. 907.

JESU CHRISTI AN. 409. INNOCENTII PAPÆ 9.
HONORII IMP. 17. ET 15. THEODOSII IMP. JUN. 8. ET 2.
COSS. HONORIO AUG. VIII. ET THEODOSIO AUG. III.

1. De rebus Romanis verba facturi, cum Zosimo adnotamus, quod cum in Ethruria Alaricus cum exercitu esset, pace nondum firmata, *quod Imperator nec obsides dedisset, nec Alarici postulatis omnibus satisfecisset*, ab Senatu legati Ravennam missi sunt, Cæcilianus, Attalus, & Maximianus, ut de-

Romanorum ad Honorium Imp. legatio. *Zosim. lib. 5. p. 107.*

JESU CHR. AN. 409. desperatis prope rebus, ab Honorio Imp. auxilia obtinerent. At irrita eorum legatio fuit, nam pacis conditionibus Olympius adversabatur. Hinc *Theodoro præfectura urbana dejecto, eam Cæciliano tradidit* Honorius, *Attalum* ex legatis *alterum fisco præesse jussit*, utque urbanis rebus consuleret, sex millia Dalmatarum, quorum Valens dux erat, *qui tum audacia, tum robore corporum exercitus Romani quasi caput erant*, ad Urbis custodiam ire jussit. At Valens indignum arbitrans ea per itinera proficisci, quæ ab hoste non observarentur, in hostium manus imprudens irruit, ac præsidia urbi destinata in itinere amisit. Vix ipse cum Attalo, qui ab Senatu missus ad Principem fuerat, incolumis Romam pervenit.

Innocentius Pontifex ad Honorium legatus cum aliis proficiscitur.

2. Tam insperata accepta clade, disperatisque Romanorum rebus, cum ad urbis portas iterum Gothi adessent, ita ut ne portas egredi Romani auderent alteram ad Honorium Imp. legationem Senatus, populusque Romanus misit, *cum quibus & Romanus Antistes*, Innocentius scilicet, *proficiscebatur. Aderant iisdem & Barbari quidam ab Alarico missi, ut eos ab hostibus itinera infestantibus tutarentur*. Divino quippe consilio factum est, ut Innocentius, *tanquam justus Loth subtractus a Sodomis, occulta providentia Dei apud Ravvennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium*, ait Orosius. Legationis ab Innocentio initæ meminit etiam Sozomenus; ejusque opera, Alaricus Ariminum transiit cum Jovio Præfecto prœtorii de pace ineunda tractaturus; gravissimas tamen ab Honorio pacis conditiones exigebat Alaricus, ut scilicet in annos singulos certa auri, annonæque mensura sibi daretur, utramque Venetiam, & Noricos, & Dalmatiam sibi suisque incolendam traderet, ac utriusque militiæ magister diceretur, ut ita armatus Romanorum cervicibus semper adstaret. Quare Honorius aurum quidem, annonamque quantam petiisset se daturum promisit, *dignitatem vero, aut officium, nunquam se vel Alarico vel ejus gentilibus concessurum*, addidit. Unde *Alaricus ob negatam sibi dignitatem indignatus, perinde ac si contumelia affectus fuisset, illico tubæ signo dato, Romam versus contendit*. Sozomenus tamen, & Zosimus addunt, eum paulo post pœnitentia ductum, quod urbem perdere nollet, Episcopos aliquos destinasse, *qui simul & legatione fungerentur, & auctores Honorio essent, ne culpa sua sineret eam Urbem, quæ jam a pluribus quam mille annis magnæ parti Orbis imperasset, Barbaris*

Oros. lib. 7. 39.
Sozom. lib. 9. 7.
Sozom. Zosim. ubi sup.

ris vastandam dari, nec tantas aedificiorum moles hostili flamma deleri, sed potius moderatis admodum conditionibus pacem componeret, ac modicam annonam, aurique partem tantum exposcens cum duobus Noricis. Jovius tamen, qui Ravennam reversus, Honorium juramento obstrinxerat, ne umquam cum Alarico pacem faceret, has Alarici conditiones admitti posse negabat.

JESU CHR. AN. 409.

3. Repulsam itaque passus Alaricus, ad obsidionem Urbis iterum conversus, & Romano portu occupato, Urbem brevi ad eas angustias annonae caritate redegit, ut tyranni legibus colla submittere cogeretur. *Itaque susceptis Alarici legatis*, ait Zosimus, *ad urbem eum arcessebant, ac veluti jussi fuerant, Attalum Praefectum urbis sublimem in augusto solio collocabant, purpura coronaque cinctum. Is continuo Lampadium Praefectum praetorio dicit, & Marcianum Praefectum urbanum constituit. Copiarum praeturas tum ipsi Alarico, tum Valenti tradit... Hinc regio cum satellitio pergebat ad Palatium, & postridie in Senatum ingressus, orationem insignis arrogantiae plenam habuit, qua se Romanis universum Orbem terrarum adquisiturum, & his similia potiora magnifice additabat*, & ut cuncta, quae Imperatorem decebant, ageret Imperator umbratilis, Tertullum quemdam consulem dixit, ac stulta opinione persuasus, sine pugna Carthaginem, totamque Africam occupandam fore, spreto Alarici consilio, quo mediocres copias illuc mittendas suadebat; ad deturbandos Honorii duces, Constantinum quemdam, nullis ad id perficiendum idoneis copiis ablegatis, illuc destinavit, qui ut in Africam appulit, ab Heracliano captus, & occisus est; qui etiam in portubus, ac littoribus Africae custodes apposuit, mercatorumque naves Romam navigare prohibuit, unde fames iterum Urbem invasit.

Alaricus urbem obsidet; Attalum Romani Imperatorem dicunt. *Zosim. lib. 6. Sozom. lib. 9. 8.*

4. Interea dum Africanae expeditionis exitus incertus adhuc esset, *Attalus expeditionem adversus Imperatorem Ravennae degentem suscipit*, qui ea clade perturbatus, legatos Romam misit, societatem Imperii Attalo exhibens: nomen quidem Imperatoris Honorio relicturum ajebat Attalus, nec integrum ei corpus concessurum. Cum itaque Imperio deturbandus esset Honorius, ac fugam meditaretur, collecta ad id non exigua navium multitudine, adventu sex legionum, quae ex Oriente advenerunt, Ravennae manendum statuit, donec certiora de rebus Africanis nuncia accepisset; quatuor autem militum mil-

Attalus adversus Honorium exercitum educit, atque Imperio dejicitur. *Zosimus lib 6. Sozom. ut sup.*

JESU CHR. AN. 409. Sozom. lib. 9. 8.

millia insperato Ravennam appulisse narrat Sozomenus. Interea cum Africana expeditio Attalo infausta cessisset, ac urbs eousque dirissima fame laboraret, ut cogente fame, *castaneis loco panis uterentur cives, & humanas carnes quosdam comedisse suspicio esset*; Romam rediit *Attalus tanquam ea de re cum Senatu consulturus*. At cum omnia Alaricus in sui potestatem redegisset, de abolendo Attali Imperio cum Honorio agere cœpit, & cum universi extra urbem convenissent, Attalus insignia Imperii deposuit, simul etiam comites ejus cingula deposuerunt, & Honorius præteritorum veniam omnibus concessit, ita ut cum honoris gradum, eamque dignitatem singuli retinerent, quam prius habebant. Attalus vero una cum filio suo apud Alaricum remansit, haudquaquam sibi tutum deinceps fore ratus, in ejus potestatem se dare. Attali abdicationem Ethnicos & Arianos permoleste tulisse adnotat Sozomenus, & Zosimus, primi enim: *Gentilium superstitionem eum amplexurum esse sperabant, & Templa ac sacrificia patria diesque festos eis redditurum; Ariani vero ecclesiarum potestatem iterum se adepturos sperabant*, utpote a Sigesario Gothorum Episcopo Ariano baptizatus, atque idcirco, & omnibus ipsis, & Alarico gratissimus habebatur. Infelicem Attali exitum paucis his verbis Orosius narrat: *Quid de infelicissimo Attalo loquar, cui occidi inter tyrannos honor, & mori lucrum fuit? In hoc, Alaricus, Imperatore facto, infecto, refecto, ac defecto, citius his omnibus actis pene quam dictis, mimum risit, & ludum spectavit Imperii*. Et paulo post: *Attalus itaque tamquam inane Imperii simulacrum, cum Gothis usque in Hispanias portatus est: unde descendens navi, incerta moliens, in mari captus, & ad Constantinum Comitem ductus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus est*. Hæc Orosius, quæ tamen post annos aliquot accidisse scimus.

Zosim. p. 115. Sozom. lib. 9. cap. 9.

5. Attalo exauctorato, *non multo post Alaricus cum alpes occupasset*, ait Sozomenus, *locus est sexaginta circiter stadiis Ravennæ distans, cum Imperatore sermones habuit de pace*. Cum tamen justo & inscrutabili Dei judicio, barbarorum stragibus, vastationibusque urbs tradita esset, ubi pacis ineundæ spes refulserat, gravius inde bellum exarsit. Nam Sarus quidam natione barbarus, ac rei militaris peritissimus, qui trecentos plus minus milites circa se habebat, cum ob priorem simultatem suspectus esset Alarico, fœdus inter Romanos & Gothos haud-

qua-

quaquam e re sua fore consideravit. Itaque cum suis repente irruens, quosdam ex Barbaris interfecit; quam ob causam ira simul ac metu percitus Alaricus, eadem qua venerat via revertitur, & Romam iterum obsessam proditione cepit, suisque diripiendam dedit, ut singuli quantum possent, Romanorum opes diriperent, & deprædarentur: *Ob reverentiam tamen erga Petrum Apostolum, Basilicam, quæ circa illius tumulum magna est & spatiosissima, inviolatam esse jussit: atque hæc res impedimento fuit, ne Urbs Roma funditus interiret. Nam qui illic servati erant, quorum ingens fuit multitudo, urbem denuo instaurarunt*, ait Zosimus, in quibus ejusdem historia desinit, utpote fine carens.

Apostolorum Petri & Pauli basilica a barbarorum furore illæsa servatur. *Oros. lib. 7. 39.*

6. Præcipua autem, quæ in urbis expugnatione, & devastatione gesta sunt, his verbis narrat Orosius: *Adest Alaricus, trepidam Romam obsidet, turbat, irrumpit, dato tamen præcepto prius, ut si qui in sancta loca, præcipueque ad Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli basilicas confugissent, hos in primis inviolatos securosque esse sinerent: Tum deinde in quantum possent, prædæ inhiantes, a sanguine temperarent*. Interea accidit, ut discurrentibus per Urbem Barbaris, Gothorum quidam christianus sacram Deo virginem jam ætate provectam in quadam Ecclesiastica domo reperiret. Cumque ab ea aurum, argentumque expostulasset, illa summa constantia esse apud se plurimum ait, & mox protulit. Cumque ea attonitus Gothus consideraret: *Hæc Petri Apostoli sacra ministeria sunt*, ait virgo, *præsume, si audes: de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo. Barbarus ad reverentiam religionis timore Dei, & fide virginis motus, ad Alaricum hæc per nuncium retulit*. Alaricus vero continuo ea reportari ad Apostoli basilicam imperavit: virginem etiam, simulque omnes, qui cum ea se adjunxissent Christiani, eadem cum defensione deduci. Itaque non sine omnium admiratione disposita aurea atque argentea vasa portabantur, exertis undique ad defensionem gladiis, hymnos Deo Romanis, Barbarisque concinentibus, ait Orosius, eademque Cassiodorus.

Cassiod. var lib. 12. epist. 20.

Christianæ religionis vis, & gloria. *Bar. 410, n. 21.*

7. Vidit ne unquam Roma talem triumphum, ait Baronius? Spectavit illa sæpius victores duces suos trahere victos hostes, & superatos Barbaros vinctos duci a militibus captivos, numquam tamen intuita est victos Romanos ad Jovem Capitolinum vincentes barbaros redditos obsequentes cum pom-

JESU CHR. AN. 409. pa perducere. Sed vidit hoc tempore in triumpho Christi tantum Roma miraculum, victores Gothos Arianos, hæreticos, hostes Ecclesiæ, Imperii perduelles, truces barbaros, spontaneo obsequio, longissimo itineris tractu sequi victos, non in Capitolium, ubi idololatriæ sedes erat, sed in Vaticanum, ubi veræ Religionis super firmam petram, titulo Petri, solida jacta fuerant fundamenta. Vidit (quod majoris gloriæ erat) Romanos illos idololatras hostes licet implacabiles Christi, volentes, sed invitos, refractarios, sed sponte currentes, salutis cupidos concito gradu ferri ad eum, qui Salvator est omnium nominatus; ut jam certo experirentur exemplo, de Christo intelligendum esse decantatum olim oraculum Sibyllinum de Rege venturo, ad quem confugerent, qui salvi esse cuperent: cum unam hanc tantum scirent victis patere ad vitam viam, in reliquo autem non ignorarent quod:

Una salus victis nullam sperare salutem.

Sicque pertinaces atque rebelles facto profiteri coacti sunt, quod verbis obstinate negarent. Vides igitur Imperium Christi vincentibus Barbaris imperare, & Romanos Deorum cultores, invitos licet ad spontaneum obsequium cogi?

Quid Marcellæ acciderit; ejusdem obitus.

8. Urbis excidium, vastationemque multis lacrymis prosequutus est Hieronymus, ac Isajæ vaticinium usurpans ajebat: *Moab nocte capta est, nocte cecidit murus ejus*; ac illud Psalmistæ: *Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam, &c.* deinde:

Isai. 15. Psalm. 78. Vigil. Æneid. lib. 2.

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, ut possit lacrymis æquare dolorem?
Urbs antiqua ruet, multos dominata per annos.

Quid vero tunc temporis Marcellæ, nobilissimæ feminæ acciderit, idem Hieronymus ad Principiam scribens narrat: *Cum interim in tanta confusione rerum, Marcellæ quoque domum cruentus victor aggreditur; sit mihi fas audita loqui, immo a sanctis viris visa narrare, qui interfuere præsentes, qui te dicunt in periculo quoque eis fuisse sociatam. Intrepido vultu excepisse dicitur introgressos; cumque posceretur aurum, & defossas opes vilis excusaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæsam fustibus, flagellisque, ajunt non sensisse*

Hier. epist. 127.

fisse tormenta; sed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse, ne te a suo consortio separarent; ne sustineret adolescentia, quod senilis ætas timere non poterat. Christus dura corda mollivit, & inter cruentos gladios invenit locum pietas. Cumque & illam, & te, ad Apostoli Pauli basilicam barbari deduxissent, ut vel salutem vobis ostenderent, vel sepulcrum in tantam lætitiam dicitur erupisse, ut gratias ageret Deo, quod te integram sibi reservasset; quod pauperem illam non fecisset captivitas, sed invenisset; quod egeret quotidiano cibo; quod saturata Christo non sentiret esuriem; quod & voce, & opere loqueretur; quam paulo post obiisse his verbis subdit: *Post aliquot dies, sano, integro, vegetoque corpusculo obdormivit in domino, & te paupertatulæ suæ, imo per te pauperes reliquit hæredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lacrymas tuas illa rideret conscientia vitæ bonæ, & præmiis futurorum &c.* Hæc de Marcellæ obitu Hieronymus, cujus memoria pridie Kal. Febr. Martyrologio Rom. recolitur.

JESU CHR. AN. 409.

9. Cumque commentarios in Ezechielem elucubraret Hieronymus, uno eodemque tempore de Marcellæ, & Pammachii obitu, ac de Urbis obsidione ac direptione nuncios accepit; ob quam rem turbatus: *Transire cupiebam; post Commentarios in Isaiam; & extremam ut dicitur manum operi imponere prophetali; & ecce subito mors mihi Pammachii, Marcellæ, Romanæ urbis obsidio, multorumque fratrum, & sororum dormitio nunciata est. Atque ita consternatus obstupui, ut nihil aliud diebus ac noctibus, nisi de salute omnium cogitarem, meque in captivitate sanctorum putarem esse captivum; nec possem prius ora reserare, nisi aliud certius discerem, dum inter spem & desperationem sollicitus pendeo, aliorumque malis me crucio. Postquam vero clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, immo Romani Imperii truncatum caput, & (ut verius dicam) in una Urbe totus Orbis interiit; obmutui, & humiliatus sum, & silui de bonis, &c.* Hæc Hieronymus, quibus indicat uno eodemque anno, idest labenti, Pammachium, atque Marcellam Romanæ nobilitatis præcipuos, sanguine etiam, vitæque instituto conjunctos obiisse; in quorum laudem Epitaphii loco ea sint, quæ idem Hieronymus in præfatione in Danielem habet: *Obsecro vos Pammachi & Marcella unicum Romanæ sanctitatis exemplar, junctos fide, san-*

Hieronymi de urbis excidio querelæ. *Præf. in lib. 1. comment. in Ezech.*

JESU CHR. *sanguine, ut conatus meos vestris orationibus adjuvetis.*

AN. 409. 10. Egregium quoque pudicitiæ exemplum Christiana mulier tunc edidit, cujus meminit Sozomenus. Cum in tanta Urbis expugnatione multa acciderint, ego id, quod ecclesiastica historia dignum mihi tum videtur contigisse, in præsentia commemorabo, scilicet facinus viri Barbari, & mulieris in custodienda castitate. Barbarus quidem opinionem Arii; mulier vero Nicæni Concilii fidem sequebatur. Hanc cum juvenis quidam ex militibus Alarici eximia forma præditam vidisset, captus pulchritudine trahebat ad stuprum. Cum autem reluctaretur mulier, totisque viribus obsisteret, ne quid obsceni pateretur, Barbarus nudato gladio mortem ei minatus est. Et levi brachio, utpote qui ob amorem parcere ei vellet, superficie tenus collum percussit. Tum mulier multo cruore perfusa, cervicem gladio subjecit, optabilius esse ducens, ut cum castitate moreretur, quam ut post eum cui legitime nupserat, alium virum experta, superviveret. Sed cum Barbarus adhuc terribilius irruens, nihil proficeret, admiratus castitatem mulieris, duxit eam in Basilicam Petri Apostoli. Cumque eam tradidisset Ecclesiæ custodibus, simulque sex aureos ad victum ei comparandum; ut marito servaretur præcepit. De pietate iis exhibita, qui ad Basilicas Apostolorum confugerant, & honore iisdem a Gothis exhibito, hæc adnotat Augustinus ad Marcellinum scribens: *An non etiam illi Romani Christi nomini infesti sunt, quibus propter Christum Barbari pepercerunt? Testantur hoc Martyrum loca, & basilicæ Apostolorum, quæ in illa vastatione Urbis ad se confugientes suos alienosque receperunt. Hucusque cruentus sæviebat inimicus, ibi accipiebat limitem trucidatoris furor: illo deducebantur a miserantibus hostibus, quibus etiam extra ipsa loca pepercerant; ne in eos incurrerent, qui similem misericordiam non habebant. Qui tamen etiam ipsi alias truces atque hostili more sævientes, posteaquam ad loca illa veniebant, ubi fuerat interdictum, quod alibi jure belli licuisset, tota feriendi refrænabatur immanitas, & captivandi cupiditas frangebatur. Sic evaserunt multi* (Gentiles scilicet) *qui nunc Christianis temporibus detrahunt; & mala quæ illa civitas pertulit, Christo imputant*; eademque inferius adversus Gentiles adnotat.

Christianæ fœminæ in pudicitia servanda constantia.

Sozom. lib. 9. 10.

Gothi Apostolorum & martyrum basilicas honore prosequuntur.

August. de civit. Dei lib. 1. cap. 1. & 7.

11. Quamplurimos Urbis deprædationem fuga evasisse, sive

Quamplurimi urbe relicta Hierosolymam petunt.

five etiam post captam urbem inde excessisse, Hieronymus narrat, qui non multo post tertium in Ezechielem librum inchoaturus, hæc mœrens, & dolens præfatur: *Vera sententia est: Omnia orta occidunt, & aucta senescunt*; & alibi: *Nihil est enim opere & manu factum, quod non conficiat, & consumat vetustas. Quis crederet, ut totius Orbis extructa victoriis Roma corrueret, ut ipsa suis populis, & mater fieret, & sepulcrum? Ut tota Orientis, Ægypti, Africæ littora olim dominatricis Urbis, servarum, & ancillarum numero complerentur? ut quotidie sancta Bethlehem nobiles quondam utriusque sexus, atque omnibus divitiis affluentes susciperet mendicantes? Quibus quoniam opem ferre non possumus, condolemus, & lacrymas lacrymis jungimus: occupatique sancti operis sarcina, dum sine gemitu confluentes videre non patimur, explanationes in Ezechielem, & pene omne studium omisimus, Scripturarumque cupimus verba in opera vertere, & non dicere sancta sed facere*; post plurima vero, nonnullorum avaritiam arguit, qui egenis necessaria negabant; & pannos eorum, ac farcinulas discutiebant, *aurum in captivitate quærentes*. De se ipso autem subdit: *Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis senectute, & aliquid sustinentibus beati Isaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere? qui etiam ad Solis dieique fulgorem litterarum nobis parvitate cæcantur*; & in sequentis commentarii præfatione: *Cadit mundus & cervix nostra non flectitur*. Rutilius vero de his, qui in insulas Tyrrheni maris confugerunt, & præcipue de Igilii silvosa hæc cecinit:

Præf. in lib. 3. in Ezech.

Rutil. itin. lib. 1.

Eminus Igilii silvosa cacumina miror,
Hæc multos lacera suscepit ab urbe fugatos.
Hic fessis posito certa timore salus.
Plurima terreno populaverat æquora bello
Contra naturam classe timendus eques.
Unum, mira fides, vario discrimine portum,
Tam prope Romanis, te procul esse Getis.

12. Hæc ipse. Nonnulli etiam in Africam confugerunt, inter eos Proba cum nuru sua Juliana, ambæ viduæ, atque Demetrias Julianæ filia, de quibus Hieronymus: *Quis hoc credat? Proba illa omnium dignitatum, & cunctæ nobilitatis* in

Proba in Africam transiit.

Hier. epist. 130. n. 7.

Jesu Chr. an. 409. *n Orbe Romano nomen illustrius; cujus sanctitas & in universos effusa bonitas etiam apud Barbaros venerabilis fuit; quam trium liberorum, Probini, Olybrii, & Probi non fatigarunt ordinarii Consulatus, & cum incensis direptisque domibus in Urbe captivitas sit, nunc habitas venundare dicitur possessiones, & facere sibi amicos de iniquo mammona, qui se recipiant in æterna tabernacula. Vix Barbarorum effugerat manus, & avulsas de complexu suo virgines fleverat; cum subito intolerabili, quod numquam timuerat, amantissimi filii orbitate percutitur; & quasi futura Virginis Christi avia, spe futurorum mortiferum vulnus excepit; probans in se verum esse, quod in lyrico carmine super justi præconio dicitur:*

Horat. lib. 3. ode 3.

Si fractus illabatur Orbis,
Impavidum ferient ruinæ:

& post multa de justorum fiducia ex divinis oraculis petita, in crudeliorem tyrannum in Africa incidisse adnotat, kleft in Heraclianum Honorii ducem, quem avaritia, libidine, & crudelitate, non solum Alaricum Gothorum Regem, sed truculentiores tyrannos, quos historia, vel fabulæ comminiscuntur, vicisse adnotat. De Demetriade idem narrat Hieronymus, in hac Gothorum irruptione vita & pudicitia periclitasse: *Dudum*, ait, *inter barbaras tremuisti manus, aviæ & matris sinu & paliis tuebaris. Vidisti te captivam & pudicitiam tuam non tuæ potestatis. Horruisti truces hostium vultus, raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti*, non omnibus tamen virginibus tam feliciter rem cessisse, ut a barbaris intactæ dimitterentur, contigit, quarum aliquas barbarico furore stupratas fuisse, ex Hieronymo loco mox citato constat; unde Augustinus: *Magnum sane crimen se putant objicere Christianis, cum eorum exagerantes captivitatem, addunt etiam stupra commissa, non solum in aliena matrimonia, virginesque complures, sed etiam in quasdam sanctimoniales.*

Hier. epist. 130.

August. de civit. Dei lib. 1. 26.

Injusta ethnicorum querela ab Augustino confutata. August. de civit. Dei lib. 3. 29.

13. Cum vero ethnici eam Urbis cladem christianorum causa accidisse dicerent, eosdem pluribus confutat Augustinus, longe graviora a suis civibus damna sustinuisse Populum Romanum docens, quam in ea Gothorum vastatione, adeo ut post multa, fidenter asserat, una postrema Syllana tabula, plures Senatores jugulatos fuisse, quam tunc a Gothis expolia-

liatos; & alibi: *Ab urbe autem Roma quam multi exierunt, & redituri sunt, quam multi manserunt, & evaserunt? quam multi locis sanctis nec tangi potuerunt.* Ac quæ tunc strages, & calamitates acciderunt, inevitabili bellorum more facta fuisse addit: *Quidquid igitur vastationis, trucidationis, depredationis, concremationis, afflictionis in ista recentissima Romana clade commissum est, fecit hoc consuetudo bellorum. Quod autem more novo factum est, quod insitata rerum facie, immanitas barbara tam mitis apparuit, ut amplissimæ basilicæ implendæ populo, cui parceretur, eligerentur, & decernerentur, ubi nemo feriretur, unde nemo raperetur, quod liberati multi a miserantibus hostibus ducerentur, unde captivandi nulli, nec a crudelibus hostibus abducerentur: hoc Christi nomini, hoc Christiano tempori tribuendum, quisquis non videt, cæcus est, quisquis laudanti reluctatur, insanus est. Absit ut prudens quisquam hoc feritati imputet Barbarorum. Truculentissimas & sævissimas mentes ille* (Christus videlicet) *terruit, ille refrenavit, ille mirabiliter temperavit, &c.* Sed quid amplius? Idem Augustinus satis evidenti demonstratione palam facit, impietate Gentilium talia pati commeruisse Urbem, cultu vero Christianæ religionis factum, ne penitus interiret. Idque pro concione populum contestatus, publice professus est, illa repetens quæ dicta sunt de Rhadagayso: nimirum non datum illi Urbem capere, qui majori venerat apparatu, quod Gentilis esset, Deorum cultor; sed concessum id Alarico Christiano, Deorum hosti, in ipsorum desolationem: quæ etiam alibi, ut patentia omnibus, ob oculos ponit. Ac tractatu singulari antiquam Ethnicorum querelam seu potius cantilenam adversus Christianos, quasi ipsorum causa tot adversa Urbi Imperioque acciderint, confutare coactus est, cui de Urbis excidio titulum præfixit.

Jesu Chr. an. 409. *August. de urb. excidio tom. 6. cap. 1. August. de civit. Dei lib. 1. cap. 7.*

14. Quanta autem Urbis amplitudo esset, quanta domorum, aut mœnium, quæ civium magnificentia, divitiæ, luxus, ex his, quæ Olympiodorus narrat, conjicere facile lector poterit; ait itaque: *E magnis Romanæ urbis domibus, omnia intra se unaquæque habuit, quæcumque mediocris etiam urbs habere potuit, hyppodromum, fora, delubra, fontes, varia balnea, hinc & scriptor sic exclamat: Est urbs una domus, mille oppida continet urbs una, sed & lavacra publica ingenti prorsus fuere magnitudine, e quibus quæ Antonianæ nominantur thermæ* *Phot. pag. 74.*

ad

Jesu Chr. an. 409. *ad commodiorem lavantium usum, mille sexcentia habuerunt sedilia e marmore polito fabricata. Diocletianæ duplo fere plura.* Quæ adhuc supersunt vestigia, nil exagerasse Olympiodorum satis evincunt, sed cetera videamus: *Romanæ vero urbis mænia ex Ammonis Geometræ dimensione, quo tempore Gothi illam priore incursione infestarunt, viginti & unius miliarii spatium in circuitu habere comperta sunt. Multas Romæ familias annuos reditus e bonis accepisse quadraginta circiter auri centenarios*, seu quatuor centena millia aureorum, *absque frumento & vino aliisque ejus generis, quæ tertiam æquabant auri partem si venderentur*. Alteras vero post has, decem aut quindecim centenarios in censu habuisse addit. Probum Alypii filium in prætura, quam Joannis tyranni temporibus gessit, auri centenarios duodecim expendisse narrat; Symmachum vero oratorem mediocris census Senatorem, ante captam urbem, filio Symmacho præturam gerente, centenarios impendisse viginti. Maximum vero in filii præturam quadraginta centenarios expendisse adnotat. Hactenus ex Olympiodoro gentili scriptore Photius, de urbis Romanæ amplitudine, deque civium Romanorum divitiis, fastu, & luxu, quæ omnia Barbaris in prœdam data sunt, ut vix fragmenta, quasi ex naufragio tabulæ quædam nunc supersint.

Urbis Romæ & domorum amplitudo.

Tribus diebus urbs direpta. Oros. lib. 7. 39. Paul. Diac. hist. miscel. lib. 13.

15. Triduum diripiendæ urbi militibus ab Alarico datum fuisse tradit Orosius, ut notum omnibus fieret, Christum castigatam urbem, non extinctam voluisse. *Tertia die barbari qua ingressi urbem fuerant, sponte discedunt, facto quidem aliquantarum ædium incendio, sed ne tanto quidem, quantum septingentesimo conditionis ejus anno casus effecerat; & ne quisquam forte dubitaret, ad correptionem superbæ, lasciva, & blasphemæ civitatis hostibus fuisse permissum, eodem tempore clarissima urbis loca fulminibus diruta sunt, quæ inflammari ab hostibus nequiverunt.* Hæc autem adeo vera sunt, ut Romanus populus Circensium cessationem ægrius, quam urbis direptionem ferret: *Adeo parvo quodam & levi motu pæsitasse erga se parumper consuetudinem voluptatum indubitatissime contestatus est, ut libere conclamaret, si reciperet Circum, nihil esse sibi factum: hoc est, nihil egisse Romæ Gothorum enses, si concedatur Romanis spectare Circenses.* Unde Hieronymus de excidio urbis agens, sub nomine & figura Hierusalem, Romanorum & maxime ethnicorum cæcitatem, perfidiamque de-

Oros. lib. 1. 6. Rom. populus Circensium studiosissimus. Hier. ad August. epist. 123.

plo.

plorans habet : *Capta Hierusalem tenetur a Nabuchdonosor, nec Hieremiæ vult audire consilium, quin potius Ægyptum desiderat, ut moriatur in Taphnes, & ibi servitute [illegible] terna*, quibus etiam propheticum illud aptari poterat : *Percussi eos, & non doluerunt*. JESU CHR. AN. 409. [illegible] *Hier. 5.*

15. Facillimum quidem Alarico fuisset Romanum sibi in Occidente Imperium vindicare, si in Honorium imparatum, otioque Ravennæ torpentem arma convertisset, & Urbem captam præsidio præsentiaque tenuisset; sed *qui facit pondus ventis*, barbari Regis impetum alio divertit, ut manifesto constaret castigatorem Urbi datum esse, non rectorem, ne Arianus Princeps celebratam omni ævo Romanorum fidem auctoritate sua labefactaret. Insano itaque consilio Alaricus Urbe cum Gothis excedens, Romanorum spoliis onustus, Campaniam, Lucaniam, Brutiosque palabundi excurrerunt, strages cœdesque undique afferentes, ita ut Orientali quoque Imperio timens Theodosius junior, Anthemio jusserit, ut *stationes navium, portus, littora, omnes abscessus provinciarum, abdita quin etiam loca, insulasque* solertissime custodiret, solis Honorii legatis pervias, ne fortasse Gothi ex Campania Brutiisque solventes, Orientales provincias invaderent, ejusque Imperio insultarent.

Alaricus in Campaniam, Lucaniam, Brutiosque proficiscitur. *Job, cap. 28.*

Cod. Theod. l. 2. de custodia litterarum & itinerum.

16. Cumque ethnici, ut diximus, Gothicam Urbis direptionem christianis imputarent, ac ob spretum Deorum cultum id accidisse vulgarent, occasionem inde Augustinus habuit aureos de Civitate Dei libros scribendi, quos hoc tempore inchoasse constat, ut idem ipse testatur : *Interea Roma Gothorum irruptione agentium sub Rege Alarico, atque impetu magnæ cladis eversa est. Cujus eversionem Deorum falsorum, multorumque cultores, quos usitato nomine Paganos vocamus, in christianam Religionem referre curantes, solito crebrius, & amarius Deum verum blasphemare cœperunt. Unde ego exardescens zelo domus Dei adversus eorum blasphemias, vel errores, libros de civitate Dei scribere institui, quod opus per aliquot annos me tenuit*. In eamdem rem Demetriano christianis exprobranti, publicarum calamitatum, ob neglectum Deorum cultum, christianos auctores esse, respondit Cyprianus : *Non enim sicut tua falsa querimonia & imperitia veritatis ignara jactat & clamitat, ista accidunt, quod dii vestri a nobis non colantur, sed quod a vobis non colatur Deus &c.* Hæc aliaque in eam rem

Augustinus libros de civitate Dei contra Gentiles scribit. *August. retract. lib. 2.*

Cyprian epist. seu libro ad Demetr. pag. 129. edit. oxon.

Cyprianus, quæ longum esset excribere.

JESU CHR. AN. 409.

Paulinus Nolæ Episcopus ordinatur, a barbaris illæsus servatur.

17. Cum Gothi hoc anno Campaniam excurrerent, Paulinus [illegible] gregis pastor, ut de se ipso scribit, ideft Nolæ Episcopus, & quidem quantum conjecturis assequi possumus, hoc eodem anno 409. ordinatus, cum Gothi capta Nola passim in miseros cives prædæ causa sævirent: *Paulinus noster Nolensis Episcopus, ex opulentissimo divite, voluntate pauperrimus, & copiosissime sanctus, quando & ipsum Nolam barbari vastaverunt, cum ab eis teneretur, sic in corde suo, ut ab eo postea cognovimus, precabatur: Domine non excrucier propter aurum & argentum, ubi enim sint omnia mea, tu scis; ibi enim habebat omnia sua, ubi eum condere, & thesaurizare ille monuerat, qui hæc mala Mundo futura prædixit.* Quanta autem pietate Episcopatum illustraverit Paulinus, hujus loci non est pluribus immorari; id tantum cum Baronio adnotamus, turpissime errasse eos, qui Paulinum hoc tempore a barbaris captum, atque in Africam pro filii viduæ redemptione perductum fuisse scripserunt, quod forsitan altero Paulino Nolano Episcopo accidere potuit, cum Vandali sub Genserico Rege ex Africa Romam primum delati anno 455., ac urbem direpti, in Campaniam deinde transgressi, ac demum in Africam redierunt. De Nolana obsidione nonnulla sunt adnotanda, quam, protegente S. Felice patrono, e Barbarorum gladiis manibusque ereptam fuisse scribit Baronius, ac Augustini auctoritate confirmat, qui in libro de cura pro mortuis agenda, quem ad Paulinum dedit, interrogatus ab eodem, an cuiquam prodesse possit, quod corpus ejus apud Sancti alicujus memoriam sepeliatur, Augustinus mortuos vivis adesse probat, ex visione, quam non incertis rumoribus, sed testibus certis se accepisse addit, ex his, quæ Nolæ acciderant, unde ait: *Hinc solvitur illa quæstio, quomodo Martyres ipsis beneficiis, quæ dantur orantibus, indicant se interesse rebus humanis, si nesciunt mortui, quid agant vivi. Non enim solis beneficiorum effectibus, verum etiam ipsis hominum aspectibus Confessorem apparuisse Felicem, cujus inquilinatum pie diligit, cum a Barbaris Nola oppugnaretur, audivimus non incertis rumoribus, sed testibus certis*; ex his autem Augustini verbis barbaricam irruptionem Paulinum & Nolanos evasisse colligit Baronius; Augustinus tamen nequaquam id indicat, quin aperte testatur, captam tunc direptamque fuisse Nolam, *quando ipsam Nolam bar-*

Paul. epist. 49. 14.
Murat. Paul. vita cap. 50. p. 87.
August. de civit. Dei lib. 1. cap. 10.
Murat. Paul. op. p. 127.
Bar. 410. 46.
Bar. ut sup. & an. 441. n. 193; aut 451.
August. de cura agenda pro mortuis cap. 16.
De civit. Dei lib. 1. 10.

barbari vastaverunt, cum ab eis, Paulinus, *teneretur*, multum sane tum Paulinum cum Nolanos adjuvasse Felicem Martyrem, non solum *beneficiorum effectibus, verum etiam ipsis hominum aspectibus*, ait Augustinus, eo quod Nola etiam capta direptave, piis viris in amissione rerum temporalium nihil perierit, eademque urbis rerumque vastitas, ac direptio ad æternæ vitæ profectum inservire potuit. Felicis etiam protectio fortasse effecit, ut Barbari, urbe capta, a rapinis, cœdibus, stupris aliquatenus temperaverint; quod etiam Paulini exemplo confirmatur, qui cum in eorum manus incidisset, jamjam ut aurum divitiasque proderet torquendus, cum *in corde suo*, ut narrat Augustinus, orasset dicens: *Domine non excrucier propter aurum & argentum, ubi enim sint omnia mea tu scis*, nil damni in suo corpore passus est, nec tormenta sustinuit.

August. de civit. Dei lib. 1. 10.

Qua ratione Beatorum animæ hominibus apparere possint.

Basnag. an. 410. n. 6. & 7.

18. Antequam Nola excedamus, scrupuli aliquot erudito viro eruendi sunt, qui cum ex Augustino audiisset, Nolanis civibus apparuisse Felicem, se scrupulis vexatum fuisse adnotat: *Ne quid dissimulemus, Felicis manifestatio scrupulos nobis multos injicit*, ait Basnagius: vidit quippe vir sagax & Calvinianæ communionis assecla, Sanctorum apparitiones, eorumque in sublevandis hominum necessitatibus sollicitudinem, vidit inquam hæc Catholicorum sententiæ, pietatique, ac Sanctorum invocationibus favere, nil mirum itaque si Basnagio scrupulos injecit, nam ut aperte testatur: *Ex Sanctorum visitationibus ejusmodi id detrimenti accepit Religio, quod cultus, & adoratio Martyribus exhiberetur*; quare Augustini testimonio Scripturæ auctoritatem opponendam censet, quam animarum beatarum in terram excursibus obstare confidenter tradit; multisque disputat, qua ratione, vel modo id fieri possit, num scilicet proprio assumpto corpore, vel mutuatitio & alieno. Hæc tamen ad rem non pertinent, aut saltem ad fidem non spectant, catholica etenim Ecclesia pie religioseque Sanctos invocari definivit; qua ratione fidelium preces noverint, quommodo eorum necessitates videant, auxilio, intercessione, præsentia aliquando adsint, curiose non inquirit, Theologorumque disputationibus hæc, hisque similia relinquit; unde frustra Basnagius suum lectorumque torquet ingenium, dum in hisce quæstionibus plus justo immoratur, qualemcumque etenim sententiam probaverit, vel etiam quod tutius erit, etsi id nos ignorare fateamur, dum-

JESU CHR. AN. 409. modo piam religiosamque Sanctorum invocationem esse fateatur, quidquid voluerit de Sanctarum animarum in terram excursibus dicere per nos licebit. Caeterum non solum sanctos Angelos hominibus saepe apparuisse, hominumque res curasse, sed etiam Beatorum animas aliquando in terris apparuisse, sive proprio assumpto corpore, aut mutuatitio, non quaerimus; Scripturae auctoritati repugnare Basnagio negamus, quin ejusdem sacrae Scripturae auctoritate, non semel id factum fuisse, scimus. Defunctus quippe erat Samuel Propheta, qui Sauli apparens, cum eo locutus est, quaeve ventura ei erant, praenunciavit; *Reg. lib. 1. 28.* *Cum vidisset mulier Samuelem &c.* deinde: *Intellexit Saul, quod Samuel esset ... dixit autem Samuel ad Saul, quare inquietasti me, ut suscitarer &c.* En itaque animarum sanctarum ad homines excursus, & sermo, quae quomodo fieri potuerint Basnagio quaerendum relinquimus, de quibus tamen plura apud Augustinum, ut Theologos praeteream, aliosque Patres occurrunt, quae suae conscientiae meticulosae, vel affectatae inscitiae scrupulos tollent. Si hisce contentus non erit, ad turbati animi evellendos scrupulorum aculeos aliud exemplum ex eadem Scriptura addimus, quo disertius idem probatur. In libro quippe Machabaeorum secundo legitur Judae Machabaeo *Mach. 2. 15.* apparuisse in somnis Oniam cum Jeremia Propheta, eosque cum Juda & locutos fuisse, & ad praelium confortasse, cui etiam Jeremias gladium porrexisse dicitur, quo adversarios populi Israel contereret; quae etsi in somnis contigerint, veram tamen fuisse visionem Scriptura testatur. His alia ex historia exempla addere, etsi gravissimorum virorum auctoritate probata, cujusmodi sunt, quae in actis Martyrum occurrunt, aut in Sanctorum Patrum scriptis, & maxime apud Augustinum superfluum judicamus; nam facile objiceret Basnagius sacrae Scripturae auctoritatem certiorem firmioremque esse, quam Augustini, quae sententia etsi vera sit, catholicisque cunctis probata, falso tamen Patrum testimonia sacrae scripturae auctoritate repugnare scribit, ut satis superque hactenus ostendimus.

Constantini rebellio firmatur.

19. Dum bello Gothico tota Italia flagraret, ceterae Occidentalis Imperii provinciae, aut civili bello, aut Barbarorum incursionibus afflictabantur. Britannias, Galliasque Constantinus sive Constantius occupaverat, qui cum Bononiam venisset, *ibique dies aliquot fuisset commoratus, omnesque sibi conciliasset exercitus, ad Alpes usque Galliam, & Italiam disterminantes Ita-*

Imperium tuto jam possidere videbatur, ait Zosimus. Cumque Stilico adversus eum Sarum cum exercitu misisset, re infecta paulo post in Italiam rediit. Constantius interea, Alpibus præsidio munitis, Galliarum sibi principatum vindicavit, ac Constantem filiorum maximum Cæsarem dixit, & in Hispaniam ablegavit, *tum ut dilataret Imperii limites, tum etiam ut Honorii propinquorum potentiam exscinderet*, ait Zosimus. Constans vero in Hispaniam transgressus, Dydimium & Verenianum juvenes nobilissimos, qui ejus tyrannidi resistere conati fuerant, una cum eorum uxoribus captos, ad patrem in Gallias captivos misit, cujus jussu interfecti sunt. Horum fratres Theodosius, Lagodiusque fuga sibi consuluerunt, quorum alter in Italiam transiit, alter in Orientem.

Jesu Chr. an. 409. *Zosim. lib. 6. p. 112.*

Zos. ut sup.

20. His feliciter peractis Constantius Constantem Cæsarea dignitate jam exornatum, Augustum etiam Imperiique socium noncupavit, eodemque tempore, idest hoc anno, quo Honorius octies consulatus honorem iniit, cum Theodosio tertium, legatos ad Honorium misit, condonari sibi petens, quod Imperium sibi tradi passus fuisset, non enim id se sponte sua rapuisse, sed a militibus coactum suscepisse ajebat. Cumque Ravenna tunc temporis ab Alarici exercitu pene obsideretur, Honorius, non solum veniam dedit, *sed & Imperatoriam vestem ei misit*, & in Imperii societatem admisit, ut Olympiodorus etiam apud Photium enarrat. Jovium deinde Constantius ad Honorium misit, ut pacem cum eo firmaret, ac veniam pro Dydimii ac Vereniani occisione posceret, se opem quamprimum rebus Italicis laturum promittens, vel potius Italico etiam Reguo ejecturum, ut rerum eventus, aut conjectura edocuit, nam cum Constantius *Alpes Cottias superasset*, ait Sozomenus, *Veronam venit urbem Liguriæ, & cum Padum amnem jam trajecturus esset, eadem qua venerat via reversus est, comperta morte Alarici, qui cum esset magister militum Honorii, eoque nomine suspectus, quod universum Occidentis Imperium in Constantium transferre vellet, tunc forte occisus fuerat; quo quidem tempore Imperator, protinus ex equo desiliens, palam gratias egit Deo, quod manifesto insidiatore esset liberatus*. Constantius vero in Gallias rediens Arelaten se recepit, quo & filius ejus ex Hispania profugus paulo post advenerat, ubi non multo post capti, rebellionis pœnas dederunt, ut infra suo loco videbimus.

Constantinus, & Constans ab Honorio Imperio sociantur. *Zosim. lib. 5. p. 107*

Phot. pag. 69.

21. Ro-

Jesu Chr. An. 409.

Barbari in Hispanias irruunt.

Sozom. lib. 9. 12.

21. Romano autem Imperio id præceteris fatale fuit, quod cum Constantius & Constans Hispanias invasissent, via Barbaris ad eas occupandas patuit; nam cum Constantii vires imminui cœpissent, Vandali, Svevi, Alani, resumptis animis, Pyreneum montem propere occupaverunt, segnius agentibus iis, quibus Constans transitus custodiam commiserat. Annum & diem irruptionis Barbarorum in Hispaniam posteritati tradidit Idacius in Chronico ad hunc annum: *Alani & Vandali & Suevi Hispanias ingressi æra 447. alii quarto Kal. alii tertio idus Octobris memorant die tertia feria, Honorio VIII. & Theodosio Arcadii filio III. Coss.* Cum Barbaris, qui remanserant, Honorii milites conjuncti sunt, ait Orosius, *ubi actis aliquandiu magnis cruentisque discursibus, post graves rerum atque hominum vastationes, quarum ipsos modo pœnitet, habita sorte, & distributa usque ad nunc possessione consistunt.*

Orof. lib. 7. 40.

Hispania dire vexata.

August. epist. 228.

22. Quam luctuosa hæc Barbarorum irruptio fuerit, testis est Augustinus, qui Honorato interroganti, num Episcopo vastationis tempore fugere liceret, post plurima de Hispaniarum ecclesiis adnotat: *Non enim quisquam est, qui dicat, Ministros manere oportere, ubi jam non fuerint, quibus necesse sit ministrare. Ita quidem Sancti episcopi de Hispania profugerunt, prius plebibus partim fuga lapsis, partim peremptis, partim obsidione consumptis, partim captivitate dispersis; sed multo plures illic manentibus, propter quos maneret, sub eorumdem periculorum densitate manserunt. Et si aliqui deseruerunt plebes suas, hoc est, quod dicimus fieri non debere. Neque enim tales docti auctoritate divina; sed humano vel errore decepti, vel timore sunt victi.* Tristiora adhuc de calamitatibus Hispaniæ narrat Idacius, de fame, & peste eodem tempore cum Barbarorum ferocia sævientibus: *Debacchantibus per Hispanias barbaris, & sæviente nihilominus pestilentiæ malo, opes, & conditam in urbibus substantiam tyrannicus exactor diripit, & miles exaruit. Fames dira grassatur, adeo ut humanæ carnes ab humano genere vi famis fuerint devoratæ. Matres quoque necatis, vel coctis per se natorum suorum sint pastæ corporibus. Bestiæ occisorum gladio, fame, pestilentia, cadaveribus assuetæ, quosque hominum fortiores interimunt, horum carnibus pastæ, passim in humani generis efferantur interitum; & ita quatuor plagis, ferri, famis, pestilentiæ, bestiarum, ubique in toto Orbe sævientibus, prædictæ a Domino per Prophetas suos adnuntiationes implentur:* Sa-

Saxa jacent, nulloque domus custode tenetur,
Rarus, & antiquis habitator in urbibus errat. Lucan l. 1. v. 26.

Horrenda dictu de Hispaniæ calamitatibus narrat Olympiodorus, cujus verba referre placet: *Dum Vandali Hispanias vastant, qui in muratas se urbes Romani receperant, eo inediæ adacti sunt, ut invicem se laniando edere cogerentur. Ibi mulier una, quatuor liberorum mater, omnes devoravit, ad singulos prætexens, reliquos se alere, ac salvare velle, donec omnibus absumptis, lapidibus a plebe obruta est.* Olymp. apud Phot. p. 12.

23. Italorum æque ac Hispanorum inveteratam morum corruptelam in causa fuisse, cur Barbarorum incursionibus traderentur, scribit Salvianus: *Quid Hispanias nonne vel eadem, vel majora forsitan vitia perdiderunt? Quas quidem cælestis ira etiamsi aliis quibuslibet Barbaris tradidisset, digna tamen flagitiorum tormenta toleraverunt puritatis inimici. Sed accessit hoc ad manifestandam illis impudentiæ damnationem, ut Vandalis potissimum, idest, pudicis Barbaris traderentur. Dupliciter in illa Hispanorum captivitate Deus ostendere voluit, quantum & odisset carnis libidinem, & diligeret castitatem, cum & Vandalos ob solam maxime pudicitiam illis superponeret, & Hispanos ob solam maxime impudicitiam subjugaret.* Cur Hispania Vandalis tradita fuerit. Salvian. de provid. Dei lib. 7.

24. Ante urbis expugnationem & direptionem, Melania senior cum Ruffino Aquilejensi presbytero, peregrinationis socio, totaque familia, ideft Albina nuru, & Melania juniore nepte, ejusque viro Piniano, in Siciliam transierat, quo cum esset, non solum urbem a Gothis captam direptamque audivit, sed Rhegium etiam Buttiorum nobile oppidum ab Alarico obsideri cernens, ut sibi suisque consuleret, Sicilia solvens, in Africam, uno excepto Ruffino, qui in Sicilia paulo post obiit, transfretavit, ut narrat Ruffinus in epistola ad Ursacium, seu verius, ut probat Fontaninus ad Donatum; qua quidem epistola a Valesio in lucem edita hæc leguntur: *Reddenda pollicitationi non tempestivum, ut ille ait, sed tempestuosum nobis tempus ac turbidum fuit. Quis enim ibi stylo locus est, ubi hostilia tela metuuntur, ubi in oculis est urbium agrorumque vastatio, ubi fugitur per marina discrimina, & ne ipsa quidem absque metu habentur exilia; in conspectu etenim, ut videbas, etiam ipse nostro Barbarus, qui Rheginum oppidum miscebat* Melania cum Piniano, aliisque in Africam transit. Fontan. hist. Aquilej. lib. 5. cap. 7. p. 287. Vales. in Eusebi. lib. 6. cap. 38.

Jesu Chr. An. 409. *bat incendio, angustissimo a nobis freto, ubi Italiæ solum siculo dirimitur, arcebatur &c.* ibidemque Melaniam cum sociis fuisse, in fine epistolæ testatur, ac de Piniano addit: *Jam enim ex omnibus, quæ in lege scripta reperi, solæ ut puto in Deuteronomio desunt oratiunculæ, quas si Dominus juverit, & sanitatem dederit oculis, cupimus reliquo corpore sociare, quamvis amantissimus filius noster Pinianus, cujus religiosum cœtum pro amore pudicitiæ profugum comitamur, injungat & alia &c.* Porro Piniani cœtus religiosus, qui pudicitiæ amore exilium elegerat, erant ambæ Melaniæ cum Albina, aliisque, qui accedentibus ad urbem Gothis in Siciliam aufugerant, ut anno 408. adnotavimus.

Melania & Pinianus Tagastam, deinde Hipponem transeunt.

Epist. 124.

25. In Africam itaque Melania transiens, Carthagine solvens, inde Thagastam transiit, quo cum esset, Augustinus epistolam ad eos dedit, qua se excusat, quod cum maximo eos invisendi desiderio teneretur, pastorali tamen officio, ac hyemis asperitate detentus, voti sui compos esse non poterat; non defuturam tamen occasionem, ut eos, quacumque in regione essent, conveniret. Interea Pinianus cum Melania juniore uxore sua, Augustini præsentiæ, colloquiique impatientes Hipponem transierunt, eoque cum essent, non tam precibus quam tumultuosis clamoribus Hipponensis plebs, ut Pinianum Presbyterum ordinaret, Augustinum impulit ac pene coegit. Rem pluribus Augustinus in epistola ad Albinam persequitur, ut se a suspicionibus, & mala concepta opinione liberaret; inter cetera: *Dolorem animi tui, quem te scribis explicare non posse, consolari æquum est, non augere, ut si fieri potest sanemus suspiciones tuas, non ut eis succensendo, venerandum cor tuum & Deo dicatum amplius perturbemus*; deinde narrat se populi clamoribus Pinianum Presbyterum postulantis tam fortiter restitisse, ut adderet, *si mea fide violata illum haberent presbyterum, me Episcopum non haberent*. Qua voce illi *aliquantulum inopinata mea responsione cunctati atque turbati, velut flamma vento paululum pressa, deinde cœperunt multo ardentius excitari, existimantes fieri posse, ut vel mihi extorqueretur illud non servare promissum, vel me tenente promissi fidem, ab alio episcopo ordinaretur. Dicebam ego, quibus poteram, qui ad nos in apsidem honoratiores, & graviores ascenderant. Nec a promissi fide me posse dimoveri, nec ab alio Episcopo in Ecclesia mihi tradita, nisi me interrogato, ac*

August. epist. 126.

ac permittente, posse ordinari. Quod si permitterem, a fide nihilominus deviarem. Addebam etiam, nihil eos velle, si ordinaretur invitus, nisi ut ordinatus abscederet. Illi hoc posse fieri, non credebant.

Pinianus ab Augustino, Presbyter ordinatur.

26. Cumque multitudo pro gradibus constituta, cathedræ scilicet Augustini, ingenti cum clamore & strepitu, in eadem voluntate perseveraret, ac multa in Alypium Thagastensem Episcopum convicia evomeret, quasi Pinianum apud se retinere vellet, ut ejusdem munificentia solus frueretur; quid agerent Augustinus, & Alypius pene ignorabant, nam si ecclesia excederent, metuendum fuit, inquit Augustinus, *ne magis me absente tale aliquid facerent, & reverentia minor, & dolor ardentior. Deinde si cum Fratre Alypio discederem per populum constipatum, cavendum fuit, ne quisquam in eum manum mittere auderet. Si autem sine illo, quæ frons esset existimationis, si quid ei fortassis accideret, & viderer eum propterea deseruisse, ut furenti populo traderetur? Inter hos æstus meos, gravemque mærorem, & nullius consilii respirationem: ecce repente atque inopinate sanctus filius noster Pinianus mittit ad me Servum Dei, qui mihi diceret, eum se velle populo jurare, quod si esset ordinatus invitus, ex Africa discederet*, e contra vero non recessurum, si liberum a clericali officio vivere permisissent. Cumque promissio juramento firmanda esset, novæ iterum utrinque difficultates exortæ sunt, novique clamores; nonnulli etenim mussitantes primo petebant, *ut adderetur eidem promissioni, atque jurationi, ut si quando illi ad suscipiendum clericatum consentire placuisset, nonnisi in ipsa Hipponensi Ecclesia consentiret*; quibus cum Pinianus annuisset, nihilominus fluctuabat adhuc, quibusnam verbis comprehendi posset illa promissio, propter necessitates ingruentes, quæ possent eum, ut abscederet, cogere; simul etiam quod timeret, ne quis irruisset hostilis incursus, qui esset discessione vitandus. His Melania addendum putabat aeris etiam intemperiem, ob quam discedendum esset. Hinc cum ejus verba a diacono recitarentur, & omnia placuissent; ubi nomen necessitatis insonuit, continuo reclamatum est a populo, quasi fraude secum ageretur. Quod cum Pinianus vidisset, nomen necessitatis deleri permisit. Cumque Pinianus promissionem suam subscriptione firmasset, eamdem ne Augustinus, ceterique Episcopi subscriberent, Melania obstitit. Atque ita Hipponensium tumul-

Jesu Chr. An. 409.

multus aliquatenus sopitus est, Pinianus tamen, & Melania, qui in abside erant, non presbyterum ab Hipponensibus expeti, sed hominem divitem dixerunt, ac vim sibi illatam fuisse testati sunt.

August. epist. 125.

Pinianus Hippone recedit. Epist. 126.

27. Cum se Hippone habitaturum Pinianus promisisset, paulo post, necessitate quadam oborta, clam inde discessit, ut ad Albinam scribit Augustinus: *Qui fuerint motus, vel linguæ hominum, quantum satis arbitratus sum, sanctitati vestræ per commonitorium intimare curavi. Quisquis itaque vobis contraria his, quæ narravi, forte narravit, aut mentitur, aut fallitur*. Baronius quidem Piniani juramentum, utpote per vim, & metum factum nullius roboris fuisse, ait; at alia fuit Augustini sententia, ac juramentum aliquali etiam vi extortum religiose observandum esse probat in epistola ad Albinam, quod etiam ad Alypium scribens confirmat; Pinianum tamen animo revertendi discessisse putans, perjurii reum non fuisse ait. Quid postea evenerit non constat, auctor quidem vitæ Melaniæ junioris uxoris Piniani, eam in Ægyptum, atque inde in Palæstinam, post annos septem in Africam rediisse narrat. Quos circa annum 418. in Palæstina fuisse inde patet, quod eo tempore, quo Zosimus Papa Pelagium damnaverat, Albina, Pinianus, & Melania cum eodem hæresiarcha collocuti sunt, eaque de causa per litteras Augustinum consuluere, quibus ille respondens, duos de Gratia Christi libros dicavit, in quibus quammaxime lætari se ait, quod & corpore & animo recte valerent, ex quibus ut auctor vitæ Augustini adnotat, *mutua illa amoris atque observantiæ signa sufficiunt, ut neque contra fidem datam, neque contra Augustini mentem Pinianum Hippona recessisse arbitremur, quem forte etiam ut a jurejurando absolverent Hipponenses, auctoritate ac precibus eviceret Sanctus Episcopus*.

Bar. 409. n. 23.

Epist. 125. 126.

August. retract. lib. 2. cap. 50.

Lib. 6. cap. 9.

Melania senior in Africa filium amittit; Hierosolymis obiit.

28. Id etiam Melaniæ seniori gravissimum in Africa accidit, quod filium unicum Publicolam amiserit; cujus obitum materno affectu ita flevit, ut christianæ constantiæ illustre exemplar reliquerit, quemadmodum Augustinus tantæ rei spectator ad Paulinum scribens testatus est, cujus epistolam Quintus Diaconus anno 412. Paulino reddidit, cum ad visitanda Apostolorum sepulchra Romam perrexisset, ut auctor est Paulinus in epistola ad Augustinum. Interea cum Melania ex Africa in Palæstinam transiisset, ac Hierosolymam petiisset, *intra quadraginta*

ta dies obiit, ait Palladius, *in bona senectute*, *relicto monasterio Hierosolymis & sumptibus monasterii*, cùm annum sexagesimum ageret, quam Augustinus, & Paulinus multis celebrarunt laudibus; eamdemque cum Hieronymo quoque reconciliatam fuisse Baronius scribit. At Hieronymum cum Melania & Ruffino, post eorum etiam obitum infenso animo fuisse, ejusdem epistola ad Ctesiphontem aliquot ab hinc annis scripta testatur. Junior vero Melania, post senioris obitum, Alexandriam, deinde Hierosolymam cum Piniano, & Albino transiisse tradit auctor vitæ Melaniæ, eamque cum Hieronymo amicitiâ conjunctam fuisse testatur idem Hieronymus in epistola ad Augustinum his verbis: *Sancti filii communes Albinus*, *Apinianus*, seu Pinianus, *& Melania plurimum vos salutant*. In summa autem vitæ austeritate Hierosolymis Melaniam vixisse, ac charitatis officiis intentam pluribus narrat Palladius, quorum causa pauperibus, virginibus, monachis sublevandis, sustendandisque immensos pene consumpsit thesauros, de quibus hæc ex Romano Martyrologio ad diem 31. Decembris adnotasse sufficiet: *S. Melaniæ*, *quæ cum viro suo Piniano Roma abscedens*, *& Hierosolymam proficiscens*, *inter feminas Deo sacras*, *vir inter monachos religiosum vitam exercuit*, *& ambo sancto fine quieverunt*.

JESU CHR. AN. 409.

Paul. epist. 45. Pallad. hist. Laus. cap. 118.

Bar. 409. n. 29.

Hier. epist 143.

Pallad. ut sup

29. Ruffinum Aquilejensem peregrinationum Melaniæ, vitæque comitem sociumque fuisse, alias adnotavimus, cujus obitus a Melaniæ senioris transitu non est sejungendus. Ante Urbis expugnationem in Siciliam cum Melania transierat; quo cum esset hoc anno, Rhegium Brutiorum Metropolim ab Alarico obsessam fuisse narrat in epistola ad Donatum, qua habet: *Nec ipsa quidem absque metu habentur exilia*; *in conspectu etenim ut videbas*, *etiam ipse nostro barbarus*, *qui Rhegino oppido miscebat incendia*, angustissimo a nobis freto, ubi Italiæ *solum Siculo dirimitur*, *arcebatur*. Non multo post Ruffinum obiisse, testatur Hieronymus in præfatione ad librum Ezechielis, anno sequenti vel 411. vulgata, qua Ruffini cineribus insultans, habet: *Verum quia tu indefinenter hoc flagitas*, *& magno vulneri cicatrix paulatim obducitur*, *scorpiusque*, idest Ruffinus, *inter Encecladum*, *& Porphyrium Trinacriæ*, seu Siciliæ, *humo premitur*, *& hydria multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessavit*. Cumque adversus Ruffinum dum viveret, & post obitum, Origenismi causa in-

Ruffini obitus, cujus fama vindicatur.

Vales. not. in Euseb. lib. 6. 38.

Hier. præf. in ezech. lib. 1.

 sen-

JESU CHR. AN. 409. *Hier. in Ezech. præf. lib. 6. in Jerem. lib. 1. & 5.4.* fensior fuerit Hieronymus, dubiam post se Ruffinus famam reliquit, quem veterum, recentiorumque nonnulli hæresis Origenianæ ac Pelagianæ insimularunt; vir etiam vaferrimi ingenii a Benedicto decimoquarto in præfatione ad martyrologium Rom. non semel dictus. At alii e contra, in catholicæ Ecclesiæ communione ultimum clausisse diem scribunt, multisque laudibus celebrarunt; & ut Romanos Pontifices prætereamus Siricium, Anastasium, Innocentium, in quorum communione perseveravit Ruffinus, Galasius etiam Papa eodem loco, quo *Labb. concil. tom. 4.* quædam ejusdem opuscula rejicienda censuit, in *quibus Hieronymus eum de arbitrii libertate notavit*; virum tamen religiosum appellare non dubitavit: *Ruffinus vir religiosus plurimos ecclesiastici operis edidit libros*. Quare nonnulla quidem in eo reprehendit Gelasius; at hæreticum fuisse negat, quin virum religiosum dicit, quem etiam non solum amicitia sua, sed etiam laudibus Sanctorum plurimi exornarunt; Augustinus scilicet, Paulinus Nolanus, Venerius Mediolanensis, Gaudentius Brixiensis, Petronius Bononiensis, Cromatius Aquilejensis, ut Palladium, aliosque prætereamus; Norisius vero: *Ceterum Ruffinus non fuit hæreticus, licet Hieronymus eumdem hæreticis adnumeret*. *Noris. hist. pelag. lib. 1. cap. 4.* Eruditorum autem plurimi Apologias etiam pro Ruffino ediderunt, inter eos eminent Justus Fontanini in historia litteraria Aquilejensi, & Bernardus de Rubeis ex ordine Prædicatorum in dissertatione de Turannio Ruffino presbytero, & monacho. Quare obscuram quæstionem intactam relinquimus, ac de Ruffini gestis, operibus, Orthodoxia ad supracitatos auctores lectores nostros, qui plura cupiunt, delegamus.

JESU CHRISTI AN. 410. INNOCENTII PAPÆ 10. HONORII IMP. 18. ET 16. THEODOSII JUN. 9. ET 3. COSS. VARONE ET TERTULLO.

Alaricus in Campaniam transit, ibique obiit. Phot. Cod. 80. pag. 70. Jornand. de rebus Getb. cap. 30.

I. Alaricus post Urbis direptionem, ne quid in Italia intactum relinqueret, in Campaniam, Brutiosque transierat, Siciliam quoque deprædaturus, nisi portentis quibusdam prohibitus fuisset, ut apud Photium narrat Olympiodorus: deinde subita præventus morte, prædandi ac vivendi finem fecit. Unde Jornandes: Urbe egressi Gothi, *per Campaniam & Lucaniam simili clade peracta, Brutios accesserunt, ubi diu residentes, ad Siciliam, & exinde ad Africæ terras ire deliberant*;

rant; *cujus quia non est liberum, quodcumque homo sine Dei nutu disposuerit, fretum illud horribile aliquantas naves submersit, plurimos conturbavit, qua adversitate repulsus Alaricus, dum secum quid ageret, deliberaret, subito immatura morte præventus rebus excessit humanis*. Paulus vero Diaconus: *Inter hæc Alaricus dum deliberaret quid ageret, apud Coscentiam, subita morte defunctus est*, quem multis lacrymis magnificentissimoque funere Gothi sepelierunt; & Barbarorum more: *Basentium amnem de alveo suo captivorum labore derivantes, Alaricum in medio alveo cum multis opibus sepeliunt; amnemque meatui proprio reddentes, ne quis locum scire posset, captivos, qui interfuerant, extinguunt*. Diu quidem, tum apud Romanos, cum apud Barbaros ea consuetudo viguerat, ut una cum corpore, aut cineribus mortuorum res pretiosæ conderentur, unde fiebat ut Magnatum sepulcra effoderentur, etsi contra violatores sepulcrorum Romanæ leges extrema intentassent supplicia, ob quam rem Theodoricus Longobardorum Rex saniori consilio sepultos cum mortuis thesauros inquiri, ac asportari jussit, ad Dudam Sajonem hæc scribens: *Prudentiæ mos est in humanos usus terris abolita talenta revocare, commerciumque viventium non dicere mortuorum, quia & nobis in fossa pereunt, & illis in nulla parte profutura locantur .... atque adeo moderata jussione decernimus, ut ad illum locum, in quo latere plurima suggeruntur, sub publica testificatione convenias, & si aurum, ut dicitur, vel argentum fuerit tua indagatione detectum, compendio publico fideliter vindicabis*; & post aliqua: *Ædificia tegant cineres, columnæ vel marmorea ornent sepulcra, talenta non teneant &c.*

Paul. Diac. miscel. lib. 13.

Cassiod. variar. lib. 4. 34.

2. Post Alarici obitum, *Regem Athaulphum Alarici affinem Gothi constituentes*, subdit auctor Miscellæ, *Romam redeunt, si quid residuum fuerit more locustarum eradunt, auferentes Gallam Placidiam Theodosii Principis filiam, sororem Honorii, quam sibi Athaulphus apud forum Cornelii conjugio sociavit; quæ multo post Reipublicæ commodo fuit, nam ad hoc mariti animum acerrimo ingenio, subtilibus blandimentis inflexit, ut ultro a Romanis pacem expeteret*. Has Athaulphi cum Placidia nuptias ad forum Julii celebratas fuisse tradit Jornandes; at multo post hæc contigerunt. Athaulphus autem seu Adulphus Alarici cognatus erat, & uxoris ejus frater, ut Socrates, Zosimus, & Philostor-

Athaulphus Alarico succedit.

Paul. Diac. ut sup. Jornand. de reb. Geth. 31.

Socrat. lib. 7. 8.

Zosim. lib. 5.

JESU CHR. AN. 410. *Philost. lib. 12. 4.*

Iostorgius scribunt; cujus cum Placidia nuptias quadriennio post Narbonæ celebratas fuisse Idacius in Fastis narrat, anno scilicet 414., de quibus ibidem sermo redibit.

Concilium Carthaginense, unde legatio ad Imperat. destinatur. *Labb. concil. tom. 2. pag. 1121.*

3. De Ecclesiæ rebus acturi, ad Carthaginense concilium accedimus. *Post consulatum gloriosissimorum Imperatorum Honorii VIII. & Theodosii IV.* seu verius III. *XVIII. Kal. Julias, Carthagine in basilica regionis secundæ, in hoc concilio legationem susceperunt contra Donatistas Florentius, Possidius, Præsidius, & Benenatus Episcopi eo tempore, quo lex data est, ut libera voluntate quis cultum Christianitatis exciperet.* Sciendum quippe est, Honorium Imp. leges contra Ethnicos, ac Hæreticos antea latas, anno proximo abrogasse. Irruentibus etenim undique Barbaris, ne Ethnici, & Hæretici legum severitate exasperati, cum Imperii hostibus sociarentur, aut Donatistæ in Africa Attali partes sequerentur, liberam quibuslibet religionis suæ exercendæ potestatem fecerat; Synodi tamen Carthaginensis legatione motus, rescriptum in Ethnicorum, aut Hæreticorum gratiam editum revocavit, ad Heraclianum Africæ Proconsulem hoc altero rescripto, octavo Kal. Septemb. *Oraculo penitus remoto, quo ad ritus suos hæreticæ superstitionis obrepserant, sciant omnes sanctæ legis inimici, plectendos se pœna, & proscriptionis, & sanguinis, si ultra convenire per publicum execranda sceleris sui temeritate tentaverint.* Eoque edicto severissimas leges a se, vel prædecessoribus Imperatoribus adversus hæreticos latas, postliminio revocavit.

Cod. Theod. l. 6. leg. 51.

Africani Episcopi de ineunda cum Donatistis collatione apud Honorium agunt.

4. Majoris momenti rem ab Honorio ejusdem synodi legati postulaverant, scilicet ut cogerentur Donatistæ collationem cum Catholicis inire, qua schismatis origo, gestaque exponerentur. In eamque rem extat Honorii decretum ad Marcellinum tribunum & notarium, cui eam provinciam Honorius delegaverat, pridie idus Octobris datum, ut utriusque partis Episcopos intra quadrimestre Carthagine congregaret, collationique præesset. Quare Marcellinus anno proximo coram congregatis Episcopis hæc dixit: *Licet supra meritum meum hoc cognoscam esse judicium, ut inter eos videar judicare, a quibus me potius decuerat judicari &c. Imperialis primitus sanctio recitetur, ut in quem modum atque formam sit suscipienda cognitio, ab omnibus possit adverti &c.* Collationem autem expetiisse catholicos Episcopos non est dubitandum: *Donatistas ad collationem nobiscum venire per Imperialia jussa compulimus,* ajebat

August. tom. 9. p. 49. in append. ad bibl. scr. Donat. Pag. 48.

bat Augustinus, idemque confirmat Possidius in vita Augustini; sæpe etenim catholici Episcopi Donatistas precibus suis sollicitaverant, ut una secum de eorum schismate disputarent; sed frustra. Ex plebeis tamen Donatistarum plurimi id expetierant, dicere soliti: *O si in unum locum convenirent: o si aliquando conferrent, atque illis disputationibus veritas appareret!* Præterea Donatistarum furor Africam totam adeo invaserat, ut teste Augustino, *nec prædicari a Catholicis veritatem contra suum patiebantur errorem, violentis aggressionibus, latrocinationibus, itinerum obsidionibus, rapinis, ignibus, cædibus multa vastantes, cuncta terrentes*. Hæc ajebat Augustinus, qui cum præceteris in obtinenda collatione incensior fuerit, ita & in obeunda primas obtinuit partes, ut anno sequenti, quo habita est, videbimus. Interea cum Imperiale rescriptum Marcellino datum, ceteris etiam Africæ judicibus directum fuisset, ut per eos utriusque partis Episcopis communicaretur, ac Marcellinus ea de causa in Africam e comitatu transiisset, Catholici Episcopi ob spem reconciliationis ineundæ multo gaudio affecti sunt; Donatistæ vero tanquam multa febre phrenetici medicum, æque ac medicinam recusantes, in ipsum medicum insanientes, ira ac furore excanduerunt.

JESU CHR. AN. 410. *August. contra Julian. lib. 3. 1.* *Possid. vita August. cap. 13.* *August. post. collat. cap. 25.*

5. Quæ autem, quantave in Catholicos hoc tempore mala Donatistæ perpetraverint, ex his, quæ adversus Hipponenses patrarunt, dignosci potest; de quibus in epistola ad Victorianum hæc narrat Augustinus: *Ecce in regione nostra Hipponensi, quoniam eam Barbari non attigerunt, clericorum Donatistarum, & Circumcellionum latrocinia sic vastant ecclesias, ut Barbarorum fortasse facta mitiora sint. Quis enim barbarus excogitasse potuit, quod isti, ut in oculos clericorum nostrorum calcem, & acetum mitterent, quorum membra etiam cætera plagis horrendis, vulneribusque sauciarunt? Deprædantur etiam domos aliquas, & incendunt, fructus aridos diripiunt, humidos fundunt, & talia cæteris comminando, multos etiam rebaptizari compellunt. Pridie quam ista ad te dictarem, ex uno loco per hujusmodi terrores quadraginta octo animæ mihi rebaptizatæ nunciatæ sunt: plangenda sunt hæc!* Eademque ad Januarium narrat, & iterum de Restituto presbytero Donatista addit, quod cum is in regione Hipponensi presbyter esset, veritatisque ratione victus ad Catholicam Ecclesiam transiisset, de domo raptus est a clericis, & Circumcellionibus Donatistis,

Donatistarum sævitia in catholicos Hippon. *August. epist. 111.* *Epist. 88.* *August. contra Cresc. lib. 3. 48.*

JESU CHR. AN. 409. stis, ac in castellum proximum ductus, multitudine spectante, nihilque resistere audente, fustibus caesus, in lacuna lutulenta volutatus, ac amictu junceo dehonestatus est; indeque post verbera, post ludibria, duodecimo vix die dimissus est, quem non multo post interfectum fuisse addit. Innocentio etiam oculum effuderunt, digitumque crudelissime praeciderunt; quae longum esset per singula persequi.

August. epist. 105. & 133.

Hieronymus vetus, novumque testamentum corrigit.

6. Cum diu multumque in exponendis, emendandis, vertendisque sacris Scripturis Hieronymus insudasset, Doctoris maximi nomen promeruit. Hoc autem tempore eum in his adlaborasse scimus, atque inprimis veteris Testamenti latinam versionem ad exemplaria septuaginta interpretum emendavit. *Egone*, ajebat, *contra septuaginta interpretes aliquid sum locutus, quos ante plurimos annos, diligentissime emendatos, meae linguae studiosis dedi?* & iterum libro tertio: *Septuaginta editionem diligentissime emendatam ante annos plurimos meae linguae hominibus dedi*: & in prologo ad libros Salomonis: *Si cui sane Septuaginta interpretum magis editio placet, habet eam a nobis emendatam*; quod alibi idem Doctor repetit. Quot vero libros veteris Testamenti ex emendatissimis septuaginta interpretum Graecis versionibus emendaverit, non constat; plures tamen, vel etiam omnes libros, quos Hebraicus canon continebat, eum correxisse verosimillimum esse Veronensis editor censet, & sane Augustinus integram ab eo editionem expostulat: *Mittas*, ait, *obsecro interpretationem tuam de Septuaginta, quam te edidisse nesciebam*. Immensi laboris opus ideo sanctus Doctor susceperat, quia vulgata versio septuaginta interpretum e Graeco in Latinum, librariorum oscitantia, & incuria adeo deformata erat, ut aut alium a veritate sensum praeferret, aut lectionum varietate incertas quoque sententias redderet; ceterae autem graecae editiones, non meliora ferebant; etsi variae in variis ecclesiis legerentur. Unde *Alexandria*, inquit Hieronymus, *& Aegyptus in septuaginta suis Hesychium laudat auctorem, Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat: mediae inter has provinciae Palaestinos Codices legunt, quos ab Origine elaboratos Eusebius vulgaverat, totusque Orbis hac inter se trifaria varietate compugnat*; quare opere pretium se facturum censuit, si ex septuaginta interpretibus emendatissimam versionem vulgaret, quae cunctis in Orbe ecclesiis usui esse posset.

Adverf. Ruff. lib. 2. & lib. 3.

Epist. 71.

Vallars. Hieronymi vita Praef. in tom. 10.

August. epist. 82. n. 34.

Hier. praef. ad lib. paralip. ex heb.

7. Quo-

7. Quotus tamen, quantusve fuerit s. Doctoris labor in emendanda versione Septuaginta interpretum, nihilominus eo adhuc contentus non fuit; hinc paulo post novam ex hebraico ipso exemplari latinam interpretationem veteris Testamenti adornandam suscepit, opus quidem perdifficile, immensique laboris, ac invidiæ plenum. Operis partem anno 392. absolverat, cum de viris illustribus commentarium vulgavit, quo se *vetus Testamentum juxta Hebraicum transtulisse* refert, idest partem maximam, nam reliqua secutis temporibus perfecisse compertum est; novum autem testamentum Græcæ fidei reddidisse, idest ex Græcis codicibus emendasse, in prologo ad Damasum, & in epistola ad Marcellam idem Hieronymus indicat, dum ex Pauli epistolis loca quædam a se emendata refert. Unde universum novi Testamenti canonem ad Græcorum Codicum fidem eum exegisse verosimile redditur, ut a Vallarsio adnotatum est. Ut novam veteris Testamenti versionem ex hebraico textu adornandam susciperet, duo præcipue in causa fuerunt; multiplices scilicet latinæ versiones, ac inter se variantes, tum frequentia sphalmata, quæ in iis occurrebant, dum quisque pro lubitu septuaginta interpretes in latinum transtulerat. Ex his nonnulli Semichristiani, aut Judæi apostatæ multa scripturæ loca, consulto etiam, corruperant; hanc sibi mentem fuisse pluribus in locis nos admonet s. Doctor, qui in præfatione ad libros Paralipomenon ad Chromatium hæc adnotat: *Si Septuaginta interpretum pura, & ut ab eis in Græcum versa est editio permaneret, superfluum me, Chromati Episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres, ut Hebræa tibi volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat, & nascentis Ecclesiæ roboraverat fidem, justum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero, cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, & germana illa antiquaque translatio corrupta sit, atque violata, nostri arbitrii putas aut e pluribus judicare, quod verum sit, aut novum opus in veteri opere cudere &c.*

8. Huic operi etsi assiduis vigiliis, improboque labore insudaverit s. Doctor, eum tamen exitum aut plausum primo non habuit, quem sibi fortasse præfixerat; nam etsi hæc translatio ad Hebraicum textum propius accederet, emendatiorque ceteris esset, novitate tamen sua laudatores vix ea ætate invenit; nam Episcoporum plurimi veterem latinam versionem

JESU CHR. AN. 410. Hieronymus vetus testamentum ex Hebræo corrigit.

Vallars. Hier. vita cap. 21. tom. 11.

Præf. ad tom. 10.

Augustini & Hieronymi dissidia ob Sacræ script. interpretationem.

JESU CHR. AN. 410. nem septuaginta interpretum, ab apostolica ætate, auctoritateque quodammodo confirmatam, ita tuebantur, ut alteram ex hebraico textu a Hieronymo adornatam ejus loco subrogari ægre ferrent; quare cum ea de causa in multorum reprehensionem incidisset, multas quoque in eam rem apologias scribere coactus fuit. Præceteris vero hæc Hieronymo objiciebantur, ut ex Ruffino acerrimo s. Doctoris conviciatore scimus: *Quis ex tot, & tantis prudentibus, & sanctis viris, qui ante te fuerunt, ad istud opus ausus est manum mittere? An ut divinarum Scripturarum libros, quos ad plenissimum fidei instrumentum ecclesiis Christi Apostoli tradiderunt, nova nunc, & a Judæis mutuata interpretatione mutares?* Hæc non solum Ruffinus, aliique Hieronymo adversarii objiciebant, sed quod magis miramur, sanctissimi, doctissimique viri. Inter eos s. Augustinus novam hanc interpretationem suis in ecclesiis nequaquam admittendam censuit, ac sanctum virum, ut ab eo opere cessaret, hortatus est his verbis: *Ego sane te mallem græcas potius canonicas nobis interpretari Scripturas, quæ septuaginta interpretum perhibentur. Perdurum erit enim, si tua interpretatio per multas ecclesias frequentius cœperit lectitari, quod a Græcis ecclesiis Latinæ Ecclesiæ dissonabunt, maxime quia facile contradictor convincitur græco prolato libro, idest linguæ notissimæ.* Ac deinde incommoda, quæ nova ex hebraico textu versio in ecclesiis parere poterat, longa oratione prosequitur, ac exemplo Episcopi cujusdam Africani confirmat, qui cum Hieronymi versionem legendam ecclesiæ suæ dedisset, tantus inde tumultus exortus est, eo quod loco cucurbitæ, apud Jonam, aliud nescio quid verbum posuisset, coactus fuerit ea corrigere; *volens post magnum periculum, non remanere sine plebe.*

Ruff. lib. 2. advers. Hier.

August. epist. 71. & 82.

Hieronymi pro versione scripturæ Apologia.

9. Non is tamen erat Hieronymus, ut tam facile ab incepto opere pedem retraheret, aut adversariorum objectionibus cederet, quin opus susceptum totis viribus vindicare conatus, primum se versionem septuaginta interpretum nequaquam aspernari ajebat, quam etiam afflante divino Spiritu factam fuisse innuit; operam tamen suam in nova Scripturarum ex Hebraico textu translatione ecclesiis non inutilem futuram fore inde probat, quod innumeræ pene versiones septuaginta interpretum per Orbem essent, quæ inter se dissiderent; quæque librariorum inscitia, vel oscitantia, mendis, erroribusque sca-

Præf. in Job. Prolog. Galeato, Apol. contra Ruff. Hier. epist. 112. apud August. 75.

Jesu Chr. an. 410.

ſcaterent; inter cetera ad Auguſtinum: *Ego enim non tam vetera abolere conatus ſum, quæ linguæ meæ hominibus emendata de græco in latinum tranſtuli, quam ea teſtimonia, quæ a Judæis prætermiſſa ſunt, vel corrupta, proferre in medium, ut ſcirent noſtri, quid hebræa veritas contineret. Si cui legere non placet, nemo compellit invitum. Bibat vinum vetus cum ſuavitate, & noſtra muſta contemnat &c.* Hæc aliaque Hieronymus in defenſionem verſionis ſuæ ex Hebraico textu, quam catholicæ Eccleſiæ perutilem fuiſſe exitus comprobavit; nam etſi privata auctoritate, quin etiam renitentibus magnis pietate & doctrina viris, opus ſuſceperit, temporis tamen decurſu ab Occidentalibus eccleſiis recepta tantam ſibi auctoritatem conciliavit, ut ſynodi etiam Oecumenicæ decreto ceteris latinis antelata ſit, atque, ut ea tantum in eccleſiis catholici uterentur, ſtatutum. Sancti Gregorii vero ætate, ſeptimi ſcilicet ſeculi initio, eam ſibi auctoritatem conciliaverat, ut cum altera jam, quæ Italica ab Auguſtino dicta eſt, utpote eccleſiis Italiæ uſitatiſſima, certaret; eaque paſſim ſacri uterentur doctores, ut de ſeipſo narrat Gregorius Leandro hæc ſcribens: *Novam vero translationem diſſero, ſed ut comprobationis cauſa exigit, nunc novam, nunc veterem per teſtimonia aſſumo, ut quia ſedes Apoſtolica, cui Deo auctore præſideo, utraque utitur, mei quoque labor ſtudii ex utraque fulciatur.* Ceterum etſi utraque uteretur Gregorius, novam tamen, ſeu Hieronymianam veteri prætuliſſe, inde facile patet, quod hanc maxime præceteris laudaverit: *Cuncta verius transfudiſſe perhibetur, & credendum eſt quidquid in ea dicitur*; quod etenim de antiqua verſione, ſeu Itala dicebat Auguſtinus, quod eſſet *verborum tenacior, cum perſpicuitate ſententiæ*, Hieronymianæ optime aptanda eſſe nemo negabit, qui verſionem Hieronymi cum Hebraico textu conferre voluerit; non mirum itaque eam verſionem ita eccleſiarum omnium conſenſu paulatim ceteris prælatam fuiſſe, ut ſola fere tractu temporis legeretur, ut teſtis eſt Iſidorus Hiſpalenſis: *De Hebræo autem in latinum eloquium tantummodo Hieronymus presbyter ſacras Scripturas convertit: cujus editione generaliter omnes Eccleſiæ uſquequaque utuntur, pro eo quod veracior ſit in ſententiis, & clarior in verbis*; cumque ſequentibus ſeculis ejuſdem verſionis auctoritas eouſque creviſſet, ut non ſolum ceteris aliis præſtantior cenſeretur,

Concil. Trident. ſeſſ. 4 cap. 2.

Auguſt de doct Chriſt. lib. 2 2. & 15.
Hier. in Iſai. 14. & 49.
Greg. M. epiſt. ad Leand. libri moralium præfixa.
Moral. lib. 20. 23.

Greg. moral. lib. 20. cap. 3.
Auguſt. de doct. chriſt. lib. 2. 2.

Iſid. de offic. eccleſ. cap. 12.

Jesu Chr. an. 410.
Concil. Trident. sess. 4. cap. 2.

tur, ac sola fere præ manibus in ecclesia catholica haberetur; eam præceteris probavit synodus Tridentina, & ut ea tantum tum publice, tum privatim fideles uterentur, jussit. *Eadem sacrosancta synodus considerans non parum utilitatis accedere posse Ecclesiæ Dei, si ex omnibus latinis editionibus quæ circumferuntur sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat, statuit, & declarat, ut hæc ipsa vetus, & vulgata editio, quæ longo tot seculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, pro authentica habeatur, ut nemo illam rejicere quovis prætextu audeat, vel præsumat.*

Quo sensu vulgata scripturæ editio authentica dicatur.

Bellarm. de verbo Dei lib. 2. 10. & seq. Nat. Alex. in secul. 4. dissert. 39.

10. Versionem autem, qua utimur, non eo sensu authenticam Tridentina synodus declaravit, quod nullos eadem nœvos erroresque contineat; alioquin ejusdem emendationem post synodum fieri nequaquam jussissent, Sixtus Papa quintus, aut Clemens octavus; sed eo tantum sensu authentica dicta est, quod eam ceteris latinis editionibus præferendam censuerit; utpote quæ nil habeat, quod catholicæ fidei, & bonis moribus adversetur, de quibus tamen nostrum non est plura addere, quæ passim ab eruditis viris tractata sunt, Bellarmino scilicet, Natali Alexandro, aliisque.

Augustinus a Hieronymo dissidet ob Petrum ab Apost. Paulo reprehensum.

Hier. comment. in epist. ad Galat. cap. 2.

11. Cum eum locum epistolæ ad Galatas retractaret Hieronymus, quo Apostolus Paulus se in faciem Cephæ restitisse narrat, eo quod Gentes judaizare doceret, dum præsentibus Judæis, Petrus, qui hactenus cum ethnicis manducaverat, se se ab eorum societate subtrahebat, ac in eamdem simulationem cum ceteris etiam Barnabam traheret; eum itaque locum S. Hieronymus exponens, in eam iverat sententiam, ut traderet, hæc inter Apostolos simulate gesta fuisse, ut Judæi, qui Petrum a Paulo ea de causa, quod plus justo gentilium societatem declinaret, castigatum viderent, discerent & ipsi paulatim ethnicis ad fidem conversis sociari, *ita ut Paulus, nova bellator vetus usus arte pugnandi, dispensationem Petri, qua Judæos salvari cupiebat, nova ipse contradictionis dispensatione corrigeret, & resisteret ei in faciem, non arguens propositum, sed quasi in publico contradicens, ut ex eo quod Paulus eum arguens resistebat, hi, qui crediderant ex gentibus servarentur*; cui sententiæ eo facilius inclinaverat, quod Paulum etiam cum Judæis Judæum factum fuisse sciret, quare post aliqua: *Quod si quis putat aliquis, vere Paulum Petro Apostolo*

stolo restitisse, & pro veritate Evangelii intrepide fecisse injuriam praecessori, non ei stabit illud, quod & ipse Paulus Judaeis Judaeus factus est. Augustinum offenderat haec sententia, qua mendacii patrocinium susceptum ea simulatione existimabat, *& exitiosissime credi in sanctis libris haberi mendacium, idest eos homines, per quos nobis illa Scriptura ministrata est, atque conscripta, aliquid in suis libris fuisse mentitos*; quare Hieronymum enixe rogaverat, ut diligentiori habita inquisitione, non pateretur sacrarum scripturarum auctoritatem fluctuare, quod sane accidisset, *si semel fuerit persuasum, aliqua illos viros, per quos nobis haec ministrata sunt, in Scripturis suis officiose potuisse mentiri*. Ut autem subirato in Augustinum animo rescriberet Hieronymus, non solum opinionum varietas in causa fuit, sed intempestiva epistolarum ultro citroque datarum fortuna; nam prima Augustini epistola in eam rem data, Hieronymo nunquam est reddita, cumque post triennium alteram Augustinus scripsisset, eum etiam, atque etiam rogavit, ut quae in commentario epistolae ad Galatas eo de argumento scripserat, retractaret. *Obsecro*, inquit, *te ingenuam & vere christianam cum caritate severitatem, ad illud opus corrigendum atque emendandum, & palinodiam, ut dicitur cane &c.* Haec autem epistola per Italiam, & Urbem vulgata, Hieronymo nequaquam reddita fuerat, unde rumori ansam dedit, sanctum Antistitem adversus Hieronymum librum scripsisse, quo ad canendam palinodiam eum excitaverat; quare tertio ad Hieronymum scripsit Augustinus, se neque librum scripsisse, aut Romam adversus eum misisse: *Etiam hoc ad me perlatum*, addebat, *suggestum esse caritati tuae a nescio quibus fratribus, mihi dictum est, quod librum adversum te scripserim, Romamque miserim. Hoc falsum esse noveris; Deum nostrum testor, hoc me non fecisse &c.*

JESU CHR. AN. 410.

Epist. 28.

August. epist. 40.

Epist. 67.

12. Cum has accepisset Hieronymus, per Asterium Hypodiaconum Augustino respondit, non sine aliqua subirati animi significatione: *Beatitudinis tuae litterae supervenerunt, quibus satisfacis te contra parvitatem meam librum Romam non misisse. Hoc nec ego factum audieram: sed epistolae cujusdam quasi ad me scriptae per fratrem nostrum Sisinnium Diaconum huc exemplaria pervenerunt, in qua hortaris me ut palinodiam super quodam Apostoli capitulo canam........ Ego simpliciter fateor dignationi tuae, licet stylus, & Epicheremata tua mihi*

Hieronymi ad August. epist. 102.

JESU CHR. AN. 410. *mihi viderentur, tamen non temere exemplaribus litterarum credendum putavi, ne forte me respondente læsus juste expostulares, quod probare ante debuissem tuum esse sermonem, & sic rescribere*; quare post aliqua: *Si tua est epistola, aperte scribe, vel mitte exemplaria veriora, ut absque ullo rancore stomachi in Scripturarum disputatione versemur, & vel nostrum emendemus errorem, vel alium frustra reprehendisse doceamus*; monet tamen, ne juvenis senem provocet: *Superest*, addit, *ut diligas diligentem te, & in Scripturarum campo juvenis senem non provoces. Nos nostra habuimus tempora, & cucurrimus quantum potuimus. Nunc te currente, & longa spatia transmeante, nobis debetur otium, simulque (ut cum venia & honore tuo dixerim) ne solus mihi de poetis aliquid proposuisse videaris, memento Daretis & Entelli, & vulgaris proverbii, quod bos lassus fortius figat pedes*. Antequam has acciperet Augustinus, tertias ad Hieronymum dederat epistolas, duas alteras adjungens, eumque rogans, ut si quæ forte scripta sua misisset,
Epist. 71. iterum mitteret, *sin minus, rursus dicta quod legam, dum tamen his respondere ne graveris, quod jam diu est, ut expecto*; qua etiam ejus labores in vertendis ex Hebræo in latinum sacris Scripturis studium minus sibi probari testatur.
Epist. inter August. 72. Hier. epist. 105. Interea frequentibus Augustini epistolis excitatus, antequam tamen ultimam acciperet, qua sibi ex Hebræo versionem non probari scripserat, ad Augustinum respondens iterum se ejus litteris offensum fuisse conqueritur. *Crebras ad me*, inquit, *epistolas dirigis, & sæpe compellis, ut respondeam cuidam epistolæ tuæ*... ac primo mirari se ait, *quomodo ipsa epistola & Romæ, & in Italia haberi a plerisque dicatur, & ad me solum non pervenerit, cui soli missa est*, cujus exemplaria ante quinquennium in insula Adriæ a fratre quodam inventa fuisse addit, tum a fratribus, qui Herosolymis erant, suggestum fuisse ab Augustino non simplici animo id factum, sed gloriolæ captandæ causa, se vero non respondisse, tum quia *tuam liquido epistolam non credebam, nec (ut vulgi proverbium est) litum melle gladium. Deinde illud cavebam, ne Episcopo communionis meæ viderer procaciter respondere, & aliqua in reprehendentis epistola reprehendere, præsertim cum quædam in illa hæretica judicarem*; quare; *aut mitte eamdem epistolam tua subscriptam manu, aut senem latitantem in cellula lacessere desine*; &. cum multa addidisset irati animi indicia, quod eum pa-

palinodiam canere expostulaverit, quodque eam epistolam Romæ & in Italia vulgaverit, *rursus dico quod sentio, provocas senem, tacentem stimulas, videris jactare doctrinam, &c.* non fine tamen amicitiæ signis epistolam his verbis claudit: *Vale mi amice carissime, ætate fili, dignitate parens, & hoc a me rogatus observa, ut quidquid mihi scripseris ad me primum facias pervenire.* Cum has accepisset Augustinus, ut subossensum sibi Hieronymum vidit, continuo alteras dedit epistolas, quibus eum lenire curavit: *Obsecro te*, inquit inter. cetera, *per mansuetudinem Christi, ut si læsi te, dimittas mihi, nec me vicissim lædendo, malum pro malo reddas*; amico tamen animo se id fecisse testatur, ac malle potius in sacræ Scripturæ disputationibus minus erudiri, cum sine caritatis discrimine id assequi non possit.

August. epist. 73.

13. Tandem tribus simul ab Augustino acceptis epistolis, quæstionibus ab eo propositis respondens Hieronymus, quæ hactenus in sacræ Scripturæ versione egerat, ac expositionem loci epistolæ ad Galatas de Petri reprehensione, totis viribus tutatus est, unde ajebat: *Tres simul epistolas, immo libellos breves per Diaconum Cyprianum tuæ dilectionis accepi; diversas ut tu nominas quæstiones; ut ego sentio reprehensiones opusculorum meorum continentes, ad quas si respondere voluero, libri magnitudine opus erit. Tamen conabor quantum facere possum modum non egredi longioris epistolæ &c.* atque libro suo de viris illustribus, seu de scriptoribus ecclesiasticis, Epithaphii titulum injuria a quodam impositum fuisse scribit; deinde multa congerit tum ex ratione, cum ex scriptorum auctoritate, ut ea quæ in epistola ad Galatas scripserat, confirmaret, ex condicto scilicet Apostolum Paulum reprehendisse Petrum; ac Augustinum non semel arguit, quasi Judæos ad fidem Christi vocatos Moisis legem servare doceret, quod si verum est, subdit: *In Cerinthi & Hebionis hæresim delabimur, qui credentes in Christum, propter hoc solum a Patribus anathematizati sunt, quod legis cæremonias Christi evangelio miscuerunt, & sic nova confessi sunt, ut vetera non amitterent*; unde post plurima in eamdem rem, Augustino insultans addit: *Quis hoc christianorum patienter audiat, quod in tua epistola continetur? Judæus erat Paulus; christianus autem factus, non Judæorum sacramenta relinqueret, quæ convenienter ille populus, & legitimo tempore, quo oportebat, acceperat,* ideo-

Hieronym ad August. altera epistola, quia quæstionibus satisfacit.

Apud Aug. epist. 75. Hier. epist. 111.

JESU CHR. AN. 410. *ideoque suscepit celebranda ea, cum jam Christi esset Apostolus; ut doceret non esse perniciosa his, qui ea vellent, sicut a parentibus acceperant, custodire.* Cetera, quæ ibidem de scripturarum versione ex Hebraico textu addit, hoc loco præterimus; epistolam vero suam sic tandem claudit Hieronymus: *Peto in fine epistolæ, ut quiescentem senem, olimque veteranum, militare non cogas, rursus de vita periclitari. Tu qui juvenis es, & in Pontificali culmine constitutus, doceto populos, & novis Africæ frugibus Romana tecta locupleta, mihi sufficit cum auditore & lectore pauperculo in angulo monasterii susurrare.* Cum hæc Hieronymus ad Augustinum scripsisset, quibus non obscura irascentis animi indicia dederat, paulo post tamen, alia ab Augustino epistola accepta, cum ex Palæstina in Africam rediisset Firmus, ad Augustinum iterum scribens, ea quæ in Augustinum subirato animo scripserat, excusat; Augustinus vero de Hieronymi amicitia certior factus, eamdem quæstionem, de reprehensione Petri, de qua in epistola ad Galatas Hieronymus egerat, fusiori epistola retractandam suscepit, sicque finem habuit ea inter Augustinum, & Hieronymum disputatio, in qua vincente caritate utrique victores fuerunt, cum imposterum inter eos summa necessitudo, & amicitia intercesserit, ac Hieronymus etiam in Augustini sententiam transiit, cum adversus Pelagianos dimicandum fuit. Quæ porro Petri culpa fuerit, cur a Paulo argui mereretur, alibi adnotatum est, cum scilicet de epistola ad Galatas egimus.

Inter August. epist. 81. Hier. epist. 115.

August. epist. 82.

Tom. 1. an. 51.

Theodosius Imp. hæreticos exagitat. *Cod. Theod. de hæret. l. 48. 49. 50. Socrat. lib. 7. 3.*

14. Hoc anno Theodosius Augustus ad Anthemium Præfectum prætorio, adversus hæreticos Montanistas, Priscillianistas, & Eunomianos rescripta dedit, quibus eos variis pœnis afficiendos jussit; harum legum auctoritate fretus Theodosius Synadis in Phrygia Episcopus, Macedonianos insectatus non urbe solum, verum etiam ex agris ejecit, Agapetum vero ejusdem sectæ Episcopum variis affecit injuriis. Quare Macedoniani, una cum Agapeto Episcopo, catholicæ Ecclesiæ sociati sunt, & Theodosio expulso, Synadensem Episcopatum obtinuit Agapetus, ut narrat Socrates.

AgapetusMacedonianæ sectæ Episcopus Theodosii sedem occupat.

15. Nam Agapetus cum Clero, & populo, qui sub ipso erat, persuasisset, ut Consubstantialis fidem amplecterentur; protinus cum ingenti multitudine, immo vero cum universo populo recte ad Ecclesiam contendit, ac cathedram, in qua Theodosius sedere consueverat, occupavit. Adunatoque populo fidem

fidem Consubstantialis deinceps prædicans, Ecclesiarum, quæ ad Synadensem Episcopatum pertinent, compos factus est. Theodosius vero, quæ gesta fuerant ignorans, paulo post ad ecclesiam perrexit, at ab ea expulsus, Constantinopolim petiit, ut coram Attico Episcopo, quod injuria Episcopatu pulsus fuisset, conquereretur. Atticus, rem in utilitatem Ecclesiæ cessisse considerans, ipsum quidem Theodosium verbis consolatus est, monens, ut patienti animo quietum vitæ genus amplecteretur, & publica commoda privatis rationibus anteferret; Agapeto vero scripsit, ut Episcopatum retineret, nec molesti quidquam ex offensione Theodosii sibi eventurum timeret. Sic factum est, ut Macedoniani legum severitate exagitati, ad saniora consilia conversi, catholicam fidem amplecterentur; Theodosius vero Episcopus, qui, Socrate teste, eorum spoliis ditari cupiebat, Episcopatus dispendio, eosdem Christo & Ecclesiæ lucrifecit.

Synesius Ptolemaidis Episc. Eunomianorum bona occupari prohibet. *Sinesii epist. 5. biblioth. PP. tom. 6.*

16. Saniori consilio Synesius Ptolemaidis in Ægypto Episcopus, Episcopatus sui primordia consecrans, Eunomianos quidem ecclesiis ejiciendos curavit; suos tamen hortatus est, quinimo jussit, ne quidquam ex eorum facultatibus, aut possessionibus tangerent, ut in epistola presbyteris suis hortatur: *Quamobrem videte, ne adulterini isti Presbyteri, novique diaboli, & Quintiani Apostoli, clam vobis in eum, cui praeestis, gregem insiliant, neve clam cum tritico lolium serant.* Presbyteros deinde monet, ut ab omni quæstu ea de causa caverent: *Amputetur omnis de lucro contentio*, inquit; & post aliqua: *Quis per Ecclesiæ tuendæ speciem marsupium auget? is est, quem nos extra christianum consortium amandatum volumus &c.* quibus & alia in eamdem rem addit. Synesium hoc anno Episcopum Ptolemaidis ordinatum fuisse scimus, de cujus primordiis nonnulla scitu digna adnotanda sunt.

Synesius ex PhilosophoEpiscopus ordinatur.

17. Is nobili genere Cyrene in Ægypto ortus, litteris ac philosophia adeo excultus fuit, ut inter Philosophos sui temporis facile princeps haberetur; Alexandriam autem studiorum causa profectus, Hypatiæ, Theonis Philosophi filiæ, discipulus fuit, quam tanta eruditione excelluisse tradit, ut non solum inter feminas prodigium esset, sed etiam ætatis suæ doctos viros superaret; ad quam complures extant ejusdem Synesii epistolæ, suæ erga eam venerationis, benivolentiæque testes: *Mater, & soror, & magistra, beneque per omnia de me merita;*

Jesu Chr. an. 410. *ta, & si qua est alia res appellatione honorifica*. Epistola autem altera se patriam ejus causa reliquisse testatur: *Cum Lybicus sim illic editus, & avorum non ignobilia sepulchra ibidem aspiciens, propter te unam patriam mihi aspernaturus videor*. Uxorem vero duxit filiam Theophili, ex qua cum filios suscepisset, immatura sibi morte præreptos fuisse passim luget. Cumque inter suos princeps facile esset, anno 394. a Cyrenensibus ad Arcadium legatus missus fuerat, deprecaturus, ut humilem afflictamque patriam sublevaret: qua de causa CP profectus, elegantem orationem, quam de Regno inscripsit, coram Arcadio recitavit. In patriam reversus cum sibi suisque viveret: *Vivebam*, inquit, *optima cum spe in Mundo velut in religioso quodam septo solutum animal, libere degens, oratione, & libris, & venatione vitam distinguens*: Ptolemaidis Episcopus, rogante clero, populoque a Theophilo est ordinatus, quam dignitatem invitum se suscepisse, non uno loco testatur; de cujus ordinatione hæc narrat Evagrius: *Hic igitur Synesius, cum reliquis disciplinis excultus fuit, tum in Philosophia adeo excelluit, ut admirationi esset etiam Christianis, his scilicet, qui neque odio, neque gratia adducti de rebus judicare solent. Persuadent igitur illi, ut salutaris regenerationis lavacrum perciperet, & Sacerdotii jugum subiret, tametsi resurrectionis doctrinam nondum suscepisset, neque ita sentire vellet; recte omnino conjicientes, ad reliquas ejus viri virtutes ista esse accessura, cum divina gratia nihil imperfectum habere sustineat. Nec spes eos fefellit. Qualis enim, & quantus extiterit, abunde testantur, tum epistolæ post susceptam Sacerdotii dignitatem, eleganter, & docte ab eo conscriptæ, tum oratio, quam dixit eidem Imperatori Theodosio, tum quicumque ejus libri admodum utiles circumferuntur*. In epistola autem Synesii ad Evoprium fratrem, quænam animi sui sensus essent aperiens, inter cetera adnotat: *Ineptus profecto forem, si non Ptolmeis ingentes gratias haberem, quod me tantis rebus dignantur, quantis ne ego quidem me dignum judico. Verum non istud demum, quam magna deferant, spectare convenit, sed quam sint ejusmodi a me, ut accipi possint. Etenim hominem prope divinos honores capere, si quidem dignus sit, qui assequatur, ad animi fructum accidit suavissimum: sin multum rei dignitate sit inferior, id acerbam illi futuri spem objicit. Neque enim recens ille mihi metus est, sed cum primis antiquus,*

Epist. 16. & 124.

Evag. hist. lib. 1. 15.

Synes. epist. 105.

gnus, ne qua re in Deum peccans, honorem ab hominibus consequar. Ego vero cum me ipsum considero, omnino inferiorem sentio, quam ut Episcopali fastigio respondere possim &c. nam inter cetera, se eam vitæ rationem hactenus iniisse narrat, ut litteris, & ludis tantum vacaret, quæ sane Sacerdoti vix, ac ne vix quidem decebant. *At Episcopum divinum esse virum oportet, utpote qui ab omni ludo peræque ac Deus ipse alienus*, & nonnullis additis de sanctitate vitæ a Sacerdotibus sectanda, inter cetera, se ab uxore divortium nullatenus facturum esse testatur.

JESU CHR. AN. 410.

18. *Mihi Deus ipse, & leges, ipsaque sacra Theophili manus uxorem dedit. Quamobrem hoc omnibus prædico, testorque, neque me ab ea prorsus velle separari, neque adulteri more cum ea clanculam consuescere; alterum enim nequaquam pium est, alterum illicitum, sed hoc utique cupiam, & precabor plurimos mihi, & quam optimos esse liberos*; deinde se a pervulgatis christianorum dogmatibus adhuc alienum esse addit: *Etenim nunquam profecto mihi persuasero, animam origene esse posteriorem corpore, Mundum ac ceteras ejus partes una interire nunquam dixero. Tritam illam, ac decantatam resurrectionem, sacrum quidquam atque arcanum arbitror, longeque absum ab vulgi comprobandis opinionibus. Animus certe philosophia imbutus, ac veritatis inspector, mentiendi necessitati nonnihil remittit*; unde subdit: *Hæc si mihi Episcopatus nostri jure permittant, possum hanc dignitatem admittere, ita ut domi philosopher, foris vero fabulas feram.* Quare hæc tum Theophilo Alex: episcopo, qui manus ei impositurus erat, cum Paulo ac Dionysio Ptolomensium legatis nota fieri præcipit: *Fac igitur, ut Scholastici hæc sciant, & ad illum referant*: idest ad Theophylum, ut ita animi sui sensibus patefactis, Episcopale munus declinaret.

Synesii contestatio de uxore retinenda.

19. Hæc quidem simulasse Synesium, & in immensum exagerasse, ut Episcopatum vitaret, tradit Baronius, quod Ambrosii etiam exemplo confirmat, qui, Paulino teste, cum ad Episcopale munus suscipiendum urgeretur, mulieres suspectas famæ ad se introducendas jussit, & in reorum quæstionibus crudelem se se exhibuit, ut eo saltem pacto, se Sacerdotio indignum esse persuaderet: alia tamen eruditorum opinio est, quam & Holstenius singulari etiam dissertatione confirmavit, ac Synesium animi sui sensus ea epistola ingenue aperuisse

Quæ fuerit Synesii mens, cum Episcopus est ordinatus.

Holst. dissert. in append. ad hist. Evag. Valesii not. in Evag. lib. 1. cap. 5.

 tra-

Jesu Chr. an. 410.
Pag. in Bar. an. 410. nor. 37. ad 42.
Befnag. ibid.

tradit. Qua ratione factum sit, ut Ptolomenses tanto ardore virum necdum christianum, utpote nondum baptismate ablutum, Episcopum sibi deligerent, & Theophilus eorum votis cesserit, eumque ordinaverit: quem & Apostoli lex, & Nicænus canon de Neophitis non ordinandis, a Sacerdotio repellebat: cum præcipue palam contestatus fuerit, se ab uxore, procreandisque liberis, nequaquam abstenturum fore: qui etiam Platonicæ philosophiæ eousque delectabatur, ut palam publiceque professus sit, se de animarum præexistentia ante corpora opinionem nequaquam abjecturum, ac Mundum aliquando periturum, aut corpora resurgenda esse, inter arcana, aut fabulas vulgo tantum dignas se habere; certe qui attente hæc animadverterit, mirari satis non poterit, cum tam cito ex Philosopho Episcopum ordinatum fuisse, antequam mores, aut fidem Christiano homine dignam indueret; hinc factum, ut in ejus scriptis, quæ Episcopus vulgavit, nonnulla legantur, quæ cum Ecclesiæ catholicæ placitis, aut vix, aut nullo modo convenire possunt: cujusmodi sunt, quæ de Trinitatis mysterio satis obscure in hymno tertio scribit, aut de animæ præexistentia, & de Mundi æternitate hymno primo, secundo, & tertio; quare turpiter Ecclesiæ canones in ejusdem ordinatione Theophilum violasse non dubitamus, non solum eo quod Neophitum ordinaverit, id etenim justa suadente causa alias a viris sanctissimis factitatum scimus, ut in ordinatione Ambrosii Mediolanensis, Nectarii CP. Episcopi, aliorumque; sed præcipue in eo peccavit Theophilus, quod virum christianæ Religionis dogmatibus adversantem, & sacro baptismate abluerit, & Episcopum ordinaverit. Ceterum etsi verum sit, quod tamen certo non constat, Synesium baptismum & Episcopatum eo tempore suscepisse, cum Platonicus magis, quam Christianus erat; dubitari tamen non potest, eum brevi ita opiniones suas mutasse, ut & virtutibus clarescceret, & fidei zelo Episcopatum suum illustraret.

Synesius studio, & orationibus vacat.

Epist. 95.

20. Interea Episcopus ordinatus, ut quæ esset catholicæ Ecclesiæ doctrina, quæve morum sanctitas tenenda apprime disceret; Augustini exemplo, sacræ lectioni, orationibusque diu vacavit, unde septem ab ordinatione sua elapsis mensibus, hæc ad Olympium scribebat: *Ego Deum testem voco, quem & philosophia & amicitia veneratur; præ Episcopatu me non unam mortem libenter esse toleraturum. Sed quoniam mihi Deus, non quæ*

quæ peterem; *sed quæ vellet*, *imposuit*, *illum ipsum precor*, *qui mihi hujusmodi vitæ attributor extitit*, *esse & ejus quod attribuit*, *moderatorem*, *& patronum*. Deinde cum adhuc ab Episcopatus administratione abesset, addit: *Ego enim adhuc nunc de longinquo rei periculum facio*, *ut cum septimum jam mensem molestum & invisum munus ingressus sim*, *procul degam ab iis*, *apud quos Episcopus esse debeo*, *donec quæ ejus rei natura sit*, *accurate*, *penitusque didicerim*. Quicumque itaque tandem fuerit Synesius, cum ad Episcopatum vocatus, aut ordinatus est, dubitari non potest ecclesiam sibi creditam pie sancteque administrasse, ut ejusdem epistolæ testantur; quanta autem sollicitudine, ut ab hæreticorum venenis, & fraudibus, concreditum sibi gregem curaret, testis est altera epistola Presbyteris suæ Diœcesis data; qua Eunomianos, Quintiano quodam duce latitantes, & venena spargentes, diligentissime inquiri, ac fugari jubet; ita tamen ut omnino ab eorum bonis abstinerent.

Jesu Chr. An. 410.

Epist. 5.

21. Inter Synesium, & Theophilum mutuam intercessisse amicitiam Synesii epistolæ ad eum datæ testantur; hinc factum, ut cum quidam presbyter, Lampronianus nomine, ob injurias Tasoni collegæ illatas ab eo excommunicatus esset, ejus absolutionem Theophilo ipso concedendam reservaverit, quare ut ad rem adnotat Annalium Parens, eo exemplo scimus, inferiores Episcopos antiquitus ad primas sedes, cujusmodi erat Alexandrina in toto Ægypto, atrociores casus aliquando reservasse, de quibus hæc habet Synesius: *Unum hoc ergo mihi sumpsi*, *si Lamproniano fatalis necessitas immineret*, *& præstituta mortis dies adesse videretur*, *tum omnibus*, *qui eo die adessent*, *presbyteris concessi*, *ut eum communioni restituerent*. *Nemo enim*, *quanti in me erit*, *ecclesiasticis vinculis moriatur*. *Sin convaluerit*, *rursus iisdem pœnis teneatur*, *atque a divina humanissimaque anima tua indulgentiæ tesseram expectet*. Quanti econtra Theophilus Synesium faceret, eadem epistola testatur, qua scimus, graviores difficilioresque Episcoporum causas, ab eodem Theophilo Synesio fuisse delegatas, de quibus epistola eadem pluribus agit Synesius, quæ referre longum esset; de Plebisco scilicet Episcopo abdicando, de Pauli & Dioscori Episcoporum dissidio, dum uterque locum quemdam sibi vindicabat; tandem cum epistola altera Theophilum interrogasset, quæ sibi agendi ratio esset ineunda cum Alexandro Basianopolitano in Bi-

Synesii in Theophilum observantia, & vicissim.

Bar. an. 410. n. 85.

Epist. 67.

66.

Jesu Chr. An. 410. Epist. 66. De Alexandro Basianopolitano Episcopo.

Bithynia Episcopo, iterum epistola altera rogat, ut sibi de ea re rescribat. Alexander porro, de quo ibidem agitur, Cyrenensis ex Senatorio ordine erat; qui monasticam primo vitam professus, diaconus primum, deinde presbyter ordinatus fuerat, ac tandem Episcopus cum esset, exorto Chrysostomi causa tumultu, in ejusdem amicitia perseverans, ecclesia sua recesserat, cumque post Joannis obitum, ipse Theophilus, dato ad Atticum libello, cunctos qui Chrysostomi causa exulaverant, revocandos jussisset; *Necdum tamen*, Alexander, *ille recta in Bithyniam profectus est, nec quam sortitus est, sedem repetit*, ait Synesius, *manet autem apud nos, quasi nihil sua intersit, si quis eum privati loco habeat*. Unde addit: *Ego neque diu sacris hucusque legibus eruditus sum, nec multa admodum didicisse par est, qui superiore nondum anno in Episcoporum essem numerum adscriptus*; quare cum animadvertisset seniores Episcopos Alexandro civilem etiam communionem abnegasse, ita ut & hospitium denegassent, mediam quamdam viam sibi ineundam censuerat Synesius, ut cum eo in ecclesia nullam communionem haberet, domi vero honore debito prosequeretur; ea itaque epistola, & sequenti Theophilum rogat, ut quid imposterum agere debeat, sibi jubeat, *& prout concepta quæstio est, Alexandrum habere Episcopum oporteat, nec ne*.

Synesius Andronicum cum Tonante excommunicat.

22. Inter præclara Synesii gesta id memoria dignum est, cum pro justitia tuenda, ecclesiarumque juribus, & asylo vindicandis, Andronicum Pentapolis Præfectum una cum administro suo Tonante excommunicavit, ac datis ad Episcopos litteris denunciavit, cujus quæ essent scelera his verbis narrat: *Andronicum Beronicensem, infelici Pentapolis fato editum, &*

Epist. 58. bibliotb. PP. p. 123. tom. 6.

educatum, & adultum, quique patriæ præfecturam pecuniæ redemit, nemo aut existimet, aut appellet Christianum; sed tanquam a Deo execratus, cum universa sua familia, ab omni sit ejectus Ecclesia, non quia Pentapolis extrema plaga fuit, post terræ motum, post locustam, post pestilentiam, post incendium, post bellum, illorum omnium reliquias diligenter persequens; horrenda ad carnificinam instrumentorum genera, ac formas primus in provinciam inferens; utinam dicere liceat, & his solus utens digitale, pedum distortorium, prælum, & nasipressorium, & auribus, ac labris distrahendis forcipes: quorum qui experimentum, ac spectaculum morte prævenerunt, quique ante bello sublati sunt, ab iis, qui male liberati fuerant, felices appellati

ti sunt. Sed quoniam primus apud nos & solis factis, verbisque Christo maledixit: factis quidem, ex quo edicta sua ad Ecclesiæ valvas affixit, quibus contra leges a se vexatis aditum, ac supplicationem ad sacrum altare, tanquam asylum, intercludebat. Dei vero Sacerdotibus ea minabatur, quæ vel Phalaris Agrigentinus, vel Cephren Ægyptius, vel Sennacherib Babylonius timuisset, is, qui Hierosolymam nuntios misit, qui Deo, & Ezechiæ convicia dicerent. Illum dico diem alteram Deo crucem attulisse. Nam ad Christi contumeliam infamis iste libellus e sacris foribus pendebat, & hæc sol vidit, & homines legerunt. His addit, quod cum Andronicus nobilem quemdam, ob privatam cum eo simultatem, immanissime torqueri jussisset, postquam condolere illi Ecclesiam sensit, eique Synesium, ut eum consolaretur, assidere vidit, in furorem actus, contra ecclesiam, & Christum ipsum blasphœmare præsumpsit, inter cetera minitans: *Frustra illum dicens spem aliquam in Ecclesia collocasse; neque quemquam ex Andronici manibus ereptum iri, non si pedem ipsum Christi manibus amplectatur. In hanc ille vocem imperita mente, ac lingua ter erupit, sevendum quam nihil est, quod amplius moneamus hominem; sed velut membrum insanabile a nobis est segregandus, ne illius contagione quod sincerum est, corrumpatur.*

Excommunicationis denunciatio & formula.

23. Quamobrem hanc in eum excommunicationis sententiam dixit, ut Andronico scilicet, Tonanti, & sociis nullum Dei Templum pateret, aut religiosa domus, deinde privatos omnes, & magistratus hortatur, ut nullam cum iis tecti, vel mensæ communionem haberent, Sacerdotes vero, nec viventes illos salutabunt, nec mortuos funebri pompa deducent. Sin quisquam, velut exiguæ urbis, Ecclesiam nostram contempsisset, & ab ea damnatos recepisset, nos eodem, atque Andronicum, loco censebimus; *neque cum eo dextram jungemus; nec eadem ex mensa vescemur unquam. Tantum abest, ut cum iis arcana mysteria communicemus, qui cum Andronico, & Thoante partem aliquam habere voluerint.* Antequam in Andronicum, & Toantem excommunicationis sententiam vulgaret Synesius, synodum cum clero suo celebravit, qua Andronici scelera exponens, ne diu hæc videre, aut dissimulare cogeretur; Episcopale officium invitum se suscepisse narravit, ac ut sibi renunciare liceret, & alterum sibi Ptolomenses eligerent, enixe rogavit. Cumque id impetrare nequaquam potue- Epist. 77.

Jesu Chr. An. 410. tuerit, ad aliud tempus differendum id censuit: *Itaque si nondum id vobis probatur, hoc in posterum differamus*, ajebat.

Synesii querelae de curis secularibus.

24. Virum sanctum, christianeque Philosophum, innumeræ Episcopalis muneris curæ, ac de rebus secularibus sollicitudines premebant; unde auro cedroque dignam hanc sententiam protulit: *Ægyptii, & Hebræi longo tempore Sacerdotum Imperio usi sunt; deinde postea quam, ut mihi videtur, divinum opus humano more fieri cœptum esset, Deus ambo vitæ genera separavit; unumque horum sacrum, alterum ad regimen atque imperium constitutum est. Alios enim ad infimarum rerum curam convertit, alios sibi sociavit, illi in negotiis, nos in oratione collocati, ab utrisque vero quod honestum, & consentaneum est, requirit Deus. Quid tu igitur antiquum illud revocas? quid ea conjungere vis, quæ Deus sejunxit? qui nos non administrare, sed administrando depravare postulas; quo quid infelicius esse potest? Patrono opus habes? vade ad eum, qui reipublicæ legibus præest. Deo quapiam in re indiges? Vade ad Urbis Antistitem; non quod istic penitus voti compotem fieri necesse sit, sed quod omnem ad id operam sim adhibiturus*; & post aliqua: *Nec Episcopos damno*, inquit, *qui negotiis destinentur, sed cum noverim vix me horum alterutrum assequi posse, qui utrumque præstare possint, eos admirari soleo. Non est id mearum virium, duobus ut Dominis serviam. Sin aliqui reperiantur, quibus ne mentis quidem ad inferiora descensus detrimentum afferat, merito illi possint Sacerdotes fieri, & præesse civitatibus. Solaris radius, quamvis cœnum contingat, purus, nec inquinatus remanet. Ego si idem fecero, fontibus, ac mari opus habebo*. Hæc de se ipso Synesius, præ humilitate se imparem esse rebus sacris, & secularibus eodem tempore vacare.

Epist. 57.

Synesii charitas commendatur.

25. Excommunicationis telo percussus Andronicus, non solum e sublimi tribunali, unde in Deum, in ecclesiam, in homines multa peccaverat, exciderat, sed in varias etiam calamitates, ac pœnitentiæ non obscura indicia dederat, quare Synesius, qui zelo disciplinæ cœlestibus eum armis percusserat, satanæque tradiderat in interitum carnis, ut spiritus salvus fieret; cum eum facti sui pœnitere, ac innumeris premi calamitatibus vidit, ne tristiori absorberetur tristitia, qua charitate pollebat, ac auctoritate, sublevandum censuit; ut testis est ejusdem epistola ad Theophilum, cui cum com-

Epist. 89. p. 131.

commendat: *Andronicus*, inquit, *antea faciebat*, *&* *modo patitur injuriam. Sunt autem ecclesiæ mores hujusmodi, ut depressos extollat, elatos deprimat. Hunc igitur Andronicum oderat quidem antea ob illa, quæ perpetrabat; & idcirco illum eousque passu est recidere. Nunc ejusdem miseretur, quod illum imprecatione graviora quædam expertum sentiat.. &c.*

Evagrii philosophi ad fidem conversio. *Basnagi* 410. *n.* 12.

26. Ut cuncta, quæ ad Synesium spectant, uno loco narremus; celebris de Evagrio Philosopho Christiano historia Aannalibus inserenda est, quam etsi inter fabulas relegandam censeat Basnagius, sua tamen probabilitate non caret, quam in prato spirituali narrat Sophronius, eamque ab Leontio Cyrenensi Episcopo se didicisse refert, cum Alexandriæ esset tempore Eulogii Patriarchæ Alex.. Cum itaque Synesius Evagrio cuidam Philosopho gentili persuasisset, ut christianus fieret, eumque cum tota familia baptizasset; non multo postquam baptizatus fuerat Evagrius, auri tria centenaria in usum pauperum dedit, dicens: *Accipe aurum istud, & distribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, quod Christus mihi ipsum reddet in futuro sæculo*. Cui cum Synesius cautionem fecisset, post annos aliquot accidit, ut Evagrius ad mortem infirmaretur. Is vero morti proximus, filiis suis dixit, ut cum chyrographo a Synesio accepto eum sepelirent; quod cum factum fuisset, tertia post sepulturam die apparuit Episcopo Synesio nocte quiescenti, dicens: *Veni ad sepulcrum, ubi jaceo, & accipe chirographum tuum; accepi enim debitum, & satisfactum mihi est. Atque ut certior ejus rei fias, propria mea subscripsi manu*. Quare Synesius mane facto, vocatos filios Evagrii, eos interrogavit, numquid chartam aliquam cum eo posuissent? At illi: Ita sane, chartam enim quandam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelietis me, chartam istam mihi in manibus date, nullo penitus sciente. Unde Synesius una cum Clericis, ac principibus civitatis, ad Philosophi tumulum accedens, eoque aperto, invenerunt jacentem Philosophum, chirographum manu episcopi conscriptum suis manibus tenentem, eumque manu ejusdem Evagrii subscriptum. Qui vero convenerant, hoc videntes, obstupuerunt, & per multas horas clamaverunt, Kyrie eleison, glorificantes Deum, qui facit mirabilia, & talem, tantamque promissionum suarum evidentiam præstitit. Eamdemque cautionem manu Philosophi subscriptam servari usque hodie, at-

Prat. spirit. cap. 195.

Miraculum de subscripto chirographo.

Jesu Chr. An. 411. atque in sacrario sanctæ Cyrenensis Ecclesiæ Sophronio narravit Leontius. In eo tamen errat, quod Synesium Cyrenensem Episcopum fuisse tradit, quem Ptolemaidis ecclesiam gubernasse constat. Præter epistolas, nonnulla ingenii sui monumenta reliquit Synesius, quæ Tomo sexto bibliothecæ Petrum inserta sunt.

JESU CHRISTI AN. 411. INNOCENTII PAPÆ 11. HONORII IMP. 19. & 17. THEODOSII JUNIORIS 10. & 4. COSS. THEODOSIO AUG. IV. ABSQUE COLLEGA.

Collatio inter catholicos & donatistas Carthagine celebratur.

1. Labentem Christi annum 410. Catholicorum cum Donatistis collatio Carthagine habita illustrem reddidit. Eam Catholici diu expetierant; at Donatistæ pervicaciter hactenus oblatam refugerant: tandem vel inviti Honorii Imp. rescripto cum Catholicis conferre coacti sunt. Eam Carthaginensis synodi legatos expetiisse narrat Honorius Imp. in rescripto ad Marcellinum Tribunum, & Notarium duo, his verbis: *Studio pacis & gratiæ venerabilium virorum Episcoporum legationem libenter admisimus ad coetum. Celeberrimæ desiderant civitates, ut electis etiam Sacerdotibus, quos pars utraque delegerit, habitis disputationibus, superstitionem ratio manifesta confutet.* Quare Honorius Marcellino: *Intra quatuor menses præcipimus explicari, ut conversos animos populorum, etiam nostra clementia, sicut desiderat, celerius possit cognoscere. Quod si intra definitum tempus studiose Donatistarum Episcopi declinaverint convenire, trini edicti vocatione, contumacium tempora concludantur, quibus emensis, atque transactis, si provocati adesse contempserint, cedat cum ecclesiis populus, qui doctores suos silentio cognoverit superatos, & vinctum se aliquando gratuletur &c.* Collationi autem Marcellinum præesse jussit; data pridie idus Octob. Ravennæ Varane consule, idest anno elapso.

August. tom. 9. in app. p. 49.

Marcellinus Episcop. utriusque partis edicto ad collationem invitat.

2. Marcellinus itaque statim ac in Africam pervenit, ut Honorii Imp. jussa exequeretur, edicto suo Catholicos, ac Donatistas Episcopos, ut infra quadrimestre Carthagine ad collationem adessent, admonuit, idest *intra diem Kalendarum Juniarum*, ut eodem edicto legitur, quo etiam ut Donatistas sibi quoad fieri poterat benevolos redderet, Basilicas Donatistis reddi jussit. Adveniente autem condicta die, ubi nunciatum est Mar-

tom. 9. app. p. 50. brev. collat. cap. 2.

Marcellino a notariis, Episcopos adesse, causam cur eos advocaverit, denunciavit, ac primo Honorii rescriptum sibi de collatione habenda recitatum est, deinde ipsius Marcellini edictum, quo Episcopos convocaverat, ac alterum, quo locum collationis habendæ destinavit, ac ordinem in ea servandum præscripsit, ut scilicet septeni ab utraque parte eligerentur episcopi, qui disputandi onus susciperent, quibus alii quoque septeni adessent, ex sua quique parte electi: *Qui servata primitus per omne colloquium moderatione silentii, ad hoc se tantum intelligant interesse, ut si qui ex disputantibus utrinque septenis conferre consilium cum suorum quoque voluerit, cum eodem illic secedat in partem, atque ibi communicata patienter ratione tractandi, proprium revertatur ad locum fidem servaturus officii, ut alter cui id necesse est, tacendo audienda commendet, alter cui id munus est, loquendo suscepta commendet*; ita ut septem tantum verbis disputarent, alii vero septem tanquam consiliarii disputatoribus adessent. His quatuor alii ex utraque parte adjuncti sunt, qui notariis præessent; ne quid addendo, vel prætermittendo errarent; quo etiam edicto Maximianistas a collatione excludendos censuit; quia inter Catholicos Donatistasque tantum causa agitanda erat, ut Imp. rescripto cautum fuerat.

pag. 48. ut sup.

brev. collat. cap. 1. 2. 3. append. p. 51.

De ordine in collatione servando.

3. Quo loco collatio habita sit, acta docent: *Erit autem collationi*, ait idem Marcellinus, *aptissimus locus Thermarum Largilianarum, in quem die Kal. Juniarum eosdem episcopos solos, qui designati sunt, oportet convenire; ceteri vero non solum laici, sed etiam Episcopi ad eum locum accedere prohibiti sunt, quin etiam utriusque partis Episcopi ante diem, qui prædestinatus examini est, ratum se habituros quidquid a septenis utrinque Coepiscopis suis fuerit actitatum, epistolis ad meam dignationem currentibus utrinque designent, quibus epistolis tamen etiam testimonium omnes apud me propriæ subscriptionis adjungant*. His de loco & ordine in collatione servando prænotatis, antequam propius ad eam accedamus, observandum est, Donatistas tanto apparatu & fastu Carthaginem ingressos fuisse, *ut tam magnæ civitatis oculos in se, intentionemque converterent*, ait Augustinus, suorum numerum ostentare cupientes, ac ducentos septuaginta novem se adesse gloriantes, ita ut Catholicos fere æquarent, nam ex iis ducenti octoginta sex convenerant; variis tamen fraudibus, men-

Quo loco collatio habita sit.

pag. 51.

lib. ad Donat. post collat. cap. 25. n. 43.

JESU CHR. AN. 411. *lib. post collat. cap. 24.*

daciisque Episcoporum numerum exagerasse Donatistas, ipsa acta testantur; unde Augustinus: *Lectae sunt in mandato eorum subscriptiones ducentae septuaginta novem, annumeratis etiam iis, in quibus falsitas deprehensa est, & qui pro absentibus subscripserant*. Catholici vero Carthaginem advenientes, collationis diem cum omni modestia expectarunt, orationibus & jejuniis intenti, quo etiam tempore S. Augustinus ibidem plures sermones ad populum habuit; quorum uno, quem de pace habuit, solemne jejunium iis diebus instare testatur, scilicet quatuor temporum post Pentecostem, unde ait: *Deprecamini nobiscum Dominum solemnibus jejuniis, quae jam reddimus Deo, reddamus & pro causa. Jam enim jejunamus post Pentecostem solemniter, & utique jejunaremus, etiamsi ista causa non esset*; quare non solum Augustini aetate, sed longe ante solemnia quatuor temporum jejunia in usu fuisse scimus.

August. serm. 357. de jejunio quatuor temp. post Pentec.

Catholici edicto Marcellini subscribunt. *August. epist. 128 & brev. coll. cap. 5.*

Donatistarum querelae adversus Marcellini edictum. *collat. Donat. p. 52. brevic. cap. 4.*

4. Interea collationis historiam prosequimur. Catholici Episcopi Marcellinum epistolis suis certiorem fecerunt, se omnibus ab eo statutis paratos esse subscribere: Donatistae vero etsi praesentiam suam negare non potuerint; Carthaginem tamen ingressi, ad Marcellinum querelas detulerunt, eo quod omnes collationi adesse prohiberentur; quare hanc ad eum notoriam miserunt: *Post consulatum VC Varanis VIII. Kal. Jun. Flavio Marcellino VC & spectabili Tribuno & Notario. Januarius, Primianus, & ceteri sincerae Christianitatis Episcopi, & catholicae veritatis*, ita se Donatistae subscribebant, qui Catholicos tanquam proditores, & schismaticos aversabantur; se autem ut edicto ejus parerent, prompto animo Carthaginem advenisse testantur; *his exceptis, quos adversae valetudines corporum in sedibus retinent, aut aegritudo in via comprehendit, nec gravissimos senes annositas, nec prolixi itineris labor potuerit prohibere*. Quare ut omnes ad collationem admitterentur, petebant. *Ut quamprimum de numero nostro constet, quos adversarii paucos esse saepe mentiti sunt.... ut cum omnes venire praeceperis, paucos nunc adesse velle videaris. Hoc enim decet, & expedit, ut cunctis praesentibus commune negotium pauci loquantur*.

Catholicorum sollicitudo in pace procuranda.

5. Inter haec Catholici, ne Donatistae collationi impedimentum afferrent, aliis epistolis Marcellinum rogarunt, ut si alias fieri non posset, Donatistis quidem permitteret, ut cuncti collationi adessent, ex Catholicis vero ii tantum adfuturi, quos

quos edicto suo cognitor definierat, ut si aliquis tumultus existeret, non illis imputaretur, qui paucissimi adessent, sed iis potius, qui multitudinem suam præsentem esse voluerant, qua epistola de pace cum Donatistis ineunda multa Marcellino suggerunt: *Multum nos sollicitos reddidit notoria, vel litteræ fratrum nostrorum, quos cupimus ad catholicam pacem a perniciosa dissensione converti, quod edicto nobilitatis tuæ, quo ipsius disputationi nostræ tranquillitati quietique providisti, consentire noluerunt*; quare addunt post plurima: *Consentimus adesse omnes illos, ut tamen a nobis tantus adsit numerus, quantus spectabilitati tuæ sufficere visus est, ut tumultuosum si quid emerserit, nonnisi eis recte imputetur, in quorum parte præsens fuerit ad rem, quæ a paucis agenda est, omnino superflua multitudo &c.* se tamen cunctos adfuturos pollicentur, si quandoque id necessitas exegerit. In altera vero epistola, se in omnibus consentire profitentur, quæ Marcellinus decreverit de loco, & tempore ipsius collationis, & de numero eorum, quos præsentes esse voluit; insuper legatis suis, ut collationi interessent, mandasse, ut gestis ejusdem subscriberent, ratumque se habituros quidquid egerint, pollicentur, suas quoque plebes admonituros, ut pacis & tranquillitatis causa a collationis loco omnino abstinerent. Id etiam polliciti, quod si in parte Donati veritas eis demonstraretur Ecclesiæ, Episcopalem honorem se non esse quæsituros, sed consilium eorum secuturos pro salute Christiana: Si autem in sua communione potius veritas ostenderetur Ecclesiæ, honores episcopales Donatistis non se negaturos. Quod si plebs christiana duos in una Ecclesia Episcopos ferre non posset: *Utrisque de medio recedentibus, singuli constituerentur Episcopi, ab eis Episcopi ordinandi, qui in suis plebibus singuli invenirentur. Quid enim dubitemus*, inquiunt epistola eadem, *Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? an vero ille de Cœlis in membra humana descendit, ut membra ejus essemus, & nos, ne ipsa ejus membra crudeli divisione lanientur, de cathedris descendere formidamus? &c.* se etenim propter christianum populum Episcopos ordinatos fuisse testantur; quare: *Quod christianis populis ad christianam pacem prodest, hoc de nostro Episcopatu faciamus*. Egregia sane sententia, summam pro christiano populo charitatem præseferens! hinc ante collationem catholicis Episcopis tanta in Episcopatu renunciando, si id conciliandæ unitatis opus fuisset, hilaritas, animi-

August. epist. 129.

epist. 128.

Catholici Episcopi pro pace Episcopatu cedere parati sunt.

epist. 128. brev. coll. cap. 5.

Jesu Chr. an. 411.

mique promptitudo fuit, ut vix unus, aut alter dissentire visus sit. *Dicam charitati vestræ*, ait Augustinus, *rem dulcissimam, quam Domino adjuvante sumus experti. Cum ante ipsam Collationem inter nos aliqui fratres de hac re colloqueremur; quia pro pace Christi Episcopi debent esse, quod vobis fatendum est: circumspicientes omnes fratres & coepiscopos nostros, non facile nobis occurrebant, qui vos vellent suscipere, & de hac humilitate Deo sacrificare. Dicebamus ut fieri solet: Ille potest, ille non potest; ille consentit, hoc ille non tolerat; loquentes magis pro suspicionibus nostris, qui corda illorum videre minime poteramus. Quando autem ventum est, ut hoc palam fieret in Concilio universorum tam frequenti pene trecentorum Episcoporum, sic placuit omnibus, sic exarserunt omnes, ut parati essent Episcopatum pro Christi unitate deponere, & non perdere, sed Deo tutius commendare. Duo ibi vix inventi sunt, quibus displiceret: unus annosus senex, qui hoc etiam dicere liberius ausus est; alter voluntatem suam tacito vultu significavit. Sed posteaquam illum senem liberius hoc dicentem obruit omnium fraterna correctio, illo mutante sententiam, vultum etiam ille mutavit &c.* Admirandum illud Africanorum Præsulum consilium, ut suis etiam sedibus renunciarent, si conciliandæ unitatis id opus fuisset, alibi etiam memorat Augustinus, præcipue vero in sermone de pace & unitate servanda, quo S. Episcopus populum obtestatur, ut Marcellini edicto morem gerens, a collationis loco se abstineret, atque orationibus jejuniisque vacaret: *Quid vobis*, inquit, *injungamus? partes forte uberes pietatis: Nos disputemus pro vobis, vos orate pro nobis. Orationes etiam vestras jejuniis, & eleemosynis adjuvate..... Sic agentes negotium fortasse utiliores nobis eritis, quam nos vobis &c.*

August. de gestis cum Emerito Donat. n. 6.

August. serm. 358. 359.

Alia ante collationem gesta *brev. coll. n. 6.*

6. Marcellinus interea, utriusque partis acceptis epistolis, altero edicto, cuncta quæ pars utraque rescripserat, populo denuncianda curavit, ut quæ utriusque partis mens esset appareret, ac quam honestis conditionibus ad unitatem instaurandam Donatistas Catholici invitassent; ut si forte Donatistarum Episcopi sua obstinatione oblatam pacem recusassent, populus saltem ab eorum pervicacia imitanda resiliret. Catholici proinde Episcopi tertio Kal. Junias in unum iterum coacti, coram ipso Marcellino Episcopos designarunt, qui collationi interesse debebant, atque ad disputandum electi sunt Aurelius Cartha-

collat. Carth. p. 52. tom. 9. August. in app. brev. coll. cap. 8.

thaginensis, Alypius Thagastensis, Augustinus Hipponensis, Vincentius Calusitanus, Fortunatus Constantiniensis, Fortunatianus Siccensis, Possidius Calamensis; septem quoque alios adjunxerunt, qui consiliis suis eos adjuvarent, ii autem fuere, Novatus Sitifensis, Florentius Hipponensium Diarorhytorum, Maurentius Thuburficensis, Priscus Quidiensis, Serenianus Midicensis, Bonifacius Cataquensis, & Squillacius Scillitanus. Custodiendis vero gestis destinati sunt, Deuterius Cæsariensis, Leo Moptensis, Asterius Vicensis, & Restitutus Tagorensis. Episcopos omnes numero ducentum sexaginta sex, juxta inaugurationis suæ ordinem hisce actis subscripsisse verosimile est, quorum hæc fuit formula: Ego *Episcopus N. Carthagini constitutus, præsente VC. Marcellino Tribuno, & Notario mandato a nobis facto consensi, & subscripsi*. Qui ad disputandum electi fuerant, loco *consensi, & subscripsi*, reponebat, *suscepi & subscripsi*. collat. carth. p. 58.

7. Die itaque ad collationem constituta, nimirum Kal. Junii, Marcellinus cum viris forensibus variæ dignitatis numero viginti, ac notariis ecclesiasticis, catholicis duobus, totidemque Donatistis, in secretario Thermarum Gargilianarum ingressus, Episcopos, qui foris stabant, introduci jussit, e Catholicis octodecim antea electos, Donatistas vero universos, qui ibidem convenerant, ac primo Imperatoris edictum, suaque ipsius edicta recitari jussit, deinde varias utriusque partis epistolas ad se ea de causa datas. Cumque Marcellinus Donatistas interrogasset, an sicuti a Catholicis factum fuerat, & ipsi Episcopos elegissent, qui eorum causam agerent, responsum est ab Emerito Donatistarum Coryphæo, *quod jam esset acta a catholicis causa, antequam esset confligentium statuta persona, propter illas catholicorum litteras, quæ totam causam breviter continebant*, multaque alia addiderunt, quibus se collationem totis viribus refugere demonstrarunt; inter cetera diem collationi destinatum jam præteriisse. Cum itaque hæc aliaque *calumniose, & tergiversatorie, quæ nec in foro jure agerentur*, Donatistæ objecissent, ipse Marcellinus eis respondit, quod in Kal. Junias pars utraque consensisset, interea cum Donatistæ reposuissent, publico jure secum non esse agendum, sed tantum divinis Scripturis, Marcellinus Catholicos interrogavit, num eis placeret, sepositis forensibus tricis, divinis testimoniis rem agi, responsum est a Catholicis Episco-

Gesta primæ diei. collat. carth. p. 48.

brev. coll. cap. 1. & seqq.

cap. 8.

Jesu Chr. an. 411. ſcopis, ut eorum mandatum recitari juberet, ubi electis diſputatoribus agendi modus injunctus fuerat, ibi poſſe melius apparere, quod non forenſibus tergiverſationibus, ſed magis divinis teſtimoniis rem agere elegiſſent, quibus etſi Donatiſtæ plura objecerint, recitari tamen mandatum cognitor juſſit; quo lecto, cum Epiſcoporum ſubſcriptiones etiam recitari juſſiſſet, Donatiſtæ petierunt, ut qui ſubſcripſerant, convenirent in unum, ne forte ſubſcriptionibus ſuis cognitorem fefelliſſent Catholici, & ut numerum ſuorum augerent, ſubdititias perſonas finxiſſent. Quare catholicorum ceteri, qui præ foribus ſtabant, ingreſſi, ſuas ſubſcriptiones recognoverunt, ceteros vero, qui in varia loca diſperſi erant, Alypius craſtina die ſe exhibiturum promiſit. Donatiſtæ itaque cum tot Epiſcopos Carthagine fuiſſe, quot in ſubſcriptionibus erant edocti, quod hactenus non crediderant, quia *non ea pompa*, ait Auguſtinus, *Carthaginem* catholici ingreſſi fuerant, qua Donatiſtæ adventaverant, cumque ſinguli vocati, nominatim recognoſcerentur, ac nonnulla invicem fuiſſent objecta, tandem Marcellinus, Epiſcopos ut ſederent, rogavit, quod cum recuſaſſent Donatiſtæ, nec ipſe Marcellinus ſedere voluit.

brev. coll. n. 11.

Donatiſtæ falſitatis redarguuntur.

8. Poſt hæc Donatiſtarum quoque mandatum ſive notoriam recitari juſſum eſt; quorum ſubſcriptiones dum legerentur, manifeſti mendacii convicti ſunt, nam alii pro abſentibus, aut fictis etiam nominibus ſubſcripſerunt; cumque ex eis unus nominatus non reſponderet, dixerunt Donatiſtæ eum in itinere obiiſſe, cumque ſe Carthagine ſubſcripſiſſe antea teſtati eſſent, interrogati qua ratione is, qui in itinere obierat, Carthagine ſubſcribere potuerit, repoſuerunt præſentem quidem Kal. Junii ſubſcripſiſſe, deinde ad propria remeantem, eo quod ægrotaret, obiiſſe, quam eorum falſitatem juramento etiam firmatam judicio Dei relinquens Marcellinus, aliorum nomina Donatiſtarum recitari juſſit, ac cum de Epiſcoporum numero utriuſque partis interrogaſſet, Donatiſtarum partis Epiſcopos ducentos ſeptuaginta novem fuiſſe dictum eſt, iis etiam numeratis, pro quibus alii ſubſcripſerant; ambitioſe Donatiſtæ ſedium ſuarum numerum augere ſtudentes, plures apud ſe cathedras Epiſcopis viduatas eſſe addiderunt, quibus a Catholicis reſponſum eſt, apud ſuos ſexaginta eſſe, quibus ſucceſſores Epiſcopi nondum eſſent dati, unde Catholicorum Epiſcopales cathedras ſupra tercentum quadraginta fuiſſe conſtat. Egreſ-

ut ſup. n. 14.

fis

fis tandem, qui ad rem agendam vocati non fuerant, utriusque partis consensu in perendinum diem collatio dilata est, idest tertio nonas Junii.

Jesu Chr. An. 411.

9. Postridie actores Donatistæ, idest Primianus, Petilianus, Emerithus, Protbasius, Montanus, Gaudentius, Adeodatus, *Episcopi & defensores veritatis catholicæ* se jactantes, notoriam seu libellum Marcellino obtulerunt, postulantes, ut oblatum a Catholicis mandatum sibi traderetur, quod cum illis concessum fuisset, die sequenti, quæ ad collationem erat destinata, ad colloquii locum Catholici & Donatistæ se contulerunt, ex primis decem & octo electi, ex secundis soli septem disputatores; unde præsentibus, quos supra in prima sessione nominavimus, *Libosus Ducenarius illustrium potestatum dixit: Quoniam in hodiernum diem comperendinata cognitio est, & pro velo sunt utriusque partis Episcopi, si lubet sublimitas tua intromittantur*. Utriusque partis Episcopis admissis, Marcellinus omnes rogavit, ut sederent, cui cum Catholici morem gessissent, reposuere Donatistæ, *quod priore judicio factum non est, facere non audemus*. Instante Marcellino, respondit Petilianus: *Patribus nostris absentibus non sedemus, maxime cum lege divina consessus prohibeatur, ne cum hujuscemodi adversariis nostris considere velimus*, illud quippe frequentissime obmurmurabant adversus Catholicos Donatistæ: *Odivi ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo*, quorum hoc tempore tanta fuit superbia, ut teste Augustino, adversus catholicos indignati sint, eo quod fratres fuerint appellati: *Illi cum hoc nomen a nobis audirent, injuriam sibi fieri apud acta dixerunt*. Cumque Donatistæ stantes persisterent, Marcellinus stetit, unaque cum eo surgentibus Catholicis, dixit: *Decet me vobis stantibus, habere hujusmodi voluntatem, quæ ad reverentiam tantorum pertinet Sacerdotum*; *cui Petilianus, honorifice feceris*. Post hæc Donatistarum notoria recitata est, Marcellinus deinde, num gestis prima die subscribere parati essent, Episcopos interrogavit, cui Catholici, se utique paratos esse, suorumque consensum litteris suis jam obtulisse responderunt; Donatistæ vero, ut acta sibi traderentur examinanda rogarunt, & ut dilatio concederetur, diu multumque clamoribus, rumoribusque petierunt, quare ne ea de causa, a collatione discederent, vel ipso Augustino rogante, dilatio concessa est, usque ad diem sextum Iduum Juniarum, idest per dies sex, pro-

Gesta collationis die secunda. *In append. ad tom. 9. p. 59. collat. Carth. diei 2. cap. 12.*

collat. 2. cap. 3. & seq.

Psalm. 25.

August. contra Gaud. lib. 2. 11. & lib. post. collat. ad Donat. cap. 35.

Brev. coll. die 2.

Jesu Chr. an. 411.

Gesta diei tertiæ, Donatistarum tergiversationes.

mittentibus exceptoribus, se ea die acta tradituros.

10. Die constituta octava Junii feria quinta, Episcopis utriusque partis ingressis, cum Marcellinus jussisset, ut tandem, remotis tergiversationibus, causam agerent, ad differendam collationem, aut re infecta solvendam, quamplurima iterum objecerunt Donatistæ, de personis scilicet, ut constaret quinam ab Imperatore collationem petiissent, quæ libello continerentur, quis in ea causa actor, vel reus esset, qui Catholici dicendi essent, & an Donatistæ primum rationem reddere deberent, de schismate in Ecclesia excitato, an vere Catholici probare possent Donatistas injuria ab Ecclesiæ unitate secessisse, ac schisma fecisse; multa etiam de personis, deque ordinationibus ingesta sunt, quæ sane nil ad rem pertinebant, cum de Ecclesiæ sanctitate per totum Orbem diffusæ quæstio ageretur. Hinc cum Petilianus Donatista ab Augustino quæsiisset, *Filius* esset Cæciliani, annon? & quis eum ordinasset, respondit Fortunatianus: *Quid ad causam pertineat veritatis, uniuscujusque Episcopi ordinator, non satis cognoscimus*. Eademque reponenda esse ab Evangelicis, ait Basnagius, cum a Catholicis interrogantur, *quis vos ordinavit*. At alia Donatistarum tunc causa cum Catholicis erat, alia Evangelicorum, seu Calvinistarum, Lutheranorumque; de ordinationibus quippe nulla tunc quæstio, sed de schismate agebatur, Calvinistæ vero, ceterique pseudo Evangelici, non solum schismatis, & hæresis arguuntur, sed de ordinationibus etiam. At de his non est hujusce loci plura persequi. Cum itaque Donatistæ has, aliasque nugas ingererent, ac priores etiam non sine stomacho repeterent, Augustinus ad rem reposuit: *Deus nos disputatores & collatores, magis, quam litigatores esse voluit. Non interponantur, quæ ad rem necessaria non sunt*; & iterum: *Expectatio non dico hujus civitatis, sed universi pene generis humani suspensa est, aliquid de ecclesia cupit audire, & nos adhuc forenses formulas discutimus, & miserrime litigamus. Quanta aguntur, ut nihil agatur!* Alius etiam e catholicis Episcopis addidit: *Quid est aliud causam dimittere, & personas quærere, nisi effugere velle? Quare venisti?* Cum summam hactenus patientiam ostentasset Marcellinus, diuque una cum Catholicis temporis jacturam fecisset, tandem ad causam vel inviti Donatistæ accesserunt, ac relatio Anulini Proconsulis ad Imperatorem Constantinum, qua Donatistæ Cæci-

Basnag. an. 411. n. 10.

Collat. die tertia n. 21.

Brev. collat. cap. 6. 7.

lia-

lianum accusaverant, qua etiam constabat ipsos suam causam ad Imperatorem primo detulisse, quibus cum quid responderent, non invenirent, neque causam prosequi vellent, conquesti sunt exclamantes: *Sensim in causam inducimur*; unde Augustinus exclamat: *O violentia veritatis, qualibet equuleo, quibuslibet ungulis fortior ad exprimendam confessionem! hujus timoris apertissimam vocem quis de illorum clauso pectore excuteret? .... Clamant praclari viri, qui ad agendum videbantur electi, ac se potius ad non agendum electos esse testantur, & invidiose judici conqueruntur, se sensim in causæ interna deduci. O magna, sed non miranda confusio, quando enim dæmon sic exorcistam timeret!* Multa post hæc de Mensurio, Cæciliani ordinatore, quem traditorem fuisse jactabant Donatistæ, ingesta sunt, multa de Cæciliano, de Melchiade Rom. Pontifice, qui Cæcilianum absolverat. Lecta deinde sunt acta synodi Carthaginensis adversus Cæcilianum a Donatistis celebratæ, addita sunt acta Cirtensia, quibus schismatis auctores traditionis fuerant convicti, ex concilio etiam Arelatensi, ac Constantini epistolis Cæciliani Episcopi innocentia ad evidentiam usque vindicata est, de quibus cum supra suo loco actum fuerit, hoc loco non sunt repetenda, cum præcipue multa alia hinc inde prolata sint, ad rem minus pertinentia; nam Donatistæ nihil aliud sibi agendum proposuisse videbantur, quam collationem impedire, aut re infecta dissolvere. Unde factum est, ut longior quam opus fuisset, evaserit; prima quippe collatio ducentum vigintiquatuor capitibus constat, secunda octoginta trium, tertia & ultima quinquagies centum octogintaquinque, quæ sane in compendium etiam redacta lectorem plus justo gravarent. Catholici interea non solum Mensurium, & Cæcilianum a traditionis crimine certis probationibus, publicisque actis vindicarunt, sed clarius adhuc demonstrarunt, personas causæ nullatenus posse præjudicare, nec cujuscumque crimina Ecclesiæ catholicæ præjudicium inferre, quia ipsa, etiamsi in sinu peccatores toleret, sancta atque catholica esse non desinit, in quo totius quæstionis vertebatur summa, ut centies contra Donatistas repetit Augustinus.

Collat. d. 3. n. 151. August. post collat. cap. 15. n. 43.

Labb. concil. tom. 2.

11. Cum hæc, inquam, catholici luce clarius demonstrassent, tandem Marcellinus qui collationi præerat, ad Donatistas conversus dixit: Exire *dignamini, ut possit plena de omnibus scribi sententia, & utrisque exeuntibus, sententiam scripsit,*

Marcellini sententia adversus Donatistas.

JESU CHR. AN. 411. *psit, quam rursus intromissis partibus recitavit, qua complexus est omnia, quae de prolixa trium dierum actione potuit recordari. In quibus quaedam non eo ordine, quo gesta sunt commemoravit, omnia tamen veraciter posuit, confutatos a Catholicis Donatistas omnium documentorum veritate pronuncians*; quam sexto Kal. Julii Carthagine proponendam publice jussit. Inter cetera Marcellinus ea sententia, obstinatos in schismate Donatistas legibus coercendos esse, denunciat, cum liquido constet: *Alieni, etiamsi probari potuisset, sceleris noxa alium fieri reum omnino non posse, & universalis Ecclesiae statum Caeciliani insimulatione, de quo nihil reprehensibile potuit approbari, non debere subverti, nec absentiam eorum, qui se a corpore ecclesiae separarunt, lata adversus eum praejudicare valuisse sententia*. Quare Donatistarum conventicula inposterum haberi omnino prohibuit, ecclesias vero, quas hactenus occupaverant, Catholicis reddendas jussit: ut tamen edicti fidem servaret, Donatistas Episcopos ad sua redire posse permisit. Tandem Circumcellionum turbas coercendas curavit, *siquidem tam catholicae legi, quam quieti publicae, ut eorum conquiescat insania in hac parte consulitur*. Hactenus Marcellini sententia contra Donatistas lata, adversus quam obmurmurare non cessarunt Donatistae, innumeris calumniis judicem, a quo damnati fuerant, onerantes.

August. tom. 9. opp. pag. 70.

Donatistarum mendacia, & calumniae adversus Marcellinum.

12. Collatione absoluta, cum ejus actis Catholici subscripsissent, Donatistae ut idem facerent a Marcellino jussi, primo renuerunt, ut unde calumniarentur, haberent, se scilicet ea non dixisse, aut acta a cognitore, vel Catholicis fuisse corrupta; quia tamen collationis initio se ad subscribendum actis obstrinxerant, tandem vel inviti subscripserunt. Unde Augustinus ad Donatistas post collationem: *Haec verba negarent se forte dixisse, nisi possent sua subscriptione convinci. Ecce quam diligenter actum est pro salute vestra, ut verbis nostris subscriberemus: quod fieri omnino nolebant, & ut facerent, tandem aliquando pudore compulsi sunt. Nam extant verba eorum, ubi hoc facere recusarunt, & rursum alia verba ubi hoc facere consenserunt, quod primo negaverant. Omnia scripta sunt: omnibus subscriptum est. Ideo enim videbantur nolle subscribere, ut negare se possent dixisse quod dixerant, & de gestis corruptis Judici calumniari*. Haec ipse, qui subdit corruptum auro a Catholicis Marcellinum, Donatistas obmurmurasse, atque ab ejus sententia

August. post collat. cap. 11.

tia appellasse; de eo etiam conquerentes, quod nocte sententiam protulisset: *Quis ferat homines victos conqueri, quod nocte contra eos est prolata sententia: quasi non saepe judices audiendi necessitas teneat, ut usque ad multam partem noctis sedere cogantur?* & post multa. *O ferream frontem, o furoris tenebras, nocturnam sententiam judici objicientes, & in sui cordis nocte palpantes, offendentes, cadentes, contra nos rabide litigantes, & pro nobis tanta dicentes!* Questi sunt etiam Donatistae, quod sibi vis esset illata, quod in carcerem quodammodo conclusi essent; frustra tamen querelis suis aures implevisse, res ipsa docebat, & Augustinus testatur, dum Donatistas, ut tandem veritati cederent, his compellat verbis: *Quid adhuc adtenditis ad eorum insanas querelas, & vana mendacia? Nocte causa finita est, sed ut nox finiretur erroris; nocte dicta sententia est, sed fulgens lumine veritatis. Inclusos se tanquam in carcere fuisse conquesti sunt, ibi & nos eramus, ipsi unde sciunt, nisi quia fugere fortasse voluerunt? Sed quis non videat, quod ista inania, & ridenda potius, quam refellenda de tali cognitore non dicerent, si pro sua causa possent validum aliquid invenire quod dicerent?* Cumque Donatistarum plurimi collationem diu expetiissent, dicentes: *O si in unum locum convenirent: O si aliquando conferrent, atque illis disputantibus veritas appareret; ecce factum est*, subdit Augustinus, *ecce convicta est falsitas, ecce apparuit veritas: quid adhuc fugitur unitas? quid adhuc contemnitur caritas? &c.*

Post. collat. cap. 19.

Post. collat. cap. ult.

13. Tantos in Africa progressus fecerat Donatistarum schisma, ut collationis tempore de Episcoporum numero cum Catholicis fere contenderet. At post collationem eorum factio decrescere, ac paulatim minui coepit, nam vulgatis collationis actis, eisque in compendium ab Augustino in breviculo collationis collectis, alteroque libro ad Donatistas post collationem edito, turmatim ex populo & plebe quamplurimi catholicae Ecclesiae reconciliati sunt, ut Augustinus coram Emerito Donatista, qui collationi interfuerat, septennio post, idest anno 418. haec dixerit: *Quos Donatistas in nomine Christi in gremium Catholicum jam magna ex parte suscepimus, itaut pene omnes communioni catholicae sociatos esse gaudeamus.* Quin etiam mortalium perditissimi Circumcelliones, post collationem, una cum plebe, mansuefacti ad saniora quoque transiere consilia, ut testis est idem S. Augustinus, post collationem contra Gaudentium scri-

Donatistarum schisma paulatim extinguitur.

August. de gestis cum Emerito n. 2.

August. contra Gaudent. lib. 1. cap. 19.

JESU CHR. AN. 411. scribens: eademque alibi pluribus, & sæpe testatur, ut in epistola ad Bonifacium.

Epist. 185. Collationis acta undique per Africam vulgata. Aug. de gestis cum Emerito tom. 9. pag. 618. August. retract. lib. 2. 29. Epist. 139. Oros. lib. 7. 21.

14. Tantam porro Donatistarum ad Ecclesiam catholicam accessionem ex promulgatione actorum collationis factam fuisse, non est dubitandum, quam ideo Augustinus singulis annis fieri voluit, in eamque rem collationis acta in compendium redegit anno sequenti, cui & librum ad Donatistas eodem de argumento addidit, ut in Retractationibus, & in epistola ad Marcellinum narrat; quo eis in collatione gesta enarrat, atque ut veritate cognita, ad catholicam Ecclesiam redeant enixe impenseque hortatur, quod & sequentibus annis tum ab eo, cum a ceteris catholicæ ecclesiæ Episcopis, non sine maximo Donatistarum lucro factum infra videbimus; unde ut ait Orosius de collatione agens: *Pax & unitas per universam Africam ecclesiæ catholicæ reddita est*.

De synodo Bracarensi, utrum sit genuina. Labb. tom. 2. p. 1507. Hard. tom. 1. p. 1190. De Aguirre concil. Hisp. tom. 2. p. 190.

15. Bracarensem synodum hoc anno celebratam fuisse multi tradiderunt, quam suppositititiam, atque inter Dextri fabulas recensendam esse Peresius censuit; Cardinalis vero De Aguirre de ejus synodi auctoritate incertus fuit, cum nulla apud antiquos memoria supersit. Quare eam confictam fuisse, vel ipsa styli barbaries indicat, ac opinio de Jacobi Apostoli in Hispanias prædicatione, quæ sane longe post seculum quintum vulgata est, confirmat. Nec Bracarensibus Patribus altero symbolo, eoque satis mutilo opus fuit, cum vel Nicæno & Constantinopolitano integritati fidei circa Trinitatis mysterium satis consultum esset, quorum saltem meminisse debuissent: Synodo Episcopi decem subscripti leguntur, quorum primus, qui synodo præfuit, Pancratianus Bracarensis, deinde Gelasius Emeritensis, Elipandus Colimbriensis, Pamerius Egitanensis, Arisbertus Portuensis, Deusdedit Lucensis, Pontamius Emiuiensis, Tiburtius Limacensis, Agathius Iriensis, & Petrus Numantinus; sed de ficta synodo satis.

Honorius Constantinum aliosque tyrannos vincit.

16. Quo tempore datis legibus, Donatistas, aliosque hæreticos ad Ecclesiæ unitatem revocare conatur Honorius, in Italia, in Galliis, in Hispaniis, in Britannia, Deo adjuvante, mira felicitate hostes vicit, ac e medio sustulit; Alovicum scilicet, Constantinum, Constantem, Maximum, Jovinum, Sebastianum, Sarum, aliosque his conjunctos. *Merito sane tanta largitus est Deus*, ait Orosius, *quia in his diebus, præcipiente Honorio, & adjuvante Constantio, pax & unitas per uni-*

Oros. lib. 7. 24.

universam Africam Ecclesiæ catholicæ reddita est : & corpus Christi, quod nos sumus, redintegrata discissione, sanatum est &c. Anno 409. adnotavimus Constantinum Arelatem aufugisse, cum frustra Alpibus transactis, Italiam quoque invadere conatus esset; sed hoc tempore una cum Constante filio suo, quem Imperio sociaverat, vita & Imperio privatus est. *Eodem anno*, idest labente, ait Prosper in Chronico, *Constantinus per Honorii duces Constantium, & Ulphilam apud Arelatense oppidum victus, & captus est, cujus filius Constantem in Hispania regnare orsum, Gerontius comes, in Maximum quemdam tyrannidem transferens, interemerat.* Rem gestam pluribus Sozomenus narrat, paucis nos rem expediemus; ac adnotasse sufficiet, Gerontium ex Constantini ducibus præcipuum adversus eum arma convertisse, ac Maximum quemdam familiarem suum imperiali veste induisse, ac expeditione adversus Constantinum suscepta, filium ejus Constantem, qui Viennæ agebat, primo interfecisse; Constantinus vero post varios belli casus, quos referre non juvat, Arelate obsessus purpuram, & reliqua Imperii insignia deposuit, ac ad ecclesiam confugiens, presbyter est ordinatus, obsessi vero, accepta jurisjurandi fide, portas aperuerunt, & veniam consecuti, in Honorii potestatem venerunt. Constantinus una cum filio Juliano in Italiam missus, in itinere occisus est, *nec multo post Jovinus & Maximus tyranni ex improviso interfecti sunt, Sarus item, & alii præterea complures, qui Honorii Imperio fuerant insidiati.* De Maximo narrat Orosius, eum post Gerontii interitum exutum purpura, destitutumque a militibus fuga supplicium evasisse. Tanta porro Honorium a Deo, ob insignem animi pietatem Religionisque catholicæ promovendæ zelum, promeruisse auctor est Sozomenus: *Obiter hæc commemoranda esse duxi, ut ex his perspicere possemus Imperatori ad custodiam Imperii sufficere, si studiosus sit divini Numinis cultor, cujusmodi certe fuit Honorius.* Quæ sane eo mirabiliora fuerunt, quod præter pietatem, ceteræ ad Rempublicam administrandam desiderarentur virtutes, quem ideo cuculla, & monachali tunica magis, quam sceptro dignum fuisse ait Muratorius, de cujus inertia multa exagerando etiam narrant historici Græci.

17. Sulpicii Severi mentionem alias fecimus, cum præcipue de Paulini Nolani conversione sermonem habuimus, ac utrosque arctissimo amicitiæ vinculo sociatos fuisse adnotavimus. Nunc

JESU CHR. AN. 411.

Sozom. lib. 9. 13.

Sozom. lib. 9. 14.

Sozom. lib. 9. 5.

Oros. lib. 7. 42.

Sozom. lib. 9. 16.
Murat. annal. an. 410.
Procop. de bello Vand. lib. 1. 2. Cedren. hist. tom. 1. Zonaras annal. tom. 2.

De Sulpicii Severi patria studiis & vita.

JESU CHR. AN. 412. Gennad. de script. eccles. cap.

Nunc reliqua de præstantissimo viro breviter dicemus, cujus elogium his verbis exhibet Gennadius: *Severus Presbyter cognomento Sulpitius Aquitanicæ provinciæ, vir genere & litteris nobilis, & paupertatis atque humilitatis amore conspicuus.* Paucis quidem verbis multa de Severi laudibus complectitur; incertum tamen est eum Presbyterum fuisse, ut apud Tillemontium, & apud a Prato vitæ Severi operumque editorem videre est, quem Massiliæ monachum egisse non levibus conjecturis probat. Sulpicii ad Deum conversionem miram ac inspeRatam fuisse Paulinus Nolanus commemorat, dum in ætate florenti divitiis abundans, in fori celebritate constitutus, ac facundia celeberrimus, cum consulari femina matrimonio sociatus, ut Deo orationique & studiis vaceret, omnibus valedixit, & ad exitum usque in sanctis operibus perseveravit: aliquando tamen Pelagii fuligine intinctum fuisse Gennadius adnotat. *In senectute sua a Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.* Is porro S. Martini Turonensis Episcopi amicissimus fuit, ejusdem vitam conscripsit, cujus etiam præter epistolas plurimas extant Dialogi tres, quorum primo de vita & moribus monachorum Orientis agit, duobus reliquis S. Martini miracula, & virtutes persequitur. His addenda est historia sacra duobus libris contexta, qua res ab origine Mundi usque ad consulatum Stilichonis, quinti scilicet seculi initium, summa brevitate enarrat. Tanta vero in scribendo usus est; elegantia, ut Sallustii christiani nomen meruerit. Vitam ultra annum 410. tenuit, quo autem anno obierit in obscuro est; cetera autem de Sulpicii vita aut scriptis apud Tillemontium, aut a Prato Presbyterum Congregationis Oratorii Veronensis Sulpicii editorem, videri possunt.

Prato tom. 1. op. Severi Sulp. edit. Veron.

JESU CHRISTI AN. 412. INNOCENTII PAPÆ 12.
HONORII IMP. 20. ET 18. THEODOSII JUN. 11. ET 5.
COSS. HONORIO AUG. IX. ET THEODOSIO AUG. V.

Honorii edictum adversus Donatistas.

1. Inquieta Donatistarum factio, schismatis hæresisque convicta in collatione cum Catholicis anno proximo habita, ad Imperatorem appellaverat; malis tamen avibus id pertentasse auctor est Possidius in vita Augustini, dum ait: *Post appellationem*

nem eorum, piissimi Regis responso, injusti inter hæreticos condemnati sunt. Extat quippe Honorii edictum adversus Donatistas Ravennæ tertio Kal. Febr. hoc anno datum, quo eos vario pœnarum genere afficiendos jussit, ac præsertim pecuniaria. Ita ut illustres viri singillatim pœnæ nomine Fisco auri pondo quinquaginta cogerentur inferre, spectabiles auri quadraginta, Senatores triginta, clarissimi viri viginti, Sacerdotes triginta, Principales viginti, Decuriones quinque, Negotiatores quinque, Circumcelliones argenti pondo decem. Uxores quoque eorum eadem mulcta tenebantur; servos etiam dominorum admonitio, vel colonos, verberum crebrior ictus a prava religione revocabit, alioquin ipsi eamdem summam (etiam si sint Catholici) solvent. Clerici vero ministrique eorum, ac perniciosissimi sacerdotes, in exilium ad singulas quasque regiones sub idonea prosecutione mittantur; ecclesias eorum, vel conventicula, prædiaque (si qua in eorum Ecclesias hæreticorum largitas prava contulerit) in proprietatem, potestatemque catholicæ Ecclesiæ transibunt.

Honoriani edicti æquitas, Basnagii temeritas notatur.

2. Hujusque edicti æquitatem vellicat Basnagius dicens: *Utrum vero æquitate conditum rescriptum Honorii fuerit, illi dicant, quibus veritas cordi est. Durum sane nobis videtur, invitos homines ad religionem suscipiendam impelli*; deinde: *Quod severissimis legibus*, ait, *Donatistæ post collationem exagitati fuerint, laudare non possumus*; ac Donatistarum apologiam texens, a vera pietate eos nequaquam alienos fuisse scribit: *Perturbatores quidem meritis erant suppliciis afficiendi; qui vero mansueto degebant animo, tolerandi videbantur, utpote qui religionem colerent a pietate non disjunctam, quam & moribus suis non decolorabant*; ac de rebaptizandis hæreticis, cujusmodi apud Donatistas putabantur Catholici: *Disciplinam observabant, quam Cyprianus, Firmilianus, synodique & Orientis, & Occidentis, calculo suo comprobaverant*. Hactenus novus Donatistarum apologista, quem non solum Ecclesiæ auctoritas, sed etiam Christianorum Imperatorum leges, temeritatis redarguunt; ac muneris sui, pietatisque in Deum & Ecclesiam esse censuerunt, suis legibus eorum perfidiam reprimere temeritatemque coercere, ut tot Theodosiani, Justiniani, aliorumque Imperatorum leges demonstrant; ac ipsa naturalis ratio, Apostolica etiam auctoritate confirmata, omniumque Ss. Patrum, ac gentium consensu roborata, idipsum

Basnag. an. 412. n. 3. An. 411. n. 23.

JESU CHR. AN. 412.

probat. *Non enim frustra*, inquit Apostolus de principibus, *gladium portat, ad vindictam malorum &c.* quod adeo verum est, ut vel ipsæ schismaticorum, hæreticorumque variæ sectæ severissimis legibus catholicam Religionem non solum exturbare conati sunt, sed etiam radicitus evellere, catholicos dignitatibus, honoribus & patrimonio expoliantes, quæ sane æquitati, pietati, & justitiæ adversantur, cum eam Religionem sequantur, quam ab Apostolis, ac apostolicis viris majores eorum susceptam successoribus tradiderunt. Quare in suos magis, quam in Honorium eam censuram reservare poterat Basnagius; nam quanta Honoriani edicti æquitas, & justitia fuerit, ex Augustino discere poterat, qui de exilio in clericos Donatistas agens, mitius Imperatorem cum iis egisse scribit: *Mitiora in vos constituit Imperator propter mansuetudinem christianam; exilium vobis voluit inferre, non mortem: sed vos homines docti considerantes, quid debeatur merito, & quid minus sit in supplicio, non de judicio illius, sed de vestro additis mortem*; dum eorum nonnulli se ipsos occidebant. Ad Bonifacium vero, de eadem Honorii lege agens, summa æquitate jussisse Imperatorem adnotat, ut quidquid ecclesiarum nomine pars Donati possidebat, catholicæ Ecclesiæ redderetur. Et alibi pro concione ad populum: *Leguntur*, inquit, *manifestæ leges, ubi præceperunt Imperatores, ut qui præter Ecclesiæ catholicæ communionem usurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Ecclesiæ audeant possidere*. Et in fine: *Veniant ad catholicam, & nobiscum habebunt non solum terram, sed etiam illum, qui fecit cælum & terram*.

Ad Rom. cap. 13.

August. contra Gaud. lib. 1. 19.

August. epist. 185. n. 36.

August. in Joan.

Donatistæ post collationem in catholicos acrius sæviunt.

3. Post legem Honorii Donatistarum quamplurimos ad catholicam Ecclesiam rediisse, testis est S. Augustinus pluribus in locis, & præcipue ad Marcellinum, & ad Bonifacium scribens. At multi fuere, quos legum severitas irritavit, ita ut crudelius adhuc ea de causa in Catholicos sævierint; quod nec Possidius dissimulavit: *Hoc qua ratione solito amplius eorum Episcopi cum suis clericis & plebibus communicaverunt, & qui pacem tenuerunt catholicam, multas eorum persecutiones usque ad membrorum amputationem, & internecionem pertulerunt*. Inter ceteros Restitutum Presbyterum circumcelliones occiderunt; Innocentio oculum extraxerunt: in quos, cum animadvertere vellet Marcellinus, ne in eos capitalem sen-

August. epist. 139. & 185. Possid. Aug. vita tom. 10. cap. 13. append. pag. 266.

ſententiam ferret, deprecator adfuit Auguſtinus, his eum verbis interpellans: *Circumcelliones illos, & clericos partis Donati, quos de Hipponenſi Eccleſia ad judicium pro factis eorum publica diſciplinæ cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio, quod in Reſtitutum catholicum presbyterum commiſerunt, ut de cæde Innocentii alterius catholici presbyteri, atque de oculo ejus effoſſo, & de digito præciſo fuiſſe confeſſos. Unde mihi ſollicitudo maxima incuſſa eſt, ne forte ſublimitas tua cenſeat, eos tanta legum ſeveritate plectendos, ut qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoque his litteris obteſtor fidem tuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini Chriſti miſericordiam, ut hoc nec facias, nec fieri omnino permittas*; & alia epiſtola: *Pœna ſane illorum, quamvis de tantis ſceleribus confeſſorum, rogo te ut præter ſupplicium mortis ſit, & propter conſcientiam noſtram, & propter catholicam manſuetudinem commendandam. Ipſe enim fructus ad nos pervenit confeſſionis illorum, quia invenit Eccleſia catholica, ubi ſuam erga atrociſſimos inimicos ſervet, atque exhibeat lenitatem*; tandem cum ejus lenitatem laudaſſet: *Eo quod tantorum ſcelerum confeſſionem non extendente equuleo, non ſulcantibus ungulis, non urentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coercitionis, ita magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in judiciis ſolet ab Epiſcopo adhiberi*, hæc etiam addit: *Poſtremo pro Eccleſiæ utilitate miſſus es: hoc Eccleſiæ catholicæ, aut (ut modum diſpenſationis meæ non ſupergredi videar) hoc eccleſiæ ad Hipponenſium regionum diœceſim pertinenti prodeſſe, hoc expedire conteſtor. Si non audis amicum petentem, audi Epiſcopum conſulentem: quamvis quoniam chriſtiano loquor, maxime in tali cauſa, non arroganter dixerim, audire te Epiſcopum convenit jubentem.* Apringium vero Preconſulem rogat Auguſtinus, ut acta in eorum cauſa confecta publice legenda proponat ad Donatiſtarum ignominiam, ut tantorum ſcelerum manifeſtatione, aut erubeſcerent, aut ad catholicam Fidem converterentur. Ut eadem vero acta quamcitiſsime ſibi mitterentur, Marcellinum his verbis rogat: *Geſta, quæ promiſit præſtantia tua, vehementer expecto, & in eccleſia Hipponenſi jamjamque cupio recitari, ac ſi fieri potuerit etiam per omnes eccleſias in Diœceſi conſtitutas*; & poſt multa: *Utinam tales eorum cauſas crebras ſic audias, & facinora eorum, atque inſana pertinacia ſic ſæpe*

Auguſt. epiſt. 133.

Epiſt. 139.

Epiſt. 133.

Epiſt. 134.

Epiſt. 139.

Jesu Chr. an. 412.

prodatur, eademque publicata gesta in omnium notitiam perferantur! Quod autem scripsit eximietas tua dubitare te, utrum in Theoprepia debeas eadem gesta jubere proponi, fiat si potest illuc frequens confluere multitudo, alioquin alius locus celebrior providendus est, non tamen ullo modo prætermittendum. Quanta autem feritate tunc Donatistæ adversus Catholicos agerent, eadem epistola his verbis adnotat: *Modo Macrobius Episcopus eorum stipatus cuneis perditorum utriusque sexus, hac atque illac circumit, aperuitque sibi basilicas, quas possessorum quantuluscumque timor clauserat*; & paulo post: *Cum ipso est etiam ille Donatus Diaconus rebaptizatus, cum fuerit colonus ecclesiæ, qui versatus est in illa cæde præcipuus. Qui tales non cum eo sunt, quando & ille cum ipso est?* Quare eum iterum rogat, ne reorum sanguinem effundere velit, *ne passiones servorum Dei, quæ debent esse in Ecclesia gloriosæ, inimicorum sanguine dehonestentur*. Quod si id fortasse obtinere non possit, ut saltem epistolæ suæ in eam rem, pro reorum liberatione scriptæ, in acta insererentur, efflagitat, ut ex iis saltem Donatistis, posterisque etiam constaret, se una cum catholicis Episcopis pro eorum liberatione intercessisse.

Macrobius Episcopus Circumcellionum ductor.

Macedonii ad Augustinum consultatio.

4. Cum autem non unus Augustinus, sed alii etiam Episcopi pro reorum liberatione passim intercederent, Macedonius jus gladii in Africa habens, Augustinum consulendum censuit, num Episcoporum precibus sibi aquiescendum esset, cum non semel in pejus reos inposterum lapsuros esse, ex mitigata, aut remissa pœna, non levis conjectura suaderet; ad quem hæc habet: *Optatas admodum sanctitatis tuæ litteras accepi per Bonifacium venerandæ legis Antistitem .... Sine mora quod petebat obtinuit. Verum quoniam extitit occasio, hoc ipsum quantulumcumque est, quod admonitus indulsi*, dum reorum aliquem mitigata pœna condonavit, *nolo sine mercede remanere*. Itaque subdit: *Officium Sacerdotii vestri esse dicitis intervenire pro reis, & nisi obtineatis offendi, quasi quod erat officii vestri minime reportetis. Hic ego vehementer ambigo, utrum istud ex religione descendat*. Dubitandi autem has affert rationes, primo quod Deus eousque peccata prohibeat, ut semel tantum ad agendam pœnitentiam pro gravioribus peccatis Ecclesia peccatores admitteret: porro qui pro reis intercedit, ut impuniti dimittantur, peccatum quodammodo probare censetur, in iis etiam, in quibus emendationis spes nulla est, quin aliqui id, propter quod scelus admissum fuerat, retinere præsumebant. *Ceterum*

Epist. 152.

hoc

hoc mihi propositum est, subdit Macedonius, *ut intercessoribus præsertim talis meriti qualis tu es, etiam gratias agam. Pleraque enim, quæ sponte facio, videri nolo, ne remissio severitatis alios armet in crimina; opto bonis intercessoribus relaxare, ut quod libens concedo, salva severitate judicii, alterius merito videatur indultum &c.*

Jesu Chr. an. 412.

5. Quæstioni autem respondens Augustinus, non solum Macedonii pietatem laudat, sed eo de argumento exquisite, copiosèque differit, quæ in compendium vix referri possunt. Responsionis autem summa in eo est, ut ostendat, Episcopos reorum peccata, pro quibus intercedunt, non approbare, sed hominum infirmitati condolere, ac peccatorum emendationem, salutemque æternam curare: *Ideo compellimur humani generis caritate intervenire pro reis, ne istam vitam sic finiant per supplicium, ut ea finita, non possint finire supplicium*; hinc fieri aliquando subdit, ut *quosdam, quorum crimina manifesta sunt, a vestra severitate liberatos, a societate tamen removemus altaris, ut pœnitendo placare possint, quem peccando contempserant*. Ad id vero, quod reposuerat Macedonius, semel tantum ad agendam pœnitentiam ab Ecclesia peccatores admitti, adnotat, id caute salubriterque provisum esse, ne medicina vilis minus utilis esset ægrotis, quæ tanto magis salubris est, quanto minus contemptibilis fuerit. Ceterum etsi nonnulli post peractam pœnitentiam in eadem, vel graviora etiam crimina prolabebantur, de his etiam curam desperandam non esse demonstrat, sed quanto magis sceleribus se polluebant, tanto gravioribus pœnitentiæ operibus addicendi: *Quis nostrum ita desipit, ut huic homini dicat: Nihil tibi ista proderunt inposterum; vade saltem vitæ hujus suavitate perfruere? Avertat Deus tam immanem sacrilegamque dementiam*. Multa etiam ingerit de restitutione ab iis facienda, qui aliena rapuerant, damnumque fecerint; nam *si res aliena, propter quam peccatum est, cum reddi possit, non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur; si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*. Hanc cum accepisset epistolam, miro sibi modo satisfactum fuisse Augustino rescribens, testatus est Macedonius, ac se suis semper officiis, intercessionibusque satisfacturum esse pollicetur, & altera epistola, se ejusdem opusculis mirifice delectari scribit, multisque eum laudibus celebrat. Cumque Macedonius Augustinum interrogasset epistola altera, in quo, quæ-

Cur Episcopi pro reis intercederent.

August. epist. 153.

Epist. 154. 155.

JESU CHR. AN. 412. Cirthense concilium contra Donatistas.

quæve esset beata vita, eam in Deo atque a Deo expectandam esse, pluribus docet, ut ibidem videre est.

6. Interea modis omnibus ad Donatistarum vires frangendas adlaborabat Augustinus. Cumque eorum nonnulli obstinatiores, pugnatioresque a collatione anno proximo habita discessissent, multaque verbo & scriptis vulgassent a veritate aliena, corruptum scilicet auro a Catholicis fuisse Marcellinum, ut Donatistas vi, & minis opprimeret, quo fiebat, ut in schismate nonnulli obstinatiores perseverarent; synodum Cirthæ in Numidia ad Donatistarum perfidiam coercendam catholici Episcopi celebrarunt, Junii die decimaquarta, cui Silvanus Numidiæ Præses, Augustinus, aliique adfuerunt. Quid vero in ea gestum, statutumque fuerit, cum acta perierint, non constat: superest tamen synodica epistola ab Augustino digesta, & ad Donatistas scripta, qua eos edocet, qua ratione, qua æquitate & ordine actum cum iis fuerit in collatione anno proximo habita, ac collationis epitomen exhibet, ut ibidem videre est.

Labb. tom. 2. pag. 1519.

August. epist. 141.

De Pelagianæ hæresis initiis, & auctoribus.

7. Post collationem cum Donatistis habitam lethale vulnus illorum schisma acceperat; at eodem tempore pestilentior ab inferis emersit hæresis hoc anno a Carthaginensi synodo primum damnata. Pelagianorum hæc fuit, quæ non solum in Africa, nec uno tantum volvente seculo, ut Donatistis acciderat, viguit, sed longe lateque per Orbem diffusa, longa temporum serie, vix e radicibus divelli potuit, quin continuo repullularet, atque a cineribus exurgeret. Hujus hæresis radices altiores ante Pelagium repetendas esse viri docti adnotarunt, & ut Stoicæ philosophiæ sectarios prætereamus, e quorum fontibus Pelagianam hæresim primos ejus propagatores derivasse non uno in loco testatur Hieronymus, atque de iis tantum, qui eam cum christiana religione docuerunt, loquamur, omnium primus occurrit Origenes Adamantius, quem Pelagianis viam monstrasse, non solum Hieronymus, & Orosius testantur, sed invictis argumentis demonstrat Norisius; unde de Pelagio adnotavit Annalium ecclesiasticorum Parens: *Pelagius & ipse monachus majore accessione impietatis, novæ hæresis auctor factus, non amplius inter gregales militavit Origenistas, sed ipse sibi conciliavit nomen hæresiarchæ*. Hieronymus vero Adamantium Pelagianorum *Amasium* appellat, & in epistola ad Ctesiphontem, Pelagiani *erroris principem* dixit, ibidemque Pelagio ex-

Noris hist. Pelag. lib. 1. cap. 1.

Garner. in Marium Merc. dissert. 1. cap. 1.

Hier. lib. 4. comm. in Jerem. epist. ad Ctesiph. num

Origenes Adamantius Pelagiani erroris assertor.

Oros. Apol. de lib. arbitr. biblioth. PP. tom. 6.

exprobrat: *Doctrina tua Origenis ramunculus est*, quod alibi etiam inculcat. Orosius autem Hieronymo & Augustino coævus, de Pelagii erroribus hæc inter cetera adnotavit: *Quamquam & hæc venenatissimorum dogmatum abominatio, habet etiamnunc viventes mortuos, mortuosque viventes, nam Origenes, Priscillianus, & Jovinianus olim apud se mortui, in his vivunt, & non solum vivunt, sed etiam loquuntur, nunc vero Pelagius & Cœlestius, si in his perseveraverint viventes mortui &c.*; quare non sine causa Huetium arguit Norisius, qui novus Origenis advocatus emergens, *facta ad veritatem appellatione, antiqua Patrum decreta irridens, damnati hominis causam retractare non extimuit*.

Jesu Chr. an. 412. Bar. an. 388. n. 110. Hier. dialog. contra Pelag. in fine. Oros. ut sup. Huet. Origen. dogm. Noris. de synodo quinta præf. & alibi passim.

8. Inter Pelagianorum parentes, Paulum etiam Samosatenum, qui Antiochenam sedem tertio ineunte seculo post annum 260. invaserat, nonnulli accensendum putant, quem impia de Christo docentem, ab Antiochena synodo damnatum, suo loco adnotavimus. Certiora sunt, quæ de Theodoro Mopsuesteno traduntur, quem non solum Nestorio, sed Pelagio etiam patrocinasse ex Nestorianismi, & Pelagianismi historia manifesto ex dicendis infra constabit. Palladium etiam Origenistis accenset Epiphanius in epistola ad Joannem Hierosolymitanum, quem Pelagiano luto hœsisse scribit Hieronymus: *Palladius servilis nequitiæ, tandem hæresim instaurare conatus est*. An autem hic Palladius Origenista, & Pelagianus, unus idemque sit cum eo, qui cum Joanne Chrysostomo arctis amicitiæ vinculis junctus erat, quique res ab eo gestas conscripsit, ex historia ad Lausum inscripta Lausiacus dictus, & Episcopus Helenopolis, an inquam unus idemque fuerit, ut a nonnullis traditum est, in incerto relinquimus, dum in utramque partem disputant eruditi, de quibus plura persequi non est hujus loci.

De Paulo Samosateno, & Theodoro Mopsuesteno. *Garnerius in Marium Mercat. dissert. 1. cap. 1. anno 417. n. 25.*

De Palladio Pelagiano, an fuerit Episcopus Helenopolis. *Hier. dial. adversf. Pelag. in proœmio. Bar. an. 400. 61. 64. 403. 22. 404. 67. Basnag. an. 409. n. 9. Dupin tom. 1. secul. 5. pag. 302. Caveus. Odin.*

9. De Ruffino tamen non est dissimulandum, dubiam sui apud antiquos opinionem reliquisse; quem plurimi Origenismi, & Pelagianismi labe aspersum fuisse scripserunt, catholicum alii ac pium dixerunt. Hinc post Hieronymum, Marium Mercatorem, aliosque, de Ruffino Baronius hæc adnotat: *Tantum abfuit, ut Ruffinus parato a S. Hieronymo antidoto curaretur, quin potius post Origenis errores, quos fovit, Pelagianæ hæresis aspides ex eis obortas percarum sibi sobolem enutriverit*. Alii econtra, inter quos Norisius, Ruffinum Origenismi qui-

De Ruffino Aquilejensi, an idem ac Syrus, & Pelagianus. *Bar. an. 402. n. 41. Noris hist. Pelag. lib. 1. cap. 3.*

JESU CHR. AN. 412.

quidem & Pelagianiſmi labe aliquando aſperſum fuiſſe ſcribunt; catholicum tamen, & in communione Eccleſiæ ultimum clauſiſſe diem tradunt, ac ante obitum palinodiam ceciniſſe, ac ea, quæ hactenus fidei catholicæ minus conſentanea docuerat, retractaſſe addunt, cujus retractationem eodem loco ex Vaticano codice erutam exhibet; qua de cauſa a Gelaſio Papa *vir religioſus* idem Ruffinus dici meruit in Rom. ſynodo. Quin tamen ea confeſſio fidei adſcribatur Ruffino Aquilejenſi, multa obiicit Juſtus Fontanini, apud quem nunquam Ruffinus palinodiam canere debuit, utpote qui ab omni hæreſi alienus ſemper fuerit, atque aut Hieronymo eam inſcribendam cenſet, aut Ruffino alteri ab Aquilejenſi diſtincto, de quibus non ſolum ibidem, ſed apud Garnerium, & Mabillonium plura videri poſſunt. Cumque duo eodem tempore fuerint Ruffini, ambo Hieronymo amicitia conjuncti, Aquilejenſis ſcilicet, & Syrus, de quo ad Aquilejenſem ſcribens S. Doctor de altero Syro habet: *Sanctum quoque presbyterum Ruffinum ob quamdam cauſam per Romam Mediolanum miſimus, & oravimus, ut noſtro animo & obſequio vos videret*; hinc dubitarunt aliqui, an Ruffinus, qui Romæ Cœleſtium docuit, quique Ruffinus Syrus a Mercatore dicitur, diverſus ſit ab Aquilejenſi; quod argumentis novem, ſeu potius conjecturis confirmare nititur Garnerius, quarum vires quanti faciendæ ſint, aliorum judicio relinquimus: id tamen certum eſt Hieronymum non alium, quam Aquilejenſem ſcriptis ſuis exagitaſſe, nec alterum deſignaſſe Marium Mercatorem, etſi eum Syrum dixerit, eo quod diu in Syria habitaverit. Sed de Pelagii præceſſoribus hactenus, nunc ad Pelagium ipſum hæreſis auctorem, & propagatorem convertatur oratio, cui Cœleſtium, Julianum, & Annianum, præcipuos, acerrimoſque ſectæ defenſores addimus.

Juſtus Fontanini hiſt. eccleſiæ Aquilej. cap.
Garn. in Mar. Merc. pag. 115.
Mabill. Muſæ Ital. tom. 1. pag. 218.
Hier. epiſt. 81.
Garner. diſſert. 1. in Mar. Merc. cap. 3.

De Pelagio hæreſis auctore.

10. Pelagianæ hæreſi idem contigit, quod fluminibus ſæpe accidit, nomina ſcilicet inde ſortiri, unde fluere aperte incipiunt, etſi ſæpe ex remotis fontibus originem ducant. Hinc factum, ut Pelagius Pelagianæ hæreſis auctor, propagatorque communiter dicatur, etſi altiores eam radices habuiſſe hactenus demonſtravimus. Quare Auguſtinus ad Innocentium ſcribens nomine Milevitanorum Patrum, de Pelagio, & Cæleſtio, *hæreſis nefariæ auctores, ut perhibent*, dicit; & ad Optatum eoſdem *hæreſis novæ vel auctores, vel certe acerrimos, notiſſimoſque ſuaſores* appellat, & in libro de peccato originali iterum

rum de Pelagio & Cælestio: *Hujus*, inquit, *perversitatis auctores vel perhibentur, vel probantur, vel certe si auctores non sunt, sed hoc ab aliis didicerunt: assertores tamen atque doctores, per quos id latius reptaret, & cresceret, & verbis, & litteris suis, & competentibus indiciis, & fama ex his omnibus surgente, & crebescente, jactantur.*

Jesu Chr. An. 411.

August. de peccat. Orig. cap. 22.

11. Præcipuus itaque pæstiferæ hæresis auctor fuit Pelagius, Britto dictus aut Britannicus; quo autem Britanniæ loco natus, definiri non potest. De eo Prosper carmine de ingratis:

De Pelagii patria, professione & moribus.

August. epist. 186.

Usser. antiq. Britan. cap. 8. pag. 107.

Dogma, quod antiqui satiatum felle Draconis
Pestifero vomuit Coluber sermone Britannus;

& infra cap. 34.

I procul, insana impietas, artesque malignas
Aufer, & auctorem comitare exclusa Britannum.

Paulus Orosius de Pelagii patria: *Britannicus noster*, ait, *mox ut voluerit, se posse confidit*, ac eum ferendis oneribus magis, quam quæstionibus pertractandis aptum fuisse adnotat: *Sed tibi specialis inde portandi oneris fortasse fiducia est, quod balneis epulisque nutritus, latos humeros gestas, robustamque cervicem, præferens etiam in fronte pinguedinem*; cui obscuros etiam natales contigisse addit: *Quamquam hoc quod neque apte, neque decore dicitur, tibi imputare non debeamus, cui neque natales dederunt, ut honestioribus studiis erudireris, neque naturaliter provenit, ut saperes.* Monasticam tamen vitam eum amplexum fuisse scimus: *Pelagianorum hæresis hoc tempore omnium recentissima a Pelagio monacho exorta est*, inquit Augustinus, nullo tamen sacrorum ordinum gradu ornatus fuit. Unde Zosimus ad Aurelium, & Afros de Pelagio: *Laicum virum*, ait, *bonam frugem, longa erga Deum servitute nitentem.* Laicus quoque ab Orosio, & Patribus Diospolitanis ab Augustino, & Mario Mercatore dictus; quare quæ de Pelagii Episcopatu, vel presbyteratu a nonnullis traduntur, inter fabulas merito recensentur, cumque veste tantum monachali indutus, nullo cœnobio, aut eremo addictus monachi vitam ageret, veluti monachus, magis quam monachus ab Augustino dictus est: *Post veteres hæreses multas, exorta est modo nova,* non

Paul. Oros. Apolog. cap. 17.

Zosim. epist. apud Coustan. pag. 951.

Oros. Apol. cap. 3.

August. de gest. Pelag. cap. 19.

August. de gest. Pelag. cap. 35.

JESU CHR. AN. 412. *non ab Episcopis, seu presbyteris, vel quibuscumque clericis; sed a quibusdam veluti monachis, quæ contra Dei gratiam &c.* Non est tamen hic Pelagius cum altero Pelagio monacho, cujus meminit Chrysostomus ad Olympiadem scribens, confundendus, ut Baronio aliisque contigit: *De Pelagio monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur, quot quantisve coronis digni sunt, qui forti animo in acie steterunt, cum viros pie ac sancte tantaque cum tolerantia viventes abripi, atque in fraudem impelli videamus.* Isidorus quoque Pelusiota Pelagium monachum a monastica vita extorrem reprehendit, hisque inter cetera verbis exagitat: *Si tibi carnium nidor, atque obsoniorum condimentum curæ est, iis, qui magistratum gerunt, potius blandire, atque urbium caminos vestiga. Neque enim homines eremitæ facultates eas habent, at te, quemadmodum tibi gratum est, excipere valeant &c.*

Bar. an. 405. n. 7. Usser. an. Britan. cap. 8. p. 211.

Isid. Pelus epist. lib. 1. epist. 314.

Duo Pelagii distinguendi sunt.

12. Hunc tamen Pelagium, ab Isidoro atque Chrysostomo tam gravi reprehensione notatum, a Pelagio hæresis Pelagianæ auctore distinguendum esse, duo præcipue persuadent. Primum, quod vivente Chrysostomo Pelagius auctor sectæ Pelagianæ nondum in Orientem transierat, quem Romæ sub Siricio Papa, & Anastasio diutissime vixisse, & scripsisse constat. De scriptis Pelagii Romæ, ac præsertim de ejusdem commentario in epistolam Pauli ad Romanos, quo Pelagianum virus effudit, deque ejus concertationibus & colloquiis Romæ habitis, audiatur Augustinus: *Legi Pelagii quædam scripta, viri ut audio sancti, & non parvo profectu christiani*, quem infra, *bonum ac prædicandum virum* fuisse dicit, cum hæc hoc anno scriberet; & alibi cum jam hæresim vulgaret: *Alia quoque ipsius*, inquit, *in urbe Roma ubi diutissime vixerat, atque in his fuerat prius sermonibus, contentionibusque versatus.* Inter cetera, cum aliquando a quodam Episcopo Augustini brevissimam sententiam Romæ audisset: *Da quod jubes, & jube quod vis*, tanto ardore confutandam suscepit, *ut pene cum eo, qui illa commemoraverat, litigavit*, inquit Augustinus. Alium etiam fuisse Chrysostomi & Isidori Pelagium ab hæresiarcha, inde constat, quod anno 405. quo ea scribebat Chrysostomus, pietatis adhuc larva indutus Pelagius, cum præstantissimis viris amicitiæ vinculo sociabatur, cum Paulino scilicet, cum Augustino, Piniano, cum Melania, quem etiam se hoc tempore vidisse Augustinus testatur: *Ejus faciem*, inquit,

August. de peccat. meritis lib. 3. cap. 1.

De pecc. Orig. lib. 6. 2. 21.

De dono persever. cap. 20.

quit, *Carthagine quantum recolo, semel & iterum vidi, quando cura collationis, quam cum Donatistis hæreticis habituri eramus &c.* ad quem ejusdem extat epistola, qua pro officiosis ab eo acceptis litteris gratias agit, & in epistola altera ad Paulinum data, cum jam hæresim doceret, se quidem eum olim pluris fecisse, & dilexisse testatur, nunc vero ita diligere, ut ejus emendationem quæreret; quare Paulinum, ut ab ejusdem insidiis caveret admonendum duxit: *Pelagium, quem servum Dei dilexeris, novimus; nunc autem quemadmodum diligas ignoramus, nam & nos non solum dileximus sed & diligimus eum. Sed aliter nunc diligimus, aliter quando dileximus; tunc enim quia nobis rectæ fidei videbatur, nunc autem, ut ab iis, quæ inimica & adversa gratiæ sentire dicitur, illius misericordia liberetur*; hinc addit se ejusdem librum, suppresso Pelagii nomine, *ne offensus insanabilior redderetur, confutasse*, libro scilicet de natura & gratia. Ad Paulinum epistolas dedisse Pelagium ex Augustino scimus, quarum in libro de gratia Christi cap. 34. meminit, ac Pelagii verba referens, adnotat: *Legant illam epistolam, quam ad sanctum virum Paulinum ante duodecim fere annos scripsimus, quæ tercentis fere versibus nihil aliud, quam Dei gratiam, & auxilium confitetur.* His tamen continuo Augustinus subjungit: *Hanc ego epistolam legi, & inveni eum pene per totam non immorari, nisi in facultate, & possibilitate naturæ, & pene ibi tantum gratiam Dei constituere.* Apertius adhuc mentis suæ venena aperuerat in commentario in epistolas Pauli circa annum 410. edito: *Ausus est* inquit Mercator, *memoratus*, Pelagius, *ante vastationem urbis Romæ in Apostolum Paulum commentarios condere, & his edere, de quorum amicitia præsumebat. Explanare autem se putavit singula Apostoli verba vel sensus. In epistola igitur, quæ est ad Romanos, cum ad illa loca venisset ubi vas electionis ita loquitur: Sicut per unum hominem in hunc Mundum peccatum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit; exemplo seu imagine usus est*, ajebat Pelagius. Marius vero Mercator adnotat: *Posteros hic dixit, non omnes ubique, & omnino totos homines læsos illius peccato, sed illos tantum, qui per imitationem similiter suis peccatis, & propriis factis suis sunt rei prævaricationis, sicut Adam.* Venenatam quoque ad Demetriadem epistolam dederat, ut eam ad virtutes excitaret, quam hæresis suæ sale

JESU CHR. AN. 412.

August. de gestis Pelag. 22.

Epist. 146.

Epist. 186.

Marius Merc. commonit.

Ad Rom. cap. 5.

 asper-

JESU CHR. AN. 412. asperserat; ut mirum sit eam Augustino, Hieronymo, Ambrosio, olim inscriptam fuisse, nunc vero apud Hieronymum, & Augustinum in Appendice rejectam. Tandem teste Gennadio: *Pelagius Hæresiarches, antequam proderetur hæreticus, scripsit studiosis tres necessarios de Trinitate libros, & pro actuali conversatione Eulogiarum, ex divinis Scripturis librum unum capitulorum indicis in modum Sancti Cypriani martyris præsignatum*. Hactenus de Pelagii initiis, & scriptis ad hæc tempora, quibus ejusdem hæresis vulgata, & damnata primum est Carthaginensi synodo hoc anno habita, ut infra videbimus; quare etsi de initiis Pelagianæ hæresis variæ eruditorum sint opiniones, nos tamen hoc eodem anno, quo primum Ecclesiæ auctoritate confutata, & damnata est, ejusdem initia alliganda censuimus.

Gennad. de script. Eccles. cap. 42.

De Cœlestio altero Pelagianæ hæresis Coryphæo. *Usser. pag. 208. Hier. epist. 143.*

13. Sicuti Britannia Pelagium, ita vicina Hibernia, seu Scotia Cælestium genuit, alterum Pelagianæ hæresis coryphæum. Hinc sicuti a Pelagio Pelagiana est appellata, ita Cœlestiana quoque a Cœlestio dicta fuit. *Auctoribus vobis, hæresis Cælestiana jugulata est*, ait Hieronymus in epistola ad Alypium, & Augustinum; alibi vero de Cœlestii patria ludens idem Hieronymus: *Nuper indoctus*, ait, *calumniator erupit, qui commentarios meos in epistolam Pauli ad Ephesios reprehendendos putat, nec intelligit nimia stertens vecordia leges commentariorum, nec recordatur stolidissimus, & Scotorum pulsibus prægravatus*; & alibi de Pelagio Cœlestii præceptore verba faciens: *Ipse*, inquit, *mutus latrat per Albinum*, idest Cœlestium; *canem grandem & corpulentum, qui calcibus magis possit sævire, quam dentibus. Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia*. His verbis Pelagium ab Hieronymo designatum fuisse nonnulli scribunt; Cœlestio tamen Scoto ea convenire adnotant eruditi. Alia tamen est de Cœlestii patria Garnerii sententia, quem Campanum magis fuisse, aut Romanum scribit; ac Campanum a Prospero his versibus dictum fuisse addit:

Hieronymi præmio in Jerem. lib. 1.

Præmio in Jerem. lib. 3.

Bar. 410. 61. Usser. antiq. Britan. cap. 8. p. 209. Noris.hist.Pelag.lib.1.cap. 2. Basnag.an. 412. 2. 9.

Aut hunc fruge sua Æquorei pavere Britannii

(Pelagium scilicet); de Cœlestio deinde;

Aut huic Campano gramine corda tument,

hoc

Hoc tamen versu Julianum potius Campanum, aut Apulum a Prospero indicatum fuisse vero propius est. De Cœlestii patria *facilius est*, inquit idem Garnerius, *pervulgatam opinionem convellere, quam verum aliquid certo definire*; quare dum certiora de Cœlestii patria in lucem non prodantur, cum Baronio, & Norisio Scotum fuisse vero saltem simile sit. Hic teste Mario Mercatore, *nobilis natus quidem, & illius temporis auditorialis Scholasticus, sed naturæ vitio eunuchus matris utero editus*: qui etiam *antequam Pelagianum dogma incurreret*, ait Gennadius; *immo adhuc adolescens, scripsit ad parentes suos de monasterio epistolas in modum libellorum tres, in omnibus Deum desiderantibus necessarias*. Quæ de Cœlestii monachatu post Cassianum a Baronio ceterisque passim traduntur, ex vulgari opinione prodiisse adnotat Garnerius, cui difficile visum est inter auditoriales Scholasticos primum Cælestium militasse, eumdemque a teneris unguiculis monachum egisse. Facile tamen hæc inter se conciliari posse quisque intelliget, si paulo latius adolescentis verbum a Cassiano usurpatum de Cœlestio monacho exponantur, ita ut, cum primum inter Scholasticos nomen dedisset, ad Monachos deinde adhuc adolescens transierit; quod etiam ex epistolis ab eodem monasterio ad Parentes datis Cassianus confirmat. Cum autem magistro suo Pelagio acrioris ingenii esset Cœlestius, ita & in prædicanda hæresi liberior audaciorque fuit. Unde Pelagius *astutior*, Cœlestius *liberior* ab Augustino dictus est: & iterum: *Attendite quid Cœlestius apertissime dixerit, & ibi videbitis quid vobis Pelagius occultaverit... Hunc sensum vobis aperire Pelagius vel timuit, vel erubuit, quem discipulus ejus palam, & sine ullius obscuritatis ambagibus apud sedem Apostolicam profiteri non erubuit, nec timuit*; quem etiam hominem acerrimi ingenii fuisse Augustinus testatur. Hieronymus tamen adversarios suos spernere assuetus, Pelagii æque ac Cælestii ingenium deprimit, hæc de Cælestio adnotans: *Unus discipulorum ejus, immo jam magister, & totius ductor exercitus, & contra Apostolus vas perditionum per solæcismorum, & non ut sui jactant, per syllogismorum spineta decurrens, sic philosophatur, & disputat &c.*

JESU CHR. AN. 412.

Dissert. 1. in Mar. Mercat. cap. 5.

Mar. Mercat. commonit. ad Pintam.

Gennad. de script. eccles. cap. 44.

Ut sup. pag. 140.

August. de peccat. orig. cap. 6. & 12.

August. contra duas epist. Pelag. lib. 2. cap. 3. Hieronymi epist. ad Ctesiph

14. Hic ergo cum erroris magister factus esset, ac præceptore suo Pelagio audacior notiorque avasisset, apertius hæresim

Hæresis Pelagianæ præcipua capita.

Jesu Chr. An. 412.

resim fidelium auribus insusurrare cœpit, ac privatim, palamque errores spargere: cujus hæresis præcipua capita, de quibus in synodo Carthaginensi accusatus est Cœlestius, hæc, teste Augustino, erant. *Adam mortalem factum, qui sive peccaret, mortuus fuisset. Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, non genus humanum. Quoniam parvuli qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo fuit Adam ante prævaricationem. Quoniam neque per mortem vel prævaricationem Adæ omne genus humanum moriatur, nec per Resurrectionem Christi omne genus humanum resurgat. Quoniam lex mittit ad Regnum Cœlorum, quomodo & Evangelium. Quoniam ante adventum Domini fuerunt homines impeccabiles, idest sine peccato.*

Pelagius, & Cœlestius in Africam navigant.

15. Cum ergo Pelagius & Cœlestius hujuscemodi errores, unde tota Pelagianorum hæresis viget, Romæ primum, deinde in Sicilia aliquandiu docuissent; tandem altero ab hinc anno in Africam navigantes, Carthaginem appulere, unde Pelagius paulo post decedens, cum in Palæstinam transiisset, ibidem Cœlestius aliquandiu substitit, usque dum hæresis accusatus a Carthaginensi synodo damnatus est, ut mox videbimus. Eos autem Romæ primum hæresim disseminasse, Cœlestius ipse in synodo Carthaginensi testatus est, dum se Romæ a Ruffino traducem peccati non esse accepisse confessus est; Pelagium quoque ibidem in epistolas Pauli commentaria, hæresis suæ undique conspurcata, vulgasse scimus. In Sicilia vero diu etiam substitisse eos, apertiusque hæresim disseminasse inde patet, quod Episcoporum plerimos in suas ibidem partes traxerint, ita ut pertinaciter iisdem inhærentes, sedium suarum, communionisque Ecclesiæ jacturam facere potius elegerint, quam eorum condemnationi subscribere, quorum extat etiam libellus Zosimo Pontifici, eorum nomine a Juliano oblatus; quamplurimos vero ibidem fuisse, qui Pelagii erroribus faverent, indicat Hieronymus dum ait: *Hæresis impassibilitatis, & impeccantiæ cæpit reviviscere, & non solum in Occidentis, sed & in Orientis partibus sibilare, & in quibusdam insulis, præcipueque Sicilia, & Rhodi maculare plerosque.* Prosper etiam cecinit:

Apud. Coustan. pag. Hier. Pref. in lib. 4. in Jerem.

Quo-

Quaque fide tellus etiam Trinacria fervens
Agmen vipereum propriis exegerit oris,

Prosp. carm. de ingrat.

Tandem Hilarius Siracusis ad Augustinum scribens: *Rogo*, ait, *ut digneris imperitiam meam informare de eo, quod quidam Christiani apud Siracusas exponunt, posse hominem sine peccato esse, & mandata Dei facile implere si velit. Infantem non baptizatum morte præventum non posse perire merito, quoniam sine peccato nascitur &c.* quorum insaniam epistola sequenti confutat Augustinus. Pelagius itaque una cum Cœlestio anno proximo Sicilia solvens, transfretavit in Africam, ac Hipponensi littore exceptus est: *Postea quam in Africam venit*, ait Augustinus, *me absente, nostro, idest Hipponensi littore exceptus est, ubi omnino nihil ab illo hujusmodi auditum est, quia & citius quam putabatur inde profectus est. Postmodum ejus faciem Carthagine quantum recolo, semel vel iterum vidi*, cum collationis cum Donatistis celebrandæ causa ibidem esset.

Apud August. epist. 156.

August. de gestis Pel c. cap. 22.

16. Cum autem discedente in Palæstinam Pelagio, Carthagine substitisset Cœlestius, ibique non solum clericis hæresis suæ venena propinaret, sed in vulgus etiam spargere conaretur, accusatus a Paulino Diacono apud Aurelium Carthaginensem Episcopum, quod Carthaginensem plebem erroribus inficeret, dissidiaque excitaret; a synodo, quam ineunte vere, ut moris erat, Aurelius congregaverat, vocatus est, atque de doctrina sua interrogatus, quæ eidem objecta sunt, aut confessus est, aut tergiversationibus respondere detrectavit, ut narrat Augustinus, ex quo, post jacturam actorum, synodi gesta habemus. Inter cetera, cum eum accusasset Paulinus, quod Originale peccatum negaret, reposuit: *Dixi de traduce peccati me dubium esse, ita tamen, ut cui donavit Deus gratiam peritiæ, consentiam, quia diversa ab eis audivi, qui utique in Ecclesia catholica constituti sunt presbyteri.* Instante Paulino, ut auctorum nomina proderet, respondit: *Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui mansit cum sancto Pammachio, ego audivi illum dicentem, quia tradux peccati non sit*, ac instante accusatore, ut aliorum nomina diceret, indignatus respondit: *Non tibi sufficit unus Sacerdos?* Post aliqua cum Au-

Cœlestius in synodo Carthaginensi accusatus, cum hæresi sua damnatur.

August. de peccat. Orig. contra Pelag. lib. 2. cap. 2. & 3.

Jesu Chr. An. 412. *Aug ust. de gestis Pelag. cap. 11.*

Aurelius Episcopus, ut oblatus a Paulino libellus legeretur jussisset, Cœlestium interrogavit, num revera dixisset, infantes in eo statu nunc nasci, in quo ante prævaricationem fuerat Adam. Cui Cœlestius etsi ad rem propositam tergiversando respondere detrectaret, tandem tamen hæc confessus est: *De traduce peccati, quia intra Catholicam constitutos plures audivi destruere, necnon & alios astruere, licet quæstionis res sit ista, non hæresis; Infantes semper dixi egere baptismo, ac debere baptizari, quid quæris aliud?* Marius vero Mercator de synodi Carthaginensis exitu addit, Cœlestium in ea synodo accusatum, eo quod hæresim ejurare recusaverit, condemnatum fuisse, & ecclesiastica communione privatum; a qua sententia ad Romani Episcopi examen credidit appellandum. At mox appellatione neglecta, Ephesum Asiæ urbem contendit, ibique ausus est per obreptionem locum presbyteri petere; diu tamen ibidem morari, ac errores suos Cœlestium spargere, passi non sunt Ephesinæ ecclesiæ catholici, ut his versibus indicat Prosper.

Mar. Mercat. commonit. cap. 1. pag. 7. edit. Garn. apud. Labb. tom. 2. pag. 1512.

Prætereo quanto fuerit bene mota tumultu
Clara Ephesos, non passa suis consistere lectis
Vasa iræ, & morbi flatus, & semina mortis.

Carthaginensi synodo se non adfuisse testatur Augustinus, cujus tamen acta, cum postmodum illuc advenisset, diligentissime collegit. Unde in libro de gestis Pelagii, Aurelio Carthaginensi Episcopo inscripto, quæ Pelagio objecta fuerant, recolens, addit: *Hæc ita objecta sunt, ut etiam apud Carthaginem a sanctitate tua, & ab aliis tecum Episcopis dicerentur audita atque damnata; ubi quidem ut recolis, ipse non fui, sed postea cum venissem Carthaginem, eadem gesta recensui.* Synodi vero epocham ex synodali epistola concilii Carthaginensis ad Innocentium Pontificem in causa Erotis & Lazari data anno 416, scimus, qua inter cetera hæc leguntur: *Unde factum est, ut recensendum peteremus, quod ante fere quinquennium super Cœlestii nomine hic apud ecclesiam Carthaginensem fuerat agitatum.* Id demum adnotandum restat, ab Carthaginensi synodo hoc anno celebrata, ecclesiastico, ac Episcopali judicio tunc primum Pelagianam hæresim in Cœlestio fuisse damnatam, quam

Retract. lib. 2. 33.

De gestis Pelag. cap. 25.

Bar. 412. n. 26.

quam antea a Romana sede in Joviniano anathemate percussam fuisse tradit Baronius, ut vere Prosper carmine suo de ingratis dicere potuerit:

Talia cum demens late diffunderet error,
Commentisque rudes traheret lethalibus aures;
.... Pestem subeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris
Facta caput Mundo, quidquid non possidet armis;
Religione tenet &c.

Cum tamen in his versibus explicandis dissentiant eruditi, ne pluribus immoremur, adnotare sat erit, Romanam sedem, Innocentii scilicet Pontificis sententia, Pelagianam hæresim præ ceteris, ac primo condemnasse, non temporis ordine, sed auctoritate; nam cum a sententia synodi Carthaginensis ad Romanam sedem appellasset Cœlestius, ut ex Mario Mercatore audivimus, illius synodi sententia in suspenso remansit, usque dum eam Romana sedes calculo, & auctoritate sua confirmavit: atque hæc de Pelagianæ hæresis initiis, progressibusque usque ad hunc annum dicta satis sint, de qua sequentibus annis sæpe & plura dicenda reservamus.

Pag. ad an. 412. not. 13. ad 16.
Vide Norif. hist. Pelag. lib. 1. cap. 10.
Garner. in Mar. Mercat. dissert. 2. de synod. p. 165.
Nat. Alex. secul. 5. dissert. 2.

17. Theophilus interea Alex. Episcopus hoc anno vitam temporalem cum æterna commutavit, ut auctor est Socrates: *Aliquanto post Theophilus Alex. Episcopus morbo veterni correptus extremum diem obiit, Honorio IX. & Theodosio V. Coss.* cum eam sedem annis 27., mensibus aliquot tenuisset; ordinatus quippe anno 385. Arcadio Aug. 1. & Bautone Coss. ut idem Socrates adnotat; vir quidem multæ eruditionis, acriorisque ingenii, ac in Idololatriæ reliquiis extirpandis sollicitus, ut suo loco adnotavimus. At immoderata pecuniarum cupido, & dominandi libido in transversum aliquando, ne in præceps dicam, transegit, ut persecutiones ab eo adversus monachos, & contra Joannem Chrysostomum excitatæ testantur. Instante tamen morte cum eo in gratiam rediisse narrat Damascenus ex Isidoro Diacono: *Theophilus ob illud peccatum*, quod Joannis nomen in ecclesia recitari numquam passus fuerat, *non poterat animam agere, donec allata ei fuit imago Chrysostomi, quam ille cum adorasset, spiritum emisit.* Theophili memoriam cum elogio celebrarunt inter alios S. Leo

Theophili Alex. Episc. obitus, & scripta.
Socrat. lib. 7. 7.
Renad. hist. Patriarch. Alex. p. 108.
Socrat. lib. 5. 12.
Socrat. lib. 5. 16. 17.
Joann. Damasc. de imag. lib. 3. circa finem.

JESU CHR. AN. 412. *Leo epist. 64. & 52.* Papa primus, seu Magnus, qui ad Marcianum Imp: *Sanctæ memoriæ Theophilus*, inquit, *Alex. ecclesiæ Episcopus*; & in altera ad Episcopos Galliæ de ecclesia Alex. loquens: *Postea*, addit, *recentioribus a nostra ætate temporibus*, *Athanasium*, *Theophilum*, *& proxime Cyrillum probatissimos Præsules habuit*. Chrysostomi tamen causa, a Romanæ ecclesiæ communione alienum pene fuisse, scimus; unde Carthaginensis synodus *Codex can. ecclesiæ Afric. cap. 101.* anno 407. celebrata, de reintegranda unitate: *Placuit*, *ut de dissensione Romanæ atque Alex. Ecclesiæ ad sanctum Papam Innocentium scribatur*, *quo utraque ecclesia intra se pacem*, *quam præcepit Dominus*, *teneat*. Quæ tandem sub Cyrillo Theophili successore restituta est, cum Joannis Chrysostomi nomen Dypticis insertum fuit, ut infra suo loco adnotabimus.

Gennad. de viris Illust. cap. 33. tom. 2. op. Hier. edit. Veron. p. 966. Theophili scripta recensens Gennadius, addit adversus Origenem scripsisse grande volumen, in quo omnia pene ejus dicta, & ipsum pariter damnasse; Antropomorphitas etiam hæreticos, qui Deum humana figura, & membris constare dicebant, disputatione longissima confutasse. Paschalem etiam cyclum, additis quibusdam ipsius festivitatis rationibus & expositionibus, Theodosio obtulit. Tres quoque de Fide libros sub nomine ejus vulgatos fuisse commemorat, qui an Theophilo inscribendi sint, *Biblioth. SS. PP. tom. 5.* in incerto relinquit. Tres tamen supersunt ejusdem Paschales epistolæ a S. Hieronymo latinitate donatæ, ac alia fragmenta, quæ cum ejus opusculis tomo quinto Bibliothecæ Ss. Patrum inserta sunt.

Cyrillus post Theophilum Alex. Episc. ordinatur. *Socrat. lib. 7. 7.*

18. Post Theophili obitum, de successore eligendo orta contentio est, cum alii Timotheum Archidiaconum, alii vero Cyrillum sororis Theophili filium in ea sede collocare studerent, ait Socrates. Timotheo favebat Abundantius dux militum, at die tertio post Theophili obitum Cyrillus ordinatus est, qui Episcopatus sui initio *sacerdotalem gradum atque ordinem supergressi* Alex. *Episcopi*, *Principatum quemdam obtinere*, *& cuncta pro Imperio agere cœperint*; clausis Novatianorum ecclesiis, quotquot erant Alexandriæ, primo quidem sacra eorum vasa atque ornamenta abstulit, deinde Episcopum illorum Theopemptum omnibus suis facultatibus nudavit, ait Socrates.

Chrysanthus Novatianorum Episcopus CP. ordinatur.

19. Ad Novatianorum historiam pertinet Chrysanthi ordinatio, quem hoc anno in ejus sectæ Episcopum CP ordinatum fuisse ex eodem Socrate scimus, dum de ejus obitu hæc ad-

adnotat: *Per idem tempus Chryſantus Novatianorum Epiſcopus, cum per ſeptem annos religionis ſuæ eccleſias gubernaſſet, ex hac vita diſceſſit Monaxio, & Pintha Coſſ.* ideſt anno 418., ex quo ſi ſeptem demas, ad labentem 412., pervenies, quo ordinatus fuit. Vir erat, ſi Socrati fides habenda, prudentia ſimul & modeſtia ſingulari ornatus, cujus opera Novatianorum eccleſiæ CP plurimum auctæ, & conſervatæ ſunt; qui cum ab ineunte ætate in Palatio militaſſet, ſub Theodoſio ſeniori Conſularis Italiæ factus, exinde, Vicarius Britanniarum, ex utraque. adminiſtratione maximam ſibi gloriam promeruerat. CPolim vero cum rediiſſet, Siſinnius Novatianorum Epiſcopus morti proximus eum Epiſcopatu dignum pronunciavit. Quo factum eſt, ut Novatianorum plebs invitum ſuæ ſectæ Epiſcopum deſtinaret. Is vero Novatianorum Epiſcopus ordinatus, non ſolum a plebe ſibi ſubdita nil accipiebat præter duos panes Eulogiarum ſingulis diebus Dominicis, ſed etiam ſuis impenſis pauperes ſublevabat; cumque eccleſiæ ſuæ promovendæ ſtudioſus eſſet, Ablabium ſui temporis diſertiſſimum, e ſchola Troili Sophiſtæ abreptum, presbyterum ordinavit, qui poſtea Nicææ Novatianorum Epiſcopus fuit, eodemque tempore illic Rhetoricam docuit. Ipſe vero Chryſanthus cum Novatianorum eccleſias CPoli uſque ad annum 419. Coſſ. Monaxio & Plinta adminiſtraſſet, e vivis abiens, locum Paulo reliquit, ut ait Socrates, de quo etiam mira narrat. Ceterum etſi de Siſinnio, Chryſantho, & Paulo Novatianorum Epiſcopis multa, ac mira narret Socrates, vix tamen hæc fidem habent, utpote ab auctore Novatiani ſchiſmatis ſuſpecto relata.

[JESU CHR. AN. 412. Socrat. lib. 7. 17.]

[Socrat. ut ſupr. cap. 12.]

[Lib. 7. 17.]

20. Quam Anyſio Theſſalonicenſi Epiſcopo conceſſerat Innocentius, ſeu potius confirmaverat, vicariam Romanæ ſedis in Illirico poteſtatem, Ruſo Anyſii ſucceſſori hoc anno idem Pontifex contulit; ad quem ſcribens ait, quod ſicuti ex Jethri conſilio conſtituti ſunt viri dignitate & ſapientia graves, qui cauſarum multitudines definirent, dum Moiſes divinis conſultationibus vacaret; ita addit Innocentius: *Longis intervallis diſterminatis a me eccleſiis diſcat conſulendum, ut prudentiæ gravitatique tuæ committendam curam cauſaſque, ſi quæ exoriantur per Achajæ, Theſſaliæ, Epiri veteris, Epiri novæ, Cretæ, Daciæ Mediterraneæ, Daciæ Ripenſis, Mæſiæ, Dardaniæ, & Prevali eccleſias Chriſto Domino annuente cenſeant. Vere enim ſacratiſſimis monitis lectiſſimæ ſinceritatis tuæ,*

[Innocentii Papæ epiſt. ad Rufum Theſſal. Epiſc. Apud Coutan. pag. 815.]

Jesu Chr. an. 412. *tuæ providentiæ, ac virtuti hanc injungimus sollicitudinem, non primitus hæc ita statuentes, sed prædecessores nostros Apostolicos imitati, qui Beatissimis Ascholio, & Anysio*, Rufi antecessoribus, *injungi pro eorum meritis ista voluerunt*. Quare ut delegatam Ecclesiarum curam attente perageret, & majores causas aut difficiores ad Apostolicam sedem reservaret, *admonet*, data XV. Kal. Julias, Honorio IX., & Theodosio Coss. idest 17. Junii labentis anni; eaque epistola, quæ essent Vicariorum Rom. sedis iis in locis jura, qua ratione definiendæ, componendæque essent controversiæ, si quæ fortasse exorirentur, satis aperte Innocentius declarat, ut plura addere superfluum sit.

Innocentii epist. ad Aurelium Carthag. Epic. de Paschate. *Apud Coutan. pag.* 818.

21. Alteram ad Aurelium Carthaginensem Episcopum Africæque Primatem epistolam Innocentius hoc anno dedit, qua de die Paschatis anni proximi admonuit; unde post præfationem: *Has ergo litteras de ratione Paschali alterius (dico futuri) anni præscripsi*, quod festum undecimo Kal. Aprilis celebrandum esse jubet. *Jam prudentiæ tuæ erit, consors mihi frater, cum unanimis, & consacerdotibus nostris, hanc ipsam rem in synodo religiosissima retractare, ut si nihil dispositioni nostræ resultat, nobis plenissime aperteque rescribas, quo deliberatam Paschalem diem, jam litteris ante, ut moris est, servandam suo tempore præscribamus*, idest omnibus ubique per Occidentem intimemus; ut a Rom. Pontifice fieri solebat. Archidamnum deinde compresbyterum Aurelio etiam atque etiam eadem epistola commendat.

Maruthæ Episcopi legatio ad Persas. *An.* 403. *An.* 405.

22. Hoc etiam tempore Maruthas Tigritensis, seu Martyropolis in Mesopotamia Episcopus, quem synodo ad Quercum adfuisse supra adnotavimus, quemque Olympiadi ex exilio suo commendaverat Chrysostomus, hoc inquam tempore, vir pietate, doctrina, miraculorumque gratia celeberrimus, legatione apud Persas inita, illustrior evasit; de quibus audiendus est Socrates, qui Cyrilli ordinatione narrata, quam hoc anno contigisse scimus, de Marutha capite sequenti hæc subdit: *Sub idem tempus Christiana religio in Perside propagata est hujusmodi ex causa*; quod cum frequentes ad Persas legationes a Romanis mitterentur, inter eos Maruthas in Persidem profectus, cum non solum pietate, prudentia, sed signis etiam & miraculis gratiam Regis Persarum sibi meruisset, christianæ Religioni amplificandæ, dilatandæque studuit; inpri-

Socrat. lib. 7. 7. *Cap.* 8.

primis etenim Regem diuturno capitis dolore laborantem precibus suis liberavit; quare metuentes Magi, ne aliquando christianus fieret, ad fraudes & imposturas, ut Regem fallerent, se se converterunt, ac in templo, ubi Persarum more Rex ignem adorare consueverat, hominem sub terra occuluerunt, jussum clamare cum Rex advenisset, foras eum esse exturbandum, *qui Sacerdotem Christianorum Deo carum esse existimet*: quare turbatus Isdegerdes, Marutham dimittere cogitabat; hic vero fraude Magorum detecta Regem adiens: *Noli*, inquit, *o Rex amplius deludi, sed ingressus, postquam vocem audieris, effossa humo fraudem invenies*. Consilium Maruthæ secutus Rex, impostore latitante detecto, ira inflammatus, Magorum plurimos extremo supplicio affecit, ac Maruthæ permisit, ut ubicumque vellet ecclesias ædificaret; unde christiana religio latius inter Persas propagata est. CPolim vero reversus Maruthas, paulo post ad Persas iterum legatus mittitur, quem renitentibus, invidentibusque Magis ac iteratis fraudibus arcere conantibus, maximo in honore habuit Isdegerdes, ex eoque tempore Romanos, eorumque Religionem diligere, ac venerationi habere cœpit, cum christianæ Religionis vim, & Maruthæ sanctitatem cognovisset, in eo præcipue quod Maruthas, adjuncto sibi Abda Episcopo, precibus ad Deum fusis, Regis filium a dæmone vexatum liberaverit. Isdegerdes interea morte præventus, regnum Vararani filio relinquit, quo imperante circa annum 420, ut ibidem dicturi sumus, iterum non solum bellum inter utrumque Imperium, sed etiam adversus Christianos dira persecutio excitata est. De Marutha, ejusque gestis, & scriptis plura videri possunt apud Baylet, aut apud Josephum Assemanum, & Stephanum Evodium Archiepiscopum Apamensem, Assemani in bibliothecæ Vaticanæ Præfectura successorem, ac omnigenæ eruditionis æmulatorem. Maruthæ memoria die 4. Decembris Martyrologio Rom. recolitur.

Tom. 1. biblioth. Orient. cap. 12. pag. 174. Præf. in acta Martyr. Orient. tom. 1. pag. 46. & sequentibus.

Jesu Chr. an. 413.

JESU CHRISTI AN. 413. INNOCENTII PAPÆ 13. HONORII IMP. 21. ET 19. THEODOSII JUN. 12. ET 6. COSS. LUCIO, ET HERACLIANO.

Heracliani consulis rebellio, & interitus.

1. Cum Heraclianus ab Stilichonis tyrannide Honorium liberasset, ac Attalum ex Africa propulsasset, Africæ Præfectura exornatus, ac Consulatus honore, hoc eodem anno immani scelere, rebellione scilicet adversus Honorium, præclare gesta, adeptasque digultates violavit, eousque temeritatis progressus, ut navium, militumque collecta manu, Romam quoque occupare tentaverit. At repulsam passus, vitam amisit; cujus nomen e fastis undique abrasum, scelerum tantum fama apud posteros transiit, quem in sua ad Demetriadem epistola his coloribus pingit Hieronymus, de Proba Demetriadis avia loquens: Quæ *de medio mari fumantem viderat patriam*, idest Urbem, & fragili cymbæ salutem suam, suorumque *commiserat* (anno 409.) *crudeliora invenit Africæ littora. Excipitur enim ab eo*, idest Heracliano, *quem nescias utrum avarior, an crudelior, cui nihil dulce præter vinum & pretium, & qui sub occasione Clementissimi Principis* (Honorii) *sævissimus omnium extitit tyrannorum*. Hic itaque, teste Orosio, consulatum adeptus, Sabinum quemdam, virum ingenio callidum, industriaque solertem generum suum, consiliorum suorum participem fecit; *atque Africana annona aliquamdiu retenta*, ut Urbem fame affligeret; ipse cum immensa classe, trium scilicet millium, & septingentarum navium, quot non habuisse Xersem, aut Magnum Alexandrum adnotat, Urbem petens, *occursu Comitis Marini territus, & in fugam versus, arrepta navi, solus Carthaginem rediit, atque ibi continuo militari manu interfectus est, Sabinus gener ejus CPolim fugit, unde post aliquantum tempus retractus, exilioque damnatus est*, ait Orosius. De Heracliani autem clade hæc addunt fasti Idaciani: *Heraclianus movens exercitum de Africa adversus Honorium, Utriculo in Italia in conflictu superatus, effugit in Africam, cæsis in loco suprädicto quinquaginta millibus armatorum; ipse post Carthagine in æde Memoriæ per Honorium percussoribus missis occiditur*. Hoc loco Idacium occisorum numerum in immensum exagerasse adnotat Muratorius; cum præcipue Marcellinus in chronico ad sequentem annum, cum septin-

Hier. epist. 129.

Oros. lib. 7. 42.

Murat. annal. an. 413.

gen-

gentis navibus, ac tribus millibus armatorum in Italiam Heraclianum transfretasse narret.

2. De Heracliani interitu extat Honorii rescriptum, quo publici hostis, sociorumque cervices resecari jubet. *Heraclianum hostem publicum judicantes, digna censuimus auctoritate puniri, ut ejus resecentur infaustæ cervices, ejus quoque satellites pari intensione persequimur &c.* facta cuilibet, sive privato, aut militari rebelles perdendi potestate, *data* III. *nonas Julii Ravennæ* post Coss. Honorii nonum, & Theodosii quintum. Rescripto altero, perduellis nomen delendum e fastis, jubet, ac sub eo gesta irritantur, hæc Adriano Præfecto Prætorii scribens III. non. Aug: Romæ: *Heracliani vocabulum nec privatim nec publice ulla memoria teneat: ideoque submovenda esse censemus, quæcumque sub eo gesta esse dicuntur. Libertates quoque, quoniam certum est scelere ejus solemnitatem consulatus esse pollutam, in melius revocamus*, ita ut ratæ quidem essent, a dominis tamen manumissiones iterandæ, *ut nullus sub hac occasione incipiat nolle, quod voluit*. Heracliani gener Sabinus, cum CPolim aufugisset, exilio paulo post mulctatus est, ut narrat Orosius loco supracitato.

Rescripta in Heraclianum, ejus nomen e fastis abrasum.

Cod. Theod. de pœnis. l. 21. lege 13. de infirm. iis quæ sub tyrann.

3. Cum in Heraclianæ rebellionis socios crudelius inquireret Marinus, nonnullos innocuos, aut leviter suspectos supplicio affecit; inter eos Marcellinum Comitem, & Notarium, quem collationi a Catholicis cum Donatistis anno 411. habitæ præfuisse, ac judicem egisse vidimus; hunc quidem, in tanto periculo positum, Aurelius Carthaginensis Episcopus, Augustinus, aliique, Cæcilianum Africæ Proconsulem adeuntes, eripere conati sunt, spemque iis Cæcilianus dederat; at ubi occisum fuisse Augustinus accepit, datis ad Cæcilianum epistolis impium facinus mœrens detestatus est; inter cetera: *Nos interea, quoniam rumor erat, quod ecclesiastica manus posset eos eripere, falsis promissionibus ludebamur, ut illo non solum volente, sed etiam instante pro eis ad Comitatum Episcopus mitteretur, ea pollicitatione interposita Episcopalibus auribus, quod donec pro eis aliquid illic ageretur, nullum causæ illorum excitaretur examen. Postremo pridie quam ferirentur, venit ad nos præstantia tua, spem dedisti, qualem numquam antea dederas &c.* Episcoporum spem Marini perfidia fefellit, nam postero die, quem succedebat solemnitas Beati Cypriani, ad supplicium eos Marinus duci jussit, idibus septembris, seu die

Marcellinus Comes a Marino occisus.

August. epist. 151.

Norisf. lib. 1. 5. Epist. 151.

JESU CHR. AN. 413. die 14. ut in historia Pelagiana adnotavit Norisius; de quibus iterum Augustinus audiatur: *Postero die*, inquit, *quo illius parturitionis nefarius fœtus est ortus, cum esset nobis repente nuntiatum, illos e carcere ad eum judicem ductos, quamquam perturbati fuerimus, tamen ego considerans, & quæ nobis pridie dixeras, & qui esset post illum exorturus dies, quoniam beati Cypriani erat pridiana solemnitas, existimavi quod etiam elegerit diem, quo & tibi postulata concederet, & universam Christi Ecclesiam repente lætificans, ad locum tanti Martyris adscendere voluerit, parcendi benignitate, quam occidendi potestate sublimior; cum ecce nobis nuntius irruit, quo prius percussos esse noscemus, quam quomodo audirentur quærere valeremus .... Satis itaque*, subdit, *indicavit, ei matri se inferre non timuisse cruciatum, cujus timuit interventum; Ecclesiæ scilicet sanctæ, inter cujus fideles in ejus gremio baptizatos, & ipsum utique noveramus*, Marinum scilicet; de cujus improbitate hæc etiam Augustinus adnotat: *Nam ideo post illius impiam crudelemque perfidiam*, qua innocentes carceribus destinaverat, *cui etiam per tuam nobiscum participatam sollicitudinem frustra, vehementer institimus, ne illo cor nostrum dolore percelleret, suam vero conscientiam tanto scelere trucidaret, continuo sum Carthagine profectus, occultato abscessu meo,* (N. 3.) *ne tot ac tanti, qui ejus intra ecclesiam gladium formidabant, violentis fletibus & gemitibus me tenerent, putantes meam sibi aliquid posse prodesse præsentiam, ut quem satis digne pro ejus anima objurgare non possem, pro illorum corporibus etiam rogare compellerer; quam tamen eorum corporalem salutem satis parietes ecclesiæ muniebant. Ego autem duris coarctabar angustiis, quod neque ille me pateretur, qualem oporteret: & insuper facere cogerer, quod non deceret. Dolebam etiam graviter vicem venerabilis Coepiscopi mei tantæ rectoris ecclesiæ, ad cujus pertinere dicebatur officium, post hominis tam nefariam fallaciam adhuc se præbere humilem, quo ceteris parceretur. Fateor, cum tantum malum nullo pectoris robore potuissem tolerare, discessi &c.* Hactenus de Marini perfidia Augustinus, quibus eum justitiam, ac fidem datam violasse patet.

Marcellinus inter sanctos relatus. Hier. contra Pelag. lib. 3.

4. Donatistarum autem insidiis periisse Marcellinum narrat Hieronymus: *Scripsit dudum vir Sanctus & eloquens Episcopus Augustinus ad Marcellinum, qui postea sub invidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis*, idest Do-

Donatistis, *innocens coactus est*; unde Orosius: *Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incertum est, zelo stimulatus, an auro corruptus) occidit*. Quem mox pœna subsequuta est, nam subdit: *Continuo revocatus ex* Africa, factusque privatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conscientiæ suæ dimissus est. Ne tamen ex Marcellini supplicio iterum Donatistæ, a quo repressi fuerant, insolescerent, rescripto suo Honorius anno sequenti, ad Julianum Africæ Proconsulem dato, sarta tectaque esse voluit, quæ in Africa hactenus Marcellinus gesserat: *Notione & sollicitudine Marcellini spectabilis memoriæ viri contra Donatistas gesta sunt ea, quæ translata in publica monumenta habere volumus perpetuam firmitatem; neque enim morte cognitoris perire debet publica fides: dat. III.* Kal. Septemb. Constantio & Constante Coss. idest anno 414. Tandem ut Marcellini famam illustrius adhuc vindicaret Baronius, Romano Martyrologio nomen ejus die 6. Aprilis inseruit cum hoc elogio: *Carthagine S. Marcellini Martyris, qui ob catholicæ Fidei defensionem ab hæreticis occisus est*; quem impense laudat Augustinus in sæpe citata epistola: *Quanta illi probitas in moribus*, inquit, *in amicitia fides, in doctrina studium, in Religione sinceritas, in conjugio pudicitia, in judicio continentia, erga omnes charitas, in beneficiis præstandis facilitas, in petendis pudor, in recte factis amor, in peccatis dolor?* Hæc & alia de eo Augustinus, cujus casum ad Cæcilianum scribens merito lamentatus est.

Jesu Chr. An. 413.
Oros. lib. 7. 42.
Cod. Theod. de heres. l. 55.

5. Heracliani rebellio vix sopita fuit, cum Gothorum irruptione Galliæ, finitimæque provinciæ iterum turbatæ sunt. Ataulphus enim cum Italiam vastationibus excurrisset, tandem in Gallias transierat; unde Prosper, & Cassiodorus in chronico ad annum 412. *Gothi, Rege Ataulpho, Gallias ingressi sunt*; atque ex eo anno Gothicum regnum in Galliis, quod Visigothorum etiam dictum est, initium ducit. Ataulphus quippe cum Jovino fœdus inierat, cito tamen Ataulphum in Gallias recepisse Jovinum pœnituit; nam is pacem cum Honorio iniit, seque tyrannorum capita missurum, ac Placidiam sororem restituturum promisit; quare ut promissa exequeretur: *Sebastiani mox caput Imperatori mittitur, Jovinus etiam ab Ataulpho obsessus se dedidit, missusque ad Imperatorem est, quem Dardanus Præfectus sua manu percutiens, interemit; utriusque caput extra Carthaginem* (lege Ravennam) *palis in-*

Gothi Ataulpho duce Gallias invadunt.
Olymp. apud Phot. pag. 70.

JESU CHR. AN. 413. *infixum*. Narbonæ obsessos ac interfectos a Gothis Jovinum, & Sebastianum, qui Honorio hactenus rebelles fuerant, narrat Idacius in fastis, ac subdit: *Gothi Narbonam ingressi vindemiæ tempore &c.* De Jovini, ac Sebastiani interitu, hæc merito Orosius adnotat: *Jovinus postea vir Galliarum nobilissimus in tyrannidem, mox ut assurrexit, cecidit. Sebastianus frater ejusdem hoc solum, ut tyrannus moreretur, elegit. Interea Placidiam annonæ negatæ prætextu fratri nequaquam reddidit, quin de Placidiæ nuptiis satagens, Constantio eam postulanti graviores prætexit postulationes, ut si compos illarum non fieret, illa juste retenta videretur*, cum qua nuptias anno sequenti celebravit. Post Narbonam Massiliam quoque occupare tentavit Ataulphus; *sed a Bonifacio nobilissimo viro vulneratus, & vix salvo capite fugiens, in sua se tentoria recepit, urbe omissa, quæ lætitiæ plena, laudibus, ac bonis omnibus Bonifacium est prosequuta*.

Oros. lib. 7. cap. 42.

Olymp. ubi sup. 71.

Burgondiones in Gallias irruentes, partem possident.

6. Ad malorum cumulum, quibus Galliarum provinciæ a Gothis tyrannisque affligebantur, Burgundionum accessit irruptio, de qua ad annum labentem Prosper, & Cassiodorus adnotant: *Burgundiones partem Galliæ propinquantem Rheno*; seu ut ait Cassiodorus, *Rheno conjunctam, obtinuerunt*. Hi primum Jovino auxilio fuere, ut ex his Olympiodori verbis colligitur: *Jovinus apud Mundacium*, idest Mogontiacum, *Germaniæ alterius urbem, studio Ooaris Alani, & Guntiarii Burgundionum Præfecti, tyrannus creatus est*. Post Jovini interitum, relictis sedibus, in Gallias transierunt; Mogontiacum, ac Brandeburcicum tractum, eos olim incoluisse vero simile est; de quorum moribus, hæc notatu digna narrat Marcellinus: quod Regem facile deponerent, *si sub eo fortuna titubaverit belli, vel segetum copiam negaverit terra... Sacerdos e contra omnium maximus vocatur Sinistus, & est perpetuus, obnoxius discriminibus nullis ut Reges*. Gloria sibi ducebant Burgundiones, se *jam inde a temporibus priscis sobolem esse Romanam*; hinc Orosius: *Burgundionum*, inquit, *novorum hostium, novum nomen, qui plusquam octoginta millia, ut ferunt, armatorum ripæ fluminis insederunt. Hos quidem subacta interiore Germania a Druso, & Tiberio adoptivis filiis Cæsaris, per castra dispositos, ajunt in magnam coaluisse gentem, atque ita nomen ex opere præsumpsisse, quia crebra per limites habitacula constituta, Burgos vulgo vocant*, unde Burgon-

Olymp. apud Phot. ut sup.

Amm. Marcell. lib. 28. 5.

Marcell. 26. 5.

Oros. lib. 7. 32.

gondianum nomen est derivatum. Sed quidquid sit de Burgundionum nomine, aut origine, quæ sane obscura est, de Tiberii, Drusique in Germaniam expeditione nulla apud historicos memoria extat.

Burgondiones Christiani fiunt.

7. Fausto quidem, felicique auspicio gens fortissima Galliarum partem obtinuit, nam avita superstitione abdicata, mox Christi fidem amplexa, sanctos quoque mores induit, ut victis Gallis esset exemplo; unde Orosius quadriennio post, idest anno 416. hæc scribebat: Burgundionum *esse prævalidam, & perniciosam manum, Galliæ hodieque testes sunt, in quibus præsumpta possessione consistunt. Quamvis providentia Dei omnes Christiani modo facti, catholica fide, nostrisque clericis, quibus obedirent, receptis, blande, mansuete, innocenterque vivant, non quasi cum subjectis Gallis, sed vere cum fratribus Christianis.* Burgundionum conversionem sub Valentiniano Imperatore, & ad annum 430. narrat Socrates, eoque loco adnotat eos trans flumen Rheanum sedes habuisse, quorum in fines cum Hunni irruissent, Burgundiones ad consilii inopiam redacti, Deo cuipiam se se committere statuerunt. Cumque animadverterent, Romanorum Deum illis, qui numen ipsius revererentur, certissimum auxilium præbere, omnes communi consensu ad Christi fidem se contulerunt, & agmine facto ad quandam Galliæ civitatem profecti, postulant ab Episcopo, ut christianum baptismum susciperent. Ille cum septem dies jejunare eos jussisset, ac fidei rudimentis instituisset, octavo tandem die baptismo ablutos, ad propria dimisit. Ii vero adversus Hunnos progressi, Regem eorum, cui nomen erat Optar, nimia ciborum ingluvie oppressum suffocarunt, ac in Hunnos subito irruentes, vicerunt, etsi numero longe impares essent, ex eoque tempore Burgundionum gens Christianam religionem studiosissime professa est, ait Socrates, quem tardius hæc retulisse adnotant Baronius, & Pagius. Cum tamen in varias turmas gens Burgundionum divisa esset, fieri potuit, ut alii fuerint Burgundiones, de quibus Socrates, alii vero ii, de quibus Orosius, loquuntur; primi enim trans Rhenum sedes adhuc habebant, alii in Gallias transierant; quin medio hoc eodem seculo Burgundiones Attilam in Gallias irrumpentem secutos fuisse legimus in panegyrico Aviti a Sydonio recitato vers. 320:

Oros. lib. 7. 32.

Socrat. lib. 7. 30.

Bar. an. 413. 26. Pag. ibid.

Jesu Chr.
an. 413.

Gepida trux sequitur, Scyrum Burgundio cogit.

de quibus plura apud Valesium lib. 3. rerum Franc. videri possunt.

Christianorum corrupti mores; barbarorum cladibus castigantur.

Salv. de vero judicio Dei & provid. lib. 3.

8. Innumeras Barbarorum turmas in orbem Romanum, Deo vindice, immissas fuisse, auctor est Salvianus Massiliensis, hujus temporis scriptor, ac testis cladium, quibus Galliarum provinciæ afflictæ sunt, & scelerum, quibus Galli iram Dei promeruerant; cumque multa generatim de morum corruptela undique exundante narret, de Gallis contribulibus suis inter multa hæc adnotat: *In omnibus quippe Galliis, sicut divitiis primi fuere, sic & vitiis. Nusquam enim improbior voluptas, nusquam corruptior disciplina; .... exceptis paucis, qui sparsis redemerunt crimina nummis, ceteri & plurimi ferme ac nobilissimi, prope idem omnes, pene unus gurges, omnium gula, pene unum lupanar, omnium vita; & quid dicam de lupanaribus? minoris etiam criminis lupanar puto &c.* Cum multa de Gallorum luxuria adnotet, Aquitanos præcipue reprehendit, quorum turpitudines prosequi, sicuti longum esset, ita & stylus in his immorari refugit. Si Salviano fides, Gallorum tanta nequitia erat, ut vel ipsos Barbaros ethnicos, & hæreticos, vitiorum magnitudine superarent. Omnes barbari, inquit, *aut Pagani sunt hi, gens Saxorum fera, Francorum infidelis, Gepidarum inhumana, Hunnorum impudica; sed nunquid tam criminosa est Hunnorum impudicitia, quam nostra; nunquid tam accusabilis Francorum perfidia, quam nostra; aut tam reprehensibilis impietas Alemanni, quam ebrietas christiani? aut tam damnabilis rapacitas Alani, quam rapacitas Christiani?* De hæreticis autem lib. 7. addit: *Omnes hæretici, aut Vandali sunt, aut Gothi, sed ipsæ quondam hæreses barbarorum de Romani magisterii pravitate fluxerunt.* Cur autem Burgundiones inter barbaros tunc Gallias obtinentes non memoraverit, ea reddi ratio potest, quod cum de Paganis, & hæreticis loquatur, Burgundiones præteriit, qui jam tunc christiani erant, & cum superstitione Barbariem & feritatem deposuerant. Sed de his hactenus.

Salv. lib. 4.

Alexander Antiochenus Episc. Eusthatianorum schisma extinguit.

9. Dum occidentale Imperium barbarorum incursionibus undique, ut vidimus, affligaretur, orientale multa fruebatur pace, Theodosii pietatem Deo sic remunerante; eodemque

que tempore accidit, ut Ecclesiæ quoque, quæ inter se, vel cum Occidentalibus dissidebant, mutua communione sociarentur. Cum enim ob Meletii ordinationem in Antiochenum Episcopum, adusque Constantini ætatem, divisa esset Antiochena ecclesia, eo quod Eustatiani ejus refugerent communionem, eorumque divisionem Paulini ordinatio obfirmasset, nam ut auctor est Theodoretus: *Ea res effecit dissensionem diuturniorem, quinque enim, & octoginta annos permansit*; tot equidem ab anno 328., quo Eustatius ab Arianis Episcopatu abdicatus fuit, ad labentem 413., quo Alexandri Antiocheni Episcopi industria schisma tandem extinctum est: Meletio quippe successerat Flavianus, Flaviano Porphyrius, huic vero Alexander, qui etsi catholicam fidem prædicaverint; Eustatiani tamen Paulino, Evagrioque Episcopis sociati, ab eorum se communione abstinuerant. At Alexander, qui Porphyrio in Antiochena sede successerat, quique vir erat studio sapientiæ, opum contemptu, aliisque piis operibus excellens, *sermone auditores docens, & sermonem vita confirmans*, *Eustatianos, quos olim Paulinus, & post illum Evagrius conjungi reliquis haudquaquam permiserant, blanda verborum persuasione, crebrisque exhortationibus alliciens, Ecclesiæ corpori sociavit, & festivitatem ejusmodi instituit, cujusmodi nemo unquam vidit mortalium*, tantam scilicet fidelium multitudinem in unum collectam, ut eo loco describit Theodoretus. *Hic porro*, subdit, *omnium primus præstantissimi Joannis*, Chrysostomi, *nomen ecclesiasticis tabulis inscripsit*. De restitutione nominis Joannis in Ecclesiæ dypticis, ac Reliquiarum ejus in urbem regiam translatione infra; nunc Alexandri præclare gesta prosequimur.

JESU CHR. AN. 413.

Theod. lib. 5.

Theodor. lib. 5. 35.

10. Rebus Antiochiæ compositis, ac pace firmata, Alexander legationem ad Innocentium Rom. Pontificem misit, ut cum Romana quoque ecclesia sociari mereretur, quippe quæ cum Paulino primum, deinde cum Evagrio hactenus communicasset. Quam libenti animo hæc Innocentius susceperit, ejusdem epistolæ ad eum datæ testantur, quibus hæc habet: *Apostolici favoris gratia, magno pacis usque ad nos decore resplenduit, tantumque lucis, gaudiorumque infudit fidelibus, ut dicentes Deo maximas laudes, majores nos debere fateremur &c.* Clericos quoque, *qui in Italia merita clericatus acceperunt, censui bono quietis gratiam retinere susceptam*, addit Innocentius, atque

Alexandri Antioch. Episc. legatio ad Innocentium Papam. Innocentii epist. ad Alexandrum. *Apud Coutan. pag. 843.*

que

Jesu Chr. an. 413. que inter ceteros Cassianum Rom. presbyterum inter presbyteros Antiochenæ ecclesiæ adnumerandum jubet; Elpidium vero, & Pappum Episcopos, Chrysostomi causa suis ejectos sedibus, restitutos fuisse gratulatur; Acacium vero inter Chrysostomi hostes infensiorem, a Romanæ ecclesiæ communione suspensum, ejus arbitrio, an cum debita satisfactione recipiendus sit, relinquit: *Ne per vestram injuriam ille, qui jam olim a nobis suspensus fuerat, repudiaretur, & tamen satis abunde in actis statuimus, sicuti dignanter relegere procurabitis, quid in ejus persona debeat custodiri, ut si per omnia vestris consiliis, actibusque tam sanctis se rogaverit, vestro nostroque judicio communionis, atque litterarum a nobis gratia prærogata*. Subscripserunt viginti *Episcopi Italiæ*, & epistola altera ad eumdem data exultans Innocentius: *Quam grata mihi*, inquit, *quam pia, quam necessaria legatio a tua sanctitate, frater carissime, ad nos directa fuerit, gestorum ipsorum replicatione cognosces*, peramanter itaque ei, una cum clero suo & populo salutem dicit, atque ad scribendum frequenter hortatur, hasque epistolas, Cassiano presbytero hortante, se per Paulum presbyterum, Nicolaum Diaconum, & Petrum subdiaconum misisse admonet.

Innocentii epist. 20. apud Coutan. p. 846.

11. Acacium vero in suam communionem, Alexandro deprecante, se recepisse testatur, dummodo imperata prompto libentique animo impleret. Interea de gestis hactenus cum Alexandro, deque pace cum Antiochena ecclesia inita, Bonifacium in urbe Regia, apud Theodosium, Romanæ ecclesiæ legatum, his aliis epistolis certiorem reddidit, quibus post plurima: *Omnia vero, quæ per ordinem gesta sunt, filius meus diaconus Paulus, harum scilicet portitor litterarum, dilectioni tuæ poterit enarrare, ut & gaudium commune nobiscum habeas, & eos informes, qui pro Attici partibus intervenire consueverunt*: sæpius quippe Atticus CP Episcopus Innocentium rogaverat, ut in Rom. ecclesiæ communionem, qua ob Joannis Chrysostomi dejectionem privatus fuerat, reciperetur; frustra tamen hactenus id expetierat, cum oblatam conditionem, ut Joannis nomen sacris insereret dypticis, implere Acacius recusaverit. Hinc cum Maximianus Episcopus Innocentium hortatus fuisset, ut Attico suam redderet communionem, nonnisi restituto Joannis nomine, se id facturum, testatus est. Quod cum hactenus Atticus non fecisset, frustra quoque se Rom. ecclesiæ communionem petere demonstravit, ut epistola eadem persequitur, quod etiam Theodo-

Innocentii Epistola ad Acacium Bæreæ Episc. *Coutan. pag. 848.*
Altera ad Bonifacium in urbe regia Apocrysarium. *Pag. 849.*

doretus confirmat, dum ait: *Post mortem magni Doctoris Orbis terrarum*, ideſt Chryſoſtomi, *Occidentales Epiſcopi, Epiſcoporum Ægypti, & Orientis, & Boſphori, ac Thraciæ communionem non prius admiſerunt, quam divini illius viri nomen, una cum reliquis fato functis Epiſcopis conſignaſſent, & Arſacium quidem, qui poſt illum ordinatus eſt, ne ſalutare quidem dignati ſunt. Atticum vero Arſacii ſucceſſorem, qui multas ad ipſos legationes miſerat, & pacem cum ipſis habere poſtulaverat, tandem ſuſceperunt, poſtquam is nomen illius in ſacras tabulas retuliſſet*, quod anno 420. factum eſt, ut ſuo loco videbimus.

JESU CHR. AN. 413. *Contan. pag.* 848. *Theodor. lib.* 5. 34.

12. Alteram Innocentii epiſtolam ad Alexandrum Antiochenum datam hoc loco adueſtimus, cujus epocham ignoramus; qua nonnullis ſibi propoſitis quæſtionibus reſpondet, ac in primis Antiochenæ eccleſiæ dignitatem, non ex urbis amplitudine, aut dignitate repetendam admonet: *Quod prima primi Apoſtoli ſedes eſſe monſtretur, ubi & nomen accepit religio chriſtiana, & quæ conventum Apoſtolorum apud ſe fieri celeberrimum meruit, quæque urbis Romæ ſedi non cederet, niſi quod illa in tranſitu meruit, ita ſuſceptum apud ſe conſummatumque gauderet*; Beatum ſcilicet Petrum, quare Alexandrum monet, ut in Oriente Epiſcopos viciniores per ſe ipſum ordinaret, diſſitos vero, datis epiſtolis, ordinandos juberet, *ut ſicut Metropolitanos auctoritate ordinas ſingulari, ſic & ceteros non ſine permiſſu, conſcientiaque tua ſinas Epiſcopos procreari*. Capite altero interrogatus fuerat, num diviſo in duas partes ab Imperatore Oriente, duo quoque Metropolitani Epiſcopi eligendi eſſent. At Innocentius: *E re non eſſe viſum, ad mobilitatem neceſſitatum Mundanarum Dei Eccleſiam commutari, honoreſque aut diviſiones perpeti, quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator*. De Cypriis vero Epiſcopis, quos in ordinationibus Epiſcoporum Nicænos canones violaſſe admonuerat Alexander, *perſuademus eis*, ait Innocentius, *ut curent juxta canonum fidem catholicam ſapere, atque unum cum ceteris ſentire provinciis*. Cyprii tamen Epiſcopi, neque Alexandro, aut alteri Antiocheno Epiſcopo unquam ſubeſſe voluerunt, quibus ſua jura ſarta tecta ſervavit Epheſina ſynodus actione ſeptima; in qua cum Zeno Carii in Cypro Epiſcopus dixiſſet: *A ſanctis Apoſtolis nunquam poſſunt oſtendere, quod adfuerit Antiochenus, & ordinaverit, vel communicaverit unquam inſulæ ordinationis*

Altera Innocentii epiſt. ad Alexandrum Antioch. Epiſc. *Contan. Pag.* 851.

Jesu Chr. an. 413. *nis gratiam*; quare sancta Synodus dixit, Nicænum canonem observandum esse, quo unicuique ecclesiæ prisca dignitas servata est; unde Cypriis Episcopis Innocentius, ut Antiocheno subessent, suasit, non coegit. Capite tandem ultimo jubet Innocentius, ut sicuti laici ab Ariana hæresi, aliisque hæresibus ad ecclesiam redeuntes, manuum impositione recipiebantur, ita clericos Sacerdotesque recipiendos esse admonet, ut nulla iis honorum aut graduum dignitas remaneret, nec in suis ordinibus ministrandi potestas fieret.

Demetrias vestes mutat, virginitatem profitetur.

13. Interea Demetrias, Aniciorum illustris progenies, Julianæ filia, & Probæ neptis, cum pudoris periculum, ob Heracliani in Africa tyranni interitum, evasisset, quod diu animo conceperat Deo se dicandæ, virginitatisque servandæ propositum: tandem opere implevit, quod tanto mirabilius fuit, cum eo tempore nuptiarum instaret dies, ut pluribus narrat Hieronymus; quæ cum jamdiu carnis illecebris renunciasset, ita ut consciis tantum virginibus, quæ in matris, & aviæ comitatu erant, neque linteaminum, aut plumarum mollitie uteretur, cilicio induta in nuda humo recumbebat, ac jugibus lacrymis Salvatoris genibus advoluta rogabat, ut suum reciperet propositum, ut aviæ animum matrisque molliret. Instante autem nuptiarum die, dum futuro matrimonio thalamus pararetur, secreto & absque arbitris, talibus se fertur armasse consiliis: *Quid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto pavore defendis? libertate opus est & audacia*; & post aliqua: *Nescis, misera, nescis cui virginitatem tuam debeas? Dudum inter barbaras tremuisti manus: aviæ matrisque sinu & palliis tegebaris: vidisti te captivam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis: horruisti truces hostium vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti, Urbs tua, quondam Orbis caput, Romani populi sepulcrum est: & tu in Libyco littore exulem virum exul ipsa accipies? quam habitura pronubam? quo deducenda comitatu? stridor Punicæ linguæ procacia tibi Fescennina cantabit. Rumpe mores omnes: perfecta Dei dilectio foras mittit timorem. Quid metuis aviam, quid formidas parentem? &c.* Quare his, aliisque inflammata admonitionibus, omnem corporis cultum, & habitum secularem projecit, pretiosa scilicet monilia, ardentesque gemmas; ac vili tunica viliorique pallio induta, aviæ genibus repente provolvitur, fletu tantum, & planctu, quid vellet significans; ac quantus fuerit

Hier. epist. 130.

aviæ

aviæ & matris ad inopinatum casum præ gandio stupor, & fletus, sic notat Hieronymus: *Succumbendum est huic loco, neque narrare aggrediar, quod dicendo minus faciam. Ad explicandam incredibilis gaudii magnitudinem, & Tulliani fluvius siccaretur ingenii, & contortæ Demosthenis, vibratæque sententiæ tardius, languidiusque ferrentur.* Hæc aliaque multa in Demetriadis laudem, quam etiam celebrat utpote Aniciorum sanguine genitam, ex avis proavisque, quorum *aut nullus, aut rarus est, qui non meruerit consulatum.* Solemne vero virginitatis votum eam edidisse, atque ab Episcopo velum accepisse, paulo post addit: *Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale sanctum operuerit caput*, quam ideo, ut in virginitate suscepta sancte, constanterque perseveraret, multis hortatur verbis, ac exemplis confirmat. Hanc epistolam hoc vel sequenti anno ad Demetriadem dedisse, Hieronymus ipse indicat, cum prope finem adnotet, se ante annos triginta circiter ad Eustochium de virginitate librum edidisse. Quanto fidelium plausu egregium Demetriadis facinus exceptum, audiumque fuerit, idem narrat Hieronymus: *Per omnes domos fervebat virginitatis professio*, inquit, .. *Cunctæ per Africam ecclesiæ quodam exaltavere tripudio. Non solum ad urbes, oppida, viculosque, sed ad ipsa quoque Magalia*, sive Mapalia, *celebris fama penetravit. Omnes inter Africam, Italiamque insulæ hoc rumore completæ sunt, & inoffenso pede longius gaudia cucurrere. Tunc lugubres vestes Italia mutavit, & semiruta urbis Romæ mœnia pristinum ex parte recepere fulgorem, propitium sibi existimantes Deum in alumnæ conversione perfecta*; & iterum post alia: *Penetravit hic rumor Orientis littora, & in mediterraneis quoque urbibus christianæ gloriæ triumphus auditus est &c.*

Demetriadis propositum undique vulgatum.

14. Spiritualium Demetriadis cum Christo nuptiarum conciliatorem, & hortatorem Augustinum fuisse constat, qui cum eam, dum Carthagine esset, una cum matre & avia vidisset, ad virginitatem servandam excitasse, idem Augustinus testatur in epistola sua, & Alypii nomine ad Julianam data, cum jam virginitatis votum Demetrias edidisset; qua inter cetera: *Grate admodum nobis jucundeque accidit, ut simul nos constitutos apud Hipponem tuæ reverentiæ litteræ reperirent, quibus hæc rescripta pariter redderemus. Licet enim vos per litteras primum, deinde etiam præsentia corporali pia & catho-*

Augustini epist. gratulatoria de Demetriad. consecratione. *Epist. 188. & epist. 150.*

JESU CHR. AN. 413. *lica, hoc est, vera membra Christi, exiguitas nostra cognoverit: tamen etiam per ministerium nostrum, cum accepissetis verbum auditus Dei, sicut dicit Apostolus, accepistis, non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum Dei. Cujus ministerii nostri, adjuvante gratia & misericordia Salvatoris, in domo vestra tantus fructus exortus est, ut humanis nuptiis jam paratis, sancta Demetrias spiritalem Sponsi illius præferret amplexum, cui specioso præ filiis hominum, ad habendam spiritus uberiorem fecunditatem, nec amittendam carnis integritatem, virgines nubunt. Nesciremus autem quemadmodum nostra illa tunc exhortatio a fideli & nobili virgine fuisset accepta, nisi nobis profectis, cum post paululum professa fuisset sanctimoniam virginalem, hoc ingens Dei donum, quod per servos quidem suos plantat, & rigat, sed per se ipsum dat incrementum, nobis operariis provenisse vestrarum litterarum lætissimo nuntio, & veraci testimonio disceremus.* Demetriadis propositum didicerat Augustinus ex Probæ & Julianæ litteris antea acceptis una cum nuptiali munere, seu velationis Apophoreto, ut ait Augustinus; quibus respondens; ac de accepto munere gratias agens, epistolam his verbis claudit: *Velationis Apophoretum gratissime accepimus &c.*

Pelagii ad Demetriadem epistola.

15. Cum sancti viri Hieronymus, Augustinus, aliique sanctum Demetriadis propositum dignis exornarent laudibus, certatimque cum eadem, vel cum matre & avia gratularentur, eamque ut in suscepto vitæ instituto perseveraret, hortarentur, adfuit inter canentes cycnos & corvus, qui crocitaret; seu inter Angelos Satan, ut Jobi verbis utar; nam Pelagius etiam sub sanctitatis pallio, tanquam sub ovina pelle lupus adhuc latitans, gratulatorias ad Demetriadem litteras dedit, Augustino aliquando, vel Hieronymo etiam inscriptas, nunc vero tanquam quisquiliæ, & sordes in appendice rejectæ sunt. Pelagii autem epistolam esse, non solum Pelagiani errores, quibus infecta est, comprobant, sed Augustini testimonio confirmatur, qui eam uti a Pelagio scriptam sæpius confutat, eamque ipse Pelagius suam aliquanto post agnovit. A Juliana autem Demetriadis matre se rogatum fuisse, ut eam scriberet, eadem epistola Pelagius testatur; at nomen suum & Demetriadis suppressit; unde Augustinus ad Julianam scribens, cum adhuc, utrum Pelagii esset, dubitaret, ut de his se certiorem redderet, rogavit. In ea autem epistola non solum Pelagianæ hæresis indicia,

Job. cap. 1.

Apud August. tom. 2. epist. 17. in appen. Hier. tom. 11. edit. Veron.

August. de grat. Christi lib. 1. 12. & 37.

Epist. 188. in fine.

cia, aut femina sparsisse Pelagium, sed plena, ut dicitur, manu Pelagianum virus effudisse, totamque conspurcasse, facile probatur; inter cetera: *Naturam*, inquit, *ab hac tantummodo injuria vindicamus, ne ejus vitio ad malum videamur impelli, qui nec bonum sine voluntate faciamus, nec malum, & quibus liberum est unum semper ex duobus agere, cum semper utrumque possimus*. Quibus aperte satis duo præcipua Pelagianæ hæresis capita insinuat, dum vitium originis, seu peccati Originalis traducem negat, & volontatem ad malum æque ac ad bonum agendum sibi sufficere testatur; hinc addit: *Spirituales vero divitias nullus tibi præter te conferre poterit*, nec de auxilio Dei, seu Christi gratia verbum unquam addit. Cum tamen gravioribus, & ad pietatem fovendam referta esset sententiis, Augustino, Hieronymo, aut Ambrosio nonnulli adscripserunt; at eam uti Pelagii opus Beda agnoverat, & ante Bedam Augustinus, aliique, qui eam scriptis suis confutarunt. Eodem oleo, & stylo ad viduam quoque scripserat Pelagius, quam cum immoderata adulatione palpasset, his eum verbis Hieronymus arguit: *Eidem adulans viduæ, non erubescit dicere, pietatem, quæ nusquam reperitur in terra, & veritatem, quæ ubique peregrina est, in illa potissimum commorari*; & paulo post: *Docere est hoc, an occidere? levare de terra, an præcipitare de Cœlo? id muliercalæ tribuere, quod Angeli non audeant usurpare &c.*

Beda in cant. cant.

Hier. contra Pelag. lib. 3.

16. Ea epistola Demetriadi, ejusque matri, & aviæ venenum in aureo calice Pelagius propinaverat; at Augustinus, litteris ad Julianam virginis matrem datis, antidotum continuo præparavit, quibus præcipua Pelagii dogmata seu hæreses detexit, atque ut caveret, admonuit: quas cum libenter accepisset Juliana, redditis ad eum litteris gratias egit, iisque respondens, suo & Alypii nomine Augustinus apertius fusiusque Pelagii dogmata confutavit: *Nemo*, inquit, *nos improbos dixerit, si in vobis admonendis, ut contraria gratiæ Dei dogmata devitetis, necessitudine sumus propensiore solliciti*, cum præcipue ut post aliqua subdit: *Admonitionem nostram tam grato animo suscepistis, ut in epistola tua, ad quam nunc rescribimus, diceres: Sane quod me hortatur reverentia vestra, ne aures indulgeam his hominibus, qui pravis tractatibus venerandam fidem sæpe corrumpunt, gratias uberes ago tam piæ admonitioni*. Cum vero addidisset se, suamque familiam ab omni hæresum labe, aut

Pelagii epistola a sanctis viris confutata.

August. epist. 188.

JESU CHR. AN. 413. suspicione quam longissime semper abfuisse, hinc subdit Augustinus: *Nos magis magisque compellit non tacere apud vos de iis, qui etiam illa, quæ sana sunt, vitiare conantur &c.* Pluribus deinde Pelagii epistolam, seu librum de virginitate servanda ad Demetriadem datum confutat. *Qui libro*, inquit, *si fas est, legat virgo Christi, unde credat virginalem suam sanctitatem, omnesque spirituales divitias, nonnisi ex se ipsa sibi esse, atque ita prius, quam sit plenissime beata, discat Deo esse, quod absit, ingrata &c.* Julianam autem cum tota familia, & præcipue Proba matre, & Demetriade filia, Augustini monitis paruisse, ex aliis ipsius scriptis patet, atque inprimis, ejusdem Augustini extat epistola auro cedroque digna, de orando Deo ad Probam; ad Julianam vero de bono viduitatis librum inscripsit, quem post hæc tempora edidisse, idem testatur Augustinus his verbis: *Ordinatissime quippe provenit, ut matri vestræ jam grandævæ*, idest Probæ, *de oratione epistolam scriberem; ad ipsam quippe maxime pertinet orando concertare pro vobis, quæ de se minus est sollicita, quam de vobis: & ut ad te potius, quam ad illam hoc de continentia viduali opusculum facerem, quia tibi superare adhuc restat, quod jam ætas illius superavit. Virgo autem sancta proles vestra, si aliquid de sua professione desiderat, ex laboribus nostris habet grandem librum de sancta virginitate, quem legat.*

August. epist. 130.

August. de bono viduit. in fine.

Innocentii Papæ epistolæ ad Julianam. *Apud Couston. p. 819.*

17. Hactenus ad Julianam Augustinus, quam suis quoque litteris Innocentium Papam laudasse, atque ut a Pelagii fraudibus caveret, admonuisse, ejusdem Pontificis epistolæ ad eam datæ testantur, quibus eam ob fidei devotionem clariorem fuisse, quam generis nobilitate aduotat, ac Christi gratiæ tribuendum esse, quod nobilitatem moribus superaverit, admonet. Tandem ut clarius pateat, quot quantisve Patrum laudibus spirituales Demetriadis nuptiæ, ejusdemque virginalis professio celebratæ fuerint, sancti Prosperi epistola gratulatoria adhuc superest, qua etiam Pelagii epistolam confutavit; quam Ambrosio nonnulli inscripserunt, alii vero Leoni Papæ. Prospero tamen restituendam esse, Antelmius de operibus ss. Leonis, & Prosperi dissert. 3. pluribus confirmat, ut a Pagio adnotatum est.

S. Prosperi epist. ad Demetriadem.

Quesnell. tom. 2. op. S. Leonis dissert. 4. Pag. not. 8, 9. ad an. 413.

JE-

JESU CHRISTI an. 414. Innocentii Papæ 14. Honorii Imp. 22. & 20. Theodosii Imp. 13. & 7. Coss. Constantio, et Constante.

1. De hujus anni consulibus audiendus est Olympiodorus apud Photium: *Constantius Consul aliquando Ravennæ creatur, cum quo CPolitanum consulatum Constans gerit*. Ad Consulatus impensas Heracliani spolia ab Honorio impetravit, *quas quidem facultates omnes una postulatione Constantius accepit*, auri scilicet duo millia denariorum, & immobilium ad bis mille libras. Subtristi eum vultu fuisse, ac severo, ingentibus oculis, sublataque cervice, & plano capite, addit: *In cœnis tamen atque symposiis jucundus adeo civilisque fuit, ut cum mimis interdum ad mensam ludentibus contenderit*; quem postea in Imperii societatem adscivit Honorius, ut suo loco videbimus. De Constantio consule *Photii biblioth. p. 71.*

2. Ad Placidiæ nuptias jamdiu Ataulphus inhiaverat; quare eam Honorio fratri ut redderet, nullo unquam pacto adigi potuit, etsi spem sæpe dedisset. Hoc tandem anno, invito etiam Honorio, ut verisimile est, ea tamen consentiente, Candidiani cujusdam opera, eamdem justis sibi nuptiis Ataulphus copulavit, uxore sua, quæ ex Sarmatorum genere erat oriunda, repudiata, ait Philostorgius. Nuptiarum annum, & locum, quo celebratæ sunt, ex Olympiodoro, cui & Idaciani fasti consentiunt, scimus. De Ataulphi nuptiis hæc adnotat: *Ataulpho, studio ac consilio Candidiani, nuptiæ cum Placidia conveniunt, Januario mense nuptiis dictus dies, Narbone Galliæ urbe, in domo Ingenii cujusdam, primarii ejus urbis viri. Hic digniore loco residente Placidia in atrio, Romano more adornato, habituque regio, assedit ipsa, & Ataulphus læna indutus, omnique alio amictu Romano. Inter alia nuptiarum dona, donatur Ataulphus etiam quinquaginta formosis pueris, serica veste indutis, ferentibus singulis utraque manu ingentes discos binos: quorum alter auri plenus, alter lapillis pretiosis, vel pretii potius inæstimabilis, quæ ex Romanæ urbis direptione Gothi deprædati fuerant. Hinc versus canuntur epithalamii, Attalo præcinente, dein Rustacio atque Phœbadio, nuptiisque finis datus, lusu gaudioque ingenti Barbarorum simul, & Romanorum, qui cum iis erant*. Idacius vero ad hunc annum: *Ataul-*

Ataulphi nuptiæ cum Placidia Narbone celebrantur.

Philost. hist. lib 12. cap. 4. p. 491.

Phot. p. 71.

JESU CHR. AN. 414. *Ataulphus apud Narbonam Placidiam duxit uxorem*, *in quo prophetia Danielis putatur impleta*, *qui ait filiam Regis Austri sociandam Regi Aquilonis*; *nullo tamen ejus ex ea semine subsistente*, seu superstite relicto filio, etsi filium ex ea suscepisset, quem Theodosium vocaverat, ut idem Olympiodorus narrat: *Extinctum infantem vehementer uterque parens luxit*, *argenteaque capsa conditum juxta Barcinonem in Templo quodam sepelierunt*. Ataulphus autem post nuptias cum Placidia initas, susceptumque ex ea filium, *Romanam amplius Rempublicam amare videbatur*, subdit idem auctor, quam fortasse a liberis suis aliquando administrandam fore sperabat; quod etiam Orosius indicat, dum de Ataulphi consiliis hæc refert, prout ab Ataulphi familiarissimo audierat: *Is ut sæpe auditum*, *atque ultimo exitu ejus probatum est*, *studiose sectator pacis*, *militare fideliter Honorio Imperatori*, *ac pro defendenda Romana Republica impendere vires Gothorum peroptavit &c.* Quomodo autem dolo suorum Ataulphus interfectus fuerit, anno sequenti videbimus; hoc loco addimus, eum post nuptias in Hispanias transiisse, unde idem Orosius: *Constantius Comes apud Arelatum Galliæ urbem consistens magna gerendarum rerum industria*, *Gothos a Narbona expulit*, *atque abire in Hispaniam coegit*, quem frustra pacem ab Honorii ducibus expetiisse subdit Olympiodorus: *Constantio ejusque asseclis repugnantibus*; *ejus & uxoris Placidiæ pacis ineundæ conatus frustra fuerunt*; Constantius quippe ægre ferebat Ataulphum Placidiam sibi copulasse, quam sibi ab Honorio sponsam dari petierat, quamque post Ataulphi obitum duxit uxorem.

Oros. lib. 7. 43.

Cap. ultimo

Honorii lex adversus Donatistas. *Cod. Theod. de hæreticis, leg. 74. & 55.*

3. Marcellini interitu, ejusdem quoque acta in collatione Carthaginensi habita, periisse putabant Donatistæ; falso tamen, nam ut anno proximo adnotatum est, Honorius rescripto altero ejusdem gesta in perpetuum servanda esse sancivit; quorum pervicaciam ut frangeret, altera constitutione clericos æque ac laicos Donatistarum variis coercendos pœnis statuit; ut scilicet clerici cujuscumque ordinis in insulas deportarentur; laici vero pecuniaria mulcta subjicerentur, ab iis toties repetenda, quoties illicita conventicula frequentassent; servi vero & coloni verberibus etiam coercerentur, eamque Kal. Julii Constantio & Constante Coss. ad Julianum Africæ Proconsulem datam fuisse subscriptio docet, ac Dulcitium notarium & Tribunum in Africam, ut ejusdem executioni instaret misit.

August. retract. lib. 2. 29.

4. Ho-

4. Honorianæ legis severitate Donatistarum quidem plurimi, ad saniora conversi consilia, Ecclesiæ unitati sociati sunt; alii vero in desperationem acti, violentas sibi, tanquam frenetici, manus injiciendas duxerunt, ut indicat Augustinus contra Gaudentium scribens, ubi inter cetera eos Raziæ exemplo, tantum profecisse adnotat, *ut etiam feminas vestras hoc facere docuerit*. Inter eos Donatus quidam presbyter, cum Hipponam duceretur, equo ad iter recusato, se ipsum in terram collidens graviter sauciavit, deinde se in puteum projecit; quem vel reluctantem Catholici extrahentes, sub arcta custodia tanquam freneticum custodierunt, atque ut ad saniora rediret consilia Augustinus epistolis suis hortatus est, qua inter cetera: *Noli ergo jam dicere, quod te assidue audio dicere: Sic volo errare, sic volo perire; melius enim nos hoc omnino non permittimus, quantum possumus*.

Donatistæ legum severitate exagitati, in se ipsos sæviunt. *Lib. 1. 32. August. epist. 173.*

5. Alterum insanientis, ferocientisque Donatistarum animi exemplum exhibet Gaudentius Donatistarum Episcopus, qui ne Honoriani decreti executionem sustineret, se suosque igni potius destinaverat: *Per id tempus*, ait Augustinus (idest aliquot ab hinc elapsis annis), *Dulcitius Tribunus & Notarius, hic erat in Africa executor Imperialium jussionum contra Donatistas datarum; qui cum dedisset litteras ad Gaudentium Thamugadensem Donatistarum episcopum, unum illorum septem, quos in nostra collatione auctores suæ defensionis elegerant, exhortans eum ad unitatem catholicam, & dissuadens incendium, quo se ac suos cum ipsa, in qua erat, Ecclesia consumere minabatur, addens etiam ut si se justos putarent, fugerent potius secundum præceptum Domini Christi, quam nefandis se ignibus concremarent, rescripsit ille epistolas duas, unam brevem, festinante, ut asseruit, perlatore, aliam prolixam quasi plenius diligentiusque respondens. Has mihi supra memoratus Tribunus existimavit mittendas, ut eas potius ipse refellerem, quas ambas uno libro redargui*; cum enim anceps Dulcitius esset, an Honorii legem adversus Donatistas exequi, vel remissius, ne exasperarentur, & ad interitum properarent, sibi agendum esset, Augustinum consulendum censuit, cui etiam Gaudentii epistolas misit, ut eas ipse confutaret. Augustinus vero his acceptis, Dulcitii votis satisfaciens, Gaudentii litteras confutavit, eumque de vana martyrii gloria insanientem repressit, addiditque alterum librum, ut Gaudentii responsionem refelleret; un-

Gaudentius Donatista se suosque incendio destinat.

August. retractat. lib. 2. 59.

August. contra Gaudent. Donat. lib. 1. & 2.

JESU CHR. AN. 414. unde libri initio *accepi*, inquit, *Gaudenti*, *responsionem tuam*; *si tamen responsio ista dicenda est*, *quam mihi propterea referre voluisti*, *ne si tacuisses*, *diceremus te esse convictum*. *Sed non hoc est respondere*, *quod est non tacere &c.* Primo autem libro, quo Gaudentii epistolas confutavit, cum id præcipue Gaudentius ageret, ut de martyrii palma, se ipsum interficiendo, inaniter gloriaretur, ubi, & in quo sit martyrii corona pluribus prosequitur Augustinus, ac Martyrem non *pœnam*, sed *causam* facere probat.

Quid Dulcitio responderit Augustinus. *August. epist.* 204.

6. Dulcitio autem in hæc verba respondit: *Non debui contemnere petitionem tuam*, *qua desiderasti a me institui*, *quemadmodum te oporteat hæreticis respondere*, *quorum salus in Domini misericordia instantia quoque tuæ strenuitatis inquiritur*. *Quid eis velimus*, *non solum Deus*, *& prudentes homines*, *verum etiam ipsi*, *cum sint nobis inimicissimi*, *sentiunt*: *cum enim sua pernicie terrendos putant*, *non dubitant nos timere ne pereant*. *Sed quid faciamus*, *videntes quod multi*, *adjuvante Domino*, *per occasionem vestram*, *viam pacis inveniant*? *Numquid prohibere nos possumus*, *vel debemus ab hac unitatis instantia*, *dum metuimus ne quidam durissimi*, *& in se ipsos crudelissimi*, *non nostra*, *sed propria voluntate se perdant*? & post nonnulla: *Sed quoniam Deus occulta satis dispositione*, *sed tamen justa*, *nonnullos eorum pœnis prædestinavit extremis*, *proculdubio melius incomparabili numerositate plurimis ab illa pestifera divisione*, *& dispersione reintegratis*, *atque collectis*, *quidam suis ignibus pereunt*, *quam pariter universi sempiternis ignibus gehennarum merito sacrilegæ dissensionis ardebunt*. Quod Donatistam Episcopum humanissime tractaverit, laudat Augustinus, at quod honorificentioribus eum verbis, quam decebat, hæreticum exornaverit, modeste redarguit; tandem quam sacrilegum, detestandumque esset violentas, quacumque de caussa, sibi manus inferre, demonstrat, quod fusius in libris contra Gaudentium scriptis persecutus fuerat. Ad Dulcitium etiam paulo post, idest circa annum 420., librum de octo quæstionibus inscripsit.

Orosius ad Augustinum pergit.

7. Hoc tempore cum variis hæresum erroribus Hispaniæ infestarentur, Orosius presbyter non minus pietate, quam fidei zelo incensus, ab ultima Hispania in Africam transiit Augustini fama pertractus, sperans quæstiones nonnullas a nemine enucleatius, quam ab eo solvendas fore. *Ecce venit ad me*, ajebat

bat Augustinus ad Hieronymum: *Religiosus juvenis, catholica frater, ætate filius, honore compresbyter noster Orosius, vigil ingenio, promptus eloquio, flagrans studio, utile vas in domo Domini esse desiderans, ad refellendas falsas perniciosasque doctrinas, quæ animas Hispanorum multo infelicius, quam corpora barbaricus gladius trucidarunt; nam inde ad nos usque ab Oceani littore properavit fama excitus, quod a me posset de his, quæ scire vellet, quidquid vellet audire &c.* De Priscillianistarum, & Origenistarum erroribus confutandis Augustinum interpellasse Orosium, liber ejusdem Augustini, ea de causa editus indicat, de quo in Retractationibus hæc leguntur: *Orosii cujusdam Hispani presbyteri consultationi de Priscillianistis, & de quibusdam Origenis sensibus, quos catholica fides improbat, quanta potui brevitate, ac perspicuitate respondi, cujus opusculi titulus est, ad Orosium contra Priscillianistas & Origenistas.* Quanta autem instantia ab August'no Orosius, ut consultationi suæ satisfaceret, exegerit, ejusdem libellus testatur; quo inter cetera habet: *Per te Dominus Deus noster, per te inquam, Beate Pater, quos castigavit in gladio*, Barbarorum scilicet incursionibus, *emendet in verbo. Ad te per Deum missus sum, de te per eum spero, dum considero qualiter actum est, quod huc venirem*; dum scilicet patria egressus, incertus quo iret, divina quadam impellente vi, ad Africæ oras appulit; quare: *Fac me ad dilectam dominam meam idoneum negotiatorem inventa margarita, non fugitivum servum eversa substantia, reverti*. Expositis deinde Priscilliani erroribus, subdit Avitos duos concives suos, ut grassanti hæresi remedium quærerent, peregrinatos fuisse, alterum Romam, Hierosolymam alium; *Reversi unus retulit Origenem, alius Victorinum; ex his duobus alter alteri cessit: Priscillianum tamen ambo damnarunt*; cumque vix notus esset Victorinus, de Origene multa in vulgus spargi cœperunt a Fide catholica aliena, ea præcipue, quæ animarum præexistentiam, earumque in corporum immissionem ad purganda peccata fabulabantur Origenistæ, ut pluribus ibidem prosequitur Orosius; ad quem respondens Augustinus hæc præfatur: *Respondere tibi quærenti, dilectissime fili Orosi, nec ad omnia debeo, quæ in tuo commonitorio posuisti, nec omnino non debeo, ne studium tuum, quod mihi gratissimum est, contempsisse videar, & ob hoc intemperanter offendam*; narrat deinde, se alias Priscillianistas, & Manichæos confutasse,

Jesu Chr. an. 414. August. epist. 166.

August. retractat. lib. 2. 44.

Apud August. tom. 6. pag. 607.

Jesu Chr. an. 414. quos ibidem cursim iterum refutat. Quia vero ex Priscilliani hæresi ad Origenis errores nonnullos transiisse dixerat Orosius; quæ de salute æterna a Dœmonibus aliquando obtinenda, deque animarum ante Mundi creationem præexistentia ab Origenistis docebantur, pluribus ibidem confutat Augustinus: nonnulla tamen in incerto relinquit, utpote nondum satis discussa, aut ab Ecclesia definita, cujusmodi erat quæstio, num sol & Luna, ceteraque sydera, quæ corpora esse constat, rationales haberent spiritus, quæ fortasse, ut subdit sanctus Doctor, *doctiores, si ad illos afferas, tantam discendi scientiam, quantam sciendi habes curam, docebunt*. Quare ut ad Hieronymum in Palæstinam Orosius iret, auctor fuit Augustinus, ut in epistola ad Evodium testatur, qua inter cetera, se tunc in libris de Civitate Dei, & Psalmorum expositionibus absolvendis intentum fuisse adnotat; ac de origine animæ sollicitum fuisse addit, quam quæstionem Hieronymus hoc tempore a Marcellino de animarum origine interrogatus tractaverat, ac *singulas animas novas nascentibus fieri*, docuerat, quod etsi novum Augustino non esset, mirum tamen adhuc videbatur; unde in epistola ad Evodium: *Præter autem illos duos libros* (de Civitate Dei), *quos tribus me adjunxisse supra commemoravi, & trium Psalmorum expositionem, scripsi etiam librum ad sanctum presbyterum Hieronymum de animæ origine, consulens eum quomodo defendi possit illa sententia, quam religiosæ memoriæ Marcellino suam esse scripsit, singulas animas novas nascentibus fieri, ut non labefactetur fundatissima Ecclesiæ fides, qua inconcusse credimus, quod in Adam omnes moriuntur, & nisi per Christi gratiam liberentur, quod per suum Sacramentum etiam in parvulis operatur, in condemnationem trahuntur. Scripsi & alium ad eumdem, quomodo illi videatur accipiendum quod scriptum est in epistola Jacobi: Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Sed in hoc dixi etiam quid mihi videatur, in illo autem de animæ origine tantum quid ei videatur consultatoria quadam disputatione quæsivi. Occasionem quippe cujusdam Sanctissimi & studiosissimi juvenis presbyteri Orosii, qui ad nos ab ultima Hispania, id est, ab oceani littore solo sanctarum scripturarum ardore inflammatus advenit, omittere nolui, cui, ut ad illum quoque pergeret, persuasi. Huic etiam ipsi Orosio ad quædam interrogata, quæ illum de Priscilliani-sta-*

August. epist. 169.

starum hæresi, & Origenis quibusdam opinionibus, quas non recepit Ecclesia, permovebant, uno libro non grandi, quanta potui brevitate, & perspicuitate respondi; hactenus de his Augustinus.

JESU CHR. AN. 414.

8. Quantum hoc tempore ea sententia, seu verius error plurimorum mentes præoccupasset, ut crederent, Dæmones etiam, improbosque vitam æternam consecuturos fore, testis est Augustinus, qui eam pluribus confutat: *Sunt etiam, quales in collocutionibus nostris ipse sum expertus, qui cum venerari videantur Scripturas sanctas, moribus improbandi sunt, & agendo causam, suam multo majorem, quam isti misericordiam Deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis, & infidelibus hominibus, divinitus quidem verum prædictum esse, quod digni sunt pœna; sed cum ad judicium ventum fuerit, misericordiam esse superaturam. Donabit enim eos*, inquiunt, *misericors Deus precibus, & intercessionibus Sanctorum suorum*; & post multa, quibus eadem confirmare satagebant, de aliis, qui christianis saltem salutem æternam promittebant, subdit: *Item sunt alii, ab æterno supplicio liberationem, nec ipsis saltem omnibus hominibus promittentes, sed tantummodo Christi baptismate ablutis, qui participes fiunt Corporis ejus, quomodolibet vixerint, in quacumque hæresi, vel impietate fuerint; propter illud, quod ait Jesus: Hic est panis qui de cælo descendit, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur &c.* Addit ad hæc de alia horum classe, qui quidem non omnibus habentibus baptismum Christi, & ejus Corporis sacramentum, sed solis Catholicis salutem æternam pollicebantur, quamcumque tandem vitam duxissent, aut finem fecissent, propter id quod scriptum est: Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit; atque demum alios fuisse, qui dicerent, eos tantum arsuros illius æternitate suplicii, qui pro peccatis suis facere dignas eleemosynas neglexerant, juxta illud Apostoli Jacobi: Judicium autem sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam: qui ergo fecerit, inquiunt, quamvis mores in melius non mutaverit, sed inter ipsas suas eleemosynas nefarie ac nequiter vixerit, judicium illi cum misericordia futurum est, ut aut nulla damnatione plectatur, aut post aliquod tempus, sive parvum, sive prolixum, ab illa damnatione liberetur. Hæc Augustinus, aliorum opiniones, seu potius aber-

Sententia de salute reproborum confutatur.

August. de civit. Dei lib. 21. 17. 18.

Joan. 6.

Mat. 24.

Jacob. 2.

JESU CHR. AN. 415. *Lib. 21. de civit. Dei cap. 23. ad 28.*

rationes de damnatorum salute referens, quas verbi Dei auctoritate, aliisque argumentis dilucide sapienterque sequentibus capitibus confutat.

Quæstio de origine animæ a Hieronymo, & Augustino agitata.

9. Inter cetera Origenianæ hæresis portenta, ea de origine animæ sententia merito recensetur, qua docebant eas ante Mundi creationem, non solum in Cælo fuisse, sed etiam peccasse, ob eamque causam corporibus, quasi ergastulis perpetua successione immitti, ut anteactorum peccatorum pœnam sustinerent, usquedum a peccatis purgatæ, æterna luce iterum frui possent, cui Manichæorum, Priscillianistarumque opinio non multum diffidebat; hinc factum ut, serpentibus adhuc Origenismi, ac Priscillianistarum erroribus, quæstio de origine animæ curiosius intentiusque agitaretur. Hinc biennio ante interrogatus Hieronymus a Marcellino tribuno, & notario, expositis ea de quæstione aliorum erroribus, Pithagoreorum scilicet, Platonicorum, & Origenistarum, qui eas de Cœlo lapsas dicebant, Stoicorum deinde, Manichæorum, Priscillianistarumque, qui ex Dei substantia eas fuisse somniabant, tandem ecclesiasticorum scriptorum, qui stulta, ut ait Hieronymus, persuasione tradebant, eas a Deo olim conditas, tanquam in Dei thesauro reconditas, post corporum creationem iisdem animandis immitti, suam paucis verbis sententiam promens, quotidie eas a Deo creari, ac corporibus immitti, non vero eas ex traduce generari docebat, *ut Tertullianus, Apollinaris, & maxima pars Occidentalium autumant, ut quomodo corpus ex corpore, sic anima nascatur ex anima*. Perhonorificam deinde Augustini mentionem faciens, ut Augustinum consulat, Marcellinum hortatur: *Habes ibi virum sanctum & eruditum Augustinum Episcopum, qui viva, ut ajunt, voce docere te poterit, & suam immo per se nostram explicare sententiam*.

Hier. epist. 126.

Augustinus Orosium ad Hieronymum mittit.

10. Sicuti Marcellinum Augustino remiserat Hieronymus, ita vicissim Hieronymo Orosium Augustinus misit, ut eum de origine animæ consuleret, eaque occasione duas epistolas ad Hieronymum deferendas Orosio dedit, quarum prima de origine animæ quæstionem pluribus agit, instanterque Hieronymum rogat, ut sententiam suam, quam Marcellino insinuaverat, enucleatius exponeret, quomodo scilicet fieri possit, ut continuo Deus animas corporibus inmiscendas creet, eæque nihilominus originalis peccati labe inquinentur, ut regeneratione indigeant. Unde commemoratis iis, quæ ad Marcellinum scripse-

psferat Hieronymus, quod sui scilicet honorificentissime commemorationem fecerit, de ea quæstione se anxium adhuc esse addit: *Misisti ad me discipulos, ut ea doceam, quæ nondum ipse didici. Doce ergo quod doceam, nam ut doceam multi a me flagitant, eisque me sicut alia multa, & hoc ignorare confiteor*; quare post aliqua: *Doce ergo quæso, quod doceam, doce quod teneam, & dic mihi, si animæ singulatim in singulis hodieque nascentibus fiunt, ubi in parvulis peccent, ut indigeant in Sacramento Christi remissionem peccati, peccantes in Adam, ex quo caro est propagata peccati, aut si non peccant, qua justitia Creatoris ita peccato obligantur alieno, cum exinde propagatis membris mortalibus inseruntur, ut eas, nisi per Ecclesiam subventum fuerit, damnatio consequatur*. Animas quidem immortales, spirituales, ac peccato obnoxias esse sibi hactenus persuasum fuisse testatur, quomodo autem id fiat, se adhuc ignorare fatetur; deinde se adversus Manichæos olim agentem in libro de libero arbitrio eam quæstionem tractasse narrat, ita tamen, ut quatuor de origine animæ opinionibus relatis, rem in incerto relinqueret, an scilicet ex illa una, quæ primo homini data est, ceteræ propagentur, an continuo a Deo creentur, an alicubi jam existentes, vel mittantur divinitus, vel sponte labantur in corpora; deinde: *Ne longum faciamus, hoc certe sentis, quod singulas animas singulis nascentibus etiam modo Deus faciat*, ut Marcellino respondens tradiderat; quare etiam atque etiam rogat, ut quibus sententiam suam rationibus confirmare posset, exponere non dedignetur, qua epistola multa alia interserit, quæ longum esset hoc loco inserere. Epistola altera per eumdem Orosium missa Hieronymum rogavit, ut eam Apostoli Jacobi sententiam exponeret, qua legitur: *Qui offenderit in uno factus est omnium reus*, multaque in eam rem adnotat de Stoicis, qui docebant omnia peccata esse paria, sicuti & virtutes, ita ut quisquis haberet unam, haberet omnes, qui una careret nullam haberet. His acceptis ab Augustino epistolis sive libris, brevi epistola Hieronymus respondendum censuit, eaque laudata Orosii in iis perferendis diligentia, cur non responderit se se excusat his verbis: *Itaque duobus libellis tuis, quos meo nomine dedicasti, eruditissimis, & omni eloquentiæ splendore fulgentibus, ad tempus respondere non potui, non quod quidquam in illis reprehendendum putem, sed quia juxta Apostolum, unusquisque in suo sensu abundet*,

Jesu Chr. an. 414.
Inter epist. Hier. 131. August. epist. 166.

n. 3. 4. 5. 6.

Altera quæstio Hieronymo ab Augustino proposita.
Jacobi epist. 2.

August. epist. 167. inter Hieronymi 132.

Jesu Chr. an. 414. *det, alius quidem sic, alius autem sic*; atque ne æmulis, aut hæreticis obloquendi occasionem daret, se cum eo nullam quæstionem habere velle profitetur: *Mihi decretum est*, inquit, *te amare, te suscipere, colere, mirari, tuaque dicta quasi mea defendere. Certe ut in Dialogo, quem nuper edidi, tuæ beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus sum, magisque demus operam, ut perniciosissima hæresis de ecclesia auferatur*; Pelagiana scilicet, contra quam uterque jam stylum acuerat, Hieronymus tribus Dialogorum libris adversus Pelagianos editis, Augustinus vero libro de natura & gratia, cujus meminit Hieronymus, etsi nondum accepisset: *Alios quoque libros specialiter tuo nomini cudere dicitur*.

Hieronym. Dialog. 3. contra her. Pelag.

Augustini liber de natura & gratia.

12. Hunc de natura & gratia librum Timasio, & Jacobo Augustinus inscripsit, quos honestissime natos, liberalibusque institutis eruditos fuisse testatur in libro de gestis Pelagii cap. 23. in epistola vero ad Innocentium Papam, cui eumdem librum misit, eos non solum religiosos, honestosque juvenes, ac Dei servos appellat, quos etiam, Pelagio hortante, seculo renunciasse narrat, eorumque precibus, se Pelagii librum confutandum suscepisse addit, quibus librum de natura & gratiæ inscripsit, ut eos in Pelagii hæresim incaute corruentes revocaret; unde in epistola ad Evodium de rebus suis agens, quot quantisque curis destinaretur enarrans, inter opuscula hoc tempore edita adnotat: *Scripsi etiam grandem quemdam librum adversus Pelagii hæresim, cogentibus nonnullis fratribus*, idest Timasio & Jacobo, *quibus contra gratiam Christi opinionem perniciosissimam ille persuaserat*. Nec Romæ solum ad Innocentium Pontificem una cum Pelagii libro confutationem suam Augustinus misit, sed Hierosolymis etiam ad Joannem Episcopum, ut ubi Pelagius pietatis larva latens, hæresis suæ venena sparserat, antidotum pararet; eaque epistola Joannem, quem Pelagio favisse audierat, hortatur, & admonet, ut ita diligat, ne errorem tueatur: *Pelagium fratrem nostrum*, inquit, *filium tuum, quem audio quod multum diligis, hanc illi suggero exhibeas dilectionem, ut homines, qui eum noverunt, & diligenter audierunt, non ab eo tuam sanctitatem existiment falli*; & iterum: *Si diligitis Pelagium, diligat vos etiam ipse immo magis seipsum, & non vos fallat*; hinc ut gesta ecclesiastica, quibus ab hæresis labe Pelagium se Hierosolymis purgasse audierat in Hierosolymitana synodo, ad se

Epist. 177. n. 6.

Epist. 169. cap. ult.

se transmittat, enixe rogat. Hunc de natura & gratia librum recensens Augustinus libro Retractationum, se quædam ex Pelagii libro tanquam Sixti Romani Pontificis & Martyris retulisse narrat, quæ postea Sixto Philosopho, non Sixto christiano tribuenda esse cognovit.

JESU CHR. AN. 414.

Cap. 64.

13. Nec est prætereundum ex Orosii ad Augustinum profectione accidisse, ut Orosius adversus Ethnicos historiam libris septem scribendam susciperet, quam hortante Augustino vulgasse idem initio, & sub finem operis testatur: quam & Augustino dicavit, unde: *Præceptis tuis parui*, inquit, *Beatissime pater Augustine, atque utinam tam efficaciter, quam libenter*; & in fine, cum eam tiennio post absolvisset anno 417. *Explicui adjuvante Christo secundum tuum præceptum beatissime pater Augustine ab initio Mundi usque ad præsentem diem, hoc est per annos quinque millia quingentos nonaginta & octo cupiditates & punitiones hominum peccatorum, conflictationes seculi & judicia Dei quam brevissime, & quam simplicissime potui*; & paulo supra: *Superest ut obtrectatores nostros molitionum suarum pœniteat, veritatique erubescant*; cum etenim post captam a Gothis Urbem, innumeris pene calamitatibus affictaretur Romanus Orbis, ad veterem rancidamque cantilenam Gentiles redierant, ideo scilicet tot calamitatibus Romanam Rempublicam affligi, quod veterem religionem, christiana adoptata, Romani repudiassent, quos ideo Orosius, totis septem libris refellit, quæ singulis ætatibus calamitates evenerint recensens, ut inde pateret, christianæ Religioni eas non esse tribuendas; quos etiam hoc eodem tempore confutavit Augustinus libro quarto & quinto de Civitate Dei. Apologiam quoque contra Pelagium Orosius scripsit, seu librum de arbitrii libertate, quo gratiæ necessitatem adversus Pelagii errores adstruit, ut ibidem videre est. Interea cum aliquandiu apud Augustinum substitisset Orosius, eodem Augustino hortante, in Palæstinam ad Hieronymum perrexit, ut Augustini, & Hieronymi epistolæ testantur; unde Gennadius: *Hic est Orosius*, inquit, *qui ab Augustino pro discenda animæ ratione ad Hieronymum missus*, *rediens* (ad Augustinum) *reliquias Beati Stephani primi Martyris, tunc nuper inventas, primus intulit Occidenti*. Sed de peregrinatione sua ad Hieronymum, idem audiatur Orosius: *Latebam ignotus in Bethleem advena pauper, traditus a patre Augustino, ut timorem Domini discerem ad pedes Hieronymi, inde Hierusalem*

De Orosii libris.

Lib. 1. præm.

Lib. 7. Biblioth. PP. tom. 6.

August. epist. 166. Hier. 172. inter August. Gennad. de vir. Illust. cap. 39.

JESU CHR. AN. 414. *salem vobis accersentibus vocatus adveni*; ac sequenti anno synodo Hierosolymitanæ adfuit, atque cum Pelagio de gratia & libero arbitrio disputavit, ut suo tempore & loco dicturi sumus.

Oros. apol. bibliotb. PP. tom. 6. pag. 449.

Pulcheria Augusta a Theodosio declaratur.

14. Dum in Occidente res sacræ, ac prophanæ turbatæ erant, ut hactenus diximus, Orientale Imperium, cui Theodosii soror præerat, altissima pace, felicitateque fruebatur, quod sane Theodosii, ac Pulcheriæ pietati præcipue debebatur; utque magis Principum concordia splendesceret Imperium, novo, ac inusitato exemplo sororem sedecim annorum virginem Imperio Theodosius sociavit hoc anno, ac Augustam dixit: *His consulibus*, idest Constante, & Constantio, ait auctor Chronici Alex., *Pulcheria soror Theodosii Junioris, nobilissima Augusta dicta est mense Panemo, IV. nonas Julias. Eodem anno dedicata sunt tria statharia seu pectoralia in Senatu*; idest tres pectorales, seu bustales imagines Principum; *Honorii, & Theodosii Augustorum, & Pulcheriæ Augustæ ab Aureliano iterum Præfecto sacrorum prætoriorum, ac Patricio mense Appelleo III. Kal. Januarias*. Baronius mendosum Marcellini chronicon nactus, Pulcheriæ inaugurationem cum anno sequenti copulavit, Theophanes vero anno præcedenti: *Hoc anno Antiochus Persa e vivis excessit*. Is Theodosio juniori tutor destinatus fuerat; *Beatissima vero Pulcheria supremam & absolutam rerum administrationem exercuit*. At sicuti in anno erravit Theophanes, ita in versione erasse interpretem, post Combefisium adnotat Pagius, ac legendum censet: *Antiochus Persa rebus amotus est*; non vero *e vivis excessit*; amotus itaque, eo quod Theodosius absque curatore Imperii administrationem suscepit, cujus initia sororis Pulcheriæ inauguratione nobilitavit, quæ anno 399. nata quintum decimum agebat annum.

Pag. ad an. 414. n. 14. & an. 415. n. 22. Murat. Bosnag. an. 414.

Pulcheriæ in Deum pietas, & in Imperii administratione prudentia.

15. Quantum vero supra sexum, & ætatem pietate in Deum, ac in Imperii administratione omni virtutum genere excelleret Pulcheria, pluribus narrant historici. *Primum quidem*, ait Sozomenus, *suam ipsius virginitatem Deo consecravit, sorores suas ad idem vivendi genus informavit, ne quem alium virum in palatium introduceret, atque æmulationis & insidiarum occasionem omnem excluderet. Denique ut ea quæ decreverat amplius confirmaret, Deumque, ac sacerdotes, & subditos omnes, testes haberet actorum suorum, ex auro & pretiosis lapidibus admirabile quoddam donarium, operum quæ spectantur*

Sozom. lib. 9. cap. 1.

tur longe pulcherrimum, sacram mensam in Ecclesia Constantinopolitana pro virginitate sua, & pro fratris imperio dedicavit. Et in fronte ipsius mensæ, ut cunctis conspicua essent, hæc eadem inscripsit. Cumque divinis, humanisque litteris instructa esset, ac Græco Latinoque idiomate scriberet, Romani Imperii curam optime sapienterque gerebat, *quippe quæ recte consuleret, & consulta celeriter exequeretur, ac scriberet*; omnium tamen quæ agebantur laudem ad fratrem referebat; quem, ut disciplinis ad ætatis captum accomodatis, quantum fieri posset, educaretur curavit, ac ut in cunctis verbis gestisque pro Imperatoria majestate se gereret, ipsa edocebat; nec ea, quæ ad pietatem fovendam spectabant, omittebat, eum assuefaciens, ut assidue oraret, & Ecclesias adiret, easque donariis ac pretiosis muneribus ornaret, ut Sacerdotes, omnesque viros bonos, & eos, qui ex Christianorum legibus atque institutis philosopharentur, in pretio haberet. Præceteris vero, ne peregrinis dogmatibus christiana Religio inficeretur, sollicitius cavit; quot vero ecclesias extruxerit, ornaverit, aut ditaverit, quot pauperum, peregrinorumque diversoria, quot denique monasteria ædificaverit, sumptibus ad id operis destinatis, recensere longum esset, ait idem Sozomenus.

JESU CHR. AN. 414.

16. Quantum vero Theodosius Imperator, Pulcheriæ cura, & exemplo profecerit, ex infra dicendis constabit; atque hæc ex Socrate nunc adnotasse sufficiet, in rebus gerendis prudentem adeo fuisse, omnique scientiarum genere instructum, ut longe ab ea vivendi mollitie, ac vecordia, qua ad Imperia educati diffluere solent, abesset; ita ut & algorem æque ac æstum forti toleraret animo, jejunaret etiam sæpissime, ac præsertim quarta & sexta feria. Denique palatium suum sic instituit, ut a monasterio non multum discreparet. Matutino quippe tempore una cum sororibus suis hymnos in Dei laudem recitare consueverat, sacræ autem Scripturæ libros memoriter callebat, et cum Episcopis, qui ipsum adierant, tanquam veteranus quidam Sacerdos de iisdem disserebat. In colligendis autem divinis libris, eorumque interpretibus longe majorem adhibuit diligentiam, quam Ptolomæus olim Philadelphius. Clementia vero atque humanitate omnes mortales superavit, ita ut nec illatas injurias unquam sit ultus, nec quisquam eum uspiam iratum viderit; unde fiebat, ut capitali sententia dignos quam sæpissime dimittendos juberet. Quodam autem die, cum spe-

Theodosii junioris religio, & morum probitas. *Socrat. lib. 7. 22.*

JESU CHR. AN. 414.

spectaculis in Amphitheatro interesset, ac populus petiisset, ut quemdam ad pugnandum cum bestia immitteret; respondit: *Nescitis nos cum humanitate & clementiâ spectaculis interesse solitos? quo dicto populum instruit humanioribus spectaculis delectari*. Dei autem Sacerdotes, eos maxime, qui vitæ sanctitate excellebant, tanta pietate prosequebatur, ut cum Chebronensis Episcopus extremum diem CPoli egisset, sagum ejus petierit, ut eo tanquam pallio uteretur, sperans ex tanti viri meritis, se ejusdem protectione fruiturum. Eximiæ quoque in Deum pietatis specimen exhibuit, cum gravissima exorta tempestate, eo tempore quo spectaculis aderat, ad populum per præcones dixit: *Multo satius est, ut omisso spectaculo omnes pariter Deo supplicemus, quo ab imminente tempestate servemur illæsi*. Quo dicto, omnes summa alacritate Deo supplicantes, hymnos in circo concinere cœperunt, ac tota quidem civitas instar cujusdam ecclesiæ videbatur; Imperator vero in medio incedens privato habitu ceteros præibat, quo factum est, ut continuo Cæli rediret serenitas. Ejusdem votis supplicationibusque alias quoque Deum favisse, ibidem Socrates adnotat.

De inventione reliquiarum SS. Quadraginta Martyrum. Sozom. lib. 9. cap. 1. cap. 16. & ult.

17. Theodosii ac Pulcheriæ Augustæ pietatem Deo acceptam fuisse, multis quidem argumentis demonstrari potest, ait Sozomenus; *libens* tamen prætereo; illud vero quod per se *ipsum, & ecclesiasticæ historiæ congruum esse mihi videtur, & divini in illam*, idest Pulcheriam, *amoris perspicuum argumentum, hoc loco commemorabo*, cum scilicet ejus Imperium ob inventionem Reliquiarum Sanctorum quadraginta Martyrum nobilitatum fuit, quorum inventionem & translationem capite sequenti pluribus narrat; easque in pretiosissima capsa reconditas, juxta admirandum Tyrsum Martyrem depositas fuisse addit; *cui ego quoque interfui*, addit Sozomenus.

Cap. 2.

Synodus Macedoniæ, Innocentii Papæ epistola ad Episcopos ejusdem provinciæ. Apud Coust n. pag. 830.

18. Macedoniæ Episcopi synodum hoc anno celebrarunt, qua ad Ecclesiæ disciplinam spectantia nonnulla statuerant, ac datis ad Innocentium Pontificem epistolis, per Vitalem Archidiaconum confirmanda curarunt, ut ex Innocentii epistola constat, eaque data est idibus Decemb. Flavio Constantio Coss. inscripta vero Rufo Thessalonicensi Episcopo, Eusebio, Eustathio, aliisque Episcopis Macedoniæ; ac inprimis se mirari ait Pontifex, quod dum ad Apostolicam sedem, tamquam ad ecclesiarum caput recurrebant, injuria eam afficiebant, cum ab Apo-

Apostolica Sede olim definita iterum in dubium revocarent; cujusmodi erat quæstio, utrum bigamus censendus esset, qui viduam duxerat, aut qui virginem post baptismum, cum ante baptismum aliam duxisset, quos omnino bigamos habendos esse confirmat. Hæreticos, aut ab hæreticis ordinatos manuum impositione recipiendos quidem, ad ordines tamen non esse admittendos, ait; si qui vero a Bonoso ordinati, in clero recepti fuerunt, id, necessitate cogente, in exemplum trahi non oportere admonet; nec etiam quod de solis Novatianis, seu Catharis statuerat Nicæna synodus. Photinum deinde, quem Apostolica Sedes Episcopatu dejecerat, ut in ordine suo restitui possit, largitur, cum falso rumore subreptum fuerit, quidquid adversus eum olim fuerat gestum; *Itaque pro vestra approbatione fratres carissimi, & sententia, & postulatione Photinum Episcopum habetote licitum ita constituere, ut deprecamini, & nostram in melius conversam sententiam, labore, vel testimonio vestro compotes voti suscipite*. Capite tandem ultimo Eusthasium Diaconum nonnullorum invidia accusatum, gradu suo dejiciendum non esse, admonet, eosque ad pacem caritatemque cum eo fovendam hortatur, ut ibidem videre est.

19. Quanto amicitiæ caritatisque vinculo conjuncti essent Paulinus & Augustinus, eorumdem epistolæ vicissim datæ, & acceptæ testantur. Paulinus interea Nolæ Episcopus circa annum 410. ordinatus, tanta Augustinum veneratione prosequebatur, ut ad eum varias quæstiones, tanquam ad magistrum, & Orbis oraculum proponeret. In quam rem supersunt adhuc Paulini epistolæ, ac Augustini, quibus propositas sibi quæstiones solvit. Eodemque amicitiæ vinculo cum aliis pietate doctrinaque præstantissimis viris conjunctus erat Paulinus, ut ex epistolis ad Hieronymum, ad Severum Sulpicium, ad Amandum, ad Dulphinum constat. Inter quæstiones, quas Paulinus Hieronymo exponendas rogaverat, hæc erat: Qua ratione dicatur, quod Deus Pharaonis cor induraverit; ac Apostolus Paulus addat: *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei &c.* quibus liberum tolli arbitrium videbatur. Hieronymum etiam interrogaverat, cur christianorum filii sancti dicerentur, cum sine baptismate salvi esse non possint. Utrique quæstioni, aliis distentus curis, quambrevissime satisfecit Hieronymus, ac ad libros Periarchon a se nuper Pammachio missos remittens, quibus primam tractaverat quæstionem, alteram Tertullianum in

De epistolis Paulini ad Augustinum, & vicissim. *August. epist.* 27. 31. 42. 80. 95. 149. *Paul. epist.* 4. 6. 45. 50. *August. epist.* 149.

De epistolis Paulini ad Hieronymum, aliosque. *Exod.* 4. 10. *ad Rom.* 9. 16.

Jesu Chr. An. 414.

in libris de Monogamia solvisse admonet, asserens *sanctos dici fidelium filios, quod quasi candidati sint fidei, & nullis Idololatriæ sordibus polluti*. Duabus alteris epistolis Paulinum ob vitæ sanctitatem, ac sermonis elegantiam mirifice laudat, atque ad sacrarum Scripturarum studia hortatur, ac de vita pie sanctèque agenda pluribus edocet.

Augustini epistola ad Hilarium Syracusanum.

20. Hoc etiam tempore dum Augustinus immensis pene negotiis non tam distineretur, quam obrueretur, ac in Psalmorum expositionibus, librisque de Civitate Dei digerendis intentus esset, ut ejusdem ad Evodium datæ epistolæ indicant, Hilarius quidam Syracusanus, Pelagianam hæresim Siracusis impune grassari cernens, Augustinum consulendum censuit, ac dapis ad eum epistolis enixe, submisseque: *Rogo*, inquit, *ut mei memor in sanctis orationibus tuis esse digneris, atque imperitiam nostram informare de eo, quod quidam christiani apud Syracusas exponunt, dicentes posse esse hominem sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit* (absque scilicet auxilio divinæ gratiæ); infantes etiam non baptizatos non posse perire merito, utpote qui sine peccato essent; divites vero divitias retinentes Regnum Dei non posse ingredi, nec iis prodesse posse, etiamsi ex ipsis divitiis elemosinas fecerint, & cetera Dei mandata servaverint; de Ecclesia tandem quomodo dicatur eam non habere neque rugam, neque maculam, *utrum hæc sit, in qua nunc congregamur, an illa, quam speramus &c.* Quod optaverat Hilarius, impigre præstitit Augustinus, ad singula respondens capita; nomini tamen famæque Pelagii tunc pepercit, sperans adhuc eum ad meliora fortasse rediturum; præcipua vero Pelagianæ hæresis dogmata, tam distincte enucleateque in ea epistola confutavit, ut etsi in hoc prœlio adhuc tyro videretur, ac velitationibus tantum non aperto marte, aut justo prœlio egerit, tanquam veteranus miles hostem lœthali vulnere sauciaverit, & nullibi ubi pedem in tuto poneret, reliquerit, nec in aciem cum eo Pelagius descendere ausus fuerit, ut sequentibus annis dicenda monstrabunt.

Inter August. epist. 156.

Epist. 157.

Hieronymi epistola ad Ctesiphontem contra Pelagianos.

21. Quo tempore Augustinus tum epistola ad Hilarium Syracusanum, cum libris de Natura & Gratia ad Jacobum & Timasium, Pelagio ejusque hæresi bellum indixit; gravi quoque ictu eamdem sauciavit Hieronymus epistola ad Ctesiphontem hoc anno data; unde Orosius in Hierosolimitana synodo anno sequenti Julio mense habita, de Pelagii errore loquens, quod

quod homo propriis viribus Dei mandata custodire possit : *Hoc*, inquit, *B. Hieronymus in epistola sua, quam nuper ad Ctesiphontem edidit, condemnavit*. Porro Ctesiphon, cum in Urbe Pelagii doctrinam circumferri, palamque tueri videret, Hieronymum de Pelagii dogmatibus, quæ multorum jam animos movebant, admonuit. Ille vero his acceptis, longiori adornata epistola, nihil hæreticorum minas veritus, quin potius idcirco animos sibi sumens, etsi illi scriptorum suorum fulmina minitarentur, cum Pelagianis in certamen descendere non dubitavit, ac primo decantatam Pelagianorum a peccatis omnibus immunitatem, tanquam diabolicæ superbiæ figmenta, ac Pythagoreorum placita confutavit; Dei vero gratiam, cujus ope ad singulos pietatis actus indigemus, ita adstruit, ut eorum fallaciis, quibus obtentu liberi arbitrii simplicioribus illudebant, nullum reliquerit locum. Tum illos ad respondendum, ac ut libere loquerentur, ne quod semel scripserint negare possent, invitavit. Hæc & alia adversus Pelagianos, quos etiam Dialogorum libris copiosius hoc eodem tempore confutandos suscepit.

JESU CHR. AN. 415.

JESU CHRISTI AN. 415. INNOCENTII PAPÆ 15.
HONORII IMP. 23. ET 21. THEODOSII JUN. 14. ET 8.
COSS. HONORIO AUG. X. ET THEODOSIO AUG. VI.

1. Ob Inventionem Reliquiarum sancti Stephani Protomartyris, illustris hic annus perseverat. Id labenti anno contigisse testes sunt Idaciani Fasti de ea hæc adnotantes: *Honorio X., & Theodosio VI. Coss. Sanctus Stephanus primus Martyr revelatur s. Presbytero Luciano, die sexta feria, quæ fuit tunc tertio nonas Decembris in Hierosolymis, Sancto Joanne Episcopo præsidente, & extant ex his gestis epistola supradicti Presbyteri, & s. Aviti Presbyteri Bracharensis, qui tum in Hierosolymis degebat*. Idacio consentit Marcellinus in chronico ad hunc annum, aliique plures rerum ecclesiasticarum scriptores etiam coævi, aut ea ætate proximi, Augustinus scilicet, qui cum libros de civitate Dei hoc tempore scriberet, reliquiarum inventionem, & miracula tunc edita commemorat. Gennadius etiam reliquias Beati Stephani Martyris nuper inventas in Occidenti Orosium intulisse refert, una cum Luciani epistola in latinum ab Avito Hispano translata. Ejusdem translatio-

Inventio Reliquiarum S. Stephani Protomartyris.

Augus. de civit. Dei lib. 22. cap. 8.
Gennad. de vir. Illust. cap. 46.

JESU CHR. AN. 415. Biblioth. M. P. tom. 27. p. 378. Phot. Cod. 171. p. 150. Basnag. an. 415. Dupin. bibliothec. secul. 5. tom. 2. p. 517.

tionis meminit Eustatius CPolitanæ ecclesiæ presbyter apud Photium, cujus historiam de Gamaliele, Chrysippi nomine inscriptam, Leo Allatius latinam reddidit, Basilius etiam Seleuciensis sermone de S. Stephano, ac alii plurimi, quos recensere longum esset. Quare si de hisce cum Basnagio dubitare liceat, de cujuslibet historiæ fide actum propemodum esset; injuria tamen sententiæ suæ Dupinium favere addit, cujus hæc sunt verba latine reddita: *Ejusceemodi relationes vix credibiles, nisi Augustini & Gennadii auctoritate confirmarentur, apud nos nequaquam fidem invenissent*: recte quidem, cum nonnisi probatis auctoribus fides habenda sit, cum maxime de revelationibus, aut de miraculis agitur, in quibus aut falli, aut fallere homines solent. Sibi itaque soli sapiat Basnagius, una cum suis Calvinianis, cui ex Reliquiarum odio, contra omnem historiæ fidem, a Luciano tradita, atque tot tantisque viris testata in dubium revocare, levioribus ne dicam ineptissimis nugis, placuit.

Aviti epist. ad Falchonium.

2. Luciani epistolam de inventione corporis S. Stephani Protomartyris, & sociorum in latinum Avitus Presbyter Hispanus transtulit, eamque, cum in Hispaniam rediisset anno proximo Orosius una cum Reliquiis Protomartyris, ad Falconium Bracharensem Episcopum misit, ad quem hæc inter cetera scripsit: *Quamobrem*, inquit, *misi vobis per sanctum filium, & compresbyterum meum Orosium Reliquias de corpore beati Stephani primi Martyris, hoc est pulverem carnis atque nervorum, & quod fidelius certiusque credendum est ossa solida atque manifesta sui sanctitate novis pigmentis, vel odoribus pinguiora. Ut autem nulla possit esse dubitatio, ipsam ad vos subditam scriptis meis sancti presbyteri, cui hæc revelata sunt, epistolam conscriptionemque transtuli, quam me pro fide veritatis plenius cognoscendæ rogante, & expetente, dictavit Græco primum ipse sermone, sed per me postea in latinum versa est. Quæ & vos sancti & beati fratres quam veraciter gesta sunt tam fideliter suscepta habeatis, imploro*. His vero Luciani epistolam subtexuit; quæ cum integra extet apud Surium, Bollandum, & in Appendice ad tomum septimum s. Augustini, tempori styloque parcentes, decurtatam inferimus, cui hunc præfixit titulum:

Apud August. tom. 7. pag. 2. append. Reliquiæ S. Stephani in Hispaniam missæ.

Surius 3. August.

Luciani epistola de revelatione corporis S. Stephani, & aliorum.

3. *Lucianus Presbyter ecclesiæ Dei, quæ est in villa Caphargamala in territorio Hierosolymorum, sanctæ Ecclesiæ, & omni-*

omnibus Sanctis, qui sunt in Christo Jesu in universo Mundo in Domino salutem &c. Die Parasceve hoc est sexta feria, tertio nonas Decembris, consulatu Honorii decies, & Theodosii sexies Aug. sibi apparuisse Beatum Sthepanum, cum Nicodemo, & Gamaliele narrat, ac sibi dormienti hora tertia noctis apparuisse virum senem, palliatum alba stola, cui inerant gemmulæ aureæ habentes intrinsecus sanctæ Crucis signum, & virgam auream in manu tenentem, qua ter eum pulsavit vocans nomine suo, ac dicens: Luciane, Luciane, Luciane, vade in civitatem, quæ dicitur Ælia, quæ est Hierusalem, & dic Joanni, qui est ibi Episcopus: Quamdiu clausi sumus, & non aperis nobis? Cui cum Lucianus dixisset, quis es tu Domine, & hi qui tecum sunt? & respondit: Ego sum Gamaliel, qui Paulum Apostolum Christi nutrivi, & legem docui in Hierusalem, & qui mecum in Orientali parte monumenti jacet, ipse est dominus Stephanus, qui lapidatus est a Judæis & a principibus sacerdotum in Hierusalem pro Christi fide, quem ego Gamaliel sepeliendum curavi. Alter est Nicodemus, qui ad Salvatorem Jesum noctu perrexit, ab eoque audivit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest intrare in regnum cœlorum, & abiens baptizatus est a Christi discipulis; quem cum Judæi anathematizassent, ac de civitate ejecissent, ego persecutionem pro Christo passum in agro meo sepelivi juxta dominum Stephanum Prothomartyrem. Alter vero est Abibus filius meus dilectissimus, qui mecum baptismum Christi accepit, & cum viginti annorum ætatem ageret, ante me mortuus est; in tertia theca depositus jacet, in qua & ego ipse postea defunctus positus fui. Hæc & alia cum Luciano dixisset Gamaliel, Lucianus e somno excitatus est, & Deum rogare cœpit, ut clarius rem aperiret, ne fortasse illusione aliqua deciperetur; cui paulo post Gamaliel eadem similitudine apparuit objurgans eum, quod ea Joanni Episcopo Hierosolymorum nunciare hactenus distulisset; cumque rogasset Lucianus quo loco corpora sepulta essent, *in medio Praslio*, *quod potest intelligi agro suburbano* villæ *proximo*, respondit Gamaliel; cumque adhuc hæreret Lucianus, ne si forte hæc Joanni nunciasset, tamquam somniator rideretur, post tres hebdomadas Luciano iterum apparuit Gamaliel exprobrans, quod visioni nondum paruisset, atque ut tandem jussa perficeret excitavit, qui statim expergefactus, Joannem adiit, eique cuncta

Jesu Chr. an. 415.

per

JESU CHR. AN. 415. per ordinem narravit. Cum hæc Joannes Episcopus audiisset, Luciano dixit, ut ad locum properaret, ac foderet, quod si loculos invenisset, ad se continuo Diaconum remitteret, ut ipse etiam Reliquiarum inventioni adesset; quare Lucianus illuc pergens fodere cœpit in loco, ubi acervus lapidum erat; putans ibidem juxta morem Hebræorum recondita fuisse Sanctorum corpora, sed a Nigetio monacho admonitus, cui Gamaliel eadem nocte apparens locum indicaverat, ut ad australem plagam foderet, tres thecas invenit uno sepulchro reconditas, quod lapide claudebatur, cum hac inscriptione: *Celiel. Apaan: Dardan*, ideft ut Joannes interpretatus est: *Servus* Dei, seu Stephanus, Nicodemus & Gamaliel.

Reliquiarum inventio, & translatio.

4. *Statim ergo renunciavi Episcopo*, subdit Lucianus, *cum esset in Lidda, quæ est Diospolis, synodum agens*, adversus Pelagianos scilicet, qua Pelagius ipse adfuit, ac hæresim ore tenus ejuravit, de qua infra dicturi sumus, nunc ad Reliquiarum inventionem, & translationem properamus. *Assumpsit secum*, (Joannes scilicet Hierosolymorum Episcopus) *duos alios Episcopos Eleutherium de Sebaste, & Eleutherium de Jericho, & venerunt ad locum, qui cum aperuissent Domini Stephani thecam, statim terræmotus factus est, & tanta suavitas, & fragrantia odoris inde egressa est, quantum nullus hominum se meminit vel audisse, vel sensisse, ita ut putaremus nos in amenitate paradisi esse positos*. Cumque multitudo populi, ut fieri solet, adesset, atque ex iis quamplurimi variis languoribus laborantes, in ipsa inventione septuagintatres curati sunt, ab aliis fugati dæmones, aliorum fons restinctus est sanguinis, alii strumis, & furunculis liberati sunt, alii a febribus tertianis, & quartanis, aliisque morbis curati sunt. Cum psalmis autem & hymnis B. Stephani Reliquiæ in sanctam ecclesiam Sion translatæ sunt septimo Kal. Januarii, ait Avitus. Ejusdem inventionis non semel meminit s. Augustinus, ac in sermone de S. Stephano hæc inter cetera habet: *Hujus corpus ex illo usque ad ista tempora latuit, nuper autem apparuit, sicut solent apparere sanctorum corpora Martyrum revelatione Dei, quando placuit Creatori*; & post aliqua: *Præcedentibus signis locus demonstratus est, & quomodo fuerat revelatum, sic & inventum est. Multi inde Reliquias acceperunt, quia Deus voluit, & huc venerunt*; & sermone sequenti: *Statuit tanto tempore corpus ejus, processit quando Deus voluit, illuminavit terras, tanta*

ta miracula fecit mortuus, vivos facit mortuos, quia nec mortuus &c.

5. Quanta autem miracula tunc patrata fuerint, longum esset per singula exponere, nam præter revelationem Luciano Presbytero, & Nigetio monacho factam, & insperatam diuque expetitam pluviam e Cœlo datam, septuaginta tres variis languoribus afflicti sanitati sunt restituti, Dæmones etiam ex nonnullis eorum fugati, invictam Christi in Martyre suo virtutem vel inviti confiteri coacti. Insigniora adhuc sunt, quæ earumdem Reliquiarum occasione in Occidente gesta sunt miracula, quo earum partem Orosius, tum in Hispanias, cum in Africam detulit, ad Augustinum, ad Possidium, & Evodium; unde Hippone, Calamis, & Uzali in Protomartyris memoriam ecclesiæ ædificatæ sunt, in quibus Reliquiæ fuerunt reconditæ: ad Aquas etiam Tibilitanas Projectus Episcopus ejusdem Martyris reliquias recondidit, Lucillus in Castello Sinicensi, & in Castello Anduritano, de quibus pluribus agens Augustinus, inter cetera adnotat: *Nondum est biennium, ex quo apud Hipponem Regium cœpit esse ista memoria*, Stephani Protomartyris scilicet, *& multis, quod nobis certissimum est, non datis libellis de iis quæ mirabiliter facta sunt; illi ipsi qui dati sunt, ad septuaginta ferme numerum pervenerunt, quando ista conscripsi*. Erant libelli ipsa facti miraculi certa scriptis mandata testificatio; subdit autem: *Calamæ vero, ubi & ipsa Memoria prius esse cœpit, & crebrius dantur, & incredibili multitudine superant. Uzali etiam, quæ Colonia Uticæ vicina est, multa præclara per eumdem Martyrem facta cognovimus; cujus ibi Memoria, longe priusquam apud nos, ab Episcopo Evodio constituta est*. Fuit hic clarus inter Africæ Episcopos, ad quem extant litteræ sancti Augustini, unusque ex quinque illis Episcopis, quorum habentur privatæ litteræ ad Innocentium Pontificem, quarum infra mentio occurret; & iterum de miraculis Uzali ob reliquias S. Stephani fieri solitis, idem Augustinus: *Apud Uzalim*, inquit, *ubi est Episcopus frater meus Evodius, quanta miracula ibi fiant, quærite, & invenietis*, ita ut non solum a morbis cujuscumque generis, a Dœmonum infestatione quamplurimi liberati fuerint, sed etiam mortui ad vitam revocati, de quibus non solum Augustinus loco supracitato agit, sed etiam auctor antiquus & coævus, qui Evodius creditur a Lovaniensibus, & Baronio. Hic porro duobus libris miracula Uzali pa-

Miracula edita, occasione Reliquiarum S. Stephani.

August. de ci vit. Dei lib. 22. 8. n. 20.

Serm. de diversis num. 323

Apud August. tom. 7. append. pag. 26.

JESU CHR. AN. 415. li patrata prosecutus est, Evodio jubente, nam ait: *Propterea Beatissime Papa Evodi, jussis paternitatis tuae studiose obtemperare curavi, non tam fisus viribus meis, quam adjutus gratia Dei, & sanctis orationibus tuis, ut ea, quae per patronum nostrum Stephanum primum Martyrem suum operatus est apud nos Christus, & adhuc operari dignatur, non malivola taciturnitate supprimere, sed magis pia devotione narrare &c.* His addenda est epistola Severi Minoricensis insulae ex Balearibus Episcopi ad omnes ubique Ecclesias de conversione quingentorum quadraginta Judaeorum ad fidem Christi ob miracula ibidem facta, cum Orosius Presbyter ex Hierosolyma in Hispanias rediens, partem reliquiarum S. Stephani, quas secum deferebat, in ea ecclesia collocavit, quam epistolam anno 417. Honorio Aug. XI. & Constantio iterum Coss. Severus vulgavit; eamque annalibus suis integram Baronius inseruit, quam nos utpote longiorem, ad alia properantes, praeterimus.

Apud August. tom. 7. append. p. 15.

Bar. an. 418. n. 43. ad 73.

In revelatione reliquiarum S. Stephani mira Dei consilia.

6. Divino sane Dei consilio factum est, ut hoc tempore S. Stephani Reliquiae detegerentur, & unius hominis christiani ante quadringentos fere annos vita functi pulvis & ossa, tot, tantaque praestarent, ut ea sola sufficerent, si cetera ad fidei confirmationem miracula olim edita defecissent, non solum ad confirmandos in fide fideles, & Judaeos, ac Ethnicos (dummodo non omnino excaecati, & obstinati essent) ad fidem Christi pertrahendos; hoc inquam tempore, cum ob urbem a Gothis captam, variasque calamitates Rom. Imperio immissas, Gentiles adversus Christianos obmurmurarent, quasi eorum causa, & ob spretum Deorum cultum haec orbi Romano contigissent, quos propterea Augustinus, & Orosius consutandos susceperunt, quibus Deus quodammodo auxilio adfuit, ut sicuti Juliani Apostatae impietatem Reliquiis S. Babylae Martyris vicit, & Arianam impietatem Mediolani tempore S. Ambrosii Episcopi, Gervasii & Protasii Martyrum Reliquiis profligavit, ita quoque hoc tempore Judaeorum perfidiam, aeque ac Ethnicorum temeritatem, Reliquiis Protomartyris Stephani redargueret.

August. de civit. Dei lib. 1. 2. 3. 4.
Oros. lib. 7. hist. seu de provid. Dei.

De synodo Hierosolymitana adversus Pelagium.

7. Anno 412. in Africam transiens Caelestius Pelagianam haeresim secum detulerat, eamdemque a Carthaginensi synodo damnatam fuisse ibidem adnotavimus. Eodem fere tempore Pelagius in Palaestinam navigans eamdem pestem detulerat; is vero a Joanne Hierosolymitano Episcopo ob simulatam pietatem

tem, doctrinæque famam exceptus, sub ovina pelle lupus aliquandiu latuit: errores suos verbo primum disseminavit, verens, ne si scripto traderet, nullus defensioni locus relinqueretur; discipulorum tamen loquacitate cito res eo deducta est, ut in rixas, factionesque Hierosolymis fideles ruerent, ac de Pelagii nomine quidam etiam Pelagiani dicerentur; unde de Pelagio Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem: *Fratrum*, inquit, *cernis jurgia, & rides, atque lætaris, quod alii tuo nomine, alii Christi appellentur*. Cum itaque in schisma fere Hierosolymorum ecclesia ob Pelagii doctrinam scinderetur, Joannes rem ultra dissimulandam non censuit, sed coacta Presbyterorum suorum synodo, Pelagium ad eam vocavit, ut de fidei suæ rationem redderet. Rem gestam narrat Orosius, qui ad synodum a Joanne Hierosolymorum episcopo vocatus fuerat, ut si quid de doctrina Pelagii, & Cælestii sciret proderet; ac mirum est, hanc synodum Baronii diligentiam effugisse, cujus gesta ab Augustino in libro de gestis Pelagii referuntur, ita ut de ea dubitari non possit, quam die 30. Julii habitam fuisse his verbis indicat: *Nunc* autem post dies 47. (ab ea synodo) *cum primo Enceniorum die, ut solitus eram, quando aderam, ad obsequium Joannis Episcopi cucurrissem*; de Enceniis ecclesiæ Hierosolymitanæ loquitur, quæ die decimaquarta Septembris celebrabantur; quare dies 47, ante 14. Septemb. in 30. Julii incidit, qua Hierosolymitano conventui Orosius adfuit, de qua: *Latebam*, inquit, *in Bethleem ignotus, advena, pauper, traditus ab Augustino, ut timorem Domini discerem sedens ad pedes Hieronymi. Inde Hierusalem vobis accersentibus vocatus adveni: dehinc in conventum vestrum una vobiscum, Joanne Episcopo præcipiente consedi. Illico a pusillitate mea postulatis universi, ut si quid super hac hæresi, quam Pelagius, & Cælestius seminarunt, in Africa gestum esse cognoscerem, fideliter ac simpliciter indicarem*. His respondit Orosius, Cœlestium *apud Carthaginem plurimis Episcopis judicantibus proditum, auditum, convictum, confessum, detestatumque ab Ecclesia*; anno 412. *ex Africa profugisse*; addidit etiam, Augustinum libro de Natura & Gratia Pelagii librum confutasse, ejusdemque errores in epistola ad Hilarium Syracusanum arguisse, quam cum Orosius in promptu haberet, in synodo lecta est; tum vero Joannes Episcopus jussit, ut Pelagius introduceretur, quo præsente una

JESU CHR. AN. 415.

Hier. epist. 133. n. 12.

Oros. Apolog. cap. 2. 3. 4. Biblioth. PP. tom. 6. pag. 449. August. tom. 10. pag. 213.

JESU CHR. AN. 415. *unanimiter omnes* eum *interrogastis*, an hæc, quibus Augustinus Episcopus respondisset, se docuisse fateretur; at Pelagius: *Et quis est mihi Augustinus?* respondit. Ad hæc verba adstantes exhorruere, eumque blasphœmare dixerunt. Joannes nihilominus hominem laicum, *in consessu Presbyterorum, reum hæreseos manifestæ, in medio Catholicorum sedere præcepit*; tum ad Pelagium conversus: *Augustinus sum ego, ait*; cui reposuit Orosius: *Si Augustini personam sumis, Augustini sententiam sequere*; cumque jussus esset Orosius, ut ea proferret, quæ adversus Pelagium objiciebantur, dixit se Pelagium audisse docentem, *hominem posse esse sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit*, eademque se dixisse fassus est Pelagius; quare Orosius addidit: *Hoc in Cœlestio Africana synodus*, Carthaginensis scilicet anni 412., *detestata est*; hoc Augustinus Episcopus scriptis suis exhorruit; hoc beatus Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem nuper edita condemnavit; *similiter & in libro, quem nunc scribit, collata in modum Dialogi altercatione, confutat*; idest in Dialogis contra Pelagianos. His auditis, Joannes Episcopus Orosium urgere cœpit, num apud se Pelagii accusatorem agere vellet, ac laudata Abrahæ fide, Zachariæ, & Elisabeth justitia, partes Pelagii tueri quodammodo conatus est; Orosius autem accusatoris officium nolle agere addidit se apud Joannem, cum Pelagii advocatus, & judex esse non posset; nonnulla etiam addidit, eo quod hactenus a se in synodo dicta interpres, vel data opera, vel ex latini sermonis ignorantia corruperat; ita ut *viri primarii, & religiosi Passerius & Avitus Presbyteri* notarium & interpretem arguerent; unde factum est, ut integram causam Innocentio Rom. Pontifici Joannes Episcopus judicandam reservaret, indicto interea utriusque partis defensoribus silentio, idest Pelagio æque ac Orosio, secuturis postmodum sententiam Innocentii Papæ, ad quem *epistola, & fratres mitterentur*; cui sententiæ *universi consensimus*, subdit Orosius, *gratiarum actione celebrata, pace facta, & consumata, ad pacis testimonium oratione discessimus*. Hactenus de eo conventu Orosius, cujus causa, cum calumniam passus esset, apologiam edidit, qua in synodo gesta enarrat. Nam cum post dies 47., primo scilicet ecclesiæ Hierosolymitanæ enceniorum die Joannem salutaturus adiisset, *ab eo*, inquit Orosius, *notam falsi criminis pro gratia salu-*

Oros. ut sup. pag. 450.

salutationis accepi; *ait enim mihi*: *Quare ad me venis homo*, *qui blasphæmasti?* Interrogatus ab Orosio Joannes quando, aut quibus verbis blasphœmaverit: *Episcopus respondit* : *Ego te audivi dixisse*, *quia ne cum Dei adjutorio possit esse homo sine peccato*; quam calumniam edita propulsavit Apologia, culpam in interpretem potius, quam in Joannem transferens, eosque, qui actis Hierosolymitanis interfuerant, testes advocavit. Avitum scilicet, & Vitalem, Passerinm etiam Presbyteros, & Dominum ex Duce, quos præcipue ut synodo adessent, Joannes ipse rogaverat, ut pluribus ibidem persequitur Orosius. Hanc autem Orosii apologiam, quam de arbitrii libertate inscripsit, nonnulli tanquam apocrypham, & Orosii nomine vulgatam dixerunt, atque adversus Pelagium in Hierosolymitana synodo gesta uti dubia habuerunt. At mirum est ait Norisius, in re certissima celeberrimos scriptores falli aut fallere potuisse; eamque Apologiam Orosio vindicant Maurini s. Augustini editores, Garnerius, Pagius, aliique; & sane vel ipse S. Augustini liber de gestis Pelagii eamdem Apologiam Orosio adscribendam esse docet, ut ibidem videre est.

Noris. hist. Pelag. cap. 6. pag. 75. tom. 1. edit. Veron. August. vita cap. 9. lib. 7. & Præf. in tom. 10. 559. Garnerius in Marium Mercat. dissert. 1. pag. 137. Pag. ad Bar. an. 415. Tillemont.

Diospolitana synodus adversus Pelagium.

8. Celebrior Hierosolymitana fuit synodus altera hoc eodem labente anno Diospoli celebrata, quæ olim Lida dicebatur, mense Decembri, ut ex Luciani epistola de inventione corporis s. Stephani aperte patet, qua narrat, se revelationem Joanni Hierosolymorum Episcopo nunciasse, *cum esset in Lidda*, *quæ est Diospolis*, *synodum agens*. In ea synodo, cum Pelagius ab Herote & Lazaro Gallicanis Episcopis accusatus, hæresim ore damnasset, absolutus est, Pelagiana tamen hæresis damnata fuit, ut ex dicendis constabit. Porro Heros & Lazarus Pelagii accusatores, primus Arelatensis, Aquensium alter Episcopus erat, qui a suis sedibus profugi, cum Pelagii hæresim in Palæstina, ac per Orientem serpere viderent, zelo Fidei tuendæ incensi, libellum Eulogio Cæsariensi Episcopo ac Palæstinæ Primati obtulerant, quo Pelagii, & Cœlestii dogmata exponebantur. Hos quidem Gallicanos episcopos Zosimus Rom. Pontifex, quousque Pelagii, ac Cœlestii calumniis aures præbuit, durissime habuit, ut ejusdem epistolæ testantur; Prosper tamen in Chronico ad annum 412. Herotem B. Martini discipulum fuisse dicit, ac virum sanctum appellat, eumque ab Arelatensi populo, insontem & nullo crimine noxium, sua

Heros, & Lazarus Episcopi Galliarum Pelagii accusatores qui fuerint.

sede

Jesu Chr. An. 415. Bar. an. 417. n. 13. August. de gestis Pelag. cap. 1. & 29.

sede pulsum; eademque de Lazaro, cujus obscurior memoria remansit, dicenda esse adnotat Baronius. *Quos enim calumnia eadem involvit*, ait, *eamdem decorasse parem virtutem putandum est; cum nonnisi bonos consueverint odisse mali, & heretici vexasse catholicos*. Utrosque etiam S. Augustinus sanctos Fratres, & Coepiscopos, & iterum bonos fratres appellat; qui cum perversa Pelagii dogmata in Palæstina vulgari cernerent, errores ex Cœlestii & Pelagii libris collectos Eulogio obtulerunt; cum tamen eorum alter ægritudine detineretur, neuter synodo adfuit, unde ex Herotis & Lazari absentia factum est, ut Pelagius, cui etiam Joannes Hierosolymitanus favebat. animi sui venena dissimulans, innocens absolveretur; unde *miserabilem* synodum Hieronymus dixit. Augustinus vero ejusdem gesta libro de gestis Pelagii, alibique referens, in Pelagii simulatione totam rejicit culpam, ac Episcopos quatuordecim in ea congregatos excusat. Diospolitanæ synodo Eulogius Cæsariensis Episcopus præfuit, deinde Joannes Hierosolymorum cum aliis duodecim, quorum nomina Augustinus recenset his verbis: *Habemus alios Orientales Episcopos quatuordecim, Eulogium, Joannem, Ammonianum, Porphyrium, Fidum, Zosimum, Zebænum, Nymphidium, Chromatium, Jovinum, Eleutherium, Clematium, quos uno loco simul inventos in istum consessum introducere valeamus, illos ipsos, qui Pelagio judices præsiderunt: eumque ut homines, nullo ex altera parte urgente adversario, putantes Catholicum, tamquam Catholicum pronunciarunt*. Hæc ipse, quorum nomina paulo post iterum eodem ordine recenset. Post Eulogium Cæsariensem, & Joannem Hierosolymitanum, inter alios Eutonius, & Eleutherius numerantur, quorum primum Sebastiæ, seu Samariæ Episcopum, alterum Hierichuntis fuisse, ex Luciani epistola constat; ex duobus autem Porphyriis, alterum Gazensem Episcopum fuisse sanctitate celebrem, de quo supra egimus, verosimile est; Zebænus quidem Eleutheropolis Episcopus erat, cujus mentio apud Sozomenum est, cum narrat revelata eidem fuisse veneranda corpora Prophetarum Habacuc atque Micheæ; Iovinus vero idem fortasse ac Ioannes, quem Palladius Ascalonensem Episcopum fuisse memorat: ceterorum obscura memoria est.

Hier. epist. 143. inter August. 202.

August. contra Julian. lib. 1. cap. 5. & 7.

Sozom. lib. 7. 29.

Diospolitanæ synodi gesta.

9. Diospolitanæ synodi gesta fusiori stylo Augustinus libro de gestis Pelagii persequitur, de quibus hæc summatim in Retra-

Retractationibus: *Per idem tempus in Oriente, hoc est in Syria Palæstina, Pelagius a quibusdam Catholicis fratribus ad Episcopalia gesta perductus, eisque absentibus, qui de illo libellum dederant, quoniam ad diem Synodi non potuerunt occurrere, ab Episcopis quatuordecim auditus est, ubi eum dogmata ipsa damnantem, quæ inimica gratiæ Dei adversus eum de libello legebantur, catholicum pronunciaverunt*. Hæc Augustinus de gestis hoc anno in synodo Diospolitana, cujus acta, & Pelagii absolutionem, nonnisi per famam audierat anno sequenti 416. cum ad Innocentium Papam in Pelagii causa epistolas dederat, & ad Joannem Hierosolymitanum, quibus ut ea sibi mitterentur enixe rogavit, quæ cum præ manibus habuit anno 417. librum de gestis Pelagii, seu de gestis Palæstinis, ut in libro de peccato originali nominat, edidit; eoque demonstrat Pelagium retenta intus hæresi, ore tantum eam damnasse, ac Patribus congregatis imposuisse, absentibus accusatoribus, ac sibi favente Joanne Hierosolymorum Episcopo, & sane dolosis verbis Episcopos congregatos fefellisse. Hinc interrogatus Joannes ab Episcopis, ut quæ coram eo Hierosolymis gesta fuerant, exponeret, Pelagii causam agere visus est, quem Christi gratiam admittere testabatur, ac in accusatores ejus Herotem, & Lazarum, quin & in Orosium absentes multa addidit, quibus si præsentes fuissent, ut ait Augustinus, *fortasse possent, absit ut dicam convincere eum de mendacio, sed forte commemorare quid fuisset oblitus, aut in quo eum fefellerit latinus interpres*. Interea Pelagius talem tantumque nactus advocatum, ut famæ suæ periclitanti consuleret, epistolas aliquot sanctorum virorum, quorum amicitia utebatur, protulit, easque legi curavit, atque inter eas, quam ab Augustino paulo ante acceperat; qua epistola, ut idem adnotat Augustinus, *me non solum ab ejus laudibus temperavi, sed etiam quantum potui sine ejus commotione quæstionis de Dei gratia recte sapere admonui &c.* Cum vero lectus est libellus Herotis, & Lazari, quibus præcipua Pelagianæ hæresis capita, ex ipsius, & Cœlestii libris collecta, continebantur, inter cetera, quod doceret, *hominem non posse esse sine peccato, nisi qui legis scientiam habuerit*, interrogatus, num ea dixisset, respondit legis scientia homines ad non peccandum adjuvari; deinde *omnes voluntate propria regi*, quæ propter liberum arbitrium se dixisse reposuit. Post hæc Pelagio objectum est, quod eodem libro suo, idest capitulorum, scripsis

August. retractat. lib. 2. cap. 47.

August. epist. 175. 177. & 179.

August. de gestis Pelag. cap. 14. 15. 16.

August. epist. 146. & de gestis Pelag. cap. 27. & 28.

August. de gestis Pelag. pag. 192. & sequens.

JESU CHR. AN. 415.

Apud August. append. ad tom. 10. 84.

August. ut sup. pag. 290.

pfiffet: *Posse hominem si velit esse sine peccato*. Deinde nonnulla, quæ ad viduam quamdam adulatorie, & hæresi faventia scripserat, quibus respondens Pelagius, hominem quidem sine peccato esse posse se dixisse confessus est, at addidit cum Dei aliquali adjutorio id tantum posse, cetera vero negavit se dixisse, jussusque ea anathematizare, respondit Pelagius: *Anathematizo quasi stultos*, qui ea dixerunt, *non quasi hæreticos, siquidem non est dogma*.

Præcipua hæresis Pelag. capitula.

10. Graviora sunt, quæ ex Cœlestii discipulis objecta fuerunt, cujusmodi sunt, Adam mortalem factum, qui sive peccaret sive non, moriturus esset. Quod Adæ peccatum ipsum solum læserit, & non genus humanum. Quod Lex sic mitteret ad Regnum Cœlorum, quemadmodum Evangelium, & ante adventum Christi fuisse homines sine peccato. Quod infantes nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem. Neque per mortem, aut prævaricationem Adæ omne genus humanum moriatur, neque per Resurrectionem Christi, omne genus humanum resurgat. Deinde nonnulla addita sunt, ab Augustino in epistola ad Hilarium Siracusanum jam confutata; his tamen facile se Pelagius extricavit dicens, se nonnulla jam explicasse, cetera vero sua non esse, nec iis se satisfacere velle, quinimmo ea, ut synodo satisfaceret, cum auctoribus anathematizare, addidit. Præterea cum alia Cœlestii capitula objicerentur, scilicet Gratiam Dei, & adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in Lege, aut doctrina, & iterum Dei gratiam secundum merita nostra dari, & alia hujusmodi ex eodem errore manantia, Pelagius iterum dixit, se an ea Cœlestii essent ignorare, ea tamen: *Ego nunquam sic tenui, & anathematizo qui sic tenet*. Eademque reposuit ceteris, quæ eidem objecta fuerunt, exclamans: *Iterum dico, quia hæc non sunt mea, pro quibus, ut dixi, satisfactionem non debeo &c.* Quare cum Pelagius cuncta, quæ objecta fuerant, aut sua esse negaverit, aut catholico sensu exposuerit, aut dissimulaverit, synodus eum catholicum, & ecclesiastica communione dignum judicavit: *Nunc quoniam satisfactum est nobis prosecutionibus præsentis Pelagii monachi, qui quidem piis doctrinis consentit; contraria vero Ecclesiæ fidei reprobat, & anathematizat, communionis ecclesiasticæ eum esse, & catholicæ confitemur &c.* Sic Pelagius simulatione, & astutia meritam condemnationem vitavit, ac exultans & triumphans,

Synodus Pelagium absolvit.

Apud August. ut sup. cap. 20.

quod

quod a synodo Episcoporum quatuordecim catholicæ communionis dignus habitus esset, non solum in perfidia perseveravit, sed etiam adversariis suis insultare præsumpsit; unde in epistola paulo post ad amicum scripta inter cetera ajebat: *Quatuordecim Episcoporum sententia definitio nostra comprobata est, qua diximus, posse hominem sine peccato esse, & Dei mandata facile custodire si velit. Quæ sententia contradictionis os confusione perfudit, & in omnem in malum conspirantem societatem ab invicem separavit.* Falsissime tamen hæc a Pelagio scripta fuisse, vanissimumque duxisse triumphum, res ipsa clamat, ac pluribus probat Augustinus, qui suo se gladio Pelagium una cum hæresi sua jugulasse scribit, & inter alia: *Non ergo tu absolutus es, qui damnanda tenuisti, sed illud absolutum est, quod tenere debuisti; ut autem tu absolutus putareris, creditus es sentire laudanda, cum te judices non intelligerent occultare damnanda &c.* Ceterum Pelagianam hæresim eo judicio damnatam fuisse etiam atque etiam testatur Augustinus: *Quomodolibet,* inquit, *ea Cælestius posuerit, aut non posuerit, vel Pelagius senserit, aut non senserit, tanta mala, tam nova hujus hæresis illo ecclesiastico judicio damnata gaudeamus, ac Deo gratias agamus.* Augustino concinit Prosper, qui etsi adnotet lenius cum hæresis auctore Pelagio ab ea synodo actum fuisse, hæresim tamen anathemate percussam fuisse his verbis cecinit:

Ut sup. p. 219. cap. 30.

August. de gestis Pelag. & de peccat. orig. contra Pelag. cap. 16.

De gestis Pelag. p. 226.

Non segnior inde Orientis
Rectorum cura emicuit, captumque nefandi
Dogmatis auctorem constrinxit lege benigna
Commentum damnare suum, nisi corpore Christi
Abjungi, & sancto mallet grege dissociari.
Lene quidem hoc, nimiumque malos tolerasse videtur,
Ipsa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens sobolem, quam protulit ore.

Prosp. carm. de ingratis.

Quare non immerito ab omni hæresis, errorisve labe, aut suspicione Diospolitanam synodum singulari dissertatione vindicat Natalis Alexander, de quibus plura etiam apud Norisium, & Garnerium videri possunt.

Nat. Alex. dissert. 1. ad secul. 5. tom. 5. pag. 224. Noris. hist. Pelag. lib. 1. cap. 8. Garner dis. 2. de synod. p. 169.

11. De eadem Diospolitana synodo adnotat S. Prosper, Pelagium, ut anathema vitaret, hæresim suam anathematizasse: *Erraverunt Orientales Episcopi, in quorum judicio Pelagius* cos,

Innocentius Papa synodum confirmare recusat.

JESU CHR. AN. 415. *eos, qui dicunt gratiam Dei secundum merita nostra dari, ut catholicus possit videri, anathematizare compulsus est?* Ceterum etsi simulata hæresis abjuratione Palæstinam synodum Pelagius fefellerit, Innocentium Papam fallere non potuit. *Fefellit judicium Palæstinum ipse Pelagius, propterea ibi videtur esse purgatus, Romanam vero ecclesiam, ubi eum esse notissimum scitis, fallere usquequaque non potuit, quamvis & hoc fuerit utrumque conatus, sed ut dixi minime valuit*, deinde verba Innocentii Papæ subdens, quibus suspecta sibi fuisse synodi gesta testatur, inter cetera ait: *Unde non possumus illorum nec approbare, nec culpare judicium, cum nesciamus utrum vera sint gesta, aut si vera sint, constet magis subterfugisse, quam se tota veritate purgasse*. His Augustinus addit: *Videtis certe in his verbis quemadmodum Papa Innocentius, non tanquam de incognito loqui videatur, videtis qualem tulerit de illius purgatione sententiam*. Sed de Innocentii gestis in causa Pelagii & Cœlestii infra.

Prosp. adverf. collat. cap. 5. August. de pecc. orig. cap. 8. 9.

Innocentii ep. inter August. 183. apud Coutan. p.

Hieronymus Dialogorum tres libros vulgat contra Pelagianos.

12. Cum hæc in synodo Palæstina agerentur, in eadem provincia degens Hieronymus, quod ad Ctesiphontem promiserat, copiosius se adversus Pelagianos scripturum, hoc eodem anno, tribus Dialogorum libris adversus Pelagianos editis, præstitit; unde Prosper cum synodi Palæstinæ meminisset, mox de Hieronymi opusculis contra Pelagianos subdit:

Prosper carm. de ingratis.

Tum etiam Bethlei præclari nominis hospes,
Hebræo simul, & Grajo, Latioque venustus
Eloquio, morum exemplum, Mundique magister
Hieronymus libris valde excellentibus hostem
Disseruit; noscique dedit, quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obscurare tenebræ.

Hos autem libros paulo ante Diospolitanam synodum vulgasse Hieronymum, inde conjectantur eruditi viri, quod de ea ne verbum habeat, cujus certe non aliter ac Carthaginensis, anno elapso habitæ, meminisset; eosque etiam Orosio teste inceptos fuisse hoc anno scimus, qui in conventu Hierosolymitano die 30. Julii habito de iis hæc narravit: *Similiter & in libro, quem nunc scribit*, Hieronymus, *collata in modum Dialogi altercatione, confutat*. His libris Atticum, & Critobolum dispu-

Norif. de hist. Pelag. lib. 1. 7. Garner. diss. 6. pag. 338.

disputantes inducit, ut majori qua fieri poterat brevitate, & perspicuitate, tum catholicæ Fidei, cum adversariorum sententiæ exponerentur, & confutarentur. In iis tamen libris, naturæ viribus ab omni peccato immunitatem consequi posse homines, prout falso jactabant Pelagiani, confutat Hieronymus, ac de Christi gratia, deque baptismate parvulorum vix loquitur, ut quæstionem movere magis videatur; quam solvere, eamque Augustino reservasse videtur, nam Augustini opuscula adversus Pelagianos hactenus edita recensens, subdit: *Alios quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in nostras venere manus. Unde supersedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatii. In silvam ne ligna feras. Aut enim eadem diceremus ex superfluo, aut si nova voluerimus dicere, a clarissimo ingenio occupata sunt meliora.* Hactenus Hieronymus adversus Pelagianos, fortissimum commilitonem Augustinum, qui jam adversarios gladio spiritus exterruerat, attriveratque, testimonio & præconio suo exornans.

Hier. Dialog. adversf. Pelag. lib. 3. in fine.

13. Porro si in debellandis Pelagianis fasces quoque suos Hieronymus Augustino submisit, quis Sancto Doctori hanc eripiet palmam? *cujus ductu*, Prospero auctore, *viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei catholica acies ita pugnavit, & vicit, ut non passa fuerit respirare quos vicit, & in quorum excidium unam cunctorum Sacerdotum manu sententiam conscripsit.* Hinc factum, ut cum primum in ecclesiastico judicio, Carthaginensi scilicet synodo anni 412., damnata est hæresis Pelagiana, Augustinus primas in ea partes habuerit, & iterum cum Diospolitana synodo hoc anno Pelagii causa retractata est, unius Augustini epistolam ad Hilarium scriptam Pelagio Patres objecerint, nam Synodus dixit: *Quoniam Sanctus Augustinus Episcopus adversus discipulos ejus in Sicilia respondit Hilario &c.* Sicque Augustinus etsi procul a Palæstinis Patribus, quantum Africa a Palæstina, esset, arma tamen concilio subministravit, & absens licet judex sedit, unde Norisius: Non epistolam Hieronymi ad Ctesiphontem, non ejus adversus Pelagianos Dialogos hæretico objecerunt, sed unam Augustini epistolam; *ut evidens sit, in Pelagiana causa plus uni Augustino, quam ceteris Patribus tribuendum.* Id adhuc mirabilius in ipso Hierosolymitano conventu, quod etsi Joannes Pelagii causam agere visus sit, non est tamen passus Pelagium quidquam contra Augustinum obloqui; quia cum Orosius reposuisset,

Augustinus gratiæ Christi præcipuus defensor.

Prosper contra collat. c. 1.

Augu. de peccat. Origin. cap. 10.

Norif hist. Pelag. lib. 1. c. 8.

Jesu Chr. an. 415.

Biblioth. PP. tom. 6. p. 449.

set, Pelagii ac Cœlestii dogmata Augustinum, tum epistola ad Hilarium, cum aliis libris confutasse, introductus Pelagius interrogatus est, num *hæc, quibus Augustinus Episcopus respondisset, se docuisse cognosceret*. Pelagius vero summa cum impudentia dixisset; *Et quis est mihi Augustinus?* quasi nullius sibi ponderis foret tanti viri auctoritas, exhorruit Synodus, & tanquam blasphæmus non a conventu solum, sed tota Ecclesia exterminandum censuit. *Cumque universi acclamarent blasphemantem in Episcopum, ex cujus ore Dominus universæ Africæ unitatis indulserit sanitatem, non solum a conventu illo, verum ab omni ecclesia pellendum*; quare Joannes ut adsessorum indignationem mitigaret, Pelagium admonens, ut Augustini personam, & doctrinam revereretur, *Augustinus ego sum*, ait, *ut scilicet persona quasi præsentis assumpta, liberius ex auctoritate ejus, qui lædebatur, ignosceret, & dolentium animos mitigaret*. Porro si vix exorta hæresi Pelagiana, tanquam blasphæmus habitus est Pelagius, & tanquam monstrum ab omni Ecclesia exterminandum, eo quod Augustini auctoritatem spernere visus esset, cum nondum Augustinus cum Pelagianis graves iniisset pugnas; quo loco ii habendi, aut quas in terras exterminandi, qui Pelagii exemplo, cum eorum erroribus Augustini auctoritas objicitur, respondere non erubescunt, *quis est mihi Augustinus?* atque ita Augustini sententiæ de gratia Christi adversantur, auctoritatemque spernunt, etsi sanctissima, tutissimaque dogmata, in Augustini operibus de gratia & libero arbitrio, de dono perseverantiæ, de correptione & gratia, contineri sanctissimi Pontifices Innocentius primus, Cœlestinus, Hormisdas, aliique passim usque ad nostram ætatem comprobaverint, ita ut non tam Augustini placita ea habenda sint, quam Romanæ Ecclesiæ omnium matris & magistræ, ut ex Pelagianorum historia abunde infra patebit? Nunc ad historiam revertimur.

Augustini ep. ad Joannem Hierosolymit. Episcopum.

De gestis Pelagii cap. 30.

14. Interea Pelagius post Diospolitanam synodum, qua hæresim, ne damnaretur, condemnaverat, tanquam ab omni hæresis suspicione se purgasset, ac quasi victor discessisset, ad amicum quemdam presbyterum epistolas triumphans dedit plenas carnalis ventositatis, & elationis, quibus, ut ait Augustinus inter cetera, quatuordecim Episcoporum sententia opinionem suam comprobatam fuisse narrabat, *posse*, scilicet, *hominem sine peccato esse, & Dei manduta facile custodire si velit*, ac se objectis

jectis Gallorum, Herotis scilicet & Lazari plene satisfecisse mentiebatur, cui gestorum Diospolitanæ synodi epitomen quandam more suo adulteratam addidit, quæ cum anno sequenti, non sine catholicorum scandalo, vulgata fuisset, eaque de causa cum apud Occidentales Joannis Hierosolymitani Episcopi, qui Pelagii tutelam susceperat, fama periclitaretur, Augustinus suo, & Coepiscoporum suorum nomine, data ad eum epistola, ut a Pelagii fraudibus caveret, admonendum censuit, & ut Diospolitanæ synodi gesta ad se transmitteret, enixe rogavit: *Peto etiam nobis transmittere*, inquit, *quibus perhibetur esse purgatus, gesta ecclesiastica digneris. Quod ex multorum Episcoporum desiderio peto, quos mecum de hac re fama incerta perturbat*. Narrat quippe gestorum quamdam falsam relationem a Pelagio vulgatam fuisse, qua se non solum absolutum fuisse, sed etiam adversarios suos confudisse, ac vicisse gloriabatur; quare qualem Pelagio exhibere deberet dilectionem, his verbis admonet: *Pelagium vero fratrem nostrum filium tuum, quem audio, quod multum diligis, hanc illi suggero exhibeas dilectionem, ut homines, qui eum noverunt, & diligenter audierunt, non ab eo tuam sanctitatem existiment falli*; & iterum post plurima: *Si diligitis Pelagium, diligat vos etiam ipse, immo magis se ipsum, & non vos fallat*.

Jesu Chr. an. 415. Cap. 33. & epist. 179.

Epist. 179.

15. Quam opportune hæc Joanni Hierosolymitano Augustinus suggesserit, ne scilicet se a Pelagio, ejusque asseclis fallendum incaute sineret, si cetera deessent, vel ipsa scelera post Diospolitanam synodum adversus Hieronymum, & famulos, famulasque Dei, qui sub ejus cura vivebant, perpetrata testantur; quæ sane Joannis patrocinio suffultos ausisse verosimile est, de quibus hæc Augustinus: *De his autem, quæ post hoc judicium ibi a nescio quo cuneo perditorum, qui valde in perversum perhibentur Pelagio suffragari, incredibili audacia perpetrata dicuntur, ut Dei servi & ancillæ ad curam Sancti Hieronymi presbyteri pertinentes, sceleratissima cæde afficerentur, Diaconus occideretur, ædificia monasteriorum incenderentur, vix ipsum ab hoc impetu atque incursu impiorum in Dei misericordia turris munitior tueretur; tacendum nobis potius video, & exspectandum quid illic fratres nostri episcopi de his tantis malis agendum existiment, a quibus eos dissimulare posse quis credat?* Huc spectat objurgatoria ad ipsum Joannem epistola ab Innocentio Pontifice data, cui cum ignotæ non essent vete-

Pelagianorum sævitia in Hieronymum, aliosque.

De gestis Pelagii cap. ultimo n. 66.

Innocentii Papæ epist. 35. apud Coutan, pag. 908.

JESU CHR. AN. 415. res Joannis cum Hieronymo Origenis causa inimicitiæ, & favor Pelagio hactenus præstitus, a Pelagianis adversus Hieronymum, sociosque tentata Joannis conniventiæ adscribenda censuit, & ut ea emendaret, diligentiusque ne imposterum talia acciderent, admonuit, unde ait: *Direptiones, cædes, incendia, omne facinus, extremæ clementiæ generosissimæ sanctæ Virgines Eustochium & Paula deploraverunt in locis Ecclesiæ tuæ perpetrasse diabolum; nomen enim hominis causamque reticuerunt &c.* Hæc & alia ad Joannem Innocentius, qui epistola altera ad Hieronymum, se de iis, quæ adversus eum patrata fuerant, condoluisse testatur, atque ut patienter ferat hortatur, admonens, sedis Apostolicæ auctoritatem ad comprimendum scelus adhibuisse. *Si deposueris autem apertam manifestamque accusationem in homines aliquos, aut judices competentes tribuam, aut, si aliquid urgentius sollicitiusque a nobis fieri potest, non retardabo, fili dilectissime. Tamen Episcopo fratri meo Joanni scripsi, ut circumspectius agat: ne quid circa ecclesiam sibi creditam adhuc tale aliquid fiat, quale providere, & propellere, ne accideret, vel ne accidat, etiam ipsi sit & postea molestissimum.* Sed de gestis in Pelagianorum causa hoc anno satis, de quibus multa, etsi summatim, sequentibus annis dicenda supersunt.

Epist. 74.

Cyrilli Episcopi dissidia cum Oreste Præfecto Alex.

Socrat. lib. 7. 13.

16. Jam vero ex Palæstina in Ægyptum, atque ex catholicorum cum Pelagianis pugna, ad aliam Christianorum cum Judæis, & quidem cruentam, oratio se transferat, cui Cyrilli Alex: Episcopi simultates cum Oreste urbis Præfecto causam dedisse auctor est Socrates, qui addit ex Alexandrinorum quoque in seditiones excitandas propensione in immensum eam exarsisse. Itaque cum Oresti Præfecto Alexandriæ invisa esset intemperans Cyrilli in populum dominatio, accidit, ut die Sabbato ad spectacula convenirent magno numero Christiani, ac Judæi. Inter Christianos adfuit Hierax quidam *humilioris litteraturæ magister*, qui Cyrillo impensissime favebat, quique in ejus concionibus plausus excitare solitus erat. Hunc cum Judæi vidissent, confestim exclamarunt, non aliam ob causam in theatrum intrasse, quam ut populum ad seditionem excitaret, quare eum Orestes comprehendi, ac publice in theatro torqueri jussit. Cyrillus autem, Judæorum primatibus ad se vocatis, graviora minatus est, nisi adversus Christianos tumultuari desinerent; at ii ob Cyrilli minas exardescentes, in Christia-

ſtianorum perniciem pejora moliti ſunt, ac ſigno inter ſe dato, ut ſinguli *annulum ex cortice ſurculi palmei* geſtarent, ut a Chriſtianis diſtinguerentur. Interea cum vulgaſſent eccleſiam, quæ Alexandri dicebatur, incendendam fore, ac Chriſtiani undique ad eccleſiæ tutelam convolaſſent, eorum plurimos Judæi interfecerunt. Quare Cyrillus ſceleris immanitate commotus, cum ingenti multitudine ad ſynagogas Judæorum profectus, eas quidem Judæis ademit, facultates vero eorum diripi a plebe permiſit; Judæi autem ſynagogis, boniſque ſpoliati alio migrare coacti ſunt. At Oreſtes Præfectus, urbem tanta civium multitudine viduatam fuiſſe, moleſte ferens, rem ad Imperatorem detulit. Cyrillus etiam de ſeditione commota, deque Chriſtianorum ſtrage certiorem fecerat, eodemque tempore nuncios reconciliandæ amicitiæ cauſa ad Oreſtem miſerat, quos cum Oreſtes ne videre quidem ſuſtinuiſſet, Evangeliorum codicem Cyrillus ei obtulit, *ejus reverentia pudorem ſe Oreſti incuſſurum exiſtimans*, fruſtra tamen; unde implacabile bellum inter eos perſeveravit, quod novo facinore paulo poſt exaſperatum eſt, ut capite ſequenti Socrates narrat.

Monachi Nitriæ adverſus Oreſtem pugnant. *Lib. 7. 14.*

17. Nitriæ etenim monachi, quos olim Theophilus in Dioſcorum fratreſque ejus, qui Longi dicebantur, excitaverat, audita Cyrilli cum Oreſte ſimultate, manufacta Alexandriam quingentorum numero convolarunt, atque Præfectum vehiculo inſidentem media in urbe aggreſſi, immolatorem & Ethnicum proclamantes, claſſicum quodammodo ac ſignum pugnæ dederunt. Quare Oreſtes inſidias ſibi a Cyrillo parari ſuſpicatus, Chriſtianum ſe eſſe, atque CPoli ab Attico Epiſcopo baptizatum fuiſſe teſtatus eſt; at exaſperati monachi in eum irruentes, Ammonius quidam lapidis ictu Præfectum in capite percuſſit. *Quo vulnere ipſe quidem totus cruore conſperſus eſt, Apparitores vero omnes, paucis exceptis, recedentes, alius alio diffugiunt, ſeque intra turbam occultant, mortem ex jactu lapidum formidantes Inter hæc Alexandrinornm populus accurrit, opem Præfecto laturus adverſus Monachos. Et alios quidem omnes in fugam vertunt: Ammonium vero comprehenſum ſiſtunt Præfecto. Qui ex præſcripto legum publice tormentis hominem ſubjiciens, eo uſque excruciavit, quoad vitam adimeret. Nec multo poſt, quæ geſta eſſent, Principibus ſignificavit. Cyrillus quoque contraria ejus relationi nunciavit*; ac corpus Ammonii in eccleſia quadam depoſuit, Martyrem etiam ob animi magnitudinem dicens.

18. In-

Jesu Chr. an. 415. De Hypatia Philosopha a christianis necata. Socrat. lib. 7. cap. 15.

18. Infandum præ ceteris immaneque scelus memorat Socrates ad hunc annum, cujus etiam meminit Theophanes in Chronico: *Hoc anno Hypatiam Theonis Philosophi filiam, in Philosophiæ studiis exercitatissimam, violento mortis genere nonnulli sustulerunt.* Erat Hypatia non solum sui sexus, sed sui temporis etiam inter Philosophos celeberrima, in Platonicam scholam, quæ Alexandriæ etiam tunc florebat, Photino, ut ait Socrates, seu verius Ammonio successerat; ad eam omnes Philosophiæ studiosi conveniebant; ex his Synesius Ptolemaidis Episcopus, ut ejus epistolæ testantur; cumque ob doctrinæ præstantiam singularemque modestiam omnes eam diligerent, gravis adversus eam conflata est calumnia: *Nam quoniam cum Oreste crebrius colloquebatur*, ait Socrates, *concinnata est adversus eam calumnia apud plebem Christianorum, quasi per ipsam staret, quominus inter Cyrillum atque Orestem amicitia reconciliaretur.* Quam ob causam audaciores quidam, quorum primus erat Petrus quidam Lector, conspiratione facta, mulierem, domum redeuntem e sella detractam, ad Ecclesiam, quæ Cæsarea cognominatur, rapiunt: & vestibus exutam testis interemerunt, membratimque concisam incendio concremarunt: facinus sane quod Cyrillo, & Alexandrinæ Ecclesiæ *non minimum attulit probrum, quippe quod ab Ecclesiæ moribus alienæ sunt cædes, & pugnæ*, ait Socrates. His vero atrocius adhuc Judæorum scelus adjungit, dum Cruci illudentes, iisque qui in Cruce spem suam collocabant, *in loco inter Antiochiam Syriæ, & Chalcidem sito, qui Immestar nominatur*, seu *Immum*, ut ait Theophanes: dum se se oblectarent, multaque inter ludendum absurda facerent, temulentia abrepti, puerum quemdam Christianum cruci alligantes suspenderunt, eumque verberibus ad mortem usque ceciderunt. Quod cum nuntiatum esset Imperatoribus, Provinciæ Rectoribus mandatum est, ut facinoris hujus auctores perquisitos supplicio afficerent.

Bibliotb. PP. tom. 6.

Aliud Judæorum immane facinus.

Cap. 16.

Theodosius Judæorum privilegia revocat.

19. Hanc fortasse Judæis injecerat audaciam, tum Theodosii mansuetudo, cum ejusdem in eam gentem collata beneficia, cum Gamalielem eorum Patriarcham honorariæ Præfecturæ titulo decoraverat, ac anno 412. edita lege iis molestiam inferri, aut eos Synagogis, vel habitationibus ejici prohibuerat. At lege altera, hoc anno decimotertio Kal. Novemb. CPoli data, Gamalielem Præfectura honoraria dignitate exuit, & judicandi potestate privavit, aliaque ad Judæorum fre-

frenandam licentiam statuit. *Quoniam*, inquit, *Gamalielus existimavit se posse impune delinquere, quod magis est erectus fastigio dignitatum: illustris auctoritas tua sciat, nostram serenitatem ad virum illustrem Magistrum Officiorum direxisse praecepta, ut ab eo codicilli demantur honorariae praefecturae; ita ut in eo sit honore, in quo ante praefecturam fuerat constitutus, ac deinceps nullas condi faciat synagogas: & si quae sint in solitudine, si sine seditione possint deponi, perficiat: & ut in Christianos nullam habeat copiam judicandi; etsi qua inter eos ac Judaeos sit contentio, a Rectoribus Provinciae dirimatur. Si Christianum, vel cujuslibet sectae hominem, ingenuum servumque Judaica nota faedare tentaverit, vel ipse, vel quisque Judaeorum, legum severitati subdatur. Mancipia quoque Christianae sanctitatis, si qua apud se retinet, secundum Constantinianam legem Ecclesiae mancipentur.* Hactenus lex Theodosii adversus Judaeos, Judaeorumque Patriarcham Gamalielem, cujus tanta auctoritas tunc temporis erat, seu potius temeritas, ut adversus viros consulares inimicitias contentionesque gereret; unde ad Pammachium Hieronymus: *Dudum Hesychium virum consularem, contra quem Patriarcha Gamaliel gravissimas exercuit inimicitias, Theodosius Princeps capite damnavit, quod sollicitato Notario chartas illius invasisset.*

JESU CHR. AN. 415. *Cod. Theod. de Judaeis leg. 22.*

Hieronymi epist. 57.

20. *Anno tertio postquam Gallias, Hispaniasque domuisset*, Barcinone occisum fuisse Ataulphum Jornandes narrat, cui Idatius, & Chronicon Alex. consentiunt. *Mense Corpiaeo septimo Kal. Octob. die Veneris*, idest 24. Septemb. *nuncius allatus est de caede Ataulphi barbari in partibus superioribus Hispaniarum*, ait sub hujus anni Coss. Chronicon Alex. Idatius vero iisdem Coss. *Ataulphus a Patricio Constantio pulsatus, ut relicta Narbona Hispanias peteret*, ut anno elapso diximus, *per quemdam Gothum apud Barcinonem inter familiares fabulas jugulatur, cui succedens Wallia in Regno, cum Patricio Constantio pace mox facta, Alanis, & Vandalis Silingis, in Lusitania & Baetica sedentibus adversatur.* Ataulphum a Gotho quodam nomine *Dobbii*, dum in stabulo equos suos de more observaret, occisum fuisse narrat Olympiodorus apud Photium, veteris odii causam praetexens, quod Ataulphus olim Dominum suum occidisset. Moriens Ataulphus fratri suo injunxit, ut Placidia Honorio redderetur, utque, si quo modo possent, Romanae sibi gentis concordiam societatemque Gothi con-

Ataulphi Gothorum Regis obitus. *Jornandes de rebus Geth. cap. 31.*

Phot. pag. 71. Philost. lib. 12. n. 4.

Jesu Chr. an. 415. ciliarent. At qui successit Sari frater Sigerichus, Ataulphi e priore conjuge liberos vi e sinu Sigesati Episcopi abreptos occidit; atque ipsam Placidiam Reginam, in Ataulphi contumeliam, pedibus ante equum una cum ceteris captivis ambulare coegit, idque toto illo spatio, quod est ab Urbe ad duodecimum usque lapidem. *Septem ille dies cum imperasset, interemptus est, & Gothorum dux Valias constituitur.* Ut Placidiam duceret, priorem repudiaverat uxorem Ataulphus, ex qua filios a Sigiricho enecatos susceperat, quos sex fuisse, uno eodemque sepulchro reconditos testatur Epitaphium, quod Barcinone Ataulpho ejusque filiis erectum fuisse testatur Ambrosius Morales, a Baronio, aliisque relatum his versibus:

Ambros. Morales lib. 2. Hist. Hisp. Bar. an. 414. Basnag. Murat. an. 415.

Bellipotens valida Natus de Gente Gothorum,
Hic cum sex natis Rex Ataulphe jaces.
Ausus es Hispanias Primus descendere in oras,
Quem comitabantur millia multa virum,
Gens tua tunc natos, & te invidiosa peremit,
Quem post amplexa est Barcino magna gemens.

De hac tamen inscriptione, an antiqua habenda sit, cum nonnullis eruditis viris, se quoque dubitare testatur Muratorius; nec sane suspicionis argumenta desunt, quorum maximum est, eam a Flavio Dextero primum vulgatam fuisse, cujus historia Hispanica, una cum ejus commentatore Bivario, inter recentioris ævi imposturas accensendam esse eruditorum nemo dubitat.

Vallia Ataulpho succedit, Galla Placidia Honorio restituitur. *Olymp. apud Phot. ut sup. Oros. lib. 7. 43.*

21. Ataulpho, ut diximus, Sigerichus successerat, eoque post septem dies interempto, Vallias Gothorum Regno potitus est, ut Olympiodorus, & Orosius narrant. Hunc autem ad Regiam dignitatem evexerant Gothi, ut pacem cum Romanis infringeret, quam tamen arctius firmavit, ac Placidiam Ataulphi relictam, Honorio fratri restituit, de quibus audiendus iterum Olympiodorus: *Euplutius Magistrianus, ad Valium*, seu Valiam, *Gothorum Præfectum mittitur, qui pacis fœdera iniret, Placidiamque reciperet. Ille vero commode recepit, missaque frumentatione sexcentorum millium, Placidia Euplatio tradita, ad Honorium fratrem remittitur.* Eadem fere Philostorgius: *Exinde Barbari*, post Ataulphi necem, *fœdus cum Honorio percusserunt, & Placidiam sororem, atque Attalum Impera-*

Philost. ut sup.

peratori Honorio reddiderunt, cum prius ipsi annonas ab Imperatore, & partem Galliæ ad agros excolendos excepissent. Hanc cum Romanis pacem Dei jussu iniisse narrat Orosius.

Jesu Chr. an. 415. Oros. lib. 7. 43.

22. Quanta autem Gothorum Rex Vallia post pacem cum Romanis initam adversus Barbaros gesserit, Idacius in Chronico ad annum sequentem his verbis testatur: *Vallia Rex Gothorum Romani nominis causa intra Hispanias cædes magnas efficit Barbarorum, Romanæ etenim securitati*, ait Orosius, *periculum suum obtulit, ut adversus ceteras gentes, quæ per Hispanias consedissent, sibi pugnaret, & Romanis vinceret &c. Itaque nunc quotidie apud Hispanias geri bella gentium, & agi strages ex alterutro Barbarorum*, Vandalorum nempe & Svevorum. *Crebris certisque nunciis discimus; præcipue Valliam Gothorum Regem insistere patrandæ paci ferunt*; hæc Orosius anno sequenti, aut altero cum historiam suam vulgavit. Valliæ bella & victorias adversus Svevos, Vandalosque Sidonius in panegyrico Anthemii Imperatoris commemorat, dum laudat Ricimerem Anthemii generum patre Svevo, matre Gotha Valliæ Regis filia natum, ac de Valliæ gestis versu 360.

Vallia Gothorum Rex in Hispania pro Romanis pugnat. Oros. lib. 7. cap. ult.

. . . . Nam patre Svevus
A Genitrice Gethes, simul & reminiscitur illud,
Quod Tarcessiacis avus hujus Vallia terris
Vandalicas turmas, & juncti Martis Alanos
Stravit, & occiduam texere cadavera Calpin,

quam Gibilterram fuisse nonnulli dicunt, alii Cartejam, ut apud Valesium in excerptis ex Nicolao Damasceno pag. 72. videre est.

23. De rebus Orientalis Imperii adnotare sufficiet, Theodosium hoc anno, quo quindecennalia Imperii sui celebravit, ecclesiam quoque CPoli, quæ anno 404. conflagraverat, restaurasse, in quam translatæ sunt per scalam Chalcedonensem reliquiæ Josephi filii Jacobi, & Zachariæ patris S. Joannis Baptistæ. *Mense Gorpiæo ex die sexto nonas Septemb. die Sabbati*, seu pridie idus Septembris, mense Hyperberetæo, ut legendum esse adnotat Pagius, *ipsas Reliquias in binis arculis deferentibus Attico Patriarcha CP, & Moise Antaradi Phœnices Episcopo buricis vectis, quæ quidem in magna ecclesia depositæ sunt, has deducente Urso Præfecto urbi, & universo Senatu.* Hæc ecclesia a Constantino primum ædificata, ac a Constantio ejus filio

CPolitana ecclesia dedicatur, reliquiæ ibidem conditæ. Chronicon Alex. pag. 309. edit. Reg. Paris. Pag. not. 28. ad an. 415.

JESU CHR. AN. 416. filio in ampliorem formam, & elegantiam aucta & ornata, anno 404. conflagaverat, cum s. Joannes Chrysostomus in exilium ejectus est, quam Atticus hoc anno a Theodosio juniore instauratam dedicavit.

Thermantiæ Honorii uxoris obitus.

24. Eodem anno subdit idem auctor, renunciata est mors *Thermantiæ Domini Honorii Augusti conjugis mense Panemo die 3. Kal. Augusti feria 6. eodemque anno VIII. Kal. Octob. feria sexta* nuncius allatus est, Ataulphum barbarum *in superioribus partibus*, idest in Hispania, ut supra hoc anno adnotatum est, *a Domino Honorio fuisse sublatum, factaque luminum accensione, postridie circenses ludi acti sunt in pompæ speciem facto ingressu*. Sed de his hactenus.

JESU CHRISTI AN. 416. INNOCENTII PAPÆ 16.
HONORII IMP. 24 ET 22. THEODOSII JUN. 15. ET 9.
COSS. THEODOSIO AUG. VII. ET JUNIO QUARTO PALLADIO.

Carthag. synodus adversus Pelagianos celebratur. *Concil. tom. 2. Labb. pag. 1533.*

1. Cum in dies, non sine catholicæ Fidei periculo, Pelagiana hæresis divulgaretur, duabus synodis in Africa celebratis hoc anno damnata est, Milevitana scilicet, & Carthaginensi. Ut ab hac, quæ præcessit, ordiamur: cum ex Palæstina in Africam hoc anno rediisset Orosius, epistolas Herotis, & Lazari Episcoporum Galliæ, qui in synodo Diospolitana anno elapso Pelagium accusaverant, ad Africæ Episcopos detulit, quibus eos de gestis Hierosolymitanæ, & Diospolitanæ synodorum, deque Pelagii fraudibus, certiores reddebant; quare cum de more provinciæ synodum Aurelius hoc anno congregasset, quo Episcopi sexaginta octo convenerant, (quorum nomina post Aurelium Carthaginensem in fronte epistolæ ad Innocentium Pontificem datæ leguntur) Pelagianorum causam, de qua anno 412. jam egerant, iterum retractarunt, Pelagii tamen Cœlestiique nomini pepercerunt, ac synodi gesta ad Innocentium Pontificem, una cum synodica epistola miserunt, eaque Innocentium rogant, ut: *Statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ sedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda salute multorum, & quorumdam etiam perversitate corrigenda*. Quare anathematis sententiam in Pelagii Cœlestiique sectatores ferendam esse censent, cum meliora de Pelagio & Cælestio sperarent, quos forte errores retractasse audierant, ut his verbis indicant: *Etiamsi Pelagius Cœlestiusque correcti sunt, vel si ista nun-*

Labb. concil. pag. 1533. tom. 2. Coutan. pag. 868.

quam se sensisse dicunt, posse scilicet homines absque gratia Christi, solis humani arbitrii viribus mandata Dei implere, & parvulos sine baptismate sempiternam salutem posse consequi; *& quaecumque scripta contra eos prolata fuerint, sua esse negabunt, nec est quemadmodum de mendacio convincantur. Generatim tamen quicumque dogmatizat, & affirmat humanam sibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda sufficere posse naturam, & eo modo gratiae Dei, quae Sanctorum evidentius orationibus declaratur, adversarius invenitur; et quicumque negat parvulos per baptismum Christi a perditione liberari, & salutem percipere sempiternam, anathema sit.*

2. Carthaginensi synodo concinit Milevitana hoc eodem anno circa finem Octobris celebrata post synodum Carthaginensem, ut ex his verbis in sua ad Innocentium Pontificem synodica epistola constat. *Haec ad Sanctitatem tuam de concilio Numidiae scripta dereximus, imitantes Carthaginensis provinciae Coepiscopos nostros, quos ad Sedem Apostolicam, quam beatus illustras, de hac causa scripsisse comperimus.* Unus & sexaginta Episcopi ad eam synodum convenere, quorum primus erat Silvanus senex, seu Primas, deinde Valentinus Aurelius, Donatus, Restitutus, Lucianus, Alypius, Augustinus, ceterique, quorum nomina in synodica epistola leguntur; integram tamen causam Apostolicae sedi judicandam finiendamque reliquerunt, contenti ea Innocentio exposuisse, quae ad rem pertinebant; nec sine culpa futuros, si tanto Pontifici, *quae pro Ecclesia suggerenda sunt, tacuerimus, quam ea tu possis vel fastidiose, vel negligenter accipere; quare magnis periculis infirmorum membrorum Christi pastoralem diligentiam quaesumus adhibere digneris &c. Nova quippe haeresis*, subdunt, *& nimium perniciosa tentat assurgere inimicorum gratiae Christi, qui nobis Dominicam etiam orationem impiis disputationibus conantur auferre*; dum sine gratiae adjutorio ad perfectionem justitiae homines pervenire posse, ac parvulos sine gratia baptismatis decedentes vitam aeternam adipisci docebant. Infaustae haeresis auctores Pelagium atque Coelestium fuisse narrant, de quibus ex epistola Carthaginensis synodi plura ad rem pertinentia addiscere eum posse addunt. Utriusque synodi epistolas Julius Episcopus ad Innocentium detulit, per quem eas se accepisse S. Pontifex testatur, earumque saepe Augustinus meminit. *Missae sunt*, inquit, *itaque de hac re ex duobus conciliis Car-*

Synodus Milevitana adversus Pelagianos, & synodi epist. ad Innocentium Papam. *Apud Coutan. pag. 876. Labb. concil. pag. 1546. Apud Coutan. pag. 873.*

Epist. 29. pag. 889.

tha-

JESU CHR. AN. 416. *August. epist. 186. ad Paul.*

thaginensi , & Milevitano relationes ad sedem Apostolicam , antequam gesta ecclesiastica , quibus apud Episcopos provinciæ Palæstinæ Pelagius perhibetur esse purgatus , vel in manus nostras , vel in Africam pervenissent; deinde: *Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium litteras familiares , ubi de ipsa causa aliquanto diutius egimus*.

Epistola quinque Episc. Africæ ad Innocentium. *Coutan. pag. 876.*

3. Præter synodicas litteras , aliam Augustinus suo & aliorum Episcoporum , Aurelii scilicet Carthaginensis , Alypii , Evodii , atque Possidii , ad Innocentium dedit , qua non solum hactenus in causa Pelagii , & Cœlestii gesta refert , sed eorum errores fusius confutat , rogatque Pontificem , ut Pelagium Romam vocet , ac se præsente , qua gratia ad non peccandum justeque vivendum homines adjuvari fateatur , interroget, vel hoc idem cum eo per litteras agendum curet : sanctum etiam Pontificem admonet , audisse nonnullos Romæ etiam Pelagio favere , quem in Oriente ab hæresis labe purgatum fuisse credebant , quare ut ab iis caveret hortatur ; integram tamen causam ejus judicio cognoscendam , finiendamque se se reservasse testantur . De synodis eodem tempore in Africa , ea de re habitis , hæc epistolæ ipsius initio præfantur: *De conciliis duobus Provinciæ Carthaginensis , atque Numidiæ ad tuam sanctitatem a non parvo Episcoporum numero subscriptas litteras misimus contra inimicos gratiæ Christi &c.* & ut rescriptis suis hactenus gesta confirmet , deprecantur . *Non enim rivulum nostrum tuo largo fonti augendo refundimus , sed in hac non parvâ tentatione temporis , unde nos liberet , cui dicimus ne nos inferas in tentationem &c.*

Tres Innocentii epistolæ ad Africanos. *Epist. 29. 30. 31.*

4. His tribus , desinente hoc anno , acceptis epistolis , totidem Januario ineunte Innocentius rescripsit , Carthaginensis scilicet concilii Patribus , Milevitanis , tertiam vero quinque Episcopis Aurelio , Alypio , Augustino , Evodio , Possidio . Tres Innocentii epistolæ sexto Kal. Februarias anni sequentis datæ sunt , cumque una fuerit Episcoporum Africæ scribendi causa , ita unum est , idemque argumentum epistolarum Innocentii , ac illorum sollicitudinem commendat , quod in detegendis confutandisque Pelagianorum erroribus tantam contulerint operam , ut nihil sibi superesse videatur , præceteris vero , quod Romanam ecclesiam consulendam , nova se jam prodente hæresi , censuerint : *In requirendis Dei rebus , quas omni cum sollicitudine decet a sacerdotibus , maxime a vero justoque & catho-*

Romanæ sedis dignitas & auctoritas.

tholico tractari concilio, *antiquæ traditionis exempla servantes*, *& ecclesiasticæ memores disciplinæ*, *vestræ religionis vigorem non minus nunc in consulendo*, *quam antea cum pronuntiaretis*, *vera ratione firmastis*, *qui ad nostrum referendum approbastis esse judicium*, *scientes quid Apostolicæ sedi*, *cum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum*, *debeatur*, *a quo ipse episcopatus & tota auctoritas nominis hujus emersit &c.* *Gratulor igitur carissimi fratres*, subdit, *quod per fratrem & Coepiscopum nostrum Julium litteras ad nos destinastis*, *petentes decernendum a nobis esse*, *quod cunctis prodesset ecclesiis*; ac quantum veræ pietati, catholicæque veritati adversarentur Pelagianorum placita pluribus demonstrat; quare e corpore Ecclesiæ eos, qui talia sapiunt, abjiciendos esse denunciat, quod in epistola altera ad Episcopos Numidiæ iterum urget, ac nominatim Pelagium, & Cœlestium a sua, & catholicæ Ecclesiæ communione exclusos esse testatur, donec resipiscant de laqueis Diaboli, a quo tenebantur captivi. In epistola vero ad quinque Episcopos data, an Romæ essent, qui Pelagio faverent, ut ab iis sibi relatum fuerat, se ignorare fatetur; post auctoris tamen condemnationem, ceteros facile corrigi posse, sive Romæ, aut alibi essent, confidit; Pelagium etiam se gestis Palæstinis purgasse, nullatenus se credere posse addit, cum maxime ejus librum, quem Africani Episcopi una cum epistolis transmiserant, erroribus, blasphæmiisque plenum sibi visum fuisse indicet; quare non opus, nec e re censet esse, Pelagium Romam ad dicendam causam vocare, cum sponte ad se purgandum accedere posset: *Si confidit*, *novitque non nostra dignum esse damnatione*, *quod dicat*, *aut hoc jam totum se refutasse*, *quod dixerat*, *non a nobis accersiri*, *sed ipse debet potius festinare*, *ut possit absolvi*. *Nam si adhuc taliter sentit*, *quando se nostro judicio*, *quibusvis accitus litteris*, *cum sciat damnandum se esse*, *committet*? *Quod si accersendus esset*, *ab iis melius fieret*, *qui magis proximi*, *& non longo terrarum spatio*, *videntur esse disjuncti*; *sed non deerit cura*, *si medicinæ præbeat ille materiam*, *potest enim damnare quæ senserat*, *ac datis litteris erroris sui*, *ut regressum ad nos decet veniam postulare &c.* Hactenus Innocentius in epistola ad Africanos quinque Episcopos, qui eum in causa Pelagii privatim post synodum interpellaverant. Quanti Innocentii epistolas Africani Patres fecerint, ad Paulinum scribens Augustinus testatur his verbis: *Ad omnia nobis ille*

JESU CHR. AN. 416.

Coutan. pag. 888.

Pag. 894. & 898.

Quanti æstimatæ sint Innocentii Papæ epistolæ.

JESU CHR. AN. 416. *ille rescripsit, eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem*. Ad populum vero Hipponensem anno

Epist. 186. Serm. 131. n. 10. sequenti sermonem habens, ob rescripta, seu epistolas ab Innocentio in Africam missas, quibus Pelagius & Cælestius una cum eorum hæresi damnati fuerant, causam Pelagianorum pene finitam fuisse asserere non dubitavit: *Jam enim*, inquit, *de hac causa duo concilia missa sunt ad sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est, utinam aliquando finiatur error*; tantam quippe in quæstionibus fidei dirimendis auctoritatem Apostolicæ sedi tribuebat Augustinus, ut vel uno Innocentii rescripto, Pelagianorum causa, quæ tandiu, tantoque strepitu Orbem pene commoverat, finitam extinctamque censeret, nisi tam obstinatos obcæcatosque propugnatores invenisset. De Africanis synodis; deque relatione ad Innocentium Pontificem, Christianus audiatur poeta in carmine de in-

Prosp. de ingratis cap. 2. gratis, quo cecinit:

Tu causam fidei flagrantius Africa nostra
Exequeris, tecumque suum jungente vigorem
Juris Apostolici solio, fera viscera belli
Conficis, & lato prosternis limite victos.

De duobus vero conciliis ea de re tunc in Africa celebratis subdit:

Convenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoque senum celeberrima cetu
Decernis quod Roma probet, quod Regna sequantur.

Deinde in Aurelii, & Augustini laudem:

An alium in finem posses procedere sanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
Uberiore rigans, nostro lumen dedit ævo.

De Augustino vero paulo post hæc alia addit:

Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto
Insanas pepulere feras, industria major.
Majus opus, totum præstantias imbuit Orbem.
Nam quocumque gradum convertit callidus hostis,

Qua-

Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occursu est præventus, milleviarum
Insidiis aditum non reperientibus ullum.

Post alia:

Istius ore viri fecit Deus, istius ore
Flumina librorum Mundum effluxere per omnem,
Qua mites, humilesque bibunt, campisque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

6. Hæc S. Prosper de S. Augustino, cujus tanta apud Africanos Patres erat opinio, ut eum præceteris utraque synodus ad debellandam Pelagianam hæresim nominatim destinaverit, ut ipse ad populum Hipponensem narrat, quo tempore sibi Eraclium Presbyterum in successorem elegerat: *Placuit*, ait, *mibi & vobis propter curam Scripturarum, quam mibi fratres, & patres mei Coepiscopi duobus conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, ut per quinque dies nemo mibi molestus esset. Gesta confecta sunt, placuit, acclamastis, parvo tempore servatum est circa me, & postea violenter irruptum est, & non permittor ad quod volo vacare; ante meridiem, & post meridiem occupationibus bominum occupor*. Quare populum hortatur, ut imposterum Eraclium presbyterum adeant, ac sibi vacationem donent. Porro quam naviter accurateque impositum sibi ab Episcopis officium Augustinus impleverit, sua ipsius scripta in Pelagianos edita testantur, ut nihil uberius, doctiusque, & elegantius dici potuerit: appareatque, uti a Baronioquoque adnotatum est, cum in aliis scriptis ceteros scriptores Augustinus superaverit, in tractatibus contra Pelagianos se ipsum etiam superavisset.

S. Augustinus ab Africanis Patribus electus ad debellandam Pelag. hæresim. *Acta eccles. seu epist. 213.*

Bar. an. 416. n. 15.

7. In Labbeana conciliorum collectione extat in hanc Milevitanam synodum Præfatio, quam canones viginti septem sequuntur, octo scilicet contra Pelagianos, ceteri de ecclesiastica disciplina editi. At ipsam Præfationem ad aliud concilium pertinere, anni scilicet 402., indicat consulatus duorum fratrum Augustorum Arcadii & Honorii; hinc vel ipse Baronius canones octo adversus Pelagianos editos *ad aliud Milevitanum concilium antea celebratum sub consulatu Arcadii & Honorii* perperam relatos fuisse testatur, quos ad Milevitanam synodum labentis anni

An Milevitani Patres canones contra Pelagianos ediderint. *Labb tom. 2. pag. 1537. Bar. an. 416. n. 10.*

Jesu Chr. an. 416. anni spectare censuit; falso tamen. Nam sicuti Præfatio ibidem Milevitanæ synodo inscripta ad aliud concilium anteacti temporis pertinet, ita canones additi eidem falso inscripti sunt. Milevitanæ vero synodo canones octo adversus Pelagianos nequaquam inscribendos esse, inde patet, quod nullam sententiam synodus protulerit, sed totam causam Innocentio Pontifici judicandam reservaverit, ut ex synodica epistola constat; ceteri vero ad alia Africana concilia pertinent. Itaque primi octo, quibus Pelagiana hæresis configitur, a plenaria synodo Africana, seu Carthaginensi anni 418. Coss. Honorio Aug. XII. & Theodosio VIII. editi sunt, quando Pelagiana hæresis in Africa primum damnata est; sequentes canones, nonum, 10. 11. 12. 16. 17. 18. 19. 20. a Carthaginensi synodo anni 407. Coss. Honorio VII. & Theodosio iterum editi sunt; ceteri vero 21. 22. 24. 25. 26. 27. ad supradictam synodum anni 418. pertinent, qua totidem verbis leguntur; ac merito miratur Norisius, in novissima conciliorum editione Regia Parisiensi ab Harduino vulgata synodo Milevitanæ labentis anni priores adversus Pelagianos canones octo inscriptos fuisse; unde purum, putumque Labbei, Binniique exscriptorem socium eorum Harduinum fuisse, luce clarius probatur. Veterem tamen fuisse eam canonum collectionem sub nomine concilii Milevitani, testatur Turonense concilium secundum circa annum 567. celebratum, quo Milevitani canonis 26. de virgine ante annum vigesimumquintum velanda, cum id necessitas exigat, mentio his verbis occurrit: *Cum etiam id in antiquis Milevitanis canonibus fuerit statutum &c.* Nil tamen inde aliud sequitur, nisi eam canonum collectionem ex pluribus conciliis desumptam, ac Milevitano inscriptam, seculo sexto vulgatam in Galliis fuisse. Alii tamen scriptores Turonensi concilio æquales, ut Ferrandus, eumdem canonem in sua collectione, non Milevitanis Patribus, sed Carthaginensibus recte inscripserunt, de quibus plura alibi videri possunt.

Norif. hist. Pelag. lib. 1. cap. 10.

Norif. hist. Pelag. lib. 1. 10. Pag. not. ad an. 416. Bosnag. ibid.

Theodosii lex contra Paganos, & Parabolanos.

Cod. Theod. de Paganis leg. 22.

Lege 42. de Episc. & clericis.

8. Ne taciti Orientalis Imperii res prætereamus, adnotabimus hoc anno Theodosium septimo idus Decemb. legem contra Paganos vulgasse, qua eos a militia, a judiciis, aut Reipublicæ regimine arcendos esse jubebat. Tertio vero Kal. Octobris ad Monaxium Præfectum Ptætorio rescribens, lege altera Parabolanorum temeritatem frenari, ac numerum minui jussit, eosdemque, ne judiciis publicis, aut spectaculis interes-

tereſſent, prohibuit. Parabolani autem clerici inferioris ordinis erant, qui ægrotantium curam habebant, mortuorum corpora ſepeliebant, prompti propterea in inſerviendis quocumque morbo laborantibus, aut mortuis ſepeliendis, ad omne periculum ſubeundum: quod officium etſi eximiæ charitatis eſſet, tractu tamen temporis eo temeritatis devenerant, ut ſub Epiſcopo militantes, ſæpe Præfectis urbis, aliiſque magiſtratibus negotium faceſſerent, ut anno elapſo Alexandriæ contigiſſe narravimus; quare Oreſtis ea de re ad Theodoſium legationem, & querelas adverſus Cyrillum Alex. huic legi cauſam dediſſe, adnotant eruditi, de quibus plura apud Gothofredum in commentario ad eamdem legem 42. de Epiſcopis & Clericis videri poſſunt. JESU CHR. AN. 417.

JESU CHRISTI AN. 417. ZOSIMI PAPÆ I.
HONORII IMP. 25. ET 23. THEODOSII JUN. 16. ET 10.
COSS. HONORIO AUG. XI. ET FL. CONSTANTIO II.

1. Nuptiis cum Placidia initis conſulatum ſuum nobilitavit Conſtantius. Eam ſæpius, antequam Ataulpho nuberet, concupierat; relictam poſtea, ac Honorio redditam, etſi vehementer ipſa refugeret, Honorius invitam fere Conſtantio copulavit. *Conſtantii nuptiæ cum Placidia. Olymp. apud Phot. pag. 73.*

2. Poſt ſororis nuptias Ravennæ celebratas Romam Honorius *Triumphans ingreditur, præeunte currum ejus Attalo, quem Liparæ vivere juſſit*, ait Proſper in Chronico ad hunc annum; Philoſtorgius vero: *Poſt hæc autem Roma paululum a graviſſimis malis reſpirans, incolis frequentari cœpit, & Imperator cum eo adveniſſet, manu ſimul, & lingua ædificationem urbis comprobavit*. Oroſius etiam capite ultimo hiſtoriæ ſuæ, quam uſque ad hunc annum perduxit, de Attalo ſcribit: *In mari captus, ad Conſtantium Comitem deductus; deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus eſt*. *Honorius Romam triumphans ingreditur. Philoſt. lib. 12. 5.*

3. Ex triumpho, & nuptiis ad funera tranſimus. Longum annorum ſexdecim Pontificatum egregiis geſtis illuſtraverat Innocentius Papa, qui & hoc anno ad Africanos Epiſcopos ſcribens, ob Pelagii & Cœleſtii condemnationem, hactenus præclare geſtis cumulum addiderat; quare clarus meritis ad Cœleſtem gloriam vocatus eſt. De anno Innocentii ultimo erravit Proſper in Chronico, dum anno ſuperiori eum obiiſſe ſcribit, *Innocentii Papæ obitus.*

V 2 cujus

[illegible] extant epistolæ ad Africanos Episcopos datæ sexto Kal. Februarii hujusce anni Coss. Honorio Aug. XI. & Constantio II. ut anno proximo diximus; quare Marcellinus sub hisce Coss. Zosimum [illegible] octavum Romanæ sedis Antistitem ordinatum fuisse verissime scribit, cumque Innocentius Januario ineunte ad Africanos epistolas dederit, Zosimus vero ejus successor Aprile ineunte ad Episcopos Galliæ scripsisse constet, hoc sequitur, eo temporis intervallo Innocentium occubuisse; ac tota errarunt via, qui alio tempore eum obiisse scripserunt, scilicet Kal. Augusti, Julii die 28., ut Baronius, librum Pontificalis & Martyrologium Rom. secutus, aut Bollandus die 21. Decemb. nonnullorum Martyrologiorum auctoritate inductus, quibus sane præferimus Bedæ, Adonis, & Usuardi Martyrologia, quibus die duodecima Martii Innocentii obitus assignatur. Certior adhuc res redditur ex testimonio Paschasini Lilybetani Siciliæ Episcopi in epistola ad Leonem, qua narrat, ineunte Paschate labentis anni, Zosimum Innocentio jam successisse: *Tempore piæ recordationis Domini Præcessoris Sanctitatis vestræ Zosimi, anno Coss. Honorii Aug. XI. & Constantii II., cum declararetur ne X. Kal. Maii die Pascha teneretur, observatum est VIII. die Kal. April.* Si ergo Paschatis tempore Pontificatum gerebat Zosimus, nec 28. Julii, multo minus 21. Decemb. obiit Innocentius, ut pluribus eruditi viri demonstrarunt.

4. Antequam ad Zosimum Innocentii successorem transeamus, de ceteris Innocentii epistolis, quæ certam temporis notam non habent, nonnulla sunt adnotanda; quarum prima Probo inscripta est, qua matrimonium post primæ uxoris captivitatem, a [illegible] celebratum, nullum esse declarat: *Qua-[illegible] illud esse conjugium, quod [illegible] secun-[illegible] nullo pacto [illegible]*. [illegible] ad Felicem Nucerinum Episco-[illegible] qua in dubiis [illegible] varias [illegible]

[illegible]

militaverant, qui causas egerant aut administraverant, antequam rationes reddidissent. Curiales etiam, quia sæpe ad curiam revocantur, passim non esse ordinandos admonet, ne propter eos Ecclesia tribulationem patiatur; laici vero, qui uxorem habentes baptizati sunt, si talem post baptismum duxerint vitam, ut ab uxoribus sejuncti, aut cum clericis, aut in monasteriis cœlibem vitam duxerint, hujuscemodi ad clericatus sortem assumi nil obstare ait, dummodo tempora constituta serventur, nec cito Lector, Acolythus, Diaconus, aut Sacerdos ordinetur, sed in minoribus ordinibus diu vita eorum pariter, & obsequia probentur.

5. Epistola altera ad Maximum & Severum, Bruttiorum Episcopos, qui filios in Sacerdotio genuerant, a Sacerdotali ministerio arcendos esse jubet, quod vivendo illicite polluerant, ac Episcopos hæc dissimulasse miratur; tum sequenti epistola Agapito, Macedonio, Mariano Apuliæ Episcopis, eos, qui publicam pœnitentiam egerint, juxta Nicænum canonem ab omni etiam infimo clericatus ordine alienos esse declarat. Florentinum etiam Tiburtinum Episcopum, quod Nomentanam sive Feliciensem Parœciam, quæ ad Ursi jurisdictionem spectabat, occupasset, ibidemque eo inconsulto divina celebraverit mysteria, ne quid inposterum tale præsumat, hortatur; quod si causæ suæ justitiæ confidebat, eum post venerabiles Paschæ dies Romam adesse jubet, ut utriusque probationibus expensis, *quid antiquitas, aut veritas habeat, requiramus*, ait S. Pontifex. Tandem Laurentium Seniensem Episcopum epistola ultima admonet, ne ultra patiatur hæresis Photinianæ sectatores, non solum in sua parœcia versari, sed quod pejus est, non sine fidelium scandalo, conventicula celebrare; quare *tuum est*, inquit Pontifex, *quæ præcepta sunt, non segnius agere, ne plebem tibi creditam dissimulatione deperdas, & incipias Deo de perditis reddere rationem*. Hactenus Innocentii epistolæ, quem plures alias scripsisse scimus, etsi non extent, in causa præcipue Joannis Chrysostomi ad Theophylum, ac ad Orientales, aliosque Orbis Episcopos, de quibus plura apud Coutantium videri possunt. Hoc unum adnotasse sufficiet, Sanctum Pontificem, non solum fidei integritati, sed etiam ut ecclesiastica disciplina sarcta tectaque servaretur, impense diligenterque toto Pontificatus sui tempore, annorum fere sexdecim, curasse.

Epist. ad Episc. Bruttios.

Epist. ad Florentinum Tiburi Episc.

Coutan. pag. 920.

6. Innocentio successit Zosimus natione Græcus Abrahami

Zosimus Rom. Pontifex ordinatur.

Jesu Chr. An. 417.

hami filius, ait Anastasius, & quidem post dies sex ab decessoris obitu ordinatus, propterea die decimoctava Martii, quæ in dominicam eo anno incidit, cum vero Paschali tempore Romanum egisse Pontificem, supra vidimus; die autem 22. Martii epistolas ad Galliæ Episcopos dedit undecimo Kal. Aprilis Honorio Aug. XI. & Constantio II. Quot annis in Pontificatu vixerit, etsi diffideant auctores, cum annum unum menses duos dies undecim eum in Pontificatu vixisse scribat Pontificale Damasi, Marcellinus vero in chronico, *vixit annis tribus*, Prosperi tamen chronologia ceteris verior videtur. *Rom. ecclesiæ Pontificatum 39. suscepit Zosimus, anno uno mensibus novem dies novem*; quare die 26. Decembris anni proximi 418. vivere desiit, quod & confirmat relatio Symmachi Urbis Præfecti ad Honorium Augustum anno sequenti, quarto Kal. Januarii data, qua de ejus successore agitur, ut ibidem dicturi sumus.

Quanto tempore in Pontificatu vixerit.

Pelagii epist. ad Innocentium datæ, Zosimo redditæ.

7. Ad Zosimi gesta transimus, cujus Pontificatus etsi brevis fuerit, ac biennio minor, ob res tamen in Pelagianorum causa gestas illustris fuit. Singula quo ordine facta sunt, summatim saltem recensebimus, atque inprimis, cum se undique diffamatum esse Pelagius sciret, vulgatasque per Orbem tum Afrorum Episcoporum, cum Innocentii adversus eum epistolas, quibus Pelagiani errores condemnabantur, ut infamiæ notam quacumque posset arte repelleret, libellum fidei suæ una cum litteris ad Innocentium, quem vivere adhuc credebat, misit, iisque se, suosque ab erroribus adscriptis purgare conabatur. Zosimo autem successori libellus Pelagii, ac litteræ sunt redditæ. Libellus fidei a Pelagio oblatus, & Baronianis in annalibus insertus, integram sane, illibatamque de Trinitatis mysterio, deque Filii Dei incarnatione, de resurrectione carnis fidem continet, eos quoque anathematizans, qui animas, antequam in corpora mittantur, in Cœlo peccasse, cum Origenistis ejebant, aut qui nuptias cum Manichæis, aut Cataphrygibus condemnabant, aut eos, qui aliquid impossibile a Deo hominibus præcipi, aut Dei mandata, non a singulis, sed in commune tantum possibilia observatu esse dicebant. Jovinianum præterea meritorum differentiam in futuro seculo auferentem eodem anathemate percellit. De libero autem arbitrio, deque gratiæ necessitate, unde per Orbem aut hæreticus habebatur, aut gravi saltem laborabat suspicione, paucis, iisque ambiguis ver-

Apud August. tom. 10. in append. pag. 96. Bar. 417. n. 31. ad 37.

verbis sensus suos ita inclusit, ut erroris argui facile non posset; hinc ut adnotavit Augustinus, *ab unitate Trinitatis usque ad carnis resurrectionem*, in quibus nulla cum eo quæstio erat, plenissime satisfecit, de baptismate autem parvulorum hæc tantum addidit: *Baptisma unum tenemus, quod iisdem sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in majoribus, asserimus esse celebrandum*; de libero arbitrio, hæc addebat: *Liberum sic esse confitemur arbitrium, ut dicamus nos semper Dei indigere auxilio; & tam illos, qui cum Manichæis dicunt hominem peccatum vitare non posse, quam illos, qui cum Joviniano asserunt hominem non posse peccare, uterque enim tollit libertatem arbitrii. Nos vero dicimus, hominem semper & peccare, & non peccare posse, ut semper nos liberi confiteamur esse arbitrii. Hæc est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus, & tenemus, in qua si minus perite, aut parum caute aliquid forte positum est; emendari cupimus a te, qui Petri & fidem & sedem tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur; quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non catholicum, non me hæreticum comprobabit.*

Aug. de gratia Christi cap. 32.

8. Hactenus fidei libellus Pelagii, Innocentio destinatus, sed Zosimo redditus; quo ut facilius incautos falleret, & hæresis suspicionem propulsaret, non solum obscuris verbis de peccato originali, de gratiæ necessitate ad servanda mandata, sententiam obvolvit, sed etiam in fine addidit, se cuncta, si quid minus saperet, Apostolicæ sedis judicio submittere, ejusque sententiam se in omnibus sequi paratum, qua contestatione se quidem hæreticum esse non posse docebat, ac accusatorum suorum ora obstruebat, sicque astutus homo ovina indutus pelle, tanquam catholicus ab ipso Pontifice habitus est; citissime tamen impostoris arte detecta, omne consilium ejus evanuit, ut ex dicendis constabit. *In litteris præterea, quas*, libello adjunctas, cujus fragmenta tantum apud S. Augustinum supersunt, *Romam misit ad Beatæ memoriæ Papam Innocentium, & quoniam in corpore eum non invenerunt, Sancto Papæ Zosimo datæ sunt, & ad me directæ*, ait Augustinus. Iis porro se injuria infamari conquerebatur, quod parvulis sine baptismate Regna Cœlorum promitteret, ac homines sine divino auxilio peccata vitare posse diceret, cumque alia ad conflandam adversariis suis invi-

Pelagius catholicam fidem simulans a Zosimo Papa absolvitur.

Aug. de peccato orig. n. 19. 20.

Aug. de gratia Christi cap. 30.

Jesu Chr. an. 417. Cap. 31.

invidiam addidisset, tandem subdit: *Ecce apud Beatitudinem tuam epistola ista me purget, in qua pure atque simpliciter ad peccandum, & ad non peccandum integrum liberum arbitrium habere nos dicimus, quod in omnibus bonis operibus divino adjuvatur semper auxilio*, ac multa de naturali possibilitate ad peccandum, & non peccandum addit; opuscula etiam hactenus a se edita adversariis suis objiciens, epistolam scilicet tercentorum versuum ad Paulinum Nolanum, & ad Sanctum Constantium Episcopum, ac eam, quam ad virginem Demetriadem in Oriente conscripserat: *Legant etiam recens meum opusculum, quod pro libero nuper arbitrio edere compulsi sumus, & agnoscent quam inique nos negatione gratiæ infamare gestierint, qui per totum pene ipsius textum operis perfecte, atque integre, & liberum confitemur arbitrium & gratiam*, quod in aliis quoque epistolis se fecisse addidit; irrito tamen conatu inde Apologiam fidei suæ texere aggressus est, cum ea opuscula præcipue Pelagiana fuligine undique asperfa sint, ut pluribus prosequitur Augustinus libro de gratia Christi, anno sequenti 418. edito.

August. ut sup. cap. 35. 36 37. 41.

Praylii Hierosolym. Episc. epist. ad Zosimum.

Joannis Hierosolym. Episc. obitus, cui Praylus succedit.

9. Causam Pelagii apud Zosimum Praylii Hierosolymorum Episcopi litteræ commendatitiæ adjuvarunt, qui cum anno proximo 416. Joanni successisset, ad Zosimum scribens, Pelagii causam personamque commendavit, quem in Hierosolymitana synodo sub antecessore suo Joanne absolutum fuisse sciebat. Unde Zosimus in epistola ad Aurelium Carthaginensem, ceterosque Africanos Episcopos, de Praylii epistolis: *Ecce epistolam*, inquit, *Hierosolymitani Episcopi Praylii, qui in locum quondam Sancti Joannis Episcopus est ordinatus, accepimus, qui causæ Pelagii enixius adstipulator intervenit*. Fraudibus tamen, & subdola fidei confessione a Pelagio oblata, deceptum fuisse Praylium, ut ea in ejus gratiam Zosimo scriberet, inde facile patet, quod detecta postmodum Pelagianæ doctrinæ perversitate, Pelagium Hierosolymorum confiniis exturbavit, ac alteris litteris Romam missis, post Zosimi obitum, idem Praylius, quæ in Pelagii gratiam scripserat, retractavit, ut auctor est Marius Mercator, de quibus suo loco inferius. Triginta porro annos eam sedem tenuerat Joannes, non vero sexdecim, ut in Nicephori chronico legitur, ubi & Praylii nomen in Paulinum mutatum est. De Praylio Joannis successore audiatur Theodoretus: *Post Joannem illum admirabilem mortuum, Praylius, qui nomini suo pulchre respondebat, illius ecclesiæ regimen suscepit*.

Coutan. pag. 949.

10. Nunc

10. Nunc cetera Pelagianorum gesta prosequimur, adnotantes Cœlestinm, oblato fidei suæ libello, ac viva voce, cum Romæ eo tempore adesset, apud Zosimum Papam ab hæresis suspicione sese liberasse; quod etiam Pelagius litteris suis Zosimo testatus est. Unde idem Pontifex ad Africanos scribebat: *Postquam a nobis Cælestius Presbyter auditus est, & quid de fide sentiret evidenter expressit, eademque, quæ in libello extulerat, repetitis crebro professionibus roboravit, . . . ecce epistolam Hierosolymitani Episcopi Praylii, ... litteras quoque suas idem Pelagius purgationem continentes abundantissime misit*; quibus constat Zosimum primum Cœlestii præsentis, deinde Pelagii absentis causam retractasse. Cum itaque Cœlestius Carthaginensi synodo anni 412. damnatus ad Romanam sedem appellasset, ne ab Innocentio Pontifice condemnaretur, *appellatione neglecta*, ut ait Marius, *Ephesum contendit*, ubi per obreptionem Presbyter ordinatus fuit, post aliquot vero annos CPolim perrexit, at Attici Episcopi cura, tanquam hæreticus ex prædicta urbe ejectus est, datis etiam litteris super ejus nomine in Asiam, & Thessalonicam, & Carthaginem, ad Episcopos missis, *quarum exemplaria proferre parati sumus*, ait Marius Mercator; cum autem undique tanquam monstrum, & sub ovina pelle lupus ejiceretur Cœlestius, post Innocentii obitum, multa cum festinatione ad Zosimum perrexit, a quo interrogatus, an illa capitula, de quibus apud Carthaginem fuerat accusatus, condemnaret, cum id se facturum promisisset, nonnulla humanitate dignus est habitus, & *sic epistolam* Zosimi *benignitatis plenam ad Afros Episcopos meruit, qua ille abusus est, vel adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem*, ait Mercator.

Jesu Chr. An. 417. Cœlestius Zosimum adit, cui fidei suæ rationem reddit.

Coutan. ut sup.

Apud Garner. pag. 7.

11. Quam cum Cœlestio agendi rationem inierit Zosimus, in epistola ad Africanos Episcopos narrat, qua post præfationem, Cœlestium Apostolicæ sedi se exhibuisse, ait, ut quæ adversus eum vulgata fuerant, dilueret; quare subdit: *Et licet multæ occupationes majoribus vinculis ecclesiasticorum negotiorum curam nostram sollicitudinemque distraherent: tamen ne fraternitatis vestræ adventu ac discussione prædicti diutius penderet exspectatio, posthabitis omnibus, die cognitionis resedimus in Sancti Clementis basilica, &c. Omnia igitur, quæ prius fuerant acta, discussimus, sicut gestorum huic epistolæ cohærentium instructione discetis; & intromisso Cælestio, libellum*

Cœlestius a Zosimo in ecclesia S. Clementis exceptus.

Coutan. pag. 945.

 ejus

JESU CHR. AN. 417. *ejus, quem dederat, fecimus recitari: nec hoc contenti, utrum hæc, quæ scripsisset, corde loqueretur, an labiis, sæpenumero exploravimus; cum de occultis animorum solius Dei nostri posfit esse judicium, cui non tantum cogitata, sed cogitanda etiam præsto sunt. Quid voces ejus contineant, compendiosius duximus a Sanctitate vestra legendo cognosci*; deinde addit mirari se, quod cum præsentem Cœlestium in concilio Carthaginensi habuissent, fidei suæ se rationem reddere paratum, litteris Herotis, & Lazari Galliarum Episcoporum, qui Cœlestio vix cogniti erant, fidem præstiterint; quos *inobservatis ordinationibus, plebe cleroque contradicente, ignotos alienigenas intra Gallias Sacerdotia vindicasse, quibus se ipsi propria abdicavere sententia*; quos ideo *nos quoque*, subdit Zosimus, *sacerdotali loco, & omni communione submovimus*; quare præjudicatam nimis fuisse in Cœlestium latam sententiam, ait, utpote adversus eum, *qui se præsens tuetur, qui exponit fidem, qui provocat accusantem*:ac propterea hanc inpræsens sententiam tulitZosimus,ut in suspenso cuncta essent, donec infra bimestre Cœlestii accusatores hæresis eum aut convincerent coram Apostolica sede, aut ab eadem absolutum scirent; hæc Zosimus. Partem libelli a Cœlestio Zosimo Pontifici oblati exhibet Augustinus in libro de peccato orig. cap. 5. 6. 7. & 13. cetera periisse quamplurimi censent; partem tamen reliquam ab Augustino in sermone 190. de tempore insertam esse, Coutantius pag. 986., & Garnerius in Mar. Mercat. pag. 313. dissert. 5. adnotarunt, ac vix quidquam libelli ejusdem desiderandum superest, ut ibidem videre est.

Zosimi epist. adEpisc.Africæ. *Coutan. pag. 949.*

12. Alteram hoc anno Zosimus Papa ad Africanos Episcopos in Pelagii causa epistolam dedit, undecimo Kal. Octob. qua se litteras a Pelagio accepisse narrat, *in quibus purgationem abundantissime misit, & professionis suæ fidem, quid sequeretur, quidve damnaret, sine aliquo fuco, ut cessarent totius interpretationis insidiæ,cumulavit*; quæ dum legerentur, vix a lacrymis sanctissimi viri audientes temperarunt, cogitantes absolutæ fidei viros *infamari potuisse*, cum locus non esset, *in quo Dei gratia, vel adjutorium prætermissum sit &c.*In Herotem deinde, & Lazarum Galliæ Episcopos, ac Pelagii accusatores multa congerit, quos Apostolicæ sedis auctoritate ab omni ecclesiastica communione submotos fuisse ait, ac de Lazaro Aquarum Sextium Antistite nominatim hæc adnotat: *Vetus Lazaro consuetudo est innocentiam criminandi. Per multa concilia*

cilia in sanctum Britium Coepiscopum nostrum Turonicæ civitatis diabolicus accusator inventus est . A Proculo Massiliensi in synodo Taurini oppidi sententiam calumniatoris excepit. Ab eodem Proculo fit post multos annos Sacerdos , tyrannici judicii defensor civitatis Aquensium: cum contrairent addicta, in ipsum penetrale & sacerdotale solium sanguine innocentis pene respersum irrupit. Stetitque in eo hactenus umbra Sacerdotii , donec in tyranno imago staret Imperii : quo loco post internecionem patroni sponte se exuit, & propria cessione damnavit. Quæ porro Lazari fuerit culpa , ut Zosimi indignationem promereretur, non dissimulavit S. Pontifex , cui duo præcipue objecit : primum quod Britium Episcopum Turonensem, ac S. Martini successorem calumniaverit; unde a Proculo Massiliensi accusatus in synodo Taurinensi, sententiam calumniatoris exceperat; alterum vero, quod tyranni partibus aliquando studuerit. *Hinc tyrannici judicii defensor civitatis Aquensium dictus est*: Is tyrannus, cui Lazarus faverat , Constantinus fuerat , qui Galliarum partem occupaverat , ac anno 411. interfectus fuerat , ut suo loco diximus , quo sublato , ne quid gravius ab Honorio pateretur , sponte se Aquensium Episcopatu exuit. Idem Herotis Arelatensis Episcopi crimen fuit ; unde subdit Zosimus: *De Herote omnia similia* , idest *tyrannus patronus* , (Constantinus scilicet ,) *cædes*, *turbæ*, *Presbyterorum contradicentium vincula* , & *custodiæ* , & *totius civitatis addictio* , *similis pœnitentia de abdicatione Sacerdotii* . Quem Arelatenses post Constantini interitum, ut Honorio Imp. rem gratam facerent, sede & urbe ejecerunt, ut Prosper narrat in Chronico ad annum 412. *Eodem tempore Heros vir sanctus , & Beati Martini discipulus , cum Arelatensi oppido præsideret, a populo ejusdem civitatis, insons , & nullis insimulationibus noxius pulsus est . Inque ejus locum Patroclus ordinatur, amicus & familiaris Constantii Magistri militum, cujus per ipsum gratia quærebatur . Euque res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum materia fuit*. Hinc a Patroclo , qui in Herotis locum successerat, inflammatum fuisse Zosimum , ut in Lazarum & Herotem acrius succenseret , vix est dubitandum , atque Zosimi in Patrocli gratiam gesta sequentibus annis satis confirmant . Interea Heros & Lazarus sedibus suis ejecti, ut Honorii Imp. iram declinarent , in Palæstinam transierunt, quo cum essent Pelagii accusatores effecti sunt , quare subdit

JESU CHR. AN. 417.

Jesu Chr. an. 417. Zosimus mirum non esse eos, qui in fratres & Coepiscopos tanta machinati erant, laicum quoque hominem, fide ft Pelagium calumniasse, quem una cum Cœlestio apud Apostolicam sedem fidei suæ, scriptis, & voce rationem reddidisse addit; sed *ubi Heros, ubi Lazarus, ubi illi adolescentes Timasius & Jacobus*, Pelagii Cœlestiique accusatores? Herotem deinde, & Lazarum redarguit, quod cum de ambiendo Episcopatu ageretur, terram & mare lustraverint, in Africam scilicet navigando; ut vero innocentes calumnia percellerent, litteris usi sint, ac Pelagii præsentiam declinaverint; atque apud Africanos Episcopos potius, quam apud sedem Apostolicam eam causam detulerint: *Misimus igitur*, concludit Zosimus, *ad dilectionem vestram exemplaria scripturarum, quas Pelagius misit, quarum lectionem non ambigimus parituram esse vobis in Domino de absoluta ejus fide lætitiam, data undecimo Kal. Octob.* labentis anni: sed de Zosimi epistolis ad Aurelium, aliosque Africæ Episcopos hactenus.

Qua ratione Zosimus excusari possit. Facund. lib. 7. cap. 3.

13. His duabus ad Africanos Episcopos datis litteris, aliqualem nomini suo credulitatis labem inussisse Zosimum negari non potest, in quam rem Facundus ajebat: *Invenient postremo B. Zosimum Apostolicæ sedis Antistitem, contra S. Innocentii decessoris sui sententiam, qui primus Pelagianam hæresim condemnavit, fidem ipsius Pelagii, ejus complicis Cœlestii, quem in ecclesia Carthaginensi convictum, atque appellantem ad Apostolicam sedem, & ipse gestis discusserat, tanquam veram & Catholicam laudantem, insuper etiam Africanos culpantem Episcopos, quod ab illis hæretici crederentur*; atque hæc clarius adhuc ex ipsiusmet Zosimi epistolis patent. Quin tamen inde ea Pontifici confletur invidia, quantam nonnulli exagerare solent, nec necessitas exigit, nec æquitas suadet, a veteratoribus quidem Pelagio & Cœlestio, eum deceptum fuisse *fatentur illi, qui Pontificiam Majestatem adorant, & colunt*, ait Basnagius, idest Catholici, quos insulse tanquam adoratores & cultores Majestatis Pontificiæ appellat, eo quod eam Rom. Pontifici reverentiam, ac obedientiam præstent, Christi Vicario Petrique successori, ac totius Ecclesiæ Primati ac magistro debitam. Deceptum tamen ab hæreticis Zosimum fuisse tantummodo Basnagio non est satis. *Negligentiam Zosimi non accusare non possumus*, addit, *qui hæreticum libellum, catholicum esse pronunciavit, dum docet ex cathedra... Neque culpæ immune esse*

Basnag. an. 417. n. 10.

esse putamus praeceps de Pelagio judicium. Frustra tamen tantos adversus Zosimum rumores excitat, ut Pontificiæ majestatis adoratores, & falsum ex cathedra judicium, in scenam proferat, cum vel ipsa rerum gestarum series, vix quidquam peccasse Zosimum, doceat, etsi faciles Pelagio ac Cœlestio aures præbuerit. Quam levissimam culpam, si ita loqui fas est, paulo post, altera ab Africanis Episcopis accepta gestorum relatione, tam cito emendavit, ut inter Pelagianæ hæresis impugnatores, acerrimus fuerit, ut ex dicendis infra constabit.

Jesu Chr. an. 417.

Zosimi Pontificis gesta, & fama vindicantur. *Norif. hist. Pelag. cap.* 12. *Garmer. pag.* 13. *Nat Alex. dissert.* 3. *in sequint.*

14. Interea ne Apologiam pro Zosimi fide texendo, actum ab eruditissimis viris agamus, adnotare sufficiet Zosimum insontes ideo Pelagium atque Cœlestium declarasse, quia cum a Carthaginensi concilio anni 412. a quo damnati fuerant, ad Apostolicam sedem appellassent, ejus judicio Pelagius quidem absens epistolis suis, Cœlestius vero coram se sistitit, fideique suæ rationem subdola professione fidei reddiderunt. Quo factum est, ut tanquam catholici in communionem reciperentur, quod etiam Innocentius Zosimi præcessor, qui eos damnaverat, post errorum retractationem promiserat his verbis: *Si unquam sani deposito pravi dogmatis errore resipuissent, damnassentque ea, quorum se ipsi prævaricatione damnarunt, eis medicinam solitam, idest receptaculum suum ab ecclesia non negari, ne dum eos redeuntes forsitan prohibemus, vere extra ovile remanentes, expectantis hostis rabidis faucibus glutiantur*; quare dum eos palinodiam offerentes Zosimus catholicos declaravit, atque ecclesiasticæ communionis dignos censuit, ejusdem Innocentii judicium confirmavit, atque eos Innocentii sententiæ subscripsisse, ac ea, quæ ab eodem Pontifice damnata fuerant, condemnasse narrat Augustinus; nam Cœlestius inter cetera, libello suo hæc inseruerat: *Si forte ut hominibus quispiam ignorantiæ error obrepserit, vestra sententia corrigatur*. Pelagius vero eadem testatus, hæc litteris suis addiderat: *Si minus perite aut parum caute aliquid forte positum est, emendari cupimus a te, qui Petri fidem, & sedem tenes*; quare ambo his verbis, se ea retractare, quæ hactenus docuerant, ac Innocentii Pontificis sententiæ subscribere testati sunt, *quod catholicæ mentis est*, ait idem Augustinus, *si qua forte aliter sapit, quam veritas exigit, non ea certissime definire, sed detecta, ac demonstrata respuere*. Neque tamen generali hac, ut dixerim, retractatione accepta, Cœlestium continuo dimisit Zosimus, sed ut nomi-

Apud Coustan. pag. 899.

August. de peccato Orig. cap. 6.

August. lib. 2. *ad Bonif. cap.* 3. & 4.

JESU CHR. AN. 417. nominatim etiam hæresim suam ejuraret, & Innocentii prædecessoris sui decreta amplecteretur, exegit: *Cælestii praloquutionem Venerabilis Papa Zosimus tenens, egit cum homine, quem falsæ doctrinæ ventus inflaverat, ut ea, quæ illi a Paulino Diacono fuerant objecta*, anno 412. coram Aurelio in Concilio Carthaginensi, *damnaret, atque ut sedis Apostolicæ litteris, quæ a sanctæ memoriæ suo præcessore manaverant, præberet assensum; at ille noluit quidem Diaconi objecta damnare, sed B. Innocentii Papæ litteris non est ausus obsistere, imo se omnia, quæ sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit*. Pressius adhuc Cœlestium strinxit Zosimus his verbis: *Illa omnia damnas, quæ jactata sunt de nomine tuo*, cui Cœlestius: *Damno secundum sententiam beatæ memoriæ præcessoris tui Innocentii*, quam epistolis suis ad Africanos Episcopos datis declaraverat; hinc Pontifex, eodem Augustino teste: *Cognovisti quales litteras dederit sedes Apostolica ad Fratres & Coepiscopos Africanæ Provinciæ*, quæ sane plenissimam Zosimi Pontificis apologiam continent, neque his obstat, quod Cœlestii libellum Zosimus probasse visus sit, quo etsi parvulos baptizari in remissionem peccatorum fassus est, negavit tamen eos habere originale peccatum, ut narrat Augustinus; nam non verba libelli, aut sententiam probavit Zosimus; quin hæc eum retractasse censuit, dum se eam fidem amplecti testatus est, quam sedes Apostolica prædicaret, *& litteris Innocentii Papæ, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit*, quare ad rem adnotat Augustinus: *Voluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est &c. & propterea libellus ejus catholicus dictus est, quia & hoc catholicæ mentis erat, si qua forte aliter sapit, quam veritas exigit, non ea certissime definisse, sed detecta ac demonstrata respuere*, ait Augustinus, qui etiam in libro de peccato Originali, & in libris ad Bonifacium ad Zosimi excusationem, quin etiam ad defensionem multa affert; inter cetera cum Julianus Apostolicam incusaret sedem, quod adstruendo Originali peccato, a sententia Zosimi recessisset. *Quænam tandem epistola venerandæ memoriæ Papæ Zosimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præceperit credi oportere sine ullo vitio peccati originalis hominem nasci? nusquam prorsus hæc dixit, nusquam omnino conscripsit*. His adde tunc Zosimum in causa Pelagii & Cælestii definitivam nequaquam protulisse sententiam, quam altero reservavit concilio post duos menses, coram eo-

De pecc. Orig. cap. 6.

Ut sup. cap. 7. August. ad Bonif. lib. 2. cap. 4.

August. de peccat. orig. cap. 6. 33.

Et lib. 2. ad Bonif. cap. 3.

Lib. 2. ad Bonif. cap. 3.

rum

rum accusatoribus celebrando; quos ea de causa, ut infra bimestre adessent, vocavit: *Unde in praesenti causa*, ajebat in prima ad Africanos Episcopos epistola, *nihil praecox, immaturumque censuimus. Quare intra secundum mensem, aut veniant, qui praesentem redarguant aliter sentire, quam libellis, & professione contexuit, aut nihil post haec tam aperta & manifesta, quae protulit, dubii sanctitas vestra resedisse cognoscat.* Quae etsi de Pelagio tantum sint dicta, ad Caelestii quoque causam pertinere facile quisque intelligit, cum utriusque eadem mens, & causa esset; hinc factum, ut cum Zosimus alias ab Africanis Episcopis litteras accepisset, quibus de Pelagii Coelestiique perfidia plenius instruebatur, ac Coelestius causae suae diffidens, Roma excessisset, eosdem damnaverit Zosimus, ut anno sequenti videbimus.

JESU CHR. AN. 417. Coutan. pag. 941.

15. Pontificatus sui initio novis privilegiis Arelatensem ecclesiam Zosimus illustravit, data ad Episcopos Galliae epistola, qua inter cetera jusserat, ut Episcopi vel clerici cujuscumque ordinis & dignitatis, ex quacumque Galliarum parte, aut ad urbem, aut alibi profecturi essent, ab Arelatensi Episcopo formatas litteras, seu communicatorias acciperent, ut Arelatensis Episcopus per Viennensem provinciam, & utramque Narbonensem, solus Episcopos ordinaret, ut Parochiae quaedam Arelatensi Dioecesi restituerentur. Haec autem Arelatensi ecclesiae idcirco esse attribuenda Zosimus praeceperat, tum ut vetus privilegium Arelatensis ecclesiae servaret, *ad quam primum ex hac sede Trophimus summus Antistes, ex cujus fonte totae Galliae fidei rivulos acceperunt, directus est, idcirco quascumque paraecias in quibuslibet territoriis, etiam extra provincias suas, ut antiquitus habuit, intemerata auctoritate possideat, ad cujus notitiam, si quid illic negotiorum emerserit, referri censemus, nisi magnitudo causae etiam nostrum requirat examen.* Formatarum tamen privilegium, utpote Metropolitanis ceteris inusitatum, *Patroclo fratri, & Coepiscopo nostro, meritorum ejus contemplatione concessimus*, ait Zosimus, cujus epistola XI. Kal. April. Honorio XI. & Constantio II. Coss. inscripta legitur, idest hoc anno.

Zosimi epist. ad Episc. Galliae, de privilegiis Arelatensis Episc. *Apud Coutan. pag. 935.*

16. Haec privilegia Patroclo Arelatensi Episcopo collata in causa fuerunt, ut non multo post variae inter Gallicanos Episcopos exorirentur quaestiones, ac praecipue inter Viennensem, & Arelatensem Episcopum De Galliarum primatu, quam Taurinen-

Aliae in eamdem rem Zosimi epistolae.

JESU CHR. AN. 417.

rinense concilium non multo ante sopiendam censuerat ; Primatum ei tribuens, qui probasset suam civitatem esse Metropolim. Taurinense concilium exceperant turbulentissima tempora, quibus ob Maximi, & Constantini rebellionem Galliarum pars maxima a Romanis defecerat. Cum vero post Constantini interitum, ad Valentiniani Imperium rediissent Galliæ, de Primatu quæstio iterum exorta est, quam pro summa, qua pollebat auctoritate, Zosimus finiendam censuit, Arelatensi Episcopo Primatum in ceteras provincias tribuens, quod jure an injuria statuerit, alii viderint: certe S. Leo, aliique Pontifices tantam Arelatensium Episcoporum auctoritatem imminutam voluerunt, ac Viennensi potius Episcopo Narbonenses provincias subesse statuerunt, ut infra adnotaturi sumus. Pro aris quidem ac focis Zosimi decreta tuetur Quesnellus in dissertatione quinta ad opera S. Leonis, qua Hilarii Arelatensis Episcopi apologiam texit; at Zosimo Patroclum imposuisse, ut sibi Primatum, inauditaque privilegia tribueret, eruditorum plurimi censent. Inter eos pluribus rem persequitur novissimus S. Leonis editor Ballerinus Veronensis, in notis & observationibus ad supracitatam Quesnelli dissertationem, nec mirum hæc a Zosimo per subreptionem obtinuisse Patroclum, quem etiam in Herotem & Lazarum Galliarum Episcopos infensissimum reddidisse ejusdem Zosimi litteræ supracitatæ testantur.

S. Leonis op. tom. 2. pag. 998.

Zosimi epistolæ ad Episc. Gall. Hisp. & Africæ. *Coutan. pag. 955.*

17. Epistola autem altera universis per Africam, per Gallias, per Hispanias Episcopis data, Ursum & Tuentium Episcopos illegitime ordinatos, ecclesiastica communione exclusos fuisse admonet, quibus cum multa objiciat, hæc potissimum commemorat, *improborum* scilicet, *& damnatorum ordinatio, prætermissio Metropolitani*, injussu scilicet Patrocli Arelatensis Episcopi, & Metropolitani peracta, ac inconsultis comprovincialibus Sacerdotibus, insuper alienorum locorum impudentissima usurpatio; atque Lazari in concilio olim Taurinensi ob calumniam Brittio Turonensi Episcopo impactam damnati in eorum ordinatione sociato, quibus cum cuncta deessent, etiam legitimus ordinationibus celebrandis dies defuit. Tuentio vero præter corruptos mores, Priscillianam etiam hæresim objicit Zosimus: *Qua de re*, subdit, *ad sanctitatem vestram, & per totum, ubicumque, & in quacumque terrarum sonus catholicæ religionis exiit, scripta direximus, fratres carissimi, ne Tuentium, & Ursum in communione ecclesiæ in quocumque gradu, a qua in totum*

totum anathematizati sunt, suscipiendos esse ducatis &c. ac ut cuncti in Galliis Arelatensi Episcopo subessent, iterum hortatur; quarum epistolarum plura in Orbem exempla vulgata fuisse scimus, & indicat ea formula *a pari*, quæ in inscriptione legitur, atque sub die decima Kal. Octob. labentis anni data est.

Jesu Chr. an. 417.

18. Die 13. Kal. Octob. ejusdem anni alteram ad Episcopos provinciæ Viennensis, & Narbonensis secundæ epistolam dedit, qua Proculum Massiliensem, & Simplicium Viennensem Episcopos arguit, eo quod in præjudicium Arelatensis Episcopi, ejusque Metropoliticæ auctoritatis, in Provincia Narbonensi Proculus Episcoporum ordinationes celebraret, Simplicius in Viennensi; cumque iidem sese concilii Taurinensis auctoritate tuerentur, atque antiqua consuetudine, se his nequaquam moveri ait Zosimus: *Attamen illa præsumptio nos admodum movit, quod in synodo Taurinensi, cum longe aliud ageretur, in Apostolicæ sedis injuriam subripiendum putavit, ut sibi concilii illius emendicata præstaret obreptio ordinandorum Sacerdotum veluti Metropolitano in Narbonensi secunda provincia potestatem; & ne solus indebita postulando huic Sedi videretur intulisse convicium, socium sibi Simplicium Viennensis civitatis adscivit, qui non dissimili impudentia postularet, ut sibi quoque in Viennensium provincia creandorum Sacerdotum permitteretur arbitrium*; quæ utpote contra statuta Patrum irrita habenda esse jubet, ac Episcopos Narbonensis secundæ, & Viennensis provinciæ hortatur, ut Patroclo Arelatensi debitam exhibeant obedientiam, ac sicuti Trophimo primo Arelatensium Episcopo jus ordinandorum Episcoporum iis in provinciis fuerat, ita integrum Patroclo servarent. Eo etiam spectat altera ejusdem Zosimi epistola ad Hilarium, qua eum increpat, eo quod in Narbonensi prima Episcoporum ordinationes, ac Arelatensis Episcopi jura usurparet, cui non solum in Viennensi provincia, sed in utraque etiam Narbonensi jus ordinandorum sacerdotum fuisse, ait; quare ut ab hisce se imposterum ordinationibus abstineat, graviter hortatur, ac admonet, ne illicita usurpando, *catholica communione discretus, sero de illicitis præsumptionibus ingemiscas*, data sexto Kal. Octob. hujusce anni, seu die 26. Septemb.

Alia Zosimi epist. ad Episc. provinciæ Viennensis, & Narbon. *Coutan. pag. 959.*

Epist. ad Hilarium Narboni Episc.

19. Hæc autem in Patrocli Arelatensis Episcopi gratiam, dum Romæ adesset, Zosimus Papa statuit. Cum autem in Gallias rediit, datis ad eum epistolis, eadem confirmavit, ac Patroclum Romæ adfuisse, ut causam suam apud

Zosimi epist. ad Patroclum Arelat. Episc. *Coutan. pag. 961.*

JESU CHR. AN. 417. Pontificem ageret, ejusdem epistola his verbis testatur: *Quid de Proculi damnatione censuerim, tenet conscientia tua, cum meo interesses examini, nec te gestorum nostrorum auctoritas latet, vel scriptorum, quæ de ipsius damnatione per terrarum diversa direximus &c.* Jubet ergo, ut ipse solus per omnes Galliarum provincias Formatas epistolas daret cujuscumque gradus vel ordinis Sacerdotibus, eumque admonet, ne quemlibet per saltum ordinet, aut ordinandum permitteret, sed gradatim ex minoribus ad majores transeant ordines, ita tamen, ut in susceptis ordinibus aliquandiu subsistant, ac ministrent, antequam ad majores admittantur. Deceptum tamen a Patroclo Arelatensi Episcopo, ac circumventum fuisse Zosimum, ut tandiu pro eo laboraret, ac contra Patrum statuta, Ecclesiæque canones ea decerneret, non est dubitandum, cujus judicium, ut a Cardinali Baronio adnotatum est, a successoribus suis neglectum est, Bonifacio scilicet Zosimi successore, Cælestino, Leone Magno, ut suo loco dicturi sumus. Hoc unum immoderata Patrocli ambitio, & Zosimi sententia effecit, ut diu ea de causa inter se litigarent Gallicani Episcopi, diuque etiam, in iis quæstionibus dirimendis, Romana vexaretur ecclesia.

Bar. an. 418. n. 42.

Augustini epist. ad Paulinum Episc.

20. Hoc anno post Innocentii Papæ obitum, Augustinus una cum Alypio longiorem ad Paulinum Nolanum epistolam dedit, qua Pelagianam hæresim confutat, & ut ab eorum fraudibus caveret admonet, cui duorum Africanorum conciliorum acta, & quinque Episcoporum epistolas ad Innocentium, ac ejusdem Innocentii responsa adjunxit. Has autem post Innocentii obitum scriptas fuisse inde patet, quod ejusdem mentionem faciens *beatæ memoriæ Papam* nominat. Scribendi vero hanc causam se habuisse testatur, quod non solum Pelagius Nolano Episcopo amicus esset, sed Nolæ plurimi essent, qui Pelagii causam erroresque tuerentur; quare Augustinus: *Novimus quod Pelagium ut servum Dei dilexeris, nunc autem quomodo diligas ignoramus, nam & nos non solum dileximus, verum etiam diligimus eum*, aliter tamen olim se eum dilexisse, ac nunc diligeret; nam prius quia rectæ fidei videbatur, *nunc autem, ut ab iis, quæ inimica & adversa gratiæ Dei sentire dicitur, illius misericordia liberetur*. Cumque ad Paulinum litteras olim dedisset Pelagius, quarum ibidem meminit Augustinus, Pelagius in libello pro sui defensione ad Innocentium Papam misso, sed Zosimo successori oblato: *Legant*, inquit, *illam*

Epist. 186. n. 2.

lam epistolam, quam ad sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim fere annos scripsimus, quae trecentis fere versibus constat, nihil aliud quam Dei gratiam, & auxilium confitetur, nosque nihil omnino boni facere posse sine Deo &c. quam gratiam nil aliud nisi naturam a Deo acceptam intelligebat Pelagius, quae proinde: *Paganis atque Christianis, impiis & piis, fidelibus atque infidelibus communis est*, ut eadem epistola, alibique passim adnotat Augustinus; unde post plurima: *Quoniam apud vos, vel in vestra potius civitate, si tamen verum est, quod audivimus, tanta pro isto errore quidam obstinatione nituntur, ut dicant facilius esse, ut etiam Pelagium deserant, atque contemnant, qui haec sentientes anathematizavit*, in concilio scilicet Palaestinae, *quam ab hujus sententiae, sicut eis videtur, veritate discedant*. Inter eos tamen, qui Pelagiano dogmati favebant, Paulinus certe non est accensendus, de quo Augustinus eadem epistola adnotat: *Flagrant epistolae tuae odore sincerissimo Christi, ubi germanissimus gratiae ipsius dilector & confessor appares. Sed quod diu tecum ex hac re loquendum putavimus, primo quia jucundissimum est, fecimus, tum quod aegris & infirmis de adjutorio, & medicina loqui jucundum sit*; & iterum Paulinum de gratia Christi, & peccato originali, cum catholica Ecclesia consensisse, ex ejusdem Paulini altera epistola ad Severum scripta testatur Augustinus: *Quid enim uberius*, inquit, *& veracissima confessione plenius, quam illud est in quadam epistola tua, ubi naturam nostram non mansisse, ut condita est, sed vitiatam esse per illum generis humani patrem humiliter deplorasti?* quod ipsius etiam Paulini verbis confirmat; sed de his hactenus.

JESU CHR. AN. 417.

De gratia Christi lib. 1. 35.

N. 39. & 40.

21. Inter haec accidit, ut Valerianus quidam Valerii Comitis servus, Alexandriam aufugiens, in Cyrilli amicitiam, & communionem irreperet; quare Eusebius Cremonensis presbyter, ex Oriente in Italiam reversus, cum Cyrillo Alexandrino Episcopo egit, ut nequissimum nebulonem, perditissimumque haereticum Pelagianum Alexandria, totaque Aegypto pelleret: *Quaeso*, inquit, *ut libenter meae parvitatis suscipere sermonem digneris, & libertatem, quam in fide Christi habere videmur, superbiam non reputes. Alexandrina sedes, ex quo Christi nomen universo Orbi innotuit, prae caeteris provinciis, semper Italiae Christi glutino cohaesisse cognoscitur. Quomodo nunc, cum beatae memoriae Innocentius Pelagium, Caelestiumque cum suis*

Eusebii Cremonensis epist. ad Cyrillum Alex. Episc. de Valeriano Pelagiano.

JESU CHR. AN. 417. *suis capitibus condemnans, cunctis eos abjicientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem receperit, quae sola & prima inter comprovinciales suos tales refutare debuerat? Sed ille est pestifer, de quo sanctitudini tuae ante annum scripseram, signifer & confaederatus eorum Valerianus ventriloquus, qui gulae operam praebens, quicquid otiosum suae adulationis invenerit, ibi sanctos ac fidelissimos nunciat. Sed non illum liberum putet tua beatitudo: servus est Ariminensis possessionis illustrissimi Valerii Comitis, quem propter reverentiam tui amoris repetendum a te interim fieri siluimus.* Haec aliaque Eusebius ad Cyrillum, & quidem hoc anno, nam Innocentii Papae epistolas ad Africanos in Pelagianorum causa datas tantum commemorat, non omissurus quoque Zosimi anno sequenti vulgatas, si post id temporis ad Cyrillum scripsisset; ceterum Pelagianos quoque insectatum fuisse Cyrillum, ea, quae infra dicturi sumus de Ephesino concilio, declarabunt.

De Anniano Celedensi diacono Pelagiano. *Bar. an. 417. n. 16. Noris. hist. Pelag. lib. 1. cap. 19. Garner. in Marium dissert. 1. cap. 151. Pag. 154.* *Hier. epist. 143. inter August. 202. Oros. apol. cap. 2.*

22 Valeriano celebrior inter Pelagianos fuit Annianus Celedensis ecclesiae Diaconus, quem cum Valeriano perperam confudit Baronius, etsi non solum nomine, sed statu, & dignitate distinctus esset; nam Valerianus servus erat, hic vero conditione liber, dignitate vero Diaconus, vir etiam in litteris non mediocriter eruditus, cujus opera Pelagius ad sectam promovendam utebatur, cui etiam in Diospolitana synodo interpretis officio, sed parum fideliter functus est, ut suspicatur Garnerius; unde Hieronymus de Anniani opusculo adversum se edito: *Quidquid*, inquit, *in illa miserabili synodo Diospolitana dixisse se denegat*, Pelagius, *in hoc opere profitetur*; quare ab Orosio Pelagii armiger tacito nomine dictus est: *Stat immanissimus superbia Goliath carnali potentia tumidus &c.* (Pelagius) *habens post se armigerum suum, qui etsi ipse non dimicat, cuncta tamen aeris & ferri suffragia subministrat*. Hieronymus vero in supracitata epistola Annianum *alienae blasphemiae verba frivola subministrare* scribit. Armigerum quidem Goliath, seu Pelagii, ab Orosio designatum, Coelestium fuisse Usserius, aliique scripserunt; at cum de synodo Palaestina ibidem agat Orosius, ubi *Armigerum* habuisse Pelagium scribit, Coelestio absenti aptari nequaquam possunt, sed Anniano Pelagii comiti aprime conveniunt. Post synodum Palaestinam, cum ad Innocentium Papam Pelagianorum causa devoluta esset, atque Pelagius ut causae suae consule-

Usser. antiq. Britann. cap. 9.

fuleret in Italiam rediisset, cum eo Annianus rediit, quo cum esset, Hieronymi epistolam ad Ctesiphontem contra Pelagianos datam aliquot editis libris confutavit, quos cum ab Eusebio Cremonensi Presbytero in schedulis accepisset Hieronymus, dum eidem respondere destinasset, morte præventus, non est executus; unde ad Augustinum scribebat: *Quod autem quæritis, utrum rescripserim contra libros Anniani, Pseudodiaconi Celedensis, qui copiosissime pascitur, ut alienæ blasphemiæ verba frivola subministret, sciatis me ipsos libros in schedulis missos a sancto fratre nostro Eusebio Presbytero suscepisse, non ante multum temporis, & exinde vel ingruentibus morbis, vel dormitione sanctæ & venerabilis filiæ vestræ Eustochii, ita doluisse, ut propemodum contemnendos putarem &c.* Post aliqua: *Si Dominus vitam tribuerit, & notariorum habuerimus copiam, paucis lucubratiunculis respondebimus &c. Melius hoc faceret sanctitas vestra*, subdit, *ne compellamur contra hæreticum nostra laudare &c.* Hæc emeritæ jam militiæ miles Hieronymus anno sequenti, aut altero 419., & sane morte præventus anno 420. Anniani libros confutare non potuit.

Annianus Hieronymi epist. ad Ctesiphon. confutat.

Hier. epist 143.

23. Interea ut aliquali sanctorum Patrum auctoritate se se Pelagiani tuerentur, opuscula aliquot S. Joannis Chrysostomi in latinum vertere aggressi sunt, ut tanti viri laciniis turpitudinem suam tegerent; atque inprimis Chrysostomi homilias septem de laudibus Pauli Apostoli Annianus interpretatus est, quas Evangelo cuidam Pelagianæ sectæ presbytero inscripsit: *Domino sancto Evangelo Presbytero Annianus salutem*. Deinde homilias Chrysostomi in Matthæum latinas reddidit, quas Orontio Episcopo dicavit, ut ex præfatione constat. *Domino vere Sancto & Beatissimo Orontio Episcopo Annianus*, & post aliqua, *jubes enim beatissime, ut commentarium S. Joannis CP. Episcopi, quem in Matthæo Evangelista nonaginta & uno libro explicuit, in latinam linguam, quo possim sermone transfundam*; octo tamen tantum supersunt ex his homiliis in latinum translatæ, ceteræ aut periere, aut, quod vero similius est, eas Anianus nequaquam latine reddidit. In utriusque autem operis præfatione & Pelagianum se prodit, & Catholicos uti Manichæos, Traducianosque exagitat, eo quod Originale peccatum ex traduce in parvulis propagari confiterentur, quo nomine Julianus postea ignominiæ causa Augustinum semper appellabat, tanquam Traducianæ gentis Primatem.

Annianus Chrysostomi opuscula in latinum convertit.

Chrysost. op. tom. 7.

JESU CHR. AN. 417.

August. oper. imperf. contra Julian. lib. 1. cap. 66. & 76.

tem. Quare Augustinus: *Vos vero soli*, ajebat, *nos appellatis Traducianos*. De Anniani Diaconi Celedensis patria, scriptis, & gestis, plura apud Norisium, aut Garnerium videri possunt. Ex hoc autem Anniani studio in operibus Chrysostomi latinitate donandis, aliqualis tanto viro conflata est invidia, quasi is Semipelagianorum luto hæserit, de quo inter Julianum & Augustinum quæstio fuit, ut ex libro primo & secundo operis imperfecti patet. At summa injuria in suæ causæ tutelam eum Pelagianos advocasse pluribus Augustinus demonstrat; inter cetera: *Ingredere Sancte Joannes, ingredere*, ait, *& conside cum fratribus tuis, a quibus nulla ratio, nulla tentatio te separavit. Opus est & tua, & maxime tua sententia: quoniam in tuis litteris iste juvenis invenisse se putat, unde tot tantorumque Coepiscoporum tuorum se arbitratur percellere, & evacuare sententias*. De Joannis Chrysostomi sententia circa divinæ gratiæ necessitatem ad omne opus bonum, etiam ad initium fidei, opus non est hoc loco plura addere: quem cum Augustino eamdem Ecclesiæ catholicæ opinionem docuisse, prolatis ex ejusdem operibus locis, demonstravit apertissime Hiacinthus Serry in Augustino a Launoji calumniis vindicato, cap. 13. pag. 338. & seqq. Quod si aliquando Semipelagianorum placitis subscribere visus est Chrysostomus, ea excusari ratione facile potest, quia, ut ajebat Augustinus: *Vobis*, (idest Arianis) *nondum exortis*, *securius loquebantur*.

Lib. 1. op. imp. cap. 6.

De Eusebio Cremonensi Presbytero.

24. Ceterum cum Anniani libros ab Eusebio se accepisse in schedulis testetur Hieronymus, de Eusebio nonnulla adnotemus, qui egregiam adversus Pelagianos navavit operam. Hic patria Cremonensis fuit, ut testis est Hieronymus in epistola ad Pammachium, cum causas aliquandiu in foro agitasset, Seculo renuntians, Hieronymo se sociavit, atque in Bethleemitico monasterio comes fuit, unde in invectiva Ruffinus de eo: *Ab tergiversatione illa actuum publicorum ad monasterium conversus, adhæsit magistro nobili*, idest Hieronymo: exortis deinde Ruffinum inter & Hieronymum ob Origeniana dogmata dissidiis, cum a Ruffino Eusebius exagitatus esset, cum Hieronymus in prima Apologia tutatus est, cui etiam commentaria in Matthæum, ac in Heremiam noncupavit; cumque in Italia esset eo tempore, quo Valerianus Pelagianorum scelestissimus in Alexandriam aufugerat, ut ab ea peste caveret, Cyrillum Alex. Episcopum litteris suis monuit, ut paulo ante adnotavimus.

mus. Quid post hac egerit Eusebius, quo fuerit, in obscuro est: plura in ejus vita a Ferrario Cremonensi canonico edita apud Bollandum die quinta Martii videri possunt.

Jesu Chr. an. 415.

DeTheodoro Mopsuestheno, Pelagianorum patrono.

25. Inter Pelagianorum Coriphæos Theodorus Mopsuestenus non est prætereundus, qui etsi ob Nestorii hæresim notior celebriorque fuerit, Pelagianis tamen ita favit, ut non modo hæresis Pelagianæ particeps fuerit, sed etiam parens. Hunc in Pelagianorum historia Baronius, Vossius, Usserius præterierunt; at Norisius & Garnerius eum inter primos Pelagianæ hæresis auctores, defensoresque recensent. Antiochenus is patria fuit, teste Photio, & Mopsuestena synodo anni 550. Justiniani jussu celebrata, cum Joanne Chrysostomo Libanii Rhetoris, & Andragatii philosophi auditor fuit, forum deinde aliquandiu frequentavit, sed cum forenses turbas Chrysostomus reliquisset, monasticam vitam amplexus, idem vitæ genus Theodorus quoque suscepit, *& urbicam conversationem damnavit*, ait Sozomenus; vitæ tamen monasticæ paulo post pertæsus, urbem ac forum repetiit, ac uxorem duxit; cui cum Chrysostomus amicus ejus ornatissimam elegantissimamque parænesim dedisset: *Ea lecta resipuit, ac rursus relictis facultatibus ac nuptiis, consiliis Joannis aquiescendo servatus est, & ad philosophicam vitam reversus*, verba sunt supracitati Sozomeni, cui similia narrat Socrates; ambo vero adnotant, Theodorum post conversionem suam Carterio, & Diodoro magistris, eam sacrarum Litterarum peritiam adeptum fuisse, ut cunctis esset admirationi; quare, mortuo Olympio Mopsuestiæ Episcopo, Theodorus eidem successor est destinatus circa annum 391. Cum sacris humanisque excelleret litteris, innumera pene contra omnes hæreses volumina edidit, & adversus Arianum, & Eunomianum dogma quasi in acie dimicans, *nec non latrocinium Appollinaris compescens*, ait Theodoretus; verum dum plus justo ingenio suo indulget, in absurdissimos errores lapsus est, ac Pelagianis & Nestorianis viam monstravit. De Nestorianismo Theodori inferius sermo fiet, de Pelagianismo vero tot argumenta occurrunt, ut dubitari non possit, eum præcipua Pelagianæ hæresis capita docuisse, Adamum scilicet & Evam mortales factos, & ideo morituros sive peccassent, sive non peccassent. De origine hæresis Pelagianæ agens Mercator in Commonitorio ad Pientium, seu Pintam Presbyterum: *Quæstio*, ait, *contra catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, & præcipue in Cilicia a Theodoro quondam*

Noris. hist. Pelag. lib. 1. cap. 9.

Garner. in Marium dissert. 1. cap. 2.

Sozom. lib. 8. 2.

Socrat. lib. 6. 3.

Theodor. hist. lib. 5. cap. 40. & ultimo.

Apud Garner. in Mar. pag. 30.

JESU CHR. AN. 417.

dam Episcopo oppidi Mopsuesteni jamdudum mota, nunc usque penes paucos eorum admodum occulte roditur, nec ea palam profertur, sed ab ipsis, qui de ea cornicantur, velut catholicis intra ecclesias interim retinetur; quod scilicet peccando Adam & Eva sibi solis nocuissent, non vero hominum generi; eademque postea a Ruffino Siro, & Cœlestio tradita fuisse subdit Marius Mercator. Cumque ab Hieronymo primum, deinde ab Augustino urgerentur Pelagiani, Theodori Mopsuesteni patrocinium implorarunt, qui ingenio suo, & scientia elatus, ceteros spernens, contra utrosque scribere non dubitavit, ac Hieronymi Dialogos adversus Pelagianos nuper editos quinque libris confutavit, quorum hic erat titulus: *Contra asserentes peccare homines natura, non voluntate*. His vero Hieronymi Dialogos suppresso nomine Theodorum confutasse, ex Photii judicio arguit Norisius, ac evidentissime probat. Ea vero Hieronymo ac catholicis objiciebat Theodorus, quæ Pelagiani Catholicis objicere solebant, quasi traderent homines natura, non voluntate peccare; natura, inquam, non ea qua præditus ab initio, conditusque est Adam (illam enim bonam, & boni Dei opus asserunt), sed ea, quam post peccatum adeptus sit, quando per prævaricationem atque peccatum, malam pro bona, mortalemque pro immortali commutavit. Adversus Augustinum quoque, Mario Mercatore teste, stylum Theodorus acuit; ita enim idem in excerptis Theodori Mopsuesteni: *De secundo Codice, libro quarto, folio decimo, contra S. Augustinum descendentem originale peccatum, & Adam per transgressionem mortalem factum, catholice differentem*; quod opus recensens Photius, eodem denotavit titulo, inquiens: lectum est opus Theodori Antiocheni, qui Mopsuestenus Episcopus est, ut ex ejus quibusdam epistolis colligimus, hoc titulo: *Contra asserentes homines peccare natura, non voluntate*, cujus opusculi excerpta quatuor a Mario Mercatore confutata supersunt, quibus Hieronymi Dialogos, & Augustini opuscula contra Pelagianos edita confutat, & præcipua Pelagianorum placita tuetur, ut apud Norisium, & Garnerium loco supracitato videre est; nunc ad alterum Pelagianorum Coriphæum oratio devolvitur.

Noris. hist. Pelag. lib. 1. cap. 9.
Photii Cod. 177.

Apud Noris. p. 93. Garner. pag. 97.
Phot. Cod. 177.

De Juliani patria, moribus, & gestis.

26. Quantavis eruditionis, doctrinæve laude Theodorus aliique Pelagianorum inclaruerint, ceteros tamen nominis sui celebritate vicisse Julianum nemo ignorat, itaut cum Augustinus

stinus ad debellandam Pelagianam hæresim a Deo datus fuerit, ita hic ad eam tuendam fovendamque prodiisse visus est, tanquam Goliath contra David pugnaturus, quippe qui ad singulare quodammodo certamen progressus, cum Augustino congredi non dubitavit, ut Augustini opus imperfectum contra Julianum satis superque demonstrat. De Juliani genere, vita, moribus, & studiis nunc pauca præmittimus. Is nobili genere in Campania, seu potius in Apulia ortus, Memorem patrem habuit Capuanum Episcopum, seu Campanum, Julianam matrem; unde Marius Mercator ad eum: *Tu ne sanctæ ac beatæ recordationis Memoris Episcopi filius? tu Julianæ primariæ fæminæ, & qua nihil honestius inter reverendissimas matronas invenias, utero editus?* In Apulia vero lucem eum vidisse testatur Augustinus, his verbis: *Neque enim quia te Apulia genuit: inde Pœnos vincendos existimas gente, quos non potes mente.* Marius vero Mercator Attabulo provinciæ suæ vento insuavi & pestifero inflatum fuisse exprobrat. Attabulus vero ventus est peculiaris Apuliæ, unde Horatius:

Jesu Chr. An. 417.

Mar. cap. 4.

Horat. carm. lib. 1. satyr. 5.

Excipit ex illo montes Apuliæ notos
Ostentare mihi, quos torret Attabulus.

Memorem patrem, filiumque ejus Julianum Augustino carissimos fuisse, & amicitia conjunctos, ejusdem Augustini epistolæ testantur, quarum una, qua libros de Musica a Memore petitos mittens, hæc de filio ejus Juliano tunc Diacono habet: *Nam superiores quinque* (de Musica libri) *vix filio nostro & Condiacono Juliano, quoniam & ipse jam nobiscum commilitat, lectione & cognitione digni videbuntur. Quem quidem non audeo dicere, plus amo quam te, quia nec veraciter dicerem, sed tamen audeo dicere plus desidero quam te*; quem ut ad se in Africam mittat etiam atque etiam rogat; alibi vero de sua in Memorem & Julianum caritate & amicitia: *Ego certe*, inquit, *beatæ memoriæ Memoris patris tui non immemor, qui mecum non parvam inierat amicitiam colloquio litterarum, teque ipsum mihi carissimum fecerat.* Duas quoque sorores habuit Julianus, quarum cum ipse post parentum obitum curam gessisset, alteri labem quamdam pudoris injecisse Marius objicit: *Tu merito duas sorores tuas talibus disciplinis tui oris erudisti. Novimus, novimus, quid tibi una earum, cum tu nimis*

Aug. ast. epist. 101.

Lib. 1. contra Julian. cap. 4.

Jesu Chr. an. 417. *severus, in ejus ruinam pudoris insurgeres, objeceris, vel exprobraveris, atque tu mutus illico non ausus ulterius censuræ tuæ ullas dolori ejus inferre molestias*; graviora adhuc idem Marius Mercator exprobrat, quem nothum, & vernularum filium fuisse, fama vulgante, testatur, nam cum dixisset: *Tu ne Julianæ primariæ fœminæ utero editus*; *absit*, *absit*, subdit, *ut tibi istud credere ausim*; *vernularum eorum potius te crediderim filium*, *suppositumque illis*, *ut sæpe dictum*, *factum*; quin tamen mendaci fama hæc in ejus execrationem vulgata fuerint, non dubitamus, quem a primæva ætate honestissime apud patrem educatum, ac sacris humanisque litteris Latinis & Græcis edoctum fuisse scimus; qui cum clericali postea militiæ nomen dedisset, nobilissimam duxit uxorem nomine *Jam*, consularis ac illustris Emilii filiam, tunc vero Beneventani Episcopi, Innocentii Pontificis Rom. olim legati ad Anycium Thessalonicensem, & ad Atticum CPolitanum Episcopum in Chrysostomi causa, qui Eudoxia jubente in carcerem trusus, ac post quadrimestre dimissus re infecta in Italiam redierat, ut in vita Chrysostomi narrant Surius & Bollandus. Juliani nuptias S. Paulini Epithalamium celeberrimas reddit, quo eos plurima edocet in matrimonio servanda, & utroque parente superstite, Julianum lectorem uxorem duxisse his versibus testatur:

Die 27. Januarii.
Paul. poema 24. pag. 602.

Clericus uxorem Christo comente decoram
Diligat, & pulchram lumine cordis amet,
Auxilioque viri divino munere factam,
Lector cælesti discat ab historia,

A parentibus Episcopis nuptias fuisse conciliatas, his versibus cecinit sacer Poeta:

Insula Pontifices divino jungit honore.

Deinde post pauca:

Christe Sacerdotes exaudi Christe precantes
Et pia vota sacris annua supplicibus.

Neque novum videri debet, quod Juliani uxor Ja fuerit appellata, cujus nominis exemplum apud Terentium in Adelpho occur-

currit, sed & Rom. martyrologio die quarta Augusti sancta Martyr nomine Ja recolitur, cujus templum vetustate collapsum restaurandum jussit Justinianus. Nuptiarum Juliani non semel meminit Augustinus: *Tu enim qua impudentia pudendam negas?* (concupiscentiam) Quando miscebaris uxori, *quamvis nihil timendo usui concessæ voluptatis inhiabas, secretum tamen erubescendo quærebas.*

JESU CHR. AN. 417. Procop. de ædificat. Just. lib. 1. cap. 9. August. op. imp. lib. 3. 79., & lib. adver. Julian. cap. 14.

27. Quo fato Juliani cum Ja matrimonium solutum fuerit, an uxoris obitu, vel mutuo continentiæ servandæ emisso voto, non constat; id tamen certum ab Innocentio Pontifice, uno aut altero ab hinc anno eum Episcopum ordinatum fuisse, quo vivente, nil pro Pelagianis tentasse auctor est Marius in commonitorio: *Prædicti Cœlestius & Pelagius, non tunc primo a Sanctæ memoriæ Zosimo videntur esse damnati, sed ab ejus decessore Innocentio, a quo & Julianus fuerat ordinatus, quique post illorum damnationem usque ad prædicti Innocentii excessum e vita in ejus communione permanens, & perseverans in sincera sententia, & communicans damnatori prædictorum, ipse quoque sine dubio Pelagium, Cœlestiumque damnavit.* Sub Zosimo tamen eum Pelagianis illico consensisse, idem testatur Marius, quem etiam Romæ disputantem se audisse narrat. *Meminimus*, inquit, *eo tempore, quo præsens in urbe Roma cum principibus hujus amentissimi erroris tui, in nonnullis simplicioribus ecclesiam ventilabas, qualiter interrogabas, unde esset peccatum, & quis ejus auctor &c.* Hinc cum Zosimus anno proximo 418. Pelagianos damnasset, tanti Pontificis litteris in Orbem christianum missis subscribere Julianus recusavit, ut idem Marius testatur: *Audi nunc*, ait, *& tu, qui me & te dignanter habuerint legere, quid contra hunc sensum tuum impiissimum, pravissimum, impudentissimum, petulantissimumque, quæ olim ipse prænunciaveris, in epistola videlicet tua, quam ad sedem Apostolicam illo tempore ausus es mittere, quando conventus detrectasti cum universa Ecclesia per totum orbem Pelagium Cœlestiumque damnare, quæ antequam in manus illius Rom. ecclesiæ veniret Antistitis*, Zosimi scilicet, *te agente, a nonnullis a te deceptis per totam pene Italiam circumlata est, & tanquam magnum aliquid, multorum auribus insinuata cognoscitur*; qua id saltem fatebatur per unum hominem, seu per Adam, mortem in hunc Mundum intrasse, & per unum, idest, per Jesum Christum resurrectionem mortuorum advenisse, quæ postea tempo-

Julianus Episcopus ordinatus in hæresim labitur.

Apud Garnerium cap. 3. pag. 18.

Garner. pag. 50.

Garner. pag. 46.

JESU CHR. AN. 417. ris lapsu negata ab eo fuisse, cum totus se Pelagianis dedisset, eidem paulo post exprobrat Marius. Harum epistolarum, quas ad Zosimum dedit, idem meminit Julianus, ac binas etiam fuisse testatur: *Ad Zosimum*, inquit, *quondam illius civitatis Episcopum super his quæstionibus binas epistolas destinavi eo tempore, quo adhuc libros exorsus non eram*. Epistolas autem hoc eodem anno, qui primus Pontificatus Zosimi fuit, aut proximo, qui fuit ultimus (nam sexdecim tantum mensibus eum Pontificatum tenuisse constat), dedisse sequitur, quo palam verbo & scriptis Pelagiana dogmata eum docuisse vero proximum est; atque ejusdem vitæ series usque ad labentem annum hoc ordine distribuenda videtur; natus scilicet circa annum 386., cum annorum esset 18., lector est ordinatus anno 404. Quadriennio post matrimonium cum Ja iniit. Diaconus deinde, paulo post Episcopus ab Innocentio Pontifice anno 416. est ordinatus, atque ad labentem fere catholicus perseveravit; hoc vero anno verbis primum & disputationibus Romæ Pelagianam hæresim docuit, anno sequenti Zosimi epistolis per orbem vulgatis contra Pelagium & Cœlestium subscribere recusavit; atque in sui excusationem ad Zosimum binas in eamdem rem dedit epistolas, cum nullos adhuc scripsisset libros.

Apud August. op. imp. lib. 1. 18.

Julianus contra Sanctum Augustinum scribit.

28. Tandem uno aut altero ab hinc anno, sub Bonifacii Pontificis initiis, quatuor libros contra primum Augustini librum de nuptiis, & concupiscentia vulgavit; quibus ut invidiam Augustino conflaret, probare nisus est, eum nuptias damnare, filios recens natos diaboli opus dicere, Deum hominum conditorem negare, liberum arbitrium tollere, ac fatum, malique naturam cum Manichæis adstruere. Julianus econtra docebat ab infantibus nullam peccati originalis labem contrahi, concupiscentiam bonam esse, neque ex malo ortam; miserias vero, mortemque ipsam naturalem hominibus fuisse, sive peccasset Adam, sive non: quin eo dementiæ, vel temeritatis devenit, ut Honorii legem contra Pelagianos latam suæ sectæ favere scriberet, quem ea de causa his verbis Augustinus irridet: *Verum si Dei legem, non sicut se se habet, sed sicut vobis placet intelligitis, quid mirum, si & de lege Imperatoris hoc facitis*. Quæ vero quatuor his libris adversus Augustinum Julianus congessit, eadem ex quinque Theodori Mopsuesteni libris adversus Hieronymum & Augustinum scripta hausisse patet, quæ ab Anniano Pelagiano, cum ex Oriente in Italiam rediit, accepis-

Lib. 3. cont. Julian. cap. 1.

cepisse credibile est. Primi autem Juliani tractatus contra librum Augustini de nuptiis & concupiscentia ad Valerium Comitem dati fuere, quibus ita in Augustinum invehitur, ut eum Goliath, se vero Davidem dicat, atque etiam Virgilianis versibus ad monomachiam excitet:

Oblato placuit componi fœdere bellum
Ut pugnas omnium contentio nostra dirimeret:

Quatuor hosce Juliani libros, sex adversus eum vulgatis confutavit Augustinus, contra quos octo aliis nimia loquacitate, ut ait Augustinus, conscripsit Julianus, quibus totidem opponendos censuerat Augustinus, at sex tantum absolvit; hinc imperfectum opus adversus Julianum dictum est, cum duos postremos, morte superveniente, non absolverit. Tanta porro temeritate pro Pelagiana hæresi pugnavit Julianus, ut cum Pelagius Cœlestiusque Zosimi ac Bonifacii Pontificum sententia perterriti, Honorii vero Imperatoris jussu proscripti latitarent, ac fugerent, ipse opem laturus, solus fere in aciem staret, ac contra Augustinum minabundus infremeret: sibi *tanto honestior, quanto durior tuendæ veritatis causa facta est, quia contra præcipites populos, & suis remediis infensos, non multum valet veritas, oratioque medicantium. Quid igitur?* subdit, *horum ne injuria receptui canere debebimus, & contumelias nostras ulcisci silentio, ac de conscientiæ portu aliorum videre naufragia? Verum contradicit huic odio primo benignitas, quam generi debemus humano, deinde spes & fides, quam habemus in Deum &c.* Hæc aliaque Julianus, cujus in Orientem peregrinationem, & gesta suo loco infra narrabimus.

Apud August. lib. 2. c. imp. cap. 10.

29. Restat, ut de ecclesia, quam uti Episcopus regendam susceperat Julianus, pauca dicamus, cum in varias ea de re veteres recentioresque scriptores sententias abierint; ac quod de Homero inter Græcos poetarum Principe legitur, quem septem urbes civem sibi vindicabant, ita Juliano septem assignari sedes video, ajebat Norisius. Postquam tamen in lucem Marius Mercator prodiit, Juliano coævus, & rerum ejus curiosissimus investigator, & adversarius, qui non semel Eclanensis eum ecclesiæ Episcopum fuisse tradit, in eam ceteri sententiam eruditi abierunt; atque emendandos esse censent alios, qui vel Capuanum, aut Celanensem, Catennensem, Edanensem, Attelensem

Cujus ecclesiæ Episcopus fuerit Julianus.

Noris hist. Pelag. lib. 1. cap. 18.

JESU CHR. AN. 418.

lensem Episcopum dixerunt. Erat porro Eclana urbs olim Episcopalis apud Harpinos inter Campaniam & Apuliam, viginti milliaribus a Benevento distans, nunc Frigentum dicta, ac Abellinensi Episcopatui unita.

Orosius historiam suam absolvit, ac vulgat.

30. Quam impellente Augustino conscribendam susceperat historiam Orosius, labenti anno absolutam ac in septem libros distributam vulgavit, eamque anno elapso Theodosio septimum, & Palladio consulibus edidisse narrat Marcellinus in Chronico, cum jam Attalus perduellionis pœnas dedisset, cujus in historia meminit, ac usque ad labentem annum eam perduxisse his verbis indicat: *Explicui adjuvante Christo secundum tuum præceptum, beatissime Pater Augustine, ab initio Mundi usque in præsentem diem, hoc est, per annos quinque mille sexcentos decem & octo*, Mundi ætatem juxta septuaginta interpretes usurpans, ut adnotavit Pagius. De egregio opere hæc Gennadius adnotat: *Orosius Presbyter Hispani generis, vir eloquens, & Historiarum cognitor, scripsit adversus querulos Christiani nominis, qui dicunt defectum Rom. Reipublicæ Christi doctrina invectum, libros septem*, & sane omni historiarum genere referti sunt. De aliis Orosii adversus Pelagianos gestis, & scriptis alibi pro opportunitate mentionem faciemus.

Oros. lib. 7. cap. 42.

Pagius nos. 23. ad an. 417.

JESU CHRISTI AN. 418. BONIFACII PAPÆ I. HONORII IMP. 26. ET 24. THEODOSII JUN. 17. ET 11. COSS. HONORIO AUG. X. ET THEODOSIO AUG. VI.

Libellus Paulini diaconi ad Zosimum Papam pro condemnatione Pelagii.

1. Cum litteris suis per Basiliscum Rom. ecclesiæ subdiaconum Africanos Episcopos de gestis in causa Pelagii & Cœlestii admonuisset Zosimus, ac de eorumdem absolutione, vel saltem sententiæ suæ suspensione, usque dum eorum pertinacia clarius innotesceret, certiores reddidisset, ac Basiliscus die 2. Novembris convenisset Paulinum Mediolanensis ecclesiæ Diaconum, qui anno 412. in Carthaginensi synodo accusatoris officio adversus Pelagium functus fuerat, eumque admonuisset, ut ad prosequendam coram Apostolica sede causam Pelagii atque Cœlestii se sisteret, nec tunc temporis ad iter Italicum paratus esset, libellum Marcellino Carthaginensi subdiacono Romam properanti deferendum dedit, ut in sua ad Zosimum epistola idem Paulinus testatur: *Oro beatum Apostolatum tuum, ut hunc meum libellum suscipi jubeas, quo gratiam referam tantæ sedi*,

Apud Coutan. p. 966.

sedi, & sententiis justissimis pro parte mea latis, quem idcirco direxi, quia me licet sermone Basiliscus Subdiaconus a tua beatitudine cum gestis sedis Apostolicæ directis Carthagine convenit quarto nonas Novembris die, ut adessem ad Apostolicam sedem, & tuæ judicio Sanctitatis &c. deinde: *Hunc libellum direxi beatitudini tuæ*, inquit, *per Marcellinum Subdiaconum ecclesiæ Carthaginensis sexto idus Novemb.* anni proximi 417. quem anni labentis initio accepisse Zosimum credibile est. Paulini vero libellus Pelagii errores, fraudesque in iis dissimulandis detegit, gratiasque Zosimo agit, eo quod a Cœlestio exegerat, ut Innocentii prædecessoris sui adversus Pelagianam hæresim decretis subscriberet, atque a Paulino objecta damnaret; unde postquam Romanæ ecclesiæ in hæreticis condemnandis vigorem laudavit: *Beatitudinis tuæ justitiam*, inquit, *obsecro Domine Zosime Papa Venerabilis, nunquam fides vestra turbatur, & maxime in ecclesia Apostolica, in qua pravæ fidei Doctores, ut deprehenduntur facile, ita veraciter puniuntur &c.* JESU CHR. AN. 418.

2. Africani vero Episcopi, cum Zosimi Pontificis epistolam ad Aurelium, ceterosque Africæ Episcopos anno proximo accepissent, aliquantulum conturbati, quod Zosimus Pelagianorum fraude circumventus, post Innocentii sententiam, Pelagii ac Cœlestii causam retractandam suscepisset; ne quid judicio præcipiti in ea causa ageretur, Zosimi epistolis continuo respondendum censuerunt, obtestantes rogantesque S. Pontificem, ne quidquam in ea causa statueret, antequam ex Africa instrumenta mitterentur, ad Pelagianorum causam dignoscendam necessaria, acta scilicet præcedentium synodorum, Paulini libellus, Herotis & Lazari epistolæ, nec non Pelagii de natura liber, ac Augustini confutatio, seu liber de natura & gratia. Hæc per Marcellinum Carthaginensem Subdiaconum missa fuisse, & ipsius Zosimi epistola ad Aurelium, ceterosque, qui in synodo Carthaginensi hac de causa congregata adfuerunt, patet. Qua S. Pontifex re attentius examinata, & instrumentis ex Africa sibi missis perpensis, Rom. ecclesiæ auctoritate in definiendis fidei morumque quæstionibus commendata, *ut de ejus judicio disceptare nullus auderet*, Innocentii præcessoris sui gesta in Pelagianorum causa confirmanda censuit; quare: *Cum tantum nobis esset auctoritatis*, inquit, *ut nullus de nostra possit retractare sententia; nihil egimus, quod non ad vestram notitiam nostris ultro litteris referremus; dantes hæc fraternitati, ut in com-*

Zosimi epistola ad Aurel. Charth. Episc.

Apud Coutan. pag. 914.

JESU CHR. AN. 418. *commune consulentes, non quia quid deberet fieri nescir emus; aut faceremus aliquid, quod contra utilitatem Ecclesiæ veniens displiceret; sed pariter vobiscum voluimus habere tractatum de illo, qui apud vos, sicut ipsi per litteras dicitis, fuerat accusatus, & ad nostram, qui se assereret innocentem, non refugiens judicium, ex appellatione pristina venerit sedem, accusatores suos ultro deposcens, & quæ in se crimina per rumorem falso dicebat illata condemnans*, quod etiam se per priores epistolas iisdem intimasse commemorat, ut culpæ sibi non sit tribuendum, si mitius cum Pelagio aut Cœlestio egerit; nunc vero post acceptas eorum epistolas falso se accusari innuit, quasi omnimodam Cœlestio fidem adhibuerit, ac tandem, se eorum scripta attente legisse his verbis narrat: *Omne volumen volvimus, quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendistis textum, quasi nos Cœlestio commodaverimus in omnibus fidem, verbisque ejus non discussis, ad omnem, ut ita dicam, syllabam præbuerimus assensum. Numquam temere quæ sunt diu tractanda finiuntur, nec sine magna deliberatione statuendum est, quod summo debet disceptari judicio. Idcirco noverit vestra fraternitas, nihil nos post illas, quas superius vel litteras vestras accepimus immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cum hoc nostris litteris vestræ indicavimus sanctitati, ut illa, quæ a vobis ad nos missa erat obtestatio servaretur. Subscripsi. Bene valete. Data XII. Kal. April. Honorio Aug. XII. consule*, idest hoc anno.

De Africano seu Carthaginensi concilio in causa Pelagianorum.

3. *Accepta* vero *tertio Kal. Majas* ibidem legitur, a concilio scilicet Carthaginensi, quod plenarium, & universale Africæ dictum est, cui ducenti quatuordecim convenere Episcopi; unde Prosper in choronico ad hunc annum: *Concilio apud Carthaginem habito ducentorum decem & septem Episcoporum, ad Pontificem Zosimus synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum Mundum hæresis Pelagiana damnata est.* Idem tamen Prosper contra Collatorem scribens, ducentos quatuordecim tantum Episcopos numerat: *Erraverunt*, inquit, de hac synodo agens, *ducenti quatuordecim Sacerdotes*? quare mendum in chronico irrepsisse, non est dubitandum; eumdemque numerum retinent acta synodi: *Honorio Aug. XII. Coss. Kal. Majis Carthagine in basilica Fausti, cum Aurelius Episcopus, simul cum Donatiano Teleptensis primæ sedis Episcopo provinciæ Bizacenæ, cum aliis ducentis tribus* (vel duobus) *Coepi-*

Prosp. contra collat. cap. 10.

Labb. tom. 2. pag. 1576.

JESU CHR. AN. 418.

Coepiscopis suis ex universis fere Africæ provinciis. Tanto numero in unum hoc anno convenere Africani Patres, ut graviori vulnere Pelagianam hæresim percuterent, quam Romæ, alibique ex Zosimi Pontificis epistolis insolescere audierant; quare examinatis quamdiligentissime, quæ ad eam causam spectabant, Innocentii decretum adversus Pelagianos editum plenis suffragiis confirmarunt, vulgatis etiam in eam causam nonnullis canonibus, quibus Pelagiana hæresis nominatim confixa est; qui etsi Milevitanæ synodo a nonnullis inscripti fuerint, quin tamen Carthaginensi hujus anni inscribendi sint, non est dubitandum; quare binis Africæ conciliis Pelagium damnatum fuisse verissime scripsit Prosper:

Garner. in Mar. pag. 214. Noris. de hær. Pelag. lib. 1. cap. 13.

Tu causam fidei flagrantius Africa nostra
Exequeris . . . .
Convenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoque senum celeberrima cœtu
Decernis, quod Roma probet, quod Regna sequantur.

Prosp. carm. de ingratis.

Africam deinde silicem ait, quæ:

Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum,

oppressit, fulminaque procudit, quæ a Romano deinde Præsule jactata, validiori brachio gigantum superbiam disjecerunt, quorum quidem *Dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat*, ait Prosper carmine de ingratis.

Apud Labb. tom. 2. concil. pag. 1664.

4 Canonum summa hæc est. 1. Quod Adam non sit factus a Deo mortalis, sed peccati pœna, non necessitate naturæ obiisse. 2. Parvulos in remissionem peccatorum baptizandos esse, eo quod cum originis peccato nascantur. 3. Christi gratiam non ad solam peccatorum remissionem dari, sed in adjutorium etiam, ne committantur. 4. Christi gratiam non solam tribuere scientiam, ut sciamus quid appetere, quid vitare debeamus, sed etiam dilectionem, ut cognita sancto amore faciamus. 5. Quod Christi gratia non solum bene agendi facilitatem tribuat, sed etiam possibilitatem. 6. Non solum humiliter, sed & veraciter quemlibet peccata sua confiteri debere, ita ut si quis dixerit peccatum non habere, ipse se seducat. 7. Unumquemque pro se ipso etiam dicere debere:

Canones concilii Carth. adversus Pelagianos.

JESU CHR. AN. 418.

I. Jean. 1. Cod. 53. pag. ex editione Schott.

Dimitte nobis debita nostra &c. Hic alium huic concilio canonem tribuit Photius, cujus in collectione conciliorum nulla fit mentio; est autem hujusmodi: Damnat eos *qui affirmarent medio quodam loco Paradisum inter & Inferos non baptizatos infantes beate vivere*; ad quem canonem ea fortasse spectant Augustini verba, cum ait: *Novellos hæreticos Pelagianos justissime conciliorum catholicorum, & sedis Apostolicæ damnavit auctoritas, eo quod ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis & salutis locum, etiam præter Regnum Cœlorum*; quam sane opinionem hoc eodem concilio damnatam fuisse non est improbabile, quia tamen de hujusce canone in nullo latino conciliorum Codice occurrit verbum, in incerto relinquimus.

August. de orig. animæ lib. 2. cap. 12.

Alii ejusdem concilii canones, ad disciplinam spectantes.

5. His alii canones ad disciplinam spectantes additi sunt, quorum primo cautum est, ut quæ plenario concilio alias statuta fuerant, ut Donatistarum scilicet ecclesiæ ad Episcopos Catholicos ejus loci, ubi unitas facta est, pertinerent. 2. Qua ratione Diœceses sive Cathedræ inter Episcopos catholicos, & eos, qui ex Donatistarum secta converterentur, dividendæ essent, multa decernit, ut scilicet pro æquali parte, & plebium consensu id fieret. 3. Si quis Episcopus ex hæresi ad catholicam fidem Diœcesim aliquam converterit, eamque triennio possederit, ex ejus possessione ejici non posse cautum est. Si vero Episcopus Donatista ad catholicam fidem redierit, ex die conversionis suæ per triennium potestatem habeat repetendi loca, quæ ad cathedram suam pertinebant. 4. Si Episcopus, Episcoporum judicio contempto, locum ab alio retentum sponte sua, aut vi occupaverit, etiamsi Cathedræ suæ pertinere censuerit, omni jure cadat, & causæ jacturam faciat. 5. Qui loca aliqua suæ Dioecesis lucrari neglexerit, a vicinioribus Episcopis moneatur, quod si post sex menses, hoc non effecerit, ejus erunt, qui ea possederint. 6. Ab electis judicibus appellatio negatur: quod si quis contumax inveniatur, nisi Primati admonenti paruerit, nullus Episcopus cum eo communicet. 7. Si Metropolitanus negligens fuerit in revocandis ad ecclesiam hæreticis, a comprovincialibus admoneatur; si intra sex menses muneri suo non satisfecerit Episcopus, donec emendetur, nullus cum eo communicet. 8. Quod si mentitus fuerit Episcopus dicendo, Donatistas communicasse, seu ad fidem rediisse, cum revera non communicaverint, Episcopatum amittat. 9. Presbyteri, Diaconi, ceterive inferiorum ordinum cle-

clerici, si a proprii Episcopi sententia appellandum censuerint, ad Primatem, aut ad Africana concilia tantum appellent; qui ad transmarina putaverit appellandum, a nullo intra Africam in communionem suscipiatur. 10. Si Episcopus, necessitate cogente, virginem ante annos 25. velaverit, non ei obsit quod concilio altero statutum fuerat, ne ante id tempus virginitatis velum concederetur. Canone tandem ultimo, cum plurima adhuc tractanda essent, ne diutius suis sedibus tot Episcopi abessent, placuit ut judices terni ex singulis provinciis eligerentur, ut ceteris abeuntibus, iidem reliqua tractarent; & electi sunt ex provinciis singulis tres, inter quos ex provincia Numidiæ Alypius & Augustinus. Gestis vero synodi, & epistolis cuncti subscripsere in hæc verba: *Aurelius Episcopus ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi, similiter & ceteri subscripserunt.*

Synodica epist. Carth. concilii ad Zosimum Papam. *Lib. contra collat. cap. 5.*

6. Synodicam epistolam ad Zosimum communibus suffragiis, & subscriptionibus eosdem Africanos patres misisse auctor est S. Prosper, Cassianum his compellans verbis: *Erraverunt ducenti quatuordecim sacerdotes? qui in epistola, quam suis constitutionibus prætulerunt, ita apostolicæ sedis Antistitem beatum Zosimum sunt allocuti: Constituimus in Pelagium atque Cælestium, per venerabilem Episcopum Innocentium, de beatissimi Apostoli Petri sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur, gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, non solum ad cognoscendam, verum etiam ad faciendam justitiam, nos per actus singulos adjuvari, ita ut sine illa, nihil veræ sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus*; quæ totidem fere verbis, canone quarto & quinto, in Carthaginensi synodo definita fuerant. Interea cum Episcoporum pars maxima ad sua rediisset, & ex quinque provinciis quindecim Episcopi Carthagine remansissent, alteram ibidem synodum celebrarunt, seu potius omnium Consacerdotum nomine quindecim electi, eamdem prorogarunt; hinc factum ut duas, tresve vel quatuor etiam Carthagine hoc anno synodos celebratas fuisse eruditissimi viri scribant, prima, ut ait Garnerius, ante quadragesimam, altera Kal. Maii, tertia Junio ineunte, quarta demum ineunte Augusto ex quindecim Episcopis; quin tamen tot multiplicentur uno eodemque anno, & loco synodi, multa obstare videntur, duasque tantum eas fuisse, variis quidem sessionibus distinctas, vero fortasse propius erit. Mul-

Plures synodi Carthagini hoc anno celebratæ.

Garner. in Mar. Merc. dissert. 2 pag. 206. pag. 212. pag. 214. pag. 217.

JESU CHR. AN. 418. Contan. pag. 975. August. ad Bonif. lib. 2. cap. 3. tom. 10. pag. 433. — tas tamen in Pelagianorum causa datas ad Africanos epistolas, acceptasque fuisse res ipsa declarat, & Augustinus testatur: *Tot enim & tantis inter Apostolicam sedem, & Afros Episcopos currentibus, & recurrentibus scriptis ecclesiasticis.*

Zosimi Papæ epist. tractoria contra Pelagianos.

7. Inter Zosimi Papæ epistolas Pelagianorum causa scriptas ea præceteris celebrior est, quæ Tractoria ab Augustino, seu universalis ad omnes Episcopos data dicitur, qua Pelagianam hæresim anathemate confixerat, quæ etsi perierit, fragmenta tamen plurima apud Augustinum, & Prosperum aliosque supersunt, eamque cum Africani Patres in Carthaginensi synodo congregati accepissent, gratias Zosimo reddidisse auctor est Prosper: *Erraverunt Africani Episcopi ad eumdem Papam Zosimum rescribentes, eumque in sententiæ hujus celebritate laudantes, cum ajunt: Illud vero quod in litteris tuis, quas ad universos curasti esse mittendas, posuisti dicens: Nos tamen instinctu Dei &c.* omnia scilicet bona Deo, unde nascuntur, esse referenda. Has Zosimi epistolas non semel, & cum laude memorat Augustinus: *Quod Papæ Zosimo de Africano concilio scriptum est; ejusque rescriptum ad universos totius Orbis Episcopos*; & alibi: *Post rescripta Africani concilii cura fidelium patuerunt, quæ litteris suis, quas conscripsit per Orbem perferendas, Papa Zosimus execranda adtexuit*; & iterum ad Optatum scribens: *Exempla recentium litterarum, sive quæ specialiter ad Afros, sive quæ universaliter ad omnes Episcopos de memorata sede manarunt, ne forte ad vestram sanctitatem nondum pervenerint, vobis curavimus mitti.*

Prosp. contra collat. cap. 10. Epist. 215.

De pecc. Orig. cap. 21.

Epist. 190.

Zosimus in Cœlestium judicium restaurat & Pelagianos damnat.

8. Itaque Zosimus Papa Africanorum Episcoporum exhortatione excitatus, adversus Cœlestium, ejusque socios judicium restaurandum censuit, & ut ad judicium adesset admonuit. Cœlestius tamen causa diffidens, non solum judicio non adfuit, sed Roma aufugit, quare simulatione ejus detecta, Apostolica sententia Pelagianos confixit; de quibus audiendus est Marius Mercator: *Episcopis vero ex Africa*, ubi Kal. Maii Carthagine convenerant, *rescribentibus, omnemque causam, quæ apud eos facta fuerat, exponentibus, missis etiam gestis exinde quæ fuerant tunc cum illo, vel de illo* (Cæléstio) *confecta, vocatus ad audientiam pleniorem, ut quæ promiserat* (Zosimo anno 417.) *festinaret implere, idest, ut damnatis prædictis capitulis* (*quæ Paulinus ei objecerat*) *sententia Afrorum, qua fuerat* (anno 412.) *communione privatus, absolveretur, non solum non adfuit, sed etiam*

Apud Garner. in Mer. pag. 7.

etiam ex memorata urbe profugit. Quare ut narrat Augustinus, cum ejus præsentia posceretur, se judicio Cælestius substraxit; ob quam causam Pelagium, & Cælestium, nisi errores suos retractaverint, apertissime condemnavit. De utroque Zosimi judicio, quorum primo Cælestio favere visus est, & altero, quo ejus hæresim condemnavit, hæc adnotat Augustinus: *Fefellit judicium Palæstinum Cælestius; propterea ibi videtur esse purgatus. Romanam vero Ecclesiam, ubi eum esse notissimum scitis fallere usquequaque non potuit, quamvis & hoc fuerit utcumque conatus; sed (ut dixi) minime valuit. Recoluit enim beatissimus Papa Zosimus, quid imitandus præcessor ejus de ipsis senserit Gestis, Palæstinis videlicet. Attendit etiam quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum adversus ejus errorem pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat*. Et paulo post: *Cum venerabili Papa Zosimo Synodus Africana respondit, quod vestræ charitati cum cæteris instructionibus misimus*. Hæc ad Albinum & Pinianum Augustinus. Zosimi epistola per totum Orbem missa, quam *Tractoriam* Augustinus appellavit, periit; ejus tamen fragmenta plurima apud Marium, & Augustinum supersunt, quæ apud Coutantium videri possunt pag. 994. & sequentibus.

JESU CHR. AN. 418.

August. lib. 2. ad Bonifacium cap. 3.

August. de pecc. Orig. cap. 8.

9. Quo tempore Zosimus in sacro patrum Concistorio, seu Rom. concilio Cælestium & Pelagium damnavit, adversus Pelagianos Sixtus tunc presbyter, deinde post Bonifacium, & Cælestinum Zosimi successor, in Pelagianos validius pugnavit, quos primus anathemate confixit, idque eo gratius Augustino fuit, quod eum sibi favere Pelagiani vulgaverant: *Cum fama jactaret te inimicis Christianæ gratiæ favere, ut hæc tristitia de nostris cordibus tergeretur, primo te priorem anathema eis in populo frequentissimo pronunciasse, eadem fama non tacuit. Deinde cum litteris Apostolicæ sedis*, idest Zosimi, *de illorum damnatione in Africam missis, tuæ quoque litteræ ad venerabilem senem Aurelium consecutæ sunt, quæ tametsi breves erant, tuum tamen vigorem adversus eorum errorem satis indicabant. Nunc vero cum apertius & latius, quid de illo dogmate contraque sentires in litteris tuis fides ipsa nobiscum Rom. ecclesiæ loqueretur, ... non solum illud omne tristitiæ nubilum fugit de cordibus nostris, sed etiam tantum ibi lætitiæ lumen infulsit, ut nihil egisse in nobis videretur ille mæror & timor, nisi successurorum ampliorem flagrantiam gaudiorum*. Hæc alia-

Sixtus Rom. presbyter Pelagianos præceteris execratur.

August. epist. 194.

Epist. 191.

Jesu Chr. An. 418.

aliaque Augustinus, qui epistola altera non solum, quod divinæ Gratiæ defensionem suscepisset, gratulatur, sed & ut in opere perseveret hortatur; ac tum Zosimi, cum Sixti presbyteri epistolas Leonem Acolythum in Africam detulisse narrat.

Pelagii socii Romæ excommunicati ad Comitatum pergunt.

10. Non defuerunt tamen in Romano clero qui Pelagii hæresim tuerentur, quos Zosimus Papa una cum hæresis auctore excommunicavit; quare S. Pontifici rebelles facti, Ravennam profugi ad Imperatorem Honorium querelas detulerunt. At ab eis, datis epistolis ad Presbyteros & Diaconos, abstinendum esse Zosimus monuit: *Ex relatione fratris nostri Archidami presbyteri, qualiter suscepti sitis, vel quid egeritis, cognovimus, vel qualiter ipsi suscepti sunt, qui contra canones adversum nos ad Comitatum, nescio qua audentes temeritate, ire voluerunt. Ad quos hæc, quæ nunc misimus, olim scripta feceramus, eorum quas injuriose miserant respondentes epistolis. Sed quoniam non potuerunt rei in sua, hoc est in nostra ecclesia Romana, cum nostris compresbyteris commorari, has ad vos illis tradendas litteras destinavimus, in quibus decreto nostro sanximus, memoratos perturbatores omnino ab Apostolicæ nostræ sedis communione alienos fuisse, atque nostra subscriptione prolatam sententiam suscepisse*, parique animadversione eos plectendos censet, qui iisdem assensum præbere, vel eorum societati se adjungere præsumpserint, quas epistolas quinto nonas Octob. labentis anni dedisse, duodecimus Honorii, & Theodosii octavus consulatus indicat.

Apud Coutan. pag. 980.

Constantius a Pelagianis interfectus.

11. Romæ vero tantus Pelagianorum furor fuit, ut turbas excitarent, & homicidia patrarent; quorum temeritatem cum pro officii sui munere coercere voluerit Constantius vicaria Urbis Præfectura ornatus, ab iisdem occisus est. *Hoc tempore*, do verba Prosperi in Chronico ad hunc annum, *Constantius servus Christi ex Vicario Romæ, & pro Gratia Dei Pelagianis resistens, factione eorumdem multa pertulit, quæ illum sanctis Confessoribus sociarunt*, qua de causa Martyrologio Romano ejus memoria die 30. Novemb. recolitur, quem etiam Palladius in historia Lausiaca, una cum Macario, & Pammachio hoc exornat elogio: *Constantius quoque Assessor Præfectorum Italiæ, insignis viri & eruditissimi, qui pervenerunt ad summum pietatis & religionis.*

Pallad. hist. Laus. cap. 121.

Honorii Imp. rescriptum adversus Pelagianos.

12. Post latam adversus Pelagium & Cælestium excommunicationis sententiam, ut temporali quoque pœna subjicerentur

tur, cum Honorio Imperatore egit Zosimus Pontifex. Imperator vero, ob turbas etiam a Pelagianis tum Romæ, cum alibi excitatas, dato rescripto pridie Kal. Maii Ravennæ ad Palladium Præfectum Prætorii, eosdem una cum sociis Urbe pellendos jussit, post multa in eorum detestationem addita, sacratissimam Urbem eorum disputationibus, & factionibus divisam, turbatamque fuisse commemorans. Ob quam rem Cælestium æque ac Pelagium una cum ejusdem factionis sociis, sive clericis sive laicis, exilio plectendos esse jubet, *ne scientiæ fortasse dissimulatio passum præstet errori, atque impune se quisque putet audire, quod condemnatum vigore publico se se finxerit ignorare.* Imperatoris rescripto accepto, Palladius suo, & Monaxii, & Agricolæ nomine, hoc vulgarunt edictum, quod cum ad annum 420. alligaverit Baronius, labenti restituendum esse Norisius aliique censent. *In Pelagium atque Cælestium catholici dogmatis fidem sævis tractatibus destruentes, sententia principalis invaluit, ut venerabili Urbe submoti, bonorum Concilio multarentur &c.* Ceteri vero sive plebeii, aut clerici ejusdem hæresis participes, facultatum publicatione nudati, eidem exilii pœnæ subjiciuntur; Palladii autem, Monaxii, & Agricolæ nomine vulgatum fuit edictum, ut trium Præfectorum Prætoril auctoritate subscriptum ubique vigeret. Palladius quippe Italiæ, Monaxius Orientis, Agricola Galliarum Prætorio Præfecti hoc anno fuerunt, ut ex subscriptionibus legum, quas hoc anno Honorius vulgavit, constat. Cumque Honorii legem a Præfectis prætorio vulgatam sibi favere Julianus somniaret, Augustinus ad eum dicebat: *Sane, ut dicis, si pro vobis potius ab Imperatore responsum est, cur non in medium prosilitis, & hoc ultro publicis potestatibus allegatis vos esse monstrantes, quorum Christianus Princeps approbavit fidem?* De hac Pelagianorum condemnatione ab Ecclesiastica, & Imperiali auctoritate, audiendus est Augustinus ad Pinianum hæc scribens: *Profecto sentitis in tam nefandi erroris auctores, Episcopalia concilia, & Apostolicam sedem, universamque Romanam ecclesiam, Romanumque Imperium, quod Deo propitio christianum est, rectissime fuisse commotum, donec resipiscant a diaboli laqueis.*

Palladii edictum adversus Pelagianos. *Norif. hist. Pelag. lib. 1. cap. 13.*

August. contra Julian. lib. 3. 1.

Lib. 2. pecc. orig. cap. 17.

13. Ecclesiæ Principumque jaculis confossi Pelagiani, ac Zosimi Pontificis Tractoria epistola, qua Cælestius & Pelagius damnati sunt, *CPolim, & per totum orbem missa*, ut ait Marius Mercator, & *subscriptionibus Sanctorum Patrum*, idest Episco-

Juliani scripta pro Pelagianorum defensione.

Jesu Chr. an. 418. scoporum omnium, *roborata, Julianus & reliqui complices ejus subscribere detrectantes, non solum Imperialibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi atque exauctorati, ex omni Italia deturbati sunt*; quorum aliqui paulo post resipiscentes, & ab eo errore correcti, Sedem Apostolicam suppliciter adeuntes, suscepti, suisque ecclesiis sunt restituti; at Julianus ceterique in errore perseverantes, hæreticorum more, & Orbem querelis impleverunt, atque calumnias plurimas in Zosimum, in Augustinum, aliosque hæresis suæ propugnatores sparserunt. Præceteris Julianus, ejusdem sectæ antesignanus, epistolam quamdam suam per Italiam vulgari curavit, antequam Zosimo Papæ traderetur, qua mortem in homines transiisse negabat: *Audi nunc & tu*, inquiebat Marius, *quid olim ipse pronunciaveris in epistola videlicet tua; quam ad sedem apostolicam illo tempore ausus es mittere, quando conventus detrectasti cum universa Ecclesia per totum Orbem Pelagium & Cœlestium damnare, quæ antequam in manus illius sanctæ Rom. ecclesiæ veniret Antistitis, te agente, a nonnullis a te deceptis, per totam pene Italiam circumlata, & tanquam magnum aliquod multorum auribus insinuata cognoscitur*, ut iis artibus, si fieri potuisset, aliis in errorem pertractis, augeret, firmaretque Pelagianam sectam, quam apertius in libello fidei exposuit, quam fecerat ad Zosimum Pontificem scribens, ut pluribus prosequitur Garnerius in notis ad eum locum. Cum vero Augustini nomen insertum legeretur, Zosimi nomen substituit Garnerius. At Augustini retinendum esse, cum Norisio adnotat Pagius not. 60. ad an. Bar. 418. Hic autem Augustinus ab Hipponensi distinguendus est, nam Aquilejensis Episcopus hic erat, qui post Chromatium hoc tempore eam administrabat ecclesiam, ut libro decimo rerum Forojuliensium prodit Henricus Palladius. Porro fidei suæ libellum, non Romano tantum Præsuli obtulisse Julianum, ceterosque Episcopos Pelagianos verosimile est, sed ceteris etiam Patriarchis, vel primarum sedium Episcopis; hinc nil mirum ad Augustinum Aquilejensem eum inscriptum fuisse. Juliani autem libellus quatuor partibus constabat, quarum prima de Trinitatis & Incarnationis mysterio confessionem continet, secunda de gratia Dei, deque libero hominis arbitrio, de nuptiarum institutione, ibique originale peccatum negatur: *Renuimus*, inquit, *naturale peccatum, vel si quo alio vocabulo noncupatur*; tertia parte hæreses condemnantur Arianorum

Mar. Mercat. subnot. in scripta Juliani, Garner. pag. 46.

rum scilicet, Sabellianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, Apollinaristarum, Novatianorum, Jovinianistarum, & Manichæorum. Cum hæreticis catholicos etiam recensebant, eo quod originale peccatum tuerentur; hinc iterum: Manichæis similes dicimus, *qui sub assertione naturalis peccati asserunt nuptias ab auctore Diabolo extitisse, & illarum filios diabolicæ esse arboris fructus*. Quarta demum libelli parte, cur in absentium condemnationem (Pelagii scilicet & Cælestii) subscribere recusaverint, rationem reddunt, atque, ne in ipsius reprehensionem factum putet, Zosimum admonent. *Certa sit*, inquiunt, *Sanctitas vestra, nos ad audientiam plenariæ synodi provocasse*. Tandem detortum Chrysostomi testimonium proferunt, quo originale peccatum ab eo negatum fuisse contendebant.

JESU CHR. AN. 418.

14. Ad Rufum quoque Thessalonicensem Episcopum idem Julianus communem cum plurimis Pelagianis episcopis epistolam scribens, adversus Zosimum, qui eum damnaverat, conquestus est, ac prævaricationis eum una cum Romano clero insimulavit, quasi *terrore perculsos non erubuisse prævaricationis crimen admittere, ut contra priorem sententiam suam* postea pronunciassent, malam hominum esse naturam; quorum calumnias pluribus confutat Augustinus, tum in libris contra duas epistolas Pelagianorum ad Bonifacium Zosimi successorem directis, cum in opere contra Julianum edito, quo inter cetera: *Quale est autem, quod beatæ memoriæ Zosimum Apostolicæ sedis Episcopum (ut in tua pravitate persistas) prævaricationis accusas? qui non recessit a suo prædecessore Innocentio, quem tu nominare timuisti, sed maluisti Zosimum, quia egit primitus levius cum Cælestio; quoniam se in his sensibus vestris, si quid displiceret, paratum esse dixerat corrigi, & Innocentii litteris consensurum esse promiserat*. Alibi vero: Innocentii successorem crimine prævaricationis accusas; quia doctrinæ Apostolicæ, & sui decessoris sententiæ noluit refragari. Insuper Eulalii schisma, quod in Bonifacii ordinatione exarsit, ob Pelagianorum condemnationem, ac in prævaricationis pœnam excitatum fuisse, scribere non erubuit, cui propterea Augustinus: *Memento*, ait, *quemadmodum de constituendo Episcopo dissensionem populi Rom. insultabundus objectas, & eam vocas ultionem Dei*. In Augustinum vero, utpote Pelagianorum infensissimum fortissimumque hostem, stylum præcipue acuit;

Pelagianorum querelæ & calumniæ adversus catholicos.

August. ad Bonif. lib. 2. cap. 3.

Contra Julian. lib. 6. cap. 12.

Cont. Jul. lib. 6. 4.

JESU CHR. AN. 418.

cujus calumnias in seipsum, & Catholicos, quasi ad Manichæismum rediissent, pluribus exsuflat.

Augustinus in Mauritaniam proficiscitur.

15. Cum in synodo Carthaginensi adhuc esset hoc anno Augustinus, cum Alypio, & Restituto Numidarum Episcopis legatione persungens, Zosimi Rom. Pontificis epistolas accepit, quibus ad nonnulla ecclesiastica negotia peragenda Cæsaream Mauritaniæ vocabatur: quare ad Optatum scribens hoc anno, *Litteræ*, inquit, *quas ad Mauritaniam Cæsariensem misisti, me apud Cæsaream præsente, venerunt, quo nos injuncta nobis a venerabile Papa Zosimo Apostolicæ sedis Episcopo ecclesiastica necessitas traxerat*, quo & alios Episcopos una cum Augustino fuisse destinatos auctor est Possidius. Quid porro negotii id fuerit, cur illuc eos Zosimus Episcopos destinaverit, hactenus ignoratur. De eadem peregrinatione in epistola altera ad Mercatorem agit, atque totam Mauritaniam ea occasione lustrasse indicat: *Ut Carthagine non rescriberem, non occasio defuit perlatorum, sed alia magis urgentia; inde digressi perreximus usque ad Mauritaniam Cæsariensem, quo nos ecclesiastica necessitas traxit, per quas totas terras, cum intentionem nostram huc atque illuc, quæ ingerebantur sensibus diversa raptarent*. Donatistarum autem causa eam peregrinationem, urgente Zosimo, suscepisse Augustinum, vero satis simile est.

Epist. 190.

Epist. 93.

Augustinus Cæsareæ cum Emerito Donatista disputat.

Retract. lib. 2. 52.

16. Dum Cæsareæ esset Augustinus, cum Emerito Donatistarum Episcopo collationem habuit, præsentibus Deuterio Cæsariensi catholicorum Episcopo, Alypio, Possidio, aliisque peregrinationis Augustini sociis, adstante etiam Cæsariensi clero, ac frequentissima plebe. Quid gestum in ea collatione fuerit, acta a Notariis excepta testantur, quæ *gloriosissimis Impp. Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Duodecimo Kal. octob. Cæsareæ in ecclesia majori*, inscripta leguntur; de quibus etiam alibi mentio fit, in libris scilicet contra Gaudentium. Exitum disputationis paucis verbis complexus est Augustinus: *Adfuit maxima multitudo, nihil pro sua, seu pro vestra defensione dicere potuit; communicare noluit, dilatus perseveravit, convictus obmutuit, illæsus abscessit*. Ab ipsismet Donatistis, & consanguineis suis ad disputationem ineundam excitatus est Emeritus, qui pollicebantur, ut narrat Possidius, *se ad ejus redituros communionem, etiam cum discrimine patrimoniorum, salutisque suæ temporalis, si modo catholicam superaret assertionem*. Præsentem sic compellat Augustinus: *Collationibus interfuisti*,

August. tom. 9. de gestis cum Emerito, & lib. 2. contra Gaudentium. Lib. 2. contra Gaudent. cap. 6.

Possid. August. vita cap. 14.

sti, si victus es, quare venisti? Si autem te victum esse non putas, loquere, unde tibi victor esse videaris. Emeritus autem se non veritate victum, sed potestate oppressum fuisse respondit; at Augustinus: Quare ergo venisti? Respondit Emeritus: *Ut hoc dicerem quod requiris*. Cumque profundum silentium Emeritus servaret, præsentibus Augustinus: *Videtis, fratres, diu tacentem moneo, ut optatis resipiscentem, obsecro ne sequamini pereuntem*, quod pluribus in sermone post collationem habito Cæsariensibus insinuare conatus est; quo etiam, vel ipso Emerito præsente, paradoxum ab eodem his verbis prolatum: *Non possum nolle quod vultis, sed possum velle quod volo*, multis modis exagitat.

JESU CHR. AN. 418.

Tom. 9. pag. 617.

17. Donatistis Cæsariensibus inutilem non fuisse hanc cum Emerito collationem, inde patet, quod Emeritus posthac, nec alius quispiam Donatistarum ausus est adversus Catholicos disputare, licet Gaudentium Episcopum, inter Donatistas celeberrimum, ad respondendum Augustinus sæpe invitaverit. Sed alia etiam de causa Cæsariensibus perutilis fuit Augustini præsentia, cujus exhortatione, insana quædam pugna ab iis singulis annis inita prorsus penitusque eradicata & extincta est; rem ipsam Augustini verbis narrabimus: *Cum apud Cæsaream Mauritaniæ populo dissuaderem pugnam civilem, vel potius plusquam civilem, quam catervam vocabant: neque enim Cives tantummodo, verum propinqui, & fratres, postremo parentes ac filii lapidibus inter se, in duas partes divisi, per aliquot dies continuos certo tempore anni solemniter dimicabant, & quisque (ut quemque poterat) occidebat*; ut inveteratum malum de cordibus, & moribus eorum avelleret, qua potuit dicendi gravitate, ut a tanto flagitio abstinerent, admonuit, factumque est, ut acclamationibus se doceri, & delectari, lacrimis autem flecti iudicarent; ita ut ab his imposterum omnino cessarent; unde: *Ecce jam ferme octo, vel amplius anni sunt, propitio Christo, ex quo illic nihil tale tentatum est*, ajebat Augustinus, qui toto sui Episcopatus tempore varios in Ecclesia irrumpentes abusus, aut ex Gentilibus retentos, verbo Dei extirpare non cessavit, ut ejusdem sermones de tempore fidem faciunt.

Augustinus pravum Cæsariensium morem corrigit.

August. de doct. christ. lib. 4. 24.

18. Antequam Africa excedamus, de Zellensi synodo nonnulla sunt adnotanda, quam Teleptensem post Baronium passim appellant conciliorum editores, cui Donatianus Teleptis in

De synodo Zellensi.

Bar. an. 418. 31. Labb. tom.

Jesu Chr. an. 418. in Bizacena provincia Episcopus præfuisse legitur, primæ etiam sedis Episcopus dictus; idest inter provinciæ Episcopos senior; cujus hæc est inscriptio: *Post Coss. Gloriosissimi Honorii XI. & Constantii sexto Kal. Martias, congregato in ecclesia Apostolorum concilio plebis Teleptensis, Beatus pater primæ sedis Episcopus Donatianus, civitatis Teleptensis, cum resedisset, considentibus secum Januario, Felice &c.* cum aliis triginta Episcopis, quorum ibidem nomina leguntur, *nec non etiam Vincentio & Fortunatiano legatis provinciæ Proconsularis ad Bizacenum concilium directis & reliquis*; Vincentius & Fortunatianus dixerunt: *Cum essemus Tusdrum sicut mecum recolit memorialis auditio vestra, & epistolas sanctæ memoriæ Siricii*, sedis Apostolicæ Episcopi, dederamus recitandas; atque ut iterum recitarentur, jusserunt Episcopi, *ut noverimus quid earum textus contineat*. Privatus vero notarius dixit: *Exemplum Tractoriæ Episcopi urbis Romæ*. Lecta est Siricii epistola ad Episcopos Africæ data, *Januarii post Coss. Arcadii Aug. & Bautonis*, idest anno 386., qua epistola canones aliquot ab eodem Pontifice in concilio Rom: una cum Episcopis octoginta vulgati fuerant, ac Afris Episcopis missi, quorum summam loco suo supra recitavimus, ad annum 386., unde plura addere non juvat. Hujus Synodi, & canonum in ea editorum non uno loco meminit Ferrandus in suo canonum breviario articulo 6. capite 130. 138. & 174. Non defuerunt viri docti, qui hanc Zellensem synodum, ac Siricii epistolam, cujus in synodo mentio facta est, tanquam commentitias habuere; levissimis tamen conjecturis innixos in eam eos transiisse sententiam, eruditissimi viri demonstrarunt, Schelestratus scilicet, Coutantius, Natalis Alex. Quare ne in re explorata diutius immoremur, plura non addimus.

Apud Coutan. pag. 651.

Quesnell. dissert. 15. in op. S. Leonis. Dupin. secul. 5. pag. 90. Schelest. dissert. 3. de eccles. Afric. cap. 12. Nat. Alex. secul. 5. part. 1. cap. 4. Coutan. pag. 643.

19. Interea cum Zosimus relatione aut fama accepisset Episcopos in Africa in judicium passim vocari a laicis hominibus, ne id inposterum fieret, utpote Ecclesiæ canonibus contrarium, Bizacenos Episcopos admonuit. *Miror vos*, inquit, *nullam reverentiam nostri nominis præstare fastigio, nec honorem episcopatui talem deferre, qualis debet ab iis servari, quorum hic honor est. Judicaturi laici de episcopis sedent, & hoc vestrum dicitis esse concilium, ubi non sacerdos laicum, sed laicus permissione vestra judicaturus interest sacerdotem*. Post aliqua: *Adde quod telonariorum sive temonariorum etiam nomen inse-*

Zosimi epistola ad Episc. Bizacenos. Laici Episcopos non judicent.

Coutan. pag. 984.

inferitur, *&* *judicium in episcopum ab hac congregatione colligitur*. *Telonarii* autem, sive *Temonarii*, quos Episcoporum judicio adfuisse narrat Zosimus, ii denotantur qui sordidas exercebant artes, ii præcipue, qui vectigalibus præerant, ut ex Codice Theodosiano lib. 6. tit. 4. leg. 21. & lib. 7. tit. 18. leg. 3. & lib. 6. tit. 26. leg. 14. constat; hinc subdit Zosimus: *Sedent publicani homines*, *&* *auditur Episcopus*, *&c.* quod sane utpote irreligiosum & ecclesiastico ordini injuriosum, ne ultra fieret copiose graviterque monet; data legitur XVI. Kal. Decemb., seu die 16. Novemb. Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. idest hoc anno, quo etiam anno de appellationibus Episcoporum ad Romanum Pontificem, & de clericorum causis a vicinioribus Episcopis retractandis, ad eosdem Africanos Episcopos alteram dedit epistolam, qua Sardicensem canonem sub nomine Nicænæ synodi inseruit, de quibus anno sequenti in Carthaginensi concilio actum est, cum de Appiarii causa, & appellationibus Episcoporum, & clericorum cotroversia agitaretur. *Coutan. pag. 981.*

Zosimi Papæ obitus.

20. Interea his in Pelagianorum condemnatione, aliisque ad Ecclesiasticam disciplinam tuendam præclare gestis, brevem Pontificatum anni unius, mensium novem, cum diebus aliquot, Zosimus illustravit, ac die 26. Decembris occubuit, ut ex Symmachi relatione scimus, sepultusque est die eadem ut ait Anastasius, *juxta corpus B. Laurentii Martyris via Tiburtina*, qui etiam, eodem Anastasio teste, constituit, *ut Diacones lævas tectas de pallis linostinis haberent*, *ut per parochias licentia esset benedicendi cereum Paschalem*, *ut nullis clericis poculum in publico propinaretur*, *nisi tantum in cellis fidelium maxime clericorum*.

De electione Bonifacii, & Schismate Eulalii.

21. Post Zosimi obitum, unica tantum die Romana vacavit sedes, die etenim Decemb. 28. convenientibus in ecclesia Theodoræ Presbyteris, Bonifacius electus est, ac die sequenti, quæ in Dominicam cadebat, ordinatus in ecclesia S. Marcelli, plaudente universo fere clero, idest cum presbyteris septuaginta circiter, ac novem Episcopis. Eodem tamen tempore Eulalius Archidiaconus Rom. Ecclesiæ schisma faciens cum Diaconis aliquot, paucisque suæ factionis presbyteris, Lateranensem ecclesiam invasit, in qua die 29. Decembris ab Ostiensi Episcopo ordinatus est. Quare cum non solum Ecclesiæ pax, sed & Urbs ipsa ob Eulalii schismaticam ordinationem con-

JESU CHR. AN. 418.

conturbaretur, Symmachus urbis Præfectus ad Honorium Imperatorem relationem misit, qua se Eulalii partibus favisse aperte indicat.

Relatio Symmachi ad Honorium Imp.

22. *Quæcumque in urbe geruntur, me tacere non convenit pro debito famulatus, quem Majestati vestræ semper exhibeo. Cum diu Episcopus Zosimus gravi incommodo laboraret, usque adeo ut frequenter mortuus jactaretur, accidit ut secundo die post ingressum meum vita decederet. Statim (ut convenerat) populum alloquendo commonui, ut cum quieto clericorum tractatu omnia finirentur, nec se rebus disponendis misceret turbatio popularis; siquidem certum esset in eligendo Episcopo, Dei omnipotentis expectandum esse judicium*. Post aliqua de Eulalio: *Verum cum vir sanctus Eulalius ad Ecclesiam Lateranensem de exequiis prioris Episcopi a populo, & a clericis fuisset adductus, ibi per biduum cum maxima multitudine, & cum pluribus sacerdotibus remoratus est, ut expectaretur dies consuetus, quo posset solemniter ordinari*. Inter hæc tamen presbyteri aliquot ad Theodoræ ecclesiam properantes, Bonifacium Episcopum ordinarunt, etsi eos ipse cum Sereniano Tribuno, ne id agerent, admonuisset; ac ordinatum in ecclesia Marcelli ad Sancti Petri basilicam solemniter deduxerunt, ait Simmachus in sua relatione quarto Kal. Januarii ad Honorium missa; cujus relatione deceptus, Eulalii ordinationem præferendam, ac Bonifacium exilio multandum censuit Honorius; litteris tamen a Romano clero acceptis, ac de legitima Bonifacii ordinatione edoctus, prout christianum decebat Imperatorem, subreptum de Bonifacio ejiciendo rescriptum revocavit, ac utriusque ordinationem ab Episcopis examinari præcepit, ut anno proximo adnotaturi sumus.

Judæi militia exclusi. *Cod. Theod. tit. de Judæis leg. 24.*

23. Ad hunc annum pertinet Honorii lex sexto idus Martii data, qua Judæos Palatina exturbandos, ac ab armata militia repellendos esse jussit; ita tamen, ut qui tunc Palatini, aut in rebus agentes erant, cursum explere possent. Advocationis etiam munere, eosdem fungi, qui liberalibus instructi fuissent disciplinis, permisit, a muneribus tamen Armatæ aut Palatinæ militiæ perpetuo arcendos censuit; ne iis implicati, ad ceteras Imperii dignitates via pateret, non sine Christianorum aut scandalo, aut murmuratione; quare Rutilius Numerianus libro primo Itinerarii de Faleria agens, cui Judæus præerat, his versibus lamentatur:

Atque

Atque utinam nunquam Judæa subacta esset
Pompeii bello, Imperioque Titi!
Latius excisa pestis contagia serpunt,
Victoresque suos Natio victa premit.

Et sane narrat Severus in epistola, qua de miraculis S. Stephani agit, & de conversione Judæorum insulæ Minoricensis, narrat, inquam, Magonæ inter Judæos Theodorum quemdam auctoritate & potentia ita fulsisse, ut non solum inter Judæos, sed inter Christianos etiam ejus oppidi, *honore seculi* præcipuus esset; siquidem apud Judæos legis Doctor habebatur; in oppido autem cunctis curiæ muneribus perfunctus fuerat.

Apud Bar. an. 418. n. 47.

24. Portentis quoque prodigiisque memorabilem hunc annum fuisse historici narrant, inter cetera insignem Solis eclypsim accidisse; ac varias calamitates secutas, quasi eo portento prænunciatas referunt. Eclypsis diem auctor chron. Alex. *His Coss. Solis eclypsis accidit, mense Julio XIV. Kal. Augusti, die Veneris hora octava.*

Solis eclypsis calamitates secutæ.

JESU CHRISTI AN. 419. BONIFACII PAPÆ 2. HONORII IMP. 27. ET 25. THEODOSII JUN. 18. ET 19. COSS. MONAXIO, ET PLINTA.

1. Cum funestum Rom. ecclesiæ schisma ob Bonifacii, & Eulalii ordinationem excitatum in dies firmaretur; atque clero populoque Romano inter se diviso, non solum Ecclesia, sed & Urbs ipsa contrariis factionibus scinderetur, non sine cœdium, bellique civilis periculo; ut alias in Damasi, & Ursicini ordinatione contigerat; Honorius Imp., Symmachi relatione accepta, qua Eulalii potiorem ordinationem fuisse scripserat, ut anno proximo diximus, ut incendio fomes tolleretur, Bonifacium coercendum, ac si opus fuisset, exilio etiam plectendum, dato ad Symmachum rescripto jusserat, in eamdemque rem Aprodisium Tribunum & Notarium Romam misit, una cum litteris suis, ut Eulalii ordinationem tuerentur. Quare post plurima, quibus Eulalii ordinationem approbat: *Absoluta*, inquit, *decernimus jussione, extraordinaria præsumptione summota, Bonifacium interdicta confestim Urbe prohiberi (erit verecundiæ ejus, ut morem gerens cælestibus constitutis sponte*

Honorii Imp. rescriptum pro Eulalio.

JESU CHR. AN. 418. *sponte discedat) pertinacius resistentem, invictum præcipimus expelli, Dat. III. Non. Januarii, Ravennæ.*

Relatio altera Symmachi ad Honorium de gestis a Bonifacio, & Eulalio.

2. Hactenus Honorii epistola ad Symmachum, quæ ut Romæ accepta est, Bonifacium in basilica S. Pauli commorantem ad se continuo vocavit Symmachus, eique Principis jussa intimavit; at Symmachi minister ad id missus, a Bonifacii fautoribus verberatus est, indeque ejectus. Quamobrem Symmachus, ut in relatione altera ad Honorium missa testatur, habito cum Vicario Tribuno Sereniano concilio, urbis portas diu noctuque custodiri jussit, ne in eam Bonifacius ingrederetur: *Expectans*, inquit, *quid Pietas vestra decernat, ut quies possit, quæ hactenus servata est, perdurare &c. data VI. idus Januarii.*

Libellus cleri Rom. ad Honorium pro Bonifacio.

3. Cum eo res esset, ut Eulalii Pseudo-Pontificis ordinatio confirmanda videretur, e re sua esse censuerunt Romanæ Ecclesiæ Presbyteri, qui Bonifacii ordinationi consenserant, libello Imperatorem adire, ut quæ utriusque causa, ac ordinatio potior esset, certiorem redderent; eoque Bonifacium rite recteque ordinatum fuisse narrant, Eulalii vero schismaticam electionem, ac ordinationem fuisse demonstrant. Quamobrem Imperatorem rogant, ut Eulalium æque, ac Bonifacium Ravennam vocet, ac per se ipsum de utriusque electione, & ordinatione judicium proferat: quod prudenter factum fuisse testatur Baronius, eo quod Symmachum Eulalio studere ex gestis hactenus cognovissent. His itaque a clero Rom. acceptis litteris, rescripto altero ad Symmachum urbis Præfectum dato, jussit Honorius, ut Bonifacium & Eulalium *infra diem sextum Iduum Febr.* una cum iis, qui utriusque ordinationis auctores fuerant, Ravennam deducendos curaret. Bonifacium itaque & Eulalium admonuit Symmachus, ut una cum clericis suis Ravennam causam dicturi pergerent. Cumque ecclesiasticas causas ab Episcopis judicandas esse apprime sciret Imperator, Ravennam Episcopos plurimos convocaverat, quos edicto suo monitos voluit, eosque admonuit, ne inter judices sedere permitterent eos, qui alterutrius ordinationi interfuerant, & ut nullam rescripti sui, alias pro Eulalio ad Symmachum dati, rationem haberent; sed integram causam Episcoporum judicio se commisisse testatur. At cum inter se diffiderent Episcopi; ac de Bonifacii, & Eulalii ordinatione dubii adhuc hærerent, ad Kal. Majas differendum esse judicium Honorius censuit, utros-

Honorii rescriptum, quo Bonifacium & Eulalium ad se vocat.

Honorii rescriptum ad Episcopos Ravennæ congregatos.

utrosque tamen, ut ab Urbis ingressu abstinerent, admonuit.

4. Ne autem Paschalia festa absque Episcopo Romani celebrarent, Achilleum Spoletinum Episcopum ad sacra eo tempore obeunda illuc destinavit, ad quem has dedit litteras. *Quoniam de Rom. Sacerdotio propter angustiam temporis, quam dierum solemnitas fecit, quæ abesse Episcopos a suis Ecclesiis non sinebat, dilatum constat esse judicium: recte nostra Serenitas credidit ordinandum, ut Beatitudo tua, ad venerabilem Urbem congrua devotione festinet, quatenus S. Paschæ dies, ea, quæ convenit, quiete, cum solemnitate consueta populis repræsentes, nec consuetudini obsit, quod differri Synodum multiplex necessitas fecit. Illud sane in primis, ac præcipue commonemus, ne umquam ulla illorum mentio fiat, de quibus constat suspensos esse judicio*; hactenus Honorius ad Achilleum; ad Symmachum vero Præfectum Urbis, & ad Rom. Senatum alteras dedit epistolas, quibus ut Achilleum reciperent, ac usque ad causæ definitionem quieti viverent, hortatus est, quas hoc loco exscribere, sicuti & alias in eam rem datas, longum esset, ac apud Baronium videri possunt.

Honorii epistola ad Achilleum.

Honorii rescriptum ad Symmachum & ad Rom. Senatum.

5. Honorius interea christianæ concordiæ studiosissimus, ut tantam aliquando controversiam dirimeret, pleniorem synodum Spoleti indixit, atque ex cunctis fere sui Imperii provinciis Episcopos ad eam vocavit, inter eos Paulinum Nolanum, quem perhonorificis hisce litteris invitavit Imperator: *Tanta fuit*, inquit, *apud nos certa sententia, nihil ab his Sacerdotibus, qui ad Synodum convenerant, posse definiri, cum Beatitudo tua de corporis inæqualitate causata, itineris non potuit injuriam sustinere*. Post aliqua: *Dilatum itaque judicium nunciamus, ut divina præcepta ex venerationis tuæ ore promantur, qui ea secutus implesti, nec potest alius eorum præceptorum lator exsistere, quam qui dignus Apostolicis disciplinis est approbatus. Specialiter itaque, Domine sancte, merito venerabilis Pater, justus Dei famulus, divinum opus, contempto labore, tributum hoc nobis visitationis tuæ (si ita dicendum est) munus indulge, ut postpositis omnibus, quantum temperantia & his tranquillitas suffragantur, Synodo profuturus, sine intermissione etiam desideriis nostris, & benedictioni, quam cupimus, te præstare digneris*.

Honorii Imp. epist. ad Paulinum.

Paulini vita pag. 93. edit. Murat.

6. Hæc ad Paulinum Honorius, qui ad Africanos Episcopos, & nominatim ad Aurelium Carthaginensem, eadem de causa alteras dedit; ut intra diem Id: Juniarum ad Spoletinam

Honorii epi. ad Africanos Episc. & ad Aurelium.

Jesu Chr. an. 419. tinam civitatem properarent, ut id quod veritas, & Religionis utilitas dictaverit, Deo pariter cunctorum mentibus inspirante, sententia dicetur: ad Aurelium vero: *Aliam quidem veniendi causam optaveramus evenisse, ut desiderato benedictionis tuae frueremur aspectu: sed quia adversus Papam urbis Romae ambitio reprehendenda certamen indixit, & sanctam vitam in Episcopo aestimat non requirendam &c. ... Quaeso itaque, Domine sancte ac Pater venerabilis, ut duplex beneficium tribuatis, & desideratae nobis benedictionis tuae, & necessarii pro habitudine judicii proferendi, intermissis omnibus (Dominum intuens) de ejus Sacerdote firmando labor veniendi non debet recusari, praestare dignetur*. Ad alios quoque per Africam aliasque Provincias constitutos Episcopos litteras dedisse Placidiam tertio Kal. Aprilis Augustino scilicet, Alypio, Evodio, Donatiano, Silvano, Novato, & Venerio, his verbis constat: *Quamvis sacra Domini germani mei Augusti Principis, ad Italiae synodum evocans, auctoritas non negligenda provenerit, socianda specialiter etiam Serenitatis nostrae scripta judicamus, quibus &c.* Has quidem ab Honorio scriptas fuisse putavit Baronius, ac Germani Principis nomine, Constantium cognatum suum, ac Placidiae maritum, designasse scribit; falso tamen, nam nec Princeps dici poterat, utpote Imperio nondum sociatus, nec germanus, sed cognatus erat; quare quin a Placidia Honorii sorore eae epistolae scriptae sint, non dubitamus.

Eulalii temeritate synodus dissolvitur.

7. At Eulalii temeritas in causa fuit, ut ante synodum causa finiretur, ac Episcopi ab itineris labore, & fatigatione liberarentur; nam cum Honorius jussisset, ut Bonifacius, ac Eulalius, usque ad synodi sententiam Urbe abstinerent; ac Achilleum Spoletinum Episcopum ad sacra peragenda in Paschalibus festis Romam misisset, Eulalius, Imperatoris posthabita jussione, *quintodecimo Kal Aprilis*, ut ait Symmachus in relatione, *Urbem meridianis horis ingressus est*, qua etiam die Achilleus Spoletinus illuc pervenerat, Paschalem solemnitatem cum populo celebraturus; quare exorta seditione, cum ad Forum telis & ferro armata plebs convenisset, Symmachus, convocatis proceribus, pro quiete Urbis procuranda processit ad forum Vespasiani; cumque Symmachus & Vicarius Urbis perurgente populo ingressi fuissent, ea plebis fuit commotio, ut Eulalianae partis fautores, telis, saxis, ac ferro etiam armati, populum ac Symmachum & Vicarium aggressi, *nisi ad libe-*

liberandum nos Divinitas affuisset , egressique per secretiorem partem , istam saxorum , & impetum conspirantis multitudinis vitaremus , minime potuissemus evadere , quorum majorem partem ex servis constat fuisse , ex quibus aliquanti agniti atque tenti sunt audiendi &c. quare Imperatorem rogat Symmachus , ut quid agere debeat , se faciat certiorem . Is vero Symmacho rescribens, Vitulum Cancellarium suum se misisse narrat , *ut certa possimus quæque cognoscere , & factionum auctores fideli nuncio , & inspectore non lateant .*

8. Ut hæc Symmachi relatione audivit Honorius , Eulalium Urbe ejici , ac in ceteros seditionis auctores pro conditione animadverteret , septimo Kal. Aprilis Symmacho rescribens jussit . Inter cetera : *Sublimitas tua , & salubris superior ordo præcepti , & moderata Synodi ordinatio deberet custodiri , quod aliter fieri non posse censemus , nisi Eulalius omnimode urgeatur : ut omni celeritate ab Urbe discedens , insolenti populo præsens incitamenta non præbeat , nec innocentibus causa mortis exsistat , cui esse dubium non debebat , si in hac præsumptionis obstinatione duraverit , non solum de statu suo judicium jam prolatum , verum etiam de salutis discrimine proferendum , culpæ enim nullam veniam jam meretur , quam , cum prædicitur , non cavetur .* Clericos vero vel laicos , qui Eulalii causa turbas excitare , aut in ejusdem communione perseverare voluissent , pro varia eorum conditione , aut culpa , debita plectendos pœna jubet ; ac in sanctis Paschæ diebus spoletino tantum Episcopo Lateranensem basilicam ad celebranda divina mysteria patere voluit , ac tandem post plurima : *Sciat sane Sublimitas tua , Primiscrinium , & reliquum officium , quod tuis actibus obsecundat , non solum gravissimæ mulctæ dispendiis affligendum , sed & supplicium capitis sortiturum , nisi enixa opera commodata , statutis clementiæ nostræ præbere maturarit effectum . Dat. VIII. Kal. Aprilis , Ravennæ .*

Honorii rescriptum contra Eulalium.

9. His tamen nequaquam cessit Eulalii contumacia , quin perfidiæ obstinationem addens , nec Urbe excessit , & Lateranensem Basilicam collecta multitudine invasit . Unde Constantio scribens Symmachus : *Eulalius* , inquit , *ea obstinatione , qua sine præcepto sacro Urbem ingressus est , etiam egredi constrictus per omnes potestates , pari pertinacia detrectavit* . Nam semel & iterum admonitus , ut egrederetur , non solum recusavit , *sed collecta multitudine Lateranensem basilicam ausu temerario*

Eulalius urbe ejicitur.

Jesu Chr. an. 419.

credidit invadendam. Quare eum, vi adhibita, Urbe ejectum fuisse addit, deinde: *Mandatum etiam, ut vir religiosus, sanctus Achilleus episcopus cum quiete quæ jussa sunt, illo ejecto, sine strepitu populi, pro sanctorum dierum reverentia, celebraret. Nam ad custodiam basilicæ Lateranensis apparitores apposui, ne cui alii redderetur. Partis quoque Eulalii aliquanti capti clerici seditionis auctores, de quibus quid jubeatur expecto.* Quare Honorius his acceptis juxta Ravennatensis synodi sententiam, qua definitum fuerat, *ut sciret se specialiter damnatum, quicumque ad incitandum populum urbem fuisset ingressus*, Eulalium Pontificatum obtinendi spe excidisse ait, ac ut Bonifacium in Urbe admitteret; atque in Romana cathedra locandum curaret, jussit, *dat III. nonas Aprilis*, acceptum vero *sexto idus Aprilis*.

Alterum Honorii rescriptum ad Symmachum.

Bonifacius Rom. sedi restituitur.

10. Quanto autem populi Rom. plausu, quantave cum lætitia exceptus fuerit Bonifacius, idem narrat Symmachus in altera ad Honorium relatione, qua post plurima: *Cum statuta cælestia per me essent recitata populis, & edictis ex more positis publicata, tantus fervor & lætitia totius extitit civitatis, ut scilicet & religionem redditam, & præstitam quietis securitatem omnes gratulatione congrua testarentur &c.* Hæc Symmachus; eademque auctor de gestis Rom. Pontificum, seu Anastasius in Bonifacio: *Eulalius eo quod ordinatus fuisset in basilica Constantiniana, & introivit in Urbem, & baptizavit, & celebravit Pascha in basilica Constantiniana: Bonifacius vero (sicut consuetudo erat) celebravit baptismum Paschæ in basilica sanctæ Martyris Agnetis. Hoc audito Augusti utrique miserunt, & ejecerunt Eulalium; & missa auctoritate, revocaverunt Bonifacium, & constituerunt Episcopum: Eulalium vero miserunt foras in Campaniam.*

Honorii rescriptum ad Largum Proconsulem Africæ.

11. Interea extincto feliciter schismate, quod Rom. turbaverat Ecclesiam, cum synodo ultra opus non esset, ad Largum Africæ Proconsulem scribens Honorius jussit, ut Episcopos admoneret, ne se loco moverent. *Admone igitur*, ait Imperator post plurima, *præmissis sacris affatibus, auctoritate tua singulos sacerdotes, ut sciant hanc ordinationem esse servandam, quæ continet, ut quisque in Ecclesia sua orationibus vacet, ut convenit: propterea quod causa optimo judicio jam terminata videatur. Data sub die VII. Idus Aprilis*, ubi vero hæc accepit Largus, ad Aurelium Carthaginensem, ac ad reliquos per

Largi epist. ad Aurelium.

per Africam Episcopos scribens, ne ab ecclesiis suis in Italiam navigaturi discederent, admonuit.

12. Bonifacius vero Papa vix in urbem reversus, gravi morbo laboravit, eoque vix recreatus, cum fortasse timeret, ne Eulalio superstite, iterum recrudesceret schisma, qua potuit ratione consulendum censuit, atque datis ad Honorium epistolis, Imperatorem rogavit, ne Ecclesiam Rom. ab inquietis ambitiosisque hominibus turbari permitteret; eamdem illi etiam atque etiam commendans, *ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus illidi & quietam faciem tempestatis insolitæ rumore turbari &c.* Data est Bonifacii epistola Kal. Julii, quam etsi anno sequenti scriptam fuisse censeat Constantius, hoc tamen loco ejusdem mentionem fecimus, cum ad eam, quam agimus schismatis causam pertineat; Eulalius etenim apud Antium non longe ab Urbe agens, Bonifacii longa ætate, & mala valetudine debilitati exitum expectabat, ut iterum, si licuisset, Romanam invaderet sedem; quem postea Nepesinæ ecclesiæ Præfectum fuisse narrat auctor Pontificalis; quæ ideo sollicitius cavenda censuit Bonifacius, iis ad Honorium Imp. datis epistolis, quibus perceptis, acceptissima sibi hæc fuisse Honorius testatus est, cum Pontifice gratulatus, quod pristinæ redditus fuerit sanitati.

Bonifacii Rom. Pontif. epist. ad Honorium.

Coutan. pag. 1024.

Honorii epist. ad Bonifacium.

13. Ut se pacificum Rom. Ecclesiæ Pontificem vidit Bonifacius, omnem continuo sollicitudinem in hæreticis ab Ecclesia ejiciendis adhibuit, atque in exauctoratione Maximi Valentini Episcopi, de Manichæorum hæresi, aliisque criminibus accusati, primordia Pontificatus sui illustravit, cujus extat epistola Idibus Junii hoc anno data ad Episcopos Galliæ, Patroclo scilicet, Remigio, Maximo, Hilario, Severo, Valerio, Juliano, Castorio, Leontio, Constantino, Joanni, Montano, Marino, Mauricio, & ceteris Episcopis per Gallias, & septem provincias constitutis, qua epistola, quanta Maximi essent crimina, ex libello sibi a Valentinæ civitatis clero oblato narrat; quem ideo judicium hactenus declinasse commemorat, quare: *Decrevimus*, inquit, *vestrum debere intra provinciam esse judicium. & congregari synodum ante diem Kal. Novemb., ut si adesse voluerit, præsens si confidit, ad objecta respondeat, si vero adesse neglexerit, dilationem sententiæ de absentia non lucretur &c.* & post aliqua: *Quidquid autem vestra caritas de hac causa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit,* no-

Bonifacii epist. adEpisc. contra MaximumValenti. num Episc.

Jesu Chr. An. 419. Basnag. an. 419. n. 9.

nostra, ut condecet, necesse est auctoritate firmetur. Miratur hoc loco Basnagius: *Quid causæ fuit, cur Maximi negotium ad Pontificem Rom. referretur? quasi non satis vel auctoritatis esset in Galliæ Antistitibus, vel sapientiæ, ut coacta synodo ea de lite judicarent. Id quidem juris ipsis competebat ex Ecclesiæ disciplina, quo pertinent & Nicænus canon quintus, & Antiochenus quartus*. Peculiaris tamen ad Pontificem Rom. adeundi ea occurrebat ratio, quod de Metropolitano ageretur, quorum causæ Sardicensis concilii canone Romano Pontifici reservatæ fuerant, ut si renovandum esse judicium censuisset, tunc renovaretur, aut ut daret judices cautum fuerat, ut in Maximi causa fecit Bonifacius. Non ergo sedis Romanæ majestati amplificandæ gratia, hæc ad Rom. Pontificem accusatio delata est, ut scribit Basnagius, sed ut vetus consuetudo canonibus Ecclesiæ confirmata servaretur.

Concilium Carth. in causa Appiarii presbyteri.

14. Gravis interea de appellationibus Episcoporum, Presbyterorum, aliorumque ministrorum Ecclesiæ ad Rom. sedem hoc tempore inter Africanos, & Rom. Pontificem controversia agitata est, cui Appiarius quidam Presbyter Sicensis ecclesiæ, quem Urbanus Episcopus gradu suo dejecerat, & communione privaverat, occasionem dedit. Cum enim Appiarius ad Romanam ecclesiam perfugisset, ac ad Zosimum Pontificem appellasset, ab eo benigne exceptus, communioni ecclesiasticæ restitutus fuerat, ac juxta id, quod in Arelatensi concilio de Episcoporum appellationibus statutum fuerat, judices, seu legatos in Africam destinaverat, ut una cum Africanis Episcopis Appiarii causa retractaretur. Judices vero, seu sedis Rom. legati tres fuerunt, Faustinus scilicet ecclesiæ Potentianæ in Piceno Episcopus, Philippus, & Asellus Rom. ecclesiæ Presbyteri; qui in Africam profecti, cum Zosimo Bonifacius successisset, ac Carthaginensi concilio hoc anno habito, cui Episcopi Africani ducentum decem, & septem interfuerunt, commonitorium Zosimi obtulerunt, quo inter cetera Sardicensis canonis auctoritate, licitas episcoporum ad Rom. sedem appellationes esse demonstrarunt. At cum Sardicensem canonem tanquam Nicænum commonitorio suo inseruisset Zosimus Papa, de ejusdem canonis auctoritate quæstio exorta est; cujus finiendæ causa, ab synodo Carthaginensi ad præcipuas Orientis ecclesias legatos destinarunt, ut ex autenthicis Nicæni concilii codicibus canonis citati veritas comprobaretur;

Canon. 7.

tur; ut in synodica epistola ad Bonifacium testati sunt episcopi Africani, & ex actis concilii constat.

Jesu Chr. an. 419. Zosimi & Bonifacii Pontificis fama vindicatur.

15. Antequam tamen synodi acta referamus, Zosimi, & Bonifacii Pontificum fama est vindicanda, quos jurisdictionis amplificandæ causa Sardicenses canones pro Nicænis consulto venditasse arguunt Romanorum Pontificum osores, Romanæque ecclesiæ hostes; & ut veteres, seu potius veteratores, Illyricum scilicet cum Molineo prætereamus, qui ne nominibus quidem pepercerunt, ita ut frigida inversione, insulsaque derisione pro Bonifacio Malefacium, pro Innocentio Nocentium, pro Cælestino Infernalem dixerint; Basnagium audire præstat, in eam rem hæc adnotantem: *Ut factum quod Ecclesiæ legibus pugnabat Zosimus tueretur, auctoritate canonum Nicænorum, qui omnibus venerationi erant velatum voluit*; & ut Afrorum consensum extorqueret, Nicænorum venerabile nomen Sardicensi canone obtrudit Zosimus, neque verosimile fuisse, subdit, eum Nicænos, aut Sardicenses canones ignorasse, aut diversos Rom. Ecclesiæ canonum codices a Constantinopolitanis, Alexandrinis, aut Antiochensibus fuisse, quos consulendos censuerunt Africani Patres, & in quibus canon a Zosimo citatus inter Sardicenses legebatur: *Quare eo nostra inclinat, propendetque sententia*, ait Basnagius, *voluisse Zosimum revisionum omnium privilegia auctoritate sedis Romanæ decerni; quod si demus eum fraudis quidem expertem fuisse, ignorantiæ saltem notam non effugiet*, dum pro Sardicensi Nicænum obtrusit canonem. Quin tamen puerilia territamenta hæc sint, & ad conflandam Romanis Pontificibus invidiam exagerata nulli dubitamus incompertum: quis enim non videt tot frustra a novatoribus clamores tolli, quasi in hoc uno, tanquam in basi, ac fundamentali lapide Romanæ Ecclesiæ dignitas subsisteret, quo evulso, universa prorsus collapsura sit, non considerantes hujusce Templi structuram, non uno, sed pluribus lapidibus invicem inter se inhærentibus, ac super immobile fundamentum, quod est Christus Jesus, ejusque protectione usque in seculum non defutura, substructam esse? quare etsi Zosimus, aut Bonifacius vel ex ignorantia, vel etiam consulto, Sardicensem pro Nicæno canone citaverint, atque id data ad fallendos Africæ Episcopos opera, quid inde lucrabunt Novatores? Nunquid unius errore, aut delicto promissio Dei evacuabitur, aut Romanæ Ecclesiæ dignitas, aut Primatus corruet? absit. Sed cui bono

Magdeburg. Centur. tom. 5. pag. 1238. Basnag. an. 419. num. 10.

Ad Rom. 3. 3.

 bono Nicænum pro Sardicensi canone Zosimum scienter supposuisse fingimus? ut assensum ab Africanis Episcopis extorqueret, apud quos Nicænos canones venerationi fuisse noverat, ait Basnagius. At si Nicænorum canonum maxima erat apud Africanos auctoritas, spernenda sane non erat, & vix minor auctoritas Sardicensium, cui ex Africanis Episcopis una cum Grato Carthaginensi quamplurimi fuerunt: quare cum nulla imposturæ causa fuerit in Zosimo, aut Bonifacio, dolum fuisse fingi non potest; alia proinde causa est inquirenda, cur Sardicensem canonem sub Nicæni titulo Zosimus citaverit, quam ne longe petamus, adnotare sufficiet, non semel id sequentibus etiam seculis accidisse, ut unius concilii canones, sub alterius titulo citarentur; idque ex collectionibus canonum accidisse eruditi viri adnotarunt, atque in hoc, de quo agimus casu, quo Zosimus Sardicensem pro Nicæno citavit, Romanæ Ecclesiæ veterem canonum codicem in causa fuisse adnotant, in quo cum Nicæni canones primi inscripti essent, deinde sequerentur ceteri absque ullo titulo, aut distinctione, facillimum fuit eos etiam, qui Nicænos sequebantur, tanquam Nicænos credere: quod Rom. Ecclesiæ facilius etiam accidisse, inde patet, quod ante Dionysii Exigui versionem, nullos fere Rom. ecclesia, præter Nicænos, & Sardicenses, sub uno tamen Nicænorum titulo, reciperet, quibus temporis tractu alii sunt additi, ut apud eruditos viros videre est, qui de canonum codicibus, & collectionibus diligenter copioseque plura adnotarunt, ac Zosimum in eo, quod Sardicensem pro Nicæno citaverit, ab omni fraude, vel impostura vindicarunt, ut ibidem videre est, præcipue apud Ballerinos in novissima editione operum S. Leonis Papæ.

Coutan. præf. in epist. Rom. Pontif. part. 2. 2. 55. & 3. Quesnell. dissert. 12. in op. S. Leonis. Ballerin. de canonum collect. part. 2. cap. 1. inter Leonis op. tom. 3.

16. Nunc ad Carthaginensi synodi acta revertimur, cujus hæc est inscriptio: *Post Coss. gloriosissimorum Imp. Honorii XII. & Theodosii VIII. Aug. octavo Kal. Junii, scripta hæc sunt Carthagine in secretario basilicæ Fausti, cum Aurelius Papa, una cum Valentino primæ sedis Numidiæ, & Faustino ecclesiæ Potentianæ provinciæ Italiæ Piceni legato Ecclesiæ Rom. sed & legatis diversarum provinciarum Africanarum &c. ducentis decem & septem, nec non Philippo & Asello Presbyteris Rom. ecclesiæ &c.* Itaque cum una consedissent, Aurelius Episcopus, ut Nicæni concilii exemplaria legerentur, jussit, cumque codices Nicæni oblati fuissent, Daniel Notarius, tum fidei

Carth. synodi acta. *Labb. tom. 2. pag. 1588.*

fidei professionem, cum statuta seu canones recitavit, iisque lectis Faustinus Potentiæ Episcopus, ac Rom. Ecclesiæ legatus, ut servarentur Nicæni canones hortatus est, ac se commonitorium habere dixit, sicuti antea in privatis sessionibus Aurelio sociisque dixerat, quare addidit: *Injuncta nobis sunt a sede Apostolica aliqua per scripturam, aliqua etiam in mandatis, cum vestra Beatitudine tractanda, sicut & gestis superioribus meministis*; cumque annuisset synodus, ut scriptura legeretur, commonitorium Zosimi Daniel notarius recitavit, Faustino Episcopo, Philippo & Asello Presbyteris legatis suis dato; quo de observantia Nicænorum canonum monebantur Africani Patres, ac mox septimus canon Sardicensis concilii, tanquam si Nicænus esset, lectus est, quo de Episcoporum appellatione cautum fuerat, ut si Episcopus accusatus, & a comprovincialibus gradu suo ejectus, ad Romanam sedem confugiendum censuerit, Romanus Pontifex vicinioribus Episcopis scribat, ut diligenter omnia iterum examinent, & juxta veritatem definiant; quod si is, qui ad Rom. appellavit Pontificem, deprecatione sua fecerit, *ut e latere suo presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi Romani, quid velit, & quid existimet; etsi decreverit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis judicent, habentes auctoritatem ejus a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio; si vero crediderit sufficere Episcopos* (viciniores scilicet) *ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo judicaverit*. Quatuor autem capitibus constabat (ut ex synodica epistola scimus) Zosimi Commonitorium, quorum primo de Episcoporum appellationibus ad Rom. Pontificem agebatur; altero ne ad Comitatum Episcopi importune navigarent; tertium de Presbyterorum & Diaconorum causis agebat, ut si injuria a propriis Episcopis excommunicati fuissent, apud finitimos Episcopos causam agerent; quartum vero de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam evocando agebat, nisi ea quæ videbantur corrigenda corrigeret, de quibus quid actum statutumque fuerit, epistola synodica Bonifacium certiorem reddiderunt, ut infra videbimus. Nunc ad synodi gesta redeundum est.

Zosimi Papæ commonitorium ad Episcopos Africæ.

Apud Contan. pag. 1612.

17. Cum itaque Sardicensis canon tanquam Nicænus lectus esset de Episcoporum appellatione ad Rom. Episcopum, Alypius Tagastensis Episcopus, & Numidiæ legatus, suo & Episcoporum nomine ait, Nicænos quidem canones se recipere

Nicæni concilii exemplaria consuli rogant Africani Episcopi.

Jesu Chr. an. 419. pere ficuti antea refcripferant ; moveri tamen eo quod in Græcis exemplaribus hunc de Epifcoporum appellationibus canonem non inveniffent . Quare Aurelium fynodus rogavit , ut ad CPolitanum , Alexandrinum , & Antiochenum Epifcopos fcriberet , ab iifque integra Nicænæ fynodi exemplaria cum autenticis collata peteret , atque ut eofdem quoque in Oriente Epifcopos Bonifacius confuleret ; ac legatos mitterent , qui Nicæni concilii codices perferrent . Nec Alypii confilio reftitit Fauftinus Bonifacii Papæ legatus , fed addidit , quod cum in dubium recitati canones vocati effent , ad Bonifacium de his effe fcribendum , & fufficere fi ipfe de his inquireret , *ne contentio inter ecclefias nafci videatur* .

De appellationibus Presbyterorum , & Diaconorum.

18. De altero capitulo Commonitorii Zofimi actum deinde eft , de appellationibus fcilicet Presbyterorum & Diaconorum ad viciniores Epifcopos ; quem canonem inter Nicænos quoque fe non inveniffe Novatus legatus Mauritaniæ Sitiphenfis dixit , ac in Sardicenfi concilio ex Ofii fententia ea ftatuta fuiffe ab Africanis patribus adnotatum eft : & revera decimus feptimus Sardicenfis concilii eft , quo recitato canone Auguftinus Hipponenfis legatus provinciæ Numidiæ addidit , ftatuta fore fervaturos Patres , falva inquifitione diligentiori concilii Nicæni ; quod & omnes una voce confirmarunt , quare hoc etiam loco , iterum Fauftinus Potentinus Epifcopus , & Romanæ fedis legatus , cuncta ad Bonifacium Pontificem referenda , ac refervanda effe admonuit , & ut ad eum fcriberent hortatus eft ; *ut & ipfe deliberare poffit utrumnam & hoc concedendum fit , an reticendum* , hoc eft de appellationibus inferioris gradus , presbyterorum fcilicet , & Diaconorum . De duobus aliis capitibus Commonitorii , de non adeundo inopportune Comitatu , & de Urbano Epifcopo excommunicando in fynodo nil geftum eft ; fortaffe inter Epifcopos , & legatos res privatim tranfacta , atque finita eft abfque ulla difficultate ; unde in his immorari non fuit opus .

Nicænum fymbolum & canones in fynodo recitati.

19. His geftis , Aurelio monente , fymbolum , & canones Nicæni concilii lecti funt , atque fynodo inferti ex Codice olim a Cæciliano Carthaginenfi Epifcopo , qui eidem adfuerat , in Africam delato , ficque prima ejufdem concilii feffio finem habuit , atque Bonifacium Pontificem de hactenus in fynodo geftis fynodica epiftola certiorem reddiderunt ; quam iifdem Rom. Ecclefiæ legatis Fauftino Epifcopo , Philippo , &

Afello

Asello Romam redeuntibus deferendam tradiderunt; qua habent: *Domino Beatissimo & honorabili fratri Bonifacio, Aurelius, Valentinus primæ sedis provinciæ Numidiæ, & ceteri, qui præsentes adfuimus numero 217. ex omni concilio Africæ. Quoniam Domino placuit, ut de his, quæ nobiscum egerunt sancti fratres nostri, coepiscopus Faustinus, & compresbyteri Philippus & Asellus, cum beatæ memoriæ episcopo Zosimo, a quo ad nos manduta & litteras attulerunt, sed tuæ venerationi, qui in ejus locum es divinitus constitutus, humilitas nostra rescriberet; ea breviter insinuare debemus, quæ utrorumque concordia terminata sunt, non quæ prolixis gestorum voluminibus continentur, in quibus salva quidem caritate, non tamen sine parvo altercationis labore demorati sumus, ex gestis delibantes, quæ nunc ad causam pertinent. Quamquam & ille, si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatius terminatum, Domine frater.* Deinde Appiarii presbyteri, & Urbani Siccensis Episcopi causas finitas fuisse narrant; nam Appiarius veniam petens communioni fuerat restitutus, ita tamen ut retento presbyterali honore, extra Siccensem ecclesiam, ubicumque vellet & posset, presbyteri honore fungeretur, acceptis in eam rem ecclesiasticæ communionis, & ordinis sui formatis epistolis; Urbanum vero Siccensem Epispopum emendanda correxisse addunt. Quid deinde gestum fuerit, cum Zosimi Commonitorium a Legatis est recitatum, persequuntur, atque usque dum authentica Nicæni concilii exemplaria afferantur, quæ in Commonitorio intimata fuerant, se servaturos spondent, rogantque Pontificem, ut ad CPolitanam, & Antiochenam ecclesiam, & ad alias si eidem placuerit scribere dignetur, ut inde Nicæni canones transmittantur, qui cum Occidentalium exemplaribus conferri possent, sperantes ex Domini misericordia, ipso Romanam Ecclesiam administrante, non tam facile Episcopos, vel presbyteros, appellatione interposita, audiendos esse, ut Episcoporum suorum judicia declinarent; cetera tandem in synodo gesta a legatis suis Faustino Philippo & Asello se accepturum addunt, ac præter Aurelium, & Valentinum subscripserunt Alypius, Augustinus, Possidius, Marianus, & ceteri Episcopi. Quid deinde sub eodem Bonifacio Pontifice, aut Cælestino successore, in ejusdem Appiarii presbyteri, aut Antonii Fussalensis Episcopi, qui iterum ad Rom. sedem appellarunt, ge-

JESU CHR. AN. 419.

Carthag. concilii synodica epist. ad Bonifacium Papam. Conciliorum. pag. 1010.

JESU CHR. AN. 419.

Concilii Carthag. sessio Altera.

Pag. not. 23. ad an. 419.

eum fuerit, inferius dicenda reservamus; atque ad alteram ejusdem concilii sessionem transimus.

20. Urbani Siccensis Episcopi, & Appiarii Presbyteri causa finita, seu potius sopita, ut diximus, iterum *in secretario Basilicæ Restitutæ* convenerunt Africani Patres, tertio Kal. Junias, idest quatriduo post sessionem primam; quare duo concilia sibi fingere, ut eruditis viris placuit, non est necesse, etsi non ignoremus primam sessionem in basilica Fausti, hanc in Basilica Restitutæ habitam fuisse, qua cum Aurelius consedisset, & post eum Faustinus Rom. Ecclesiæ legatus cum ceteris, qui priori adfuerant sessioni numero 217., præcedentium conciliorum Africæ canones lecti sunt centumquinque, quorum pars maxima Carthaginensi tertio, & Milevitano secundo inscribuntur, atque in codice canonum. Ecclesiæ Africanæ inserti sunt. Interea cum Episcopis plurimis diu a suis sedibus abesse grave esset, ac ad suas Ecclesias redire cuperent, placuit synodo, ut ex singulis provinciis aliqui eligerentur, qui ceterorum etiam nomine synodo subscriberent; quod cum factum esset, numero viginti circiter electi sunt, quorum primi Aurelius, Faustinus Bonifacii legatus, Alypius, Augustinus, Possidius &c. Canones deinde quinque sunt additi: cum etenim superioribus conciliorum decretis de personis, quæ admittendæ sunt ad accusationem clericorum, plura statuta essent, nonnulla de iis, qui rejiciendi erant, addiderunt, ac primo excommunicati sive clerici sive laici, 2. servi etiam, vel quos leges non admittunt, veluti histriones, hæretici, Pagani, Judæi &c. 3. Qui plura in accusatione objecerit, si in probationibus in uno deficiant, in ceteris etiam non sunt audiendi, 4. neque uti testes ii sunt admittendi, qui ab accusando repelluntur, aut minores annorum quatuordecim. 5. Nec Episcopo sine probatione aut testibus liceat quemquam excommunicare, quod si alicui communicare nolit, nec cum eo ab aliis communicetur Episcopis, ut magis caveat Episcopus dicere, quod aliis documentis probare non potest, iisque cum Aurelio, & Faustino Potentino Episcopo ceteri subscripserunt.

Nicæni canones in Africam primum deinde Romam missi.

21. Quod ab Attico CPolitano episcopo, & Cyrillo Alex. petierant Africani Patres, ut ex autenthico codice Nicæni sibi canones mitterentur, hoc eodem anno obtinuerunt; ac primum per Marcellinum Subdiaconum, quem CPolim miserant, ab Attico Nicænos canones ex Græco in Latinum a Thei-

Theilone, & Thearisto translatos acceperunt, quos absque mora Romam hoc eodem anno miserunt, ut ex Attici epistola ad Africanos Patres constat; quæ etiam collectioni canonum ecclesiæ Africanæ inserta est num. 136., quam sexto Kal. Decembris anni labentis se Bonifacio Rom. Pontifici misisse testantur Africæ Episcopi, una cum Cyrilli Alex. Episcopi epistola per Innocentium Presbyterum accepta; qua una cum Nicænorum canonum exemplaribus, de die Paschatis anni sequentis, ut rogatus fuerat, hæc addidit: *De Pascha vero, ut scripsistis, nunciamus vobis XVII. Kal. Majas nos futura indictione celebrare*. Mendum tamen in numerali nota incurrisse pluribus probat Pagius, ac loco XVII. Kal. Majas, seu die 15. Aprilis, legendum XIV. Kal. Majas, seu 18. Aprilis die, qua anno sequenti Pascha celebratum est; qui error ex unitatibus duabus in fine librariorum oscitantia unitis prodiit, de quibus plura Pagius, Norisius, Basnagius habent.

Jesu Chr. An. 419. *Labb. tom. 2. pag. 1673. Pag. 1144.*

Labb. ut sup.

Pag. not. 16. ad 19. an. 419. Basnag. 419. n. 18.

22. In hac quoque Carthaginensi synodo, quæ sexta dicta est, quæque & numero Episcoporum, & dignitate ceteris celebrior habetur, cui cum Aurelio Carthaginensi Episcopo, totiusque Africæ Primate, Augustino, Alypio, Possidio ducenti decem & septem interfuere Episcopi cum Faustino Potentinæ ecclesiæ Episcopo, & Rom. sedis legato; in hac inquam synodo Codicem canonum ecclesiæ Africanæ exornatum fuisse vero prope est, ac titulus seu Præfatio confirmat, quo legitur: *Post Coss. Gloriosissimorum Imperatorum Honorii XII. & Theodosii VIII. Aug. Kal. Junias Carthagine in secretario Basilicæ Fausti. Cum Aurelius &c.* quæ eadem inscriptio est, ac concilii labentis anni celebrati. Hujus autem Codicis tanta fuit auctoritas, ut etsi a Latinis Patribus editus fuerit, in Græcum verteretur; continetque capita centumtriginta octo, quo in præcedentibus Africæ conciliis statuta, vel saltem tempore Aurelii Carthaginensis in unum collecta sunt, quibus nonnulla etiam sunt addita; inter cetera capite ultimo epistola Africani concilii ad Cœlestinum Papam aliquot ab hinc annis scripta. Cum etenim ut ajebat Cælestinus: *Nulli Sacerdotum suos liceat canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum regulis possit obviare*, sapientissimo Episcoporum Africæ consilio factum est, ut anteactorum conciliorum canones ea in synodo renovarentur, ac in unum collecti Sacerdotibus traderentur: qui etiam uti canones ejusdem sextæ synodi Carthaginensis

De Codice canonum Ecclesiæ Africanæ.

Apud Labb. tom. 2. pag. 1041.

Cælest. epist. 5. ad Episc. Apuliæ & Siciliæ.

JESU CHR. ANN. 419. fis inscribi possunt, ut ab Dionysio exiguo factum fuerat in sua Canonum collectione, ex qua, ut a Constantio admonemur, desumptus est Codex canonum Ecclesiæ Africanæ: ac proinde fragmentum potius Dionysianæ collectionis inscribendum esse contendit, quam ecclesiæ Africanæ Codicem, de quibus adversus Justellum, aliosque ibidem plura adnotat, de quibus etiam Schelestratum consulere lector potest.

Præf. in epist. Rom. Pontif. §. 6. pag. 93. Schelest. de eccles. Afric. dissert. 3.

Honorii rescriptum adversus Pelagianos.

23. Antequam excedamus Africa, de Honorii rescripto ad Aurelium Carthaginensem Episcopum misso adversus Pelagianos agendum est, cum quo & epistolas ad eum dedisse, idem Aurelius in epistola ad Episcopos Bizacenæ, atque Arzugitanæ Provinciæ his verbis testatur: *Christianorum Principum charitatem vestram latere non debuit, & ad me ab his datæ litteræ &c.* Eo autem rescripto, quæ anno superiori adversus Pelagium sociosque statuerat, iterum confirmat Honorius his verbis: *Impp. Honorius, & Theodosius Aug. Aurelio Epis. salutem. Dudum quidem fuerat constitutum, ut Pelagius, & Cœlestius nefandi dogmatis repertores ab urbe Roma, veluti quædam Catholicæ veritatis contagia pellerentur; ne ignorantium mentes sæva persuasione perverterent. In quo secuta est clementia nostra judicium sanctitatis tuæ, quo constat eos ab universis justæ sententiæ examinatione esse damnatos &c.* quos undique ejiciendos esse jubet. *Divinitas te per multos annos servet incolumem, Pater carissime atque amantissime. Data quinto Idus Junias, Ravennæ, Monaxio & Plinta* Coss. idest hoc anno. Eadem ad Augustinum quoque honoris causa fuisse scripta in Codice legitur. Aurelius autem his acceptis, Kal. Augusti, Coss. iisdem, ad Episcopos Bizacenæ, & Azuritanæ Provinciæ scribens, omnes tum qui plenario concilio interfuerant, cum ii qui abfuerant, ut in Pelagii Cœlestiique hæresim subscriberent, admonuit. Honorii adversus Pelagianos rescriptum, perhonorifica legatione ad eum missa per Alypium Episcopum, obtinuisse Africanos Patres scribit Baronius; Alypium tamen hoc eodem tempore Carthaginensi synodo plenariæ adfuisse non semel vidimus. Bonifacii itaque Rom. Pontificis zelo & industria obtentum fuisse, dubitari vix potest, de quo Prosper: *Piissimo-*

Piissimorum Imperatorum catholica devotione gavisum, contra inimicos gratiæ, non solum Apostolicis, sed etiam Regiis usum fuisse edictis. In Honorii quoque rescripto id notatu dignum est, quod tunc primum subscriptiones adversus hæreses exactæ sunt a singulis Episcopis, quæ postmodum frequentes fuerunt, atque Tractoriam Zosimi Papæ epistolam undique perOrbem missam subscriptam fuisse, qua tanquam lydio lapide a Catholicis Pelagiani distincti sunt, a Mario Mercatore admonemur. *Hæc omnia capitula suprascripta, ut jam superius dictum est, continet illa Beatæ memoriæ Episcopi Zosimi epistola, quæ Tractoria dicitur, qua Cælestius Pelagiusque damnati sunt, quæ & CPolim, & per totum Orbem missa, subscriptionibus sanctorum Patrum est roborata: cui Julianus & reliqui ejus complices subscribere detrectantes, consentaneosque se nolentes eisdem Patribus facere, non solum Imperialibus legibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi atque exauctorati ex omni Italia deturbati sunt &c.*

JESU CHR. AN. 419. *Prosper libro contra collat. cap. 41. Garner. dissert. 3. in Mar. Merc. Pagi not. 22. Mar. comm. apud Garn. cap. 3. pag. 18.*

24. Innocentius Presbyter a Carthaginensi concilio Alexandriam ad Cyrillum missus, ut genuinos Nicæni concilii canones reciperet, cum in Africam rediret, Palæstinam pergens, Augustini & Alypii epistolam ad Hieronymum detulit, qua inter cetera ab Hieronymo sciscitabantur, num scripta Aniani Celedensis diaconi Pelagiani confutasset. Hæc quidem Augustini epistola periit, at ea superest, quam Hieronymus per eumdem Innocentium ad Augustinum misit, respondens se ob damnationem Pelagianæ hæresis magna affectum fuisse lætitia, Augustino vero, & Alypio gratulatur, quod eorum opera eadem hæresis confutata fuerit. *Mihi*, inquit, *omnis occasio gratissima est, per quam scribo vestræ Reverentiæ, testem invocans Deum, quod si fieri possit, assumptis alis columbæ, vestris amplexibus implicarer, semper quidem pro merito vestrarum virtutum, sed nunc maxime, quia cooperatoribus & auctoribus vobis, hæresis Cælestiana jugulata est, quæ ita infecit corda multorum, ut cum superatos, damnatosque esse se censeant, tamen venena mentium non omittant, & quod solum possunt, nos oderint, per quos putant libertatem docendæ hæreseos perdidisse*; deinde se ob Eustochii virginis obitum maximo in mærore fuisse testatur, nec quidquam adversus Anianum scribere in luctu potuisse. *Sciatis*, inquit, *vel ingruentibus morbis, vel dormitione sanctæ & venerabilis filiæ*

Hieronymi epist. ad Augustinum & Alypium.

Hier. epist. 22.

Eusto-

JESU CHR. AN. 419. *Eustochii ita doluisse, ut propemodum contemnendos libros putarem*. Erat porro Eustochium sanctæ Paulæ & Toxotii filia ex nobilissimo Scipionum & Paulorum genere, quin & Iulia gente, unde & Juliæ cognomen habuit, quæ matrem in Palæstinam secuta, cum eadem in Bethlemitico monasterio ad obitum usque sanctis operibus intenta perseveraverat, matri usque ad ultimum spiritum serviens, cui hoc anno sociari meruit, cujus laudes dum viveret Hieronymus celebravit, ac ad Virginitatem servandam docuerat epistola seu libro eidem inscripto, de custodia virginitatis; cumque ad annum labentem, ætatis vero suæ quinquagesimum sanctissime vixisset, ad virginum thalamum & sponsum abiit, cujus memoria quarto Kal. Octob. Martyrologio Rom. celebratur: *Sanctæ Eustochii Virginis filiæ Beatæ Paulæ, quæ ad Præsepe Domini cum aliis Virginibus enutrita, præclaris meritis fulgens, migravit ad Dominum*.

De Sancta Melania & sociis. Epist. 143. 25. Eadem epistola, qua Eustochii obitum Hieronymus luget, Paulæ junioris, neptis Eustochii, & Albinæ, Piniani, & Melaniæ mentionem habet, his verbis: *Sancti filii communes, Albina, Pinianus, & Melania plurimum vos salutant; Neptis vestra Paula*, idest Eustochii neptis, utpote amitæ solatio destituta, *miserabiliter precatur, ut memores ejus sitis, & multum vos salutat*. Erat Paula ex Læta & Toxotio, filio Paulæ senioris, genita, immo ut ait Hieronymus, *voto & futuræ virginitatis repromissione concepta*, de cujus educatione ad Lætam epistolam idem dederat, quæ postmodum Eustochio amitæ in Bethlemitico monasterio sociata, atque post ejus & Hieronymi obitum in sanctæ vitæ proposito usque ad obitum perseveravit. De Albina vero, Piniano & Melania, de quibus epistola eadem fit mentio, adnotare sufficiet, eos olim, idest anno 410. ex Sicilia in Africam cum Melania seniore navigasse, ubi cum apud Tagastem per septem annos perseverassent, Hierosolymam inde circa annum 417. transierant, ubi Melania senior *cum facultates divisisset, intra quadraginta dies, in bona senectute dormiit*, ait Palladius in historia Lausiaca; post cujus obitum Melania junior in Ægyptum ad sanctos invisendos monachos, una cum Piniano marito, & sociis transiit, inde Hierosolymam reversa, in domuncula per annos quatuordecim tanquam in cellula, juxta radices montis Oliveti, a viro Piniano sejuncta, angelicam in carne vitam duxit

Hieronymi epist. 108. n. 29. Epist. 107.

duxit, ut pluribus tum Palladius, cum vitæ ejus auctor prosequitur, de qua iterum infra redibit sermo.

26. Interea cum Hierosolymis essent Albina, Pinianus, & Melania, Pelagium ibi agentem invenerunt, eumque, ut ea retractaret, quæ a Catholicis eidem objiciebantur, admonuerunt, quibus eum satisfecisse, atque suis erroribus anathema dixisse, at ficte & frauduleuter, adnotavit S. Augustinus in libro de gratia Christi iisdem dicato, cui alterum addidit de peccato originali ad Pinianum: *Scripsistis mihi*, inquit, *cum Pelagio vos egisse, ut quæcumque adversus eum dicerentur, scripto damnaret, eumque dixisse audientibus vobis anathema &c.* Quam veteratorie hæc Pelagius fateretur, ibidem Augustinus ostendit; quippe qui gratiam vel in natura, & libero arbitrio poneret, vel in lege & doctrina; & in eo tantummodo hominum voluntates adjuvari fateretur, ut possibile, faciliusque præcepta servarent, non vero ipsam voluntatem adjuvari ut agerent, per inspirationem *flagrantissimæ & luminosissimæ charitatis*, ut ibidem s. Doctor pluribus prosequitur. Quanta autem benevolentia Augustinus eosdem susciperet, operis ipsa præfatio testatur, qua habet: *Quantum de vestra corporali, & maxime spirituali salute gaudeamus, sincerissimi fratres dilecti a Deo, Albina, Piniane, & Melania, quia effari non possumus, vobis cogitandum, credendumque committimus &c.* Hoc autem, vel superiori anno, cum Carthagine Augustinus esset, eos scripsisse libros, cum perlator reditum quoque urgeret, quæ sequuntur verba testantur: *Festinante etenim perlatore, inter occupationes nostras, multo apud Carthaginem, quam alibi densiores, quantum Deus donare dignatus est, ut potuimus ista dictavimus*. Sed de his hactenus.

Bayl. et die 31. Decemb.
S. Augustinus libros de gratia Christi, & peccat. orig. scribit.
August. de gr. Christi lib. 1. 1.

27. Hoc Christi anno, Monaxio, & Plinta consulibus, prodigia, & ostenta in Oriente accidisse historici narrant. Atque in primis Solis defectum anno proximo accidisse, & fulgur in Cœlo visum fuisse Philostorgius commemorat; hoc autem anno terræmotus magnos fuisse, & cum terræmotibus ignem e Cœlo demissum addit, qui spem omnem salutis præclusisset, nisi Deus illum, vehementi immisso vento, in mare præcipitasset. Cumque multis in locis terra movisset: *Visa sunt ædium culmina magno cum fragore ac sonitu disrumpi, adeo ut ii, qui intra domos erant, cœlum ipsum oculis suis cernerent.* Hæc aliaque Philostorgius, quibus Marcellinus & Idacius in

Christi mira apparitio super Montem Oliveti.
Philost. lib. 12. pag. 49.

Jesu Chr. an. 419. chronico ad hunc annum, mirabilem Christi apparitionem in monte Oliveti contigisse addunt: *Multæ Palæstinæ civitates, villæque terræmotu collapsæ sunt. Dominus noster Jesus Christus semper ubique totus, super montem Oliveti Hierosolymæ vicinum se se de nube manifestavit. Multæ & tunc utriusque sexus nationes tam visu, quam auditu perterritæ, atque credulæ, sacro Christi fonte ablutæ sunt, omniumque baptizatorum in tunicis crux Christi Salvatoris, Divinitatis motu, extemplo impressa apparuit*. Hujusce autem tam admirabilis rei occasione factum est, ut diem Domini, qua Mundum judicaturus est, jamjam imminere nonnulli crederent, atque de tempore adventus Domini curiosius a plurimis inquireretur, quem Daniel, & Zacharias Prophetæ in nubibus super montem Oliveti venturum prædixerant; s. vero Lucas eodem Oliveti monte, ubi in Cœlum Christus ascenderat, reversurum fore Angelorum testimonio refert: *Quemadmodum vidistis eum euntem in Cœlum, ita veniet*; quare cum Hesychius Salonitanus Episcopus Augustinum de die Mundi ultimo consuluisset, curiosius eum non esse inquirendum Augustinus admonuit. Quia tamen iterum rescribens Hesychius, diem quidem judicii frustra inquiri fatebatur, ex signis tamen ejus adventum cognosci posse, atque a fidelibus exoptandum addiderat; huic prolixius respondens Augustinus, non tam epistolam, quam tractatum de fine seculi misit, quem labenti anno eum scripsisse hæc doctoris verba indicant: *A nativitate Domini hodie computantur anni ferme quadrigenti viginti &c.* Curiosum tamen investigatorem non probat Augustinus, etsi diem ultimum adhuc longe abesse ex signis existimaret, cum præcipue nondum impletum esset, quod in Matthæo legitur, in universum Orbem Evangelium esse prædicandum; sed de his hactenus.

Daniel 7. Zach. 14.

Act. 1.

Epist. 197.

198.

Epist. 199. n. 20.

Matth. 24.

Quæstio de origine animæ ab Augustino tractata.

28. Quam in quæstione de fine seculi moderationem servandam esse cupiebat Augustinus, eamdem in altera de origine animæ adhibendam esse ajebat, quam hoc eodem tempore pertractandam susceperat; tum ut veriorem ex pluribus, quæ de animæ origine circumferebantur, opinionibus inveniret, cum etiam, ut nonnullorum ignorantiam, aut temeritatem castigaret, qui de ea quæstione, aut falsa, ac a fide etiam aliena vulgaverant; in quam rem quatuor de origine animæ libros adversus Vincentium Victorem hoc tempore edidit. Ut autem paucis rem complectamur, adnotandum est;

August. tom. 10.

eſt, paucis ab hinc annis de origine animæ a Marcellino, & Anapſychia interrogatum fuiſſe Hieronymum. Is vero, recenſitis de animæ origine variis opinionibus, eam ſe præceteris probare dixit, quam in libris adverſus Ruffinum ſcriptis defenſaverat, animas ſcilicet a Deo continuo creari, corporibuſque immitti; ſi minus hæc placerent, Marcellinum, & Anapſychiam admonuit, ut Auguſtinum conſulerent: *Certe habes ibi*, inquit, *Auguſtinum Epiſcopum, qui viva, ut ajunt, voce docere te poterit, & ſuam, immo per ſe noſtram explicare ſententiam*. Cum tamen dubius adhuc ea de quæſtione Auguſtinus eſſet, cum ad Hieronymum Oroſium miſit, eumdem de animæ origine conſulendum cenſuit, & præcipue qua ratione eam, quam ipſe docebat opinionem, *ſingulas animas novas naſcentibus fieri*, contra Pelagianos tueretur; quare longiorem ad eum epiſtolam, ſeu potius tractatum de origine animæ miſit; quo ſe quidem hominum animas immortales, ac incorporeas eſſe, ac nulla Dei culpa, vel neceſſitate, ſed propria voluntate in peccatum collapſas eſſe fatebatur, & gratia Dei tantummodo per Jeſum Chriſtum a peccato liberari poſſe teſtabatur; ignorare ſe tamen ajebat, unde peccati labem anima contraheret, ita ut regeneratione, & baptiſmate originale peccatum infantibus remitteretur. Tum quatuor de origine animæ, ſeu ut ait de incarnatione animæ a ſe in libris de libero arbitrio olim recenſitas commemorat; an ſcilicet ex illa una, quæ primo homini data eſt, ceteræ propagentur: 2. an ſingulis quibuſque novæ continuo creentur: 3. an alicubi exiſtentes, divinitus in corpora mittantur: 4. vel ſponte labantur; quintam deinde opinionem Priſcillianiſtarum ſcilicet, ut ex Hieronymi epiſtola audierat commemorat, qua Dei partem animam eſſe effutiebant; quæ cum abſurda ſit inter hæreſes recenſenda eſt magis, quam inter opiniones. Quare de quatuor primis tantum Hieronymum urget Auguſtinus, ut quæ verior ſit docere velit, ut & alios deinde & ipſe poſſet inſtruere, eos præcipue, quos ipſe Hieronymus ad Auguſtinum miſerat, Marcellinum ſcilicet & Anapſychiam: *Quare miſiſti ad me diſcipulos*, ajebat, *ut ea doceam, quæ nondum didici? Doce ergo quod doceam; nam ut doceam multi a me flagitant, eiſque me, ſicut alia multa, & hoc ignorare confiteor*; ea præſertim Auguſtini mentem quæſtio implicabat, quomodo fieri poſſet, ut Deus animas continuo

Hier. epiſt. 126.

Auguſt. epiſt. 166. *inter Hier. epiſt.* 131.

Lib. 3. *cap.* 21.

 crea-

Jesu Chr. an. 419. crearet, quæ corporibus junctæ, peccati reatu, & pœna tenerentur, nisi regeneratione liberarentur. Quare inter multa ad Hieronymum: *Doce quod doceam, doce quod teneam, & dic mihi, si animæ singulatim in singulis hodieque nascentibus fiunt, ubi in parvulis peccant, ut indigeant in sacramento Christi remissione peccati peccantes in Adam, ex quo caro est propagata peccati: aut si non peccant, qua justitia Creatoris ita peccato obligantur alieno, cum exinde propagatis membris mortalibus inseruntur, ut eas, nisi per Ecclesiam subventum fuerit, damnatio subsequatur, cum in earum potestate non sit, ut eis possit gratia baptismatis subveniri &c.* Cum itaque alienum a fide fuisset dicere, aut Deum cogere animas fieri peccatrices, aut punire innocentes, aut eas nullo originis peccato teneri, in eam facilius sententiam inclinabat Augustinus, ut crederet, ex anima Adam, quæ peccato obnoxia fuerat, & ceteras simili peccato obligatas, procreari; quia vero aliam esse Hieronymi audierat opinionem, qui eas a Deo singulatim creari scripserat, hinc ut suam exponeret, tueretur que sententiam, rogat: *Obsecro te*, inquit, *quomodo hæc opinio defenditur, qua creduntur animæ non ex illa una primi hominis fieri omnes, sed sicut illa una uni, ita singulis singulæ &c.* Hæc & alia multa in eam rem Augustinus ad Hieronymum de animæ originis quæstione, circa annum 415., cui nullum responsum dedisse in duabus epistolis ad Optatum Milevitanum datis narrat Augustinus, quarum unam ex Vindeboniensi bibliotheca editam inter Hieronymi epistolas inseruit Valarsius, alteram vero exhibent Maurini editores sub numero 190. Cum etenim de origine animæ dubius esset Optatus, Augustinum consulendum censuit, cui se quoque in eadem obscuritate esse ingenue fassus est, eaque de causa se Hieronymum consuluisse narrat, cui epistolam ad Hieronymum scriptam misit, ita tamen, ut eam apud se retineat, nec in publicum edat, cum ab Hieronymo responsionem adhuc expectaret, ne forte gravate ferret Hieronymus, quod de obscurissima quæstione interrogatus, ante illius responsionem suam ipsius sententiam in vulgus prodiret: *Quod profecto, quantum in nobis est, cavere debemus*, ait Augustinus; & iterum: *Nunc tamen quantum jam consulti amici nondum est desperanda responsio, edendam non esse consultationem nostram quantum quidem in nobis est, puto quod persuaserim dilectioni tuæ, quamquam & ipse non eam solam*

Hieronym. epist. 144.

1?10-

poposceris, sed adjunctam etiam ejus, quem consului, responsionem tibi desideraveris mitti, quod utique facerem si haberem. Hæc aliaque multa ad Optatum Augustinus, qui epistola altera, quid de animæ origine certum sit, quid dubium pluribus persequitur, ac Optatum monet, ut quæ fidem spectabant, inconcussa teneret, neminem scilicet nasci ex Adam, nisi peccato obligatum, neminemque inde liberari nisi per Christum, quæ ut adversus Pelagianos firmissime teneret enixe rogat, ut ibidem videre est.

Jesu Chr. an. 419.

29. Interea cum Vincentius quidam Victor in Mauritania Cæsariensi natus, ex Rogatistarum factione, quæ Donatistarum surculus erat, ad Catholicos transiisset, ac Augustini scripta, seu epistolas legisset, quibus se de animæ origine dubitare fatebatur, an scilicet ex traduce prodirent, vel a Deo singulis hominibus singulæ darentur; utraque sententia Victori displicuit, tum quod, vir tantæ famæ cujusmodi erat Augustinus, animæ originem ignoraret, ac animarum propagationem verosimiliorem esse credebat, tum etiam quod animæ naturam spiritualem omnino esse dixisset Augustinus; quare adversus eum duos conscripsit libros, in quibus non solum Pelagianorum placita, sed pejora etiam inseruit, quos Petro Presbytero Hispano nuncupavit. Eos autem Renatus quidam monachus descriptos ad Augustinum hoc anno detulit, quos ut legit sanctus Doctor, quatuor adversus eos libros edidit, primum ad Renatum ipsum, alterum ad Petrum presbyterum, duos reliquos ad Victorem Vincentium. Horum primo ad Renatum suam de animæ natura sententiam explicat, ac de ejusdem origine injuria se a Victore reprehendi ait. Juvenilem etiam hominis arrogantiam arguit, quem in errores graves incidisse, dum eam quæstionem solvendam suscepit, ostendit; atque ipsum, ut statuat animas non ex propagine fieri, sed novas singulis nascentibus a Deo insufflari, Scripturarum testimonia ambigua nec ad eam rem probandam apta proferre addit. Secundo libro Petrum admonet, ne libros de animæ origine a Victore ad se missos laudando approbet. Errores deinde Victoris varios, eosque gravissimos adnotat, & confutat. Petro demum suadet, ut Victorem ad eos corrigendos adducat. Tertio ad ipsum Victorem scripto, demonstrat quænam in suis libris emendare debeat, si velit haberi Catholicus: eaque ipsius placita & paradoxa, in superioribus ad Renatum, & ad Petrum libris jam con-

Augustini libri quatuor de animæ origine.

August. lib. 2. retract. cap. 56.

August. tom. 10. pag. 335.

Jesu Chr. an. 419. confutata, hoc tertio libro perstringit breviter, & ad undecim errorum capita revocat. Quarto ad eumdem Victorem libro primum cunctationem suam de animarum origine immerito culpari, seque ab ipso, quia nihil hinc definire ausus sit, injuria pecoribus comparari demonstrat. Deinde vero quod fidenter asseveravit, animam spiritum esse, non corpus, hoc temere etiam improbari a Victore, ut animam corpoream natura sua, & spiritum ab ipsa anima in homine distinctum esse, inani conatu propugnet. Sed de quæstione circa animæ originem tunc temporis magna animorum contentione agitata hactenus, de qua quidquid dici, aut disputari potest, his quatuor Augustini libris facile lector inveniet.

De Judæo sæpius baptizato miraculum. Socrat. lib. 7. 17.

30. Septimo Kal. Septemb. hujus anni Chrysantus Novatianorum episcopus occubuit, eique Paulus suffectus est, vir, si Socrati fides, non solum Latinæ Græcæque linguæ peritissimus, sed vitæ etiam abstinentia clarissimus; sub quo prodigium accidisse idem narrat historicus. Cum enim Judæus quidam veterator, ut pecunias corraderet sæpius baptizatus esset apud Arianos & Macedonianos; tandem Novatianorum Episcopum Paulum adiit, suppliciter enixeque, ut baptizaretur, petens; Paulus vero cum aliquandiu eum jejuniis, orationibusque probasset, tandem veste candida indutum ad fontem duxit: *At aqua subito ex fonte exhausta est*. Cumque hujus portenti causa ignota esset, baptismatis fons iterum, obductis undique obturatisque foraminibus, aqua impletus est, sed iterum evanuit aqua; quare Paulus ad Judæum: *O homo, aut veteratoris partes agis, aut baptismum ignorans recepisti*. Ille vero rei novitate conturbatus, alias ab Attico se baptizatum fuisse confessus est. De miraculi veritate, etsi vix dubitet Baronius, multa tamen ibidem adnotat, qua ratione fieri potuerit, ut apud Novatianos miraculum accideret, cum extra Ecclesiam catholicam miracula fieri nequaquam posse arbitretur. Nihilominus in veritatis alicujus confirmationem edi posse miracula etiam extra catholicam Ecclesiam vix Theologi dubitant; quo casu miraculo veritas confirmatur, non secta, atque id evidentissime probat auctor tractatus de miraculis Gallice scripti, ac duobus voluminibus Parisiis anno 1763. editi, quem ex illustri Maurinorum familia fuisse scimus. Id fortasse mirum, quod eodem tractatu probare conatur, etiam in erroris confirmationem miracula aliquando facta, aut fieri posse. Quæ sane utpote obscura & incerta, ab aliis confutata sunt:

Bar. an. 419. 109.

sunt; ac nunquam id contigisse, aut contigere posse præ ceteris adversus Clarchum Anglum probare conatus est Jacobus Servius Anglus in opusculo Gallice edito: *Tractatus de miraculis* Amestolodami editus anno 1729. At obscuram quæstionem Theologis expendendam relinquimus, nobis hæc adnotasse, occasione miraculi apud Novatianos auctore Socrate perpetrati, sufficit.

31. De anno, quo Valentinianus tertius, Constantii, & Placidiæ Honorii Imp. sororis filius natus est, diffident chronologi, cujus natalem anno elapso 418. Prosper & Theophanes in chronico narrant, ad labentem vero Marcellinus & Idacius; quibus subscribendum esse omnino nos monet Pagius, ita *ut de die & anno nulla amplius esse possit dubitatio*. Hic porro Valentinianus *superstite etiamnum Honorio, nobilissimus dictus est. Quin & mortuo Honorio, disjectaque Joannis tyrannide, Romanorum Augustus creatus est*, ait Olympiodorus.

Valentinianus tertius nascitur. *Pag. not. 73. ad an. 418.*

Phot. Cod. 80. pag. 73.

32. Tandem ad Theodosii laudem adnotamus, eum pœnam artificibus navium debitam remisisse, pro quibus Asclepiades Chersonensis Episcopus intercesserat, ut rescripto suo testatus est Imperator his verbis: *His, qui conficiendi naves incognitam ante peritiam Barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reverendissimi Asclepiadis Chersonitanæ civitatis Episcopi, imminenti pœna & carcere liberatis, capitale tam ipsis, quam ceteris supplicium proponi decernimus, si quid simile fuerit inposterum perpetratum. Dat. CP. Monaxio & Plinta Coss.*

Asclepiades Epis. pro reis veniam obtinet. *Cod. Theod. de pœnis leg. ult.*

JESU CHRISTI AN. 420. BONIFACII PAPÆ 3.
HONORII IMP. 28. ET 26. THEODOSII JUN. 19. ET 13.
COSS. THEODOSIO AUG. IX. ET FLAVIO CONSTANTIO III.

1. Cum quietam hactenus sub Isdegerdis Imperio vitam in Perside duxissent Christiani, Isdegerdes crudelem hoc anno in eos excitavit persecutionem, quæ & in sequentes quoque annos sub Vararane successore propagata est, qua plurimos Cœlo Martyres transmisit, & invictæ fortitudinis exempla posteritati reliquit. De anno, quo Isdegerdes christianis bellum indixerit, deque causa cur persecutionem excitaverit, multa quidem & varia ab historicis narrantur; Socrates enim, aliique a Vararane Isdegerdis successore adversus Christianos persecutionem, & bellum adversus Romanos uno eodemque tempore exci-

Isdegerdes Christianos in Perside vexat.

Socrat. lib. 7. 18.

Jesu Chr. an. 420. Agath. lib. 4. pag. 137. Procop. lib. 1. de bello Pers. cap. 2.

excitatum fuisse narrat; & sane, si Agathiæ fides, & Procopio, Isdegerdes nullum adversus Romanos suscepit bellum, neque ulla eos affecit molestia per annos viginti & unum, quibus regnavit: *Illo vero mortuo Vararanes filius cum præesset Imperio, expeditionem quidem in Romanos fecit*. Quare si Isdegerdes, nec bellum, nec molestiam toto Imperii sui tempore Romanis intulit, Romanæ quoque religionis cultoribus infestus non fuit; cum præcipue bellum adversus Romanos, & adversus christianos persecutionem, uno eodemque tempore motam referant auctores; hinc Socrates: *Apud Persas mortuo Isdegerde Rege, qui Christianos illic degentes nullatenus fuerat persecutus, filius ejus Vararanes cum successionis jure Regnum obtinuisset, Magorum consilio inductus, Christianos graviter exagitavit, supplicia ac tormenta Persica eis infligens*. Utrum itaque sub Isdegerde, an sub Vararane successore exorta in christianos fuerit persecutio, in incerto reliquerat Baronius; Multo tamen verosimilius est, persecutionem sub Isdegerde, bellum vero sub Vararane exarsisse, ut diserte Theodoretus, Theophanes, aliique narrant: & sane Cyrillus monachus in vita S. Euthymii Abbatis, sub finem Imperii Isdegerdis persecutionem motam fuisse, diserte testatur: *Initio motæ tunc persecutionis in Perside circa finem Regni Isdegerdis*, ait, *cum Magi omnes Christianos capere vellent &c.* Cum itaque hic ultimus Isdegerdis annus fuerit, uno aut altero ab hinc anno initium persecutioni eum dedisse non est dubitandum, eique Abdæ sanctissimi quidem Episcopi immoderatum zelum causam dedisse narrat Theodoretus.

Bar. an. 20. n. 16. Theodor. lib. 5. 39. Pag. not. ad an. 408. not. 4. & 5. an. 420. n. 14. ad 21. Coteleri Analecta Græ tom. 2. Theodor. lib. 5. cap. 39.

Abdas Episcopus Pyreum destruit.

2. Nam cum Abdas Episcopus Pyreum, seu Templum igni dicatum destruxisset, illud restaurare jussus est. At ille id se facturum negavit; quam ob causam ecclesias, quæ in Persidis Imperio erant, solo æquari, & Abdam Episcopum interfici, præcepit; cujus constantiam admiratur merito Theodoretus, adnotans: *Id equidem admiror, & coronis dignum judico, igni enim templum extruere non minus esse censeo, quam eumdem adorare*.

Varia tormentorum genera, quibus Christiani in Perside vexati sunt, Theodor. lib. 5. cap. 39.

3. Suppliciorum vero tam variæ species fuerunt, tamque immania supplicia, quibus pietatis Alumni vexati sunt, ut haud facile sit exponere: *Aliorum enim manus, aliorum terga excoriarunt; aliorum capita, a fronte exorsi, ad barbam usque cute nudarunt. Nonnullos sectis per medium arundinibus*

operie-

operiebant, ipsas sectiones corporibus applicantes, deinde, cum firmissimis vinculis a capite ad pedes usque eos constrinxissent, singulas arundines vi extrahebant, ut vicina cute simul tracta, acerbissimum dolorem afferrent. Foveas praeterea fodientes, easque diligenter oblinientes, magnorum murium agminibus implebant, pietatisque Athletas eis in pabulum praebebant, manus illorum, ac pedes vincientes, ne bestias a se abigere possent. Mures itaque, urgente ipsos fame, carnes Sanctorum paulatim depascebantur, diuturnum, & acerbum cruciatum eis inferentes. Alia praeterea multo graviora supplicia excogitarunt, hostem generis humani, & veritatis inimicum, ductorem habentes. Nec tamen Athletarum fortitudinem frangere potuerunt. Ultro enim accurrebant, mortem, qua immortalis paratur vita, oppetere cupientes.

Hormisdae certamen & fidei confessio.

4. Prae ceteris vero Hormisdae cujusdam inter Persas nobilissimi, utpote ex Achemenidarum stirpe, & patre Praefecto geniti, fides, invictaque constantia enituit, cui cum jussisset Isdegerdes ut Christum negaret, respondit, Regem ea imperare, quae nec justa essent, nec utilia, nam qui summum omnium Deum facile contemnere, ac negare didicerit, & Regem brevi moriturum facile contemnet. Quare si extremo supplicio dignus est, quisquis *tua sceptra negaverit, o Rex*, *quanto graviora meretur supplicia, qui Deum hujus universi conditorem negat*; tum fortissimum Christi Athletam divitiis honoribusque spoliatum, solo subligaculo tectum, camelos Regis ducere destinavit, quo munere cum fungeretur, multis post diebus accidit, ut eum Rex videret Solis radiis perustum, & pulvere oppletum, ac paternae nobilitatis memor, lineam tunicam eum induere jussit. Nec multo post cum ex toleratis suppliciis fractum, aut melioris fortunae spe allectum Rex censeret, ejusdem constantiam iterum aggressus: *Nunc tandem*, inquit, *abjecta illa contentione, fabri filium pernega*. Hormisdas vero, tunicam coram Rege projiciens, respondit: *Si hujus causa me a pietate recessurum existimas, habe tibi munus tuum cum impietate*, cujus animi constantiam admiratus Rex, eum nudum ex Imperii sui finibus ejecit.

De Suenis invicta constantia.

5. Suenis etiam fides merito commendatur, qui cum mille servos possideret; eo quod christianae Fidei renunciare recusaverit, servorum omnium nequissimo servire jussus est: eodem-

Jesu Chr. An. 420.

Benjamin Diaconi constantia, & martyrium.

eodemque fidei zelo incensus Benjamin Diaconus martyrium subiit, nam in carcerem conjectus, ac inde paulo post dimissus, cum Christi fidem undique prædicare non cessaret, paulo post iterum tentatus, ac Christum negare jussus, cum renuisset, inauditis tormentorum generibus excruciatus occubuit; viginti etenim acutæ arundines digitis manuum, pedumque primo infixæ sunt, aliam deinde genitali membro introducentes extrahentesque, incredibili cruciatu vexatus, tandem crasso stipite cum ramis cohærentibus per anum conjecto, animam inter tormenta generosus athleta exhalavit. Sed præter hæc alia innumerabilia ab impiis illis sunt perpetrata, ait Theodoretus, eademque sub Isdegerdis filio sequentibus annis renovata sunt. *Nam Cororanes Isdegerdis filius*, seu Vararanes, *post patris obitum, una cum ejus Regno bellum quoque adversus pietatem, quasi hæreditario jure transmissum suscepit, & ipse moriens utrumque simul junctum filio tradidit*; hinc Augustinus circa annum 428., quo libros de civitate Dei absolvit, de eadem Persica persecutione agens, an penitus extincta esset, se ignorasse testatur: *Quid modo in Perside? nonne in Christianos ferbuit persecutio, si tamen quievit, ut fugientes inde nonnulli usque ad Romana oppida pervenerint*.

August. de civit. Dei lib. 18. cap. 11.

De Jacobi intercisi martyrio.

Niceph. lib. 14. cap. 19. 20.

6. Inter martyres Persicæ persecutionis Jacobus intercisus dictus, eo quod minutatim fere sectus sit, numeratur, cui manus primum, deinde pedes ceteraque membra paulatim amputata fuere, ac tandem capitis decollatione martyrium consumavit. Is cum Christianus antea fuisset, ne Isdegerdis Regis amicitiam amitteret, paternam religionem abjecerat. At a matre & conjuge admonitus ad fidem Christi rediit, pro eaque Martyr occubuit, cujus acta fusiora quidem apud Surium habentur, at mutila adhuc & interpolata, si cum iis conferantur, quæ ex Codice Chaldaico Nitriensi in sua collectione actorum Martyrum Orientalium inseruit eruditissimus vir Evodius Assemannus Archiepiscopus Apamensis, biblioth: Vaticanæ Præses: nonnulla etiam in præfatione adnotans, de Jacobi martyrio, & cultu, quem anno 421. die 27. Novemb., secundo Regni Vararanis, martyrium pertulisse demonstrat.

Surius tom. 6. & 7.

De bello Persico, ejusque causis.

Socrat. lib. 7. 18.

7. Quo tempore Christianam fidem Isdegerdes persequebatur, adversus Romanos bellum gessisse narrant historici. Dissidii non unam intercessisse causam observat Socrates, atque impri-

imprimis cum Christiani persecutionis causa turmatim ad Romanos transirent, legatos Isdegerdes ad Theodosium misit, qui fugitivos repeterent. At Romani eos, qui ad se confugerant, reddere, ac Persis prodere recusarunt, quævis sustinere parati, & bellum gerere, quam pati ut christiani misere perirent: *Atticus*, præcipue CP Episcopus, *supplicantes benevole excepit, omnique studio enitebatur, ut pro virili parte eis succurreret. Imperatori etiam Theodosio ea quæ acciderant significavit*. Huic aliæ simultatis causæ adfuerunt, tum quod Persæ Aurifossores, quos a Romanis acceperant, restituere recusarent, cum etiam quod Romanis mercatoribus merces abstulissent; sed de causis belli Persici hactenus, de cujus exitu anno sequenti agemus. JESU CHR. AN. 420.

8. Cum decrepitam pene ætatem attigisset Hieronymus, hoc anno laboribus meroreque ob Eustochii obitum, ut anno proximo diximus, confectus, vivere desiit. *Theodosio IX. & Constantio III. Coss. pridie Kal. Aprilis*, ait Prosper in Chronico, ac addit anno nonagesimoprimo ætatis suæ occubuisse, cui consentit Gennadius in catalogo virorum illustrium, a Mabillonio editus, quo legitur: *Nonagenarius ferme, ut perhibent, postea in Domino requievit, quem Stridon oppidum genuit, Roma erudivit, Bethlem alma tenet, spiritum aula cælestis suscipit*. In Hieronymi autem vita, quam eidem Gennadio inscribendam censuit Mabillonius, idem auctor Hieronymi annos computans octogesimumnonum attigisse adnotat, non vero 79, ut legit Basnagius. At Pagius, & Valarsius vitæ Hieronymi compilator ac operum ejusdem novissimus editor, vitam a Mabillonio vulgatam, Gennadio nequaquam inscribendam putant; ac de Hieronymi ætate multum detrahunt, quem anno 78 obiisse scribit Baronius. Valarsius vero anno ætatis suæ septuagesimo quarto occubuisse Hieronymum scribit, ac plurima, quæ de se ipso scribit Hieronymus, quibus grandiorem ætatem suam, aut senectutis incommoda, exagerando describit, facile explicat: quo etiam sensu cum in decrepita ætate obiisse scripserat Augustinus, quare de ejusdem annis plura non addimus. Cetera de ejusdem gestis & obitu, quæ sub nomine Eusebii fabulator quidam narrat ad Damasum Portuensem Episcopum scribens, aut ab aliis, qui tanti doctoris vitam fabulis exornarunt, Cardinalatus etiam honore decorantes, consulto

Hieronymi obitus, & ætas

Mabilli analect. tom. 1. pag. 42.

Tom. 4. analect. pag. 193.

August. contra Julian. lib. 1. cap. 7.

Jesu Chr. An. 420. præterimus, ne lectores frustra fatigemus, aut annales nostros his mercibus deturpemus. Quæ potiora certioraque sunt suis locis adnotavimus. Qui plura cupit Martianeum Monachum ex Maurina familia, aut Valarsium adeat. Hoc unum addere juvat Bethleem, ubi longo tempore vixerat, sepultum fuisse, deinde Romam translatum in basilica S. Mariæ ad Præsepe reconditum, quem certe omni disciplinarum genere instructum fuisse, stupendæque eruditionis exornatum nemo ignorat; ut & Mundi magister, ob præclaras innumerasque fere lucubrationes, quibus Ecclesiæ doctrinam illustravit, a S. Prospero dici meruerit, in carmine de ingratis:

Hebræo simul & Grajo, Latioque venustus
Eloquio, morum exemplum, Mundique magister,

Quæ tanquam sepulchrali Epitaphio sint; quod si aliquando sanctissimo viro nonnulla exciderunt, in clarissimos viros asperiora, aut minus exacta, disputationis æstui, ferventiorique ingenio adscribenda sunt, aut ex aliis ejusdem sancti Doctoris locis explicanda, de quibus nonnulla suis locis adnotavimus, pluraque apud Martianeum, Vallarsium Hieronymi editores videri possunt.

Chrysostomi nomen dypticis inferitur.

9. Post Chrysostomi exilium ejusque obitum, interrupta remanserat ecclesiastica communio Orientalem inter & Occidentalem ecclesiam, ipsaque CPolitana ecclesia divisa schismate perseveravit; cum plurimi, qui Joannis partes sequuti fuerant, ejus memoriam venerantes Joannitæ etiam dicti: Arsacii æque ac Attici communionem refugientes, separatim conventicula celebrarunt. At tandem anno 420. Atticus, ut Romani Pontificis communionem promereretur, ac CPolitanum schisma tolleret, Chrysostomi nomen dypticis inseruit. *Post mortem magni doctoris*, idest Chrysostomi, ait Theodoretus, *Occidentales episcopi, Episcoporum Ægypti, & Orientis, & Bosphori ac Thraciæ communionem non prius admiserunt, quam divini illius viri nomen, una cum reliquis fato functis Episcopis consignassent, & Arsacium quidem, qui post illum ordinatus est, ne salutare quidem dignati sunt. Atticum vero Arsacii successorem, qui multas ad ipsos legationes miserat, & pacem cum ipsis*

Theodor. lib. 5. cap. 34.

ipsis habere postulaverat, tandem susceperunt, postquam is nomen illius in sacras tabulas misisset. Omnium primus præstantissimi Joannis nomen ecclesiasticis tabulis inscripserat Alexander Antiochenus Episcopus, uti supra adnotavimus, idque expresse jusserat Innocentius, ut eidem, vel Acacio Berœensi Episcopo suam impertiretur communionem, cujus ea de causa plurimæ extant epistolæ, quarum altera ad Maximianum Macedoniæ Episcopum, se mirari testatur, quod ad Atticum CP scripserit, cum quo suspensa erat communio, nec restitui poterat, nisi Joannis nomen dypticis restitutum fuisse, missa legatione, probaret: quare Atticus, ut eos, qui Joannis causa diffidebant, sibi sociaret, & Rom. ecclesiæ communionem, benevolentiamque mereretur, Chrysostomi nomen dypticis inseruit, ejusque memoriam in sacris conventibus fieri jussit: cujus extat epistola ad Cyrillum Alex. Episcopum, qua rei gestæ rationem reddit, ac vel invitum ad id devenisse narrat; inter cetera: *Cum nonnulli*, inquit, *nomen tantum beati Joannis in mysticis tabulis inscribi vellent, Beatus Episcopus Alexander*, Antiochenus Episcopus, *CPolim venit, & multa ore confidenti verba fecit, vehementerque excitare populum voluit, ut vel nobis invitis, necessario ejus quem diximus nomen ita inscriberetur &c.* atque ut idem ageret Cyrillum hortatur. *Quamobrem ipse quoque Ægypti ecclesiis, ecclesiarum Orbis totius pacificandarum gratia, ut mortui illius nomen inscribant, præcipe &c.*

Anno 413.

Epist. Innocentii 21 ad 22. 23. 24. Ccutan. pag. 843.

Niceph. lib 14. cap. 26.

10. At Cyrillus, qui non solum in sede Alex. Theophylo successerat, sed odii quoque in Joannem hæres fuerat, ejus nomen inter Episcopos restitutum fuisse ægerrime tulit, factumque Attici longiori epistola improbavit: atque ut gesta contra canones emendaret, etiam atque etiam rogavit, labem inde Theophilo patruo suo inferri facile intelligens, quasi injuria Chrysostomum exauctoraverit, ac ut Arsacio Joannis successori honorem servaret, admonet, nec Apostolorum cœtui Judam inscriberet, atque in sententia sua obstinate perseveravit, usque dum Isidori Pelusiotæ monitu, & divina revelatione edoctus, Joannem sacro in Antistitum albo inscripsit; quare *Cyrillus quidem*, ait Nicephorus, *de sacro Chrysostomo scripsit & sentit præsumptæ opinioni inserviens, quam dudum patruum suum Theophilum secutus conceperat ...... Aliquanto post*

Cyrilli epist. ad Atticum de non restituendo Joannis nomine.

Niceph. ut sup. cap. 27.

Lib. 14. 28.

JESU CHR. AN. 420. *post cum magno illo viro etiam post mortem ejus in gratiam rediit, erroremque suum correxit, eum cum multis aliis concitantibus, tum maxime Isidoro Pelusiota, nunc reprehensione, nunc admonitione eum cohortante*. Extat Isidori epistola ad Cyrillum data, qua rogat, ut mortuum tandem persequi desinat: *Ut ergo*, inquit, *& ego non judicer, ipseque non judiceris a Deo, depone contentiones ob injuriæ propriæ ultionem, quam tibi a mortuo deberi putas, ne viventem ecclesiam dissipes, ut æternam dissensionem ei sub prætextu pietatis concinnes &c.*

Isidori lib. 1. epist. 370.

Cyrillus cum Chrysostomo reconciliatur

11. Qua victus tandem ratione Cyrillus, & auctoritate, Chrysostomi memoriam venerari cœperit, his verbis addit: *Non solum litteris Isidori, sed & divina etiam, & secretiore quadam revelatione accedente correxit. Videre namque visus est, se ipsum sacris ædibus expulsum a Joanne, comitatu & divino quod circa eum erat satellitio maxime freto, & Matrem Domini pro ipso deprecantem, atque cum multa etiam alia, tum illud præcipue, quod pro ipsius gloria plurimum ille decertaret, sicut dicetur, referentem, ut in sacra Templa reciperetur. Hanc visionem cum Sanctus Cyrillus cogitabundus animo secum volveret, se ipsum, quod in sanctum virum invectus esset, damnavit, & deinde ipse quoque recognita . . . . . diversum omnino a priore consilio faciens, synodum provincialem coegit, & Joannis nomen simul & ipse, & reliqui magnarum sedium Antistites in sacro albo proposuerunt*. Quo anno Cyrillus ad meliora revocatus, Joannis memoriam honore debito prosequi incœperit, non constat; hoc tamen vel sequenti Atticum in sacrorum Antistitum albo Chrysostomum inscripsisse non est dubitandum, cujus deinde exemplum paucis ab hinc annis secutus est Cyrillus.

Alexandri Antioch. Epist. obitus, cui succedit Theodotus. *Pagi not. ad an. 411. not. 17. & ad an. 420. not. 22. 23. 24. Theod. hist. relig. lib. 1. 37. Theodor. epist.*

12. Ex epistolis autem Attici ad Cyrillum, & Cyrilli ad Atticum, hoc vel sequenti anno datis, constat Alexandrum Antiochenum Episcopum hoc circiter anno occubuisse, cui Theodotus successit; cujus cum laude meminit non semel Theodoretus: *S. Alexandro vita defuncto, Theodotus continentiæ velut margarita, ecclesiæ Præsulatum obtinuit, vir mansuetudine insignis & accuratæ vitæ institutione egregie exornatus, qui Appollinarianam sectam*, cum reliquo Christi grege conjunxit; & in epistola ad Dioscorum de eodem Theodoto: *Ego docens tem-*

tempore B. memoriæ Theodoti Antiocheni Episcopi, qui tum vitæ splendore polluit, & fulsit, tum etiam divinorum eloquiorum cognitione &c. Jesu Chr. an. 420.

13. Inter plurima, quæ adversus ecclesiam catholicam, & Augustinum originale peccatum defensantem a Pelagianis objicerentur, nuptias eum damnare jactitabant, idque commentariolo ad Valerium Comitem dato adstruere conati fuerant, quod scriptum cum una cum Valerii epistolis accepisset Augustinus, continuo ad eum librum primum de nuptiis, & concupiscentia inscripsit, una cum epistola, libro præfixa, qua eum ob conjugalem etiam continentiam laudat: totus vero liber in eo est, ut nuptiarum bona tueretur, concupiscentiam tamen malum esse probet, quo bene ad procreandos liberos conjugalis pudicitia utitur; ex concupiscentia tamen fieri, ut ex legitimis etiam nuptiis, non filii Dei, sed filii seculi generentur peccato obstricti, ac sub Diaboli potestate captivi, usque dum Christi gratia per baptismum liberentur. Augustini librum cum accepisset Julianus, quatuor libris confutandum suscepit; cumque excerpta quædam ex libro primo Juliani Valerio Comiti data fuissent, ille quantocius ad Augustinum misit, rogans, ut iis responderet, unde factum est, ut alterum de nuptiis & concupiscentia librum eidem inscriberet, contra quem Julianus octo alios nimia loquacitate conscripsit. Hoc altero de nuptiis & concupiscentia libro, non solum sententias ex libro primo Juliani excerptas confutat Augustinus, sed etiam catholicum de originali peccato dogma vindicat, calumnias argutiasque adversariorum refellit, ac a nefaria Manichæorum hæresi Ecclesiæ fidem longe abesse demonstrat. Hunc librum Alypius, cum iterum labenti anno in Italiam trajecisset, Valerio detulit, ut idem testatur Julianus ad Florum Pelagianum scribens: *Quia id impendio poposcisti, immo indixisti auctoritate patria, ut libro tractoris Pæni*, idest Augustini, *quem ad Valerium Comitem Vernula peccatorum ejus Alypius nuper detulit &c.*

Augustini libri de nuptiis, & concupiscentia.

August. epist. 200., & de nuptiis & concupisc. tom. 10. pag. 278.

August. tom. 10. pag. 302. præfat. in op. imperf. epist. 207.

Julian. apud August. op. imperf. lib. 1. 8.

14. Una cum libro altero de nuptiis, & concupiscentia ad Valerium, quatuor alios contra duas epistolas Pelagianorum ad Bonifacium Papam, idem Alypius detulit; cum etenim biennio ante Romæ esset Alypius, Pelagianorum epistolas a Bonifacio Papa acceperat, ad Augustinum deferendas, ut

August. libri 4. contra duas epist. Pelag. ad Bonifacium Papam.

Jesu Chr. an. 420. *Prosper. adverf. collat. prope finem.*

ut eas cum ceteris Pelagianorum libris confutaret. Unde Sanctus Prosper: *Sanctæ memoriæ Bonifacius, cum esset doctissimus, adversus tamen libros Pelagianorum beati Augustini Episcopi responsa poscebat*; qua autem humanitate non solum Alypium exceperit, sed & in Augustinum amicitiæ, benevolentiæque signa, cum eodem Alypio sermonem miscens, dederit, ipse Augustinus præfatione in libros ad Bonifacium testatur: *Noveram te quidem, ait, fama celeberrima prædicante, & frequentissimis atque veracissimis nuntiis quanta esses Dei gratia plenus acceperam, beatissime atque venerande Papa Bonifaci. Sed posteaquam te etiam præsentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptusque a te benignissime ac sincerissime, mutua miscuit dictante dilectione colloquia, tecumque convivens, & parvo licet tempore, magno tibi junctus affectu, se simul & me refudit animo tuo, teque mibi reportavit in suo, tanto major in me tuæ sanctitatis est facta notitia &c.* His addit se Pelagianorum, seu Juliani duas epistolas accepisse; quarum primam Romam vulgari curaverat, alteram octodecim etiam episcoporum nomine ad Rufum Thessalonicensem Episcopum direxerat, ut non solum quos posset Romæ, & in Italia incautos deciperet, sed etiam Orientales Episcopos adversus Occidentales, qui cum Zosimo Pontifice, & Bonifacio, Pelagianos condemnaverant, sollicitaret, innumeras quippe iis in epistolis adversus eos calumnias inseruerat, Manichæismi præcipue labe eos infectos esse blaterans, quas Augustinus refellit, & primo quidem libro, quam Romæ Julianus vulgandam curaverat, refellit, tribus sequentibus alteram ad Rufum Thessalonicensem datam excutit. Hos libros, cum iterum Romam rediisset, Alypius detulit, ut idem Julianus est testis. *Sicut in his libris, ait, quos nunc per Alypium ad Bonifacium misisti, dic captivum esse arbitrium, quod nos liberum dicimus.* Roma deinde relicta, Ravennam contenderat Alypius, ut Valerio alterum Augustini librum de nuptiis, & concupiscentia offerret; quod in crimen etiam atque in invidiam Pelagiani traxerunt, Augustinum æque ac Alypium, quem Julianus vernulam peccatorum Augustini dixerat, accusantes, quod frequentioribus ad transmarina, & ad Honorii aulam peregrinationibus, auro, donisque Proceres corrumpere curaverint, ut in Pelagianos duriora ab Imperatore decernerentur.

August. contra epist. Pelag. lib. 1. cap. 1. tom. 10. pag. 411.

rentur. *Criminabatur ille*, idest Julianus, *Alypium*, ait Augustinus, *hac profectione octoginta & amplius equos tota Africa saginatos tribunis adduxisse*. Post multa ad eamdem calumniandi causam: *Cur ergo*, ait, *tantis totam Italiam factionibus commovistis? Cur seditiones Romæ conductis populis excitastis? Cur de sumptibus pauperum saginastis per totam pene Africam equorum greges, quos prosequente Alypio tribunis & centurionibus destinastis? Cur matronarum oblatis hæreditatibus potestates sæculi corrupistis, ut in nos stipula furoris publici arderet? Cur dissipastis Ecclesiarum quietem? Cur religiosi Principis tempora persecutionum impietate maculastis?* Sed Juliani calumnias atque insignem impudentiam Augustinus hac responsione retundit: *Aut calumniaris, aut nescis quid loquaris: & ideo aut mendax, aut temerarius ista loqueris. Quid te autem nequius, si hæc ipse finxisti? quid stolidius, si fingentibus credidisti?* Tandem improbam Juliani dicacitatem rursum castigans, ait: *Sicut falsa sunt crimina, quæ objicis nobis: ita falsa sunt dogmata, quæ fingitis.*

JESU CHR. AN. 420. *Op. imperf. lib. 1. n. 42. & 74. August. vita pag. 437.*

15. Quatuor Juliani libros, adversus librum primum de nuptiis & concupiscentia ab Augustino vulgatum, nondum viderat S. Doctor, cum ex iis excerpta, ac sibi transmissa in libro altero de nuptiis & concupiscentia confutaverat; cum autem non multo post Juliani libros a Claudio Episcopo accepisset, libros sex contra Julianum scripsit, quibus tum Juliani contumelias in se ipsum, ac Manichæismi calumniam in Catholicos retellit, ejusque sophismata, ac deliramenta demonstrat; opus tanto labore diligentiaque elaboratum, ut cum in ceteris adversus Pelagianos editis libris mirabilis fuerit Augustinus, in hoc, ut ait Norisius, *divinus apparuit. In reliquis lucubrationibus hastatis pugnasse visus est; in hac vero universum triariorum robur emisit*; & sane horum auctoritate librorum pene se victum fassus est Julianus, nihil contra eos scriptitare ausus. Id vero adhuc mirabilius est, eo tempore Augustinum tot aliis distractum fuisse occupationibus, aliisque opusculis digerendis intentum, nam hocce triennio, non solum intermissa volumina de Civitate Dei, de Trinitate persecutus est, sed etiam contra Arianos, Donatistas, Marcionistas, aliosque hæreticos, libros exaravit; quorum catalogum libro altero Retractationum exhibet, de quibus plura in Augustini vita libro octavo videri possunt.

Augustinus libros sex contra Julianum vulgat.

Epist. 207. retract. lib. 2. 62.

Noris hist. Pelag. lib. 1. p. cap. 21.

August. op. tom. ultimo.

JESU CHRISTI AN. 421. BONIFACII PAPÆ 4. HONORII IMP. 29. 27. THEODOSII JUN. 20. ET 14. COSS. AGRICOLA ET EUSTACHIO.

Theodosii junioris cum Eudoxia nuptiæ.

1. Cum pubertatem jam excessisset Theodosius Imp. ac annum vigesimum ingressus esset, Pulcheriam sororem sæpe interpellaverat, ut sibi uxorem, eamque pulcherrimam quæreret; quod si ex sanguine regio non esset, *non curo*, ajebat, *dignitatem, non stirpem regiam, non opes, modo laudatissima sit forma, quocumque statu sit edita, hanc expecto*. Fratri ut gratificaret Pulcheria Augusta, per omnes Imperii provincias, puellam formosissimam inquirendam jusserat, ac tandem qualem exoptaverat invenit. Heraclitus quidam philosophus Græcus, Leontius etiam ab aliis dictus, duos filios Valerianum & Gesium, seu Genesium moriens ex asse hæredes testamento reliquerat, Athenaidi filiæ centum tantum nummos; cui satis dotis esse ajebat in elegantiori corporis forma, præstantiorique philosophiæ studio: patre mortuo, Athenais fratres rogavit, ut sibi partem hæreditatis darent, at illi a patre prætermissam, domo quoque ejecerunt. Quare CPolim transiens, ac Pulcheriæ exhibita, ut dotem a fratribus acciperet, Pulcheria virginis venustatem, eruditionemque admirata, in Palatio eam cum matronis custodiri jussit, ac ad fratrem Theodosium ingressa, adolescentulam virginem forma mirabilem, ac litteris eruditam se invenisse nunciavit, qui statim videndi desiderio exardescens sororem rogavit, ut eam coram se sisteret: quam ut vidit, adamavit, atque in christianæ Religionis disciplina edoctam, Gentilis etenim erat, uxorem duxit, *quam ex Athenaide Eudoxiam nominavit Atticus*, ait Socrates. Nuptiarum diem & annum adnotat auctor Chronici Alex. sub hujus anni Coss. *Hoc anno*, inquit, *Theodosius Aug. accepta in conjugem Athenaide, dicta Eudocia, celebravit nuptias mense Desio VII. idus Iunias; iisdemque nuptiis Circenses ludi & scenici in theatro Circi acti sunt eo mense Desio III. idus Junias*. Athenaidis sive Eudociæ fratres, ut eam regnare intellexerunt, Helladem fugerunt; at illa revocatos bono animo esse jussit, ac ad primas evexit dignitates, Gesium scilicet seu Genesium Præfectum Prætorii Illyrici, Valerium seu Valchrianum magistrum Palatii designans; dicebat enim Augusta: Nisi paterna

Socrat. lib. 7. 21.

domo

domo ejecta fuissem, nunquam CPolim venissem; nunquam imperassem.

2. Interea cum Romanos inter & Persas bellum vigeret, ut anno proximo diximus, Dei beneficentia, ac *Christo pœnas de Persis exigente, quod plurimos cultores Numinis interemissent*, factum est, ut cuncta prospere Romanis cederent, sæpiusque Persas profligarent; nam inprimis misso cum exercitus parte Ardaburio Azazonem provinciam vastavit, ac Narzeum, commissa pugna, fugavit, quem etiam tota Mesopotamia expulit, atque cum Nisibim utriusque Imperii conterminam venisset Narseus, Ardaburium rogavit, ut de bello gerendo inter se pacisceremur, & locum & diem pugnæ statuerent, cui Ardaburius: *Non quando tu volueris, pugnaturi sunt Romani*. Eo nihilominus ingravescente bello, cum Theodosius, ac cives CPolitani non sine metu & anxietate essent, ac omnem in Deo victoriæ spem posuissent, divina revelatione confirmatos fuisse Socrates narrat. Ac cum omnis belli apparatus Nisibim translatus esset, quam Romani obsidebant; Vararanes Rex Persarum immensam Seracenorum copiam illuc duxit, quorum opera Romanos captivos se ducturum, ac brevi Antiochiam Syriæ occupaturum sperabat. At longe aliter res accidit, nam immisso divinitus terrore, Romanos jam irruere existimantes, nec quo aufugerent invenientes, *se se in fluvium Euphratem armati ut erant præcipitarunt; ibi centum circiter hominum millia aquis submersa interierunt*. Jam vero cetera a Romanis preclare gesti longum esset recensere, ait Socrates, quomodo scilicet Areobindus Romanorum dux fortissimum Persarum singulari certamine superavit, aut Ardaburius septem Persarum duces insidiis circumventos occiderit; vel quomodo Vitianus reliquas Seracenorum copias profligaverit. Non est tamen prætereundum, quod cum Theodosius legatos ad Persarum Regem misisset, ut de pace ineunda agerent; facile Persarum Rex admisisset, nisi eum milites, qui apud Persas ob militarem virtutem immortales dicebantur, alienassent; horum numerus decem millum erat, qui Romanos facile se delere posse arbitrabantur; a Procopio tamen Romanorum duce a tergo aggressi, omnes pene interempti sunt, atque *in hunc modum, qui immortales a Persis dicebantur, mortales esse convicti sunt*. Clade accepta, desperatis quodammodo rebus, Persarum Rex Romanorum legatos admisit, pacemque

Romanorum de Persis victoriæ. Socrat. lib. 7. 18. 19.

Socrat. lib. 7 20.

Jesu Chr. an. 421. firmavit; eodemque tempore *persecutio*, *quæ adversus christianos excitata fuerat in Perside*, *conquievit*; *quod quidem contigit consulatu Honorii tertiodecimo*, *& Theodosii decimo*, *anno quarto Olympiadis trecentesimæ*, ait Socrates, ideſt anno sequenti 422. Lætos de Persarum victoriis nuncios Palladius quidam Theodosio attulit, tanto animi simul, ac corporis vigore præditus, tantaque equos publicos agitandi peritia, ut intra tridui spatium ad ea loca perveniret, quæ Persarum & Romanorum regionem disterminant; ac rursus totidem diebus CPolim rediret.

Socrat. lib. 7. 18.

Eunomius Theodosiopolis Episc. vindex blasphemiæ. Theodor. lib. 5. 37.

3. Theodoretus etiam divinitus victoriam fuisse impertitam invicto confirmat argumento; cum etenim rupto repente fœdere, in finitimas provincias irrupissent Persæ, nec Romanorum ullus adesset, qui opem ferret, *Deus misso imbre vehementissimo*, *& ingenti*, *ulterius eos progredi vetuit*, *& aquarum cursum inhibuit*; *adeo ut viginti dierum spatio totidem stadia conficere haudquaquam potuerint*. Illustrius est, quod sequitur, nam cum Gororanes, seu Vararanes Persarum Rex Theodosiopolim triginta & ultra dies obsedisset, omnesque machinas, testudinesque adhibuisset, solus ei restitit Eunomius Episcopus, urbemque servavit; cumque Regulus quidam, qui Persarum Regi parebat, more suo blasphemare ausus fuisset, ut olim Rapsaces, & Sennacherib, divinus ille vir, rabiem illam ferre non valens, *unam ex balistis*, *cui nomen Apostoli Thomæ inditum erat*, *ad pinnam muri statui jussit*, *cumque ingentem lapidem ei imponi præcepisset*, *mox in nomine ejus qui blasphematus fuerat*, *emitti mandavit*, *qui recta in impium illum Regulum delatus*, *& in impurum os ejus impactus*, *& vultum comminuit*, *& totum caput contrivit*, *cerebrum demum humi dispersit*. Quod cum vidisset is, qui exercitui præerat, continuo soluta obsidione discessit, se victum confessus, metuque perculsus.

Simeon Stilita Persarum furorem avertit. Theod. hist. relig. cap. 26.

4. Precibus quoque Simeonis Stylitæ, Persarum rabiem compressam fuisse idem Theodoretus narrat; cum etenim duas in visione virgas vidisset, quibus orbis Romanus vexandus erat, Persicam, & Schythicam gentem, Orientale atque Occidentale Imperium vastaturas iis signis significatas fuisse dixit: *Multisque lacrymis & precibus repressit plagas*, *quibus intentabantur minæ in Orbem terrarum*. Gens quippe Persarum ad invadendos Romanos armata, & parata eo tempore erat, *quæ adversun-*

versante divina voluntate a cœpto est retardata, & intrinsecus in malis propriis occupata. His addit tantam fuisse Simeonis, vel apud Persarum Regem existimationem, ut ejus uxor oleum ab eo benedictum pro maximo dono habuerit; Ismaelitarum etiam Regina, missa legatione, sanctum virum precata est, ut sibi a Deo suo prolem impetraret, cum hactenus sterilis fuisset; cumque voti compos effecta esset, ac filium peperisset, una cum eo Simeonem adiit, ut tanti viri benedictione dignaretur, ait Theodoretus.

JESU CHR. AN. 421.

5. Nec armis solum Persas hac tempestate Romani vicerunt, sed etiam charitatis officiis, cujus insigne exemplum refert Socrates de Acacio Amideno Episcopo, qui septem millium millia Persarum, qui in devastatione Agagenæ provinciæ captivi a Romanis facti fuerant, quique inedia & fame interituri erant, venditis etiam ecclesiæ vasis aureis, pretiosisque supellectilibus redemit, pavit, ac liberos ad Persarum Regem remisit, quo admirabili facinore motus Rex Persarum, & admiratus, Acacium Episcopum videre concupivit, idque Theodosio Imperatore annuente obtinuisse addit. Cumque ob tam illustres de Persis victorias, multi eloquentia præstantes viri orationes composuissent, ac in publicum recitassent; ipsa Imperatoris uxor Eudoxia, utpote litterarum omnium genere a patre edocta, heroico versu Imperatoris victoriam celebravit; pax vero inter utrumque Imperium anno sequenti firmata est, ut Marcellinus in chronico, & Socrates narrant.

Acacius Amidæ Episcopus Persas captivos redimit. Socrat. lib. 7. 21.

Socrates lib. 7. 20.

6. Quibus autem animi dotibus Theodosius junior exornatus fuerit, quantave in Deum pietate fulserit, ejusdem gesta demonstrabunt, de quibus hæc adnotat Socrates. Cum in Imperio natus & educatus esset, adeo tamen prudens fuit, ut qui cum eo colloquebantur, tantarum rerum scientiam eum adquisisse mirarentur; corpus vero in ipso juventutis flore ita domavit, ut algorem pariter & æstum generoso animo sustineret; jejunaret etiam frequenter, ac præsertim quarta & sexta feria; denique palatium suum sic instituit, ut a monasterio vix discreparet. Matutino etenim tempore ipse una cum sororibus suis hymnos in Dei laudem alternis vocibus recitare consueverat: ac sacræ Scripturæ libros memoriter callebat; *Et cum Episcopis, qui ipsum adierant, tanquam veteranus quidam sacerdos de iisdem disserebat. In colligendis autem divinis libris eorumque interpretibus, longe majorem adhibuit diligentiam, quam*

Theodosii vivendi ratio, ac in Deum pietas. Socrat. lib. 7. 22.

JESU CHR. AN. 421.

quam Ptolemæus olim Philadelphus. Philosophiam etiam non verbis tantum laudabat, sed re ipsa exercebat, iram ac dolorem comprimens, ac voluptatem devitans. Clementia autem, & humanitate ita excelluit, ut *neminem unquam, qui ipsum injuria affecisset, ultus sit; immo vero nullus unquam eum vidit iratum*, ac interrogatus aliquando, cur nullum eorum, a quibus injuria affectus fuerat, supplicio multasset: *Utinam*, inquit, *etiam mortuos ad vitam revocare mihi liceret*, hinc vel ipsos capitalis criminis reos ultimo supplicio affici vix permittebat, de quibus plura apud Socratem videri possunt.

Theodosius excommunicari timet. *Theodor. lib. 5. 37.*

7. Dei ministros autem, eorumque sententiam eousque verebatur Theodosius, ut cum aliquando indiscretus monachus, ob repulsam nescio cujusdam rei latam, eum ecclesiastica communione interdixisset: *Imperator ad Palatium reversus, cum tempus instaret convivii, negavit se prius cibum sumpturum, quam vinculis solutus esset, atque idcirco unum ex familiaribus ad Episcopum misit, rogans, ut vinculum demeret, cumque episcopus respondisset, non a quovis vinculum accipi oportere, solutumque eum esse renunciasset, solutionem non admisit, donec is, qui ligaverat, non sine multo labore quæsitus, communionem restituisset*. Precibus vero, sacrorumque librorum lectioni, meditationique ita intentus erat, ut una cum sororibus, quæ perpetuam virginitatem colebant, continuo vacaret. Hinc cum quadam die, referto jam circo, ubi cum populo spectacula spectaturus Theodosius adesset, atque tempestas vehementius ingrueret, ad Dei iram, tempestatemque avertendam, Imperator præconis voce hæc populo dixisset: *Multo satius est, ut omisso spectaculo omnes pariter Deo supplicemus, quo ab imminente tempestate servemur illæsi; nondum hæc verba penitus absolverat præco, cum ecce omnes summa alacritate Deo supplicantes, hymnos in Circo concinere cœperunt. Ac tota quidem civitas instar cujusdam Ecclesiæ videbatur. Imperator vero in medio incedens privato habitu, hymnos præcinebat. Nec spes eum tum fefellit; cœlum enim repente ad pristinam serenitatem rediit, & ex annonæ penuria ingentem frugum copiam divina providentia cunctis largita est*. Sed de his hactenus.

Theodor. lib. 5. cap. 36. Socrat. ut sup.

Aspebetus Dux Seracenorum ad Romanos transit.

8. Belli Persici tempore Seracenorum plurimi ad fidem Christi conversi sunt, ut in vita S. Euthymii narrat Cyrillus. Cum etenim Aspebetus quidam princeps Seracenorum custo-

custodiendis viis ab Isdegerde præpositus fuisset, ne Christiani, vigente in eos persecutione, ad Romanos transirent, atque Aspebetus misericordia motus, non modo non prohibuisset fugam, sed etiam manum præbuisset, accusatus apud regem Isdegerdem, & illius veritus crudelitatem, assumptis protinus suis facultatibus, cum cognatis, ac Terebone puero, ad Romanos transiit, ac exceptus benigne ab Anatolio Orientis Præfecto, qui eum in Arabia collocavit, & Seracenis, qui in ea regione erant, præfecit. Is porro filium habebat adhuc impuberem nomine Terebonem, qui a dæmone vexatus adeo erat, ut partem corporis siccam haberet quasi mortuam; admonitus autem in somnis ut Euthymium adiret, cum magna Seracenorum manu Aspebetus cum filio ad Euthymii & Theotisti speluncam perrexit, cui cum visionem narrasset, Euthymius, *Ardentibus pro puero fusis precibus, factaque super illo Crucis figura*, continuo sanum incolumemque reddidit. Ob quam rem in admirationem rapti barbari, ut Christi obsignarentur signaculo, Euthymium rogarunt, qui cum eos sincero corde id postulare cognovisset, *jubet parvam piscinam in quodam speluncæ angulo ex tempore fieri*, & consuetas orationes pronuncians, cunctisque, quæ lex præcipit, super illos peractis, primo quidem Aspebetum baptizavit, Petrum nominans, deinde Marim, fratrem uxoris Aspebeti, deinde Terebonem, & reliquos, quos etiam quadraginta dies apud se retinuit, ut eosdem in christianæ Religionis mysteriis accurate edoceret, ac deinde ut ad propria redirent, permisit. Maris autem Terebonis avunculus, abdicatis omnibus rebus, in monasterio toto vitæ suæ tempore vivere statuit. Hæc aliaque Cyrillus, qui addit, tanto miraculo vulgato, undique ad Euthymium variis morbis vexatos concurrisse, ut extra Palæstinam etiam ejus nomen celebraretur; quare non multo post, ut humanam gloriam declinaret, ac solitudinem quæreret, inde discedens, varias solitudines mutavit; ad quem Aspebetus, qui Petrus jam dicebatur, infinitam Agarenorum, seu Seracenorum multitudinem duxit, ut ab eo baptizarentur, quod cum factum fuisset, Aspebetus seu Petrus cellulas nonnullas Euthymio & sociis ædificavit, cum cisterna & officina panificii, ut pluribus idem persequitur Cyrillus.

Coter: monumenta eccles. Græcæ tom 2. pag. 216.

Aspebetus Eutymium convenit.

Seraceni baptizantur. *Pag. 221.*

Pag. 229.

9. Cumque & numero, & pietate Seracenorum natio in dies cresceret, Presbyteros & Diaconos iis præfecit Euthymius,

Petrus Seracenorum primus Episcopus ordinatur.

JESU CHR. AN. 421.

mius, deinde vero Juvenalem Hierofolymorum Epifcopum rogavit, ut Epifcopum eis præficeret. *Ille vero ad eum mittit Petrum Terebonis. Sic itaque Petrus Epifcopus Caftrorum in Palæftina primus ordinatur; Seracenorum autem multitudo non fecus ac fluviorum perennium fluenta affluebat, & qui nunc accedebant adjiciebanturque prioribus; iique omnes fignati fignaculo baptifmi connumerabantur cum grege Chriftianorum*; quæ etfi nonnullis ab hinc annis contigerint, hoc tamen loco recenfuimus, cum ex Perfica perfecutione in Chriftianos mota, caufam & initium habuerint; ita namque femper contigit, ut ex perfecutionibus, novis palmitibus propagaretur Ecclefia, virefceret vulnere, excifione crefceret.

Conftantius Auguftus ab Honorio creatur. *Bar.* 420. *n.* 1. *Pag. not. ad an.* 420. *Bafnag. an.* 421. *Murat. ibid.*

10. Cum maxima hactenus in Honorium, & Rempublicam officia Conftantius perfolviffet, ac Placidiam Honorii fororem duxiffet, hoc tandem anno Auguftus, & Imperii focius ab Honorio dictus eft, cujus inaugurationem etfi ad fuperiorem annum ex Profpero alligaverit Baronius, ad labentem tamen pertinere, tum leges Theodofiani Codicis, quæ ejus nomen hoc tantum anno retinent, cum alia veterum monumenta confirmant; annum & diem, quo Augufteam dignitatem obtinuit, & obiit, Theophanes edocet. *Hoc anno*, ait, *Conftantius Valentiniani pater Imperium obtinuit fexto idus Febr. quarto vero nonas Septemb. occifus eft*, feu verius pleuritide obiit, ut narrat Olympiodorus. Hanc tamen Conftantii inaugurationem Theodofius Orientis Imperator, ac Honorii frater admittere recufavit, nec ejufdem laureatas imagines recipere voluit. Quare cum expeditionem in Orientem meditaretur Conftantius *feptimo Imperii menfe pleuritide extinctus eft*, ait Olympiodorus.

Apud Phot. Codi 80. *pag.* 72. *Philoftorg. lib.* 12. *n.* 20.

Conftantii edictum contra Pelagianos. *Garner. diff.* 3. *in Mar. Mercat.*

11. Ne breviffimi Imperii memoria periret, effecit præcipue ejufdem Conftantii refcriptum Volufiano Urbis Præfecto adverfus Pelagianos datum. Cum etenim Pelagiani Romæ iterum venena fua fpargerent, ut urbe ejicerentur, eo refcripto juffit. *His lectis*, inquit, *eximietas tua omnes, qui Dei invident pietati, diligenter inquirat, & eos faciat ftatim a muris Urbis expelli: ita tamen, ut ne intra centefimum quidem lapidem habeant licentiam confiftendi. Cæleftium quoque magis ac magis ex Urbe expelli mandamus. Conftat enim, iifdem ex medio fublatis, gratiam & concordiam tenere veterem firmitatem. Sane deinceps fi tale quippiam fuerit nunciatum, Officium præftan-*

stantiæ tuæ capitali sententiæ subdendum esse cognoscet. Non enim patimur impunitum esse, præcepta nostra executionis negligentia protelari. Vale parens carissime, & amantissime. Post subscriptionem vero: *Impleatur quod jussimus, quia hoc famæ tuæ expedit.* His acceptis, Volusianus, publico proposito edicto, rem executus, non solum Urbe, sed & finibus ejus Pelagianos exterminavit, hæc addens, ne quis apud se eos manere permitteret: *Pro merito etiam temeritatis atque ausus sui cunctos hujus edicti cautione præmonemus, ne quis iniquus noxio latebram putet esse præbendam: ne cum hujusmodi sit posita pœna, supplicium ac stylum necesse sit proscriptionis incurrere, quisquis reum divinis humanisque legibus apud se putaverit occultandum.* Eamdemque rem edicto altero quatuor Præfecti prætorio confirmarunt, Junius scilicet Quartus, Palladius, Monaxius, & Agricola; de Costantii decretum contra Pelagianos editum Photius his verbis meminit: *Post hæc etiam Constantius Placidiæ conjux, Valentiniani minoris pater, de Cælestio hæretico in exilium pellendo scripsit decretum ad Volusianum Urbis Præfectum*; de Constantii etiam edicto plura apud Garnerium videri possunt, dissert. tertia de constitutionibus Imperatorum in causa Pelagianorum editis.

JESU CHR. AN. 422.

Phot. Cod. 53. pag. 19.

JESU CHRISTI AN. 422. CÆLESTINI PAPÆ I. HONORII IMP. 30. ET 28. THEODOSII JUN. 21. ET 15. COSS. HONORIO AUG. XIII. ET THEODOSIO AUG. X.

Honorii tricennalia Imperii, & Castini clades in Hispania.

1. Trigesimum Imperii annum maxima cum solemnitate Honorius hoc anno Ravennæ celebravit; quibus lætitiam auxere Maximi & Jovini tyrannorum supplicium. *His Coss.* ait Marcellinus in chronico, *in Tricennalia Honorii, Maximus tyrannus, & Jovinus ferro vincti adducti de Hispaniis, atque interfecti sunt.* De perduellibus hæc etiam narrat auctor Miscellæ: *Maximus apud Hispanias, factione autem Jovini, qui tunc in re militari clarus habebatur, tyrannidem assumpsit. Nec multo post spoliati utrique, & capti ab exercitu Honorii, eidem, cum apud Ravennam tricennalia sua perageret, præsentantur.* At infelix Castini in Hispaniam expeditio, ejusque clades a Vandalis accepta, infaustum Honorio annum reddidit, & Tricennalium celebritatem deturpavit. *Exercitus ad Hispaniam contra Vandalos missus est,* ait Prosper in Chronico ad hunc annum,

Miscell. lib. 13.

 cui

JESU CHR. AN. 422. *cui Castinus dux fuit, qui Bonifacium virum bellicis artibus praeclarum, inepto & injurioso imperio ab expeditionis suae societate avertit, nam ille periculosum sibi atque indignum ratus sequi, quem discordem superbientemque expertus esset, celeriter se ad portum urbis, atque inde ad Africam proripuit: idque Reipublicae multorum malorum causa fuit*, ut ex dicendis infra constabit. Interea ut Idacius in Fastis narrat, Castinus cum magna militum manu, & auxiliis Gothorum, Vandalos in Rætica aggressus, *cum ad inopiam vi obsidionis arctaret, adeo ut se tradere jam pararent, inconsulte publico certamine confligens, auxiliorum fraude deceptus, ad Tarraconem victus aufugit*. Quæ & quanta ex hac Castini clade in Romanum Imperium, atque in Ecclesiam derivaverint calamitates & incommoda, dici vix potest nam in Hispania eo tempore; firmiores radices Vandali fixerunt. Unde in Africam paulo post transfretarunt, atqne amplissimas, felicioresque in Hispania, & Africa provincias a Romano Imperio divulsas occuparunt, & catholicam fidem radicitus pene brevissimo tempore exterminarunt.

De Bonifacio Comite ejusque gestis. *Phot. Cod. 80. pag. 74.*

2. De Bonifacio Comite, qui, Castino in Hispaniis relicto, in Africam transiiit, hæc ex Olympiodoro narrat Photius: *Bonifacius vir erat heroicus, qui cum multis saepe gentibus barbaris strenue pugnavit, paucis interdum copiis adhibitis, interdum pluribus, nonnunquam vero &* barbaras multas, variasque gentes Africa *expulit. Idem justitiae vel imprimis studiosus, & abstinens, & pecuniarum contemptor fuit*, in criminibus etiam puniendis severissimus, quod & illustri exemplo Olympiodorus confirmat, dum barbarum in adulterio comprehensum decollavit. Ut vero transfretavit in Africam, nihil antiquius habuit, quam ut Augustini amicitiam promereretur, ut ejusdem epistola ad eum scripta testatur, qua de Donatistarum, Arianorumque hæresi pluribus agit, quave ratione legum Imperalium metu ad Ecclesiam catholicam hæretici revocari poterant agit, ubi etiam de Donatistarum, & Circumcellionum immanitate differit, ac de peccato in Spiritum Sanctum, epistola altera pro pace publica christiano viro arma tractare licitum esse probat, ac de christiana vita, inter arma agenda edocet. Inter cetera: *Ornet mores tuos pudicitia conjugalis, ornet sobrietas & frugalitas: valde enim turpe est, ut quem non vincit homo, vincat libido, & obruatur vino, qui non vincitur ferro. Divitiae seculares si desunt, non per* mala

August. epist. 185.

Epist. 189.

mala opera quærantur in Mundo; *si autem adsunt per bona opera serventur in Cœlo &c.* Interea cum Bonifacii uxor occubuisset, ipse dignitatibus, honoribus, & seculo renunciare destinaverat, ut Deo soli Monachorum exemplo serviret, atque apud Tubarnas hoc suæ mentis propositum Augustino & Alypio communicaverat. Horum tamen consilio factum est, ut votum non impleret, sed in officio suo perseverans, Christi Ecclesiæ inserviret, nil sollicitius in hoc Mundo quærens, nisi ea, quæ vitæ sustentandæ sunt necessaria, ac balteo accinctus, continenter vivens, inter arma, spiritualibus armis tutius, fortiusque armatus decertaret.

JESU CHR. AN. 422.

Epist. 220.

3. Cito tamen Bonifacius & voti, & consiliorum Augustini oblitus, uxorem alteram, eamque Arianam duxit, ex qua cum filiam suscepisset, ab Arianis eam baptizari permiserat, quibus etiam indulsit, ut virgines nonnullas Deo dicatas rebaptizarent. In graviora deinde crimina ruens, uxore dimissa, alteram duxerat, neque ea contentus, concubinarum etiam consortio eum implicatum fuisse fama vulgaverat: quæ ut ad aures Augustini pervenerunt, fieri non potuit, quin tanti viri casum non doleret, cum præcipue eidem, ne monachus fieret, auctor fuerat; quare longiori eum epistola admonuit, ut meliora saperet, ac pœnitentiam ageret, quia vero tunc temporis Bonifacius a Romana etiam Republica defecerat, ut infra dicturi sumus, ut hæc etiam corrigeret, enixe Augustinus hortatus est, ac si possibile fuisset, seculo tunc saltem, ac dignitatibus renuncians pœnitentiam ageret. *Si enim conjugem non haberes*, ajebat, *dicerem tibi quod & Tubunis diximus, ut in sanctitate continentiæ viveres*; *adderem, quod tunc fieri prohibuimus, ut jam te, quantum rerum humanarum salva pace potuisses, ab istis rebus bellicis abstraheris, & ei vitæ vacares in societate Sanctorum, cui tunc vacare cupiebas, ubi in silentio pugnant milites Christi, non ut occidant homines, sed ut expugnent principes & potestates, & spiritalia nequitiæ, idest diabolum & Angelos ejus &c.* Quia vero multa obstare poterant, ut seculo omnino renunciaret, & inter cetera, quod uxorem duxisset, sine cujus consensu castitatem vovere, & servare non poterat, eum admonet Augustinus, ut conjugalem saltem continentiam servaret, Dominum interea rogando, ut eum de necessitatibus erueret, ut quod modo non poterat, aliquando posset. Quem exitum habuerint Bonifacii

Augustini exhortatio ad Bonifacium Comitem.

August. epist. 220.

JESU CHR. AN. 422.

facii Comitis res in Africa, infra videbimus, nunc adnotare sufficiet, sexdecim alias extare breviores epistolas Augustini ad Bonifacium, & vicissim, quarum aliquas recitat Baronius, ac Augustino, vel saltem Alypio, aut Aurelio Carthaginensi Episcopo adscribendas censet; quas tamen uti apocryphas in appendice relegarunt merito editores Maurini.

Augustinus cum Pascentio Ariano disputat. *Possid. vita August. cap. 17.*

4. Disputationem hoc tempore cum Pascentio Ariano Augustinus habuit, in qua etsi Augustinus Scripturarum apertis testimoniis catholicæ Fidei veritatem confirmasset, Arianamque hæresim confutasset, nihilominus se Augustinum vicisse inter Arianos spargere Pascentius non erubuit; quod tanto audacius præsumebat, cum in utramque partem dicta, Pescentio renuente, a notariis excepta non fuerant. At cum hæc ad Augustini aures pervenerunt, *coactus est ad ipsum scribere Pascentium*, ait Possidius, *propter illius metum omissis nominibus conferentium: & in eis litteris, quidquid inter partes dictum vel gestum fuerit, fideliter intimavit, ad ea si negarentur probanda, magnam testium habens copiam, clarissimos scilicet atque honorabiles, qui tunc aderant, viros*. Pascentius vero ad duo Augustini scripta vix unum reddidit; *in quo magis injuriam facere, quam suæ sectæ rationem valuit declarare*; Fusius hæc ex ipsis Augustini epistolis ad Pascentium, & Pascentii ad Augustinum, narrantur, ad quas lectores remittimus, ait Baronius, aut ad ipsam collationem, quam Augustinum scripsisse addit. At eam cum Pascentio Augustini collationem seu altercationem inter apocrypha opuscula rejiciendam esse Maurini editores adnotant, ac in appendice rejecerunt.

August. epist. 238.239.240. Bar. 421. n. 9. August. op. tom. 2. pag. 40. append.

August. cum Maximino Ariano de fide collatio. *Possid. August. vita cap. 17.*

5. Alteram paulo post cum Maximino Arianorum Episcopo collationem habuit Augustinus, de qua Possidius post recensitas cum Pascentio res gestas addit: Cum ipsorum quoque *Arianorum Episcopo Maximino cum Gothis in Africam veniente apud Hipponem, quamplurimis volentibus atque petentibus, & præclaris interpositis viris, contulit, & quod singulæ asseruerint partes, scriptum est*. Quia vero Maximinus Carthaginem ex Hippona reversus, victorem se ex eadem collatione recessisse jactabat, eamdem retractare Augustinus coactus est, nonnullaque addere, quæ temporis angustia in ipsa collatione non poterat; extatque adhuc tum disputatio ab Augustino cum Maximino habita, cum liber disputationi additus, ex quibus quid gestum dictumque ex utraque parte sit, lector inve-

invenietur. Cujus autem ex multis Arianorum factionibus esset Maximinus, his ipse verbis profitetur: *Si fidem meam postulas, ego illam teneo fidem, quæ Arimini a tercentis & triginta Episcopis, non solum exposita, sed etiam subscriptionibus firmata est.* Jesu Chr. an. 422. *August. op. to. 8. pag. 650.*

6. Cum potestatis dilatandæ studio arderet Atticus CP Episcopus, rescriptum a Theodosio Imp. obtinuerat anno proximo, quo ejus jurisdictioni Illyricianas provincias, quæ sub Romani Pontificis potestate hactenus fuerant, sibi subjiciebat: *Omni innovatione cessante, vetustatem, & canones pristinos Ecclesiasticos, qui usque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici provincias servari præcipimus. Si quid dubietatis emerserit, id oporteat non absque scientia viri reverendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogativa lætatur, conventui sacerdotali, sanctoque judicio reservari. Dat. prid. Idus Julii Eustachio & Agricola, Coss.* idest anno elapso. Nil tamen juris in Illyricum CP Episcopus hactenus obtinuerat, quin labenti anno legem suam idem retractavit Theodosius, ab Honorio Imperatore rogatus, ut antiqua Romano Pontifici jura servarentur, ad quem inter alia, hæc scripserat Honorius: *Majestas tua recensitis nostræ pietatis affatibus, Christianitatis memor, quam pectoribus nostris misericordia cælestis infundit, universis remotis, quæ diversorum Episcoporum subreptionibus per Illyricum impetrari dicuntur; antiquum ordinem præcipiat custodiri, ne sub Principibus christianis Romana perdat ecclesia, quod aliis Imperatoribus non amisit.*

Theodosius Illyrium CP. Episcopo subjicit. *Cod. Theodos. lib. 16. tit. 2. leg. 45.*

Apud Coutan. pag. 1030.

7. His acceptis Theodosius, ut & avo satisfaceret, quæcumque in Rom. ecclesiæ præjudicium statuerat, lege altera revocavit, ut in epistola ad Honorium narrat. Hæc Theodosii Epistola, qua Romanæ ecclesiæ jura servanda jussit, in causa Stephani Larrisei Metropolitani lecta est in concilio Romano sub altero Bonifacio anno 531. ac de Romani Episcopi auctoritate in Illyricianis provinciis, scilicet per Epirum veterem & novum, Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achajam, Daciam Riparensem, & Mediterraneam, Dardaniam, & Prævalim, agit Nicolaus primus epistola secunda ad Michaelem Imperatorem.

Theodosius legem suam revocat.

8. Ut Illyriciani Episcopi a Romanæ sedis subjectione avulsi, CPolitano Episcopo subjicerentur, non solum Attici CP. Epi-

Bonifacii Papæ epist. ad Ruffum Thessalon. Episc.

JESU CHR. AN. 422. *Apud Coutan. pag. 1034.*

Episcopi ambitio effecit; sed etiam Illyriciorum Episcoporum levitas; dum Theodosium Imp. regaverant, ut CP. Episcopo tanquam Metropolitano subderentur. Unde Theodosius, edicto altero, quo primum revocabat: *Omni*, inquit, *supplicantium Episcoporum per Illyricum subreptione remota, statuimus observari, quod prisca Apostolica disciplina, & canones veteres eloquuntur*. Gravate quippe Illyriciani Episcopi ferebant, se Thessalonicensi Episcopo, tanquam Romanæ sedis legatione fungenti, subjectos esse, ac in ecclesiasticis causis, ejus se tribunali subesse; nequid tamen in præjudicium Romanæ sedis, & Romani Pontificis quovis prætextu moliretur, obstitit Bonifacius Papa; qui primum apud Honorium egit, ut quæ Theodosius statuerat, revocaret, deinde coacto Romæ concilio, quæ ab Illyricianis Episcopis contra Rom. ecclesiæ jura hactenus tentata fuerant, irrita declaravit, & datis Russo Thessalonicensi Episcopo, & Rom. sedis legato litteris, ut quæ sui juris erant tueretur, excitavit, eaque de causa Severum Apostolicæ sedis notarium de proprio latere ad eum destinavit; rogatque, ut peractis omnibus cum celeritate dimittat, *ut gestarum rerum ordinem eodem festinius revertente noscamus; data V. Idus Martias, Honorio XIII. & Theodosio X. Aug. Coss.*; idest hoc anno; quare *non est eorum cedendum studiis*, ajebat ad Russum, *quos novitas rerum, & indebitæ desiderium dignitatis accendit, sed elaborandum est, & Deo nostro favorem præstante certandum, ut quisquis contra licitum nititur, sibi per omnia recognoscat occursum &c.*; deinde de gestis hactenus iu ea causa, & datis epistolis addit Bonifacius, se ad Thessaliæ Episcopos comminationis & correptionis litteras dedisse, ne in causa Perigenis Episcopi quidquam tentare præsumerent, quod in Romanæ ecclesiæ præjudicium vergeret: *Nunquam enim licuit de eo rursus, quod semel statutum est ab apostolica sede, tractari. In qua pagina nostra, ut condecuit, honorem debitum tuæ servavimus sanctitati, sicut ejus caritas tua lectione cognoscet*. Deinde Perevii Episcopi causam, cui comprovinciales Episcopi molesti erant, ac suo loco dejicere minitabantur, ut diligenter audiret jubet, ac ut ad seipsum referat admonuit, ut *prolatum a tua fraternitate judicium sententia nostra veleat roborari*; in epistola vero ad Thessaliæ Episcopos data Pausianum, Cyriacum, atque Calliopum Episcopos, qui auctores fuerant, quod Illyriciani Episcopi se se ab Rom. eccle-

siæ

siæ jurisdictione subducere tentarent, a communione sua removendos censuit; *ita ut remedium solum interventionis tuæ gratiam se habere cognoscant. Maximum autem, quem male tua caritas retulit ordinatum, in totum Sacerdotii censemus honore privandum.*

Bonifacii Papæ epist. ad Thessaliæ Episc.

9. In epistola altera eodem tempore ad Thessaliæ Episcopos data, idem retractat argumentum, atque nonnullis de Rom. ecclesiæ dignitate præmissis, quæ *ecclesiis toto orbe diffusis, velut caput suorum certum est esse membrorum, a qua se quisquis abscidit, fit christianæ Religionis extorris, cum in eadem non cœperit esse compage*; deinde ad rem: *Audio*, inquit, *Episcoporum quosdam, Apostolico jure contemto, novum quidpiam contra Christi propria præcepta tentare, cum se ab Apostolicæ sedis communione, & ut dicam verius potestate separare nituntur, eorum petentes auxilium*, vel Theodosii Imp. vel Attici CP. Episcopi; *quos ecclesiasticarum sanctio regularum majoris esse non dedit potestatis*. Eos itaque hortatur, ut Apostolicæ sedi honorem deferentes, Ruffo Thessalonicensi Episcopo, cui vices suas delegaverat, parerent; ac si alicui Ruffi correctio immoderata videretur, Apostolicam sedem missa legatione interpellet; quare: *Cesset novella præsumptio. Nemo audeat sperare, quod non licet. Nullus ea, quæ sunt a Patribus gesta, & per tantum temporum custodita, temerare contendat. Ordinationi nostræ pareat quisquis se Episcopum recognoscit. Episcopos per Illyricum citra conscientiam Coepiscopi nostri Ruffi, nullus ordinare præsumat &c.*

Bonifacii epist. altera ad Illyrici Episcopos.

10. Bonifacii animum Perigenis Corinthiorum Episcopi causa maxime sollicitabat. Patrensium primo Episcopus ordinatus fuerat Perigenes, cujus ecclesiæ clavum, cum nescio ob quam causam, non suscepisset, cleri & populi Corinthiorum consensu, & postulatione, ipso consentiente, ac approbante Rom. Pontifice, Corinthiis Episcopus datus fuerat; quem tamen Illyriciani Episcopi, indicto Corinthiaco concilio, deturbandum censebant; quare in epistola ad Ruffum Bonifacius: *Ad synodum quæ dicitur illicite congregandam de causa fratris nostri, & Coepiscopi Perigenis*. In altera vero epistola, non solum Ruffo, sed ceteris etiam Episcopis per Achajam, Macedoniam, Thessaliam, Epirum veterem & novam, Prævalim, & Daciam constitutis, idem gravioribus verbis urget negotium, communionis suæ rescissionem minitans, nisi ab inceptis cessarent.

Epist. 13.

Epist. 15.

Jesu Chr. an. 422. farent. *Certo enim cognovimus indice*, ait Bonifacius, *apud Corinthum, quod exagitati dicimus synodum congregandam super ejus discutiendo statu, quem Corinthiis Apostolica sedes examinatis omnibus, atque discussis constituit Sacerdotem*; quod quanta judicii maturitate factum fuerit, ac quam absurdum esset tale retractari judicium, pluribus persequitur, ac post plurima: *Congregatur ergo, ut redeamus ad causam hujus injuriæ, synodus . . . & fiet, quod fieri per regulas omnino non poterit, fratris & Coepiscopi nostri Perigenis honor dubius & incertus, quem in sede ecclesiæ supradictæ nostra sententia collocavit &*. Deinde quæ esset Romanæ ecclesiæ supra ceteras dignitas, & auctoritas etiam, demonstrat, ad quam ceteri primarum etiam sedium Episcopi causas suas deferebant, auxiliumque petierant, quod Athanasii, & Petri Alex. Episcoporum exemplo confirmat, tum ex gestis in causa Paulini & Meletii Antiochiæ Episcoporum; quare si in gravioribus ecclesiæ negotiis, vel ipsi Alexandrini Episcopi, & Antiocheni, qui post Romanum Pontificem primas obtinuerant sedes, Rom. ecclesiæ consilium, auxiliumque expostularunt, multo magis id inferioribus Episcopis convenire probat. Itaque *Quoniam ad probandam veritatem arbitror, quæ diximus fratres carissimi exempla sufficere, quamvis plura vestri notione teneantur; absque fraternitatis injuria* Coutan. pag. 1043. *conventui vestro volumus his litteris obviatum, quas a nobis per Severum apostolicæ sedis notarium, animis acceptissimum nostris, e nostro latere destinatum videatis esse directas, convenientes ut condecet fratres, ne quis volens in nostra communione durare, fratris & coepiscopi nostri Perigenis iterum ad discutiendum in medium nomen adducat: cujus sacerdotium apostolus Petrus semel jam Spiritus Sancti suggestione firmavit*: ne tamen omne judicium in causa Perigenis negare videretur, ut Ruffus cum provincialibus Episcopis eam causam iterum examinare possit, facultatem impartitur, ac ut Ruffo in omnibus pareant, Episcopos admonet; & maxime, ne absque ejus consensu Episcopi ordinationem peragerent. Data est hæc epistola V. idus Martias Honorio XIII. & Theodosio X. Aug. Coss.

Bonifacii epistola ad Hilarium Narbonensem Episc. 11. Non suæ tantum, ideſt Romanæ ecclesiæ vindex ac defensor fuit Bonifacius Papa, sed etiam aliarum, cum tempus aut se occasio obtulit; hinc cum Patroclus Arelatensis Episcopus in aliena provincia, ideſt Narbonensi, Episcopum in ecclesia Gutubensi, Gallis *Godere* ordinasset, clerus & populus

lus Gutubensis ad Bonifacium Pontificem de violatis a Patroclo Nicænis canonibus querelas detulit; qui ad Hilarium scribens, Patrocli temeritatem damnavit, & ut jus suum tueretur, excitavit:

Bonifacii Papæ obitus.

12. Quo anno, aut die, Bonifacius Papa obierit, veteres chronologi cum catalogis Rom. Pontificum diffident, nam Prosper, & Marcellinus sub consulibus anni sequentis eum abisse narrant, eosque Baronius, Basnagius, aliique passim sequuntur; verior tamen eorum sententia est, qui eum die quarta septembris labentis anni occubuisse tradunt, ut pluribus probant Pagius, & Coutantius. Post Bonifacii obitum, *Petierunt clerus vel presbyteri*, ait auctor vitarum Pontificum apud Anastasium, *Eulalium revocari, quod tamen non consensit*, aut populus, aut urbis Præfectus; *Eulalium scilicet Romam reverti: qui tandem in eo loco Campaniæ post annum mortis Bonifacii defunctus est*; deinde post aliqua: *Sepultus est via salaria in cœmeterio s. Felicitatis martyris juxta corpus illius octavo Kal. novemb.* Cessavit Episcopatus ejus dies novem, eumque ob res præclare gestas illustrem fuisse inscriptiones plurimæ ejus nomini dicatæ testantur, ex quibus quatuor recitat Baronius; nos dimidiam tantum ex his Epitaphii loco excribimus:

Pag. not. 6. ad an. 423. Coutan. pag. 1006.

Bar. 422. 8.

Hoc sita sunt Papæ Bonifacii membra sepulchro,
Justitiæ custos rectus patiensque benignus;
Cultus in eloquiis & pietate agens.
Flete ergo mecum Pastoris funere cuncti,
Quos tradet citius his caruisse bonis.

Cælestinus Bonifacio succedit.

13. Post Bonifacii obitum, cum dies aliquot vacasset sedes Rom., in ejus locum, cleri populique in unum adspirante consensu, Cælestinus est ordinatus, cujus ordinationem concordem fuisse testatur Augustinus: *Primum gratulationem reddo meritis tuis*, ait, *quod te in illa sede Dominus noster, sine ulla, sicut audivimus, plebis suæ discissione constituit &c.* De Cælestini gestis tum proximo, cum sequentibus annis opportunius agemus.

August. epist. 109.

JESU CHR. AN. 423.

JESU CHRISTI AN. 423. CÆLESTINI PAPÆ 2.
THEODOSII JUN. 22. ET 16.
COSS. ASCLEPIODOTO ET MARINIANO.

Phot. Cod. 80. pag. 74. Placidia CPolim relegatur.

1. Defuncto Constantio in tantam cum Honorio fratre familiaritatem Placidia venerat, *ut perdite nimis amando, & assidue os ejus exosculando, turpis apud multos consuetudinis suspicionem non effugeret*, ait Olympiodorus apud Photium. Cito tamen in odium conversus est amor, atque aula ejecta, una cum filiis CPolim relegatur: inimicitiarum causæ variæ proferuntur. Si Prospero Tironi fides ad annum Honorii 31. *Placidia cum insidias fratri tenderet, deprehensa est, & Romam exilio relegata*, ideft novam Romam seu CPolim. Spadusam & Elpidiam nutricem, quibus plurimum Placidia tribuebat, calamitatis ejus causam fuisse narrat Olympiodorus loco citato; eo quod adjuvante Leonteo, Barbarorum turba, quæ Placidiam Adaulphi, & Constantii tempore comitata fuerat, Ravennæ turbas excitaverat; timens itaque Honorius, ne eorum opera novi quidquam moliretur, Italia eam excedere coegit, quæ CPolim profecta, una cum Honoria, & Valentiniano filiis, benigne peramanterque a Theodosio excepta est, quam paterno throno restituendam post Honorii obitum curavit, ut infra videbimus.

Honorii Imp. obitus. *Olymp. apud Phot. ut sup. Socrat. lib. 7. 22.*

2. Interea intercutis aquæ morbo correptus Honorius, hoc eodem anno ante diem sextum Kal. septemb. defunctus est, ait Olympiodorus, aut die decima quinta Augusti, ut narrat Socrates, cui quoad annum consentit Theophanes, ceterique chronologi, Prosper, Marcellinus, & Cassiodorus. Eum Romæ occubuisse, atque in Mausoleo juxta corpus Beati Petri sepultum fuisse tradunt Paulus Diaconus, & Theophanes, quos Baronius aliique sequuntur; Ravennæ tamen mortalitatem exuisse Honorium vix dubitari potest; quem ibidem toto anno fuisse leges plurimæ ab eo vulgatæ testantur. Annum trigesimum nonum ætatis fere transegerat Honorius, Imperii vero 31: ac sine liberis obiit. Vir sane pietate & religione spectabilis, ut gesta toto Imperii tempore indicant, Imperio tamen regendo, tuendoque omnino impar.

Pag. Bosnag. Murat. ad hunc an.

Joannes tyrannid. usurpat.

3. Eo itaque absque liberis, & hærede e vivis erepto, Theodosio Occidentale Imperium debebatur. At Ioannes quidam

dam Notariorum Primicerius tyrannidem occupavit, atque ut in Imperii societatem reciperetur, missa legatione rogavit. At Theodosius nullum cum tyranno fœdus inire voluit, quin legatos carceribus mancipavit, aut exilio, vel saltem vacuos dimisit, & Ardaburium, qui adversus Persas praeclare rem gesserat, ad deturbandum tyrannum destinavit, ut anno proximo videbimus; Joannes autem repulsam passus, ut Imperium invito etiam Theodosio retinere posset, Ethnicorum animos, quorum ingens adhuc numerus erat, sibi conciliare curavit, quibus etiam ut gratificaretur, ecclesiam immunitate & privilegiis exuit, variisque modis vexavit; ac Ecclesiæ ministros cujuscumque dignitatis & ordinis laicorum magistratibus subdidit, ut infra dicturi sumus.

JESU CHR. AN. 423.

4. Theodosius econtra adversus tyrannum Barbarorum turba stipatum pugnaturus, primum contra Dei & Ecclesiæ hostes arma convertit, sperans hac ratione Deum sibi propitium in ea expeditione futurum, ac adversus hæreses omnes, omnesque hæreticos, hanc legem hoc anno vulgavit. *Manichæi & Phryges, quos Pepuzitas, sive Priscillianistas, vel alio latentiori vocabulo appellatos, Ariani itidem, Macedonianique & Eunomiani, Novatiani, ac Sabbatiani, ceterique hæretici scient, universa sibi hac quoque constitutione denegari, quæ illis generalium sanctionum interdicit auctoritas, puniendi, qui contra generalium constitutionum interdicta venire tentaverint dat. V. Idus Aprilis CP. Asclepiodoro & Mariniano Coss.* & iterum mense sexto idus Julii cunctas ab avo suo, & Patre latas adversus hæreticos leges generali constitutione renovavit, confirmavitque. Altera lege sexto idus Augusti a militaribus muneribus hæreticos immunes non esse declaravit; alias etiam adversus Manicheos, Judæos, ethnicos leges vulgavit, quas commemorare, aut excribere longum esset.

Theodosii leges adversus hæreticos, Judæos, & Paganos. *Cod. Theod de hæret. leg. 50.*

Cod. Theod. de hæret. l. 60. *Cod. Theod. leg. 24. de Paganis.* *Tit. de Judæis l. 27.*

5. Molestissimum hoc tempore negotium Augustino accidit, ut ejus ad Cælestinum epistola testatur. Fussala oppidum erat, Hipponensis diœcesis quadraginta circa millia passuum ab Hippone distans, quod perpauci Catholicorum incolebant, Donatistarum econtra refertum erat; mutatis deinde rebus, ac de unitate procuranda vulgatis edictis, tanta Donatistarum accessio ad ecclesiam catholicam facta fuerat, ut vix perpauci ex Donatistis superessent. Tanta porro Donatistarum conversio Presbyterorum aliquot, quos illuc Augustinus miserat, opera

Augustini epist. ad Cælestinum Papam in causa Antonii Fussalensis Episc. *August. epist. 209.*

Jesu Chr. an. 423. & studio facta fuerat; qui etsi aliquando spoliati, caesi, debilitati, excaecati, quin & interempti fuerint, inter labores & extrema pericula Christi gregem, divina adspirante gratia, collegerant, ut vix Donatistarum quisquam remaneret. Ut vero non *minaces* jam, sed *fugaces* etiam Donatistas colligeret, Episcopum ibidem ordinandum censuit Augustinus, cum ob loci distantiam tantum curae iis se impendere vix posse intelligeret. Presbyterum itaque ei muneri non imparem, ac Punicae linguae peritum destinaverat, eaque de causa Numidiae Primatem, ut ad novi Episcopi ordinationem adesse dignaretur, rogaverat. At Presbyter, quem Fussalensibus Episcopum destinaverat, Episcopalem sarcinam suscipere recusavit, quare ne frustra Primatem vocasse videretur, Antonium quemdam, nullo adhuc, nisi lectoris officio functum, ordinandum Augustinus obtulit, ac Fussalam Episcopum misit, quem libentissime Fussalenses exceperunt. Vix tamen Episcopus ordinatus fuerat Antonius, petulanter adeo effreneque se gessit, ut ad Augustinum continuae gravesque de eo querelae deferrentur; accusato quippe a' nonnullis, qui Fussalensis Dioecesis non erant, adulterii & fornicationis, ea probare non potuerunt. Fussalenses vero intolerabilis dominationis, rapinarumque accusarunt, eumque se ultra ferre non posse testati sunt. Quare Augustinus, etsi graviora crimina non probarentur, cum tamen alia dissimulanda non essent: *Sic sententias nostras temperavimus*, ait, *ut salvo Episcopatu, non tamen impunita relinquerentur, quae non deberent, vel eidem ipsi deinceps, iterumque facienda, vel ceteris imitanda proponi. Honorem itaque integrum servavimus juveni corrigendo, sed corripiendo minuimus potestatem. ne scilicet eis praeesset ulterius, cum quibus sic egerat, ut dolore justo, eum sibi praeesse, ferre omnino non possent.*

Antonius ad Bonifac. Papam appellat.

6. Latae Sententiae acquieverat Antonius, *communione privatus, nisi prius Fussalensibus omnia redderentur*; atque ut communioni restitueretur, solidos reposuerat, qui Fussalensibus restituendi erant. At quoad alteram sententiae partem, qua Episcopatus honore relicto, officio & muneribus excludebatur, irritam esse dicebat, astutus homo, addebatque: *Aut in mea cathedra sedere debui*, si crimina non sunt probata; *aut Episcopus esse non debui*, si vera sunt delicta, quibus insimulor, *ac versuta suasione* Numidiae Primatem induxerat, ut datis epistolis, *tanquam omnino inculpatum, venerando Papae Bonifacio*

cio commendaret, quibus effecit, ut eum Bonifacius Papa suæ sedi restitueret, ea tamen cautione adhibita; *si ordinem rerum nobis fideliter indicavit*. Cumque Bonifacio successisset Cælestinus, in Fussalensis cathedræ restitutionem, per publicas etiam potestates. Antonius urgere cœperat; ita ut Fussalenses *graviora a catholico Episcopo, quam cum essent hæretici a catholicorum Imperatorum legibus formidarent*. Quare iis subveniendum censuit Augustinus, ac quo tempore litteris cum Cælestino gratulatus est, quod Bonifacio successisset, Fussalensium caussam, ac a se latam adversus Antonium sententiam retractandam suscepit, enixeque rogavit, ut Prædecessoris sui sententiam irritam redderet, cum ipse Bonifacius, ita sententiam suam temperaverit, ut Antonium suæ sedi restituendum censuerit, *si ordinem rerum fideliter indicavit*, quem multa in suo libello reticuisse addit, quare ad Cælestinum: *Non sinas ista fieri, obsecro te per Christi sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum præpositos populorum monuit, ne violenter dominentur in fratres. Ego Fassalenses catholicos filios in Christo meos, & Antonium Episcopum filium in Christo meum, benignitati caritatis sanctitatis tuæ, quia utrosque diligo, utrosque commendo. Neque Fussalensibus succenseo, quia justam de me querimoniam ingerunt auribus tuis, quod eis hominem nondum mihi probatum, nondum saltem ætate firmatum, a quo sic affligerentur, inflixi. Neque huic noceri volo, cui quanto magis sinceram habeo caritatem, tanto magis pravæ ejus cupiditati obsisto. Utrique misericordiam mereantur tuam; illi ne mala patiantur, iste ne faciat: illi, ne oderint catholicam, si a Catholicis episcopis, maximeque ab ipsa sede Apostolica, contra catholicum non eis subvenitur episcopum; iste autem, ne se tanto scelere obstringat, ut quos molitur invitos facere suos, a Christo faciat alienos*. Quia tamen Augustini sententiam ob id maxime carpebat Antonius, quod relicto Episcopatus honore, ab officio removisset, cum utrumque aut amittere, aut retinere debuisset, sententiæ suæ æquitatem, tum rationibus, cum exemplis demonstrat Augustinus, ac primo: *Propter hoc loca illa eidem dimissa atque permissa sunt, in quibus & prius Episcopus erat, ne in alienam cathedram contra statuta Patrum translatus illicite diceretur. Aut vero quisquam ita esse debet, sive severitatis, sive lenitatis exactor, ut qui non visi fuerint Episcopatus honore privandi, nullo modo in eis aliquid vindicetur, aut*

August. epist. 209.

Jesu Chr. an. 423. Epist. 209. n. 8. *aut in quibus aliquid visum fuerit vindicandum Episcopatus honore priventur*. Quod exemplis, iisque recentioribus, & ex Romanæ ecclesiæ gestis confirmat: *Existunt exempla, ipsa sede Apostolica judicante, vel aliorum judicata firmante, quosdam pro culpis quibusdam, nec episcopali spoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos. Quæ ut a nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memorabo*. Priscis scilicet provinciæ Cæsariensis Episcopi, cui primatus honor, relicto Episcopatu, demptus fuerat. Victoris cui in propria tantum Diœcesi ecclesiastica communio relicta fuerat. His Laurentium addit, ejusdem Provinciæ episcopum, qui etiam clamare potuisset, aut in cathedra cui ordinatus sum, sedere debui, aut episcopus esse non debui: *Sed quis ista vituperet? nisi qui parum adtendit, nec inulta omnia relinquenda, nec uno modo omnia vindicanda*.

Augustini ad Cælestinum deprecatio. August. ut sup. 7. Tanta autem animi sollicitudine ob eam causam angebatur Augustinus, ut de dimittendo Episcopatu cogitaret: *Me sane quod confitendum est Beatitudini tuæ, in isto utrorumque periculo, tantus timor, ac mæror excruciat, ut ab officio cogitem gerendi episcopatus abscedere, & me lamentis errori meo convenientibus dedere, si per eum, cujus episcopatui per imprudentiam suffragatus sum, vastari Ecclesiam Dei, &, quod ipse Deus avertat, etiam cum vastantis perditione perire conspexero. Recolens enim quod ait Apostolus: Si nosmetipsos judicaremus, a Domino non judicaremur, judicabo me ipsum, ut parcat mihi, qui judicaturus est vivos & mortuos. Si autem & membra Christi, quæ in illa regione sunt, ab exitiabili timore ac tristitia recreaveris, & meam senectutem hac misericordi justitia fueris consolatus, retribuet tibi, & in præsenti & in futura vita, bona pro bonis, qui per te nobis in ista tribulatione succurrit & qui te in illa sede constituit*. Quem exitum hæc causa habuerit, etsi non constet, dubitari tamen vix potest, Cælestinum Augustini litteris permotum, ea revocasse, quæ a Bonifacio Antonius subrepserat; ac Augustini judicium confirmasse. Antequam hinc digrediamur, adnotare juvabit, criticorum aliquos, quibus fortasse appellationum exempla ad Apostolicam sedem displicebant, de hujuscemodi epistolæ ingenuitate dubitasse, ait Dupinius, quos cum non commemoret, vix alium præter eum novimus; ingenue tamen fatetur, Augu-

Dupin biblioth. secul. 5. tom. 2. p. 666.

stino·

ftino indignam non esse, quam Maurini, Coutantius, Basnagius Augustino vindicant.

Apriarius Presbyter a synodo Carthag. damnatus.

8. Altera quoque appellationum causa hoc tempore inter Africanos Episcopos, & Cælestinum Pontificem agitata est, quæ celebrior etiam, quam Antonii Fussalensis Episcopi, fuit; hæc quippe Augustini quodammodo propria fuit; illa, idest Apiarii Presbyteri, Africanos Episcopos ita commovit, ut eam Cartaginensi concilio hoc anno habito sopiendam susciperent. Apiarius quippe Siccensis ecclesiæ Presbyter, non solum Siccensi, verum etiam Africanæ ecclesiæ non leve scandalum dederat, omnibus tamen erratis suis veniam petens, communioni restitutus fuerat, ajunt in epistola synodica ad Bonifacium Papam Africani Patres. Is itaque ab Siccensi ecclesia remotus, retento presbyiterali honore, ut ubicumque alibi vellet, & posset, presbyteri munere fungeretur; inter Trabracensis ecclesiæ presbyteros receptus mores non mutaverat; quare a Trabracensibus accusatus, munere suo, & officio dejectus est. At Romam pergens Cælestini opem imploravit Apiarius; quem una cum Faustino legato suo in Africam S. Pontifex remisit, datis etiam per Leonem Presbyterum ad Africanos Episcopos litteris, quibus jubebat, ut Apiarium de objectis criminibus purgatum in communionem reciperent; Africani autem Episcopi, ut Apiarii causam ex integro retractarent, concilium celebrarunt, cui interfuere Aurelius, Pelatinus, (alii Valentinus) Antonius, Turus, Servus Dei, Terentius, Fortunatus, Martinus, Januarius, Optatus, Celticus, Donatus, Theasius, Vincentius, Fortunatianus &c. Synodo quidem Faustinus Cælestini Papæ legatus restitit; *omni congregationi injurias primum inferendo*, ut in synodica epistola narrant Patres, *quasi Romanæ ecclesiæ asserens privilegia, & volens eum a nobis in communionem suscipi, quem tua Sanctitas credens appellasse, quod probare non potuit, communioni reddiderat, quod minime tamen licuit, quod etiam gestorum melius lectione cognosces*.

Coutan. pag. 1011. concil. Labb. tom. 2. pag. 1674.

Coutan. pag. 1059.

Synodica epistol. ad Cælestinum.

9. Quid in causa Apiarii gesserint deinde narrant, scilicet adveniente Faustino legato, cum Leone Presbytero Rom. ecclesiæ concilium indixisse, quo cum Apiarii causa retractaretur, triduano agitato laboriosissimo judicio, cum Apiarius turpitudines suas occultare studuisset, stimulante demum conscientia, delicta tandem majora etiam, quam exquireban-

Jesu Chr. an. 422.

bantur, confessus est, quem ideo dignitate & communione, ob immania scelera, Synodi sententia privatus est.

De frequentioribus ad Rom. sedem appellationibus querelæ African Patrum.

10. Deinde ne frequentioribus ad Rom. sedem appellationibus, importunisque recursibus, ecclesiastica solveretur disciplina, Cælestinum graviter monent, humiliterque deprecantur: *Præfato itaque debitæ salutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere, quia hoc etiam, Nicæno Concilio definitum facile advertat venerabilitas tua. Nam & si de inferioribus clericis, vel de laicis videtur ibi præcaveri, quanto magis hoc de episcopis voluit observari? ne in sua provincia a communione suspensi, a tua Sanctitate præpropere vel indebite videantur communioni restitui. Presbyterorum quoque & sequentium clericorum improba refugia, sicuti te dignum est, repellat Sanctitas tua: quia & nulla patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ, & decreta Nicæna sive inferioris gradus clericos, sive ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissime commiserunt*; cum maxime licitum cuique esset, ab Episcopi sui judicio ad provinciale, vel etiam universale provocare. His addunt transmarina judicia necessariis sæpe probationibus destitui, cum testes, vel propter sexus, vel senectutis infirmitatem, adesse non possent. Rogant etiam, ut Faustinum legatum, cujus insolentiam ferre ultra Africa non poterat, non solum revocet; sed ne executores clericos, quibusque petentibus, mitteret, *ne fumorum typhum sæculi in ecclesiam Christi, quæ lucem simplicitatis, & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere*.

De legatis Carthag. synodi petitio.

11. Tandem ne legatos a latere mitteret, Cælestinum Africani Patres his verbis precantur: *Nam ut aliqui tamquam a tuæ sanctitatis latere mittantur, in nulla invenimus patrum synodo constitutum &c.* Hæc Africani Patres ad Cælestinum, quibus ut appellationibus modus aliquis servaretur, & ut ajunt, ne in una provincia a communione suspensi, *præpropere, vel indebite*, a Rom. Pontifice restituerentur, enixe rogant, non vero ut omnes omnino ad Rom. sedem appellationes tollerentur, ut nonnullis visum est. Quæcumque tamen Africanorum Patrum mens & sententia fuerit, Rom. ecclesiæ dignitati, potestatique appellationes Episcoporum undique admittendi nequa-

quaquam præjudicare potuisse, aut voluisse, hinc facile patet, quod has ad Rom. Pontifices appellationes gravate ferebant, eo quod nihil de iis in concilio Nicæno statutum fuisse deprehenderant, ut eodem loco diserte testantur. At, ut supra adnotavimus, Nicænus canon, cujus auctoritate aliquot ab hinc annis appellationes Episcoporum Rom. Sedi vindicaverat Zosimus Papa, quique a Faustino etiam fuerat citatus, Sardicensis erat; hinc factum, ut cum exemplaria Nicæni concilii a Cyrillo Alex., & Attico CP. Episcopis accepissent, quibus is canon desiderabatur, errore, ut dici solet, facti, ejusdem canonis auctoritatem suspectam habuerint; si novissent tamen Sardicensis concilii fuisse, cujus maxima in Ecclesia auctoritas erat, numquam repudiassent, aut scripsissent, quod *aliqui tamquam a tuæ Sanctitatis latere mittantur, in nulla invenimus Patrum synodo constitutum*. His vero, quod & præcipuum est, adde, appellationum jus ad Rom. Sedem non solum Sardicensi canone statutum, confirmatumque fuisse, sed usu & traditione. Et ne vetera, aut ab Africanæ ecclesiæ aliena afferantur exempla, omni exceptione major testis adest Augustinus in epistola ad Cælestinum Papam, in causa Antonii Fussalensis Episcopi, qua Episcoporum Africæ exempla recenset, qui, Apostolica Sede judicante, vel aliorum judicia firmante, honoribus, dignitatibusque, vel in totum, vel ex parte exciderant. *Existunt exempla*, inquit, *ipsa sede Apostolica judicante, vel aliorum judicata firmante, quosdam pro culpis quibusdam, nec Episcopali spoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos*; cujusmodi fuerant Priscus Cæsariensis provinciæ Episcopus, & Primas, Victor etiam, cui in sua Diœcesi tantum communio fuerat relicta, Laurentius ejusdem provinciæ Episcopus; quorum causæ cum a Romana sede judicatæ fuerint, non alio nisi appellationis jure ad ejus tribunal devolutæ fuerant. Si hic de appellationibus fusius agendi esset locus, plura quidem in eam rem addi possent, sed ad alia properantes stylum retrahimus; plura dabunt eruditissimi viri non solum Bellarminus, Ballarini de vi & ratione Primatus Rom. Pontificis, & in dissertationibus ad opera S. Leonis Magni, sed & Schelestratus, de Marcha, ceterique, qui nostra ætate adversus Febronium Apostolicæ sedis jura vindicarunt.

JESU CHR. AN. 423.

Epist. 209.

12. Cum Bonifacio successisset Cælestinus, Pelagiani, quibus

Cælestinus Papa Pelagianos Italia pellit.

Jesu Chr. an. 423. bus post Zosimi, & Bonifacii sententiam, solum pœnitentiæ remedium supererat, in Cælestini gratiam se se insinuare tentarunt, & ut iterum audirentur rogarunt. At Cælestinus prædecessorum suorum vestigia sequens, non solum audientiam recusavit; sed tota exturbandos Italia jussit: *Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, sciens damnatis non examen judicii, sed solum pœnitentiæ remedium esse præstandum, Cælestium quasi non discusso negotio audientiam postulantem, totius Italiæ finibus jussit excludi*, ait Prosper; atque hæc in Romana synodo anno sequenti habita a Cælestino statuta fuisse, cum Pelagiani formulæ fidei a Zosimo Papa primum præscriptæ subscribere recusassent, adnotat Garnerius. Hoc unum exploratum est, Pelagianos a Cælestino damnatos fuisse; unde Ephesini Patres parte secunda sessione quinta ad eum: *Perlectis*, inquiunt, *in sancta synodo commentariis actorum in depositione impiorum Pelagianorum, & Cælestianorum, & quæ a pietate tua de ipsis decreta, & constituta sunt, judicavimus & nos, ea solida firmaque permanere debere*; quare cum ultra centesimum ab Urbe lapidem Constantii decreto degere jussi essent, nunc tota Italia exterminati sunt.

Prosper contra collat. cap. 41.

Garner. in Mar. Merc. dissert. 2. pag. 221.

Julianus & socii in Ciliciam transferunt.

13. Itaque Italia excedere jussi, in Orientem Pelagiani transmigrarunt, ubi varia usi fortuna, Episcoporum nonnullos hæresis suæ patronos, quamplurimos vero adversarios experti sunt. Inter eos, qui Pelagianæ hæresi aperte patrocinati sunt, Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, & Nestorius CP. numerantur; hic statim ac CPolitanam invasit ecclesiam, ad Cælestinum Papam scribens, Pelagianorum, idest Juliani, Flori, & Orontii, Episcoporum querelas detulit, ac pro eorum reconciliatione egit, ut suo loco infra videbimus. Theodorus vero utpote ejusdem hæresis patronus, profugos libentissime excepit, & communicatis consiliis, junctisque viribus, adversus Catholicos, toto vitæ tempore pugnare non destitit, ut narrat Marius Mercator, qui Julianum adloquens: post plurima: *At, inquit, ut, aliud clausum in pectore, aliud promptum habens in lingua, novus atque egregius disputator, id nunc in isto opere tuo, post tam longum tempus elaborato in Cilicia, ingeris. Necessaria igitur capituli repetitione, quid mari exarato, & Oriente lustrato novum inauditumque inde attuleris.* Julianus itaque in Ciliciam profectus, ac a Theodoro Mopsue-

Coutan. pag. 1075. & 1079.

ApudGarner. pag. 95. Libro subject. cap. 9. pag. 58.

psuestiæ Episcopo exceptus contra alterum Augustini librum de nuptiis & concupiscentia libros octo, hortante Floro Pelagiano conscripsit, in quibus ea quæ Theodorus adversus S. Hieronymi Dialogos in Pelagianæ hæresis defensionem scripserat, suis illis lucubrationibus inseruit, ut fragmenta hujus apud Photium cum Juliani dictis conferenti patebit, ac Augustinum hostili adeo stylo insectatus est, ut nullum servaverit modum, quem idcirco Numidam Cetratum, Tractorem Pœnum, Philosophastrum pistillo obtusiorem, vituperatorem Sanctorum, patronum asinorum, Manichæorumque adstipulatorem appellat; Theodorum vero magistrum suum supra ceteros illius ætatis scriptores extollit, ut testis est Mercator: *Non itaque irascatur*, Julianus, *aut succenseat nobis, si eum cum Theodoro, cujus in libris suis infinitas laudes exequitur, ejusque sancta auctoritate sententiæ in suo errore gloriatur, alienum a fide catholica esse, justeque damnatum detegimus, evincimus, atque deflemus*. Julianus itaque his octo libris, quos in Cilicia apud Theodorum scripsit, Augustini librum de nuptiis & concupiscentia consutavit, ac eadem fere, quæ quatuor jam libris tractaverat, operosius confirmare curavit, nullumque Originale peccatum esse, neque ex illo quidquam aut concupiscentiæ, aut miseriarum hominibus prodiisse, aut liberum arbitrium ad peccandum proclivius fuisse probare nititur; quin ad bonum æque ac ad malum ex naturali insita potestate sibi sufficere hominem ajebat, tanquam in æquilibrio positum; gratiam quidem in baptismate conferri fatebatur, non tamen, quæ originalem labem in pueris abstergeret; mortem denique ceterasque miserias, quibus humana natura vexatur, ex hominis conditione, non vero ex peccato prodiisse effutiebat, ac, Adamo etiam non peccante, futuras dicebat, idque *nimia loquacitate*, ut ait Augustinus. *Si ergo talibus incrementis loquacitas tua promovetur, quem non terreat, non veritas, sed numerositas librorum tuorum, quem computare me piget? homo enim stupenda ubertate facundus, qui prius uni meo tuos quatuor, & alteri meo tuos octo putasti esse reddendos, quis non timeat, ne forte sex libris meis amplius quam mille tuos reddere mediteris*. In his vero tanta verborum orationisque copia Julianus disseruit, ut quantum in desperata causa ingenium possit, aperte demonstraverit, cui

JESU CHR. AN. 423.

Phot. Cod. 117.

Præf. lib. 1. & 2. *Apud August. op. imperf. adver. Julianum.*

August. præf. op. imperf. & *lib.* 4. 5.

JESU CHR. AN. 423. etiam Theodorus Mopsuestenus, apud quem tunc Julianus morabatur, stimulos fortasse addidit.

De Theodoreto ejusque initiis, ac studiis.

Garnerius Theod. op. tom. 5. pag. 110. Theodor. relig. hist. cap. 9.

14. Ad Theodoretum oratio devolvitur, qui hoc tempore non solum Cyrensem ecclesiam, sed Orientem pene totum pietate & doctrina illustrabat. Antiochiæ Syriæ nobilibus parentibus, anno 386. natus est, cujus mater cum Petrum monachum adiisset, ut ab oculorum morbo sanaretur, *inaures, catenas & torques, & alia aurea, quæ sibi induerat, & vestem variam ex sericis filis contextam*, Petro monente, deposuit, etsi annum vigesimum tertium tunc ageret. Interea cum tredecim in sterilitate pia mulier annos transegisset, Theodoreti pater Sanctos viros frequentissime adibat, ut eorum precibus filios impetraret. Inter ceteros Macedonius tunc temporis inter Syriæ monachos celebris erat, a quo de prole suscipienda certior factus fuerat, post triennium vero Macedonium iterum adiit, promissi fidem exigens; ille vero, ut conjugem ad se mitteret jussit, cui, cum adesset, illam quidem filium accepturam vir sanctus dixit, sed *hunc donatori reddi oportere* addidit. Quare promissione accepta, cum domum rediisset, quarto post mense se matrem mox futuram cognovit. At mense altero vix elapso in abortus periculum incidit, nisi Macedonius accersitus, acceptam aquam, quam benedixerat, hauriendam matri dedisset. At dum Theodoretum peperit iterum vita mater periclitatur, cui Petrus monachus orationibus suis sanitatem impetravit, vix etenim puerperæ cubiculum ingressus, cum eam his verbis salutasset: *Pax tibi filia*, ac pro ea orasset, *finem quoque morbus accepit, sudorque mox undique profluens ardorem illum extinxit*. Cum tot prodigiis conceptus editusque puer fuerit, Theodoriti nomen a parentibus accepit, quasi a Deo datus, & Deo consecratus, cujus mater, quæ præsens adeo Petri auxilium experta erat, singulis hebdomadis ad Petrum filium mittebat, ut benedictionum ejus particeps fieret, quem genibus suis impositum uvis & pane sæpe Petrus aluit, cumque Petri zonam aliquando obtinuisset pia femina, quæ ex crasso lino contexta erat, *parte una renes suos cinxit, altera meos*, ait Theodoritus. *Hanc mater ægrotanti mihi sæpe imponens, sæpe etiam patri morbum depulit, eademque ad sanitatem ipsa etiam persæpe usa est remedii*. Nondum septennio expleto, ad Sancti Eu-

Hist. relig. cap. 13.

Sup. cap. 9.

Euprepii monasterium Antiochiæ proximum missus est Theodoritus, ut pietati non minus, quam bonis artibus operam daret, ubi cum esset, cum Nestorio, & Joanne amicitiæ vinculo conjunctus est, quorum primus CPolitanus postea Episcopus, & Nestorianæ hæresis auctor fuit, alter Antiochenus Episcopus, qui imprudentia sua eamdem fovit hæresim, pro qua Theodoretus etiam calamo saltem, scriptisque pugnavit. Theodorum etiam Mopsuestenum postea Episcopum, & Chrysostomum præceptores habuit, quorum opera sacras humanasque litteras didicit. Grandior interea factus, cum annum vigesimum fere attigisset, a Porphyrio Antiocheno post Flavianum Episcopo lector ordinatus est, paulo post cum Porphyrio successisset Alexander, eum Diaconum ordinavit, qua dignitate ornatus cœpit res divinas tractare tum privatim cum publice, & quidem magna eloquentiæ, eruditionis, & sanctitatis fama, quam etiam auxit propositum vitæ Asceticæ retinendæ, postquam clero cooptatus fuit.

Jesu Chr. an. 423.

15. Cum vero Cyrensis ecclesia Isidoro pastore vacans esset, Theodorus Antiochenus Episcopus, qui Alexandro successerat, Theodoretum Cyrensibus Episcopum ordinavit. Urbs erat Cyrus Euphratesiæ provinciæ, cujus metropolis Hieropolis; eam a Judæis a Cyro dimissis conditam fuisse, ac ab ejus nomine dictam narrat Procopius; nec ampla ipsa aut celebris, vicos tamen & parochias octingentas habebat, ut in epistola ad Leonem Theodoretus testatur, & quod tristius erat, Cyrensis diœcesis non solum montuosa, & pauperrima erat; sed etiam hæreticorum, & præcipue Marcionitarum referta, quos regionis asperitas, & pastorum negligentia, inaccessos hactenus fecerat. Invitus itaque ac reluctans Episcopus cum esset ordinatus, ut agrum vepribus sentibus lolioque refertum excoleret, hoc unum solatii habuit cum illuc advenit, quod in suæ Diœcesis asperrimis montibus Anachoretarum plurimi sanctissime vivebant, religiosæ vitæ non tam exempla, quam portenta. Hos inter eminebat Maris quidam, apud quem aliquando Theodoretus sacram obtulit hostiam, Diaconi manu pro altari utens. *Nonaginta natus annos*, Maris, ait Theodoretus, *cilicinis vestibus utebatur, pane ac sale modico vitam sustentans. Cum autem spiritualis mysticique Sacrificii videndi diuturno desiderio teneretur, rogaverat,*

Theodoretus Episc. ordinatur, quo anno. *Procop. de Ædific. Justin. lib. 2. cap. Epist. 113.*

Hist. relig. cap. 20. & seq.

JESU CHR. AN. 423.

rat, ut illuc divini doni fieret oblatio. Ego vero libenter obtemperavi, & sacra vasa afferri jussi, nec enim procul aberat locus. Diaconorumque manibus utens pro altari, mysticum ac divinum & salutare Sacrificium obtuli. Ille autem spirituali refectus voluptate, Cœlum ipsum videre se existimabat. Quo Christi anno Episcopus ordinatus fuerit Theodoretus, adhuc in incerto est, unum constat, anno 420, aut 423. id contigisse; utraque epocha suos habet defensores, suasque probationes. Garnerius, & post eum Basnagius ex Theodoreti epistola ad Nomum consulem data, anno 420 Cyrensem ecclesiam administrandam suscepisse contendit, ait enim: *In monasterio tempus quod Episcopatum præcessit, cum exegissem, invitus Episcopus ordinatus sum, annos vigintiquinque ita vixi, ut neque in jus vocatus sim a quoquam &c.* Cumque Nomus anno 445. consulatum gesserit, cum annos 25. in Episcopatu transegisset Theodoretus, sequitur necessario eum anno 420. fuisse ordinatum, tot enim ex summa annorum 45. supersunt, si 25. demas. Ex epistola tamen ejusdem Theodoreti ad S. Leonem Papam anno 449. data, post Latrocinium Ephesinum, tardius, seu anno 423. se Episcopatum suscepisse indicat: *Sex & viginti annis commissam mihi ab universorum Deo ecclesiam precum vestrarum auxilio cum rexerim &c.* Quare si ab anno 449: 26. demas, ad labentem 423. pervenies, quo Theodoretus Episcopali infula ornatus est. Cum autem hinc sequatur alterutrum Theodoreti locum corruptum esse, & emendatione indigere, in epistola ad Leonem corruptos esse numeros censet Garnerius; rectius tamen, ni fallimur, ac facilius inscriptio epistolæ ad Nomum emendatur, nam ubi legitur *Nomo Consule*. legendum est *Nomo consulari*, vel etiam consul dictus est, quia consulatum triennio antea gesserat.

Gar. dissertarium ad op. Theod. pag. 174. Basnag. an. 424. Epist. 81.

Epist. 113.

Eudoxia Augusta renunciatur.

16. His consulibus Eudoxia Theodosii uxor *creata est Augusta mense Audyneo quinto nonas Januarii*, ait auctor Chronici Alex., quo etiam anno *frequentes fuere terræmotus. Die Lunæ hora decima, mense Xanticho, septimo idus Aprilis*; Marcellinus vero in chronico ad hunc annum: *Terræmotus multis in locis fuit, & frugum inedia subsecuta*; quare Theodosius, ut iratum Numen placaret, plurimas hoc anno leges adversus Paganos, Judæos, & Hæreticos vulgavit, de quibus nonnulla hoc anno adnotavimus, reliqua apud Gothofredum in commentario ad Codicem Theodosianum videri possunt.

JE-

JESU CHRISTI AN. 424. CELESTINI PAPÆ 3.
THEODOSII JUN. IMP. 23. ET 17.
COSS. COSTINO ET VICTORE.

1. Ut afflictis Placidiæ rebus opem ferret, eam Augustæ titulo exornatam cum Valentiniano filio in Italiam Theodosius cum exercitu remisit; cujus expeditionis etsi infausta fuerunt initia, felicem tamen paulo post exitum habuerunt, ut anno sequenti videbimus. De gestis hoc anno audiatur Olympiodorus. *Remissa est CP a Theodosio Placidia cum liberis adversus Joannem tyrannum, & illa quidem Augustæ nomen, Valentinianus vero Nobilissimi titulum iterato suscepit. Submissus quoque cum exercitus, bellique Imperator utriusque militiæ Ardaburius nimirum cum Aspare filio*; qui cum Thessalonicam pervenissent, Valentinianus cæsarea indutus est veste. Ardaburius interea cum Aquilejam adnavigaret, maris impetu in hostile littus jactatus, in Joannis potestatem incidit, a quo benigne exceptus est. Quare Aspar ejus filius cum Placidia in magna rerum desperatione, luctuque versabantur. At Candidianus multis occupatis urbibus, partaque victoria luctum dissipavit, animosque reddidit. Interea cum post multa pericula, Placidia Augusta una cum filio suo Cæsare Ravennam pervenisset, pro adepta victoria Joanni Apostolo vota persolvit his verbis:

Placidia Augusta cum Valentiniano in Italiam redit.

Apud Phot. Cod. 80. pag. 74. Pag. not. 4.

Beatissimo Apostolo Joanni Evangelistæ
Gallia Placidia Augusta cum suo filio
Placidio Valentiniano Augusto & filia sua
Justa Grata Honoria Aug. Liberationis maris vota persolvit.

2. Ut Romæ purpuram induerat Joannes, Imperiumque occupaverat, Africam quoque suæ potestati submittere conatus est; frustra tamen res cecidit. Unde Prosper ad hunc annum: *Joannes dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bello reposcit, ad defensionem sui infirmior factus est*, copiis etenim in Africam transfretare jussis, ad resistendum Ardaburio & Aspari debilior evasit, cui in Africa Bonifacius Comes fortiter

Bonifacius in Africa Joannis tyrannidi resistit.

titer

JESU CHR. AN. 424.

Apud Phot. ut sup.

titer restitit; Placidiæ etenim, Olympiodoro testante, solus Bonifacius fidem servavit, & quas potuit ex Africa pecunias eidem submisit, tum alia ei obsequia præstitit: *Qui etiam, ut ad Imperium rediret, nihil non fecit, tulitque.*

Dissensio monachorum Adrumeti de gratia & libero arbitrio.

3. Cum Florus Adrumetinus monachus Uzalam perrexisset, dictante Felice Augustini epistolam ad Sixtum acceperat, quam, eo Carthaginem properante, Adrumetum ad concellitas misit. Adrumetini vero monachi altissima divinæ Gratiæ, & Prædestinationis mysteria ea in epistola exposita non intelligentes, in varios, ac ab Auctoris mente penitus alienos sensus abierunt; unde graviora dissidia inter eos exarsere, cum aliqui gratiæ necessitatem, virtutemque eousque attollerent, ut liberum prorsus arbitrium negarent, alii vero ne libero arbitrio præjudicium facerent, gratiam non gratuito, sed secundum merita dari censerent. Utrosque errasse pluribus in locis adnotat Augustinus, ac eorum nonnullos liberum arbitrium negasse, epistola ad eos data observat: *Venerunt ad nos duo juvenes*, inquit, *Cresconius & Felix de vestra congregatione se esse dicentes, qui nobis retulerunt monasterium vestrum nonnulla dissensione turbatum, eo quod quidam in vobis sic gratiam prædicent, ut negent hominis esse liberum arbitrium, & quod est gravius dicant, quod in die judicii non sit redditurus Deus unicuique secundum opera ejus*; & post plurima, ut juxta Ecclesiæ fidem arbitrii libertatem, æque ac gratiæ necessitatem tuerentur, his verbis hortatur: *Interim credite divinis eloquiis, quia & liberum est hominis arbitrium, & gratia Dei sine cujus adjutorio liberum arbitrium nec converti potest ad Deum, nec proficere in Deo, & quod pie creditis, ut etiam sapienter intelligatis, orate.* Gratiæ autem vim alios plus justo extenuasse, ut liberum inflarent arbitrium, hæc ejusdem Augustini verba indicant: *Propter eos, qui, cum defenditur Dei gratia, putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, asserentes eam secundum merita nostra dari. Scripsi librum, cujus titulus est de gratia & libero arbitrio, ad eos autem scripsi monachos Adrumetinos, in quorum monasterio de hac re cœperat esse contentio &c.*

Epist. 214.

Retract. lib. 2. 66.

Augustinus librum de gratia & libero arbitrio scribit.

4. Ut has quæstiones cum maxima animi contentione, & periculo in suo monasterio agitari cognovit Valentinus ejusdem

dem cœnobii Præfectus, cum moleste hæc dissidia ferret, ab Evodio Uzalensi Episcopo, interpretationem epistolæ Augustini ad Sixtum, quæ monachos suos conturbaverat, postulavit. In quam rem ad Evodium scripsisse, testis est Evodii responsum ad Valentinum datum, cujus fragmentum ex bibliotheca monasterii S. Maximi Trevirensis edidit Sirmondus capite primo historiæ Prædestinatianæ, *majori laude donandus*, ut ait Norisius, *si integrum Evodianæ epistolæ exemplum publicasset*. At Cresconius & Felix monachi Adrumetini, non alium Augustinianæ epistolæ interpretem, quam ipsum Augustinum requirebant; quorum votis annuens Valentinus, eosdem ad Augustinum misit, nullam tamen epistolam ad Augustinum dedit, nam S. Doctor in epistola prima ad Valentinum, & Adrumetinos monachos: *Nullas enim*, ait, *ad nos vestræ caritatis litteras adtulerunt, tamen suscepimus eos, quoniam simplicitas eorum satis indicabat, nihil illos nobis posse confingere*, atque ut eum, per quem turbati fuerant monachi, ad se mitteret, enixe rogat; cum vero reditum festinarent Cresconius & Felix, ut apud suos Pascha agerent, *Multa, quæ vobis mittere cupiebam, quibus lectis totam ipsam causam, quæ conciliis Episcopalibus acta est adversus eosdem Pelagianos hæreticos, diligentius & plenius nosse possetis, non tradidit. Mutato tamen consilio, ut instructiores remitteret*, diutius apud se retinuit, ut in epistola altera ad Valentinum ejusque monachos narrat; atque præter duas epistolas, & librum de gratia & libero arbitrio: *Portant secum & alia*, inquit, *quæ vobis dirigenda esse credidimus, quibus cognoscatis, quemadmodum catholica Ecclesia, in Dei misericordia, Pelagianæ hæresis venena repulerit*, epistolas scilicet ad Innocentium Papam, a concilio Carthaginensi, & Numidiæ, datas, & alteras a quinque Episcopis una cum Innocentii litteris ad concilia, & ad Episcopos Africæ; tum etiam quæ ad Zosimum Papam scripserat Africanum concilium, ejusque rescriptum ad universos totius Orbis Episcopos missum, deinde quæ posteriori concilio plenario totius Africæ contra Pelagianam hœresim fuerat definitum.

Noris. hist. Pelag. lib. 1. cap. 23. p. 123.

Epist. 214.

Epist. 215.

5. Totam vero quæstionem, quæ Adrumetinos monachos conturbaverat, libro de gratia & libero arbitrio ad eos misso iterum retractavit Augustinus, quo quid de gratia & libero arbitrio Ecclesia catholica doceret, dilucide exponit, ac libe-

De libro Augustini de gratia & libero arbitrio.

Jesu Chr. an. 424. libero arbitrio homines donatos esse ex sacra Scriptura probat: divinam tamen gratiam ad divina mandata adimplenda necessariam esse, iisdem sacræ Scripturæ testimoniis confirmat, eamque non meritis nostris dari, sustinet; quare autem vita æterna, quæ bonis operibus redditur, etiam gratia donetur explicat; deinde neque scientiam legis, neque naturam, neque solam peccatorum remissionem, Christi gratia designari, aut contineri docet. Vanissimum quoque Pelagianorum perfugium consutat, quo dicebant, *gratiam, etsi non secundum merita bonorum operum detur, dari tamen secundum merita bonæ voluntatis, quæ præcedit credentis & orantis*. Cur Deus jubeat, quæ daturus est, cum ea viribus nostris implere non possumus, diligenter exquirit, ac explicat, ut scilicet noscamus, quæ ab illo a nobis petenda sint. Impossibilia quippe non jubet; *sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis*, ut a Tridentinis Patribus definitum est. Unde Augustinus: *Quis hoc nesciat* (Deum scilicet impossibilia non jubere)? *Sed ideo jubet aliqua*, subdit, *quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus*; post aliqua: *Certum est nos mandata servare si volumus, sed quia præparatur voluntas a Domino, ab illo petendum est, ut tantum velimus, quantum sufficit, ut volendo faciamus. Certum est nos velle cum volumus: sed ille facit, ut velimus bonum*, a quo & præparatur volontas, & *qui vires efficacissimas præbendo facit, ut faciamus*. Tandem gratiam non ex meritis, sed gratuito dari eamque non omnibus, sed occulto quidem Dei judicio, justo tamen, aliis dari, aliis negari, parvulorum exemplo confirmat, quorum cum par sit causa, alii accepto baptismate salvantur, ceteri pereunt, quo nihil luculentius afferri potest, ut ibidem videre est.

Valentini epist. ad Augustinum de novis turbis excitatis.

6. Ubi Augustini epistolas, ac librum de gratia & libero arbitrio accepere Adrumetini monachi, ac omnia bona opera Dei dona esse intellexerunt, nonnulli eorum in eam sententiam, seu potius errorem delapsi sunt, ut dicerent, inutilem fore correptionem, cum quis Dei præcepta violaret, pro quo orandum tantummodo erat, ut Deo dante præcepta impleret; quare Valentinus monasterii Præfectus, dogmatis novitate turbatus, ad Augustinum litteras dedit, quibus de libro, litterisque ad se transmissis gratias agit, ac de oborta quæstione admonet. Per Florum vero eas misit, cujus alloquendi se

Epist. 216.

cupi-

cupidum significaverat Augustinus, eaque epistola dissensionis ortum progressumque, cujus causa monachos suos ad eum miserat, diligenter exponit, ac Florum hujusce epistolæ delatorem ab omni erroris suspicione liberat. De suborta vero quæstione altera, inutilem scilicet correptionem fore, si omnia Deo tribuenda sint, subobscure admodum, ac vix quid indicat, quam nihilominus ab eodem Floro Augustinus didicerat, ut in retractationibus ad librum de correptione & gratia idem testatur: *Rursus ad eosdem*, Adrumetinos monachos, *scripsi alterum librum, quem de correptione & gratia prænotavi, cum mihi nunciatum esset, dixisse ibi quemdam, neminem corripiendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo, ut faciat, tantummodo orandum*.

JESU CHR. AN. 424.

August. retract. lib. 2. cap. ult.

Quid libro de correptione & gratia doceat Augustinus.

7. Itaque ut errandi omnem occasionem ab Adrumetinis monachis depelleret, de correptione & gratia librum in eorum gratiam transmisit; liber enim mole quidem parvus, sed doctrina sententiarumque profunditate maximus, ac totius Augustinianæ sententiæ de gratia Christi clavis, & fundamentum, quem: *Plenum divinæ auctoritatis* ajebat Prosper in epistola ad Augustinum, quo Semipelagianos, antequam in Galliis erumperent, confutaverat; unde in illud opusculum linguas suas præcipue exacuerunt, ut suo loco dicturi sumus. In eo sane libro sanctissimus Antistes omnem divinæ gratiæ œconomiam exponit, ac electionem non luti, sed figuli esse docet, cur ex eadem massa perditionis vas in honorem fiat, alterum ad contumeliam; perseverantiam Dei donum, & quidem maximum esse, quo certissime liberantur quicumque acceperunt; cur vero tantum donum ille accipiat, ille non accipiat, inter inscrutabilia mysteria esse docet, id tamen certum, ad gratiam & gloriam homines, non ex proposito voluntatis eorum, aut ex præcedentibus meritis prædestinari, sed Dei voluntate & prædestinatione, quod præcipue parvulorum exemplo confirmat, quorum cum par omnium sit causa, alii baptismate regenerati salvantur, alii sine baptismate obeuntes pereunt. Cur vero accepta gratia, non perseveraverit Adam, dilucide explicat, quem perseverantiæ donum non accepisse tradit, quum inter gratiam primo homini, seu Adamo innocenti collatam, & ceteris, Adamo scilicet peccatori, posterisque ejus id intercedat, quod in statu innocentiæ eam acceperit gratiam, sine qua perseverare non potuisset, idest auxilium,

August. epist. 215.

JESU CHR. AN. 424. sine quo perseverare non poterat ; post lapsum vero tale ac tantum per Christum auxilium dari, non solum sine quo perseverare in bono non possumus, si velimus, verum etiam quo fiat, ut velimus, idest auxilium, quo humana voluntas excitata, & roborata, *indiclinabiliter*, *ac insuperabiliter* agit, & agitur: quam gratiæ distinctionem Adami innocentis, & lapsi, cum plerique non satis adverterint, inextricabilibus se se difficultatibus, quœstionibusque implicarunt. Prædestinatorum tandem numerum certum esse docet, neque augendum, neque minuendum; cumque ignotum sit, quis ad eum numerum pertineat, medicinalem correptionem omnibus adhibendam esse peccantibus docet, ne vel ipsi pereant, vel alios perdant, ac proinde nec gratia prohiberi correptionem, nec correptione divinam gratiam negari concludit. Has ad Adrumetinos monachos epistolas, & libros circa hæc tempora Augustinum edidisse inde constat, quod in libro retractationum anno 427. edito horum, & quidem ultimo loco mentionem faciat, quare nec post id temporis, nec multo antea edidisse eos dicendum est, uno aut altero abhinc anno.

Leporii monachi errores.

8. Adrumetinis monachis Augustini opera ad sanam fidem revocatis, libeat alterum monachum addere, qui cum in crassiores de incarnatione, & gratia Christi errores incidisset, Augustini opera & diligentia ad saniorem mentem revocatus est, ut publice palinodiam caneret. Is est Leporius in Gallia primum monachus, deinde in Africa Presbyter, cujus duo fuere erroris capita, primum de Christi incarnatione, alterum de divina gratia: in quadam etenim epistola cum Nestorio, Deum ex virgine natum non fuisse, dixerat, sed purum putumque hominem, qui secluso Dei adjutorio vitia carnis domuerit. *Non ipsum Deum hominem natum*, ajebat idem in libello retractationis, *sed perfectum cum Deo natum hominem dicebamus, pertimescentes scilicet, ne Divinitati conditionem adsignaremus humanam*; & de Pelagianorum erroribus, quibus patrocinatus fuerat eodem in libello: *Illud etiam minime reticendum censeo, quod in eadem epistola, simili devians errore, subjunxi, Christum Dominum sic omnia, quæ erant passionum, implesse, ut in nullo, quasi perfectus homo, a divinitatis auxilio juvaretur. Volens scilicet ita in Christo hominem assignare perfectum, quo alienum & ab his passionibus Verbum Patris assererem, & solum per se hominem egisse hæc omnia*

Apud Labb. tom. 2. pag. 1678.

omnia possibilitate naturæ mortalis sine aliquo Deitatis adjutorio probare conabar. Quare quæ Augustinus in nullius adhuc mentem venisse scribebat, Christum scilicet *per liberum arbitrium bene vivendo, & sine peccato bona opera faciendo meruisse, ut esset Dei filius*, in Galliis docuerat Leporius, non sine multorum scandalo, aut periculo ne imperitam multitudinem in easdem hæreses traheret.

August. de corrept. & gratia cap. 11. n. 30. p. 760.

9. A fide itaque aberrans Leporius, ab eruditis viris admonitus est, ut errata retractaret; at obstinato animo renuens a Gallorum Episcopis, & præcipue Proculo & Cylinnio, Massiliensi scilicet, & Forojulensi in secunda Narbonensi provincia, ut ait Norisius, vel incertæ sedis, ut ait Pagius, una cum erroribus suis damnatus, solum vertere coactus est, qui cum in Africam una cum sociis aliquot transiisset, ibidem Augustini opera errores suos agnovit, & retractavit; cumque in Galliis se nonnullis scandalo fuisse cognosceret, libellum palinodiæ composuit, ac in Gallias misit, quo mira humilitate se peccasse confessus, tota mentis sinceritate, quæcumque rectæ & catholicæ Fidei adversantia docuerat, retractavit, eumque libellum ad supradictos Proculum, & Cylinnium Episcopos, a quibus damnatus fuerat, direxit, eosque ut sibi ignoscerent, humiliter precatus est. Libelli vero hæc est inscriptio: *Ego Leporius libellum meo sensu dictatum, in quo fidem meam Deo volente in finem usque tenebo, medullitus exprimere volens, in ecclesia Carthaginensi coram sanctis Episcopis relectum subscripsi*; cui etiam Dominus, & Bonus, Leporii socii subscripsere, eamdem se fidem tenere profitentes, & ut certius errores retractasse constaret libello palinodiæ Leporii, sociorumque, subscripsere Episcopi, qui gestis præsentes fuerant, idest Aurelius Carthaginensis, Augustinus Hipponensis, Florentius Hipponensium Diatrinorum, & Secundus Aquensis Megarmitanæ, qui omnes se libello a Leporio oblato, & relecto subscripsisse testantur.

Leporius e Gallia pulsus in Africam transit, ubi palinodiam canit.

Noris. hist. Pelag. lib. 1. cap. 23. Pag. not. 13. ad an. 420.

Tom. 2. concil. pag. 1684.

10. Quin proprias etiam de Leporii conversione epistolas ad Galliarum Episcopos dederunt, quibus eos de ejusdem conversione certiores reddiderunt, & cuncta coram se gesta fuisse testantur, ac ut eos suæ communioni restituant enixe rogant. Prope miraculum fuit, virum aliquali pietatis specie indutum, errores, quibus antea in Galliis obstinate patrocinatus fuerat, tam prompte Augustini auctoritate & argumen-

Epistola Episc. Africæ ad Proculum & Cylinnium, de Lepori conversione. *Epist. 219.*

JESU CHR. AN. 424.

Acta eccles. sue epist. 213.

mentis convictum retractasse, de cujus conversione hæc Cassianus: *Leporius tunc monachus, modo Presbyter, qui ex Pelagii ut supra diximus institutione, vel potius pravitate descendens, apud Gallias assertor prædictæ hæreseos*, aut inter primos, aut inter maximos fuit, *a nobis admonitus, a Deo emendatus, ita male conceptam persuasionem magnifice condemnavit, ut non minus pene admiranda sit correctio illius, quam illæsa multorum fides; ... Is ergo in se reversus, non solum in Africa, ubi tunc erat, atque nunc est, tam errorem suum cum dolore, quam sine pudore confessus est, sed etiam ad omnes admodum Galliæ civitates flebiles confessionis ac planctus sui litteras dedit, scilicet, ubi deviatio ejus prius cognita erat, illic etiam emendatio nosceretur, & qui testes erroris antea fuerunt, iidem postea correctionis essent*. Eademque de Leporio scribit Gennadius libro de Scriptoribus ecclef. cap. 59. cumque in Africa morari Leporio placuerit, Presbyter etiam ibidem est ordinatus, ut ex Cassiano audivimus; ab Augustino vero presbyterum ordinatum fuisse vix dubitari potest, nam inter Hipponenses Presbyteros Leporius recensetur in gestis ecclesiæ Hipponensis, cum Eraclium sibi successorem designavit Augustinus die 26. Septemb. an. 426; quem etiam alienigenam fuisse diserte idem Augustinus testatur sermone 50. de diversis, ut a Norisio adnotatum est. Quo tempore hæc Leporii conversio acciderit, inter eruditos non constat; ante annum 429. aut 430, quo Cassianus librum de Christi incarnatione scripsit hæc contigisse certum est, eo etenim tempore Leporius non solum errores ejuraverat, sed & Presbyterali honore exornatus erat, quin si Leporius idem est ac Hipponensis Presbyter, cujus in gestis ab Augustino in Heraclio sibi successore designando fit mentio, annum quoque 426. Leporii conversionem præcessisse dicendum est, quam usque ad annum 410. retrahendam esse Norisius censet, ad labentem alligat Garnerius, ad sequentem 425. Sirmondus, Augustini vero editores anno 426. eam palinodiam pertinere scribunt; ad sequentem 427. eam vulgatam fuisse Pagius contendit. Cum in tanta opinionum varietate singuli suis innitantur conjecturis, in re dubia minimique momenti, ad hæc tempora id adnotasse sufficiet. Cum sine dubio Leporianæ retractationis auctor Augustinus fuerit, quæri ab eruditis solet, num palinodiæ libellus, cui Leporius subscripsit, Augustino sit inscriben-

Historia Pelag. lib. 1. 23. lib. 2. 3.

Garner. de synodis in causa Pelag. differ. 2.

Præf. in tom. 10.

An libellus Leporii Augustino tribuendus sit.

bendus, in quam rem, cum in varias etiam opiniones abierint eruditi, nil probabilius dici potest, quam utrique adscribi eam posse, Augustino, qui eam fortasse digessit, Leporio vero, qui subscriptione sua propriam fecit, suoque nomine vulgandam curavit.

Jesu Chr. an. 424. *Quesnell. notæ ad epist. 134. S. Leonis* *Basnag. an. 426. 3.* *Ballerini op. Leonis tom. 1. pag. 1559.* Augustini epist. ad Vitalem. *Epist. 217.*

11. Inter Augustinianas concertationes adversus Pelagianos hoc tempore habitas, epistola ad Vitalem numeratur, eaque Vitalem quemdam Carthaginensem Presbyterum, aut fortasse monachum, quem etiam fratris nomine exornat, confutat, eo quod etsi Pelagii nomen hæresimque se abhorrere profiteretur; Pelagianorum tamen placitis sive sciens, aut imprudens subscribebat, ut diceret fidei initium non a Deo repetendum, aut expectandum, sed ex libero arbitrio, ac proinde pro infidelium, hæreticorumque conversione nequaquam orandum esse effutiebat. Ut itaque tantum in eo vulnus curaret, eruditam ad eum epistolam dedit, qua in inscriptione se servum servorum ejus dicit, ac primo eum non recte sapere, sed Pelagianorum luto hœrere admonet, ac ex Ecclesiæ catholicæ auctoritate, & more, cum pro infidelibus, ut ad fidem convertantur, orat, eum in errore maximo versari demonstrat, quare: *Dic ergo apertissime*, ait, *nos pro iis, quibus Evangelium prædicamus, non debere orare ut credant, sed eis tantummodo prædicare. Exere contra orationes Ecclesiæ disputationes tuas, & quando audis Sacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei orare pro incredulis, ut eos Deus convertat ad fidem, & pro catechumenis ut eis desiderium regenerationis inspiret, & pro fidelibus ut in eo quod esse cœperunt, ejus munere perseverent, subsanna pias voces, & dic non facere quod hortatur*, idest Deum *pro infidelibus, ut eos fideles faciat, non rogare, eo quod non sint ista divinæ miserationis beneficia, sed humanæ officia voluntatis. Et homo in Carthaginensi eruditus Ecclesia, etiam beatissimi Cypriani librum de dominica oratione condemna, quam doctor ille cum exponeret, ea petenda esse ostendit a Deo Patre, quæ tu dicis esse homini ab homine, hoc est a se ipso.* Post Ecclesiæ auctoritatem, & Cypriani testimonium ex veteris noviquè Testamenti locis pluribus idem confirmat, ac tandem duodecim capitibus, seu canonibus, catholicæ Ecclesiæ circa Christi gratiam, liberique arbitrii vires, fidem complectitur.

S. August. epist. 217. n. 2.

Quidfides catholica adversus Pelagianos doceat.

12. Unde ait: *Quoniam ergo propitio Christo Christiani catho-*

JESU CHR. AN. 424. *catholici sumus, scimus nondum* natos nihil egisse in vita propria boni seu mali, nec secundum merita prioris alicujus vitæ, in hujus vitæ venire miserias: sed secundum Adam carnaliter natos, contagium mortis antiquæ prima nativitate contrahere, nec liberari a supplicio mortis æternæ, quod trahit ex uno in omnes transiens justa damnatio, nisi per gratiam renascantur in Christo. 2. Scimus gratiam Dei nec parvulis nec majoribus secundum merita nostra dari. 3. Majoribus gratiam ad singulos actus dari. 4. Non tamen omnibus hominibus dari, & quibus datur, non solum secundum merita non dari, sed nec secundum merita voluntatis eorum quibus datur, quod maxime apparet in parvulis. 5. Quibus datur, misericordia Dei gratuita datur. 6. Quibus non datur, justo judicio Dei non dari. 7. Scimus quod omnes adstabimus ante tribunal Christi, ut ferat unusquisque secundum ea, quæ per corpus gessit, non secundum ea, quæ si diutius vixisset gesturus esset, sive bonum, sive malum. 8. Etiam parvulos secundum ea, quæ in corpore gesserunt, recepturos vel bonum vel malum. Gesserunt autem non per seipsos, sed per eos, quibus pro illis respondentibus & renuntiare diabolo dicuntur, & credere in Deum; unde & in numero fidelium computantur, pertinentes ad sententiam Domini dicentis: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*. Propter quod & illis, qui hoc sacramentum non accipiunt, contigit quod sequitur: *Qui autem non crediderit, condemnabitur*. Secundum hæc ergo, quæ per corpus gesserunt, non secundum ea, quæ si diu hic viverent, gesturi fuerant, judicantur. 9: Scimus felices esse mortuos qui in Domino moriuntur, nec ad eos pertinere quidquid acturi fuerant, si tempore diuturniore vixissent. 10. Scimus eos, qui corde proprio credunt in Dominum, sua id facere voluntate, ac libero arbitrio. 11. Scimus pro eis, qui nolunt credere, nos qui jam credimus recta fide agere, cum Deum oramus ut velint 12. . Scimus pro eis, quiex illis crediderunt, tamquam de beneficiis, recte atque veraciter & debere nos Deo agere gratias & *solere*. His vero non solum alia ad singula capita adnotat, sed hæc ad catholicam fidem pertinere admonet; & sane Augustini doctrina iis capitibus contenta, ad catholicam Fidem pertinere, non unius Augustini auctoritate, quæ sane hoc in argumento maxima esset, constat, sed maxima ex catholicæ Ecclesiæ sententia, dum eadem Augustini capitula

tula in Arausicano concilio anni 529 adversus Semipelagianos celebrato adoptavit, confirmavitque, quæ deinde a summis Pontificibus confirmata, tanquam catholicæ Ecclesiæ canones recepti, maximam ubique auctoritatem, firmitatemque habuerunt, quibus si recentiores Theologi attendissent, tot tantæque de Christi gratia concertationes, quæ non sine maximo fidelium scandalo nostris hisce temporibus agitatæ sunt, facilius feliciusque consopitæ remansissent.

Jesu Chr. an. 425.

JESU CHRISTI An. 425. Cælestini Papæ 4. Theodosii Jun. 24. et 18. Valentiniani 3. Imp. an. 2. Coss. Theodosio Aug. XI. et Valentiniano Cæsare.

1. Ut facilius viam sibi ad fœdus cum Theodosio ineundum sterneret Joannes, Ardaburium Theodosii ducem, quem captivum Ravennæ detinebat, humanissime excepit. At Ardaburius Asparem filium suum sollicitavit, ut Ravennam tanquam ad certam victoriam properaret; is vero etsi patris captivitate turbatus, ac Ætio cum maxima Hunnorum manu jamjam instante, quo se verteret, prope nesciret, *per Paludem* tamen, qua nemo hactenus transierat, Ravennam cum suis ab Angelo deductus est, ait Socrates; cujus portas cum apertas offendisset, patrem a captivitate liberavit, & Joannem tyrannum captivum fecit. De Joannis captivitate, & obitu, paulo aliter rem narrat Philostorgius, Ardaburium scilicet Joannis ductores ad rebellionem propensos contra tyrannum excitasse, ac filium Asparem ut properaret admonuisse. *Qui cum celeriter adventasset, una cum equestribus copiis*, levi inito prælio, captus est Joannes, *proditione eorum, qui circa ipsum erant*, & Aquilejam ad Placidiam & Valentinianum deductus, ibique dextra manu prius amputata, postea etiam capite truncatus est: de Joannis supplicio addit Procopius, cum contumelia in Hipprodromo circumductum antea fuisse. Tertia autem die ab tyranni interitu, cum Ætius advenisset, sexaginta fere hominum millia secum ducens, commisso inter eum, & Asparis exercitum prælio, multi ex utraque parte ceciderunt, ait Philostorgius: *Post hæc Ætius fœdus iniit cum Placidia, & Valentiniano, & Comitis dignitatem accepit. Barbari vero auro accepto, iram atque arma deposuerunt, & obsidibus datis, fideque vicissim accepta, in proprias sedes reversi sunt*. Hæc Philostorgius Ariana se-

Joannis tyranni interitus. *Socrat. lib. 7. 23.*

Philost. lib. 12. 15.

Procop. de bello Vandal. lib. 1. 3. Philost. ut sup. 14.

JESU CHR. AN. 425. Phot. Cod. 40. p. 12. Socrat. ut sup.

næ sectæ historicus, cujus historiam hæreticorum laudationem, Catholicorumque vituperationem merito dixit Photius. Circensibus ludis vacabat Theodosius, cum de interfecto tyranno nuncium accepit, quare pietatis illustre exemplum edidit, nam ad populum: *Eja si placet*, ait, *relictis Circi voluptatibus, ad ecclesiam pergentes, Deo, cujus dextera tyrannum oppressit, grates persolvamus*. His dictis spectacula finita sunt, & populus una cum Imperatore ad ecclesiam psallens, & gratias agens perrexit, ac per totam diem perseveravit.

Valentinianus tertius Augustus creatur, Romam pergit. Socrat. lib. 7. 24.

2. Joanne interfecto, sollicitus aliquandiu fuit Theodosius, quemnam Occidentali Imperio præficeret, ait Socrates. Valentinianum tamen ex Placidia ipsius amita, & Constantio genitum, quem Caesarem antea dixerat, Augustum renunciavit, qui cum puer septennis esset, sub matris tutela esse voluit, ac in Italiam remisit. *Cum Thessalonicam pervenisset, morbo ingruente, ulterius progredi probibitus est*. At paulo post ab infirmitate recreatus, cum Placidia matre Ravennam primo, Romam deinde ingressus, purpuram ibidem induit, ait Olympiodorus, quod decimo Kal. Novemb. contigisse narrat Chronicum Alex. idemque confirmat Socrates, his verbis: *Nunciata est noncupatio Augusti Valentiniani junioris die decima Kal. Novemb.*, non tamen, ut adnotat Pagius, ea die CPoli hæc nunciata sunt, sed multo post nunciatum ibidem fuit, decimo Kal. Novemb. Valentinianum Romæ purpuram induisse. De Valentiniani Imperatoris gestis nunc adnotare sufficiet, malo Italiæ, & Occidentalis Imperii fato, eam dignitatem obtinuisse, nam si vera narrat Procopius: *A Placidia matre in omni mollitie enutritus, atque illius vitio effeminatus, ad incantamenta, mathematicaque se convertit, utque matronis potiretur alienis, omni studio ac vitæ infamia curavit, quamquam & ipse uxore formosissima non carebat. Quapropter eo ob ignaviam venit, ut non solum amissa non recuperaret, sed denuo Africam amitteret*.

Apud Phot. pag. 75. Socrat. lib. 7. 25. Pagi not. 3. 4. & 5. ad an. 425. Procop. de bello Vandal. lib. 1. 3.

Variæ Theodosii, & Valentiniani leges. Spectacula diebus festis prohibita. Leg. 5. Cod. Theod. de spectaculis.

3. Nonnulla hoc tempore pietatis, & religionis indicia Theodosius, & Valentinianus posteritati reliquerunt, inter cetera Theodosius Kal. Febr. ad Asclepiodorum scribens, ne dies festi spectaculis pollnerentur, lege lata prohibuit: *Dominico, qui septimanæ totius primus est dies, & Natale, atque Epiphaniorum, Christi Pascha, & in Quinquagesimæ diebus, quandiu cælestis lumen lavacri imitantia novam sancti bapti-*

baptismi lucem vestimenta testantur; quo tempore & memoratio Apostolicæ passionis totius Christianitatis magistræ a cunctis rite celebratur, omni Theatrorum atque Circensium voluptate, per universas urbes earumdem populis denegata, totæ Christianorum ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam Judæi impietatis amentia, vel stolido Paganitatis errore & insania detinentur, aliud esse supplicationum noverint tempus, aliud voluptatum. Nec occurrente iis diebus Natalitia Imperatorum, eadem celebrari permittit, cum potior habendus esset honor Deo debitus, quam Principibus. Theodosius quidem magnus Dominico die spectacula prohibuerat, ludosque theatrales, circenses, & venationes, ut liquet ex lege secunda de spectaculis; Honorius postea ab Africanis Patribus rogatus, omnibus diebus festis, ut liquet ex canone 61. Codicis ecclesiæ Africanæ, spectacula celebrari prohibuerat; Theodosius vero hac nova constitutione singulis diebus festis dies jejuniorum, supplicationumque addidit; & sane s. Joannes Chrysostomus populum vehementer arguerat, eo quod quadragesimæ, & jejuniorum diebus, ad Circensia certamina se se contulissent: Gregorius etiam Nazianzenus Celensium Præsidem reprehenderat, eo quod jejunii diebus spectacula exhibuisset.

Homil. 5. in Genesim.

Valentinianus privilegia ecclesiis servari jubet.

Cod. Theod. de Episc. & cler. leg. 46. & 47.

4. Valentinianus etiam, seu pro eo Theodosius, & Placidia mater, ut pro debellato Tyranno, adeptoque Imperio gratias Deo redderet, hoc eodem anno, plures sanctiones pro Ecclesiæ juribus, privilegiisque servandis vulgavit, ac primo ad Georgium Africæ Proconsulem: *Privilegia præteritarum legum*, ait, *Ecclesiæ, sive clericis delata, serventur; dat. prid. Non. Julii Aquilejæ DN. Theodosio Aug. XI. & Valentiniano Cæs. Coss.* Mense deinde Octob. ad Bassum Comitem rerum privatarum Privilegia Ecclesiis, clericisve a Joanne tyranno abrogata, revocari jussit, ea præcipue quæ ecclesiasticum forum spectabant, & clericorum immunitatem: *Fas enim non est*, ajebat piissimus Imperator, *ut divini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio*. Vidisti lector, adnotat Baronius ad hunc locum, quæ invasor Imperii, & jurium Ecclesiasticorum violator tyrannus primo ingressu lege sancierit; ob idque tamquam fœnum, quod velociter arescit, quam citissime defecisse; nec quicquam ei profuisse centum ferme millia Barbarorum in Italiam advocasse, cum miser pene solus ab Aspare angelico ductu imparatus offensus capitur, & jugulatur:

Jesu Chr. An. 425.

latur : contra vero de immani Tyranno Barbarorum copiis præpotente imbellem puerulum Valentinianum, instar David, insperatum retulisse triumphum, qui & pro gratiarum actione, has affixit ubique locorum de restituenda libertate Ecclesiastica sanctiones?

Aliæ Valentiniani leges adversus hæreticos, & schismaticos. *Cod. Theod. de hæret. leg. 62. Leg. 63. 64. ut sup. Sirmond. append. ad Cod. Theodos. Garner. dissert. 3. tom. 1. pag. 258. Pag. n. 10. ad an. 425.*

5. Cumque hæretici & schismatici legibus Honorii repressi, sub tyranno Joanne caput extulissent, eo sublato, Valentinianus eosdem coercendos censuit; ac pridie nonas Augusti ad Proconsulem Africæ scribens, lege altera hæreticos omnes, schismaticos, & superstitionis Gentiliciæ asseclas, proscriptione plectendos jussit, ac urbibus exterminandos, quod etiam octavo idus Augusti ad Bassum rerum privatarum Comitem scribens confirmavit; & in Italia servari imperavit. His pœnis Pelagianos quoque fuisse comprehensos, post Sirmondum adnotavit Garnerius, ac Valentiniani legem ad Amacium Præfectum Prætorii Galliarum refert, quam legem etsi in appendice Codicis Theodosiani rejiciendam censuerit Gothofredus, injuria tamen id factum ab eo fuisse, tum Garnerius, cum Pagius demonstrant.

Theodosii lex de studiis liberalium artium promovendis. *Cod. Theod. l. 3. de studiis liberalium artium.*

6. In liberalibus artibus promovendis non minimam hoc anno curam impendit Theodosius, & ut litterarium Gymnasium in meliorem formam CPoli redigeret, nonnisi probatos viros, atque ad id muneris delectos, bonis artibus tradendis admittendos jussit, quos etiam non alio loco, quam in Capitolio docere voluit, quorum numerum hac edita sanctione complectitur. *Habeat*, inquit, *auditorium specialiter nostrum, in his primum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, decem vero Grammaticos. In his etiam qui facundia Græcitatis pollere noscuntur, quinque numero sint Sophistæ, & Grammatici æque decem. Et quoniam non his artibus tantum adolescentiam generosam optamus instituti, profundioris quoque scientiæ atque doctrinæ memoratis magistris sociamus auctores. Unum igitur adjungi cæteris volumus; qui Philosophiæ arcana rimetur, duos quoque qui Juris ac legum formulas pandant. Ita ut unicuique loca specialiter deputata assignari faciat tua sublimitas, ne discipuli sibi invicem possint obstrepere &c.* Hæc quidem hoc anno, tertio Kalendas Martii, Idibus vero ejusdem mensis, alia rursum edita sanctione, eos qui diutius disciplinas ibidem tradidissent, Comitiva ordinis primi dignitate idem Imperator honestare voluit, hos, scilicet, Græcorum Grammaticorum Helladium, & Syrianum,

Cod. Theod. tom. 5. pag. 127. leg. 1. de profess. & tit. 31. apud Gothod. tom. 2. p. 113.

num, Latinorum Theophilum, Sophiſtarum Martinum, & Maximum, Juriſperitorum Leontium: eodem quoque honore cæteros exornandos fore, cum vigintiduorum annorum curſum docendo compleſſent. His vero ſi juris, & medicinæ profeſſores addas, quorum alibi eodem Codice occurrit mentio, Academiæ ſtudiorum ſeu Univerſitatis, ut nunc loquimur, ſpecimen & exemplar habebimus. Romæ etiam eamdem ſtudiorum Academiam antiquitus fuiſſe teſtis eſt lex unica de ſtudiis urbis Romæ & CPoli anno 370. a Valentiniano, Valente, & Gratiano AAA. edita, qua quæ ſervanda, & cuſtodienda ab iis eſſent, qui ſtudiorum cauſa Romam pergebant, ſtatuitur, cujus ſuo loco mentionem fecimus; ſed ne quid ſtudentium utilitati deeſſet, bibliothecam etiam CPoli anno 372. Valens Imperator erigendam, ſeu potius reſtaurandam curavit, cui antiquarios, & cuſtodes, adſignatis ſtipendiis, præfecit, hac ſanctione vulgata, de Antiquariis, & cuſtodibus bibliothecæ CP. *Antiquarios ad bibliothecæ Codices componendos, vel pro vetuſtate reparandos, quatuor Græcos & tres latinos ſcribendi peritos legi jubemus &c.* dat. VIII: id Maji Modeſto, & Arintheo Coſſ. an. 377.

JESU CHR. AN. 425.

Gothod. tom. 5. pag. 225.

7. Valentiniani lege edverſus hæreticos lata, Pelagianos quoque fuiſſe notatos, ſupra diximus, quos ab Epiſcopis ubique variis in ſynodis in Oriente exagitatos fuiſſe nunc ſcimus. Atque inter primas occurrit Conſtantinopolitana ab Attico aliquot ab hinc annis celebrata, cujus Auguſtinus his verbis meminit: *Ubique diffuſus Chriſti exercitus debellavit apud Carthaginem Cæleſtium, quando ipſe non eram, & rurſus Conſtantinopolitani longe a regionibus Africanis.* Rem fuſius narrat Mercator: *Inde poſt aliquantos annos ſub ſanctæ memoriæ Attico Epiſcopo urbem CPolitanam petiit*, Cæleſtius ſcilicet, *ubi in ſimilibus detectus, magno ſtudio ſancti illius viri, ex prædicta alma urbe detruſus eſt, litteris ſuper ejus nomine, & in Aſiam, & Theſſalonicam, & Carthaginem ad Epiſcopos miſſis, quarum exemplaria habentes proferre ſumus parati:* Quos etiam CPoli ab Attico damnatos fuiſſe cecinit Proſper his verſibus:

De ſynodis in cauſa Pelagianorum habitis.

Synodus CPolitana.

Auguſt. lib. 3. contra Julian. cap. 1.

Mar. Merc. common. cap. 1. apud Garner. pag. 7.

Proſp. de ingr. verſ. 75.

Quid

JESU CHR. AN. 425.

Quid loquar, & magna curam quam gessit in urbe
Constantinopoli docto bonus ore Sacerdos
Atticus, antiqua legatos hæreticorum
Confutando fide, de qua tunc impia corda
Quamvis se obducto tegerent velamine formæ
Judicii tacitæ tulerant tormenta repulsæ?

Synodus Antiochena. *Commonit. cap. 3. n. 4. pag. 18.*

8. Circa idem tempus synodus altera Antiochiæ contra Pelagium habita est, a Theodoto Antiocheno Episcopo, de qua iterum audiendus est Marius Mercator: *Adhuc Hierosolymis constitutus Pelagius accusatus fuit apud synodum, & primo quidem tergiversando ambiguis quibusdam se professionibus tegens, & prosequens dubia, vel respondens, illam tunc videtur Episcoporum audientiam delusisse*; quæ in Hierosolymitana synodo a Joanne celebrata contigisse scimus, qua Pelagius catholicus declaratus est. *Sed postmodum evidenter deprehensus, insistentibus accusatoribus a posteriore synodo, cui sanctæ memoriæ Theodotus Antiochiæ præsedit Episcopus, atque detectus, a sanctis quoque & venerabilibus Hierosolymorum locis est deturbatus. Quod ejusdem Sancti Theodoti ad reverendissimum Urbis Romæ Episcopum, & sanctæ recordationis Praylii Hierosolymitani Episcopi scripta testantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus*. Hactenus de Antiochena synodo adversus Pelagium, quam Augustino ignotam fuisse probabile inde redditur, quod ejusdem nullibi mentionem faciat. Eam tamen præ oculis habuisse Photium, cum Pelagianam hæresim ubique damnatam fuisse scribit temporibus Cyrilli Alex. Episcopi, & Innocentii Rom. Pontificis, dubitari non potest.

Phot. Cod. 54. Garner. de synod. pag. 207. Pag. ad an. 424. n. 8.

De synodo Anazarbi habita. *Apud Garn. part. 2. pag. 250.*

9. Antiochenæ synodo Cilicem addimus, Anazarbi a Maximino secundæ Ciliciæ Episcopo, adversus Julianum habitam, cujus Mercator in præfatione ad symbolum Theodori Mopsuesteni his verbis meminit: *Agnoscat supradictus Julianus ex hac translatione si legere non fastidierit, manente apud memoratum Theodorum illa, qua eum diximus mala fide secum Nestorium decepisse, etiam sibi magis, suoque dogmati, de quo male turgidus & malesanus libros confecit, esse contrarium, seque etiam post de Cilicia abscessum, ab eo in Episcoporum provinciæ suæ conventu anathemate esse damnatum*. Biennio ante Julianus, Imperatoris edicto, & Episcoporum sententia damnatus

tus, atque Italia pulsus, ad Theodorum Mopsuestiæ Episcopum perrexerat, quem Pelagianis patrocinari sciebat, quo cum esset, ac audacius hæresim disseminando, tumultus, turbasque excitasset, paulo post inde etiam abire coactus est. At Episcopi secundæ Ciliciæ, quibus Maximinus Anazarbi, Justinianopolis postea dictæ, præerat, ut ex subscriptionibus conciliabuli Ephesini constat, quo hæresim, non solum tota Occidente damnatam, sed etiam in Palæstina, CPoli, & Antiochiæ, ipsi quoque synodo coacta anathemate damnarunt, cui Theodorus etiam his thecnis assuetus, subscripsit, ut mirum sit non solum Theodorum Pelagiani hæresis fautorem, sed alios etiam Episcopos, qui Nestorio postmodum aperte patrocinati sunt, Pelagianæ hæresi tunc temporis anathema dixisse; at cum plurima hæresis Pelagianæ capita essent, in pluribus a Pelagianis Nestoriani dissidebant, ut mirum non sit, Theodorum aliosque Episcopos Nestoriana fuligine tinctos, Julianum cum sua hæresi condemnasse, ut pluribus Garnerius adnotat. *ApudGarner. part. 2. p. 2.*

10. Cum CPoli abesset hoc anno Theodosius, Thessalonicam usque progressus, ut diximus, pridie quam CPolim ingrederetur, *sepulchro conditus fuerat Atticus*, qui anno *Episcopatus sui primo & vigesimo*, (seu potius vigesimo ab anno 406. *Arcadio VI. & Probo Coss.* ut idem tradit Socrates, ad labentem Theodosii XI. & Valentiniani Cæsaris) *abiit vita die sexto idus Octob.*, vir sane non solum Cælestini Papæ, & Prosperi elogio ornatus, sed & ob res præclare gestas clarus, quem tempus obitus sui prædixisse narrat Socrates: *Nam cum Nicæa discessurus esset, Calliopo illius loci presbytero dixit: cura, ut ante autumnum CPolim venias, si me adhuc vivum videre cupis, serius enim si veneris, superstitem me non reperies. Quod cum dixisset, a veritate non aberravit*. Ipse etiam Orientales cum Occidentalibus reconciliavit, ac qui se ab ecclesiæ communione Chrysostomi causa secesserant, quique Joannitæ dicebantur, suæ iterum sociavit communioni, dum Joannis nomen sacris dypticis inseruit. In Novatianos vero mitem, moderatumque fuisse idem adnotat Socrates, in pauperes vero adeo liberalem fuisse addit, ut pro egenorum solatio ad vicinas etiam ecclesias pœcuniam mitteret, cujus rei exemplum extat in epistola ad Calliopum Nicænsis ecclesiæ Presbyterum, cui tercentos aureos misit, ut epistola sua ad eum data testatur, quæ apud Socratem loco supracitato videri potest. *Attici Episcopi CP. obitus, & elogium. Socrat. lib. 7. 25.*

11. Hoc

JESU CHR. AN. 425. Praylio Hierosolym. Episcopo succedit Juvenalis. Pag. n. 17. ad an. Bar. 419.

11. Hoc anno Praylio Hierosolymorum Episcopo vita functo, successit Juvenalis, cujus ordinationem ad labentem annum revocandam esse ait Pagius. Annos vero decem incompletos sedisse Praylium, non vero 20. ut per errorem apud Nicephorum, & Theophanem legitur, pluribus ibidem probat. Nec multo post Juvenalis Petrum Seracenorum primum Episcopum ordinavit, quem ab Euthymio ad fidem Christianam conversum fuisse supra diximus, ac quadriennio post Ephesino concilio subscripsisse scimus.

Vandali Hispanias vastant.

12. Hoc etiam tempore cum variæ Barbarorum nationes Rom. Imperium invasissent, varia adversus eas sorte pugnatum est, in Hispania etenim teste Idacio in chronico ad proximum & labentem annum *Baelaricas insulas* Majoricam scilicet, & Minoricam, *deprædantur*. *Deinde Carthagine Spartaria*, *&* *Hispali eversa*, *&* *Hispaniis deprædatis Mauritaniam invadunt*. Quot inde in Hispania & Africa clades secutæ sint, quantaque cum catholicæ fidei jactura hæc evenerint, inferius visuri sumus: nunc lætiora addimus.

Hunni, aliique barbari Deo auctore profligantur. Socrat. lib. 7. 42. 43.

13. Nam alia omnino in Oriente belli fortuna fuit, ac barbaricæ gentes, quæ Occidentali Imperio vastitatem attulerunt, in Oriente victæ omnino ac profligatæ sunt, ut narrat Socrates; nam non solum Joannem tyrannum, & innumerabiles Barbarorum copias, fere sine prælio Italia Theodosius expulit, ut supra diximus, sed etiam in Oriente plures Hunnorum gentes cum eorum ducibus, sine armis & exercitu fugavit. Siquidem eorum dux: *Cui nomen erat Robas fulmine percussus interiit*. *Deinde secuta pestis*, *maximam partem Barbarorum*, *qui sub illo erant*, *neci dedit*. *Neque vero hic malum substitit*: *sed & ignis de cælo missus*, *multos ex iis qui superfuerant absumpsit*. *Atque ea res gravissimum terrorem incussit Barbaris*, *non tam propterea quod contra bellicosam Romanorum gentem bellum movere ausi fuissent*, *quam quod præpotentem Deum iis auxilio esse intelligerent*; eademque Theodoretus confirmat, additque facilitate pari adversus Persas in Romanum Imperium inopinato irruentes pugnatum fuisse. Hæc autem ob eximiam Theodosii pietatem a Deo præstita fuisse uterque adnotat, de quibus etiam plurima narrant; inter cetera Proclus tunc temporis CPolitanæ ecclesiæ Presbyter, postea Episcopus, ad populum sermonem habens, Ezechielis Prophetiam ad Theodosii victorias apposite accommodavit; Prophetiæ autem ver-

Theodor. hist. lib. 5. 37.

Ezech. 38.

verba hæc erant: *Tu fili hominis vaticinare super Gog Principem Rhos, Misoch, & Tobel, judicabo eum morte & sanguine, & pluvia incendenti & lapidibus grandinis, & ignem & sulphur pluam super eum, & super omnes, qui sunt cum eo, & in gentes multas cum eo; & magnificabor, & glorificabor, & notus ero oculis multarum gentium, & scient, quia ego sum Dominus.* Hæc porro, quæ de Gog & Rhos prædixerat Ezechiel, non injuria Rohæ, seu Roilæ Schytarum Hunnorumque duci aptavit Proclus. Jesu Chr. an. 426.

JESU CHRISTI an. 426. Cælestini Papæ 5.
Theodosii Imp. 25. et 29. Valentiniani 3. Imp. 2.
Coss. Theodosio Aug. XII. et Valentiniano Aug. II.

1. Constantinopolitanæ sedi, ob mortem Attici, pastore viduatæ plurimi inhiabant; nam, ut ait Socrates: *Philippum Presbyterum nonnulli, alii Proculum, qui etiam presbyter fuit, cupiebant. Sed universus populus communi consensu Sisinnium optabat*, qui quidem presbyter erat in suburbano Constantinopolos, cui nomen est Elæa, in quem locum ex antiqua consuetudine dies festus Ascensionis Dominicæ ab universo populo celebrabatur. Cum itaque Sisinnium præceteris CP. cives exoptarent, tum quod pietate excelleret, ceteris prælatus, Kal. Martii ordinatus est. Sisinnius Episc. CP. ordinatur. *Socrat. lib. 7. 26.*

2. At Sisinnium sibi prælatum fuisse ægerrime tulit Philippus Presbyter Sidensis dictus, utpote Side in Pamphilia natus, ac in ea quam conscripsit historia christiana, Sisinnium ordinatoresque ejus mordaciori stylo vexavit. Cum enim in studiis litterarum multum operæ laborisque posuisset, multa opuscula edidit. Inter cetera Juliani Imperatoris libros confutaverat, Christianamque historiam libris triginta sex distinctam vulgaverat, in qua variam quidem eruditionem congesserat, ita ut Geometriæ, Musicæ, Astrologiæ, Insularum, arborum, montium mentionem fecerit. At tanta rerum varietas in unum collecta opus doctis pariter & indoctis insulsum, & inutile reddidit, ut ait Socrates, cui consentit Photius, qui historiæ Philippi tres & viginti libros legerat. *Lectum est*, inquit, *Philippi Sidetæ opus, cujus titulus, Christiana Historia, ducto inde initio: In principio creavit Deus cælum & terram, et persequitur Mosaicæ historiæ quædam* De Philippo Sidete, ejusque historia. *Socrat. lib. 7. 26. 27.*

JESU CHR. AN. 426. Phot. Cod. 35. pag. 22. *succincte, quaedam copiose, multis ubique verbis usus .... &c.* Deinde *satietatem affert, aut potius molestiam, atque ostentationis plus habet, quam utilitatis.* Ceterum cum vix ullius apud antiquos proetii fuerint Sidetis opera, jamdiu ea periere, aut adhuc in bibliothecis latent.

De Sisinnii CP. Episcopatis. Pagius not. 8. ad an. 427. Baluz. collect. concil. p. 374. Phot. Cod. 52. pag. 17. 3. Ob Sisinnii ordinationem synodum CPoli congregatam fuisse ex Photio scimus, qua Messalianos etiam damnatos fuisse narrat: *Sisinnius item CP., & Theodotus Antiochenus communem epistolam ad Berinianum, & Amphilochium, ceterosque in Pamphylia Episcopos scripsere, cujus epistolae haec inscriptio est: Deo carissimis sacrorum collegis Beriniano, & Amphilochio omnibusque in Pamphylia Episcopis, Sisinnius atque Theodotus, & universa sancta synodus, quae Dei gratia in magna urbe CPolitana coacta est, consecrandi gratia Deo amantissimi Episcopi Sisinnii; jussu & auctoritate pientissimi, & Christo cari Imperatoris Theodosii salutem in Domino &c.* quae deinceps in Messalianos, Neone Episcopo suadente, statuta sunt addit, ut scilicet omnes, etsi Episcopali dignitate fulgeant, qui haeresi favere convicti fuerint, vel suspecti, loco suo, & communione Ecclesiae amoverentur; cumque Sisinnius die ultima Februarii CP. Episcopus electus fuerit, labenti anno synodum, ejusdem consecrandi gratia, congregatam fuisse patet.

Proclus Cyzicenus Episcop. ordinatur. Socrat. lib. 7. 28. 4. Interea mortuo Cyziceno Episcopo, Sisinnius, cui Episcopos in Helesponto ordinandi jus erat, Proclum Cyzicenis Episcopum ordinavit; sed dum ille profectionem parat, Cyziceni Dalmatium quemdam monachum Episcopum sibi constituerunt, soli Attico id fuisse concessum ajentes, ut illic Episcopos ordinaret; quare Proclus a Cyzicenae ecclesiae administratione exclusus, CPoli mansit, ubi frequenter ad populum verba faciens, maximam gloriam adeptus est, ac deinde CPolitanae ecclesiae Episcopus ordinatus, ut suo loco videbimus; Sisinnius vero *vir*, ut ait Socrates, *ob temperantiam quidem, vitaeque sanctitatem, & ob benignitatem* erga pauperes celeberrimus fuit, simplex praecipue & affabilis, ac a negotiis alienus, qui nedum expleto biennio, anno sequenti, Kal. Januarii vivere desiit.

Augustinus Eraclium sibi coadjutorem eligit. 5. Cum annum aetatis septuagesimum secundum, Episcopatus vero secundum supra trigesimum ageret Augustinus, ac pastoralis officii curis, librisque scribendis eousque intentus

tentus esset, ut respirare vix posset, successorem sibi coadjutoremque in officio Episcopali elegit, ut cum eo Episcopalis officii sollicitudines divideret, & lites, quæ in Episcoporum ordinatione sæpe eveniebant, se defuncto præcideret. Rei gestæ diem & annum exhibent acta ecclesiastica a notariis excepta, quorum hoc est initium: *Gloriosissimo Theodosio duodecies & Valentiniano Aug. iterum Coss. sexto Kal. Octobris, cum Augustinus Episcopus, una cum Religiano & Martiniano Coepiscopis suis consedisset in ecclesia Pacis Hipponensium Regiorum, præsentibus Saturnino, Leporio, Barnaba, Fortunatiano, Rustico, Lazaro, & Eraclio presbyteris, adstante clero & frequenti populo, Augustinus episcopus dixit: Quod externo die promisi caritati vestræ, propter quod vos volui frequentius convenire, & video frequentius convenisse, mora omni postposita hoc agendum est.* His addidit, quod cum homines mortales sint, diesque hujus vitæ ultimus omni homini incertus esset; cum sæpe post obitum episcoporum, per ambitiosos aut contentiosos Ecclesiæ perturbari solerent, ne idem post obitum suum contingeret, Eraclium Presbyterum sibi successorem designavit. Cumque populus faustis acclamationibus, se Augustini desiderio obsecuturum fore promisisset, de Eraclio, quem sibi successorem delegerat: *Non opus me de laudibus ejus aliquid dicere, faveo sapientiæ, parco verecundiæ, sufficit, quia nostis eum, & hoc me velle dico, quod vos velle scio, etsi ante nescirem, hodie probarem &c.* cujus etiam laudes alibi ad populum verba faciens prosequitur. Ut itaque gesta conficerentur ecclesiastica, quibus de ejusdem electione constare posset, rogavit; populus vero iteratis acclamationibus Augustini sententiam confirmavit: *Te Patrem, Eraclium Episcopum dictum est sexies.* Addidit posthæc Augustinus, nolle Eraclium Episcopum se vivente ordinari, quod in se ipso factum fuerat, cum a Valerio ut ei succederet, destinatus fuerat, eo quod Nicæno canone vetitum id esset, quod nec ipse, nec Valerius tunc sciret: *Quod ergo reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo*; deinde: *Erit Presbyter ut est, quando Deus voluerit, futurus Episcopus.*

6. Coadjutorem autem sibi dari Augustinus concupierat, non ut otio, aut quieti vacaret, sed ut, quod olim destinaverat, nec tamen consequi potuerat, Scripturarum interpretationi, librisque scribendis, impensius vacaret; hinc *Nostis*, inquit,

Jesu Chr. an. 426.

Epist. 213.

August. serm. 356. *n.* 7.

Cur otium Augustinus exoptaverit.

JESU CHR. AN. 426. quit, *ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi fratres & patres mei Coepiscopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, ut per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt, placuit, acclamastis. Recitatur placitum vestrum, & acclamationes vestræ. Parvo tempore servatum est circa me, & postea violenter irruptum est & non permittor ad quod volo vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum implicor. Obsecro vos & obstringo per Christum, ut huic juveni, hoc est Eraclio presbytero, quem hodie in nomine Christi designo episcopum successorem mihi, patiamini me refundere onera occupationum mearum*; & post aliqua: *Ego tandem aliquando, si quantulumcumque spatium mihi hujus vitæ donaverit Deus, ipsam meam quantulamcumque vitam non dem segnitiei, nec donem inertiæ, sed in sanctis Scripturis, quantum ipse permittit, & largitur, exerceam: hoc & ipsi proderit, & per ipsum etiam vobis. Nemo ergo invideat meo otio, quia meum otium magnum habet negotium*. Deinde ut gestis subscriberent, qui poterant, rogavit, ac a populo vicies quinquies acclamatum est: *fiat fiat &c.*, mox ad Sacrificium offerendum perrexit Augustinus, ac populum, ut sedulo pro Hipponensi ecclesia, pro se atque Eraclio precarentur, rogavit.

Augustinus libros de civitate Dei absolvit.

August. op. tom. 7. præf. in lib. de civit. Dei.

7. Multa quippe quæ tractanda susceperat, aliis distentus curis absolvere nequiverat Augustinus. Excellentissimo, inter cetera, de Civitate Dei operi jam ab anno 423. circiter manum admoverat, quod pluribus distinctum libris, temporis decursu auctum, imperfectum hactenus remanserat, ac labente hoc anno absolutum fuisse indicant libri Retractationum, uno aut altero ab hinc anno absoluti, ubi libro secundo, capite 43. *Hoc autem de Civitate Dei grande opus tandem viginti duobus libris est terminatum*. Insuper ut aliquantulum ab Episcopali munere otii adeptus est, operibus suis hactenus vulgatis recensendis operam manumque admovit. Jamdiu hanc scriptorum suorum retractationem meditaverat Augustinus, ut ejus ad Marcellinum epistola testatur: *Si mihi Deus*, inquit, *quod volo, præstiterit, ut omnium librorum meorum, quæcumque mihi rectissime displicent, opere aliquo ad hoc ipsum instituto colligam atque demonstrem, tunc videbunt, quod non sim acceptator personæ meæ*. Non is quippe erat Augustinus, ut si quid

Libros de retractationum edit.

Epist. 143.

si quid temere dicendo aut scribendo excidisset, pertinacius defendendum putaret, ut & alios quoque in errorem duceret, quasi pudor esset se errasse fateri, & non potius obstinato animo in concepto semel errore perseverare, ut pluribus eadem epistola persequitur; quare cum recentioni operum suorum manum admovisset, duos de Retractationibus libros hoc & altero anno absolvit. Unde ad QuoadvultDeum paulo post scribens, *Duo volumina*, inquit, *jam absolveram, retractatis omnibus libris meis, quorum numerum nesciebam, eosque ducentos triginta duos esse cognovi. Restabant epistolæ & tractatus populares, quos Græci homilias vocant, & plurimas epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaveram, cum me isti Juliani libri occupare cœperant.* Libro primo opuscula recensuit, quæ ante Episcopatum vulgaverat, ea etiam quæ adhuc Catechumenus ediderat; libro altero quæ Episcopus digesserat, recensuit, quos a fratribus rogatus, ut ait Possidius in ejus Vita, publici juris fecit, antequam epistolas ac sermones recensuisset. Interea acceptis ab Alypio Juliani libris, ac ut eos confutaret, rogatus, etsi nocturnis diurnisque temporibus in eo opere absolvendo vacaret, utrumque tamen imperfectum reliquit; duos etenim tantum retractationum libros Possidius recenset. Ceteros tamen Augustini libros ab eodem in suis retractationibus præteritos recensuit Possidius, eorumque catalogum texuit, addiditque indiculum sermonum, & epistolarum, quorum summa ad mille triginta circiter ascendet.

Epist. 224.

Præf. in retract. lib. 2. & 3.

Epist. 224.

8. Dum operibus suis recensendis vacaret Augustinus, atque duos primos Retractationum libros absolvisset, a Prospero & Hilario interpellatus, ut doctrinam de gratia in præcedentibus libris, & præcipue in libro de correptione & gratia traditam dilucidius explicaret, & ab obtrectatoribus tueretur, idem argumentum retractare coactus est, & Pelagianis obmutescentibus, adversus Semipelagianos arma convertere, editis in eam rem duobus libris, de Prædestinatione Sanctorum, & de dono Perseverantiæ; quos etsi ultimo fere vitæ suæ anno vulgavit, hoc tamen loco eorum commemorationem facimus, quia uno aut altero ab hinc anno a Prospero & Hilario, ut hæc scriberet rogatus fuit, ut idem Augustinus his verbis testatur: *Denique cum mea cuncta opuscula retractarem, eamque retractationem stilo prosequerer, cujus operis jam duos absolveram libros, antequam scripta vestra prolixiora sumpsissem &c.* & iterum

Prosperi & Hilarii epistolæ ad Augustinum.

August. de Prædest. sanct. cap. 3. De dono persev. cap. 21.

JESU CHR. AN. 426. rum libro de dono perseverantiæ non semel Retractationum suarum meminit: *Nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi &c.*

De Prospero & Hilario. *De prædest. Sanct. cap. 1. Apud Coutan.* 9. Prosper & Hilarius, qui Semipelagianorum querelas ad Augustinum detulerant, homines laici erant, quos ideo carissimos filios vocat Augustinus: *Vestrum studium fraternamque dilectionem filii carissimi Prosper & Hilari &c.* Filios quoque Cælestinus Papa ad Episcopos Galliæ scribens, dicit. Quare errarunt ii, qui Episcopos fuisse tradiderunt: & sane Hilarium, qui hæc Augustino scribebat, diversum omnino ab Hilario Arelatensi Episcopo fuisse, vel ipsa Prosperi epistola testatur, qua inter ceteros, qui cum Cassiano Massiliensibusque monachis adversus Augustini de gratia Christi doctrinam obmurmurabant, Hilarium Arelatensem Episcopum recenset: *Nam unum eorum*, inquit, *præcipuæ auctoritatis, & spiritualium studiorum virum Sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum, sciat Beatitudo tua admiratorem sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ, & de hoc, quod in querelam trahit, jam pridem apud sanctitatem tuam sensum suum per litteras velle conferre &c.* Quare Hilarius Episcopus Arelatensis, qui Augustini gesta, & opera admirabatur, in iis tantum, quæ de gratia Christi scripserat, ab eo diffidens, diversus omnino ab Hilario altero erat, qui ad Augustinum de Semipelagianorum querelis epistolam dedit. Horum vero alter, idest Prosper, Augustino ignotus omnino erat, ac tantummodo officiosis quibusdam litteris ad eum per Leontium Diaconum missis, & receptis notus; quare: *Ignotus quidem tibi facie*, inquit, *sed jam aliquatenus si reminiscaris animo ac sermone compertus: nam per sanctum fratrem meum Leontium Diaconum misi epistolas, & recepi; nunc quoque beatitudini tuæ scribere audeo, non solum salutationis, ut tunc, studio, sed etiam fidei, qua ecclesia vivit, affectu &c.* Hilarius vero se Augustini præsentiæ aliquandiu *uberibusque salubribus* nutritum fuisse ajebat: *Sufficiat mibi pœna mea, quod a præsentia tua exulatus, ubi salubribus tuis uberibus nutriebar, non solam absentia tua crucior, verumetiam pervicacia quorumdam, qui non tantum manifesta respuunt, sed etiam non intellecta reprehendunt.* De Prospero etiam Hilarii in tenenda Augustini doctrina commilitoni, hæc in fine epistolæ addit Hilarius, *sciat Sanctitas tua fratrem meum, cujus maxime causa hinc discessimus, cum matrona sua ex consensu perfe-*

Bar. an. 426. n. 20.

August. epist. 225.

Epist. 225.

Epist. 226.

perfectam Deo continentiam devovisse, unde rogamus sanctitatem tuam, ut orare digneris, quo hoc ipsum in eis Dominus confirmare, & custodire dignetur; quisnam fuerit hic Hilarii frater, se quidem latere ait Baronius; at cum ibidem de Prospero, ejusque epistola ad Augustinum agat Hilarius, de eodem eadem addidisse vero proximum est.

JESU CHR. AN. 426.

10. Inter Augustinianæ doctrinæ obtrectatores, cum Massiliensibus monachis, viros aliquali scientiæ fama, morumque integritate fuisse constat, inter eos Joannem Cassianum monachum, & Hilarium Arelatensem Episcopum, Prosper & Hilarius testantur. *Multi servorum Christi*, ait Prosper, *qui in Massiliensi urbe consistunt, in Sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni, & ecclesiastico sensui .... Quorum tam abrupta dissensio primum propter ipsos metuenda est, ne tam claris, tamque egregiis in omnium virtutum studio viris spiritus Pelagianæ impietatis illudat. Deinde ne simpliciores quique, apud quos horum magna est de probitatis contemplatione reverentia, hoc tutissimum sibi æstiment, quod audiunt eos, quorum auctoritatem sine judicio sequuntur asserere*, quanto igitur major auctoritas erat, tanto magis cavendum erat, ne imperitis fallerent, aut incautos seducerent. Non solum autem Massiliæ has de gratia Christi quæstiones agitatas fuisse, sed alibi quoque in Galliis auctor est Hilarius. *Hæc sunt, quæ Massiliæ, vel aliis etiam in locis in Gallia ventilantur*.

Qui essent Augustinianæ doctrinæ obtrectatores. *Epist.* 225. *n.* 2. 226. *n.* 2.

11. Inter cetera, quæ Augustini obtractatores offendebant, ea præcipue erant, quæ nuper in libro de correptione & gratia S. Doctor scripserat, de vocatione scilicet Electorum secundum Dei propositum, aut de præveniente gratia, ejusque efficacia, tum ea, quæ de gratuita Dei prædestinatione ad gloriam ante prævisa merita docuerat in opusculo de correptione & gratia: *Sicut qui sanctam atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores multo instructioresque sunt facti; ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, aversiores, quam fuerant, recesserunt*; eademque Hilarius, qui Semipelagianorum placita recensens, narrat, eos quidem docuisse omnes homines Adami peccato a gratia excidisse, ac Dei gratia indigere, ut salutem consequerentur; hanc tamen omnibus *sine exceptione propositam* in Christo esse, ac oblatam addebant, *ut quicumque ad fidem & baptismum*

Quæ in Augustini doctrina reprehenderent. *Epist.* 225. *n.* 2.

Jesu Chr. an. 426. *mum accedere voluerint, salvi esse possint*. Gratuitam vero Dei prædestinationem ad gloriam, tanquam fatalem necessitatem, quæ boni operis studium auferret, angue pejus abhorrebant; ac prædestinatis accensendos eos, quorum opera bona futura Deus præviderat; iisque concessum, ut Evangelii prædicationem audirent, in quibus erant, qui veritati aures faciles præbituri erant; ex parvulis vero etiam eos ad gloriam prædestinatos fuisse somniabant, quorum Deus præviderat opera bona, quæ facturi erant, si ad maturiorem ætatem pervenissent. Gratiæ etiam efficaciam, quam dilucide in libro de correptione & gratia Augustinus tradiderat, ejusque distinctionem inter gratiam Adamo innocenti, ac peccatori collatam, omnino rejiciebant, ut dicerent, desperationem hominibus per eam exhiberi. *Moleste ferunt*, ait Hilarius, *ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur. Ut ille acceperit perseverantiam, non qua fieret, ut perseveraret, sed sine qua per liberum arbitrium perseverare non posset: nunc vero sanctis in Regnum per gratiam prædestinatis, non tale adjutorium perseverantiæ detur, sed tale ut eis ipsa perseverantia donetur, non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verumetiam ut per hoc donum nonnisi perseverantes sint &c.* Hæc aliaque plurima in Augustino reprehendebant Semipelagiani, ut in epistolis Prosperi & Hilarii videre est.

Augustini libri de Prædestinat Sanctorum, & de dono perseverantiæ.

12. Post tot edita adversus Pelagianos opuscula, viros doctrinæ sanctitatisque fama celebres inveniri, qui in tanta luce cœcutirent, aut in via errarent, non sine molestia tulit Augustinus; officio tamen suo non defuit, nec impositam sibi a Deo provinciam, ut Dei gratiam defenderet, deseruit; ac duos, de Prædestinatione Sanctorum scilicet, & de dono perseverantiæ libros edidit: *Ego autem*, ajebat, *quamvis me moleste ferre confitear, quod divinis eloquiis, quibus Dei gratia prædicatur (quæ omnino nulla est, si secundum merita nostra datur), tam multis manifestisque non ceditur: vestrum tamen studium, fraternamque* dilectionem, filii carissimi Prosper & Hilarii, *qua eos, qui tales, sunt, ita non vultis errare, ut post tot libros de hac re, vel epistolas meas, adhuc me desideretis hinc scribere, tantum amo, quantum non possum dicere, & tantum me amare, quantum debeo, non audeo dicere. Quapropter ecce rescribo vobis, & licet jam non vobiscum, tamen etiam per vos adhuc ago, quod me satis egisse credebam &c.*

De prædest. sanct. cap. 1.

12. Prof-

12. Prosperi itaque & Hilarii litteris excitatus, duos libros scripsit Augustinus, quos de prædestinatione Sanctorum inscriptos fuisse adnotat in præfatione ad librum de dono perseverantiæ Maurinus editor; nunc vero primus de prædestinatione Sanctorum, alter vero de dono perseverantiæ inscribitur. In priori docet S. Doctor Semipelagianos in quæstione de prædestinatione Sanctorum non recedere a Pelagii sententia, cum humani arbitrii viribus initia fidei adscriberent, incrementum vero Deo tribuerent; qua ratione priores sibi partes, posteriores Deo, tribuebant; eamdemque sententiam, quod initium fidei ex Dei dono esset, antiquitus Cyprianum & Ambrosium docuisse adnotat. Deinde se quoque alias, & in opusculis a se nondum Episcopo scriptis errasse, & in Semipelagianorum opinione fuisse, ingenue fatetur; sed postea convictum fuisse hoc præcipue testimonio: *Quid autem habes quod non accepisti?* His subdit Gratiæ efficacia duritiam cordis auferri, & ad Christum venire omnes, qui a Patre efficaciter vocati sunt, ac tandem prædestinationem sine meritis, seu ante prævisa merita non solum aperte ex Pauli Apostoli verbis probari, verum etiam ex præclarissimo gratuitæ prædestinationis exemplari, Christo Jesu luce clarius demonstrari adnotat. Altero autem libro *de Dono perseverantiæ* docet, perseverantiam in bono esse donum Dei, gratiam aliquibus a Deo dari, quia misericors est, aliis negari, quia justus est: perseverandi gratiam non secundum accipientium merita, sed aliis misericordia dari, aliis judicio non dari: cur vero ex adultis ille potius quam iste vocetur, quemadmodum & ex duobus parvulis cur iste assumatur, ille relinquatur, inscrutabile esse; inscrutabilius autem, cur ex duobus hominibus piis huic perseverare donetur, non illi; id tamen certissimum, hunc esse ex prædestinatis, illum non esse: quam prædestinationem adeo certam esse voluit Augustinus, ut contra eam, *Neminem nisi errando disputare potuisse*, addat.

JESU CHR. AN. 426. Quid doceat Augustinus in libris de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ. *Tom. 10. pag. 819. August. vita lib. 8. cap. 10. pag. 481.*

13. Adversus hanc Augustini de Gratia Christi, de Prædestinatione Sanctorum, & de dono Perseverantiæ doctrinam, diu quidem restiterunt Gallorum plurimi scriptores, ac multa in eis imperite calumniose que reprehendebant. Post Augustini obitum, eos non semel Prosper confutavit, libro scilicet ad capitula Gallorum, ad objectiones Vincentianas, ad excerpta Genuensium, & adversus Collatorem, idest Cassianum; quibus ita eorum inscitiam, & calumnias clarissime coarguit, ut erubescere, aut obmutescere saltem debuissent. At illi

Augustini doctrinam ecclesia Catholica, & Romana probat.

JESU CHR. AN. 426. majores imposterum excitarunt turbas, ita ut ad Apostolicam & Romanam sedem causa deferretur: quare Cælestinus Pontifex re attentius examinata, datis ad Episcopos Galliæ litteris, Augustini doctrinam commendavit, obtrectatoresque ejus graviter redarguendos jussit. Quia tamen libros de correptione & gratia, de prædestinatione Sanctorum, ac de dono perseverantiæ nominatim non expresserat S. Pontifex, hinc non eos, sed priores potius ab Augustino editos, a Cælestino laudatos fuisse adhuc Semipelagiani asserebant; sed tandem Felicis quarti Papæ tempore in Arausicana secunda synodo in Galliis habita, lis quodammodo finita est, nam catholica & Apostolica doctrina canonibus aliquot, ex ipsismet Augustini verbis expressa, confirmata, ac roborata fuit, ut suo loco dicturi sumus, atque ex hisce postremis Augustini opusculis, quid Romana & catholica Ecclesia de libero arbitrio, & gratia Dei profiteatur agnoscendum esse jubet Hormisdas Papa in epistola ad Possessorem. Unde Africani Episcopi pro Fide catholica in Sardinia exules in synodica epistola: *Præ omnibus*, inquiunt, *studium gerite, quos ad Prosperum & Hilarium scripsit memoratis fratribus legendos ingerere. Quorum mentionem beatæ memoriæ Hormisdas sedis Apostolicæ gloriosus Antistes in epistola, quam consulenti se sancto fratri consacerdotique nostro Possessori rescripsit, cum magno præconio catholicæ laudis inseruit. De arbitrio tamen libero & gratia Dei, quid Romana, hoc est catholica sequatur, & servet Ecclesia, licet in variis libris Augustini, & maxime ad Prosperum, & Hilarium abunde possit agnosci, tamen & in scriniis ecclesiasticis expressa capitula continentur*. Quare ex libris Augustini ad Prosperum & Hilarium catholicam de gratia Christi doctrinam hauriendam esse merito adnotat Bellarminus libro 2. cap. II. de gratia & libero arbitrio. At de Augustinianæ doctrinæ excellentia & auctoritate, præter ea, quæ inferius data occasione dicturi sumus, plura apud Norisium, tum in historia Pelagiana, cum in vindiciis Augustinianis, apud Belelli, & Bertum in apologia systematis Augustiniani videantur. Hi etenim contra veteres, recentioresque Augustinianæ doctrinæ calumniatores, obtrectatoresque egregie certantes, eam ab omni Manichæismi, Calvinismi, aut Jansenismi labe immunem non solum esse, sed & sanctam verissimamque demonstrarunt, de quibus plura addere non vacat.

August. tom. 10 part. 2. in append.

De Cassiano & ejus doctrina.

14. Ad Semipelagianos iterum oratio nostra revocatur, quo-

quorum principem Cassianum fuisse constat, cujus gesta illustranda suscepit Joannes Guesnay in opusculo, cui nomen dedit: *Joannes Cassianus illustratus*, Lugduni anno 1652 edito. Fabulas tamen non historiam scripsit, ac Xenophontis Cyropediam imitatus, Cassianum non qualis reipsa fuit, sed qualem sibi finxit, lectoribus exhibuit, ut pluribus adnotat Norisius. Cassiani itaque patria incerta est, quem Schytam fuisse scribit Gennadius. Photius vero Romanum dixit: *Lectus libellus*, inquit, quo *Cassiani monachi, patria Romani, libri duo continebantur*. In Galliis lucem vidisse eruditi viri tradidere, quod & conjecturis aliquot confirmant. A prima vero ætate monasticam vitam amplexus, Palæstinæ Ægyptique deserta, & Asceteria lustravit, qua in peregrinatione, Germano monacho comite, septennium insumpsit, ut idem testatur; *Expleto*, inquit, *septem annorum numero sponsionem nostram gratanter implevimus*. Ad Scythicæ deinde solitudinis deserta rediens, post annum 398 Chrysostomi fama excitatus, una cum Germano CPolim perrexit, ab eoque Cassianus Diaconus est ordinatus, Germanus vero Presbyter. Post Chrysostomi exilium, CPolitani cleri litteras Romam ad Innocentium Papam Cassianus detulit, ac Presbyter ab Innocentio ordinatus, Massiliam petiit, ubi duobus monasteriis extructis, virorum uno, mulierum altero, monasticam ibidem vitam ad exitum usque inter viros egit, non solum pietatis, sed etiam doctrinæ fama celebris; illustrior tamen fuisset, nisi Semipelagianorum erroribus scripta sua aspersisset, aliosque auctoritate sua in eosdem scopulos impulisset.

Noris. hist. Pelag. lib. 2. cap. 1. Dupin. bibliothec. sec. 5. tom. 3. pag. 33. Phot. Cod. 197. pag. 198. Noris. ut sup. Holst. præf. in regulas monach. cap. 3. Nat. Alex sæcul. 5. cap. 3. §. 4. Cassianus coll. 17. cap. 31.

15. Interea a Castore Aptentium Antistite rogatus, duodecim de institutione monachorum libros scripsit, quos eidem circa annum 418 nuncupavit, cui etiam collationes suas inscribere destinaverat; at eo paulo post e vivis erepto, fratri ejus, Leontio scilicet Episcopo, decem priores Collationes dicavit, quem in præfatione sic alloquitur: *Debitum, quod Beatissimo Papæ Castori, &c. Nunc autem quia derelinquens nos Pontifex supradictus migravit ad Christum, hos interim decem Collationes summorum Patrum idest Anachoretarum, quos ille incomparabili studio sanctitatis simili sibi jusserat sermone conscribi, vobis potissimum, o Beatissime Papa Leontii, & Sancte Frater Helladii, credidi consecrandas. Alter siquidem vestrum, memorato viro & germanitatis affectu, & Sacerdotii dignitate, & quod his majus est sancti studii fervore conjunctus, hæreditario*

Cassianus libros de institutione monachorum edidit.

JESU CHR. AN. 426.

tario fraternum debitum jure deposcit. His decem alias quatuordecim postea addidit, quarum priores septem S. Honorato, & Eucherio Sirinensibus monachis, ceteræ vero, idest septem posteriores Joviniano Minervio, Leontio, & Theodoro monachis in Stœchadibus dicatæ sunt. Stœchades vero insulæ sunt in ora Provinciæ contra Olbiam, cujus monasterii nullum hoc tempore vestigium superest.

Cassianus in Galliis Semipelagianismi auctor.

16. In utroque autem opere Semipelagianismo favisse Cassianum, atque in Galliis auctorem Semipelagianismi, propagatoremque fuisse, vel ipsa opuscula testantur, in quibus etsi Pelagianæ hæresis præcipua capita se aversari testetur, eam tamen in concilianda cum libero arbitrio gratia Christi œconomiam adhibet, ut fidei, ceterorumque bonorum operum initia, libero magis hominis arbitrio, quam gratiæ tribueret. Hinc in libro de monachorum institutione scribebat: *Ut enim dicimus conatus humanos apprehendere eam per se ipsos sine adjutorio Dei non posse, ita pronuntiamus laborantibus tamen ac desudantibus misericordiam Dei, gratiamque conferri, & ut verbis Apostoli loquar, volentibus & currentibus, impartiri.* Ne tamen gratiam Dei secundum merita dari putaretur, quæ purum putumque Pelagianismum erat, subjunxit: *Dicimus secundum Salvatoris sententiam dari quidem petentibus, & aperiri pulsantibus, & a quærentibus inveniri, sed petitionem & inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei, id quod petimus dederit, vel aperuerit quod pulsamus, vel illud quod quærimus fecerit invenire. Præsto est namque occasione sibi tantummodo a nobis bonæ voluntatis oblata, ad hæc omnia conferenda.* In posterioribus vero Collationum libris, liberius adhuc de gratia & libero arbitrio locutus est. Etsi enim in Collatione tertia a capite undecimo ad 22. divinæ gratiæ necessitatem adstruat, non tamen adeo confidenter locutus est, ut postea in Collatione decimatertia ad Lerinenses monachos fecit, in qua non ambigue, ut supra, sed aperte liberi arbitrii vires plus justo contra Dei gratiam evexit. Nam sine Dei gratia docuit posse nos habere scientiam boni, & gratiam quandoque prævenire liberum arbitrium, quandoque ab illo præveniri tradit: Deum salvatorem dici cum prævenit, susceptorem cum prævenitur cap. XVII. addidit; homines posse suis viribus habere fidem cap. XIV. docuit, ac desiderium boni operis; orare insuper, & tentationes etiam gra-

Lib. 12. cap. 14.

Noris. hist. Pelag. lib. 2. 1.

gravissimas, quales Job passus est, sine gratia posse superari. Ne tamen Pelagianam hæresim docere putaretur, opera bona a libero arbitrio inchoari tantum, ac gratia Dei perfici ajebat; unde cap. VIII.: *Qui cum in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis inspexerit, illuminat eam confestim, atque confortat, & incitat ad salutem incrementum tribuens ei, quam vel ipse plantavit, vel nostro conatu viderit emersisse*; & cap. IX. in fine: *Ut autem evidentius clareat etiam per naturæ bonum, quod beneficio Creatoris indultum est, nonnumquam bonarum voluntatum prodire principia, quæ tamen nisi a Domino dirigantur, ad consummationem virtutum pervenire non possunt, Apostolus testis est dicens*: Velle adjacet mihi, perficere autem bonum *non invenio*; capite vero undecimo: *Sin vero gratia Dei*, inquit, *semper inspirare bonæ voluntatis principia dixerimus, quid de Zachei fide? quid de illius in Cruce latronis pietate dicimus, qui desiderio suo vim quamdam Regnis cælestibus inferentes, specialis vocationis monita prævenerunt*. Hæc aliaque Cassianus, quibus fidei aliorumque bonorum operum initia viribus humanis tribuit; quem ideo inter Augustinianæ doctrinæ obtrectatores præcipuum fuisse scimus, quem etiam suis vellicat scriptis, dum ad Pelagianos revincendos, Monachorum Ægypti exempla potiora esse scribit, quam scripta eorum, qui *verborum jactantia, vaniloqua disputatione, aut syllogismis dialecticis vel Tulliana facundia*, quibus sane Augustinum designavit, qui divinam gratiam tot libris, ac disputationibus contra hæreticos defensaverat.

17. Ut cetera, quæ Cassianum spectant, persequamur, addimus hoc loco felicius contra Nestorianam hæresim, quam contra Pelagianam eum certasse, cujus septem extant libri de Incarnatione, quos a Leone Rom. ecclesiæ diacono rogatus scripsit, in quibus Nestorianam hæresim fortiter, accurateque profligavit, quam ex Pelagiana etiam prodiisse, aut cum ea affinitate conjunctam fuisse addit. Eadem tandem sanctitatis doctrinæque fama, qua vixit, circa annum 440. obiit, hinc Gregorius Papa Magnus ad *Respectam* Abbatissam Massiliæ scribens, monasterium, quod in honorem Sancti Cassiani consecratum erat, commemorat; cujus memoria solemni ritu Massiliæ die 23. Julii recolitur, ut a Natali Alexandro observatur; & sane ejusdem de monachorum institutione libri, ejusque Collationes Patrum, non solum a Photio, sed & a ceteris, qui

Cassiani libri contra Nestorii hæresim.

Greg. epist. lib. 6. epist. 12.

JESU CHR. AN. 426. qui de vitæ monasticæ institutione scripserunt, quam maxime sunt commendati, dummodo cum debita cautione legantur. Eidem Semipelagianismi luto cum Cassiano, & post Cassianum hœserunt Faustus Rejensis, Hilarius Arelatensis Episcopus, Vincentius Lirinensis, Severus Sulpicius, Gennadius, Honoratus Massiliensis Episcopus, Salvianus, aliique de quibus singulis infra sermo fiet.

De Massiliensibus, & Lirinensibus monachis.

18. Præcipui vero Cassiani discipuli Massilienses, & Lirinenses monachi fuerunt. Massiliensis monasterii fundator idem Cassianus fuerat, ut diximus; Lirinensis autem Honoratus fuit, vir sanguinis nobilitate, utpote consularis, & doctrina ac pietate illustris, qui post Patrocli necem, Arelatensium Episcopus hoc anno est ordinatus; quare cum Massilienses æque ac Lerinenses Cassianum tanquam Patrem venerarentur, mirum non est Cassiani libros avide perlegisse; cujus Collationes Honorato Lirinensium Abbati, & Eucherio inscriptas fuisse supra diximus. Sed de Monachatus origine & progressu in Galliis, deque Massiliensium, & Lirinensium doctrina & moribus, Norisium, aut Mabillonium lector consulat.

Noris. hist. Pelag. lib. 2. cap. 2.

Mabill. Annal. Bened. lib. 1.

Patroclus Arelatensis Episc. occiditur, cui Honoratus succedit.

19. Hoc eodem anno, *Patroclus Arelatensis Episcopus a Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus occiditur, quod facinus ad occultam jussionem Felicis Magistri militum referebatur*; *cujus impulsu refertur etiam Titus Diaconus vir Sanctus Romæ pecunias distribuens, interfectus*, ait Prosper in chronico. Utrinsque autem sicuti diversa fuit vivendi ratio, ita & dispar fuit exitus, aut necis causa; nam Titi utpote viri Sancti pro pietate occisi inter Sanctos Martyrologio Rom. die 15. Augusti memoria recolitur, Patroclus vero peccatorum suorum pœnas dedit, quippe qui ut supra adnotavimus, Herotis sedem eo vivente invaserat, quique, si Prospero Tironi fides, *infami mercatu Sacerdotia venditare ausus*. Patroclo successit Honoratus Lirinensis cænobii abbas, & fundator, quem multis laudibus viri Sancti exornarunt, Hilarius præcipue ejusdem in Arelatensi sede successor, & Eucherius in epistola ad Salonium, Sidonius etiam Apollinaris in carmine ad Faustum Rejensem Episcopum; in cujus laudem extat adhuc Hilarii sermo, in die obitus ejus habitus, quo præcipua vitæ gesta commemorat. Brevissimus porro fuit Honorati Pontificatus, e vita etenim die 16. Januarii anni 429. excessit, qua die ejusdem memoria recensetur Martyrologio Romano.

Apud Bolland. die 16. Januarii.

20. Fe-

20. Felix autem magister militum, auctor necis Patrocli, & Titi non multo post sceleris pœnas dedit, nam ut idem Prosper narrat, triennio post, una cum uxore ab Aetio magistro militum occisus est. Ut Idololatriæ reliquias extingueret Theodosius, die 19. Kal. Decemb. sub capitali pœna sacrificia Idolis offerri prohibuit, cunctaque Gentilium *Fana*, *Templa*, *delubra*, *si qua etiamnunc restant integra*, *præcepto magistratuum destrui*, eademque loca in usum christianæ Religionis converti præcepit. Valentinianus etiam christianæ Religionis amplificandæ causa, ne Judæi christianæ Religionis prætextu filios exhæredarent, aut legitimam negarent, lege lata cautum voluit, *ut hoc saltem*, inquit, *in honorem religionis electæ meruisse videantur*. Lege vero altera, pœnas in christianæ Religionis Apostatas latas, in eos etiam statuit, qui ad Judæos, aut Manichæos ex christiana religione transiissent.

JESU CHR. AN. 426. Felix dat pœnas sceleris. Theodosii lex adversus Idololatras. *Cod. Theod. lege ult. de Paganis.*

Aliæ Valentiniani leges. *Cod. Theod. l. 28. de Judæis. Leg. 7. de Apostatis.*

JESU CHRISTI AN. 427. CÆLESTINI PAPÆ 6. THEODOSII JUN. 26. ET 20. VALENTINIANI IMP. 3. COSS. HIERIO ET ARDABURIO.

1. Hujus seculi initio Gothos, Alanos, Vandalos, aliasque barbaras gentes ex Germania in Gallias primum, deinde in Hispanias transiisse, ac direptionibus cædibusque vastasse suo loco adnotavimus; hoc autem anno Vandali cum Alanis in Africam admissi, Africanis provinciis, æque ac ecclesiis eam vastitatem, luctumque attulere, ut major fingi, aut excogitari vix possit, ut pluribus auctor coævus Victor Vitensis, in historia persecutionis Vandalicæ narrat. Summa prudentia, fortitudine, ac pietate Africam hactenus Bonifacius Comes administraverat, ac a Barbarorum incursionibus immunem servaverat, multis etiam ob præclaras animi dotes ab Augustino laudibus exornatus. At paulo post in vitia decidens, in eas fœditates inciderat, ut uxore defuncta, aliam, eamque Arianam duceret, ac concubinas simul haberet, ut eidem exprobrat Augustinus, & quod deterius est, commissam sibi Provinciam adeo vexabat, ut cum inde abire, ac in Italiam redire jusserit Placidia Augusta. At ne invitus ex Africa excedere cogeretur, ex Hispania Vandalos in Africam vocavit, ut ad hunc annum narrat Prosper in chronicho anno, vero sequenti 428. Chronicon Alex., sequenti adhuc 429 Idacius in Fastis, de quibus

Bonifacius Comes Vandalos in Africam vocat.

August. epist. 185. & 189. 220.

JESU CHR. AN. 427.

Procop. de bello Vandal. lib. 1. cap. 3.

bus tamen audiendus est Procopius, qui accuratius rem his verbis narrat; *Duces erant Romani duo, Aetius & Bonifacius fortissimi &c. Cum Bonifacium universæ Comitem Africæ Placidia declarasset, ægre id quidem Aetius, obscure tamen ac dissimulanter ferebat. Nondum enim eorum simultates eruperant, sed vultu uterque mentito odium occultabat. Postea vero quam discessit Bonifacius, ad Placidiam Aetius detulit. Africam omnem ipsi & Imperatori ab illo jam tyranno ereptam, subjecit; verum deprehendi facile posse: nunquam enim venturum Bonifacium, si Romam acciretur. His auditis, probavit consilium fæmina & explevit. Præmiserat jam Aetius arcanas ad Bonifacium litteras, per quas significabat insidiari ipsi Imperatoris matrem, & eripere vitam velle: præmonebat magnum machinationis indicium allatum iri: fore enim propediem ut indicta causa revocaretur.* Quamob causam Bonifacius in Italiam a Placidia revocatus parere abnuit, ac ut saluti suæ consuleret, cum se viribus imparem ad resistendum esse sciret, missis in Hispaniam legatis cum Godigiseli filiis, Gunthari scilicet, & Genserico fœdus iniit, ut cuique ipsorum tertia pars Africæ cederet, atque hoc pacto Vandali fretum Gadense trausvecti in Africam Genserico duce transiere, quod etiam Idacius, & Isidorus in Chronico, & auctor Miscellæ seu Paulus Diaconus confirmant. Guntharis in Hispania periit, Genserici fratris perfidia, ut ait Procopius, aut Deo vindice, ut narrat Idacius; nam cum Hispanensi urbe capta, sacrilegas in ecclesiam manus injecisset, *Dei judicio a Dæmone correptus interiit*. Vandalorum numerus, qui in Africam transiere, octogintamillia fuit, omnis ætatis, sexus, & conditionis, ut ait Victor Vitensis, quia cum eo animo in Africam transfretaverint, ut sedem in ea figerent, universam penitus, vel in ipso ingressu depopulati sunt, nec sexui aut ætati parcentes; hæcque gens illa Vandalorum, latronumque cohors, quæ Africam sanguine, Ecclesiam erroribus inundavit, urbes, agros, populosque delevit, ut infra visuri sumus.

Procop. ut sup.

Victor Vitens. hist. persec. Vandal. lib. 1. cap. 1.

Afrorum mores corrupti a Deo puniti.

Salviani de provid. lib. 7.

2. Corruptissimos Afrorum mores eam præmeruisse cladem, ut meritas scelerum pænas darent, narrat Salvianus: *Exceptis enim paucissimis Dei servis, quid fuit totum Africæ territorium, quam domus una vitiorum*, ita ut etsi catholicam fidem retinerent, Gothis tamen Arianis, moribus scelestiores erant, nam ut idem Salvianus adnotat, Gothorum gens perfidia

da, sed pudica erat, Alanorum impudica, sed minus perfida. Franci mendaces, sed hospitales, Saxones crudelitate insignes, sed castitate mirandi; omnes denique gentes habent sicut peculiaria mala, ita etiam quædam bona: *In Afris pene omnibus nescio quid non malum. Si accusanda est inhumanitas, inhumani sunt, si ebrietas, ebriosi, si falsitas, fallacissimi, si dolus, fraudulentissimi, si cupiditas, cupidissimi, si perfidia, perfidissimi*; ac multa de Afrorum vitiis ibidem legenda subdit, ac addit: *Quod Vandali ad Africam transierunt, non est divinæ severitati, sed Afrorum sceleri deputandum.*

Sisinnii CP. Episcopi obitus. *Socrat. lib. 7. 28.*

3. Interea Sisinnius cum in Episcopatu nondum biennium explevisset, ex hac vita migravit, *Hierio & Ardaburio Coss. die nono Kal. Januarii*, ait Socrates. Sisinnio successit anno proximo Nestorius, de quo ibidem agendum. His etiam Consulibus, ne salutare Crucis signum undique cum christianæ Religionis dedecore pingeretur, aut sculperetur a Theodosio & Valentiniano hac lege cautum est: *Cum sit nobis cura diligens per omnia superni Numinis religionem tueri: Signum Salvatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere, sed quodcumque reperitur, tolli gravissima pœna mulctando, qui contrarium statutis nostris tentaverint specialiter, imperamus. dat. XII. Kal. Jun. Hierio & Ardaburio Coss.* Hanc legem, non sine salutaris Signi contemptu, in oblivionem ivisse dolemus, dum in Magnatorum sepulchris, una cum eorumdem stemmate, Crux insculpta incedentium pedibus conculcanda frequenter occurrit.

Isidori Pelusiotæ vitæ compendium deque ejus operibus. *Evagr. lib. 1. 15.*

4. Inter celeberrimos sanctitate & doctrina viros, qui hoc tempore Ecclesiam illustrarunt, Isidorus Pelusiota recensetur: *Qui carnem sic maceravit laboribus*, ut ait Evagrius, *sicque animam arcanis, & divinis doctrinis saginavit, ut vitam angelicam in terris traduceret*. Is patria Alexandrinus fuit, ut in epistola ad Zenobium Scholastium ait S. Ephrem, & Photius his verbis: *Hoc quidem capite & Isidori monachi clari Alexandrini domo, &c.* Pelusiota vero dictus est, quia Monacorum Pelusii montis in Ægypto Abbas fuit, ubi etiam sacerdotalem honorem obtinuit, quo nomine a Facundo Hermianensi celebratur. *Vir sanctissimus*, inquit, *& magnæ in ecclesia Christi gloriæ Isidorus Presbyter Ægyptius Pelusiota*. Is sancti Joannis Chrysostomi adeo studiosus fuit, ut ejus libros sedulo pervolveret, ac famam tueretur, ita ut ejusdem obtrectatores

Cod. 228. p. 288.

Facund. Her. lib. 2.

JESU CHR. AN. 427. & adversarios, etsi potentia aut dignitate pollerent, liberrime argueret. Quo zelo adversus Theophilum pro Chrysostomi memoria certaverit, testis est ejusdem ad Symmachum epistola, qua habet: *Petis a me, ut divini viri Joannis tragœdiam tibi exponam, at eam explicare nequeo; mentem enim res ista superat. Siquidem insano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro nomine habentem Theophilum, quatuor sociis, immo Coapostatis septum ac munitum, in medium proferens, pium virum, ac divinarum rerum doctrina præditum expugnavit.* Eodemque stylo Cyrillum Theophili nepotem, & in Episcopatu successorem exagitavit, ad quem rescribens, eo quod eum patrem Cyrillus dixisset: *Sive pater sum*, inquit, *condemnationem Heli pertimesco, propterea quod peccantes filios non castigavit*; quia tamen se filium potius esse sciebat, utpote Presbyter ad Episcopum scribens: *Angorem mihi ac sollicitudinem affert Jonathæ pœna, quia Patrem Pythonissam quærentem minime probibuerat... Quamobrem ne & ego condemner, & tu divinum judicium subeas, simultates ac diffidia comprime, nec privatæ ac domesticæ contumeliæ ultionem, qua tamquam ære quodam alieno a mortalibus obstrictus es, in viventem ecclesiam deriva.* Eadem libertate Cyrillum admonuit, ut Martinianum quemdam, qui simulata primum sub monachi habitu pietate, Presbyter ab Eusebio Pelusii Episcopo ordinatus fuerat, quique direptis ecclesiæ bonis Alexandriam perrexerat, ut Episcopatum aucuparetur, Cyrillum inquam admonuit Isidorus, ut eam pestem a sua ecclesia ejiceret, ac ut ea quæ furatus fuerat, reddere compelleret, hortatur. Ingenti epistolarum numero nomen suum posteritati commendavit Isidorus, quarum duo millia commemorat Facundus, harum numerum auget Suidas, atque ad decem millia eum scripsisse testatur Nicephorus; harum duo millia centum circiter adhuc supersunt quinque libris distributæ, sententiarum gravitate, arguendique libertate sancto viro dignæ, qua Imperatores etiam non semel admonuit. Eum Theodosii junioris Imp. & Cyrilli Alex Episcopi ætate floruisse tradit Evagrius, quem tamen usque ad Ephesinam synodum superstitem permansisse, ejusdem ad Cyrillum epistola testatur: *Multi ex iis*, inquit, *qui Ephesi coacti sunt, te traducunt, ut tuas inimicitias persequentem & ulciscentem, ac non ea quæ Jesu Christi sunt orthodoxe quærentem: Theophili, inquiunt, ex sorore nepos est, illi-*

Isid. lib. 1. epist. 152.

Lib. 1. epist. 370.

Lib. 2. epist. 127.

Facun. lib. 2. cap. 4. Niceph. lib. 14. 52.

Lib. 1. epist. 35.

usque

usque mentem ac sententiam imitatur; ut sicut ille Chrysostomum persecutus fuerat, sic quoque Cyrillus Nestorium. Latum tamen inter utrumque discrimen fuisse, idem Isidorus testatur, qui contra Nestorium cum eodem Cyrillo pugnavit, ac Imperatorem etiam epistola altera rogavit, ut quos ipse destinaverat, ut Ephesino concilio adessent, prohiberet, ne se in dogmatum damnatione miscerent. Quoto autem post Ephesinam synodum anno occubuerit, in obscuro est, ejus tamen memoria luce clarior perseverat, ac singulis annis, die quarta Februarii, Martyrologio Rom: recolitur.

JESU CHR. AN. 428. *Lib. 1. epist. 310*

Epist. 311. lib. 1.

JESU CHRISTI AN. 428. CÆLESTINI PAPÆ 7.
THEODOSII IMP. 27. ET 21.
VALENTINIANI III. IMP. 4.
COSS. FELICE ET TAURO.

Bonifacius Valentiniano reconciliatur.

1. Cum Romæ vulgatum est Bonifacium Comitem perduellem Rom. Imperio factum, cum Vandalis iniisse societatem, eosque in Africam admisisse, subitam tanti viri perfidiam admirantes ejus amici, Carthaginem jussu Placidiæ perrexerunt, ac in ejus colloquium admissi, Aetii fraudibus ad id impulsum fuisse cognoverunt. Quare in Urbem reversi, cuncta ut gesta fuerant, Placidiæ nunciarunt, ipsa vero rei novitate perculsa, Aetii perfidiam tunc dissimulavit; at data fide, Bonifacii amicos rogavit, ut eum quoquo modo Rom. Imperio reconciliarent. Bonifacius vero, his acceptis, facti sui pœnituit, ac Vandalos ut ex Africa demigrarent, & precibus & promissis amplissimis inducere conatus est, ait Procopius, cum quibus etiam acie certavit; at victus: *Hipponem Regium se recepit; Numidiæ munitam ac maritimam urbem, quam Barbari castris positis obsederunt duce Gizerico*, ut infra dicturi sumus.

Procop. de bello Vandal. lib. 1. 3.

Augustini ad Honoratum epist. de Pastorum fuga. *Possid. August. vita cap. 30.*

2. *Interea reticendum minime est, cum memorati impenderent hostes*, idest Vandali, ait Possidius, *cunctaque cædibus, vastationibusque implerent; a Sancto viro quoque nostro Coepiscopo Thiabensis Ecclesiæ Honorato litteris fuisse consultum, utrumnam illis adventantibus, ex Ecclesiis, Episcopis, vel clericis recedendum esset, nec ne?* His respondens Augustinus, quam ea de re ad Quoadvultdeum epistolam antea dederat, ad Honoratum misit, fusiorem tamen eo de argumento tractationem addidit, atque de epistola ad Quoadvultdeum hæc

August. epist. 228.

 præfa-

Jesu Chr. An. 428.

præfatur ; *Charitati tuæ misso exemplo epistolæ , quam fratri Quoadvultdeo nostro coepiscopo scripsi , putabam me hoc onere caruisse , quod mihi imposuisti , quærendo consilium quid in his periculis , quæ tempora nostra invenerunt , facere debeatis . Quamvis enim epistolam illam breviter scripserim , nihil me tamen prætermisisse arbitror, quod & respondenti dicere, & quærenti audire sufficeret , quandoquidem dixi , nec eos esse prohibendos , qui ad loca , si possunt , munita migrare desiderant , & ministerii nostri vincula , quibus nos Christi charitas alligavit , ne deseramus Ecclesias , quibus servire debemus , non esse rumpenda ; ista quippe verba sunt , quæ in illa epistola posui .* Fusius vero idem retractans argumentum , totus in eo est, ut probet , tunc licitam esse Episcopis & Presbyteris fugam , cum Ecclesiis ministerium non deest , aut inutilis ministrorum præsentia redditur . Qui autem fugiens efficit , ut gregi Christi ea,quibus spiritualiter vivit , alimenta subtrahantur , ac plebi deest qui aut baptismi , aut pœnitentiæ sacramenta morientibus administret , aut opem & consolationem præstet , is mercenarius est , qui propinquante lupo fugit , quoniam ei cura non est de Christi grege ; quod etiam Hispanorum Episcoporum exemplo comfirmat , qui , iisdem Vandalis Hispaniam vastantibus , gregum suorum curam non deseruerant .

Cælestini epistola ad Episcopos Galliæ. *Concil. pag.* 1066.

3. Turbatum fuisse Ecclesiæ Gallicanæ statum testantur epistolæ Cælestini Papæ ad Episcopos provinciæ Viennensis, & Narbonensis septimo Kal. August. datæ *Flavio Felice , & Tauro Coss.* , idest hoc anno . Multa quippe ab Ecclesiæ disciplina , & canonum auctoritate aliena , iis in Ecclesiis irrepsisse narrat , & ut corrigerentur , hortatur . Atque inprimis eam consuetudinem improbat , qua clericorum nonnulli , præcinctis renibus , palliati in Ecclesiis inserviebant , ut illud evangelii observarent , *sint lumbi vestri præcincti &c.* quæ sane spiritualiter intelligenda esse pluribus docet; alioquin , subdit , *cur non fiunt pariter , quæ sequuntur , ut lucernæ in manibus ardentes , una cum baculo teneantur ?* quare usitatum antiquitus clericorum habitum retinendum esse monet . Eos etiam redarguit , qui pœnitentiam morituris denegabant , tum eos qui contra Patrum decreta , sacrosque canones , nullis Ecclesiasticis ordinibus initiatos , ad Episcopatum promoverent , & quod deterius erat , non solum laicos , sed & criminosos , quod Danielis cujusdam exemplo confirmat . Is apud Apostolicam sedem , missa

De clericorum habitu Luc. 12.

Pœnitentia morituris non est neganda .

De Daniele Episcopo Cælestini querela .

miſſa ex Orientalibus partibus relatione, accuſatus fuerat, & ab omni virginum monaſterio, cui præerat, nefariis objectionibus fuerat infamatus, *ſacrarum* ſcilicet *virginum pollutus inceſtis*. Quare per Fortunatum ſubdiaconum datis epiſtolis ad Arelatenſem Epiſcopum, ad cauſam dicendam Romam vocatus fuerat Daniel. At nefarius homo, Cæleſtini judicium declinans, Epiſcopum ſe ſe ordinandum curavit, quod intolerandum fuiſſe merito adnotat Cæleſtinus. Quare *facilius eſt*, ait, *ut hanc dignitatem tali dando ipſe amiſerit ordinator, quam eam obtineat ordinatus, cui convicto ſociabitur, qui eum ſibi credidit, largiendo Pontificium, ſociandum &c.* Quare eos hortatur, ut in unum congregati perperam geſta revocent. Maſſilienſem etiam Epiſcopum, ob fratris ſui necem, ideſt Patrocli Arelatenſis Epiſcopi anno proximo occiſi, Epiſcoporum judicio puniendum committit: *Et veſtro eum audiendum collegio delegamus &c.* Ejuſdem fere argumenti eſt epiſtola altera, anno ſequenti duodecimo Kal. Auguſti Flavio Florentio, & Dionyſio Coſſ. ad Epiſcopos Apuliæ, & Calabriæ data, qua: *Nulli Sacerdotum*, ait, *ſuos licet canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum poſſit regulis obviare &c.* Deinde ne laici continuo Epiſcopi ordinentur, atque ut populus a clero doceatur, admonet, utque ab omnibus hæc epiſtola legeretur, jubet.

Epiſtola Cæleſtini ad Epiſc. Apuliæ & Calabriæ.

4. Anno proximo deſinenti, die nona Kal. Januarii Siſinnius CP. Epiſcopus obierat, cumque Clerus populuſque CPolitanus in ſucceſſoris electione diſſideret, dum alii Philippum, alii Proclum ea ſede dignum judicarent, Theodoſius Imp. ut litem componeret, ex Antiochena Eccleſia Presbyterum Neſtorium CPolim vocavit, ac ut Regiæ urbis Epiſcopus ordinaretur, effecit. Cum etenim alias egregium ſanctitate, doctrinaque virum olim accepiſſet CP. Eccleſia, ideſt Joannem Chryſoſtomum, ſimilem quoque futurum Neſtorium augurabatur, ait Caſſianus. At quantum cœlo diſtat terra, aut lux a tenebris, ita diſſimilis fuit a Joanne Neſtorius, vir quidem, ut ait Socrates, ex Germanicia in Euphrateſia ortus, ſonoræ vocis, & expeditæ facundiæ, atque ad docendum populum aptus; quibus autem moribus, quove ingenio prædıtus eſſet, exitus comprobavit. Is Theodori Mopſueſteni diſcipulus fuerat; unde Theodori filius, & Pauli Samoſateni nepos dictus eſt a Theodoro Raithuenſi Presbytero in libro de Incarnatione, cujus

Neſtorius Epiſcopus CP. ordinatur, ejus origo & mores.
Socrat. lib. 7. 28. 29.

JESU CHR. AN. 428.

jus verba Suidas in lexico recitat, atque inde ex Pauli Samosateni stirpe prognatum fuisse Nestorium, Baronius scribit, quæ tamen de cognatione doctrinæ, non sanguinis accipienda esse compertum est, alioquin & Theodori Mopsuesteni filius quoque dicendus esset. Monasticam vitam in monasterio Sancti Euprepii prope Antiochiam aliquando professus fuerat Nestorius, ac quadriennio ibidem permanserat, ubi Joannes Antiochenus postea Patriarcha, & Theodoretus Cyrensis Episcopus morabantur, cum quibus ita amicitia conjunctus fuit, ut ejus tutelam defensionemque susceperint, ut infra videbimus.

Bar. n. 20.

Evag. hist. lib. 1. cap. 7.

De pellendis hæreticis Nestorii sententia

5. Episcopus itaque die quarto idus Aprilis ordinatus, ut ait Socrates, seu potius Kal. Aprilis, quæ in Dominicam incidebat, ut scribit Liberatus in breviario capite 4. Episcopatus sui initio, adversus omnes hæreses pugnare instituit. Similem sane dixerim Heliogabalo Imperatori, qui omnia Imperii Romani Idola destruere conatus est, ut Deum suum Heliogabalum ubique erigeret, sic iste cunctis hæresibus bellum indixit, *ut uni suæ aditum patefaceret*, ait Lirinensis in Commonitorio; quare cum primum ad populum, coram Imperatore sermonem habuit, hæc inter cetera dixit: *Mihi, o Imperator, terram ab hæreticis purgatam tribue, & ego tibi Cœlum retribuam; mecum hæreticos debella, ego Persas tecum debellabo*, qua sententia & Inanis gloriæ, levioris violentique ingenii indicia præbuisse, adnotat Socrates. Nec verbis solum aut minis adversus hæreticos zelum suum Nestorius exercuit, sed re ipsa, & opere, nam quinto ab ordinationis suæ die *Arianorum* ecclesiam, in qua occulte preces faciebant, subvertere aggressus, eos ad desperationem coegit. Nam cum Ecclesiam subverti suam cernerent, ipsi injecto igne eam conbusserunt. Hinc factum, ut ignis ulterius serpens, contiguas etiam domos absumpserit, unde tumultus in urbe excitati sunt. Jamque Ariani ad vindictam se parabant, nisi Principes utriusque partis impetus compressissent. Neque hic ejus adversus hæreses fervor, seu furor stetit, nam & alios, ut idem gererent, impulit. Ex his Antonius quidam, Germæ in Hellesponto Episcopus, Macedonianos acerbe vexare cœpit, mandatum Patriarchæ Nestorii defensionis loco prætexens. Persecutionem aliquandiu tulere Macedoniani, cum vehementius urgerentur, spe salutis abjecta, sceleratis quibusdam submissis Antonium interfe-

Socrat. 7. 29. & 30.

terfecerunt; Nestorius vero inde occasionem captans Imperatori suasit, ut ecclesias subverteret; & sane ad annum proximum narrat Marcellinus, Macedonianorum ecclesias ubique subversas fuisse. Hinc accidit, ut plurimi Consubstantialis fidem amplexi, ad Ecclesiam catholicam redirent, ait Socrates.

JESU CHR. AN. 428.

Theodosii lex adversus omnes hæreses.

6. Ad insectandos quoque hæreticos Theodosium Imperatorem impulisse, idem ipse Nestorius testatur capite sexto synodici adversus tragœdiam Irenæi, ubi fragmentum inserit ejus epistolæ post biennium scriptæ, ac post acceptas Sancti Cælestini epistolas, quibus jubebat, ut Palinodiam caneret; *Legem*, inquit Nestorius, *inter ipsamet ordinationis initia contra eos, qui Christum purum hominem dicunt, & contra reliquas hæreses obtinui*; eam Imperator ad Florentium Præfectum Prætorii tertio Kal. Junii Felice & Tauro Coss. dedit, qua inter cetera jubet, ut hæreticorum ecclesiæ orthodoxis traderentur, & ut quicumque hæreticorum sacerdotem aut clericum ordinare præsumpsisset, decem librarum auri mulctaretur, tam ordinans, quam ordinatus; quod si paupertatem prætenderent, eadem auri summa de communi clericorum ejusdem superstitionis corpore, vel etiam ex donariis ecclesiæ sumpta, inferenda erat ærario. Ac Arianis quidem, Macedonianis, Apollinaristis intra civitates ecclesias retinere vetat. Novatianis autem & Sabbatianis omnis innovationis licentia eripitur. Eunomianis vero, Valentinianis, Montanistis, seu Priscillianistis *Phrygibus*, *Marcionistis*, Borbonianis, Massalianis, Euchitis, sive Enthusiastis, Donatistis, Audianis, Hydroparastatis, Ascodrogitis, Photinianis, Paulianis, Marcellianis, & Manichæis, nullibi in Romano solo conveniendi, orandique facultas tributa est, quos etiam e civitatibus pellendos esse jubet, iisque præter cohortalinam in provinciis, & castrensem militiam, dignitatibus, aut honoribus omnis aditus prohibetur, ac donandi aut testamenti faciendi facultas negatur, sub pœna decem librarum auri, & exilii ingenuis, verberum & metalli damnatione iis, qui servilis conditionis fuissent.

Cur Theodosius Pelagianos inter hæreticos non recensuerit.

7. Cur vero in hæreticorum catalogo Pelagianorum nomen Theodosius prætermiserit, etsi sub Attico Sisinnii decessore CPoli damnati fuissent, Nestorio adscribi debet, qui eorum patrocinium susceperat, ut ejusdem epistolæ hoc & sequenti anno ad Cælestinum Pontificem datæ testantur. Ob quam causam his verbis Cassianus Nestorium arguit: *Quod inter-*

JESU CHR. AN. 428. *Cassian. de incarn. lib. 1. cap. 3. Apud Coutan. pag. 1075. & 1079.*

intercessionibus suis Pelagianistarum querelas fovet, & scriptis suis causas illorum adjuvat; & sane in utraque epistola, ab iis se, atque Imperatorem sæpissime interpellatos fuisse narrat, dicentes se Occidentalium partium Episcopos esse, qui persecutionem patiebantur, *sæpe eadem & apud nos lamentantes, ac sæpe rejecti, eadem facere non desierunt, sed insistunt per dies singulos, implentes aures vocibus lacrymosis*; quare Cælestinum rogat, ut quæ eorum culpa vel hæresis esset, quidve cum iis agere deberet, edoceat. Scire tamen poterat Nestorius, eos toto Orbe, & CPoli etiam sub Attico antecessore suo damnatos fuisse; quare Cælestinus in epistola ad Nestorium anno 430. quod Pelagianos recepisset, iisque patrocinatus fuerit, gravissimis hisce verbis expostulat: *Post nefandum & sæpe damnatum dogma Pelagii, atque Cælestii catholicam fidem quies habuit, quando eos cum suæ disputationis sequacibus telo unitæ sententiæ Oriens, Occidensque percussit. Denique sanctæ recordationis Atticus catholicæ magister fidei, & vere B. Joannis etiam ad ista successor, eos ita persecutus est pro Rege communi, ut iis ne standi quidem illic copia præstaretur*; cujus zelum Sisinnium imitatum fuisse subdit. Quam agendi rationem, cur non tenuerit Nestorius, se mirari ait: *Hos quoque hæreticos, de quibus nos, velut eorum, quæ gesta sunt, nescius, consulere voluisti, sedibus suis injusta dicentes, expulit justa damnatio, quos illic invenisse requiem, non putamus esse mirandum, invenerunt enim impiam prædicationem*, Nestorii scilicet, *cujus comparatione se existiment innocentes*; deinde post plurima: *Cur tamen ea, quæ in hos tunc acta quæruntur, cum certum sit, illinc ad nos a catholico tunc Antistite Attico gesta directa? cur non sanctæ memoriæ Sisinnius ista quæsivit? quia utique sub decessore suo probaverat eos jure damnatos. Defleant infelices spe se hominum fuisse deceptos, quibus jam potuit propter communionem sola pœnitentia subvenire. Ecce scire de his incipis, si qua ante nescisti*. Hactenus ad Nestorium Cælestinus Papa de Pelagianorum gestis, & condemnatione tertio idus Augusti Theodosio XIII. & Valentiniano III. Coss., idest anno 430.

Nestorius Pelagianorum fautor. *Coutan. pag. 1114.*

Nestoriani in pluribus cum Pelagian. conveniunt.

8. In omnibus tamen cum Pelagianis nequaquam consensisse Nestorium, quin capitalem illorum errorem, quo peccatum originale negabant, eum confutasse, testes sunt ejusdem Nestorii sermones, quod etiam Cælestini epistola confirmat,

mat, qua ait: *Legimus quam bene teneas originale peccatum, qualiter ipsam naturam asseris debitricem, & eum debitum merito reddere, qui descenderit de genere debitoris: quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? Numquam sine suspicione, ea, quæ sibi sunt adversa, conveniunt. Ejicerentur denique, si tibi quoque similiter displicerent.* At quæcumque fuerit Nestorii de Pelagianorum dogmatibus consensio, aut dissensus; id certum est, Nestorianos Pelagianum dogma docuisse, de quibus *asserunt*, inquit Photius, *quandoquidem nostræ Christus naturæ sit particeps factus, & Deus omnes homines similiter salvos fieri velit, unum quemlibet etiam per arbitrii sui libertatem proprium peccatum corrigere, & Deo dignum se facere; idcirco non genitum esse Verbum, sed eum qui ex Maria natus est, ob naturalis voluntatis dignitatem habuisse Verbum concomitans cum sola ista nobilitate, & eadem appellatione communicare cum ratione filiationis*; quæ verba Photius ex actis Occidentalium Episcoporum adversus Nestorianam hæresim se exscripsisse narrat; ac Nestorianam & Pelagianam hæresim in eadem dogmata conspirasse, tum ex Occidentalium Episcoporum scriptis, cum ex Cyrilli Alex. Episcopi epistola ad Theodosium Imp. adnotat. *Phot. Cod. 54. pag. 19.*

9. Nestorius interea CPolitanam sedem adeptus, errores suos spargere, & docere cœpit, ut testes sunt ejusdem epistolæ, hoc & sequenti anno ad Cælestinum Pontificem datæ, quibus aperte humanam a divina in Christo Persona, distinguendam esse contendit, ac Virginem Mariam Christiparam vocandam esse, non Deiparam, impuro ore blasphemat: *Ut in compendio dicam*, ait inter cetera, *& Deitatem Unigeniti, & ad originem conjunctæ carnis referunt, & commodificant carni; carnem vero conjunctam Deitati ad Deitatem transiisse blasphemant, ipso verbo Deificationis, quod nihil est aliud nisi utramque corrumpere. Sed & Virginem Christotocon ausi sunt cum modo quodam Theotocon dicere. Hanc enim Theotocon vocantes non perhorrescunt &c.* quod vocabulum, *etsi ferri potest propter inseparabile Templum Dei ex ipsa*, non tamen *quia ipsa* sit Mater *Verbi Dei*, *nemo enim antiquiorem se parit*. Antequam vero se Nestorius in scenam proderet, aliena persona fidelium aures tentavit, ac Anastasium Presbyterum, quem Antiochia CPolim secum duxerat in medium protulit. Is vero quadam die populum docens dixit: *Nemo Mariam*

Nestorius errores suos spargit. *Coutan. pag. 1077.* *Socrat. lib. 7. 32.*

Jesu Chr. An. 428. *vocet Deiparam. Maria enim homo fuit, ex homine autem Deus nasci non potest.* Quod ubi auditum est, quamplurimi ex populo scandalizati, atque turbati sunt; eodemque tempore cum Dorotheus Marcianopolitanus Episcopus CPoli esset, eademque cum Nestorio sentiret, *vir*, ut ait Cyrillus in epistola ad Acacium Boroœnsem, *quæstus causa adulationi deditus, linguaque ad temeritatem promptus. Hic, dum frequens esset in ecclesia populus, Nestorio de cathedra CP. ecclesiæ sedente, surrexit, & magna voce* inclamare ausus est: Si quis Mariam Deiparam esse dixerit, anathema sit. *Mox ingens populi clamor & discessio consecuta est*, ait Socrates; deinde *Nestorius sententiam Anastasii confirmare studens, nam eum, quem tanti faciebat, non ut blasphemiam in Christum jacientem coargui voluit, deque eadem pugnaciter quæstiones posuit, & vocem Deiparum omnino rejecit.* Post Anastasium, Dorotheumque impia coram se locutos, conceptum diu virulentum sermonem aperte Nestorius propinavit, ac coram frequentissimo populo eum sermonem, qui de Incarnatione inscribitur, habuit, in quo totum Nestorianæ impietatis venenum evomuit; inter alia: *Habet matrem Deus*, inquit, *ergo excusabilis gentilitas matrem Diis subintroducens. Non vir optime Maria peperit Deum; peperit hominem Deitatis instrumentum.* Hunc sermonem e Græco in Latinum transtulit Marius Mercator, quem Proclus Cizicenus Episcopus in oratione panegyrica de laudibus Deiparæ Virginis, Cyrillus pluribus in locis, & Cassianus libris septem de Incarnatione, cum nondum Nestorius damnatus esset; nec publico judicio de hæresi postulatus, suppresso nomine confutarunt. Ad tantam tamen blasphemiam tanta fuit auditorum indignatio, ut cum eum de Incarnatione sermonem habuisset Nestorius, Monachus quidam statim in medium Ecclesiæ progressus, cum Synaxis celebraretur, impietatis præconem, quod hæreticus esset, ab ingressu prohibere conatus est. At Nestorius eum Præsidibus tradidit, flagrisque publice cæsum in exilium ejecit. Neque his finibus tragœdia constitit, quin initium habuit, nam vix post Nestorii impiam concionem in ipsa ecclesia a cœdibus vix temperatum est; & exinde CPolitanæ plebis pars maxima, una cum monachis, & Archimandritis, ne detrimentum Fidei facerent, a Nestorii ejusque sociis imposterum se abstinuerunt, ut ex gestis concilii Ephesini part. 1. cap. 14. & 30. constat.

Apud Garnerium tom. 2. pag. 5.

Ut sup. p. 19.

10. Ne-

10. Nestorius itaque teste Mario Mercatore, & si circa Verbum Dei non quidem ut Paulus Somosatenus sentiret, *qui non substantivum, sed prolatitium potentiæ Dei efficax verbum esse definit*, idest non in propria substantia, seu hypostasi filium subsistere effutiebat; Nestorius vero *non confitetur ex verbo substantivo ipsum Filium Dei naturaliter esse, sed dicit argute quidem, quia non expresse, ab æternitate filium non esse, sed verbum tantum, quod in substantia Patris manens Deus sit consubstantialis, seu Omeusion, Filium vero illum esse, & dici debere asserit, qui ex Maria sit natus. Atque ita dividit æternum a temporali, illi quidem Deo, & Dei verbo, quæ majestatis sunt, huic vero alteri, quæ humanæ infirmitatis sunt, deputans, propter individuam autem atque inseparabilem connexionem, dignum fuisse habitum noncupatione Filii Dei, quippe qui hoc ipsum pro meritis, & ex adoptione habeat, non ex natura*. Itaque Nestorius Divinitatem quidem Filii Dei fatebatur, eamque humanam naturam assumpsisse testabatur; at in una persona Deum & hominem hypostatice substitisse negabat, ac moraliter tantum, ac tanquam in Templo Divinitatem cum humanitate inhabitasse; quare Verbum Dei a Filio distinguendum esse prædicabat, ac Verbum Dei ad Divinitatem, Filium vero ad Christum hominem, seu ad humanitatem assumptam referendum esse censebat, proindeque Filium Dei in utero Virginis, operante Spiritu Sancto conceptum, natum ex Virgine, & crucifixum dicere recusabat, sed tantum hominem Deificum, in quo scilicet Dei Filius, seu Verbum perfectiori modo, quam in ceteris hominibus, tanquam in templo suo inhabitaverat; hinc sequebatur, ut Virginem Mariam Teotocon dicere angue pejus abhorreret, ac Christiparam diceret, quo unico errore tota christianæ Religionis æconomia corruit, nam si alia est Verbi persona, alia Christi hominis, Deum ecclesiam suam sanguine suo redemisse, aut Gloriæ Dominum a Judæis crucifixum fuisse, falsum omnino esset, multaque inde sequerentur absurda, quæ persequi longum esset. Qui plura de Nestorii hæresi videre cupit, Garnerium, aut Petavium adeat, qui præceteris magna cum diligentia & eruditione eo in argumento versati sunt.

11. Non defuerunt tamen ex veteribus, & recensioribus plurimi, qui parum, aut nihil in iis peccasse Nestorium traderent. Quam pugnaciter pro eo certaverit Theodoretus infra

Jesu Chr. an. 428.
Quæ esset Nestorii hæresis.
Marii Mer. epist. apud Garner. to 2. pag. 17.

Garner. in op. Mercat. tom. 2. dissert. 1. de hæresi Nest. Petav. Theol. dogm. tom. 4. lib. 1.

An Nestorius excusari possit.

JESU CHR. AN. 428.

fra suo loco videbimus. Ex inscitia & superbia ad eam opinionem tuendam incitatum fuisse Nestorium, ut Deiparae vocem tanquam larvam reformidaret, etsi a catholicis vix in re ipsa dissideret, inepte admodum scripsit Socrates; ac ambo tanquam in nocturna pugna temere dimicantes, modo hæc, modo illa dicebant, idem affirmantes pariter ac negantes, *Ego vero cum libros a Nestorio editos legissem, hominem imperitum esse deprehendi*; ac a Pauli Somosateni, & Photini, qui purum hominem Christum dicebant, sententia abhorruisse Nestorium adnotat: quod etiam admitti potest, unde subdit; *Arrogantia elatus ob dicendi facultatem, non satis accurate vetustioribus legendis operam dabat, sed seipsum reliquis omnibus præstare arbitrabatur*. Plura deinde Scripturæ loca, aut Sanctorum Patrum testimonia addit, quibus tum Nestorii inscitiam arguit, cum catholicum Ecclesiæ dogma, de hypostatica unione Verbi Dei cum humanitate perfecta confirmat, ac temere Deiparæ vocem Nestorium repudiasse probat, quare *stulta illa Nestorii garrulitas Orbem terrarum non mediocriter perturbavit*, ait Socrates.

Socrat. lib. 7. 32.

Basnagii in excusando Nestorio temeritas arguitur.

Basnag. præf. in annal. prope finem.

12. Socrate audacior adhuc ac impudentior fuit Basnagius, dum catholicorum cum Nestorio de fide quæstiones, puram putamque logomachiam, seu verborum contentionem, fuisse scribit, uti vel in ipsa Annalium suorum præfatione jam tum novitatis impatiens præmiserat. *Cum porro certa nobis stet sententia, non ex fama quidem, quæ tam ficti tenax, quam nuncia veri, sed ex auctorum ipsorum verbis certum exploratumque de eorum fide judicium esse pronunciandum, ab errore, qui Nestorio adscribitur, ejus innocentiam liberamus &c.* Socratis verba referens, ut promissa in præfatione impleret: *Aliam*, inquit, *quidem sententiam Socrates adscribit Nestorio, quæ magnam de fide quæstionem ad Logomachiam deducit*, quæ porro in historiæ decursu pro Nestorii defensione adferat, longum ac inutile esset exscribere; id adnotare sufficiet, totam fere dissidii causam, in unum fere Cyrillum Alex. Episcopum, ejusque imprudentiam, & arrogantiam transferre, ac tandem pluribus in eam rem adnotatis, subdit: *His accurate perpensis, vana deprehendentur omnia, quibus Nat. Alexander, aliique complures Nestorium hæreseos coarguunt. Itaque quin vel ex præjudicio, vel ex male intellecta, vel ex afficta sane doctrina, Nestorius damnatus fuerit, nulli dubitamus*. Frustra tamen Nestorii

Basnag. an. 428. 9.

An. 429. n. 11. 12. 13. 430. n. 8. ad 22.

ſtorii Apologiſtam egiſſe, ac oleum operamque in æthiope lavando perdidiſſe Baſnagium, non eſt dubitandum, nec fruſtra totum fere orbem in condemnatione Neſtorii, & ejus doctrina Epheſum conveniſſe, ex dicendis patebit; nam ſi duorum triumve teſtium verum eſt teſtimonium, ac omni fide dignum, quis tot tantiſque Epiſcopis, qui uno conſenſu, unoque ore Neſtorii perſonam, & doctrinam condemnarunt, anathemateque dignam judicarunt, fidem negabit: quis teſtimonio Orbis Baſnagii auctoritatem, aut judicium anteferret? Nec quidquam eum juvabit, quod aliquoties Neſtorius unam in Chriſto perſonam fateri, ac dicere viſus ſit, hæreticis etenim id ſemper commune, & proprium fuit, latebras erroribus ſuis captare, ac multiplices ſubinde formas induere, ut vel ignorantes, vel incautos deciperent; qua ratione vel Arianos & Pelagianos ab hæreſis labe purgabit facile Baſnagius, nam Chriſtum Filium Dei, non ſemel Ariani confeſſi ſunt, ac Chriſti gratiam in ore facile Pelagiani habebant; quia tamen Ariani Chriſtum Dei filium non natura, nec Patri Conſubſtantialem fatebantur, ſed vel creatione, vel adoptione, aut Patre minorem dicebant; & Pelagiani Chriſti gratiam in naturæ donis vel lege, non vero in interna dilectionis inſpiratione, & voluntatis motione, ut in ſcholis dicitur, fatebantur, tanquam hæretici judicati ac damnati ſunt; ita etiam Neſtorium jure meritoque damnatum fuiſſe videbimus, etſi aliquando unam in Chriſto perſonam prædicare viſus fuerit, aut ſaltem ſimulaverit. Plura in eam rem non ſolum apud Nat. Alexandrum, qui ſyllogiſmis utens, ut ait Baſnagius, idem confirmat; ſed apud Garnerium in præfatione ad tomum ſecundum operum Marii Mercatoris, & diſſertatione prima de hæreſi & libris Neſtorii, qui ſane non ſcholaſticorum ſyllogiſmis, ſed ex hiſtoriæ monumentis, invictiſque argumentis confirmat.

De Theodoro Mopſueſteno ejuſque erroribus.

13. A Neſtorio ad Magiſtrum ejus, Theodorum ſcilicet Mopſueſtenum Epiſcopum tranſimus; de cujus primordiis nonnulla jam ſupra adnotavimus, ac eum Pelagianam hæreſim foviſſe probavimus. Hunc porro Neſtorii præceptorem fuiſſe, non ſolum Evagrius, ſynodus Quinta, Juſtinianus Imperator in ſanctione contra Theodorum vulgata, cujus initium eſt: *Scientes quod nihil &c.* ſed etiam Gregorius Papa epiſtola ad Eulogium Alex. Epiſcopum, Marius Mercator, Liberatus, & Leontius Scholaſtichus aperte teſtantur. Hinc fruſtra ex anti-

Evag. lib. 1. 5. ſynod. Quin. act. 4. & alibi tom. 4. concil. Mar. Mercat. commonit. Liberat. brev. cap. 4.

antiquis Theodoretus, & Facundus, ex recentioribus vero Basnagius Theodori famam vindicare conati sunt, ut sequentium temporum historia docebit. Evagrius interea audiatur: *Nestorius apud Mopsuestiam congressus cum Theodoro, audita illius doctrina, a recta pietate deflexit, sicut in epistola quadam de his rebus agens scribit Theodulus*. Photius vero, qui operum ejus sæpe meminit, hæc etiam inter plurima adnotat: *Quin & Nestorii sententiam, quamvis illo prior fuerit, tacite vomit. Hic est Theodorus ille Mopsuestiæ*; & iterum: *Nestorii hæresim maxime libro tertio confirmans, citat &c.* Innumeros pene libros eum conscripsisse veteres tradunt; ac decem mille adversus hæreses vulgasse scribit Joannes Antiochenus in epistola ad Proclum CP. Episcopum, extantium catalogum exhibent Dupinius, & Cavius. Theodori gesta & scripta non sine elogio commemorat Theodoretus: *Interea Sacratissimo Theodoto Antiochensem ecclesiam gubernante, Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, totius Ecclesiæ doctor, & qui adversus omnes hæreticorum catervas strenue decertaverat, vivendi finem fecit. Hic præstantissimi quidem Diodori auditor, divini autem Joannis socius atque adjutor fuerat*. Annis porro sex, & triginta episcopatum gessit, cujus frater Polycronius Apamensem Ecclesiam administravit. Theodori autem stylum, neque illustrem, neque perspicuum fuisse adnotat Photius, quin cum eadem sæpe repetat, *ingratus atque fastidiosus legenti accidit*. Ad hæc porro tempora vivendi finem fecisse Theodorum Mopsuestenum indicat caput ultimum historiæ Theodoreti, quo se in obitu præstantissimorum virorum Theodori, & Theodoti Mopsuesteni scilicet, & Antiocheni, scribendi finem fecisse testatur; Theodotum vero superstitem Theodoro fuisse eodem capite addit, quare cum Theodotus Antiochenus uno aut altero ab hinc anno obierit, nam anno 431., quo Ephesinum concilium celebratum est, Antiochenam ecclesiam Joannes administrabat; hinc sequitur, hoc vel sequenti anno Theodorum occubuisse, cui successit Meletius. De Theodori Mopsuesteni gestis, scriptis, & hæresibus, qui plura cupit, Norisium, aut Garnerium adeat.

Leont. lib. 1. advers. hæresim Eutych. & Nest. — *Basnag. an. 428.* — *Evagr. lib. 1. 3. Phot. Cod. 38.* — *Cod. 4. 38. 81. & 177.* — *Dupin. sec. 5. tom. 1. pag. 290.* — Quo tempore Theodorus obierit. — *Theodor. lib. 5. 40.* — *Cod. 38.* — *Noris hist. Pelag. lib. 1. cap. 9. de synod. 5. cap. 5. Garn. in Mar. Merc. dissert. 1. in primam & 2. partem.*

De Theodoto Antiocheno Episcopo.

14. Etsi Theodotus Antiochenus Episcopus aliquandiu Theodoro Mopsuesteno superstes fuerit, ut diximus; in utriusque tamen obitu historiæ suæ finem imposuit Theodoretus anno circiter 430. Theodotum porro anno 429. occubuisse

Marii

Marii Mercatoris verba testantur in commonitorio sub illius anni consulibus Theodosio Imp. oblato, quo Theodotus Antiochenus Episcopus *sanctæ memoriæ dicitur* capite primo & tertio; hinc anno 430. ad Cyrillum scribebat Acacius Berœensis, Joannem in ejus locum non multo ante eidem successisse. *Nam licet recens admodum ad Episcopatum venerit, eadem tamen vult & sentit*. Hic ille Theodotus in historia hujus temporis satis laudatus, qui teste Theodoreto: *Fuit Gemma castitatis, vir singulari mansuetudine, & exacta vivendi ratione conspicuus. Hic Apollinaris sectatores reliquo gregi adjunxit, rogatus ut illos Ecclesiæ corpori aggregaret*. Illud præceteris Theodoti gloriam auxit, quod primus inter Orientales Joannis Chrysostomi nomen dypticis Antiochenæ ecclesiæ inscripserit. Annos decem circiter Antiochenam ecclesiam sanctissime administravit, cui successit Joannes Nestorii amicissimus, de cujus gestis infra.

JESU CHR. AN. 428.

Theodor. lib. 5. 38.

15. Inter Nestorianæ hæresis progenitores, cum Theodoro Mopsuesteno, Diodorus quoque Tarsensis olim Episcopus recensetur, qui Mopsuesteni præceptor fuit; unde Theodori parens, Nestorii vero avus dictus est, vir sane dum vixit, omnium ore laudatus, ut alibi de eodem agentes, adnotavimus. At post exortam Nestorii hæresim, a Cyrillo Alex., Proclo CP. Episcopo, & a synodo quinta, uti Nestorianismi fons dictus, tanquam ex eo venena Theodorus Mopsuestenus derivaverit, quæ postea in Nestorium effunderet; De Theodoro etenim Mopsuesteno loquens Theodoretus, *Diodori auditor*, ait, *divini autem Joannis*, Chrysostomi scilicet, *socius atque adjutor fuerat. Ambo quoque ex spiritualibus Diodori fontibus simul hauserant*. Ex eo tamen, quod Mopsuestenus Diodori Tarsensis auditor fuerit, Nestorianam luem ex eo didicisse inferri non potest, alioquin & Chrysostomus Nestorianis accensendus esset Theodori socius; nec est prætereundum pro Diodori fama a Nestorianismo vindicanda, pro aris & focis acerrime decertasse Theodoretum, dum contra Cyrillum scripsit, & Facundum contra synodum Quintam; quibus consentit Photius hæc de Diodoro adnotans in libris de fato: *Pius quidem est hic scriptor, neque in eam sectam de Dei Filio, quem impia Nestorii rabies dissecuit, oberrando deflexit*. At ut diximus, alia de Diodoro opinio fuit Cyrilli Alex. Episcopi, Marii Mercatoris, Leontii, & quod præcipuum est Synodi Quintæ, ut apud Garnerium præceteris videre est. JE-

Diodorus Tarsensis Episc. Nestorianismi suspectus.

Anno 381. n. 20.

Theodor. lib. 5. 40.

Phot. Cod. 223. p. 247.

Garn. dissert. 2. in secund. part. Marii Merc. p. 317.

Jesu Chr. an. 429.

JESU CHRISTI AN. 429. CÆLESTINI PAPÆ 8.
THEODOSII JUN. IMP. 28 ET 22.
VALENTINIANI III. IMP. 5.
COSS. FLORENTIO, ET DIONYSIO.

Romani a Vandalis in Africa victi. *Procop. de bello Vandal. lib. 1. 3.*

1. Cum Vandalis persuadere non potuerit Bonifacius, ut sponte Africa excederent; ut ab urbe auxilia accepit, vi eos abigere conatus est, initoque certamine, *Victi ad unum omnes, alio fugam arripuere* Romani, ait Procopius. Quare Bonifacius Hippone Regio anno sequenti obsessus, paulo post periit, ut suo loco dicturi sumus.

Cælestinus Papa Pelagianos Britannia exturbandos curat.

2. Feliciori exitu Pelagianis in Britannia latitantibus bellum hoc anno Cælestinus Papa indixit, cujus epocham sub Florentii, & Dionysii consulatu, ad hunc annum alligavit Prosper in Chronico: *Agricola Pelagianus Severiani Episcopi Pelagiani filius, ecclesias Britanniæ dogmatis sui insimulatione corrupit, sed actione Palladii diaconi Papa Cælestinus Germanum Antissiodorensem Episcopum vice sua mittit, ut deturbatis hæreticis Britannos ad catholicam fidem dirigat*; & iterum de Cælestini sollicitudine in extirpanda undique Pelagiana hæresi, idem Prosper adversus collatorem, idest Cassianum, scribens, postquam adnotavit sanctum Pontificem Cælestium iterum audiri postulantes rejecisse, ac Italiæ finibus exterminasse, de gestis in Britannia subdit: *Nec segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberavit, quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes* (Pelagius etenim Britannus erat, ac ex Britannia plures sibi discipulos adlegerat) *etiam ab illo secreti exclusit Oceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet servare catholicam, fecit etiam barbaram christianam*, Scotorum conversionem ad fidem christianam hoc tempore accidisse insinuans; nam etsi dubitari non possit, christianitatis semina in Britanniæ, Scotiæ, & Hiberniæ insulis, aut ab Apostolica ætate, aut Eleutherii Pontificis, & Lucii Britanniarum Regis, fuisse illata, ut in antiquitatibus Britannicis pluribus persequitur Usserius; unde Britannus erat Pelagius, Scotus Cælestius; nihilhominus usque ad hæc tempora Britannicarum insularum partem maximam ethnicorum adhuc erroribus inserviisse, certum est. Unde ante aliquot annos scribebat Hieronymus: *Audiant ethnici*

Prosp. in chro. Prosp. advers. in fine.

bnici messes Ecclesiæ, de quibus quotidie horrea nostra complentur: aut catechumeni, qui sunt fidei candidati, ne uxores ducant ante baptisma, ne honesta jungant matrimonia, sed Scotorum & Asostorum ritu, ac de Republica Platonis promiscuas uxores, communes liberos habeant. Hæc & alia Hyeronimus. Idemque adversus Jovinianum: *Quid*, inquit, *loquar de cæteris nationibus, cum ipse adolescentulus in Gallia viderim, Scotos gentem Britannicam humanis vesci carnibus, & cum per silvas porcorum greges & armentorum pecudumque reperiant, pastorum nates & feminarum papillas solere abscindere, & has solas ciborum delicias arbitrari? Scotorum natio uxores proprias non habet &c.* Hic porro Palladius ad Pelagianos debellandos a Cæleſtino Papa in Britanniam missus, in Scotiam iterum paulo post missus est, ejus gentis Episcopus destinatus, Scotorum etiam Apostolus dictus, diversus omnino ab altero Palladio Helenopolis Episcopo, qui Chrysostomi res gestas in suo cum Theodoro dialogo conscripsit. De Palladio Scotorum Apostolo, plura apud Usserium capite 16. antiquitatum Britannicarum, vel apud Bedam videri possunt.

JESU CHR. AN. 429. *Hieronym. ad Oceanum epist. & advers. Jovinian. lib.* 1.

Beda hist. Angl. lib. 1. *cap.* 14. *& seq.*

3. Palladio Diacono in extirpanda e Britannicis insulis Pelagiana hæresi socii fuerunt sanctus Germanus Antissiodorensis in Gallia Episcopus, & S. Lupus Trecensis, quos Palladii actione, seu instinctu, in Britanniam misisse idem Prosper testatur: *Actione Palladii diaconi*, ait, *Papa Cælestinus Germanum Antissiodorensem Episcopum vice sua mittit.* Cum Germano autem Lupum in ea legatione socium fuisse, auctor est Constantius in vita Germani, & auctor anonymus vitæ S. Lupi; hic etenim *exacto*, inquit, *biennii spatio* (ab Episcopatu scilicet) *cum sancto Germano contra hæresim Pelagianam, quæ sanam oppugnabat fidem in Britanniam profectus est.* Hos vero a Britannis etiam vocatos fuisse, atque a Gallicana synodo ob eam rem habita destinatos, auctor est Beda. Cum etenim Pelagiana lues Britannias grassaretur: *Inveniunt salubre consilium* (Britanni) *ut a Gallicanis Antistitibus auxilium belli spiritualis inquirant; quam ob causam indicta magna synodo* (Trecis ut creditur in Gallia) *quærebatur in commune, qui illuc ad succurrendum fidei mitti deberent, atque omnium judicio eligebantur Apostolici Sacerdotes Germanus Antissiodorensis, & Lupus Tricassinæ civitatis Episcopi.* Bedæ consentit Constantius in vita Germani lib. 1. cap.

S. Germanus Antissiodor: & Lupus Trecensis Episc. in Britanniam transierunt.

Apud Surium, aut Bolland. 30. *Julii vita S. Lupi die* 29. *Junii.*

Beda hist. Angl. lib. 1. 17.

JESU CHR. AN. 429.

cap. 19. *Ex Britannis directa legatio Gallicanis Episcopis nunciavit, Pelagianam perversitatem in locis suis populos occupasse. Ob quam causam synodus numerosa collecta est, omniumque judicio, duo præclara religionis lumina universorum precibus ambiuntur Germanus & Lupus*. Hanc Gallicanam synodum autumno hujus anni ineunte celebratam fuisse, indicat auctor vitæ S. Lupi, dum narrat eos, *terribiles Oceani fluctus temporibus hybernis mari se committentes, orationum gubernaculis* mitigasse, quos etiam statim post synodum laboriosum suscepisse iter addit Constantius in vita Germani, *& quoniam necessitas laboriosior apparebat, tanto eam promptius heroes devotissimi susceperunt, celeritatem negotii fidei stimulis maturantes*. Quare instante hyeme hanc synodum celebratam fuisse constat, eosque a synodo destinatos, atque a Cælestino Papa missos fuisse, ut ait Prosper.

Quid in Britannia Germanus egerit.

4. De Germani profectione, deque illustri legatione suscepta, multa quidem in ejus vita narrat Constantius, multaque ex eo exscribit Baronius; nos paucis contenti erimus. Itaque cum oratione sua irruentes fluctus repressisset Germanus, ac in Britanniam appulisset cum Lupo, ad eum undique ex tota insula multitudo confluebat; cumque *quotidie irruente frequentia stiparentur, divinus sermo non solum in ecclesiis, verum etiam per trivia, & per devia fundebatur, ut passim & fide catholici firmarentur, & depravati viam correctionis agnoscerent*. Pelagiani interea latentes publicæ disputationis aleam inire reformidabant; at cum suorum quotidie jacturam facerent, atque ex timore & silentio sectam suam minui cernerent, plerisque ad catholicorum partes transeuntibus, tandem in publicum erumpere, & disputationem inire coacti sunt. Procedunt itaque *conspicui divitiis, veste fulgenti circumdati assentatione multorum, contentionisque subire aleam maluerunt*. Aderat populus & quidem ingens cum conjugibus & liberis, spectator futurus & judex, quos facile Germanus & Lupus non solum rationibus, sed etiam miraculo confutarunt, nam finita disputatione, Tribunus quidam adstitit cum conjuge sua, qui filiam decennem cæcam sanctis viris curandam obtulit; Germanus vero Trinitate invocata, cum reliquias, quas secum deferebat, puellæ oculis proximasset, statim sanata est; quare *exultant parentes, populus contremiscit, post quam diem, ita ex animis hominum persuasio iniqua deleta est*, *ut su-*

Germani & Lupi disputatio cum Pelagianis.

ut sacerdotum doctrinam sitientibus desideriis sectarentur. Post hæc Germanus ad Beati Albani sepulchrum perrexit, ibique reliquias Apostolorum, sanctorumque Martyrum, quas secum habebat, recondidit; secumque massam terræ ubi Albanus sanguinem fuderat reliquiarum loco asportavit, ut in ejus vita narrat Constantius.

Jesu Chr. an. 429.

5. Nec mirum in Britannia, vicinisque insulis, Pelagianam hæresim sectatores plurimos, propagatoresque habuisse, nam Britannus, ut diximus erat Pelagius, Scotus vero Cælestius. His vero addendi sunt Agricola, ejusque pater Severianus Episcopus, quibus etiam accensendus est Fastidius quidam, cujus adhuc extat de vita christiana liber ad Fatalem quemdam dicatus, Augustino olim tributus; ab Holstenio vero, & Maurinis editoribus auctori suo restitutus, non solum Codicum mss. auctoritate, sed etiam Gennadii testimonio, qui in catalogo de Scriptoribus ecclesiasticis cap. 36. adnotat: *Fastidius Britto scripsit ad Fatalem de vita christiana librum, & alium de viduitate servanda, sana & digna doctrina*. Fatalem, cui de vita christiana librum Fastidius inscripsit, ex muliere in virum mutavit Gennadius, cum muliere tamen eum loqui, liber ipse indicat, quam & sororem appellat: *Ita & tu dilectissima soror &c.* Fastidium vero non solum Episcopum, sed & Londinensem Archiepiscopum, & Britanniarum Primatem dixerunt ex Anglis scriptoribus plurimi; at Episcopi titulum in melioribus codicibus desiderari, adnotant Maurini editores, aliique. Insuper etsi negari non possit, auctorem libri de vita christiana Augustino olim inscripti, Pelagianis accensendum esse, ut Norisius, & Augustini editores demonstrant, liberque ipse confirmat; ex Gennadii tamen auctoritate, qui sanam, dignamque doctrinam docuisse Fastidium in suo de vita christiana libro tradit, alium omnino fuisse Fastidii librum contendit Pagius ab eo, qui in appendice Augustini legitur, huncque injuria Fastidio Britanno inscriptum fuisse contendit. At cum Fastidii nomen Codices fere omnes retineant, frustra pro Fastidii orthodoxia vindicanda laborasse Pagium dubitari vix potest; nec mirum videri debet Gennadium, qui Semipelagianis favebat, in libro de vita christiana virus Pelagianum non advertisse, ac proinde Fastidii doctrinam laudasse, ut apud Maurinos Augustini editores videre est ad dictum Fastidii librum.

De Fastidio Brittone An Pelagianus fuerit.

August. op. tom. 6. in append. p. 183.

Usser. antiq. Britann. pag. 317.

Pag. crit. 29. ad an. 420.

JESU CHR. AN. 429.

Nestorius hæresim propagare pergit.

ApudGarner. in Mar. tom. 2. pag. 8.

6. Orientales nunc res, Nestorii temeritate turbatæ, nos revocant. Nestorius itaque ira fremens, ac aulæ potentia fretus, hujus anni initio, tamquam adversus Apollinaristas, ad populum verba faciens, de inconfusis in Christo naturis multa exageravit, & tanquam Apollinaristas argueret, venenum hæresis suæ, qua Christum dividebat in duas personas, propinavit. Cujus sermonis hoc est initium: *Non clamoribus probo erga me studium, sed laudo circa dogmata desiderium*. Paulo post sermone altero ad populum habito Arianos quidem, ac Macedonianos insectatus est; ita tamen, ut etsi Verbi, ac Spiritus sancti Divinitatem adstrueret; adversus catholicos tamen, qui veram in Christo naturarum in una Persona unionem docebant, pugnaret; & Nicæni symboli auctoritate abutens, multa in suæ hæresis confirmationem addidit.

Ut sup. p. 12.

Eusebii contestatio adversus Nestorium.

7. Cum hæc aliaque impune hactenus vulgasset Nestorius, quamplurimi rei indignitate commoti, & verbo, & scriptis eum confutare cœperunt; & quod mirum est, a laicis pugna incepta, ad monachos deducta est, ac ad Presbyteros, & tandem ad Episcopos. Omnium primus Nestorio restitit Eusebius causarum tunc patronus, deinde ob singularem doctrinam, pietatemque Dorilei Episcopus ordinatus; hic itaque divino Spiritu incensus, obtestationem adversus Nestorium publice proposuit, atque ad Fidei causam tuendam Episcopos excitavit. Obtestationis hoc erat initium: *Conjuro accipientem hanc chartam per sanctam Trinitatem, ut eam palam faciat Episcopis, presbyteris, diaconibus, lectoribus, laicis habitantibus CPolim. Insuper etiam exemplar ejus præbeat ad increpationem Nestorii, quia similia sapit anathematizato Paulo Samosateno ante annos* 160. *ab orthodoxis Episcopis; sunt autem quæ ab utroque dicta sunt hæc*. His quinque subtexuit capitula, in quibus Nestorius cum Paulo Samosateno consentiebat; ac tandem concludit: *Si quis igitur præsumpserit dicere alium esse Filium ante secula Unigenitum, qui de Patre natus est, & alium ex Maria Virgine natum, non eumdem unum Dominum Jesum Christum anathema sit*. Antequam hanc adversus Nestorium contestationem publice proferret, viva voce in ipsa ecclesia, eumdem impia adversus Christum loquentem redarguerat: *Cum enim* Nestorius *in media ecclesia profanis uteretur vocum novitatibus, vir quidam sane probus, qui adhuc inter laicos erat*, idest Eusebius, *sed tamen admirabilem*

ApudGarner. tom. 2. p. 18.

Cyrill. contradict. adverſ. Nest. lib. 1. pag. 20. tom. 6.

lem sibi collegerat eruditionem, ferventi, & religioso zelo permotus, & contentiori voce inclamitans; ipsum inquit ante secula Verbum etiam secundam subiisse generationem, idest illam secundum carnem, & ex muliere, ait Cyrillus; Eusebii obtestationem voce primum deinde scriptis editam præteriit Baronius, nec ejusdem in Nestorianæ hæresis historia meminit. Eusebio Marium Mercatorem jungimus, qui etsi laicus esset, cum CPoli moraretur adversus Nestorium inter primos classicum cecinit, cujus extat epistola de discrimine inter hæresim Nestorii, & Pauli Samosateni, Ebionis, Photini, atque Marcelli, cujus hoc est initium: *Samosateni Pauli, atque Nestorii est ista non minus impia, quam vana doctrina.*

Apud Garner. pag. 17.

8. Interea laicorum exemplo incitati Presbyteri nonnulli, in ecclesia, quæ *Irene Maritima* dicebatur, pravum Nestorii dogma insectati sunt, quos cum Nestorius prohibere vellet, ac silere jussisset; exasperata plebs exclamavit: *Imperatorem habemus, Episcopum non habemus*; multaque alia adversus Nestorium subdidit, in mare etiam submersionem Pastori in lupum verso minitans; & fortasse perfecisset, nisi Magistratuum auctoritas, quæ Nestorio favebat, obstitisset, ut narrat Basilius diaconus in supplicatione Patribus Ephеso congregatis oblata.

Populus CP. in Nestorium commovetur. *Concil. Ephes. p. 1. cap. 30. in supplic. Basilii.*

9. Dumque cuncta odiis ferverent, Proclus Cizicenus Episcopus, CPoli coram frequentissimo populo, ipsoque Nestorio præsente, in laudem Virginis orationem habuit, qua Nestorii hæresim aperte confutavit, inter cetera, Deum ex muliere natum dixit, quæ cum maximo auditorum plausu excepta sunt. In die festo eam orationem habuisse Proclum, vel ipsa exordii verba testantur, ait enim: *Virginalis hodie solemnitas linguam nostram, fratres, in præconium vocat &c.* Hunc sermonem aut die 6. Januarii in festo Theophaniæ, aut die 25. Martii, in festo Annunciationis habitum fuisse suspicatur Garnerius. Quantolibet autem plausu exceptus esset Procli sermo, Nestorius tamen, qui extemporaneos ad populum sermones habere consueverat, continuò præcipua orationis Procli capita ausus est confutare, ac blasphemiæ arguere, cujus orationis hoc est initium *Amatores Christi populos &c.*, neque extemporanea oratione contentus, tribus deinde aliis orationibus tres præcipuas Procli sententias impugnavit; quod scilicet Deus sit passus & mortuus; quod Deus sit

Proclus contra Nestorium orationem habet.

Apud Garner. pag. 19.

Nestorius Proclum refellit. *Apud Garner. pag. 26.*

JESU CHR. AN. 429. *ApudGarner. pag. 24.*

fit noster Pontifex; & quod Virgo Theotocon dixerit. In uno præceteris, ficuti apertius blasphemavit, ita & adversariorum suorum tela se spernere apertius dixit: *Contumelias quidem in me hæreticorum arbitror tanquam delirantium machinas, & horum in mare comminatas submersiones, perturbationum quoque desideria, & persecutionum nova, quæ intenduntur molimina, & indigentium negligentiam, quam nobis objiciunt, & aliorum in nos garrulitatis deliramenta, tanquam ranarum ego strepitus rideo &c.* Quo sermone ficuti in ceteris, etsi Procli nomini pepercerit; multis tamen eum injuriis, suppresso nomine, affecit, ac bilem adversus obtrectatores suos omnem evomuit, ut ibidem videre est.

Cyrillus Nestorii sermones confutat.

10. Inter domesticos quodammodo parietes inclusa hactenus remanserat Nestoriana lues, non tamen diu hisce se limitibus continere potuit; Nestorius etenim non solum tractatum de Incarnatione, sed homilias hactenus habitas pervulgari curaverat, quæ facile per Orientem, & Ægyptum, quin & Romam usque delatæ, turbationem æque ac scandalum pepererunt, quibus ut obviam iret Cyrillus, ad monachos Ægypti epistolam dedit, qua eosdem, ut a Nestorii erroribus caverent, admonuit. *Audio*, ajebat inter cetera, *exitiales quosdam rumores inter vos proseminatos, & nonnullos oberrare, qui sinceram vestram fidem demoliri studeant, & inanium vocularum turbas eructantes, utrum Deiparam appellare liceat Sanctam Virginem in controversiam vocare audeant.* Ab iis ergo quæstionibus ut caverent, & ut acceptam a patribus fidem servarent, hortatur, ac Mariam Virginem Deiparam appellandam esse pluribus probat, ceterosque Nestorii errores confutat; in epistola vero ad Cælestinum Papam, cur ad Monachos scribere coactus fuerit, hanc reddit rationem: *Homiliis Nestorii in Ægyptum perlatis, leves quosdam homines in errorem abductos, rectene ille sentiret, & loqueretur, an secus, anxie inter se disquirere cognoveram, metuens ne forte morbi contagium in simpliciorum mentibus altiores radices paulatim ageret, ad Ægypti monasteria generalem epistolam scripsi, nutantesque in recta fide confirmavi.*

Cyrill. epist. 1. tom. 5. p. 1. concil. Ephes. part. 1. cap. 2.

Cyrill. epist. 9. concil. Ephes. p. 1. cap. 14.

Nestorius adversus Cyrillum scribit.

11. Cumque exemplaria aliquot epistolæ Cyrilli in Regiam urbem delata essent, ibique vulgata & lecta, *tanto adjumento fuerunt*, ut ait ad Cælestinum Cyrillus, *ut plurimi e Magistratu ejus rei causa per litteras Cyrillo gratias egerint.* Ve-

Epist. 9.

Verum hoc ipsum Nestorio quoddam iræ contra Cyrillum susceptæ fomentum subministravit; quin immensum adversus eum suscepit odium, apertasque inimicitias, ac Photium quemdam Cyrillo respondere jussit, ipse vero omnem adversus eum lapidem movere cœpit, ut aliquo crimine eum infamaret. Cumque in urbe Regia Ægyptii quidam essent, propter vitæ infamiam, a Cyrillo excommunicati, eos Nestorius ad calumniam Cyrillo faciendam impulit, & ut libellos sibi, & Imperatori darent, hortatus est, quibus Cyrillum accusarent, quasi res ecclesiæ male administrasset, ac contra Imperium, & Magistratus seditiones foveret, ut videre est parte 1. concil. Ephesi cap. 12. & epist. 2. Cyrilli ad Nestorium, & in Apologia Cyrilli ad Theodosium Imp. De scriptis autem eo tempore a Nestorio adversus Cyrillum, hæc idem Cyrillus narrat: *Ad Bupham Martyrium diaconum, qui ecclesiasticorum negotiorum administrationi præfectus est, duas chartulas miserunt, alteram a Photio, aut alio ejus farinæ nomine contra commentarium, seu epistolam, quam ad monachos conscripseram; alteram formæ quaternionis, cum nova plane & absurda inscriptione, ad hunc modum: Adversus eos, qui propter unionem, aut Unigeniti Deitatem imminuunt, aut humanitatem deificant*. Hæc adversus Cyrilli epistolam opposuerat Nestorius; quæ tanquam ad bellum, quod inter eos exarsit, velitationes fuere.

Concil. Eph. part. 1. c. 12.

12. Cum accepisset etenim Cyrillus a clericis, qui CPoli ad negotia ecclesiarum Ægypti peragenda morabantur, Nestorium eousque infenso animo esse, ob vulgatam ab eo epistolam ad monachos datam, ut perdendi eum occasionem quæreret; ad eum litteras dedit, quibus & objecta purgaret, & motuum causas in ipsum refunderet, quin cum Nestorii sermones Romam usque delati fuissent, Romani quoque Pontificis querelas ad se missas exposuit, atque ut scripta sua corrigeret, hortatus est. His vero rescripsit Nestorius per Lamponem Presbyterum perbreves quidem epistolas, quibus Cyrillum, quod intemperantius adversum se antea scripsisset, accusavit. Hinc factum, ut inter duos majorum sedium Antistites, Alexandrinum scilicet, & CPolitanum, ea dissensio exurgeret, quæ Orbem universum commovit, atque in duas fere partes divisit. Nonnullis etenim Cyrillus suspectus erat, ne eamdem agendi rationem cum Nestorio iniret, quam avunculus ejus, cujus ipse successor fuerat, cum Chrysostomo tenue-

Cyrilli epistolæ ad Nestorium & Nestorii ad Cyrill.

Cyrill. epist. 2. ApudGarner. pag. 42. Pap. 44.

JESU CHR. AN. 429.

nuerat, quem per fraudem & calumniam sua sede exturbaverat, quare difficile aliquandiu fuit Orientalibus Episcopis, & Theodosio Imperatori, ceterisque aulicis suadere, zelo fidei eum adversus Nestorium pugnare.

Rom. synodus in causa Nestorii.

13. Cum Romam usque (nescio quo fato) Nestorii sermones delati essent, atque ad Cælestini Papæ manus advenissent, simulque gravissimas in Oriente turbas ea de causa agitari accepisset S. Pontifex., congregata Romæ synodo, initoque cum Episcopis consilio, ut de his certior fieret, Cyrillum interpellandum censuit. Hujusce quidem synodi Romanæ acta perierunt; at ejusdem diserte in sua prima ad Nestorium epistola meminit Cyrillus his verbis: *Tuam hic namque pietatem appellare compellor, quandoquidem Cælestino religiosissimo Rom. ecclesiæ Episcopo jubente ceterisque piissimis, qui ipsi adfuere, ita postulantibus, investigare cogor, chartulæ ne illæ, & exegeses, quæ illuc ad se nescio quomodo perlatæ sunt, a tua pietate, an vero ab alio quoquam perlatæ sint*. Ex his itaque patet Cælestinum, congregatosque cum eo Episcopos, Cyrillum interrogasse, num chartulæ Nestorii nomine Romæ vulgatæ ejusdem essent. Nestorius vero, ut Cælestini animum, quem in se offensum ex Cyrillo didicerat, sibi promereretur, ex Pelagianis Episcopis CPoli commorantibus accepta occasione, litteras ad eum dedit; verbis quidem in Cælestinum perhonorificis, reipsa vero ad sollicitandum Pontificem, suasque in partes trahendum accomodatis. Epistolæ autem hoc est initium: *Fraternas nobis invicem debemus collocutiones*; qua præcipue, quæ exulum Episcoporum seu Pelagianorum hæresis, aut culpa esset, quave cum iis ratione agendum sibi esset, interrogavit; cumque nullum hactenus accepisset responsum, alteras eodem de argumento litteras addidit, quarum hoc erat initium: *Sæpe scripsi beatitudini tuæ &c.* quibus, ut sibi, quid agendum esset cum Pelagianis Episcopis CPoli commorantibus, indicare dignetur, rogat: *Doceri autem volumus, quam de his sententiam teneamus*; ac per Valerium cubicularium has secundas litteras misit; utramque autem epistolam Nestoriano veneno asperserat; quin ut in epistola ad Nestorium data narrat Cælestinus, per Antiochum illustrem virum libros quosdam seu tractatus ad Cælestinum Nestorius miserat, tractatum scilicet de Incarnatione, & sermones aliquot contra Arianos, Macedonianos, & Apollina-

Nestorii epist. ad Cælestinum Papam.

linaritas, revera tamen contra catholicos, quibus aperte hæresim suam docebat; quare: *Legimus*, ajebat Cælestinus, *epistolarum tenorem, & eos libros, quos illustri viro filio meo Antiocho reddente suscepimus. In his quidem nobis vestigatus, deprehensus, & tentatus quodam multiloquio labebaris, dum vera involvis obscuris, rursus utraque confundens vel confiteris negata, vel niteris negare confessa. Sed in epistolis tuis apertam non tam de fide nostra, quam de te tulisti sententiam, volens de Dei Verbo aliter, quam fides habet omnium, disputare*.

Cælestinus Nestorii libros Cassiano confutandos mittit.

14. His Nestorii epistolis, & libris acceptis Cælestinus, re cum Diacono suo Leone communicata, ad Cassianum Leonis amicum Nestorii scripta, non tam ex Græco in Latinum vertenda, quam confutanda misit; Cassianus vero opus statim aggressus, septem de Incarnatione libros edidit, quibus Nestorii hæresim egregie confutavit, ac plurimas Nestorii sententias, tum ex epistolis ad Cælestinum, cum ex tractatibus, seu sermonibus de Incarnatione, & contra Arianos & Macedonianos refert; nomini tamen Nestorii pepercit, utpote qui adhuc CPolitanam teneret sedem. Absolutum vero opus Romam tunc misit Cassianus, cum Possidonius Alex: ecclesiæ Diaconus, litteras Cyrilli ad Cælestinum detulerat; quibus de obstinata Nestorii in tuenda hæresi perfidia certior reddebatur.

Cassian. præf. ad lib. de Incarnat.

Cyrilli secunda epistola ad Nestorium, & ad alios.

15. Interim cum a suis CP. degentibus, & præsertim a Bupha Martyrio diacono accepisset Cyrillus tum exemplar confutationis epistolæ suæ ad monachos, cum quartum sermonem adversus Proclum a Nestorio habitum, ex synodo Alex., quæ singulis annis ante Quadragesimam habebatur, secundam ad Nestorium dedit epistolam, quæ inter Cyrillianas quarta est, ac his verbis incipit: *Garriunt sicut audio*, vel alia versione: *Intelligo quosdam &c.* eademque epistola se injuriam ab ejus adulatoribus pati cum Nestorio queritur, sermonem vero Nestorii in Proclum, quasi aliud agendo confutat. Quia vero audiverat a nonnullis Nestorii fautoribus de pace tractatum, ac de ineunda inter Antistites concordia, haberi, ad Apocrisarios suos eodem tempore commonitorium misit, ut eos doceret, qua ratione cum Nestorianis pax & concordia ineunda esset; quid interrogare, quid interrogati de fide respondere debe-

Apud Garner. pag. 45. Cyrill. epist. 4. tom. 5.

Jesu Chr. an 429. ApudGarner. pag. 49. Cyrill. epist. 6. & 7.

deberent. Commonitorii hoc est initium: *Legi litteras a vobis, quibus didici &c.* eodemque tempore ad alios, qui eum uti discordiarum auctorem habebant, litteras dedit, quibus se non litigandi libidine ductum cum Nestorio dissentire testatur, sed Fidei catholicæ tuendæ causa, pro qua usque ad ultimum spiritum se certaturum esse spondet. Ad Clerum etiam CPolitanum, mutuis inter se dissensionibus præliantem, alteras dedit epistolas, quibus eum admonet maximi momenti quæstionem esse, quam nonnulli levissimam putabant, tanquam de una voce Theotocon, atque ut Nestorii venena caverent, hortatus est.

Epist. 8.

Cælestini epist. ad Nestorium. Coutan. pag. 1115.

16. Ad Nestorium quoque rescribens Cælestinus anno sequenti: *Dudum*, inquit, *sumpsimus epistolas tuas, quibus in angusto nihil potuimus dare responsi, erat enim in latinum sermo vertendus. Quod cum licet sero facimus, sancti fratris & coepiscopi mei Cyrilli probatissimi Sacerdotis, per filium meum Possidonium Diaconum, talia de te scripta suscepimus, quibus his, qui de tua ordinatione retulerant, periisse suum testimonium doleremus &c.* dum scilicet catholicæ fidei zelatorem Nestorium fuisse testati fuerant, quem nunc hæreticum deprehenderat; quare ut ad saniora consilia rediret etiam, atque etiam hortatur; post hanc vero suam admonitionem, nisi impia scripta retractaverit, ab ecclesiæ se communione, omnique gradu dejiciendum, pronunciat: *Itaque*, subdit, *quamvis, & jam frater Cyrillus, secundis te epistolis suis afferat esse conventum, intelligas volo post primam & secundam illius, & hanc correptionem nostram, quam constat esse jam tertiam, ab universitate collegii, & conventu christianorum te prorsus esse sejunctum, nisi mox quæ male dicta sunt corrigantur, &c.* ac post aliqua, se ulterius ea nequaquam dissimulaturum fore testatur. Mirari deinde se ait, quod de Pelagianorum Episcoporum depositione se interrogaverit, quos juste damnatos, ejusdem prædecessores Atticus & Sisinnius non ignoraverant, ac mirari se subdit, quod cum originale peccatum se credere profiteretur, eos tamen foveret, qui originale peccatum negabant, quos illuc patrocinium invenisse noverat: *Invenerant enim*, inquit, *impiam prædicationem, cujus comparatione se existiment innocentes*; tandem has litteras se Cyrillo direxisse admonet, ut per eum ei traderentur, quibus iterum denun-

nunciat, quod nisi infra decem dies, errores retractaverit, CPolitana sede, & communione Ecclesiæ deiiciendus esset: *Aperte hanc nostram scias sententiam, ut nisi de Deo Christo nostro ea prædices, quæ & Romana & Alexandrina & universalis Ecclesia catholica tenet, sicut & sacrosancta Constantinopolitanæ urbis ecclesia ad te usque optime tenuit, & hanc perfidam novitatem, quæ hoc, quod venerabilis Scriptura conjungit, nititur separare, intra decimum diem a primo innotescentis tibi hujus conventionis die numerandum, aperta & scripta confessione damnaveris, ab universalis te Ecclesiæ catholicæ communione dejectum. Quam formam ad te nostri judicii per memoratum filium meum Possidonium diaconum cum omnibus chartis ad sanctum consacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ urbis Antistitem, qui ad nos super hoc ipso plenius retulit, destinavimus, ut agat vice nostra, quatenus statutum nostrum vel tibi vel universis fratribus innotescat: quia omnes debent nosse quod agitur, quoties omnium causa tractatur. Et alia manu, Deus te custodiat incolumem, Frater carissime. Data III. Idus Augusti Theodosio XIII. & Valentiniano III. Augustis cons. Aug. Coss.* idest anno sequenti. Alteram eodem tempore ad Clerum & populum CPolitanum epistolam dedit, qua ut in doctrina a majoribus sibi tradita perseverarent, & ut a Nestorii impietate caverent, hortatur, ac vices suas Cyrillo se commisisse, ac in Nestorium, nisi resipisceret, se sententiam jam pronunciasse admonet; inscripta vero est presbyteris, diaconibus, clericis, Dei servis, & catholico populo CPoli degentibus, ut apud Coutantium videre est, quarum quis fuerit exitus, anno sequenti dicendum erit.

JESU CHR. AN. 429. *Coutan. pag. 1130.*

17. Hoc etiam intermedio tempore, quo Cyrillum inter & Nestorium datæ acceptæque hæc epistolæ fuerunt, timens Cyrillus, ne blandis sermonibus, & litteris suis Nestorius Cælestino illuderet, ut tanto periculo obviam iret, datis ad S. Pontificem epistolis, de gestis hactenus cum Nestorio certiorem reddidit, atque se ex antiqua Ecclesiæ consuetudine hujusmodi quæstiones ad Romanam sedem deferendi excitatum fuisse, testatur. Deinde quæ fuerint Nestorii primordia, quive in impietate progressus, pluribus exponit, ac quæ hactenus cum eo, aut adversus eum egerat, narrat. Cælestinus vero iis acceptis, & supra recensitas ad Nestorium de-

Cyrilli epist. ad Cælestinum Papam.

Cyrill. epist. 9.

Cælestini epist. ad Cyrillum.

JESU CHR. AN. 429.

dedit, & ad Cyrillum rescribens, non solum de integra Cyrilli fide, deque ejusdem servandæ zelo gratulatur, sed etiam quid cum Nestorio agere deberet, admonet; atque ut vices suas cum eo ageret, quem nisi intra dies decem, ex quo hæc eidem intimata fuerint, resipuerit, ac errorem suum retractaverit, excommunicandum, omnique dignitate, & honore privandum esse denunciet. Eademque se Joanni Antiocheno, Ruffo Thessalonicensi, Juvenali Hierosolymitano, aliisque Episcopis significasse narrat; tertio autem idus Augusti Theodosio 13. & Valentiniano 3. Coss. datæ sunt anno 430.

Cyrilli libri de recta fide ad Theodosium Imp. & ad Pulcheriam. *Cyril. op. tom. 5. part. 1.*

18. Eadem ratione, cum Nestorium in maxima adhuc æstimatione apud Imperatorem, aulæque Principes esse sciret Cyrillus, ne diutius sub ovina pelle cum maximo catholicæ Fidei detrimento lupus, & sycophanta incautos falleret, duos de recta fide libros edidit, quorum primum Theodosio Imp., alterum Pulcheriæ Augustæ inscripsit, in quibus quæ catholicæ Ecclesiæ de Verbi incarnatione esset doctrina dilucide exponit, ac sanctorum Patrum auctoritate confirmat, ut ibidem videre est. Dum hæ quæstiones Cyrillum inter & Nestorium ferverent, atque adhuc varia esset tum cleri cum populi CPolitani de Nestorio sententia, ac verbo tantum a Cyrillo dissentire plerique autumarent; dum hæc inquam CP. agitarentur, Marius Mercator Commonitorium adversus Julianum, & Cælestium, ceterosque Pelagianos, Theodosio Imp. obtulit, eodemque tempore ceteris sive de clero, curia & aula commune fecit, in quo hujuscemodi hominum causam ita exposuit, ut quos amicitia sua Nestorius foveret, cunctis innotescerent. Eo in Commonitorio totam Pelagianorum historiam retractans Mercator effecit, ut Julianus & Cælestius tanquam impiæ hæresis ubique in Occidente damnatæ fautores, ex urbe Regia Imperiali edicto expellerentur, & ut in Ephesina quoque synodo jam cogniti condemnarentur, ut suo loco adnotaturi sumus.

Marius Mercator commonitorium Theodosio offert adversus Pelagianos.

Theodosii lex de tributo Judæorum Patriarchis sublato. *Cod. Theod. leg. 29. de Judæis.*

19. Hoc etiam anno Kal. Junii legem 29. de Judæis Theodosius vulgavit, qua aurum a Judæis toto orbe dispersis, ipsorum Patriarchis, seu Primatibus præstari solitum, ærario suo seu fisco solvendum esse imposterum jussit; ac una cum tributo Patriarcharum, & Primatuum dignitas, eodem Theodosio

dosio Imperante, desiit, ut pluribus ad dictam Theodosii legem a Gothofredo adnotatum est, ubi de eodem tributo, deque Patriarchali, aut Primatiali apud Judæos dignitate, plura, si lubet, videri possunt. Jesu Chr. An. 430.

JESU CHRISTI An. 430. Cælestini Papæ 9.
Theodosii Jun. Imp. 29. et 23.
Valentiniani III. Imp. 6.
Coss. Theodosio Aug. XIII. et Valentiniano Aug. III.

Vandali Hipponem iterum obsident.

1. Cum Africanas provincias direptionibus, cœdibusque a Vandalis vastari, ac Hipponem ab iis iterum obsideri cerneret Augustinus, eique excidium instare prævideret, non tam annis, aut laboribus fractus, quam mœrore confectus, hoc anno obiit, videbat quippe, ut narrat Possidius, civitates cum ædificiis excisas, habitatores hostili manu necatos, aut dispersos, ecclesias Sacerdotibus ac ministris destitutas, Virgines sacras, aut gladio peremptas, aut perdita integritate sub duro Vandalorum jugo deservire; ecclesias etiam undique aut destructas, aut igne absumptas, ita ut sacramenta divina vix peragerentur, aut superesset qui administraret. Hæc, inquam, non sine maximo animi mœrore cernens Augustinus, factum est, ut Hipponem Vandali undique obsiderent: *Quare urbem*, ut narrat Possidius, *ferme quatuordecim mensibus conclusam obsiderunt, nam & littus illi marinum interclusione abstulerunt. Quo etiam ipsi nos de vicino cum aliis nostris Coepiscopis confugeramus, in eademque omni ejus obsidionis tempore fuimus*, ait Possidius.

Protop. de bello Vandal. lib. 1. cap. 3.

Augustini obitus.

2. Tantam Africæ vastitatem cernens Augustinus, diu noctuque flebat, Deumque precabatur, ut in tanta tribulatione positos sublevaret. In quam rem, cum ad mensam quadam die cum Possidio esset, ei dixit: *Noveritis me hoc tempore nostræ calamitatis id Deum rogare, ut aut hanc civitatem ab hostibus circumdatam liberare dignetur, aut si aliud ei videtur, suos servos ad perferendam suam voluntatem fortes faciat, aut certe ut me de hoc seculo ad se accipiat*. Votis ejus Deus adfuit, nam tertio obsidionis mense febre correptus, post dies aliquot obiit quinto Kal. Septemb. ut narrat Prosper in chronico, atque ita: *Illud eloquentiæ, quod ubertim per omnes*

JESU CHR. AN. 430. *Victor. hist. persecut. Vandal. lib. 1. n. 3. Possid. cap. 31.*

nes campos ecclesiæ decurrebat, ipso metu siccatum est flumen, ait victor Vitensis, cum vixisset annos 76. quorum quadraginta in clericatu, seu Episcopatu transegerat; cujus sanctitatem miraculis etiam Deus testatam voluit, nam ut Possidius adnotat: *Novi quoque, eumdem & Presbyterum, & Episcopum pro quibusdam energumenis patientibus ut oraret rogatum, eumque in orationem lacrymas fundentem Deum rogasse, & dæmones ab hominibus recessisse. Itemque ad ægrotantem, & lecto vacantem quemdam cum suo ægroto venisse, & rogavisse ut eidem manum imponeret, quo sanus esse posset: eumque respondisse, si aliquid in his posset, sibi hoc utique primitus præstitisset: & illum dixisse visitatum se fuisse, sibique per somnium dictum esse: Vade ad Augustinum episcopum, ut eidem manum imponat, & salvus erit. Quod dum comperisset, facere non distulit, & illum infirmum continuo Dominus sanum ab eodem discedere fecit.*

Sanitates Augustini precibus factæ. *Cap. 29. tom. 10. part. 2. pag. 279.*

Qualiter ad obitum se Augustinus præparaverit.

3. Quibus autem pietatis officiis se se Augustinus eo tempore exercuerit, longa oratione Possidius exponit. Cum autem dicere soleret, etiam laudabilis vitæ christianos, aut Sacerdotes absque digna & competenti pænitentia exire de corpore neminem debere, in ultima, qua defunctus est, infirmitate Psalmos davidicos, qui sunt de pœnitentia, scribi jusserat; eosque jacens in lecto contra parietem positos diebus suæ infirmitatis legebat, & jugiter ac ubertim flebat. *Et ne intentio ejus a quoquam impediretur, ante dies ferme decem quam exiret de corpore, a nobis postulavit præsentibus, ne quis ad eum ingrederetur, nisi iis tantum horis quibus medici ad eum inspiciendum intrarent, vel cum ejus inferretur refectio. Et ita observatum, factumque est*, usque dum obdormiret in Domino. *Et nobis coram positis, pro ejus commendanda corporis depositione, sacrificium Deo oblatum est, & sepultus est.* Vides Ecclesiæ morem, pro defunctorum requie & pace obtinenda incruentam offerri hostiam. Ejus memoria eodem, quo obiit, die quinto Kal. Septemb. Martyrologio Rom. recolitur.

Augustinus nullum testamentum fecit.

4. Quod testamentum non fecerit Augustinus, hanc rationem reddidit Possidius: *Quia unde faceret, pauper Christi non habuit, præter bibliothecam*. Quidquid vero possidebat ecclesia, fidelis presbyter, qui sub eodem tecto vivebat, administrabat; consanguineis vero suis ea tantum, quæ ad victum

ctum necessaria erant, præstitit, ait Possidius, individuus per annos quadraginta ferme vitæ ejus socius, & testis, qui etiam Augustini opusculorum indiculum texuit. Ac miraculo plane factum videtur, ut in tanta vastitate, cum anno sequenti Hipponensis civitas a furentibus Vandalis, iisdemque Arianis concremata est, Augustini bibliotheca illæsa permanserit. Quis enim considerans ferocissimos Barbaros longa præpeditos obsidione redditos sæviores, reputansque secum, eosdem perfidos fuisse Arianos, non miraculo ducet, quod Vandali pepercerint Augustini scriptis, quorum plurimis Arianorum hæresim confutaverat? JESU CHR. AN. 430.

5. Ad Augustinum revertimur, cujus obitum anno 429. consignavit Marcellinus in chronico; Prosperi tamen testimonium præferendum esse, atque labenti anno sanctum virum obiisse, inde etiam probari potest, quod cum Theodosius junior, ad Nestorianam sopiendam hæresim, œcumenicam synodum congregari jussisset, atque ea de causa ad omnes Metropolitanos epistolas dedisset, ut Ephesum anno sequenti conveniret: *Scripsit & Beato Augustino per Ebagnium Magistrianum, ut ipsi concilio præstaret suam præsentiam*. At Ebagnius veniens Carthaginem, a Capreolo urbis ipsius Antistite, Augustinum ex hac vita migrasse didicit. Imperatoris epistolæ ad Metropolitanos datæ 13. Kal. Decemb. labentis anni 430. signatæ sunt, cum nondum CPoli Augustini ad Deum transitus nunciatus esset; quod sane non accidisset, si quinto Kal. Septemb. anni 429. sanctus vir occubuisset. Illud etiam in Augustini laudem cedit, quod in Imperatorum litteris per Joannem sacrorum comitem ad synodum missis, anno sequenti datis, Augustini nomen ante Metropolitanos plurimos recenseatur; ac post Cælestinum Papam, & Rufum Thessalonicensem episcopum inscribatur hoc ordine; *Cælestino, Rufo, Augustino &c.* Exemplar epistolæ ad Augustinum tunc datæ proferunt Augustiniani scriptores, datæ IV. idus Aug. Basso & Antiocho Coss. anno sequenti; eam tamen apocrypham esse, Norisius multis probat argumentis, ut ibidem videre est.

Augustinus ad Ephesinam synodum a Theodosio invitatus.

Liberat. brev. cap. 5. pag.

Concil. Ephesi part. 1. cap. 32. Labb. to. 3. pag. 240.

Apud Labb. tom. 3. p. 530.

Pag. 722. Tom. 2. op. ad pag. 1483. edit. veron.

Norif. hist. Pelag. lib. 2. cap. 9.

6. Quæ & quanta scripserit Augustinus Possidii indiculus exhibet. Hoc unum hoc loco adnotare juvabit, iisdem armis, quibus Manichæos, Donatistas, Arianos, Pelagianos ceterasque hæreticorum phalanges confixit, iisdem inquimus, & se-

Augustini epitaphium ex Sancto Prospero.

quen-

Jesu Chr. an. 430.

quentium feculorum hæreticos profligavit, ut non immerito de eodem S. Prosper Carmine de ingratis hæc cecinerit, quæ epitaphii loco exscribuntur:

Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
Uberiore rigans, nostro lumen dedit ævo,
Accensum vero de lumine. Nam cibus illi,
Et vita, & requies Deus est, omnisque voluptas
Unus amor Christi est: unus Christi est honor illi.
Et dum nulla sibi tribuit bona, sit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia templo:
Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto
Insanas pepulere feras, industria major,
Majus opus, totum præstantius imbuit Orbem.
Nam quocumque gradum convertit callidus hostis
Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occursu est præventus, mille viarum
Insidiis aditum non reperientibus ullum.
Cumque foris rabies avidorum exclusa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
Ne mentes ullarum ovium corrumpere posset,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Istius ore viri fecit Deus: istius ore
Flumina librorum Mundum effluxere per omnem,
Quo mites humilesque bibunt, campisque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

Augustini memoria post obitum celeberrima.

7. Tantus autem ob Augustini obitum Hippone luctus fuit, ut quæ tunc a Vandalis obsessa tenebatur, jam tunc capta direptaque videretur, quam S. Præsulis precibus munitam hactenus invictam stetisse censebant; ejusque nomen una cum Restituto Carthaginensi Episcopo die 29. insertum fuit in vetustissimo Africanæ ecclesiæ Calendario hoc eodem desinente seculo, vel sexti initio vulgato, quem etiam uti Sanctum interpellat Villemus Abbas in Missæ canone, ut quem *omni honore & gloria in conspectu tuo mirifice sublimatum* fuisse sciebat, magis glorificaretur, optabat, & exorabat. Ad Augustini quoque gloriam declarandam spectant translationes ejus corporis primo in Sardiniam, deinde Ticinum. In Sardiniam insulam sacra *lypsama* una secum detulisse Africanos Epi-

Episcopos, cum illuc a Trasamundo Vandalorum Rege anno 506. in exilium missi sunt, dubitari vix potest. Inde vero post annum 712., vel circa annum 721. Luitprandi Longobardorum Regis opera, Ticinum translatæ sunt tanti Viri reliquiæ, ut auctor est Valfridus in historia Longobardorum lib. 6. cap. 48. *Luitprandus audiens, quod Seraceni, depopulata Sardinia, etiam loca illa, ubi ossa Augustini Episcopi propter vastationem Barbarorum olim translata, & honorifice fuerant condita, fœdarent, misit eo, & dato magno pretio accepit, & transtulit ea in urbem Ticinensem, ibique cum debito tanto Patri honore condidit*, in ecclesia s. Petri, quæ ad Cœlum aureum dicebatur, recondita. At quo loco nunc extent curiosius inquirere, aut hisce quæstionibus diutius immorari instituti nostri ratio non patitur; ab antiquis etenim temporibus inter Canonicos Regulares, & Augustinienses Eremitas, quibus S. Petri ecclesia Ticinensis communis est, diu acriterque disputatur, quis eorum tam ingenti thesauro potiatur; quare ad eos, & ad scriptores rerum Ticinensium lectores curiosos delegamus: nobis hæc die ejus nomini sacra scribentibus sat erit humillimis precibus Sanctum Doctorem rogare, ut intercessione sua a Deo Patre luminum nobis charitatis incrementum impetret; qua illuminati & inflammati, Deum super omnia diligentes, nos nostraque in ejus gloriam, proximorumque salutem referamus, ut tandem cum ipso æternæ gloriæ participes fieri mereamur.

JESU CHR. AN. 430.

Bar. not. in Martyr. Ro. die 28. Aug. Mabill. Itin. Ital. pag. 221. & secul. 3. Bened. p. 1. pag. 437. Montfac. Dia. ital. pag. 26.

Mabill. Itin. Ital. pag. 221. Barnard. Saccus hist. Ticin. lib. 10. Fontanini de corpore S. Augusti., & iterum Italice: Ragioni per identita del corpo di S. Agost. Romæ 1728.

De Alypii Tagastensis obitu.

8. Non diu post Augustinum superstites fuerunt, tum Alypius individuus vitæ Augustini comes, Episcopus Tagastensis, cum Aurelius Carthaginensis Episcopus, totius Africæ Primas; annus tamen quo objerunt in obscuro est, cum omnia post Augustini transitum vastaverint in Africa Vandali. Quæ fuerit Augustinum inter & Alypium a teneris unguiculis usque ad obitum amicitia, libri Confessionum Augustini, totiusque ejusdem vitæ series testantur, ita ut non solum concivis & condiscipulus Augustino fuerit, sed cum Augustino Manichæis adhærens cum ipso erraverit, cum ipso Mediolano resipuerit, sacrisque undis lotus sit, ac cum eodem in Africam rediens, Tagaste primum, deinde Hippone monachus vixerit, & Episcopus ordinatus laborum omnium socius Augustino fuit; non solum frequentibus legationibus ad Rom. Pontificem, ad Honorium Imperatorem pro Ecclesia susceptis cla-

August. Confess. lib. 6. & 9. & 8.

JESU CHR. AN. 430.

rus, sed sanctissimis viris Hieronymo, Paulino, Innocentio, Sixto Pontificibus, ceterisque Augustini amicis carissimus, de quo Martyrologium Romanum die 15. Augusti hæc habet: *Tagaste in Africa S. Alypii Episcopi, qui B. Augustini olim discipulus, postea in conversione socius, in munere pastorali collega, & in certaminibus adversus hæreticos commilito strenuus, ac demum in cælesti gloria socius fuit.*

Aurelii Carthag. Episc. obitus. *Labb. tom. 3. pag. 530.*

9. Alypio Aurelium Carthaginensem Episcopum, totiusque Africæ Primatem addimus, quem annum proximum non excessisse scimus, ex epistola Capreoli Carthaginensis Episcopi, & Aurelii successoris ad Ephesinam synodum, qua narrat, Ebagnium a Theodosio Imp. in Africam ad Augustinum missum se in ejus locum jam ordinatum invenisse. Quanti autem Aurelius Augustinum coluerit, & vicissim quanti Aurelium Augustinus haberet, tractatus ad eum inscripti indicant; cum vero accepisset Augustinum Tagaste & Hippone monasteria ædificasse, Augustini discipulos Carthaginem deduxit, eosque ut monasterium ædificarent rogavit, quibus agrum donavit; unde Augustinus: *Agrum, fratribus datum provisione, & liberalitate tua dicimus*. Præcipue vero ob Pelagianam hæresim duabus synodis Carthagine habitis confutatam & damnatam, inclaruit Aurelius, de quo Prosper Carmine suo de ingratis:

August. epist. 22.

Annalium in finem potuit procedere sanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat &c.

Is annis quadraginta fere Carthaginensi ecclesiæ præfuit, ac multis synodis habitis, debellatis Donatistis, Pelagianis, Ethnicorum vero templis in christianæ Religionis usum conversis, doctrina ac sanctitate celebris, eodem anno, quo Augustinus obiit, & ipse vivere desiit.

Nestorius catholicos Manichæismi insimulat, ac damnat.

10. Cum pressius tum Cælestini Papæ auctoritate, cum Cyrilli epistolis Nestorius premeretur, ut vicem Cælestino, & Cyrillo redderet, coacto CPoli concilio, (Pelagianis ut par est credere impellentibus) catholicos, qui adversus Pelagianos hactenus certaverant, tanquam Manichæorum labe infectos condemnavit, ac anathemate percussit, ut in epistola ad Cyrillum secunda his verbis testatur: *Interim a clericis, qui ejusdem tecum sunt sententiæ, quique hoc loco, quod Mani-*

nichæorum hæresi infecti essent, a sacra synodo exauctorati fuerant, delusum te scias; cujus verba ita interpretatus est Marius Mercator: *Scito autem seductum te ab iis, qui a sancto concilio depositi sunt, propterea quod morbo Manichæorum essent repleti, aut quod potissimum est a clericis affectionis tuæ*, idest partium tuarum. Ex his porro hoc unum constat, Nestorium sub prætextu impietatis Manichæorum, Cyrillum, ceterosque, qui Pelagianis adversati hactenus fuerant, exauctorasse, ac anathemati perculisse: qua sententia Cælestinum etiam Pontificem, ceterosque occidentales Episcopos, qui sententiæ adversus Pelagianos subscripserant, comprehendisse non est dubitandum. Nec novum videri debet, Manichæismi labe a Pelagianis insimulatos fuisse Catholicos, nam id familiare fuisse tota Pelagianorum historia, & Juliaui opera demonstrant. Hæc in Pelagianorum gratiam in Pseudo-Ephesina Orientalium synodo statuta fuisse, post Baronium eruditorum plurimi tradiderunt, & sane id sancti Gregorii ver ba suadent, dum ait: *Illa enim synodus, quæ sub primum Ephesinæ imagine facta est, quædam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Cælestii atque Pelagii prædicamenta*. Pelagianum vero canonem hunc probatum tunc fuisse, idem Gregorius ad Eulogium scribens, testatur: *De Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eo quod diabolus in cor hominis non ingrediatur, etsi quis hoc dixisset, anathema esset*; quæ purum putumque Pelagianorum dogma erat. At falso hæc, quæ Nestorius in privata sua synodo hoc anno CPoli gessit, Orientalium synodo adscribi, Norisius & Garnerius probant, atque a Pelagianorum placitis longe alienos fuisse Orientales, certum est, quod etiam Gregorii verba, si attentius perpendantur, suadere videntur: cum etenim eum canonem, tanquam Ephesinæ synodi primæ, seu a Joanne Antiocheno habitæ, in Pelagianorum gratiam editum recitasset, hæc in citata Ephesina synodo se nequaquam invenire potuisse testatur; etsi Ravennatensem antiquissimum codicem ea de causa consulendum censuisset, de quibus iterum anno sequenti, cum de Ephesina synodo sermo fiet.

Bar. an. 431 n. 78.

Gregor. lib. 7 epist. 47.

Lib. 6. epist 31.

Norisf. hist. Pelag. lib. 1. cap. 9. Garner. Præf. in Mar. pag. 15.

Lib. 6. epist. 31.

11. Ut Cyrilli, & Nestorii epistolas accepit Cælestinus Pontifex, vices suas Cyrillo delegaverat, ut adversus Nestorium ageret, sententiamque depositionis intimaret, nisi intra decem dies, revocato errore, confessioni fidei subscriberet; eo-

Synodus Ro: adversus Nestorium.

 dem-

JESU CHR. AN. 430. demque tempore, perque eumdem Possidonium Diaconum, & Cyrilli legatum, alias ad clerum CP. ad Joannem Antiochenum, ad Ruffum Thessalonicensem, ad Juvenalem Hierosolymitanum, & ad Flavianum Philippensem Episcopum, epistolas dederat Cælestinus, eosdem admonens, se Cyrillo vices suas commisisse, ut eadem cum eo sentirent, atque adversus Nestorium pugnarent, etiam enixeque hortatur; hæc autem in Romana synodo Cælestinum gessisse, ejusdem Rom. synodi fragmentum abunde probat. Nam in synodo contra

Coutan. pag. 1097. Nestorium hoc anno habita hæc inter cetera Cælestinus Papa dixit adversus Nestorium: *Recordor Beatæ memoriæ Ambrosium in die Natalis Domini nostri Jesu Christi omnem populum fecisse una voce Deo canere: Veni Redemptor gentium, ostende partum Virginis: miretur omne seculum: talis decet partus Deum*: Numquid: dixit *Talis partus decet hominem?* Ergo. sensus fratris nostri Cyrilli in hoc, quod dicit *Teotocon* Mariam, valde concordat: *Talis decet partus Deum*; Deum *partu suo virgo effudit ipso potente, qui omnipotentia plenus est*; idemque Hilarii Pictaviensis auctoritate confirmavit, dum in epistola ad Constantium Imperatorem diserte, nec semel Dei Filium hominem factum fuisse testatus est. Demum præcessor *meus Damasus*, subdidit Cælestinus, *scribens ad Paulinum Antiochenum ac ecclesiæ Episcopum*, *inter cetera* ait: *Anathematizamus eos, qui duos filios Dei asserunt, alterum qui ex Patre ante secula est genitus, & alterum, qui ex assumptione carnis natus est ex Virgine*; & iterum ex eodem Damaso ad eumdem Paulinum: *Anathematizamus eos, qui duos in Salvatore filios confitentur, alium ante Incarnationem, & alium post assumptionem carnis ex Virgine, & non eumdem Dei filium & ante & postea ipsum esse Christum Dominum Dei filium, qui natus est ex virgine, confitentur*. Ad hunc Cælestini locum respexit Arnobius, dum hæc libro secundo de

Biblioth. PP. tom. 8. pag. 222. conflictu cum Serapione præfatur: *Sanctus Cælestinus ita encomiastes ejus, ideft Cyrilli, extitit, ut in Nestorii damnatione dictasset sententiam, laudem vero Cyrilli & in conspectu Dei & omnium prædicasset, asserens sensum ejus præclarorum nostræ provinciæ Episcoporum prædicatione roborari, & Damasi, Ambrosii, Hilarii* hunc fuisse sermonem, ait enim in *ipso concilio* (Cælestinus) *Recordor &c.* ut supra.

Synodus Alex. adversus Nestorium. 12. Cælestini epistolæ per Possidoninm Alex. Diaconum in

in Orientem delatæ ad Cyrillum, & ad reliquos præcipuarum sedium Episcopos, magnos ibidem tumultus excitarunt; cum in varias adhuc de Nestorii sententia opiniones divisi essent Orientales Episcopi, quorum plurimi infenso in Cyrillum animo erant, quasi absque causa tantum adversus Nestorium bellum suscepisset. Cyrillus interim, ut muneri suo satisfaceret, ex universa Ægypto synodum Alex. congregavit, ex qua synodicam Nestorio misit, una cum fidei confessione, duodecim anathematismis, & denunciatione sententiæ in eum a Cælestino Pontifice lata, cujus hoc est initium: *Dicente Salvatore nostro &c.* Episcopi autem quatuor, idest Theopemptus Cabasorum, Daniel Darniensium, Potamion, & Macarius, a synodo missi sunt, ut synodicam unacum Cælestini epistola ad Nestorium ferrent, atque una cum synodica epistola duæ aliæ a Cyrillo datæ sunt, ad Clerum nempe CP., & ad Archimandritas, quibus eos de hactenus gestis monebat, atque ad tuendam fidem excitabat.

Concil. Ephes. part. 1. cap. 36.
Garnerius differt. 2. de synod. in causa Nestorii habitis pag. 338.

13. Eodemque fere tempore ad Joannem Antiochenum, Juvenalem Hierosolymorum, & Acacium Berœensem Episcopum, quem impense Nestorio favere sciebat, litteras Cyrillus dederat, quibus eos de Nestorii obstinatione in tuenda hæresi certiores fecit, eosque ut ab ejusdem blasphemiis, fraudibusque caverent, admonuit. Joannes vero Antiochenus, acceptis Cyrilli, & Cælestini epistolis, rem cum Episcopis sex qui tunc Antiochiæ erant communicavit, ac ad Nestorium misit, simulque hortatus est, ut impendentem capiti suo tempestatem, ecclesiæque offensionem averteret, & ut Virginem Mariam Theotocon fateretur hortatus est. Quid hisce monitis responderit Nestorius, ignoratur; in perfidia tamen eum perstitisse exitus demonstravit. Acacius vero Cyrilli epistolis ita respondit, ut etsi Cyrilli in tuenda fide zelum laudare videretur, Nestorium tamen excusaverit, quasi imprudenti verbum excidisset, cujus causa vehementius, quam ratio postularet, rem Cyrillus urgeret; quare utrosque, quasi de inani quæstione & vocula disputarent, reprehendit, atque in Nestorii partem magis se inclinare non dissimulavit.

Cyrilli epistolæ ad Joannem Antioch. & ad Juvenalem Hierosolym. Episc. & ad alios.

Concil. Ephes. part. 1. cap. 25.

14. Nestorius interea, antequam CPolim pervenirent synodi Alexandrinæ legati, a Joanne Antiocheno acceptis Cælestini, & Cyrilli epistolis, ut impendentem capiti suo excommunicationis sententiam a Cælestino latam averteret, aut suspen-

Nestorius synodum œcumenicam celebrari postulat.

JESU CHR. AN. 430. suspenderet, vocatis in consilium amicis, aut adulatoribus, adversus Cyrillum excitatam in Ecclesia tempestatem convertere conatus est, eumque apud Theodosium Imp. tum impietatis in Deum, cum perduellionis, ac turbatæ Ecclesiæ reum accusavit; quare ut generale concilium congregaretur, postulavit, in quo de dissidiis in Ecclesia a Cyrillo excitatis, deque ejusdem gestis ageretur; hac etenim ratione sperabat, Comitum potentia, & Episcoporum, qui cum Joanne Antiocheno consentiebant, multitudine, se Cyrillum cum Episcopis Ægyptiis superare posse, atque Apostolicæ excommunicationis in se latam sententiam suspendere aut declinare: *Cognoscens itaque Nestorius, quod Cyrillus non pateretur Ecclesiam sic esse in perturbationibus, & populos in scandalo, subripuit pio Principi Theodosio, ut sacram ad eum dirigeret, & a sua eum persecutione compesceret*, ait Liberatus; synodum tamen Cyrillum æque ac ceteros Episcopos ab Imperatore Theodosio postulasse Evagrius, aliique narrant, quod etiam libellus a Basilio Diacono & Archimandrita a Thalassio Lectore, monachisque plurimis Principi oblatus innuit, quo de injuriis, deque catenis, carceribus, plagisque Nestorii jussu acceptis conquerantur, ac ut in dicta synodo fidei integritati consulere velit, etiam atque etiam rogant: *Vestra proinde majestas efficiet, ut sacra & œcumenica synodus primo quoque tempore hac coeat. Illud etiam petimus, ne quidquam deinceps in quemquam illi*, idest Nestorio, *liceat, nisi primum orthodoxa fides enucleetur*.

Liberat. breviar. cap. 4.

Evagr. lib. 1. cap. 3.

Concil. Eph. part. 1. c. 30.

Synodus a Theodosio indicitur.

15. Theodosius itaque, ut turbatis Ecclesiæ rebus remedium afferret, concilium generale indixit, atque ad præcipuarum sedium Antistites litteras dedit, quibus eos ad diem Pentecostes sequentis anni Ephesum vocavit. Imperiale rescriptum Cælestino Rom. Pontifici, Ruso Thessalonicensi, Cyrillo Alex., Joanni Antiocheno, Juvenali Hierosolymitano, & Capreolo Carthaginensi inscriptum erat, quin Augustini fama motus, misso in Africam Ebagnio Magistriano, eum quoque ad synodum datis epistolis invitaverat; at antequam illuc Ebagnius appulisset, ultimum obierat diem Augustinus; sed nec Capreolus Carthaginensis Episcopus, totiusque Africæ Primas synodo adesse potuit, propter Vandalorum incursiones, ac Bessalam diaconum suum legatum Ephesum misit, ut ait Liberatus. Imperialia autem rescripta decimotertio Kal. Decembris

Liberati breviar. cap. 5.

bris data sunt, Theodosio XIII. & Valentiniano III. AA. Coss. idest hoc anno. Inter cetera autem ad Episcopos hæc piissimus Imperator habet: *Pendet a religione qua Deus colitur nostræ Reipublicæ status, multaque inter hunc & illam cognatio ac familiaritas intercedit &c. Quamobrem ne illa, quæ ad præsentem rerum tantopere utilium inquisitionem spectant, si negligentius curentur, in pejus incrementa sumant (id quod a temporum nostrorum pietate alienum est) tua pietas, Deo bene propitio, operam dabit, ut sacrosancto proximo Paschate elapso, ad ipsum sacræ Pentecostes diem ad Ephesiorum Asiæ civitatem accurrat, nonnullosque, quos nimirum idoneos judicabit, sanctissimos provinciæ tuæ episcopos simul eodem secum adducat, ita ut neque qui satis sint sanctissimis ejusdem provinciæ Ecclesiis, desint, neque ii rursum, qui ad rem apti censebuntur, in sacro synodo desiderentur*; sicuti autem singulos Metropolitanos sine excusatione aut mora adesse jussit, ita ne ante coactam synodum quidquam a quocumque privatim innovaretur, prohibuit.

Concil. Ephes. part. 1. cap. 32.

Tom. 3. concil. pag. 431.

16. Præter generale rescriptum Metropolitanis datum, privatas etiam epistolas Cyrillo Alex. dedit, quibus eum uti Ecclesiæ perturbatorem, totiusque dissidii in ecclesia excitati auctorem insimulat, ac quasi Imperialis familiæ concordiam violare tentaverit, ob tractatus de fide ad se ipsum, & ad Pulcheriam missos accusat; aliaque non minus gravia objicit, iram etiam Principis comminatus, si turbas ciere perseverasset; quare post plurima: *Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ esse non ignorabas, sacerdotibusque quotquot circumquaque degunt (quos utique in unum locum congregatos, natam de religione controversiam discutere dirimereque par erat) despectis, hasce turbas discordiasque inter Ecclesias, quantum in te est, concitaris*; & iterum paulo post: *Curæ nobis erit ecclesiæ tranquillitas. Scito interim magnam abs te rerum perturbationem excitatam esse: Neque mirum est sane eum, qui modum excessit iis conatus suos non definivisse, quae ad Ecclesias, & Sacerdotes spectantur, sed de nobis ipsis quoque quiddam pietate nostra indignum credidisse. Nam nisi aliquod inter nos dissidium esse putasses, aut certe aliquid ejusmodi ex litteris tuis oriturum sperasses, cur obsecro, alia privatim ad nos, & ad Eudociam religiosissimam conjugem meam, alia vero ad Pulcheriam sororem*

Theodosii privata ad Cyril. epistola.

Concil. Ephes. part. 1. cap 31. pag. 433.

JESU CHR. AN. 430. *rorem meam Augustam, eamdemque pietatis studiosissimam perscripsisses? Quod profecto dissidium, si inter nos forte natum fuisset, nosque ad eum modum affectos esse contigisset, omnino tamen vituperationem effugere non potest, eum, qui tanto locorum intervallo a nobis disjungitur, curiosius in res nostras inquirere: si id autem inter nos non existit, conari ut existat, cujusvis potius, quam Sacerdotis fuerit. Ejusdem porro est animi ejusdemque studii, ecclesiastica & regia omnia velle confundere, ac a se invicem divellere. Quasi vero alia omnis desiit occasio, ex qua laudem & gloriam aucuperis*; tandem post multa, qua ratione suam iterum gratiam promerere possit his verbis indicat. *Quamobrem & tuam quoque reverentiam ad tempus, quod aliis litteris ad universos metropolitanos episcopos missis significatur, præsto adesse opertebit: neque prius nostram amicitiam te recuperaturum confidas, quam omni turbatione & animorum ægritudine sedata, ad propositarum quæstionum discussionem ultro accurreris &c.* Hactenus Theodosii ad Cyrillum aculeatæ epistolæ, quas Nestorio impellente, aut aulicis, qui Nestorio favebant, suadentibus, scripsisse non est dubitandum. In his autem etsi nimia fortasse credulitas in Theodo-

Bar. an. 430. n. 73. sio culpanda sit, excusanda tamen est recta Imperatoris mens, ait Baronius, dum pro catholicæ fidei integritate, Ecclesiæque pace ac unitate servanda non minimam gessit sollicitudinem. Cyrillus autem ab objectis criminibus, nonnisi post absolutam synodum, se apud Theodosium purgandum censuit, ne si præpostere id fecisset, aut veniam deprecari, aut judicium synodi declinare videretur, aut saltem se ipsum excusando, iram Principis exasperaret, quare id opportuniori tempori reservavit Apostolicum sequens consilium: *Date locum iræ*.

Nestorii epistola ad Cælestinum. *Contan. pag. 1147.*

17. Inter hæc cum parum esset Nestorio Theodosii Imp. animum adversus Cyrillum tanquam turbarum auctorem, novandique cupidum exacerbasse, datis etiam ad Cælestinum Pontificem litteris, eumdem Cyrillum tergiversationis, ac inconstantiæ insimulavit, quod vocem Theotocon modo admitteret, modo rejiceret, ac suæ causæ diffidens, indictam generalem synodum declinaret: *Didici*, inquit, *honestissimum Cyrillum Alex. urbis Episcopum, propter libellos contra eum nobis oblatos exterritum, ac sibi venantem latebras, ad evitandam sacram synodum, propter hos ipsos libros futuram, quasdam alias*

alias cogitationes excogitare verborum , & amplecti verbum quod est Theotocos , & Christotocos , quorum alterum admittit , alterum vero modo quidem de Evangeliis eximit , modo vero rursus admittit, hoc est Christotocos secundum quamdam credo prudentiæ nimietatem . Ego autem ad hanc quidem vocem , quæ est Theotocos nisi secundum Appollinaris & Arii furorem ad confusionem naturarum proferatur , volentibus dicere non resisto , nec tamen ambigo , quin illi voci cedat , quæ est Christocos , tanquam prolatæ ab Angelis , & Evangeliis , & nisi hæc ad venerationem tuam scientem dicerem , opus mihi foret longo multoque de hac ipsa causa sermone . Quare Cælestinum rogat , ut ad tollenda dissidia , quæ ob vocem Theotocos exorta fuerant , ea abrogata , Christotocos vocem usurpandam esse juberet , ac ita blasphemia Samosateni , ac Arii , & Apollinaris malitia excluderetur ; deinde hæc se Cyrillo scripsisse addit , ac de indicta œcumenica synodo Cælestinum certiorem fecit . Frustra tamen hisce epistolis adlaborasse Nestorium , ut Cælestinum Cyrillo infensiorem redderet , aut ut in suam opinionem traheret , Ephesini concilii historia monstrabit .

Quid egerit Nestor post acceptas Cælestini epist.

18. Interea Constantinopolim advenere Alex. synodi legati , cum epistolis Cælestini Papæ , & synodicis Cyrilli , easque in maxima cleri , populique frequentia die Dominico Nestorio tradiderunt , ut Ephesinis Patribus narravit Theopemptus : *Die Dominico cum synaxis ageretur ad Episcopale Palatium ascendimus , ibidemque toto præsente clero cunctisque fere illustribus adstantibus , litteras de quibus hic sermo est tradidimus* , idest Cælestini , & Cyrilli ; eademque Daniel Darniensium Episcopus confirmavit . Interrogati iterum an Nestorius datis epistolis satisfecerit , Daniel subdidit : *Tunc nobis respondit , ut postero die veniremus , & privatim illum conveniremus . Porro nobis redeuntibus aditum interclusit , & responsum nobis dare non est dignatus .* Theopemptus vero legatorum alter addidit : *Postero die reversos non admisit , neque etiam satisfecit litteris , sed publice pro concione , eadem quæ ante , & his quoque deteriora proposuit , neque vero solum ante redditas litteras hæc docebat , sed multo pejora postquam accepit , docuit , & usque hodie docere non desinit .* Dies Dominica , qua Alex. synodi legati Nestorio litteras tradiderunt , cum die septimo idus Decemb. hujusce anni , Coss. Theodosio

Concil. Ephes. part. 1. pag. 504. tom. 3.

JESU CHR. AN. 430. ApudGarner. part. 2. pag. 84. sio XIII., & Valentiniano III. Aug. concurrisse testatur Marius Mercator in titulo, quem sermoni duodecimo Nestorii præfixit, quem die sabbati sequentis decima tertia Decembris coram frequentissimo populo habuit, cum jam presbyter quidam de charitate servanda sermonem ad populum habuisset. Quare hisce verbis præfatus est Nestorius: *Dulcem nobis præcedens ductor mensam Charitatis apposuit*; cumque de charitate servanda nonnulla adnotaverit, seque longe a Samosateni opinionibus abesse testatus esset, in Cyrillum suppresso nomine nonnulla addidit, ac in Alexandrinos Episcopos, qui olim etiam CPolitanos Episcopos vexaverant; in Cyrillum deinde sermonem convertens: *Quid sermonem in calumniam vocas? quid me latenter sagittis aureis jacularis? quid in me sagittas aureas absconditus mittis? &c.* deinde post plurima; *Nec beatum quondam Flavianum terruisti, cum tyrannico spiritu epistolas mitteres; nec eum, qui ante hunc inter Sanctos numeratur, Meletium perturbasti. Tu quæ habes & donas, (bonus homo de bono thesauro profert bona) & beato Nectario talium munerum tuorum gustum dedisti. Taceo de Joanne, cujus nunc cineres adorandæ veneraris invitus*, cum Cyrillus Theophili nepos esset, qui persecutionis in Joannem auctor præcipuus fuerat. In quibus autem a Cyrillo dissideret, dilucide exponit: *Non dicit, inquiunt, Theotocon, idest genitricem Dei, & hoc est totum, quod nostris sensibus ab illis opponitur*, quam vocem se quidem repudiare, eo quod Apollinaris, Eunomii, Ariique hæresibus faveret, subdit; nihilominus se ab ejusdem vocis usu non omnino abhorrere fatetur. Unde damna eos, qui dicunt secundum Arii & Apollinaris sensum Dei genitricem, & ego unatecum clamo *Theotocon*, sed & *Theotocon dico & addo hominis* genitricem, hoc est *Antrotocon*; & iterum: *Igitur ut eorum conciones etiam elegantes & sapidulas superemus, dicamus Theotocon &c.* Si ingenue & ex corde hæc dixisset Nestorius, lis pene finita fuisset, at eum tanta verborum varietate, & inconstantia usum fuisse ad simpliciores fallendos adnotavit Marius Mercator in hunc ipsum sermonem, in dissertatione ad duodecimum Nestorii anathematismum.

Concil. Labb. tom. 3. pag. 85.

ApudGarner. part. 2. pag. 129. 128.

Nestorii sermo alter.

19. Die autem sequenti, quæ Dominica erat, alterum sermonem habuit, verbis quidem brevioribus, sed sententiis iisdem, cujus hoc est initium: *Aliis in terris sita est aliarum*

rum utilitas rerum, ita cum varia sint hominum officia, pietatem tamen cunctis convenire adnotat, ac de pietate verba facturus, ut a frequenti populo rogatus fuerat, compendio rem se executurum promittit, utpote qui fessus ab hesterni diei sermone adhuc esset: *Quid est autem scientia pietatis*, inquit, *si quis velit compendio dicere: parco enim, & mihi qui fessus sum, & vobis qui constipatione laboratis. Si quis ergo, ut dicebam, velit compendio dicere, scientia pietatis est, de consubstantivæ Trinitatis Divinitate rectam inire rationem, & fateri divinam naturam corporatum hominem assumpsisse &c.* atque idem argumentum, quod superiori sermone tractaverat, breviter retractat. Nec verbo solum seu sermonibus, sed scripto quoque hæresim docere perseveravit Nestorius.

Jesu Chr. An. 430.

20. Cumque Nestorius una cum Cælestini & Cyrilli epistolis, ac fidei professione, duodecim quoque Anathematismos subscribendos a Cyrillo accepisset, eos ad Joannem Antiochenum continuo misit, rogans, ut a doctissimis viris Andrea Samosateno, & Theodoreto Cyrensi Episcopo confutandos traderet, quasi Apollinaris, & Arii venena continerent, quod cum ab iis factum esset, eosdem anno sequenti Cyrillus confutavit. Interea idem Nestorius duodecim Cyrillianis Anathematismis, quibus tanquam telis ejusdem hæresis petebatur, totidem & ipse opposuit, suisque vulgandos tradidit, velut arma, quibus Apollinaris, ut jactabat, Ariique impietas refutaretur. Ut autem in quo quæstionis cardo verteretur, clarius patere possit, Cyrillus hæc habet:

Nestorius anathematismis Cyrilli suos opponit.

Si quis non confitetur Deum esse secundum veritatem eum, qui est Emmanuel, & propter hoc ipsum, Dei genitricem Sanctam Virginem (peperit enim carnaliter Verbum, quod ex Deo est, carnem factum, secundum quod scriptum est: *& Verbum Caro factum est*) anathema. Anathematismus Nestorii: Si quis eum, qui est Emmanuel, Deum Verbum esse dixerit, & non potius nobiscum Deum, hoc est, inhabitasse eam, quæ secundum nos est, naturam, per id quod unitus est massæ nostræ, quam de Maria Virgine suscepit, matrem etiam Dei Verbi, & non potius ejus, qui Emmanuel est, sanctam Virginem nuncupaverit, ipsumque Deum Verbum dixerit versum esse in carnem, quam accepit ad ostentationem Deitatis suæ, ut *habitu inveniretur, ut homo*, anathema sit.

Cyrilli & Nestorii Anathematismi.

Jesu Chr. An. 430.

2. Qui non confitetur carni substantialiter unitum esse Verbum Patris; unum quoque esse Christum cum propria carne, & eumdem ipsum sine dubio Deum simul, & hominem, anathema sit.

Si quis in Verbi Dei conjunctione, quæ ad carnem facta est, de loco in locum mutationem divinæ essentiæ dixerit esse factam, ejusque divinæ naturæ carnem capacem esse, aut partialiter unitam carni, aut iterum in infinitum incircumscriptam divinæ naturæ coextenderit carnem, ad capiendum Deum, eundemque ipsum natura, & Deum dicat & hominem; anathema sit.

3. Si quis in uno Christo dividit substantias post unitionem, sola eas societate connectens, secundum dignitatem, auctoritatem, aut potentiam, non magis conventu ad unitatem naturalem, anathema sit.

Si quis non secundum conjunctionem unum dixerit Christum, qui est etiam Emmanuel, sed secundum naturam, ex utraque etiam substantia, tam Dei Verbi, quam etiam assumpti ab eo hominis, unam Filii connexionem, quam etiam nunc inconfuse servant, minime confiteatur, anathema sit.

4. Si quis duabus personis aut substantiis discernat eas voces, quæ tam evangelicis, quam Apostolicis litteris continentur, aut etiam eas, quæ de Christo a Sanctis dicuntur, vel ab ipso Christo de se ipso; & aliquas quidem ex his tanquam homini, præter Dei Verbum, qui quasi specialiter intelligi debeat, applicandas crediderit, aliquas vero tanquam Deo dignas soli Verbo Dei Patris deputaverit, anathema sit.

Si quis eas voces, quæ tam in evangelicis, quam apostolicis litteris de Christo, qui est ex utraque natura, conscriptæ sunt, accipiat tanquam de una natura, ipsique Deo Verbo tribuere passiones tentaverit, tam carne, quam etiam deitate, anathema sit.

5. Si quis ausit dicere *Antropon Theoforon*, idest hominem Deo utentem, seu portantem, Christum, & non potius Deum esse secundum veritatem, tanquam unicum Filium, qui naturaliter, secundum quod *Verbum caro factum est*, participaverit nobis similiter carne, & sanguine, anathema sit.

Si quis unum esse post assumptionem hominis naturaliter Dei Filium audet dicere, cum sit Emmanuel, anathema sit.

6. Si quis dicit Deum vel Dominum esse Christi Verbum Patris,

tris, & non magis eumdem ipsum confitetur Deum & hominem simul, tanquam Verbo carne facto secundum Scripturas, anathema sit.

Si quis post Incarnationem, Deum Verbum alterum quempiam præter Christum nominaverit; servi sane formam initium non habere cum Deo Verbo, & increatam, ut ipse est, dicere tentaverit, & non magis ab ipso creatam confiteatur, quam natura Dominum, & Creatorem, & Deum, quam & suscitare propria virtute promisit: *Solvite*, dicens, *templum hoc, & in triduo suscitabo illud*; anathema sit.

7. Si quis dicit in Jesu tanquam in homine Deum Verbum fuisse inoperatum, & unigeniti dignitatem tanquam alteri præter ipsum existenti tribuendam esse, anathema sit.

Si quis hominem, qui in Virgine creatus est, hunc esse Unigenitum dixerit, qui *ex utero Patris ante Luciferum natus est*; & non magis propter unionem, eum qui est naturaliter unigenitus Patris, Unigeniti appellatione confitetur participem factum: Jesum quoque alterum quempiam præter Emmanuelem dicat, anathema sit.

8. Si quis audet dicere, assumptum hominem coadorari cum Deo Verbo oportere, & connuncupari Deum tanquam alterum cum altero (adjectio enim hujus syllabæ *cum* hoc coget intelligi), & non magis una reverentia veneratur Emmanuelem, unamque glorificationem dependit, secundum quod *Verbum caro factum est*; anathema sit.

Si quis servi formam pro se ipsa, hoc est, secundum propriæ naturæ rationem, colendam dixerit, & non omnium Dominum, & non potius per societatem, qua beatæ, & ex se naturaliter Domini Unigeniti naturæ conjuncta est, veneratur, anathema sit.

9. Si quis eum, qui unus est Dominus Jesus Christus, glorificatum esse ab Spiritu Sancto, tanquam aliena potentia, qua per eum uteretur, ab eoque meruisse operari posse adversus immundos spiritus, & per ipsum implesse divina signa, & non magis proprium ejus esse Spiritum Sanctum dicat, sicut & Patris, per quem signa operatus est, anathema sit.

Si quis formam servi consubstantialem esse dixerit Spiritui Sancto, & non potius per illius mediationem, quæ est ad Deum Verbum, & ex ipsa conceptione habuisse dixerit conjunctionem, per quas communes nonnunquam in homines miranda

randa curatione exercuit, & ex hoc curandorum spirituum eveniebat esse potestatem, anathema sit.

10. Pontificem confessionis nostræ Christum factum esse, sancta Scriptura designat: *Obtulit enim se ipsum Deo Patri pro nobis in odorem suavitatis*. Si quis ergo Pontificem nostrum & apostolum alium dixerit esse factum, præterquam ipsum Deum Dei Verbum, quando factum est caro, & secundum nos homo, sed quasi alterum, præter ipsum, specialiter hominem ex muliere; & si quis dicit, quia pro se obtulit semetipsum oblationem, & non magis pro nobis solis, non enim indiguit oblatione, qui peccatum nescit, anathema sit.

Si quis illud in principio Verbum Pontificem, & Apostolum confessionis nostræ factum esse, seque ipsum obtulisse pro nobis dicat, & non Emmanuelis esse apostolum dixerit, oblationemque secundum eamdem rationem ei tribuat, qui univit si quis unitus ad unam communitatem Filii, hoc est, Deo quæ Dei, & homini quæ sunt hominis, anathema sit.

11. Si quis non confitetur carnem Domini vivificatricem esse, tanquam propriam ipsius Dei Verbi, sed quasi alterius cujuspiam, præter ipsum, conjuncti quidem secundum dignitatem, quod solam divinam inhabitationem habuerit, & non potius, ut diximus, vivificatricem esse, quia facta est propria Verbi Dei, cui omnia vivificare possibibile est, anathema sit.

Si quis unitam carnem ex naturæ propriæ possibilitate vivificatricem esse dixerit, ipso Domino & Deo pronuntiante: *Spiritus est qui vivificat, caro nihil prodest*; anathema sit. *Spiritus est Deus*, ac non pronuntiatum est. Si quis ergo Deum Verbum carnaliter secundum substantiam carnem factum esse dicat; hoc autem modo & specialiter custodit, & maxime in Domino Christo post resurrectionem suam discipulis suis dicente: *Palpate & videte, quia Spiritus ossa & carnem non habet, sicut me videtis habere*; anathema sit.

12. Si quis non confitetur Deum Verbum carne passum esse, & carne crucifixum, & mortem carne gustasse, factumque primogenitum ex mortuis, secundum quod est & vita & vivificator, tamquam Deus, anathema sit.

Si quis confitens passiones carnis, eas quoque tanquam Verbo Dei tribuit, quas etiam carni, in qua factus est, adhibuerit, non discernens dignitatem naturarum, anathema sit.

21. Hucusque Cyrilli & Nestorii Anathematismi, quos ut vul-

vulgatos CPoli accepit Marius Mercator, utriusque anathematismis præmissis, ac in latinum conversis, Nestorianos confutavit; breves ad singula capitula adnotationes addens sub nomine contradictionum, ut pluribus apud Garnerium videre est. Ceterum hoc etiam loco adnotare juvabit, ex Cyrilli, & Nestorii anathematismis, magnum discordiæ incendium fuisse excitatum, nam sicuti duas in Christo personas Nestorii verba presef erebant, quod præcipuum Nestorianæ hæresis caput erat, ita nonnullis visum est Cyrillum unam Christi naturam adstruere; quare factum est, ut vel ipse Theodoretus Cyri Episcopus Cyrilli anathematismos magna animi contentione confutandos susceperit, ut infra videbimus, atque nostra ætate perpetuus Nestorii Apologista & vindex Basnagius appareat, ita ut post plurima in Nestorii doctrina vindicanda, hæc addiderit: *Itaque quin vel ex præjudicio, vel ex male intellecta, vel ex afflicta sane doctrina Nestorius damnatus fuerit, nulli dubitamas.* Operam tamen oleumque perdidisse Basnagium non aliter, ac qui Æthiopem lavare suscipiat, non est dubitandum, non etenim sollecysmis tantum Natalis Alexandri, hæreticum fuisse Nestorium, constat, sed totius Orbis auctoritate, ducentorum scilicet Episcoporum fere sententia, qui in Ephesino concilio Nestorii condemnationi subscripserunt.

Basnag. Præf. in annal. & an. 430. n. 10. 11.

Nat. Alex. secul. 5. dissert. 6.

22. Ut Cyrilli, & Cælestini epistolas accepit Joannes Antiochenus, quibus excommunicationis sententia Nestorio comminabatur, nisi infra decem dies resipuisset, confestim ad Nestorium scripsit, eumque, ut pacem ecclesiis palinodiam recantando redderet, hortatus est. Cumque dies decem ad resipiscendum Cælestinus dedisset, una die rem confici posse Joannes admonuit, ait enim: *Licet Dominus meus Cælestinus Deo devotissimus Episcopus tantum dierum intervallum ad terminum usque responsioni præfinitum valde angustum litteris suis expresserit: tamen res ea ejusmodi est, ut non dico decem diebus, sed uno, immo vero paucis horis tota confici posse videatur. Nam quid facilius est, quam nomine commodo, multisque sanctis Patribus usitato, & vero nihilominus salutarique ex virgine ortui percongruo in Christi omnium nostrum Regis dispensatione uti? &c. Non post multos dies, generose in medium progressus, id quod a se non satis commode dictum fuerat,*

Joannis Antiocheni epistol. ad Nestorium exhortatoria.

Jesu Chr. an. 431. *rat, in gratiam Ecclesiæ nihil quidquam veritus correxit*; atque ut tandem Virginem Mariam Dei genitricem Theotocon libere profiteretur, etiam atque etiam rogat, eamdemque vocem a Patribus sæpissime usurpatam fuisse pluribus probat, ac tandem, hæc non suo tantum nomine sed aliorum etiam Episcoporum, qui una secum erant; scripsisse subdit: *Quocirca pietatem tuam rogo, obtestorque, ut ea, quæ ob sanctæ ecclesiæ tranquillitatem cum Dei timore, veraque erga te caritate exposuit, placido animo suscipias. Nam non solus hæc dictavi, sed (ut modo ajebam) præsentibus multis Episcopis, videlicet Domino meo Archelao Episcopo piissimo, Apringio, Theodoreto, Heliade, Miletio, & Macario, qui per Dei gratiam Ecclesiæ Sardicenæ præfectus est nuperrime, qui omnes, & fidei doctrina instructissimi & tui studiosissimi una mecum, Domine mi, te rogant, ut animo facili litterarum illarum turbinis instar ruentium impetum sistas.* Hæc aliaque Joannes Antiochenus suo, aliorumque Episcoporum nomine ad Nestorium, ejusque epistolæ Liberatus etiam meminit; at saluberrima Joannis, aliorumque monita eum sprevisse adnotat. Postea tamen Joannem Antiochenum, & Theodoretum plus justo Nestorio favisse, multasque inde in ecclesia turbas excitasse, sequentibus annis videbimus.

Liberat. breviar. cap. 4.

JESU CHRISTI AN. 431. CÆLESTINI PAPÆ 10.
THEODOSII IMP. 30. ET 24. VALENTINIANI IMP. III. 7.
COSS. ANICIO BASSO, ET ANTIOCHO.

Cælestini legatio ad Ephesinam synodum.

1. De Ephesina synodo acturi, de Cælestini legatione ad eam missa, nonnulla prænotanda sunt. Nam idem Pontifex, ut a Theodosio Imperatore accepit indictam fuisse synodum, alteram Romæ congregavit, qua de legatione ad Ephesinum concilium mittenda actum est, quæ vices Occidentalium gereret. Hinc si Africanos excipias, quorum nomine Bessulas Diaconus a Capreolo Carthaginensi Episcopo missus fuit, ut Liberatus & acta concilii sæpe innuunt, Occidentalium nemo adfuit, eorumque vices Cælestini legati gessere, ut iidem Ephesini patres in sua ad Theodosium Imp. relatione testantur: *Licet maximum itineris spatium universam illam Sanctorum Episcoporum* (Occidentalium*) *multitudinem ad nos pervenire prohibuerit, attamen illic simul congregati, Cæle-*

Liberat. brev. cap. 5.

Cælestino sanctissimo piissimoque magnæ Romæ Episcopo etiam præsente, & nunc nostram de fide sententiam magno consensu prædicarunt, eosque, qui diversa sentiunt, ab omni prorsus sacerdotii sorte, graduque alienos esse definierunt. Et hæc quidem etiam, antequam sanctissima hæc Synodus conveniret, Cælestinus sanctissimus magnæ Romæ episcopus per litteras suas indicaverat, Cyrilloque sanctissimo, Deoque dilectissimo magnæ civitatis Alexandrinæ episcopo, ut suas vices subiret, commiserat. Sed & tunc denuo aliis etiam litteris sanctæ Synodo, quam vestra Majestas in Ephesiorum metropoli convenire præcepit. Ad id vero muneris, ut pro Cælestino Pontifice, ac Occidentalibus Episcopis legationem obirent, electi sunt Arcadius, & Projectus Episcopi cum Philippo Presbytero.

Jesu Chr. an. 431.

2. Gravissimas autem & Apostolica sede dignas eodem tempore ad synodum epistolas Cælestinus dedit, quibus, ut unanimes, unoque spiritu pro integritate Fidei servanda certarent, impense hortatus est, ac legatos ad synodum se destinasse addit, ut non solum synodi gestis interessent, sed ut statuta a se exequerentur: *Direximus*, inquit, *pro nostra sollicitudine sanctos fratres, & consacerdotes nostros, unanimes nobis, & probatissimos viros, Arcadium & Projectum episcopos, & Philippum presbyterum nostrum, qui iis quæ aguntur intersint, & quæ a nobis ante statuta sunt exsequentes; quibus præstandum a vestra sanctitate non dubitamus assensum, quando id, quod agitur, videatur pro universalis Ecclesiæ securitate decretum. Data VIII. Idus Maii, Basso, & Antiocho Coss.*

Cælestini epist. ad synodum Ephes. *Coutan. pag.* 1155.

3. Commonitorium quoque legatis suis Cælestinus dedit, quo, quid in synodo agere deberent, instructos apprime voluit, eoque apertissime patet, se eos illuc destinasse, ut a se anno proximo in Nestorium statuta exequerentur, ait enim: *Cum Deo nostro, sicut credimus & speramus, auctore ad destinata vestra caritas venerit loca, ad fratrem & coepiscopum nostrum Cyrillum consilium vestrum omne convertite, & quidquid in ejus videritis arbitrio facietis, & auctoritatem sedis Apostolicæ custodiri debere mandamus. Si quidem instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquantur, ut interesse conventui debeatis, ad disceptationes, si fuerit ventum, vos de eorum sententiis judicare debeatis, non subire certamen. Quod si transactam synodum, & redisse omnes episcopos videritis, re-*

Cælestini Papæ commonitorium ad legatos. *Apud Coutau. pag.* 1153.

JESU CHR. AN. 431. *quirendum est qualiter fuerint res finitæ. Si pro antiqua fide catholica res gestæ sunt, & sanctum fratrem meum Cyrillum Constantinopolim didiceritis profectum, ire vobis illo necesse est, ut epistolas nostras Principi porrigatis. Quod si aliter actum est, & in dissensione res sunt, ex ipsis rebus conjicere poteritis quod cum consilio supradicti nostri fratris agere debeatis. Data VIII. Iduum Martiarum, Antiocho & Basso Coss.* Hactenus Cælestini commonitorium, quo factum est, ut quæ hactenus adversus Nestorium statuta fuerant a Cælestino Papa, iterato examini, aut in quæstionem a synodo adduci, nequaquam passi sint ejusdem legati, sed potius, ut ea exequerentur, a synodo exegissent; quare Philippus, cum synodi gesta ante eorum adventum sibi exhiberi petiisset, addidit: *Quo juxta Beati Papæ nostri, præsentisque hujus sancti cœtus sententiam, acta nos quoque confirmemus.* Arcadius etiam legatorum alter: *Sicuti formam*, ait, *Cælestini sanctissimi Papæ Apostolicæ sedis, qui nos dignatus est hujus negotii executores suos mittere.* Eademque Projectus testatus est dicens: *Ego quoque auctoritate legationis Apostolicæ sedis, una cum fratribus sententiæ executor existens definio &c.*

Tom. 3. concil. aila concil. Eph. p. 619.

Nestorius cum suis Ephesum pergit. *Socrat. lib. 7. cap. 34.*

4. Cum itaque ad festum Pentecostes indicta esset synodus, quod die septima Junii incidit, statim post Pascha Nestorius cum ingenti promiscuæ plebis multitudine Ephesum advenit; quem Irenæus comes, arctissimo amicitiæ vinculo cum eo conjunctus, comitabatur; adfuit & Candidianus illuc ab Imperatore missus, ut ordinem in synodo servandum curaret: *Candidianum præclarissimum sacrorum Domesticorum Comitem ad sacram vestram synodum abire jussimus*, ait Imperator; *sed ea lege & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat: (nefas est enim qui sanctissimorum episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis & consultationibus se se immiscere) verum ut monachos, & sæculares, qui hujus spectaculi causa, vel eo nunc confluxerunt, vel in posterum confluent, ab eadem illa civitate modis omnibus submoveat: &c.* De Irenæo vero Comite post multa; *Denique, nec id vobis quoque clam sit, videlicet magnificentissimum Comitem Irenæum, neque sanctissimæ vestræ synodi consiliis, neque his, quæ eximio legato nostro Candidiano a nobis demandata sunt, ullatenus communicare debere, ut qui solius amicitiæ*

Acta concil. Ephes. part. 1. cap. 35. p. 441.

tiæ causa cum piissimo celeberrimæ civitatis hujus Episcopo Nestorio Ephesum profectus sit. Episcopos etiam decem Ephesum secum duxit Nestorius, qui in relatione ad Imperatorem de rebus synodi ab eo facta subscripti leguntur.

JESU CHR. AN. 431.

Pag. 567.

Cyrilli adventus Ephesum aliorumque.

Socrat. lib. 7 cap. 34.

5. Circa festum Pentecostes die prima Junii Ephesο adfuit Cyrillus cum Episcopis Ægypti quinquaginta. Juvenalis vero Hierosolymorum Episcopus quinto post Pentecostem die advenit, unusquisque vero Metropolitanorum comprovincialium Episcoporum turbam una secum ducebat; hinc factum, ut maxima Episcoporum copia paulo post festum Pentecostes Epheso adesset. Cum sanctissimis porro episcopis non solum Nestorius una cum aliis ejusdem impietatis sociis adfuit, sed etiam Episcopi Pelagiani Julianus, Florus, Orontius, Fabius, aliique, Occidentalium ac Orientalium sententia jam excommunicati, & depositi. *Adfuerunt inter alios*, ait Cælestinus Papa in epistola ad CPolitanos, *nec deseruerunt eum*, idest Nestorium, *Cælestiani iniquitatis operarii, quos Hymnidici nostri persequitur manifesta sententia, habuit ergo secum sui magistros exilii, habuit hujusce rei perfectos tyro doctores &c.* Unus fere Joannes Antiochenus moras traxit, sive quod tam cito suæ provinciæ Episcopos congregare non potuerit, ac Ephesus Antiochia itinere dierum triginta distaret, aut etiam ad statutam diem adesse distulit, ut turbandi res occasionem haberet.

Tom. 3. pag. 1080.

Socrat. ut supr. Evagr. lib. 1. 3.

Quid ante synodum Ephesi actum.

Liberat. cap. 5.

6. Interea dum Joannem congregati Episcopi expectarent, *quæstionem movebant præsentes Episcopi de Beata Maria Dei genitrice*, ait Liberatus, *Cyrillus autem deflorationes quasdam librorum Nestorii faciebat*; idest excerpta ex libris Nestorii collegit, quæ Marius Mercator interpretatus est, hoc apposito titulo: *Nestorii de diversis ejus libris, vel tractatibus excerpta ab Episcopo Cyrillo capitula, ex Græco a nobis in latinum versa*. Cum itaque Episcopi, qui maturius venerant, ceteros expectarent, Theodotus Ancyræ Episcopus, & Acacius Melitenes, pro antiqua cum Nestorio necessitudine, eum ad saniora consilia, & ad communem Ecclesiæ sententiam revocare conati sunt, sed frustra; quin cum quadam die, seu triduo ante inchoatam synodum impias illas ab eo audissent voces, quæ cunctis postea horrori fuerunt: *Deum ego bimestrem, aut trimestrem non colo, nec eum qui fugit in Ægyptum*, quibus dictis, ut adnotat Liberatus, *subdidit Nestorius ter: Mundus sum a sanguine vestro, & amodo ad vos non venio*,

ApudGarner. part. 2. pag. 95. 103.

Liberat. ut sup.

 & cum

Jesu Chr. An. 431. *Concil. Ephes. sess. 1. & relatio synodi ad Imp. p. 571.* De Episcoporum numero & Præside concilii Eph. *Concil. tom. 3. pag. 574.* *Garner. pag. & pag. 73.* *Pag. 548.* *Pag. 658.*

& cum reliquis congregatis Episcopis, qui ejus sententiam sequebantur. Easdemque blasphemias a Nestorii etiam comitibus Episcopi audierant: *Alius est, qui passus, alius qui Verbum Dei, & Judæi hominem crucifixerunt, non Deum*.

7. Sed antequam ad synodi gesta se oratio transferat, adnotamus ducentos circiter Episcopos synodo adfuisse, ut veteres tradunt: *Cyrillus cum suis habens vices sedis Apostolicæ concilio evocato ducentorum Episcoporum Nestorium vocaverunt &c.* Cyrillus etiam Alexandrinis scribit: *Episcopi autem, qui convenimus, ducenti circiter eramus plus minus*. Eumdem numerum servat in chronico Marcellinus; Marius tamen Mercator numerum auget; atque in præfatione commonitorii ad Theodosium ducentos septuaginta quinque Episcopos numerat, eumdemque numerum retinet in suo tractatu contra Pelagianos, Pelagius & Cælestius, *cum patrono memorato*, idest Nestorio, *in Ephesiensi concilio a 274. Episcopis iterumque damnati sunt*. Facile tamen si qua est de Episcoporum numero veterum differentia tollitur, si adnotaverimus ducentos circiter Epheso adfuisse Episcopos, cum primum Nestorius damnatus est; quo cum alii plurimi postea advenerint, hinc usque ad 274. auctus est numerus, nec frustra in subscriptionibus Episcoporum hæc leguntur: *Postquam hi omnes Nestorii depositioni subscripserunt, accesserunt alii Episcopi ad sanctam synodum, qui & ipsi quoque præpositæ damnationi subscripserunt*. In synodica autem epistola, seu relatione ad Imperatores ducentum decem se subscripsisse memorant. *Perabsurdum enim est*, inquiunt, *ducentorum & decem sanctorum Episcoporum synodo, quibus & universa Occidentalium Episcoporum multitudo, & per se ipsos reliquus totus terrarum Orbis consentit, triginta tantum numero se se opponere*, qui scilicet cum Joanne Antiocheno discessionem fecerant.

Cyrillus synodo præest, tanquam Cælestini Papæ legatus. *Launojus epistol. ad Antonium Faurum tom. pag.* *Basnag. an. 431. n. 9.* *Liberat. ut sup.*

8. Synodo Cyrillum Alex. tanquam Rom: sedis legatum, & Cælestini Papæ Vicarium præfuisse, certum adeo exploratumque est, ut etsi morosiores quidam, audacioresque critici Launojus aliique in dubium vocaverint, vix tamen tergiversationi locus esse possit, cum id non semel aut iterum, sed sæpissime acta ipsa testentur; ac veteres passim tradiderint: *Porro Cyrillus cum suis habens vices sedis apostolicæ &c.* id etiam Cælestini epistolæ, ipsique Ephesini Patres diserte tradunt: *Considentibus in sanctissima ecclesia, quæ appellatur Maria religio-*

giosissimis & sanctissimis Episcopis, Cyrillo Alex., qui & Cælestini quoque sanctissimi, sacratissimique Rom. ecclesiæ Archiepiscopi locum obtinebat &c. Hinc factum, ut Cælestinum ipsum Chalcedonenses Patres, tum in professione fidei, cum alibi, Ephesinæ synodo præfuisse dicant. Jesu Chr. an. 431. *Acta concil. pag. 445.*

9. Inter occidentalis Ecclesiæ legatos, una cum Arcadio, Projecto & Philippo a Cælestino missis, adfuit Ephesinæ synodo Bassulas, illuc a Capreolo Carthaginensi Episcopo missus. Ut celebrior Africanæ ecclesiæ legatio destinaretur, impedimento fuit, tum Vandalorum irruptio, cum angustia temporis, dum nonnisi ante Paschales ferias Theodosii epistolæ Capreolo redditæ fuerint; ut in sua epistola idem Capreolus narrat, quæ etiam addit, S. Augustinum peculiari ratione ad Ephesinam synodum ab Imperatore invitatum, antequam litteræ redderentur, e vivis jam excessisse, ac acerbissimas calamitates, quas ex Vandalorum feritate patiebantur, commemorat; ac tandem, post plurima de Apostolica retinenda fide, subdit: *Hæc pro præsenti Africanorum legatione, quam necessitas superius memorata impedivit, venerabilibus vestris auribus suggerere volui, obnixe interim rogans, ut calamitatibus rerum præsentiumque temporum spectatis, nostram absentiam non superbiæ aut negligentiæ, sed manifestæ huic necessitati adscribere velitis &c.* Epistola & legatio Capreoli Carthag. Episc. *Acta concil. pag. 529.*

10. Ejusdem Capreoli Carthaginensis Episcopi extat epistola altera ad Vitalem & Constantium Hispaniæ Episcopos data; cum etenim aliquot ab hinc annis Nestoriana lues Hispanias inficere tentasset, iidem Vitalis & Constantius, qua ratione tanto malo resistere possent, Capreolum consulendum censuerunt: *Illud consulimus*, inquiunt, *honorificentiam tuam, ut de bono thesauro cordis tui nostris visceribus irrigari jubeas, quæ Fides catholica recta teneat*; quare Capreolus prolixa eruditaque epistola eorum votis satisfecit, & quidem non longe post celebratam synodum Ephesinam, ait enim: *Ad vestram notitiam pervenisse non dubito, intra Orientis partes, ubi primus pestis ista surrexerit, congregata gloriosa synodo Sacerdotum*, idest Ephesina, *cui etiam legatio nostra non defuit, in vestibulo cum suo auctore atque assertore compressa, & radio Apostolicæ lucis extincta est. Hæc mirari debet charitas vestra, si etiam post damnationem suam intermorientes spiritus fætidus adhuc flatus adspiret.* Hæc Capreolus, qui anno proximo Deogratias Carthaginensi Episcopo successerat. Altera Capreoli epist. ad Episcopos Hispaniæ. *Sirmond. concil. tom. 1.*

11. Cum

JESU CHR. AN. 431. Joannis epist. ad Cyrillum.

11. Cum dies aperiendæ synodo destinatus transisset, atque in via adhuc esset Joannes Antiochenus cum Orientalibus, ac itinere dierum quinque, aut sex Epheso abesset, Alexandrum Apameæ, & Alexandrum Hierapoleos Episcopum ad Cyrillum cum epistolis præmisit, excusans se quod adventum suum retardaverit, ac se quantocius adfuturum promisit: *Non mediocriter me cruciat*, inquit, *posteaquam sanctitas tua Ephesi præsto esse cœpit, paucos hosce dies me abfuisse. Etenim sanctitatis tuæ desiderium magis, quam res ipsa, ut iter hoc quam citissime absolvere cupiam, me stimulat. Tandem ergo post multas exantlatas itineris molestias, sanctitatis tuæ precibus adjutus, præ foribus sam. Nam triginta totos dies (tot enim spatii intercapedo postulat) iter usque facio, nihil quidquam quietis prorsus mihi indulgens, multis interim religiosissimis episcopis ob itineris difficultatem graviter afflictis, neque paucis quoque jumentis ob continuum profectionis laborem extinctis. Tu igitur, Domine, Deum preceris obsecro, ut hosce quinque, aut sex itineris dies sine molestia percurrere, sacrumque ad sanctum tuum caput cum gaudio nobis complecti & exosculari liceat, Dominus meus Joannes, Paulus, Marius, Deo carissimi episcopi sanctitatem tuam salutant. Ego quoque cum meis domesticis universam, quæ tecum est, fraternitatem plurimum saluto. Incolumis vale, & pro nobis orare perge, domine piissime ac sanctissime.* Biduo antequam prima sessio haberetur, ad Joannem rescripserat Cyrillus, se ejus adventum expectaturum, ut in epistola ad Imperatorem idem narrat Joannes Antiochenus. *Ipse quoque Cyrillus Alex. biduo ante habitum ab ipsis consessum illum, scripserat ad me Antiochenum Episcopum, quod universa synodus meum adventum præstolabatur &c.* quæ an vera sint dubitari merito potest; cum res aliter omnino acciderit, atque actio prima ante Joannis adventum habita fuerit, etsi Episcopi a Joanne Ephesum præmissi non semel querelis Patrum de Joannis cunctatione respondissent: *Mandavit nobis ut pietati vestræ indicemus, ne synodum prorogetis, si ipsum amplius tardare contigerit, sed potius quod opus est facto, id fiat*; ut in relatione ad Cælestinum Pontificem narrant Ephesini patres sess. 5. pag. 662.

Tom. 3. pag. 414.

Pag. 602.

Concilii Eph. sessio prima. ut sup. pag. 662.

12. Cum itaque post statutam diem sexdecim dies Joannis adventum expectassent Episcopi, qui magna frequentia Ephesum advenerant, ac Joannem ex industria moras trahere viderent

derent congregati Patres, *vel quod amicitiæ, quæ ipsi cum Nestorio intercedebat, indulgeret, vel quod is ecclesiæ suæ fuit clericus, vel etiam quod quorumdam pro illo deprecationibus morem gereret; sancta synodus in magna Ephesi ecclesia, quæ Maria appellatur, sessionem celebravit*, ajunt Ephesini Patres in relatione ad Cælestinum Pontificem, eademque ad Theodosium Imperatorem narrant, cum præcipue episcoporum plurimi in extera regione morari diutius non sustinerent: alii adversa valetudine in periculum vitæ adducerentur, nonnulli quoque Ephesi diem extremum obiissent. Evagrius quidem Joannem excusare conatur, at ipsos concilii Patres Evagrio præferendos esse, non est dubitandum. JESU CHR. AN. 431. *Evagr. lib. 1. cap. 3. & 4.*

13. Die itaque 22. Junii, quæ in feriam secundam incidit, cum Cyrillus primam indixisset sessionem in ecclesia Beatæ Virgini dicata, Episcoporum plurimi, ut ea usque ad adventum Joannis Antiocheni, & legatorum Cælestini, qui adversa tempestate jactati ad condictam diem Ephesum pervenire non potuerant, sessio prorogaretur, intercessere his verbis: *Sumus*, inquiunt, *pene omnes per divinam gratiam congregati. Deest autem præsentiæ sanctæ synodi religiosissimus Joannes Antiochenus episcopus, qui & ipse jam in januis est, juxta ea, quæ nuper suis litteris intimavit. Et ea, quæ per eos, quos præmisit Præfectianos, & Magistrianos, nunciata sunt. Similiter etiam nonnulli ex Occidentalibus episcopis Synodo adfuturi. Mandarunt autem vestræ reverentiæ, tanquam qui graviter habent, sustineri usque ad ejus adventum. Hujus gratia has ad reverentiam vestram direximus litteras, ut sustineatis Deo amicissimorum comministrorum præsentiam*; hæc Episcopi sexagintaocto ad Cyrillum, quorum subscriptiones ibidem leguntur. Omnium primus Tranquillinus Antiochiæ Pisidiæ Episcopus legitur. Episcoporum petitio pro dilatione synodi. *Lup. syllog. cap. 7. tom.*

14. Dilationem quoque synodi petiit Candidianus, qui cum actioni primæ interfuisset, postquam frustra, ut Joannis adventus expectaretur, Patres hortatus esset, ea egressus ad Cyrillum, & ad congregatos Patres contestationem dedit, his verbis conceptam: *Sanctissimo Episcopo Metropolis Alex. Cyrillo, & reverendissimis Episcopis, qui cum eo sunt congregatis, Flavius Candidianus, Magnificentissimus Comes Devotissimorum Domesticorum. Quoniam ex quo in Ephesinam Civitatem veni, nihil aliud deprecatus sum communem Sanctamque Syno-* Candidiani contestatio ad synodum. *Lup. ut sup. cap. 9.*

JESU CHR. AN. 431. *Synodum vestram, nisi ut cum pace atque concordia, quae ad Fidem rectamque glorificationem nostram pertinent, exponerentur, sicut & Dominus noster jussit, & Pissimus Imperator &c.* ac ut per quatuor saltem dies Joannis Antiocheni Episcopi adventum expectarent, se rogasse narrat, quod cum sibi concessum non fuisset, hanc protestationem publicam se synodo, ac Imperatori misisse denunciat, ut ibidem videre est.

Lutheri & Basnagii censura in Eph. synodum & Cyrillum refellitur. *Basnag. an. 431. n. 11.*

15. Interea adnotare juvabit Basnagium in Cyrillum, & in synodum ipsam, iterum hoc loco stylum acuere, quam tumultuosam fuisse, ac suis affectibus magis, quam veritati, pacique Ecclesiae inserviisse scribit, quam ideo se ab iniquitate defendere non posse, veritatis amore abreptum testatur: *Credat Judaeus Apella, cum historico praecipue sit laborandum, ut relegato favore anteponendam omnibus veritatem, candide proferat in lucem veritatis.* At quos in eam rem confirmandam testes advocabit Basnagius? Episcoporum inquit, & Candidiani Comitis contestationem, qua synodum usque ad Joannis Antiocheni Episcopi adventum differri postulaverant; quorum petitionem rejecisse, iniquissimum, Basnagio judice, fuit. Sententiae suae adstipulatorem praeceteris Lutherum habet, qui Ephesinam synodum, ac Cyrillum Alex. Episcopum, virum pietate, & doctrina celeberrimum infamare ausus est, in suo de conciliis tractatu, uti Mosphaemius in suis institutionibus ad historiam ecclesiasticam adnotat, centuria quinta parte 2. capite 5. pag. 731. editionis Neapolitanae; hinc non mirum ex Novatoribus plurimos, ut Luthero gratificarentur, in eamdem ivisse sententiam, non quidem veritatis amore ductos, ut Basnagius scribit, sed partium abreptos, ut Nestorianam haeresim percurrenti constabit. Et sane quid Cyrillus, aut synodus peccavit, dum primam sessionem, absente adhuc Joanne Antiocheno, cum suis Orientalibus celebravit? Ut etenim praetereamus, eum non locorum intervallo, aut necessitate aliqua, sed voluntate, ne ad condictam diem Epheso adesset, moras traxisse, ut ad Caelestinum Papam scripserunt Ephesini Patres, ne ultra synodum differrent Imperialia edicta cogebant, cum praesertim sexdecim a praefinito tempore dies transiissent; quo factum est, ut gravate jam Episcopi, qui Epheso aderant, dilationem perferrent, quorum aliqui morbo laborabant, nonulli etiam e vita excesserant; cumque ex ipsius etiam Nestorii ore, congregatis Patribus, notissima esset ejus-

ejusdem hæresis, unica sessione res pene confecta fuisset, si calculo suo Joannes Ephesum adveniens gesta subscripsisset. Lugubres vero tragœdiæ, quæ inde subsequutæ sunt, ut ad schisma fere res ruerent, Joanni Antiocheno, qui Nestorio primum plus æquo favit, tribuenda sunt, non Ephesinæ synodo, ut ex dicendis patebit.

Eph. synodi actione prima quid gestum sit. Tom. 3. concil. pag. 445. & seq.

16. Die itaque vigesima secunda Junii, quæ in feriam secundam incidit, in ecclesia Deiparæ Virgini dicata, actio seu sessio prima habita est, qua considentibus Cyrillo Alex. qui Cælestini Rom. Pontificis locum obtinebat, & Juvenali Hierosolymorum, Memnone Ephesiorum, cum ceteris centum sexaginta circiter, Petrus Alexandriæ presbyter, & Primicerius notariorum, epistolas, expositionesque Nestorii, & litteras Cyrilli ad Cælestinum synodo legendas exhibuit. At Juvenalis sacram Imperatorum legendam primo admonuit; quod ut factum est, Firmus Cæsareæ Cappadociæ interrogavit, quot dies ab indicta synodo elapsi essent; cumque sexdecim transiisse Memnon respondisset, satis Episcoporum adventum expectatum esse Cyrillus dixit, ac ut tandem synodi actionibus initium fieret, jussit.

Nestorius synodo adesse recusat.

17. Suggerente itaque Theodoto Ancyræ Episcopo, opus esse ut Nestorius synodo se sisteret, Hermogenes Rhiconorurorum, Athanasius Paralæ, Petrus Perembolorum, Paulus Zampæ testati sunt, se pridie Nestorium convenisse, eumque ut ad synodum veniret invitasse, quibus ille dixit: *Cogitabo, & si quidem opus fuerit, vestro me cœtui adjungam*; idemque dixerunt Episcopi sex aut septem, qui cum eo erant. His acceptis Flavianus Philippensium Episcopus, alios ad eum mittendos esse, dixit, ut eum iterum monerent, rogarentque ut synodo adesse dignaretur; & destinati sunt a sancta synodo Theodolus Helusæ Palæstinæ, Anderius Cheronesi Cretæ, Thopemptus Cabasorum Ægypti Episcopi, & Epaphroditus Lector, & Notarius Hellanici Rhodiorum Episcopi, quibus syngrapham Nestorio deferendam dederunt, cujus hoc est initium: *Oportebat quidem pietatem tuam per religiosissimos piissimosque Episcopos, ut ad sacram synodum, quæ in sancta & catholica Ecclesia hoc ipso die celebratur, veniret, hesterno die admonitam, nullatenus defuisse. Quoniam vero &c.* ac ut tandem adesset hortantur. At legati ad synodum reversi retulerunt se Nestorii domum militum turba cum fustibus circumdatam

Synod. epist. ad Nestorium tom. 3. pag. 456.

 vi-

JESU CHR. AN. 431. vidisse; quibus cum indicassent, se synodi legatos ad Nestorium missos, ab ingressu tamen fuisse prohibitos; urgentibus tamen Legatis, ut admitterentur, a Florentino tribuno ut expectarent dictum est; ac tandem cum rediisset tribunus, una cum Nestorii clerico dixit, se quidem Nestorium non vidisse, per alios tamen sibi relatum, tum se synodo adfuturum, cum omnes convenissent. Tunc Flavianus Philippensium Episcopus dixit opus esse, ut tertia etiam vice Nestorius vocaretur, quare alii quatuor Episcopi missi sunt, ac inter cetera hæc Nestorio synodus ipsa scripsit; *Digneris itaque vel nunc tandem huic te adjungere, eorumque dogmatum, quæ hæretice pro concione disseminasse diceris, in communi Ecclesiæ conven-* Pag. 457. *tu rationem reddere. Quod si tu ipse non accesseris, responderisque ad ea, quæ tibi de scripto sive citra scriptum objiciuntur, scito sanctissimam synodum necessitate compulsam, ea de te prolaturam, quæ sanctorum patrum canonibus sunt sancita.* Reversi autem Legati ad synodum retulerunt, se omnino a militibus, qui Nestorii domum custodiebant, repulsos fuisse, ita ut ne propius quidem accedere potuerint.

Nestorii causa agitatur. 18. Cum itaque obstinato animo, non solum præsentiam suam synodo Nestorius denegaverit, nec synodi Legatos in conspectum suum admittere voluerit, nil reliqui Ephesinis patribus restabat, quam præmissa monumentorum lectione, quibus Nestorii dogmata hæresis convincebantur, sententiam in ipsum dicere. Itaque Nicæna primum fides lecta est, deinde epistola Pag. 460. & seq. Cyrilli ad Nestorium, cujus exordium est: *Intelligo quosdam*, quam Nicænæ fidei consentire testati sunt; Nestorii posthac epistolam ad Cyrillum legendam esse dixit Palladius Amaseæ Pag. 492. Episcopus, ut *intelligamus, num & illa quoque sanctorum Patrum Nicænorum expositioni consentiat*; lecta autem cum esset, Nicænæ ac orthodoxæ Fidei adversari, æternoque anathemate, una cum auctore suo dignam esse, unanimi consensu testati sunt Patres. Cælestini etiam epistola ad Nestorium, & Cyrilli altera, seu synodica una cum Episcopis Ægypti ad eumdem lecta est, tum excerpta quædam ex libris Nestorii, & blasphemiæ ab eo Ephesi coram Episcopis nonnullis prolatæ in medium relatæ sunt, quibus Sanctorum Patrum, idest Petri Alex. Episcopi, Athanasii, Julii, & Felicis Rom. Pontificum, Theophili Alex., Cypriani, Ambrosii, Gregorii Nisseni, Attici CPolitani, Amphilochii testimonia subsequuta sunt, ut

ut Nestorii doctrinam Sanctorum Patrum opinionibus omnino adversari facilius constare posset; tandem monente Petro Alex: Presbytero, Capreoli Carthaginensis Episcopi litteræ ad Ephesinos Patres per Besulam diaconum missæ lectæ sunt. Quare cum luce clarius constaret Nestorium, non solum hæresim docuisse, sed etiam in ea pervicaciter perseverare, in eum tandem synodus hanc sententiam tulit.

JESU CHR. AN. 431.

19. *Cum præter cetera impiissimus Nestorius neque nostræ citationi parere, neque sanctissimos religiosissimosque episcopos a nobis destinatos admittere voluerit, non potuimus ad eorum, quæ impie docuit, examinationem animum non adjungere. Deprehendentes itaque partim ex litteris commentariisque ipsius, partim e sermonibus, quos nuperrime in hac Ephesiorum metropoli habuit, quique testimoniis comperti sunt, illum impie audire & prædicare, coacti per sacros canones, & epistolam sanctissimi Patris nostri & Comministri Cælestini Romanæ Ecclesiæ episcopi, lacrymis subinde perfusi, ad lugubrem hanc contra eum sententiam necessario venimus. Igitur Dominus noster Jesus Christus, quem suis ille blasphemis vocibus impetivit, per sanctissimam hanc Synodum, eumdem Nestorium episcopali dignitate privatum, & ab universo sacerdotum consortio, & cœtu alienum esse definit.* Sententiæ post Cyrillum ceteri subscripserunt Episcopi, numero plus quam ducenti, quorum aliqui eorum nomine, qui Ephesum adesse non potuerant, subscripserunt. Hæc porro in Nestorium sententia ab Ephesinis civibus tanta lætitia excepta est, ut cum facibus, & tædis Episcopos in domos suas deducerent: *Multa passim lætitia, multa etiam luminaria accensa, ita ut mulieres quoque thuribula gestantes antecederent nos*, ait Cyrillus in epistola ad Alex.

Synodi sententiam contra Nestorium lata. Pag. 533.

Pag. 548.

Pag. 574.

20. Quæ occidente sole prolata fuerat in Nestorium sententia, die sequenti eidem his verbis nunciata est: *Sancta synodus Dei gratia, juxta religiosissimorum christianissimorumque Imperatorum nostrorum statutum in Ephesiorum metropoli congregata, Nestorio novo Judæ. Agnosce te, propter impias prædicationes tuas, & adversum canones contumaciam, vigesimo secundo die mensis Junii præsentis, juxta ecclesiasticarum sanctionum decreta, a sancta Synodo depositum, atque ab omni ecclesiastico gradu alienum esse. Hæc epistola, de damnatione ejusdem Nestorii proxime consecuta, ad ipsum transmissa est*

Synodi sententia Nestorio denunciatur. Pag. 749.

Jesu Chr. an. 431. Synodi epist. ad Clerum CP. Pag. 549.

est a sancta synodo. His gestis, eadem die ad Eucharium reliquosque cleri CPolitani hanc synodus dedit epistolam: *Cognoscat Reverentia vestra, blasphemum Nestorium propter impias suas prædicationes, & contra ecclesiasticos canones contumaciam, hesterno die, qui fuit præsentis mensis Junii vigesimus secundus, a sancta synodo juxta ecclesiasticas sanctiones depositum, & ab omni ecclesiastico gradu amotum fuisse. Proinde omnia, quæ ad ecclesiam pertinent, custodite, ut & rationem illi reddituri, qui Dei voluntate, piissimorumque Imperatorum nostrorum nutu ordinandus est Constantinopolitanæ ecclesiæ Episcopus*. Cyrillus etiam ad clerum suum, & ad Archimandritas, de Nestorii depositione longiores litteras scripsit, quibus de gestis in synodo certiores reddidit, & ne contrariis rumoribus, vel relationibus, ab ipso Nestorio, vel a Candidiano comite vulgatis, aures præberent, admonuit; secundas etiam ad clerum suum, & ad Archimandritas epistolas addidit Cyrillus. Synodus vero CPolitanum clerum, & populum epistola altera de gestis in synodo, & de Nestorii depositione certiorem reddidit, qua etiam Joannem Evangelistam, una cum beatissima Virgine Dei genitrice Epheso obiisse indicat his verbis: *Cum Nestorius impiæ hæresis instaurator in Ephesiorum civitatem pervenisset, in qua Joannes Theologus, & Deipara virgo Sancta Maria*, adde habitavit, vel obiit.

Synodi epist. ad Imperatores. Pag. 571.

21. Eadem die vigesimatertia Junii, aut saltem ante diem quintum, post primam actionem, quo Joannes Antiochenus Ephesum advenit, ad Imperatores de Nestorii depositione relationem synodus misit, qua quid ab Imperatore postulaverint, his verbis exponunt: *Vestram autem Majestatem iterum atque iterum rogatam cupimus, ut universam illius doctrinam e sanctissimis ecclesiis submoveri, ejusdemque libros, ubicumque locorum repertos, flammis tradi jubeat, per quos Dei gratiam, propter suam in nos benignitatem hominis facti, abolere contendit, quam ille non benignitatem, sed Divinitatis ignominiam censuerit &c.*, eo quod humanam quidem naturam Dei verbum inhabitasse diceret, assumpsisse vero negaret, ne bimulum aut trimulum Deum dicere cogeretur. Eadem die

Sermones in synodo adversus Nestorium dicti.

vigesima tertia Junii, cum in unum iterum Patres convenissent, Cyrillus habito ad populum sermone, cujus initium est: *Sanctorum cœtum, qui a sancta & Deipara semperque Virgine*

gine

gine Maria invitati, prompto animo huc confluxerunt, lætum erectumque conspicio &c.; eadem oratione complura in laudem sanctissimæ Dei genitricis locutus, in Nestorium acerrime invehitur, quo in argumento non semel versatus est, ut ejusdem homiliæ, tum Ephesi, cum Alexandriæ habitæ testantur. Acrius adhuc Nestorium insectatus est Rhegino Constantiæ in Cypro Episcopus, homilia, iisdem diebus coram Patribus Ephesinis, & frequenti populo habita, qua Nestorium Judæorum Deicidarum perfidiam superasse ait; ac Caino, Chamo, Sodomitis nequiorem prædicat, eo quod Dei Verbum Deipara natum dividendum præsumpserit.

Jesu Chr. an. 431. *Cyrill. op to. 5. part. 2. p. 355.*

Rhegini homilia in Nestorium. *Tom. 3. concil. pag. 578.*

• 22. Cum plurimos sui studiosos CPoli haberet Nestorius; periculosum & difficile erat, Ephesinæ synodi sententiam ibidem perferre, aut vulgare, nam *omnia cum navigia, tum publicas quoque vias obsidentes, neminem prorsus a sancta synodo CPolim venire, neque inde cursum ad synodum abire permittebant* Nestorii fautores, ut narrant Episcopi, qui CPoli inventi sunt, dum synodi relatio, & sententia in Nestorium lata, ad eos perlata est. Opera tamen & industria cujusdam mendici, qui epistolas arundine inclusas CPolim detulit, in eorum tandem manus venit, quam immensa lætitia excepisse Catholicos, ac præcipue Archimandritas, & monachos ibidem narrant: *Confestim omnes Archimandritæ, monachorum catervis stipati, exurgunt, hymnosque & psalmos alternantes, ad regiam contendunt Erat autem inter alios Archimandritas sanctus Dalmatius, qui annos quadraginta octo reclusus extra monasterii sui septa nunquam pedem extulerat &c.* tunc cœlesti voce admonitus ut egrederetur, ac catholicæ Fidei patrocinaretur, ceteris monachis, ac catholicæ plebi se comitem dedit. *Cum vero ad Palatium pervenissent Archimandritæ ab Imperatore acciti, ad illum ingrediuntur*; plebs vero & monachorum cætus foris mansit, psalmorum cantui intenta. Cumque Archimandritæ Imperatori persuasissent, justissimam fuisse anathematis sententiam ab Ephesinis Patribus in Nestorium latam, inde digressi, ad ecclesiam sancti Mocci Martyris cum monachis & plebe perrexerunt, ubi cum pervenissent, synodi epistola lecta est: *Populus CP. una omnium voce exclamat anathema Nestorio.* Dalmatius etiam monachus ex suggestu, ea quæ Imperatori suggesserat, narravit, inter cetera Nestorii factione catholicos prohiberi, ne ad eum accederent, cete-

Quo plausu Nestorii depositio CPoli excepta fuerit. *Pag. 751.*

JESU CHR. AN. 431. ceterum se Imperatorem admonuisse, ne impiis hominibus, qui Nestorio favebant, aures præberet. Pro altera etenim parte subdidit, ideft Cyrilliana, sex millia Episcoporum convenire adnotavit: *Sex millia autem, eos ajebam, qui sub Metropolitanorum sanctissimorum Episcoporum potestate degunt*; quare iterum populus una voce: *Anathema Nestorio exclamavit*. Sicque causa finita fuisset, nisi contrariis, mendacibusque relationibus, Theodosii animum in Nestorium jam propensum, atque in Cyrillum commotum, in ipsam quoque synodum commovissent.

Nestorii relatio ad Theodosium. *Tom. 3. concil. pag. 567.*

23. Ephesum advenerat Nestorius magno comitatu, decem Episcopos una secum ducens, qui relationi ad Imperatorem ab eo adversus synodum missæ subscripti leguntur; cumque præsentiam suam synodo denegasset, dum ceteri Patres in ecclesia Beatæ Virginis convenissent, alteram Joanni Apostolo dicatam sibi aperiri petierat, ut in ea cum suis synodum ageret, quod cum a Memnone Ephesiorum Episcopo negatum esset, gravissimas inde ad Imperatorem querelas detulit, quasi tumultuarie seditioseque tum Cyrillus, cum Memnon omnia hactenus peregissent: *Ad Ephesiorum civitatem*, ait, a *pietate vestra convocati, citra ullam cunctationem eo nos contulimus &c.* ac contra Imperatoris litteras, & Candidiani Comitis jussionem, ante Joannis Antiocheni Episcopi, ac Occidentalium, seu legatorum Rom. sedis, adventum Ægyptios cum Asianis synodum celebrasse narrat, sibi vero suisque vim injuriasque illatas fuisse mentitur, ut vix securus esset: *Hi nostras domos circumcumsitabant*, inquit, *hi impetu facto communem nostrum consessum perturbabant, extrema quædam minitantes. Hujus autem tantæ seditionis auctor & antesignanus fuit Memnon Ephesiorum episcopus. Hic etenim sanctas ecclesias, sanctorumque Martyrum ideft, & sacrosanctam Apostoli (Joannis) basilicam nobis præclusit, ut neque hostiliter agitatis perfugium ullum ad eas pateat: his vero magnam ecclesiam aperuit, idoneamque consessui sedem ibidem præparavit; nobis autem omnibus mortem est interminatus*; quare Imperatorem rogat, ut eorum comprimeret temeritatem, aut ut sibi abire liceret.

Pag. 566.

Candidiani Comitis relatio ad Imp., & libelli ad synodum.

24. Nec multum a Nestorii relatione dissimilis fuit altera, quam Candidianus Comes eadem die 22. Junii post primam actionem synodi ad Imperatorem misit. *Candidiani*

qui-

quidem relatio periit, ait Garnerius; at inventa postmodum a Christiano Lupo cum aliis scriptis ad eamdem synodum pertinentibus edita est, quin tres ejusdem Candidiani Comitis contestationes ad eamdem synodum datæ supersunt, quarum prima Cyrillum, ceterosque Episcopos rogat, ut Joannis Antiocheni adventum expectarent, ac se litteras quidem Imperatoris ad synodum datas ea conditione legisse, ut ad synodum celebrandam Joannis antiocheni adventum præstolarent. *Verum quia nil eorum, quæ a me sunt dicta, servatum est, sed a vobis injuriose ac violenter expulsus sum, necessarium duxi hoc mea contestatione vobis constituere manifestum, & per hoc edictum clare dicere nullum vestrum novi aliquid facere, sed omnium sanctorum Episcoporum sustinere præsentiam, & sic communi concilio, quæ ad catholicam sanctamque fidem pertinent, judicari &c.* Sequenti autem die, cum vulgatum esset Nestorium a synodo damnatum depositumque fuisse, Episcopos ibidem congregatos, ut ab inceptis usque ad Joannis adventum expectarent, contestatus est, cujus contestationis hoc est initium: *Quoniam cognovi &c.* de his autem in relatione ad Joannem subdit: *Sequenti die, cum penitus quid actum esset ignorarem, repente sanctissimum Episcopum Nestorium ab ipsis esse depositum audivi. Refixi scripturam illam depositionis publice propositam, & legi. Quam ad piissimos Imperatores nostros misi. Paulo post & publicos quoque Præcones, forum obeuntes, memoratique sanctissimi Episcopi Nestorii depositionem solemni pompa ebuccinantes audio. Cum igitur hæc rescivissem, inhibitiones ad eos misi, ne quiddam omnino præter ea, quæ a Religiosissimis Imperatoribus nostris decreta fuerant, molirentur. Effeci quoque ut sanctissimi Episcopi nostri, qui illorum congregationi non interfuerant, vestræ sanctitatis adventum præstolarentur.* Tandem eadem die 23. Junii, altero proposito edicto, nullam irritamque Nestorii damnationem esse publice denunciavit.

Jesu Chr. an. 431. Præf. in Marium Merc. part. 2. pag. 26. Christ. Lup. concil. tom. 7. pag. 38. Pag. 39. Lup. ut sup. pag. 40.

25. Interea post quinque dies, idest 28. Junii, tandem Joannes Antiochenus cum Episcopis aliquot suæ diœcesis Ephesum advenit, eisque Episcopos aliquos obviam extra urbem synodus misit, ut cum honore exceptum de Nestorii exauctoratione certiorem redderent, ac ut ab ejus se communione abstineret, admonerent. Neminem tamen ex his præter Cyrillum ad præsentiam, vel colloquium suum

Joannes Antioch. Episc. Ephesum advenit quid cum eo gestum.

Joan-

Jesu Chr. An. 431. Tom. 3. pag. 762. Pag. 1045.

Joannes Antiochenus Episcopus admisit, quem *ante ipsas Ephesi portas dulcibus dilectionis affectibus complexus est*; ut idem Cyrillus in Apologetico apud Imperatorem testatur. Legati vero synodi usque ad diversorium Joannem comitati, cum ibidem præstolarentur, post diuturnam moram, tandem admissi sunt. Postquam vero Legati, quæ a sancta synodo in mandatis habebant, illi exposuissent, per Irenæum Comitem, plag's eos vexari, aut jussit aut permisit, Itaut Episcopi, & clerici ad synodum reversi, *plagasque sibi impositas ostendentes, sanctam synodum ad indignationem commoverunt*, ait Memnon in epistola ad clerum CP; quam noxam ut a se Joannes Antiochenus averteret, in ipsos Legatos culpam convertit, hæc iisdem exprobrans: *Cum oportuisset ut illos, qui e tam longinqua peregrinatione recens advenerant, fraterne complecterentur, pulvereque adhuc aspersos benigne & comiter exciperent, ac refocillarent affectu fraterno, tumultuario impetu statim ad nos perturbandos irruerunt, consuetamque insolentiam, ac immodestiam apertis indiciis declararunt*.

Synodi legati ab Joanneo verberantur.

Pag. 763.

Pag. 594.

Conciliabulum Joannis Antioch. Pag. 1045.

26. Et sane Joannes Antiochenus, *cum vix curru desiluisset, cubiculumque ingressus esset, adhuc pulverulentus, iis assumptis, qui eadem cum illo sentiebant, putidam ac plane iniquissimam sententiam tulit*, ait Cyrillus. Qui autem cum eo convenerant, aut viri exules erant, *Cælestiani depositi*, idest Cælestii discipuli, Julianus scilicet, Orontius olim suis sedibus ejecti, & excommunicati, *Nestorianæque dementiæ satellites, nec non ex magna quadam cupiditate in blasphemiæ contra Christum crimine cum illo participes, universamque synodum insigni contumelia afficere audet, excommunicationis titulo involvens*; nominatim vero Cyrillum & Memnonem, ceteros vero *excommunicationis vinculis innodarunt, donec proprio delicto agnito, dicta capitula anathematizarent*, idest Cyrilli in Nestorium anathematismos; quare Cyrillum, & Memnonem tanquam contrariæ factionis Coriphæos, ac cum Apollinario sentientes, aut quasi Arii, ac Eunomii dogmata probarent, deposuerunt, ceteris vero pœnitentiæ locum reliquerunt; de quibus pluribus agunt, tum in epistola ad Imperatorem, & ad Reginas, cum in aliis ad clerum, & ad populum CPolitanum.

Pag. 602. & seqq.

Sententia excommunicationis in Cyrillum & Memnonem.

27. Totius tragœdiæ seriem exhibent acta, quæ coram Candidiano comite gesta sunt. Is etenim cum ex ordine Ephesi

phesi tum a synodo, cum a se ipso hactenus gesta narrasset, de præpostera Cyrilli festinatione conquestus est; lectæ dein sunt Imperatoris epistolæ ad synodum. Joannes vero adversus synodum, quod se non expectato Episcopi convenissent, sed sententiam etiam in Nestorium dixissent, querelas protulit, ac omnem in Cyrillum Alex: & Memnomen Ephesinum Episcopum iram convertens, in eos, tanquam hæreticos, gravissimorumque criminum reos, excommunicationis, ac depositionis sententiam, una cum Pseudosynodo sua, dixit in hæc verba: *Optabam quidem juxta sanctorum Patrum canones, piissimorumque ac Christi amantium Imperatorum nostrorum litteras, synodum pacate celebrari. Quoniam vero vos hæretico sensu menteque usi, ac temeritate & confusione, privatum inter vos consessum celebrastis (tametsi juxta litteras piissimorum Imperatorum nostrorum præ foribus jam versaremur), omnique turbarum genere civitatem, & sanctam hanc synodum implevistis, ne videlicet in capita, quæ cum Apollinarii, & Eunomii, atque Arii impietate ac perversa doctrina congruunt, inquireretur; neque religiosissimorum Episcoporum a piissimis Imperatoribus nostris undecumque convocatorum adventum expectastis; cum tamen magnificentissimus comes Candidianus & scripto monuisset & verbis, ne quidquam tale auderetis, sed communem omnium sanctissimorum episcoporum consessum expectaretis: ideo tu Cyrille Alexandrine, & tu Memnon hujus Civitatis episcope, scitote vos depositos, & ab episcopatu alienos, atque ab omni ecclesiastico ministerio & functione esse amotos; ut qui in causa fuistis, ut patrum canones conculcarentur, & Imperatorum decreta contemnerentur, omniaque confusione & turbis miscerentur, ac totius sceleris auctores & duces extitistis. At vos reliqui omnes, qui seditiose & inique contra ecclesiasticas sanctiones, regiaque decreta agentibus consensistis, excomunicati estis, donec agnita culpa vestra resipiscatis, fidemque a sanctis Patribus in Nicæna civitate congregatis expositam suscipiatis, nihil illi extraneum aut peregrinum attexentes, capita præterea hæretica a Cyrillo Alexandrino exposita, quæ & Evangelicæ & Apostolicæ doctrinæ aperte repugnant, anathematizetis, & litteris denique piissimorum Christique amantium Imperatorum nostrorum, quæ fidei quæstionem quiete agitari, accurateque discuti præcipiunt, per omnia pareatis*. His vero Episcopi quadragintatres cum Joanne subscri-

Pag. 549.

JESU CHR. AN. 431. scripserunt, quorum nomina ibidem leguntur, atque ex his Theodoretus Cyri Episcopus; eamdemque sententiam cum epistolis suis ad Imperatorem, ad Reginas, ad Senatum, ad Clerum, & ad populum CPolitanum miserunt, unde factum est, ut & synodus catholicorum in remotis regionibus infamaretur. Latam vero sententiam omnibus legendam proposuit Joannes, *theatri parietibus affigens, ut suæ impietatis spectaculum exhiberet*, ut narrat relatio quintæ actionis ad Cælestinum Papam; dignum sane ut dici solet, patella operculum, ut tragœdiæ scriptum theatri parietibus affigeretur.

Pag. 663.

Joannis Antioch. contestatio ad Cyrillum, & alios. *Lupus tom. 7. concil. pag. 41.*

28. Cumque sententiam in se latam spernerent Cyrillus & Memnon, ac die Dominica instante, collectas agere, Missasque celebrare decrevissent, Joannes Antiochenus, adito Candidiano Comite rogavit, ut ad eos transiens contestaretur, *ne calcarent ecclesiasticas sanctiones, & pia decreta, neque collectam celebrarent viri, quorum quidem quidam juste depositi, alii vero communione privati sunt, propter hæreticam vesaniam, & inexplicabiles tumultus illicitos, piarumque sanctionum contemptum*. Candidianus vero, cum eos die sabbati advesperascente, & sequenti idest Dominica, valde diluculo, congregatos invenisset, rogassetque ne Missas, aut collectam celebrarent, *illi*, idest Cyrillus, & Memnon cum sociis, *non aquiescentes exierunt, collectamque fecerunt*; *contra quos contendere ultra non valui*, ajebat ad Joannem Candidianus; Candidianum etiam interrogavit Joannes, num Cyrillus & Memnon sententiam a se latam, ac tota urbe promulgatam noscerent; cui Candidianus notissimam quidem Ephesi sententiam fuisse dixit, & ob ipsam *civitas commurmurat universa, & magna eam multitudo transcripsit*; quin cum Memnoni Joannis nomine denunciasset, ut a Sacris tanquam excommunicatus abstineret, respondisse Memnonem retulit, se quidem Joannis & synodi ipsius sententiam scire, at irritam, nullamque eorum sententiam se habere addidisse. Nec Epheso tantum sententiam suam contra Cyrillum ejusque oecumenicam synodum latam, publicandam curavit Joannes; sed per omnes Orientis ecclesias, & provincias, ut testis est epistola Presbyteris, reliquoque clero, & populo Hierapolitanæ ecclesiæ, qua eos monet, ne Cyrilli ejusque synodi epistolas acciperent de Nestorii depositione, quos ob hæreticam pravitatem, cui subscripserant, idest Cyrilli anathematismis, depositos

Joannes sententiam suam Cyrillo denunciandam curat.

Lupus tom. 7. concil. pag. 43.

sitos excommunicatosque fuisse denunciat, cui epistolæ iidem cum Joanne subscripti leguntur, qui in synodo sententiæ in Cyrillum dictæ subscripserant.

29. Antequam a Joannis synodo ad acta Ephesina redeamus, quærendum est, num cum Joanne Antiocheno Episcopi Pelagiani alias depositi interfuerint, vel utrum eadem synodus Pelagiano errori patrocinaverit, ut a viris alioquin doctis traditum est, Baronio scilicet, Jansenio Usserio, Vossio. *Nec his contentus fuit coetus ille satanicus*, ait Baronius, *nam qui in gratiam Nestorii non sunt veriti adeo impudenter, non Cyrillum tantum & Memmonem, sed universum sacrosanctum damnare concilium; addentes prævaricationem in gratiam Pelagianorum, qui aderant, Episcoporum, restituunt, confirmantque Pelagianam hæresim sæpius ante damnatam*. Canon vero, qui pseudosynodo Ephesinæ tribuitur, apud S. Gregorium in Epistola ad Eulogium his verbis conceptus est: *De Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eo quod Diabolus in cor hominis non ingrediatur, etsi quis hoc dixisset anathema esset*; qui sane canon etsi totus quantusque est, Pelagianorum placitis conveniat, librariorum tamen errore, seu potius Pelagianorum dolo, Ephesinis Patribus inscriptus fuerat. At neque Ephesinæ synodi, neque schismaticæ Orientalium eum fuisse, vel ipse Gregorius Magnus epistola eadem ad Eulogium innuit; postquam etenim definitiones quasdam, tanquam Ephesinæ synodi sibi a Joanne CP Episcopo, (qui Jejunator dicebatur) transmissas fuisse dicit, quarum una erat ille canon, de Adæ peccato ad posteros non transmisso, addit: *Quia ergo perscrutantes Ephesinam synodum, nihil in ea tale invenimus contineri, de Ravennati quoque ecclesia vetustum valde Codicem ejusdem synodi ad nos deferri fecimus, & ad synodum quam habebamus, eum ita concordare invenimus, ut in nullo discreparet, & nihil aliud continet in definitione anathematis & reprobationis, nisi quod duodecim capitula beatæ memoriæ Cyrilli reprobant*. Legatur & epistola ejusdem Gregorii ad Narsen Comitem, quæ est decimaquarta libri quinti, ubi eadem retractans, confirmat; quare acta concilii Orientalium Pelagiano dogmati nequaquam subscripserunt, sed tantum contra Cyrilli capitula anathema dixerunt, atque in hoc tantum ab oecumenicæ synodi actis, illa discrepabant. Hinc idem Gregorius de eodem codice ex Regia urbe sibi transmisso ad

Z z 2 Ana-

An synodo Joannis Pelagiani adfuerint, aut synodus eisdem faverit.

Bar. 431.78.

Greg. lib. 6. epist. 31.

Jesu Chr. an. 431. Lib. 7. Epist. 47.

Anastasium Antiochenum Episcopum scribens: *Agnovi*, ait, *quod quædam capitula catholica cum hæreticis fuerant reprehensa*, eo quod vel ex scriptorum inscitia, vel malis hæreticorum artibus catholicorum dogmata cum hæreticorum placitis in unum confusa fuerant; quæ sane nec Orientalium synodo, vel ipso Gregorio teste, tribuenda sunt.

Orientalium synodo Pelagiani non fuerunt.

30. Ceterum etsi vero proximum sit Orientales Episcopos, quibus Joannes Antiochenus præerat, Pelagianis nec edito canone favisse, aut Pelagianos Episcopos suæ ipsorum synodo admisisse; negari tamen non potest, hisce suspicionibus causam dedisse, nam ut supra vidimus, Nestorius Pelagianorum Episcoporum caterva stipatus Ephesum devenerat; hinc Ephesini Patres in epistola ad Cælestinum Pontificem de Pelagianis Episcopis in synodo ab Orientalibus admissis, *collecto*, inquiunt, *hominum collegio circiter triginta numero, qui nomen habebant Episcoporum, ex quibus alii erant extorres, otiosi, ecclesiisque carentes, cum ipsis etiam Pelagiani & Cœlestiani &c.* & iterum in epistola ad Theodosium Imp. de Episcopis cum Joanne consentientibus adversus sanctam synodum, *triginta tantum se se opponere, quorum alii quidem jampridem depositi, alii etiam pravæ Cælestii doctrinæ sectatores*; & iterum in altera ad eumdem Imp. epistola de iis, qui Nestorio favebant, *alii ex his dogmatum pravitate fœdati, utpote Pelagiani &c.* Hujuscemodi autem suspicioni non levem Orientales causam præbuerunt, tum ex cognatione doctrinæ, cum etiam quia Pelagianorum caterva comitatus Ephesum Nestorius advenerat; quos etiam in amicitiam suam, communionemque receperat. At quantalibet Nestorii fuerit in Pelagianos societas, & amicitia, eos tamen a Joanne ad Orientalium synodum nequaquam admissos fuisse, inde facile probatur, quod synodi actis nequaquam subscripti legantur, aut in Joannis epistola ad Hierapolitanos, sed nec Ephesini Patres in sententia adversus Orientales lata, quemquam Pelagianorum nominant; quibus sane non pepercissent, si ipsi quoque Orientalium gestis interfuissent, aut subscripsissent. Nec sane credibile est Joannem Antiochenum eo impudentiæ processisse, ut Occidentales Episcopos in synodis sæpe damnatos, & a Theodosio Imp. nuper Regia urbe expulsos, in suam reciperet communionem, ac ad ferenda suffragia in sua admitteret synodo; quod demum rem pene conficit, id est, quod ipsi Orien-

Concil. tom. 3. pag. 663.

Pag. 659.

Pag. 588.

Pag. 751. & 804.

Orientales Cyrillo, ceterisque catholicis exprobraverint quod cum Pelagianis societatem inierint, id crimini eis non daturi, si ipsi eodem hæsissent luto; in epistola etenim ad Rufum: *Illud sanctitatem tuam non prætereat, Cyrillum scilicet & Memnonem non contentos fuisse catholicam fidem corrupisse, verum omnes quoque canonicas sanctiones proculcavisse. Nam qui a diversis diœcesibus atque provinciis excommunicatione perculsi fuerunt, illos ipsi statim in communionem receperunt. Alios præterea de diversis etiam hæresibus accusatos, eademque sentientes cum Cælestio & Pelagio.* Cum itaque vel ipsi Orientales Cyrillum ceterosque catholicos, de inita cum Pelagianis societate accusaverint, eos quoque ab eorum non solum societate & communione, uno excepto Nestorio, alienos fuisse, non solum vero propius, sed pene certum est, de quibus plura apud Norisium, & Garnerium videri possunt.

JESU CHR. AN. 431.

Pag. 742.

Noris. hist. Pelag. lib. 2. c. 9.

Garner. in Mar. Mercat. in part. differ. 7. ca. 7. pag. 431.

31. Interea ad Ephesinam synodum, unde ad hæc digressi sumus, redimus. Cum Candidiani relationem accepisset Theodosius, continuo per Palladium Magistrianum rescripsit, atque omnia hactenus utriusque partis acta tanquam tumultuarie gesta irrita esse declaravit, ac ut ex Episcopis nemo Epheso excederet jussit, quin Provinciarum Præfectis se scripsisse testatus est, ut neminem inde abeuntem, vel in patriam, vel in civitatem suam admitterent. Rescriptum, quod tertio Kal. Julii CP datum est, utrique parti properante Palladio lectum est, quo a Candidiano Ephesi per tumultum gesta se accepisse narrat: *Quare quæ gesta sunt*, ait, *studio acta esse quilibet existimaverit. Proinde sacræ Majestati nostræ placuit, talem procedendi modum nullum habere locum aut momentum, his vero quæ inepte & citra ordinem gesta sunt, cessantibus, doctrinam de pietate prius, sicuti decretum fuit, discuti, eamque juxta communem totius synodi sententiam imposterum obtinere &c.*

Theodosius utriusque synodi acta rescidit.

Tom. 3. pag. 703.

32. Acceptissimum Joanni ejusque asseclis Theodosii rescriptum fuit; sperabant etenim, rescissis ejus auctoritate synodi actis, ac Cyrillo, Memnonique in suspicionem apud eum vocatis, posthæc se pro arbitrio cuncta miscere posse; quare per eumdem Palladium die sequenti rescribentes, non sine magna laudum prædicatione se ejus rescripta accepisse testati sunt, ac: *Beatum orbem terrarum judicavimus, cui talibus subesse*

Joannis aliorumque epistolæ ad Imp.

JESU CHR. AN. 431. *besse sceptris, talique gubernari contigerit Imperio*; ac se sententiam depositionis in Cyrillum, & Memnonem ferre coactos fuisse, tum eo quod Cyrillus scriptis suis CPoli adversus Nestorium vulgatis, ideft duodecim Anatematismis, Arii, Eunomii, & Appollinaris dogmatibus favere visus sit, cum etiam cum Memmone & sociis tumultuariam in Nestorium, Regiæ urbis Episcopum, depositionis sententiam ferre ausi fuerant. Imperatorem deinde rogant, ut ad tumultus turbasque vitandas, jubeat duos tantum cuilibet Metropolitano adesse Episcopos, ceteros vero abire jubeat: *Nisi enim hoc statuatur*, inquiunt, *fieri non potest, quin aliqua rursus oriatur confusio. Siquidem quinquaginta sunt Ægyptii sub Memnone tyrannidis duce, quadraginta Asiatici, duodecim etiam ex Pamphylia heretici Messalianitarum*, ac præter eos alii plurimi diversis in locis excommunicati & depositi, *qui sane nihil aliud sunt, quam hominum turba divinorum dogmatum inscia, & ad tumultus seditionesque nata*. Tandem gravissimas adversus Memnonem querelas intentant, eo quod eos ab ecclesia S. Joannis, quo gratias Deo acturi, ac pro Majestate Imperatoris deprecaturi, post accepta rescripta, properaverant, exclusi fuerant, quin etiam fustibus & lapidibus excepti, quem ideo ut Ephesо expelleretur, etiam atque etiam Imperatorem rogant: *Nam nisi expellatur, fieri nequit, ut pacem aliquando recuperemus, aut pietatis vestræ scopus ad exitum perducatur*. Hactenus Joannis ad Imperatorem epistola, qua Imperatoris animum adversus Cyrillum, & Memnonem, ceterosque Episcopos malis artibus commovere conati sunt, eique relationem addidere, qua eadem fere adversus eosdem multis verbis

Pag. 711. exagerant, eamdemque relationem una cum litteris per Irenæum Comitem mittendas curarunt, ut quæ Imperatori epistolis suis calumniose suggesserant, ipse coram verbis confirmaret. Quare præmissis adversus Cyrillum & Memnonem querelis, seu potius calumniis: *Eapropter magnificentissimum Comitem Irenæum præmittere compulsi sumus, ut is & vestram*

715. *pietatem conveniat, totius negotii seriem explanet. Accepit idem a nobis plurimos præsentis morbi curandi modos, quibus tranquillitas ecclesiis Dei restitui queat &c.*

Aliæ Orientalium epistolæ. Pag. 710. 33. Ad Præfectum quoque Regiæ urbis alias Joannes Antiochenus cum sociis dedit epistolas, quibus ea, quæ Imperatori scripserat, eidem ingerit, ac se ab ingressu Templi

pli Apostoli prohibitos, lapidibus impetitos fuisse exagerat, ac ut apud Imperatorem pro sua ipsorum causa agat, enixe hortatur, ne se tantis malis vexatos negligat, sed *evidenti mortis discrimine*; *quanta fieri potest celeritate eximat*, *efficiatque*, *ut ad regiam civitatem* vocati, fidei suæ rationem redderent, ac Cyrilli, sociorumque hæresim, incredibilemque iniquitatem probare possent. Id equidem familiare Ecclesiæ hostibus, cunctisque hæreticis fuit, Ecclesiæ judicia, synodorum sententias declinare, & calumniis proscindere, causas ad aulicos judicandas deferre, ac ad Principum tutelam contra ecclesiasticas sanctiones confugere. Ad Præpositum quoque Eunuchorum, aliosque aulæ Proceres, Joannes Antiochenus dedit epistolas, quibus res suas commendat, & ut apud Imperatorem eorum causam, tutelamque agere velit, enixe rogat. Ad hunc vero Scholasticum, & Eunuchorum præpositum privatæ quoque extant Nestorii epistolæ, quibus tanquam lupus ovina indutus pelle, ac sinceritatem, humilitatemque verbis præferens, eum admonet, ut vulgatas contra se calumnias, quod vocem Theotocon condemnaret, improbaret, ac Episcopalem honorem facile se contempturum, salva ecclesiæ fide, ac tranquillitate testatur: *Et ne forsitan*, inquit, *de hoc me fingere arbitreris*, *si fuerit confirmata religio*, *& orthodoxia ecclesiis restituta*, *exige a me*; *ut hinc jam vobis per litteras valedicam*, *& ad pristinam conversationem monasterii libenter redeam*. *Ab hujusmodi enim quiete nihil est divinius*, *neque beatius apud me*, atque ut iterum coram Imperatore causa se præsente ageretur, expostulabat. Hic porro Scholasticus Nestorii patronus Gryforetes Eunuchus erat, utriusque cubiculi præpositus. Restat nunc, ut pauca de synodi epistolis ad Imperatorem datis, post acceptum Imperatoris rescriptum, quo hactenus in synodo gesta rescindi jusserat, addamus. Synodi epistolæ Kal. Julii inscriptæ sunt; Nonis tamen legendum esse adnotant Garnerius, & Pagius. Inter respondendum vero questi sunt Ephesini Patres, quod Candidianus Comes artibus suis effecerit; ut veritas Imperatorem lateret, & relatione sua in urbem missa, non solum synodi commentaria prævenisse, sed pro lubitu in Nestorii gratiam omnia miscuisse; quare Imperatorem rogant, ut Comitem una cum quinque Episcopis adesse jubeat, qui coram, quid rerum ex utraque parte, & qua ratione gestum sit, exponant; cujus petitionis quis fuerit exitus, ex dicendis constabit.

Christ. Lup. op. tom. 7. p. 51.

Synod. epist. ad Imperat. tom. 3. pag. 746.

Garner. prefat. in 2. part. Marii Merc. pag. 18. Pag. not. 24. ad hunc an.

36. In-

Jesu Chr. an. 431.

Cælestini legati Ephesum adveniunt: actio secunda. Pag. 610.

34. Interea Arcadius & Projectus Episcopi, una cum Philippo Presbytero Rom. ecclesiæ, Cælestini Papæ legati sexto idus Julii Ephesum pervenerunt, ac Episcopalem Memnonis domum ingressi, epistolas Cælestini Papæ synodo obtulerunt, quæ cum a Siricio Rom. ecclesiæ notario Latine primum, deinde Græce recitatæ fuissent, ab universa synodo acclamatum est: *Hoc justum judicium. Novo Paulo Cælestino, novo Paulo Cyrillo, Cælestino custodi fidei, Cælestino cum synodo concordi, Cælestino universa synodus gratias agit. Unus Cælestinus, unus Cyrillus, una fides synodi, una fides Orbis terrarum.* Post hæc die altera convenerunt iterum Patres una cum Rom. sedis Legatis in ecclesia Beatæ Mariæ, ubi quæ hactenus gesta fuerant adversus Nestorium lecta sunt, iisque legati subscripserunt, & Imperatorem de Legatorum adventu, deque eorum subscriptionibus, & consensu iis, quæ hactenus adversus Nestorium a synodo gesta fuerant, certiorem fecerunt; atque quasi jam causa finita esset, convenientibus in unum Orientalibus cum Occidentalibus, iis paucis demptis, qui Nestorio favebant, Imperatorem rogarunt, ut discedendi sibi licentia concederetur: *Cum itaque negotium hoc*, inquiunt, *finem majestati vestræ peroptatum, ecclesiisque omnibus tutissimum, & fidei firmitatem afferentem, jam acceperit, rogamus vestram pietatem, ut ab hac cura, & peregrinatione nos tandem absolvat; (quorum alii paupertate premuntur, alii morbo detinentur, alii senectute gravantur, nec diutius in externa regione possunt hærere, adeo ut e nobis episcopi nonnulli, & clerici vita defuncti sint) quo jam tali sollicitudine levati, magnæ illius civitatis ecclesiæ curam suscipiamus*, idest ut tandem CP ecclesiæ Episcopum, Nestorio remoto, ordinare possent; huic alteram ad clerum & populum CP epistolam addidere, qua Nestorium exauctoratum fuisse admonent, atque utrasque epistolas suis subscriptionibus munierunt, Cyrillus, & ceteri supra ducenios.

Pag. 618.

Synodi epist. ad Imp. Tom. 3. pag. 631.

Pag. 634.

Actio quarta Cyrilli: querelæ adversus Joannem.

35. Die decimasexta Julii cum iterum in ecclesia B. Mariæ convenissent Patres, una cum Legatis Apostolicæ sedis, Cyrillus & Memnon libellum adversus Joannem Antiochenum obtulere, quo de injuria sibi ab eodem illata conquesti sunt, petebantque, ut Joannes vocaretur, qui coram synodo rationem redderet, probaretque coram, si quid aut criminis, aut hæresis alterutri objiciendum haberet. Lecto libello, Episcoporum aliquot ad vocan-

vocandum Joannem missi sunt, qui mox revertentes synodo nunciaverunt, se quidem Joannis domum a militibus circumseptam invenisse, ac ab omni prorsus aditu exclusos fuisse. His auditis, Joannes Hierosolymorum Episcopus, etsi Joannis superbiam damnaverit, qui synodi legatos audire renuerat, iterum tamen vocandum esse dixit, quare alii ad eum Episcopi sunt destinati, qui cito reversi, hanc se a clericis Joannis responsionem accepisse narraverunt: *Nos hominibus per nos depositis & excommunicatis, responsum nullum damus*. De nomine, aut personarum dignitate interrogati, qui hæc nunciaverant, *clerici sumus*, responderunt, *non tabelliones*. Quare synodus hactenus a Joanne gesta irrita declaravit, ac ut hæc Imperatoribus nunciarentur, & tertio etiam Joannes vocaretur, antequam legitimo in eum judicio ageretur, decrevit.

Pag. 635. & seqq.

36. Quare die sequenti 17. Julii in eadem B. Mariæ ecclesia considentibus Patribus, cum Cyrillus adversus Joannem multa objecisset, ac de contumeliis sibi, Memnonique illatis plurima expostulasset, eo quod proposito edicto, ad conflandam invidiam, tumultusque ciendos, eos tanquam Appollinaristas, Arianosque traduxisset; Patres dixerunt, ut vel Joannes coram synodo allegata probaret, vel calumniæ debitam daret pœnam; quare tres ad Joannem Episcopi una cum notario iterum missi sunt, cum hac synodi obtestatione: *Quoniam sancta Synodus pacifice ea, quæ canonum sunt, decernere volens, secunda citatione reverentiam tuam vocavit, neque tamen obedisti, ut te defenderes ob injurias, quas intulisti, aut saltem correctionem adhiberes, propterea sancta synodus neque tibi, neque alicui ex iis, qui tecum sunt, ullam omnino Episcopalem functionem ex propria sententia interea permittit. Quod si tertia hac vice vocatus non parueris, nec veneris, ea in vos decernantur, quæ a canonibus statuta sunt*. Profecti legati, Asphalium Antiochenæ Presbyterum Ecclesiæ inveniunt, qui Joannis ad ædes propius eos adduxit; at in suam præsentiam Joannes nequaquam admisit, sed per Archidiaconum suum, ut hæc synodo referrent, jussit: *Neque vos ad nos mittatis, neque nos quidquam ad vos mittemus, si quidem postea quam decreta nostra semel ad Imperatorem detulimus, quid opus sit facto, ut nobis præscribat, expectamus*. Audita responsione, Orientales, qui triginta quinque numerantur, Synodi sententia ab Eccle-

Actio quinta, Joannes a synodo excommunicatur.

Pag. 646. & seqq.

JESU CHR. AN. 431. *siastica communione alieni pronunciantur, nisi confestim resipiscant*. Huic sessioni, qua Cyrilli causa cum Joanne acta est, Juvenalis primus, ac tanquam synodi Præses subscripsit; dein Rom. sedis Legati, ceterique Episcopi, ac longiori epistola de hactenus gestis Imperatorem iterum certiorem reddiderunt, admonentes, ne se a Joanne sociisque fallere sineret: *Perabsurdum etenim est*, inquiunt, *ducentorum & decem Episcoporum synodo, quibus & universa Occidentalium sanctorum Episcoporum multitudo, & per se ipsos reliquus totus terrarum Orbis consentit, triginta tantum numero se se opponere &c.* Ad Cælestinum quoque Pontificem ea de re, una cum commentariis rerum gestarum, & subscriptionibus synodi epistolas dederunt. Cyrillus interea, ut Joannem a synodo exauctoratum vidit, exultantis animi sui non obscura de profligato hoste indicia edidit, nam coram maxima cleri populique frequentia, sermonem habens, in Joannem hæc inter cetera dixit: *Ad te enim mea nunc se convertit oratio, qui ex Orientalibus regionibus venisti, sublime adversus omnes supercilium erigis*; & post multa: *Quare licet insurgas terribilis & audax, multoque cum fastu invadas, & instar jactabundi Goliath barbaricis furoribus, & insolentiis intumescas, vincet tamen Christus, vincet autem per suos milites &c.* idest per Episcopos catholicos, ut ex dicendis patebit.

Pag. 659. *Pag. 667.*

37. Antequam ad sextam sessionem se oratio transferat, quid egerint CPoli utriusque partis legati, quemve exitum hæc habuerint, adnotandum est. Rem gestam in epistola ad Orientales, idest ad Joannem & socios, narrat Irenæus Comes, quem Joannes ad Imperatorem miserat. Is etsi citissime iter peregisset, præventus tamen a synodi legatis fuit; Dei vero miseratione factum aiebat, ut religiosissimos Principes conveniret, ac de gestis edoceret, cumque in varias ea de causa opiniones, prout partium studio quisque agebatur, aulæ primores scinderentur, placuit tandem, ut una simul utriusque partis Legati coram Imperatore causam agerent. Quid actum, gestumve sit a legatis non constat; id certum de audientiæ exitu, sibi gratulatum fuisse Irenæum in citata epistola ad Orientales, eo quod effecisset, ut communi suffragio cuncti Cyrilli exauctorationi, tanquam totius tragœdiæ in Nestorium excitatæ auctoris, subscriberent; quam publice etiam in ecclesia mox denunciari Imperator jusserat. Verum, adveniente Joanne medi-

Quæ ab utriusque partis legatis CP. gesta sint. *Tom. 3. pag. 718.*

Jesu Chr. An. 431.

dico, & Cyrilli legato, quem ad denunciandam Joannis depositionem CPolim synodus miserat, magna rerum mutatio subsecuta est, ita ut *ne audire quidem ea a nobis vellent*, aiebat Irenæus, *quæ coram ipsis vel etiam ab ipsis fuerant judicata*, de Cyrilli scilicet exauctoratione; se vero in maximo periculo eorum causa fuisse addit. *Testis enim*, ait Irenæus, *mihi est Deus, dum ad judicium coram Imperatore vocarer, nihil aliud me expectasse, ut in fluctus maris projicerer*; dignum sane pro mendaciis, & calumniis in Cyrillum, ceterosque orthodoxos Episcopos vulgatis supplicium: *Sed Dominus sicut scriptum est, adstitit mihi, & de ore leonis, aut mille potius leonum catulis liberatus sum*. Aiebat præcipuus Nestorii patronus, & Nestorianæ hæresis assecla. Pag. 719.

Charisius Presbyter absolvitur. Pag. 671. & seqq.

38. Dum hæc CPoli agerentur, antequam quæ ab Imperatore statuta fuerant, Ephesum perferrentur, sextam actionem in Memnonis domo Patres celebrarunt; qua primum Patrum testimonia a Petro Notario Alex. ecclesiæ, quæ tum ad Nicænam fidem interpretandam, cum ad causam de qua agebatur, faciebant, in acta referri placuit. Posthæc Charisius ecclesiæ Philadelphiensis Presbyter, & œconomus, oblato libello, apud synodum questus est se injuria ab Episcopo suo Theophane affectum fuisse, eo quod obstitisset Jacobo, & Antonio Presbyteris, qui ab Anastasio, & Photio Nestorii administris missi cum litteris ad Episcopos Lydiæ, Theodosii symbolum blasphemiis refertum spargebant; quare cum Nicænum symbolum, fidemque catholicam Charisius se tenere probasset, a synodo absolutus est. Theodori vero Mopsuestheni symbolum damnatum est, lataque celebris illa lex, quæ sequentibus seculis tot quæstiones peperit, de non vulganda alia fidei formula, præterquam quæ a Patribus Nicænis edita fuerat. Pag. 690. Statuit sancta synodus, alteram fidem *nemini licere proferre, aut conscribere, aut componere, præter definitam a Sanctis patribus, qui in Nicæa cum Spiritu Sancto congregati fuerunt. Qui vero ausi fuerint aut componere fidem alteram, aut proferre, vel offerre converti volentibus ad agnitionem veritatis, sive ex gentilitate, sive ex Judaismo, sive sunt episcopi aut clerici, alienos esse episcopos ab episcopatu, & clericos a clericatu decrevit, si vero laici fuerint, anathemati subjici &c.* Hæc & alia in eamde m rem ibidem videnda.

Rhegini Constantiensis in Cypro Episc. ad synodum expostulatio

39. Paucis a proxima sessi one elapsis diebus, idest primo

Jesu Chr. an. 431. Pag. 787. die Kal. Augusti, non vero pridie Kal. Septemb. ut in vulgatis codicibus legitur, cum iterum Patres in eadem B. Mariæ æde convenissent, Rhegino Constantiæ in Cypro Episcopus, adjunctis sibi Evagrio Solensi, & Zenone Curiensi ejusdem insulæ Episcopis, adversus Joannem Antiochenum libellum synodo obtulit, quo narrabat, post præcessoris sui obitum, Dionysium utriusque militiæ magistrum, tum ad Theodorum in insula Cypri Præsidem, cum ad clerum Constantiensem scripsisse, eosdem admonens, ne in demortui locum, durante synodo, Constantiæ Episcopus ordinaretur, etsi quispiam fortasse jam ordinatus esset, quantocius ad Ephesinam synodum mitteretur; hæcque a Joanne Antiocheno Episcopo insinuata fuisse Dionysio addiderunt; atque questi sunt quod Joannes contra morem ab Apostolica ætate servatum, contraque Nicænum canonem, quo sua ecclesiis singulis privilegia servari jussit, ordinationem Episcopi Constantiensis totius insulæ Primatis sibi vindicare conaretur, quem provinciæ synodus hactenus ordinaverat. Ob quam rem Ephesina synodus canonem sextum Nicænæ synodi servari præcepit, & ut a provinciæ synodo Constantiensis Episcopus ordinaretur jussit. An bona fide causam egerit Rhegino dubitari potest: synodum certe de servandis Joannis Antiocheni juribus, quem Nestorio impense favere cernebant, vix sollicitam fuisse, inde manifesto patet, quod eo inaudito & inconsulto hujuscemodi rescriptum dederit.

Joannes Comes Ephesum advenit. Pag. 721. 40. Acceptis CPoli utriusque partis Episcoporum legatis, & relationibus, aulæ Principes in varias abiisse sententias supra vidimus. Eorum tamen apud Theodosium sententia prævaluit, ut causa ex integro ab Episcopis tractaretur, atque interea tres, tanquam discordiæ faces, idest Cyrillus Alex: Memnon Ephesinus, & Nestorius CP Episcopi, suspensi, ac depositi haberentur, donec a ceteris Episcopis utriusque partis tum fidei causa, cum personarum retractaretur: eoque consilio probato, Joannes Comes cum Imperatoris sacris, seu rescriptis, ut synodo præesset, atque ut ordine cuncta agerentur, missus est, qui ubi Ephesum advenit, utriusque factionis Episcopos ad se vocavit. Convenerunt itaque Joannes, Nestorius, & Cyrillus unusquisque cum suæ partis Episcopis. At statim diffidere cœperunt, cum nonnulli Nestorium in eo consessu ferre non possent, alii vero Cyrillum recusarent, Memnon

non vero ægritudine detentus, adesse non potuit.

41. Cum tumultum vix compressisset Joannes Comes, Imperatoris epistolas legit, quibus de Cyrilli, Memnonis, & Nestorii depositione admonebantur, eosque custodiæ tradidit; Nestorium quidem Candidiano Comiti Domesticorum, Cyrillum Jacobo circumspecto Comiti, & præposito quartæ scholæ, Memmon vero die sequenti, qua eum Joannes convenit, eidem Jacobo traditus est custodiendus a scutariis nobilibus, & reverendissimis Palatinis; atque interea irreconciliabiles sibi videri Episcopos, Imperatorem die sequenti admonuit.

JESU CHR. AN. 431. Cyrillus & Nestorius in custodiam traduntur. Pag. 713.

42. Hactenus gesta, idest Cyrilli Memnonisque depositio, eorumque custodia, mirum in modum Ephesinam turbavit, exacerbavitque synodum, quæ continuo duas ad Imperatorem Theodosium epistolas dedit, in prima, cujus initium est: *Vestra quidem Majestas pietatem confirmare volens &c.* falso suggestum fuisse Imperatori, quod synodus Cyrilli & Memnonis depositionem probasset, testati sunt; se vero cum Orientalibus communicare non posse addiderunt, nisi prius ipsi depositioni Nestorii subscriberent, & objecta synodo per calumniam revocarent. Postulavit denique reddi sibi Cyrillum, ac Memnonem, fidemque dilucide explicatam in commentariis contineri. Dedit eadem synodus litteras etiam ad Episcopos Constantinopoli agentes, reliquosque urbis presbyteros & diaconos, quibus imprimis queritur, non licere sibi Constantinopolim scribere, ut veritas innotescat: *Sciat Pietas vestra Ephesum perinde ac carcerem prorsus nos inhabitare, in qua jam trimestre spatium usque adeo arcte inclusi tenemur, ut neque per mare, neque per terras libere & absque discrimine quempiam omnino, vel ad pium comitatum, vel in aliquem alium locum, amandare queamus. Nam quotiescumque ea quæ misimus, reddi contigit, ut tabellarii sexcenta vitæ discrimina evaderent, in alias atque alias formas transformare se coacti sunt*, ac se Epheso tanquam in carcere detineri adnotant, dum ejus adversarii, idest Joannes Antiochenus ejusque socii, Aulicorum opera, apud Imperatorem variis eos criminibus aspergebant; quare post plurima: *Certiorem facite Imperatorem, & supplicate, ut nostri misertus, ex hoc tandem specioso ergastulo nos revocet, etsi quidem digni sumus, qui pientissimi Christique amantis Imperatoris faciem videamus, id fieri mandet, si vero indigni judicamur, quibus hoc obtingat, saltem* ad

Synodi epistolæ ad Imp. Pag. 746. Garner. præf. pag. 34.

JESU CHR. AN. 431. *ad Ecclesias nostras redire nos sinat ; ne hic universi, alii mæstitia consumpti pereamus*. Nam subdunt post aliqua : *Necamur æstibus, cum aeres sint graves, & pene quotidie aliquis sepeliatur &c.* hæc & alia ibidem.

Cyrilli epist. ad Clerum CP., & ad alios. Pag. 759.

43. Cyrillus quoque e sua custodia ad clerum CP, & ad Episcopos Ægypti in urbe Regia commorantes epistolas dedit, idest ad Theopemptum, Potamionem, & Danielem, quibus quid facto opus esset, quove in statu res synodi, vel suæ essent, edocet, ac de gestis Ephesi a Joanne Comite cum Episcopis inter cetera narrat, omnem eum non movisse lapidem, ut synodum cum Joanne ejusque sociis communicare cogeret, sed frustra; aut saltem ut fidei confessionem communibus suffragiis subscribendam sibi traderent, neque id tamen ab Episcopis impetrare potuisse addit; nam in supracitata epistola aiebant : *Nolumus nobis ipsis eam contumeliam irrogare ; non enim tanquam hæretici huc vocati sumus, sed venimus ut fidem labentem exagitatam stabiliamus, quam & stabilivimus ; nec opus est Imperatori, ut fidem nunc discat, cum hanc sciat, & in ea baptizatus sit, quare nec id quidem Orientalibus successit*.

Synodi legati ad urbem Regiam vocati. Pag. 731.

44. In tanta rerum perturbatione, cum quid ultra ageret, vix sciret Imperator, id tandem consilii cepit, ut confirmata tam Nestorii, quam Cyrilli & Memnonis depositione, ceteros Episcopos ad sua dimitteret, & synodum solveret, ut testis est ejusdem Imperatoris rescriptum a Lupo editum tom. 7. concil. pag. 99. cujus initium : *Intentionem quidem nostram &c.* sententiam tamen paulo post mutavit, ac ex utraque parte legatos in Regiam urbem ad se vocavit, quare sine mora, ut iter susciperent, hinc & inde sunt destinati; itaut die quarta Septembris Orientalium legati, se Chalcedone fuisse, datis ad socios epistolis testati sint. Sacra vero synodus Philippum Presbyterum, Arcadium, Juvenalem, Flavianum, Firmum, Theodotum, Acacium Evopticum, Episcopos destinavit, quibus unacum epistolis ad Imperatorem perferendis quatuor mandata dederunt, primum, ut Cyrilli, & Memnonis securitati consulerent; secundum ne Joannis, ejusque sociis jungerentur, quippe qui & noluerint cum Synodo Nestorium deponere, & contra canones Cyrillum Memnonemque damnare ausi fuerint, & non minima ex parte Nestoriana dogmata, Cælestianaque hactenus defenderent, & totius Orbis

Garner. pag. 36.

Synod. commonitorium ad legatos p. 779.

bis synodum velut hæreticam infamare non dubitaverint; tertium, si communionem imperaret Theodosius, parerent quidem, sed his conditionibus, ut Orientales damnationi Nestorii subscriberent, libello veniam peterent patratorum in præsides synodi, Nestorii dogmata cum sectariis damnarent, efficerentque, ut sua restitueretur Cyrillo Memnonique dignitas; quartum, ut ne prius communionem sponderent, quam restituti fuerint præsides, omniaque interim ad synodum referrent. Additur sub finem, nisi mandatis pareant, synodum nec ratum habituram quod egerint, nec eos postmodum in suam communionem admittendos fore.

45. Orientalium quoque factio totidem ex suis Episcopos misit, Joannem scilicet Antiochenum, Joannem Damascenum, Himerium, Paulum, Macarium, Apringium, & Theodoretum, quibus etsi liberam rerum gerendarum potestatem dederit; id tamen mandavit, ut Cyrilli capita, tanquam hæretica alienaque ab Ecclesia catholica & apostolica, modis omnibus rejicienda curarent. Adjunctus mandato libellus precum ad Imperatorem, quo obsecrabantur, ne aliam fidei formulam, præter symbolum Nicænum, subscribere permitteret, & ut scripto quisque apud Imperatorem sententiam suam promeret, Juvenalem porro Hierosolymitanum insimularunt, quasi malis artibus conaretur Phæniciam secundam sibi vindicare. Cum autem ad Imperatoris consistorium causa delata videretur; ex utraque parte in eam rem ad regiam urbem epistolæ scriptæ sunt, quibus utraque pars ab amicis suis patrocinium & tutelam petebat; cujusmodi sunt epistolæ, quas ad Clerum CPolitanum sancta synodus dedit, quibus mirum in modum se Ephesi vexari narrat, uti paulo supra adnotavimus: *Sciat pietas vestra Ephesum perinde ac carcerem prorsus nos inhabitare.* &c. Privatas etiam Theopempto, Danieli, & Potamioni Ægypti Episcopis CPoli commorantibus Cyrillus litteras dedit, quibus in custodiam se traditum fuisse narrat. At ad omnia perferenda una cum tota synodo paratum se esse denunciat, priusquam Fidei causam proderet, aut cum Orientalibus communicaret, antequam hactenus gesta retractaverint.

Orientalium legatio, & mandata. *Garner. pag. 36.* *Concil. acta tom. 3. pag. 726. & seqq.*

Epistolæ CP. a catholicis missæ.

Tom. 3. pag. 767. Synodi epist. ad Clerum CP. Cyrilli epist. ad Episc. Ægypti CPoli.

46. Ut tam gravibus pro Christi fide angustiis premi Ephesinos Patres CPoli compertum est, itaut hæc in suo commonitorio scribere non dubitaverint: *Necamur æstibus cum aer*

Episcoporum epist. ad synodum. *Pag. 370.*

JESU CHR. AN. 431. *aer sit gravis, & pene quotidie aliquis sepelitur, &c. Scire tamen reverentia vestra debet, quia licet in tantum nitantur, ut omnes moriamur, non tamen fiet aliud, prater hac qua decreta a nobis sunt.* Quo cum res essent, consolatorias ab Episcopis catholicis CPoli commorantibus acceperunt, Eulalio, Eutrechio, Acacio, Chrisaphio, Seremia, Theodulo, & Isaja; in his vero eamdem se fidem profiteri testantur, ac tum pro tuenda fide, cum pro eorum securitate, & incolumitate curanda sollicitos se esse addunt, ac cum ipsis: *Sed neque iis, qui hic sunt, inutiles fuimus*, inquiunt, *nam & populum confirmavimus & plurimorum zelum inflammavimus, & Sacerdotibus in quibuscumque visum eis fuit, operam præstitimus.* Synodus vero iis acceptis epistolis, continuo respondit, se ex eorum litteris sublevatos fuisse, ac ut in proposito persisterent, hortata est. Clerus etiam CPolitanus pro Ephesinis Patribus quammaxime se sollicitum esse monstravit, atque supplici libello ad Imperatorem oblato, se cum iis consentire ac ad omnia perferenda paratum esse testatus est: *Nos omnes prompti paratique sumus, ea animi alacritate, qua christianos homines decet, quodvis periculum cum memoratis sanctissimis viris subire, neque ullum discriminis experimentum* detractare ... tandem post aliqua: *Quamobrem cum unum hoc omnibus nobis sit propositum, etiam atque etiam sacram majestatem vestram rogamus & exposcimus (quod, sicuti putamus, justum est), ut apud vos etiam illorum sententia confirmetur, qui & numero plures sunt, & sedium auctoritate, & exacta orthodoxa fidei examinatione sanctissimo viro adstipulati sunt, & quod recte sentiat, ad vestram majestatem retulerunt: neque paucis obtenta, aut ne parva quædam Orientalium portio separari videatur, quæ tametsi canonibus obsequi vellet, conjuncta maneret, universum terrarum Orbem simul misceri patiatur &c.* hæc & alia in eamdem rem Clerus CP, eodem fidei zelo cum Ephesinis Patribus excitatus. Ad Cyrillum etiam Alypius Apostolorum presbyter, idest ecclesiæ Apostolorum, dedit epistolas, quibus ejus in tuenda catholica Fide zelum, ac in perferendis persecutionibus in eum excitatis constantiam laudat.

Pag. 771.

Aliæ synodi epist. ad Episc. CPoli degentes. Pag. 774.

Alypii Presbyteri epist. ad Cyrillum. Pag. 783.

Orientalium epist. ad Imp.

47. Nec otiosus Joannes cum Orientalibus fuit: omnem quippe lapidem movit, ut Imperatorem in suas partes traheret, & ut adversus Cyrillum, & Ephesinam synodum exacer-

cerbaret, ut ejusdem epistola per Joannem Comitem missa indicat, qua primum se mandatis ejus prompto animo obtemperasse narrat: Quare *decretum*, inquit, *vestræ Pietatis, quod per magnificentissimum, & gloriosissimum Comitem cunctarum largitionum Joannem promulgatum est, sat est ad vanas æstuationes omnium reprimendas, si tamen velimus sobrie agere*. His vero multa adversus Cyrillum, ejusque anathematismos exagerat, quasi iis catholicæ Fidei bellum indixerit, hæreticorumque patrocinium susceperit. Imperatorem tandem rogat, ut Cyrilli capitula, tanquam fidei venena abroganda curet, ac ut omnes Nicænæ tantum fidei subscribere jubeat: *Nec enim*, addunt, *possibile est aliter pacem in Dei Ecclesiis obtinere, nisi illa impia expositio fuerit abdicata*.

Jesu Chr. an. 431.

Apud Lupum tom. 7. p. 55.

48. Epistola autem altera ad Antiochenses, seu ad clerum, ad monachos & ad catholicam plebem, Orientales Episcopi narrant, se adversus Cyrillum, ejusque capitula duodecim adversus Nestorium vulgata, exacerbatos quammaxime fuisse, ac Cyrillum, ac Memnonem arctissima custodia a Joanne detentos fuisse addit. Ejusdem argumenti est alia ad Acacium Episcopum Melitinæ Orientalium epistola, sicuti & altera Theodoreti ad Andream Episcopum Samosatenorum, nam ubique adversus Cyrillum & Memnonem querelæ ingeminantur, quod suis capitulis Cyrillus, Memnon vero cum reliquis eorumdem subscriptione catholicam fidem prodiderint, ac Nicænam damnaverint fidem. Quin tamen falso hæc adversus Cyrillum & ex præoccupata sententia in Nestorii gratiam concepta jactarentur, vel ipse tragædiæ exitus declarabit.

Alia Orientalium epist. ad Antiochenos. *Lup. ut sup. cap. 18. pag. 58.*

49. Ut Chalcedonem pervenerunt legati tum Ephesinæ synodi, cum Orientalium, ibidem subsistere jussi sunt, eousque etenim discordiæ flamma creverat, ut periculum esset, ne seditio aut tumultus fieret. Quare eos Imperator CPolim ingredi prohibuit, & ut Chalcedone expectarent jussit, quo cum Orientalium legati pervenissent, ad suos Epheso commorantes scripserunt: *Postquam Chalcedonem venimus: nam CPolim, neque nos, neque adversarii nostri intrare permissi sumus, propter seditiones bonorum monachorum*. Interea dum legati iter agerent, Nestorius Epheso Imperatoris jussu dimissus est, ut iret quocumque vellet, sua sede dejectus, & urbe Regia exclusus; quod quantum Catholicis lætitiæ, tantum Orientalibus mœroris attulit; hinc iidem ad suos scribebant: *Fa-*

Chalcedone legati sistere jussi.

Tom. 3. pag. 731.

Jesu Chr. an. 431. *ma accepimus, quod ante octo dies ... Dominus Nestorius ab Epheso dimissus sit, ut eat, quo libet. Unde valde doluimus; quandoquidem ea quae illicite, & absque judicio facta sunt, jam robur habere videntur. Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen initaros, & certare velle ad mortem usque &c.* Hæc Theodoretus, aliique Orientalium legati Chalcedone commorantes, pro Nestorio tanquam pro aris & focis certare parati.

Epist. dimissoria ad Nestorium. *Apud Lupum tom. 7. p. 51.*

50. Ad Scholasticum Imperatoris Eunuchum scripserat Nestorius, nil sibi optabilius fore, quam ad monasterii quietem, unde ad Episcopatum vocatus fuerat, redire; si id maxime tranquillitati pacique Ecclesiæ conciliandæ expediret; cui Præfectus prætorii Imperatoris etiam nomine rescribens, ut Ephesо quidem excederet, & ad monasterium suum rediret, potestatem fecit, cui etiam, ut vehicula publica, & annonam, ad iter agendum, permisit. Nestorius vero his acceptis, se jussis libentissime paruisse, datis ad Præfectum Prætori litteris, testatus est: *Suscepimus tuæ magnitudinis litteras*, inquit, *in quibus cognovimus a piissimo, & omni laude dignissimo Imperatore præceptum, ut nos in monasterio degeremus, & decreti donum famus amplexi. Nihil enim nobis amplius honorabile est, quam pro pietate remotio*, sic superbus homo pro pietate se certare putabat, dum pro hæresi tuenda totum commoverat Orbem.

Nestorii epistol. adPræfectum Præt.

Theodosius utriusqueparris Episcopos Chalcedone audit. *Tom. 3. pag. 731.*

51. Imperatoris jussu Chalcedone substiterant utriusque partis legati, illius adventum præstolaturi, quo die quarta Septembris advenit, unde Orientales ad suos Ephesо commorantes: *Expectamus hodie*, inquiunt, *hoc est undecima mensis Gorpiaei transiturum pientissimum nostrum Regem ad Rufinianum, & illic causam auditurum*. Erat Ruffinianum amenissima villa a Ruffino Præfecto constructa prope Chalcedonem Arcadii Imp. tempore. Theodosius itaque cum Chalcedonem transfretasset, Orientales primum sæpius ad se vocatos multa cum benevolentia excepit, multaque patientia audivit; unde iidem, quasi jam victoriam obtinuissent, hæc ad suos Ephesо scribere non dubitarunt: *Per orationes vestræ sanctitatis fuit nobiscum Imperator noster collocutus. Et impetrato nutu divino, facto nunc convicimus interim contraria sentientes, ita ut omnia quidem nostra ab amico Christi Imperatore suscepta sint, &c.* Quinquies autem eos ad colloquium cum Imperatore

Epist. legatorumOrient.ad suos Ephefo. Lup. tom. 7. pag. 88.

tore admissos fuisse, iidem in altera ad socios suos Ephesο Legati testantur his verbis: *Quinto accessus nobis contigit, & quamvis multum de hæreticis capitulis discrepaverimus, juraverimusque sæpius pientissimo Regi &c.* Una cum epistolis miserunt exemplar expositionis fidei, ut & ipsi eidem subscriberent. In eamdem rem, eodemque tempore Theodoretus, ex Orientalium legatis facile Princeps, ad Rufum Episcopum longiorem dedit epistolam, qua de gestis hactenus cum Imperatore certiorem reddidit; ac fidei expositionem, & refutationem capitulorum Cyrilli Imperatori oblatas misit, ac ut pro fide pietateque certaret, seu pro Nestorii hæresi, & persona, enixe hortatur.

JESU CHR. AN. 431. Tom. 3. pag. 745.

Tom. 3. pag. 735.

52. De tam prospero rerum suarum statu, continuo Orientales Ephesο detenti cum legatis suis gratulati sunt: *Quoniam didicimus*, inquiunt, *vestros labores pro religione, cum divina Regis nostri Christum amantis, & pientissimi cognovimus experientia, dominum Jesum Christum ecclesias suas non derelinquere, qui sane & vobis orthodoxis decentem gratiam exhibuit, adversariosque multo rubore confudit &c.* Interea, ut adversus Cyrilli gesta, & scripta certarent, hortantur, eo etenim usque Cyrilli capitula aversabantur, ut hæc subdiderint: *Parati enim sumus prius mori, quam suscipere unum ex hæreticis Cyrilli capitulis*. Litteris suis libellum Imperatori offerendum addiderunt, quo gratias plurimas pro favore suis præstito reddunt, ac pro Nestorii restitutione, & Cyrilli condemnatione plura addunt, humillimis precibus deprecantes: *Unde oramus*, inquiunt, *& ante vestigia vestra provolvimur, ut nos cum longanimitate humiliantes vestræ pietati suscipiatis, & juste petentes de persona offensa*, idest Nestorio deposito, *ab his, qui receperunt hæretica capitula Cyrilli Alex., & in Deum ipsum impie egerunt*.

Orientalium epist. ad legatos suos. Concil. tom. 3. pag. 743. Lup. tom. 7. cap. 28. pag. 93.

Orientalium libellus adImperat. Pag. 744. Apud Lup. p. 94.

53. Etsi quinquies multa cum clementia Orientales audierit Imperator, non eo tamen usque eorum factioni studuit, ut aut tam prospera sibi blandiri possent, aut gesta hactenus a catholicis irrita fecerit; quin ab oecumenica synodo statuta inconcussa servari voluit; unde Theodoretus in epistola ad Alexandrum Hierapolitanum Episcopum inter cetera narrat: *Nullum humanitatis, nullum asperitatis, nullum adhortationis, nullum declamationis genus omisimus, quo apud pientissimum Regem, & illustre consistorium non simus usi, testificantes*

Theodosius Imp. catholicæ fidei patrocinatur.

Pag. 731.

JESU CHR. AN. 431. *cantes coram Deo, qui omnia videt, & Domino nostro Jesu Christo, qui judicaturus est Orbem in justitia, & Spiritu Sancto, & electis ejus Angelis, ne contemnatur fides, quæ ab his, qui hæretica dogmata suscepere, & his subscribere ausi fuere, adulteratur: & ut præcipiatur solum exponendam sicut in Nicæa, & abjiciendam superinductam hæresim ad damnum & perniciem pietatis: & usque in hodiernum diem nihil efficere valuimus &c.* Nestorii autem nomen Imperatori, & aulicis adeo exosum fuisse addit, ut ne audire quidem illud sustinerent: *De amico autem*, subdit, idest de Nestorio, *sciat tua sanctitas, quod si quando ejus faceremus mensionem, vel apud illustre consistorium, defectionis notabimur: tantæ sunt eorum, qui intro sunt, erga illum inimicitiæ, & hoc est molestissimum. Pientissimus Rex, præ omnibus aliis aversatur nomen, manifeste dicens, de hoc mihi nullus loquatur!* Orientales etiam id maxime angebat, quod ecclesiis, tanquam excommunicati & depositi, prohiberentur, ac in domibus conventus agere cogerentur: *In aula enim maxima quatuor habente porticus multitudo congregata fuit, & nos superne concionabamur e suggestu prope tectum*, ait Theodoretus in relatione de gestis Chalcedone ad Alexandrum Hierapolitanum Episcopum, qui & subdit maxima cum voluptate a populo auditum fuisse, ita ut usque ad horam septimam non discesserit; Clerum tamen & monachos sibi suisque infensos fuisse non dissimulat, ita ut dum ex Rufiniana villa domum redirent, lapidibus etiam infectati fuerint, & vulnerati.

Pag. 732.

Theodoreti colloquium cum Imperatore. Lup. cap. 30. pag. 101.

54. De colloquio cum Imperatore inito hæc subdit: *Agnovit autem Imperator, quod multitudo congregaretur ad nos, & solis nobis colloquens ait: Agnovi quia Collectas extraordinarias facitis. Ego vero dixi ei: Quoniam dedisti fiduciam cum venia, audi. Nunquid justum est, ut illi, qui quidem hæretici & excommunicati sunt, ecclesiastica Ministeria peragant, nos vero, qui pro fide certamen habemus, & propter hoc eos communione privavimus, in Ecclesiam non intremus? Ille inquit: Et ego quid faciam? Respondi ergo ei: quod fecit hic, qui nunc Magister est, quando erat Comes Largitionum tuus, dum venisset ad Ephesum. Inveniens enim quod illi Missas quidem facerent, nos minime, compescuit eos dicens: Quia nisi inter vos pax fuerit facta, uni parti Collectam celebrare non sinam. Et oportebat, Pietas tua episcopo præsentis loci præciperet,*

Digna Imperatoris sententia.

peret, ut nec nobis nec illis Missas tenere concederet, donec conveniremus ad pacem, ut justum decretum tuum innotesceret universis. Ad hæc respondens dixit: Ego episcopis imperare non possum. *Respondi igitur ego: Ergo nec nos imperet aliquid; & accipimus Ecclesiam, celebramusque Collectam, & cognoscet Pietas tua, quia multo plures nobiscum sunt, quam cum illis. Super hæc vero diximus ei: Quia Collecta nostra nec lectionem sanctarum Scripturarum habuit, nec oblationem. Solas vero litanias pro fide & vestro Imperio fecimus; Et pro Religione pios sermones. Approbavit ergo, & nunc usque id non probibuit fieri.*

Theodosius catholicis favet, Orientalium in Cyrillum querelæ.

55. Dum inter spem, metumque de causæ suæ exitu incerti essent Orientales, repente omni spe exciderunt. Nam ut CPolim reversus est Theodosius, Ephesinæ synodi legatos illuc vocavit, ut in locum depositi Nestorii Episcopum ordinarent, Orientalibus vero jussit, ut Chalcedone expectarent, quo nuncio, tanquam fulmine percussi, totum, si fieri potuisset, Orbem querelis suis commovere conati sunt, ac ad usitatas reorum accusationes conversi, subitaneæ mutationis auctorem Cyrillum fecerunt, quasi pecunia sua Aulicos, & præcipue Imperatoris Eunuchum corruperit, ut jam antea Orientalium legati ad suos scribere non erubuerant: *Sic enim poterit Ægyptius*, idest Cyrillus, *omnes excæcare muneribus suis*. Acacius etiam Berrhæensis Episcopus ad Alexandrum Hierosolitanum Episcopum scribens, Cyrilli pecunia factum fuisse, ut veritas & justitia violaretur, aperte lamentatur: *Discussione facta coram piissimo & Dei amicissimo Imperatore nostro inter utrasque partes, dum omnia piissimus Imperator cum Orientalibus sentiret ac diceret, multa pecunia, quam dedit Cyrillus, pro peccatis nostris obruit veritatem. Nam postquam mortuus est Scholasticus Eunuchus, piissimus Imperator res ejus inquirens, & aurum, quod reliquerat, infinitum, invenit Hypomnysticum continens, quia multas auri libras acceperit a Cyrillo. Et vero aurum tradebatur a Paulo quodam, filio fratris Cyrilli Alexandrini, qui illic Comes erat Consistorianorum; præter alia munera, quæ in variis speciebus sunt diversis oblata personis*. Hæc & alia venerabilis quidem ætate, olim etiam meritis clarissimus Acacius, qui pro ecclesia multos hactenus sustinuerat labores, a Theodoreto & Cyrillo multis alias laudibus exornatus, nunc vero Nestorianorum factio-

Lup. cap. 41. pag. 118.

ni

Jesu Chr. an. 431. ni implicatus, ac præjudiciis abreptus, a recta paulisper erravit via, in quam deinde cum Joanne Antiocheno, Theodoreto, aliisque paulo post rediit, ut suo loco dicturi sumus.

Orientalium libelli & querelæ ad Imp.

56. Cum Ephesinæ sinodi legatos CPolim vocatos fuisse audierunt Orientales, se Chalcedone derelictos causa excidisse suspicati, plures ad Theodosium libellos obtulerunt, rogantes præcipue, ne in Nestorii locum alius ordinaretur, antequam dogmata examinarentur, alioquin schismata in ecclesia futura comminabantur. Tres porro in eam rem extant Orientalium libelli, in quibus omnibus, tum adversus Cyrillum, ejusque capitula querelæ ingeminantur, ac de injuria sibi illata conqueruntur, ac futurum inde schisma denunciant: *Illos quidem, qui accusantur hæresis*, inquiunt, *& quorum quidam quidem propter hoc a nobis damnati sunt, alii vero excommunicationi subjecti, qui etiam nunc jam sub alia Regula obnoxii sunt, ad Civitatem venire præcepit, & Sacerdotii ministerium gerere, & Episcopum consecrare; nos vero, qui certamen pro pia fide suscepimus, & omne periculum pro rectis elegimus sustinere dogmatibus, nec Urbem jussit intrare, nec propugnare pro fide, dum expugnatur ab aliis, neque pro dogmatibus rectis insistere, sed nec ad propria saltem redire concessit. Et sumus Chalcedone anxii, & coarctati, gemimus de schismate, quod contra Ecclesiam meditantur. Hujus rei gratia, tamquam qui nullum responsum potuimus obtinere, necessarium duximus Pietatem vestram per has litteras edocere in conspectu Dei, & Christi ejus, & Sancti Spiritus, quia si quis ante restitutionem rectorum dogmatum fuerit ordinatus ab his, qui hæretice de fide sentiunt, omnem necesse esse Ecclesiam separari, scindentibus se se & Populis, & Cleris, & contra invicem collidentibus*; multos deinde una secum consentire addunt: *Multi sunt, qui pro fidei veritate certant. Tam nos Orientalis Diæcesis universi, & quæ nobiscum sunt cunctæ Provinciæ ex Ponti, atque Asiæ, ac Thraciæ regione, Illyricique, & Italiæ. Nec enim ulli Episcopi his Cyrilli dogmatibus acquiescere patientur, qui etiam vestræ Pietati Codicem Beatissimi Ambrosii direxerunt, contraria huic, quæ nunc pullulat, culturæ edocentem. Ut igitur tale nil fiat, nec amplius vestra Pietas æstuetur, quæsumus, deprecamur, rogamus, ut ante Ordinationem non fieri sanciatis, nisi formam susceperint, quæ ad Orthodoxiæ pertinent fidem, propter quam & con-*

Apud Lup. cap. 32. 34. 35. p. 111.

& congregavit nos amatrix Christi Summitas vestra . Jesu Chr. An. 431.

57. Duobus libellis Orientalium nil responsi datum est, nisi facultas legatis, qui Chalcedone substiterant, ceterisque qui Epheso remanserant, ad suas ecclesias redeundi, quod & ceteris etiam Ephesinæ synodi Episcopis concessum fuerat, ac synodum solutam fuisse nunciatum est: *Quoniam vero*, ait Imperator in suo in eam rem dato rescripto, *neque uniri vos possibile factum est, nec ad reddendam rationem de his circa quæ dubitatio est, venire voluit Venerabilitas vestra, decrevimus, ut Orientales Episcopi ad suas Patrias & Ecclesias revertantur, & synodus Ephesina solvatur. Ita videlicet ut Cyrillus intret Alexandriam, & Memnone in Epheso permanente. Hoc enim significamus vestræ Religiositati tantummodo, quod quandiu vivimus, Orientales adjudicare non possumus. Coram enim nobis nulla ex parte convicti sunt. Si igitur ulla pacis remansit intentio, hanc potius eligentes nobis absque contentione rescribite. Alias de profectione vestra mox ad ista, quæ scripsimus, cogitate.* Tam miti agendi ratione ab Imperatore adhibita, exasperati magis, quam placati sunt Orientales, atque ideo tertio contestati sunt, veteres non solum adversus Cyrillum querelas texentes, sed plura etiam Imperatori ipsi multa cum temeritate objicientes: *Non ad hæc evocationem vestræ pietatis speravimus perventuram. Vocati enim sumus honorifice, sicut evocari ab Imperatore convenit Sacerdotes. Et evocati ad fidem, & confirmationem fidei Sanctorum Patrum, juste Pio Imperatori obedientes advenimus: Et dum venissemus, neque ab Ecclesiastica recessimus consequentia, neque vestra Constituta contempsimus. Sic conversati sumus a die, qua in Ephesum venimus, usque hodie vestrorum nutuum secutores. Verum nihil nos circa præsentem vitam, sicut apparet, adjuvit custodia ordinis boni, magis vero, ut videmus, etiam validissime nocuit. Nam nos quidem, qui ea usi sumus, usque præsens in Chalcedone detenti degimus, vix tandem vero nunc dimissi sumus, ut ad propria redeamus; qui vero omnia confuderunt, & turba compleverunt Mundum, & contendunt Ecclesias separare, ac pietati evidenter obsistunt, quæ Sacerdotum sunt gerunt, & utuntur Ecclesiis, & illicite speratæ Ordinationis, ut putant, obtinent firma promissa. Et ea, quæ ad pauperum offeruntur inopiam, expendunt seditionariis suis. Deum certe non illis solis, sed etiam nobis Imperator.*

Tertia Orientalium contestatio ad Imperat.

Lup. cap. 33. *pag.* 100.

Lup. cap. 35. *pag.* 113.

Jesu Chr. an. 431. *rator. Pars enim non parva tui Oriens exiſtit Imperii, in qua ſemper recta fides effulſit &c.* Neque adhuc his contenti, paulo poſt hanc conteſtationem addiderunt: *Si vero poſt hanc noſtram deprecationem, & coram Deo commonitionem non acquieverit Pietas veſtra, nos & pulverem pedum noſtrorum excutientes, cum B. Paulo clamabimus: Mundi nos ſumus a ſanguine omnium.* Non *enim quievimus nocte & die, ex quo in iſtam benedictam ſynodum venimus, & Imperatorem, & judices, & milites, & Sacerdotes, & laicos conteſtantes, ne fiant traditæ a Patribus fidei proditores.* Antequam vero Chalcedone excederent Orientalium legati, Theodoretus, & Joannes Antiochenus, pertinaciæ ſuæ, & obſtinationis, in tuenda Neſtorii cauſa monumenta reliquerunt, dum ſermone habito, ut Neſtorii fautoribus valediceret, in Epheſinos Patres, qui Neſtorium depoſuerant, virulenti ſtylo inſectatus eſt Theodoretus, atque inter cetera: *Chriſtus, propter quem Propontidis undas navigare præſumitis, ut noſtram vocem audire poſſitis, imaginem vocis eſſe putantes veſtri paſtoris*, ideſt Neſtorii, *concupiſcitis enim delectabiles melos audire veſtri paſtoris, quem compaſtores ejus calamorum, ſicut arbitrantur, ſubſcriptionibus peremerunt*, cujus caſum multis verbis lamentatur. Theodoreti ſermonem excepit Joannes, qui auditores receſſurus ſalutans, eos ad perſeverantiam in ſuſcepta Neſtorii tutela excitat, & catholicos calumnioſe exagitans, quaſi patibilem Deitatem dicerent, ut depoſitum fidei a patribus traditum ſervarent, etiam atque etiam rogat.

Act. 20.

Lup. cap. 36. p. 115.

Neſtoriana hæreſis & Pelagiana ab Epheſinis Patribus condemnata.

S. Proſper carm. de ingratis verſ. 67.

58. Etſi diſſidentibus Patribus ſoluta ſit ſynodus, Neſtoriana tamen hæreſis condemnata fuit, non ſolum a majori ſaniorique Epiſcoporum numero; ſed etiam ab iis, qui hactenus pro Neſtorio, tanquam pro aris & focis certaverant. De Theodoreto infra conſtabit, qui errore facti ductus Epheſinis Patribus adverſatus eſt, non credens ea fuiſſe Neſtorii dogmata, quæ vel negabat interrogatus, vel ſermone tegebat. Pelagianam quoque hæreſim una cum Neſtoriana ab eadem Epheſina ſynodo damnatam fuiſſe, teſtatur ſanctus Proſper his verſibus:

Præ-

Prætereo quanto fuerit bene mota tumultu
Clara Ephesos, non passa suis consistere tectis
Vasa iræ, & mortis flatus, & semina mortis.

Quamobrem utrisque hæresibus commune Epitaphium his versibus dicavit:

Nestoriana lues successi Pelagianæ,
Quæ tamen est utero progenerata meo.
Infelix miseræ genitrix, & filia natæ,
Prodivi ex ipso germine, quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
Congrua celandi tempora non habui.
Et consanguineæ post tristia vulnera fraudis,
Aspera conserui prælia fine pari.
Me tamen una dedit victam sententia letho &c.

59. Post damnatam hæresim, cum post Nestorii depositionem quadrimestre transiisset, ab Episcopis qui CPoli aderant, & Ephesinæ synodi legatis, illuc ab Imperatore vocatis, octavo Kal. Novemb. seu die 25. Octobris, quæ in Dominicam incidit, Maximianus CPolitanus Episcopus est ordinatus. In ejus quidem ordinatione nonnihil dissidii exortum est, cum Philippum nonnulli, plures vero Proclum nominarent. At cum plerique, quorum maxima erat auctoritas, obstitissent, ac canones obstare dixissent, ut is qui alterius ecclesiæ Episcopus fuerat designatus, ut Proclo acciderat, in aliam transferretur ecclesiam, tandem communi omnium suffragio Maximianus in Nestorii locum electus & ordinatus fuit; vir quidem a primæva ætate monasticam vitam professus, presbyter deinde ordinatus, probatæ fidei, pacis amator, & piis operibus impense intentus, dignior propterea Philippo & Proclo, etsi alioquin doctrina & pietate clarissimis; cujus ordinationem Orientalium, & Ephesinæ synodi Legatos probasse narrant acta concilii: *Cum septem & septem ex utraque parte Episcopi CPolim venissent, Imperator certo comperit, sanctam & œcumenicam synodum canonico legitimoque ordine in omnibus servato* Ne-

Maximianus CP. episc. ordinatur.

Socrat. lib. 7. 35. & 36.

Labb. tom. 3. pag. 1057.

Jesu Chr. an. 431.

Nestorium deposuisse. Itaque legatorum synodi sententia approbata, Orientales quidem condemnat, Nestorium vero exilio multat. Ii præterea qui ex sancta Synodo legati venerant, ibidemque sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ episcopum creent. Illi in Ecclesiam ingressi, Maximianum episcopum creant. Post hoc jussit Imperator, ut singuli episcopi ad suas provincias, & civitates revertantur. Remansit autem Joannes Antiochenus, cæterique episcopi qui partes illius tuebantur in separatione permanentes. (Ingressus autem est Cyrillus episcopus Alexandriam 30. die Octobris, Athyr tertia, & suscepit eum civitas cum multa exultatione & gloria.) Hactenus de synodi exitu, & Maximiani ordinatione acta, eademque Liberatus, & alii.

Liberat. cap. 7. pag. 28. Maximiani epist. ad Episcopos Epiri.

60. Post ordinationem suam Maximianus, ceterique Episcopi ob ejus ordinationem CPoli congregati, litteras ad primarum sedium Episcopos dederant, de Nestorii depositione, deque Maximiani in ejus locum ordinatione, atque ut a Nestorianorum fraudibus, & communione caverent, admonuerunt: *Æquum judicavimus*, inquiunt, *simulatque sanctissimus Deoque per omnia charissimus dilectissimus Maximianus magnæ civitatis episcopus institutus est, has litteras una cum eo ad vos transmittere; quo statum, artesque illorum perspectas habentes, ipsos ipsorumque communionem aversemini*, hisque synodicas Ephesini concilii litteras addiderunt, *ut ex illis certiores reddamini de iis, quæ contra schismaticos, & Nestorianos decreta sunt, & qualis item pœna illis constituta est, qui cum ipsis communicar[illegible]sumpserint*. Hæc & alia, quibus post Maximianum subscripsere Juvenalis, Arcadius, Flavianus, Firmus, Theodorus, Acacius, Evoptius, Daniel, & Philippus Cælestini Papæ legati.

Concil. tom. 3. pag. 1060.

Maximiani epist. ad Cyrillum, & ad Cælestinum Papam. Tom. 3. pag. 1061.

61. Proprias etiam ad Cyrillum Maximianus dedit epistolas, quibus eum tanquam fidei fortissimum pugilem & confessorem laudat. Alias quoque una cum synodica, & altera Imperatoris ad Cælestinum Papam, per Joannem Presbyterum, & Epictetum Diaconum misit, quæ etsi non extent, earum tamen memoria superest in epistola Cælestini Papæ anno sequenti ad Theodosium Imp. data, qua se die Natalis Domini eas accepisse testatur his verbis: *Religiosos filios meos Joannem Presbyterum, & Epictetum Diaconum, tantæ rei nuncios, cum totius Ecclesiæ gratulatione suscepimus, & lectis in tota christianæ plebis congregatione apud Beatissimum Apostolum*

stolum Petrum vestræ pietatis apicibus, Deo nostro pro vobis vota persolvimus. Ita enim ad nos agente Domino pervenerant, ut eam diem, quo celebramus Christi Dei nostri Natalem secundum carnem, cui quæstio inferebatur, concurrerent, & impietatem convicti universa congregatio confutaret.

JESU CHR. AN. 431. *Cælest. epist. 12. apud Coutan. pag.* Orientalium conatus post synodum.

62. Interea Orientales, qui Epheso, aut Chalcedone hactenus substiterant, postquam Maximianum in Nestorii locum ordinatum fuisse acceperunt, Regiam urbem ingredi peroptassent, ut Imperatoris aures querelis suis iterum fatigarent, aut turbas in plebe excitarent; at ea exclusi sunt, ut Acacius Berrehænsis in epistola ad Alexandrum Episcopum narrat: *Maximianus vero Orientalibus CPolim non permisit intrare*; quare ira furoreque ardentes, ad sua redierunt, epistolis suis, & scriptis Orbem commovere conati, ut testes sunt epistolæ Joannis Antiocheni, Acacii, & Theodoreti Cyrensis Episcopi. Hic etenim qui ante synodum Joannis Antiocheni impulsu Cyrilli anathematismos confutaverat, ut in Orientem rediit, instigante Diabolo, ut ait Mercator, opus conscripsit adversus sanctum Cyrillum, & adversus Ephesinam synodum cui Pentalogii nomen, utpote quinque libris distinctum, dedit, in cujus præfatione scribendi occasionem sic explicat: *Priusquam conventus apud Ephesum celebraretur, duodecim capitulis strictim aperteque restitimus, ut præscius horum fieret intellectus, etiam studiorum & rationis expertibus. Quia vero se manifestum, qui ista protulit, in concilio declaravit, & plures ex iis, qui corruerant, imperiti potius, nec ulla dogmatis imbuti notitia, pia hæc arbitrati sunt, operæ pretium visum est, iterum contra niti, sermonemque distendere, & succisam blasphemiam multipliciter confutare, ut ignorantibus evidentius approbemus, quemadmodum Evangelicis declararentur adversa, quæ nunc ab istis maxime proferuntur &c.* Hactenus Theodoretus in præfatione ad quinque libros adversus Cyrillum, ejusque anathematismos, post Ephesinam synodum editos, quorum fragmenta tantum a Garnerio edita supersunt.

Lup. ut sup. pag. 128. cap. 41.

Apud Lup. p. 119., & 122. 128. & seqq.

Theodor. præfat. in libros Pentalogii. *Garner. præf. pag. 43.*

Garner. part. 2. in Mar. pag. 267.

63. Eosdem Cyrilli anathematismos adversus Nestorium vulgatos, & adversus fidem ab Ephesina synodo propugnatam stylum acuerunt ex Orientalibus alii, inter eos præcipui Andreas Samosatenus Episcopus, qui Orientalium nomine Cyrilli anathematismos confutavit; quare Cyrillus antequam synodus

Libri Eutherii Thianensis Episcopi, & Andreæ Samosatensis. *Apud Garner. part. 2. pag. 132.*

Jesu Chr. An. 431. Pag. 178.

dus Ephesina solveretur, Apologeticum scripsit, quo seipsum ac Fidem catholicam vindicavit; alteraque Apologia Theodoreti scripta confutaverat: primam apologiam adversus Orientales inscripsit, alteram adversus Theodoretum, quam Evoptio Episcopo misit ac dicavit. Post Ephesinam synodum vero, Orientalium causam, seu Nestorianorum patrocinatus est Eutherius Thynensium Episcopus in libro viginti capitibus distincto ad Eusthasium Parnassi Episcopum dato, inter opera Athanasii olim vulgato, quo de vi sibi suisque Imperatoris nomine illata conqueritur, quæ sane solitæ fuerunt Orientalium, quin & hæreticorum omnium querelæ; sicque dissociatis, exacerbatisque animis discesserunt Orientales, atque ad sua redierunt, ut vix ullus ex Ephesina synodo fructus appareret. At paulo post remisso aliquatenus contentionis æstu, cum in Ephesinam fidem totus Orbis consentiret, impellente etiam Theodosio Imp., pax tandem & concordia inter Orientales, & maxime cum Joanne Antiocheno, Theodoreto, aliisque renovata ac firmata est; ac qui in tuendo Nestorii dogmate obstinatiores fuerunt, ab Ecclesiæ communione perpetuo disjuncti remanserunt, ac Nestorianorum sectam & hæresim efformarunt; de quibus non semel infra sermo fiet.

Cælestini Papæ epist. ad Episcopos Galliæ. Cousten. pag. 1185.

64. Dum Orientales ecclesiæ ob Nestorianam hæresim adhuc turbatæ essent, in Galliis Massiliensium Presbyterorum nonnulli adversus Augustini doctrinam oblatrare non cessabant, quos cum Prosper & Hilarius, aut verbis, aut scriptis ad saniora consilia revocare non potuissent, in sancti Augustini, & Augustinianæ doctrinæ patrocinium Apostolicæ sedis auctoritatem implorarunt; Romamque profecti effecerunt, ut Cælestinus Papa, datis ad Galliæ Episcopos litteris, eos muneris sui admoneret, ac ut Augustini obtrectatores auctoritate sua comprimerent. De eodem argumento interrogatus alias Cælestinus Tuentio Episcopo ita responderat, ut facile sopiri quæstio potuisset. In hac autem ad Galliæ Episcopos epistola eosdem aperte arguit, quod Presbyteris talia obloquentibus silentium non indixissent, ac in Augustini laudem hæc inter cetera adnotat: *Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec umquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor adspersit: quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter magistros optimos etiam ante a meis semper decessoribus haberetur.*

tur. *Bene ergo de eo omnes in communi senserunt, utpote qui ubique cunctis & amori fuerit & honori; unde resistatur talibus, quos male crescere videmus*. Hæc aliaque Cælestinus ad Semipelagianos in Gallia comprimendos, quorum tanto erat tentatio major, aut error periculosior, quanto iidem Augustinianæ doctrinæ obtrectatores eruditione, vitæque sanctitate præstabant. Epistolæ Cælestini capitula quædam adversus Pelagianos errores ab Apostolica sede, ab Africanis conciliis probata, adjuncta erant. Horum auctor Cælestinus Papa a veteribus dictus est, atque apud Dionysium exiguum, aliosque canonum collectores, post Cælestini epistolam inserta erant; Prosperi tamen, aut ignoti auctoris ea esse non est dubitandum, ac ipsa præfatio Cælestino Pontifici nequaquam inscribenda esse indicat. Horum summa hæc est: quod Adam omnes homines læserit, nec quemquam nisi Gratia posse salvari. Quod nemo sit bonus suis viribus, nisi participatione ejus, qui solus bonus est: quod nisi gratia Dei continua juvemur, insidias Diaboli superare non possumus: quod per Christum libero bene utamur arbitrio: quod omnia Sanctorum merita dona sint Dei: quod omnis sancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex Deo sit: quod Gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiam, ne committantur, adjuvat, præstatque vires, ut lex impleatur, non, sicut ait Pelagius, facile, quasi sine Gratia Dei difficilius possit impleri: quod præter statuta sedis Apostolicæ omnes orationes Ecclesiæ Christi Gratiam resonant, qua genus humanum ab æterna damnatione reparatur: quod gratiam Dei etiam baptizandorum testetur instituta purgatio, cum exorcismis, & exsufflatione spiritus ab eis abiguntur immundi: quod profundiores quæstiones nec contemnendæ sint, nec penitus asserendæ. De horum capitulorum auctore in varias ut diximus sententias abierunt eruditi, quorum plurimi post Baronium Prospero inscripserunt; ut apud Norisium videre est. Quesnellus Leonem Magnum Pontificem horum capitulorum auctorem fuisse ex styli similitudine contendit, multisque conjecturis adstruere conatur. Quesnelli tamen opinionem, non solum Anthelmus, sed etiam Ballerinus protinus evertunt, ac confutant, ad quos, ne longiores simus, lectores nostros amandamus, atque ea capitula, aut Prospero aut ignoto auctori inscribenda esse censemus. Apostolicæ tamen, & Rom. ecclesiæ fidem de necessitate, & efficacia divinæ

Noris. vindic. Augu. cap. 8., & dissert. 3. de scrup. avulsis.
Anthel. de operibus S. Leonis dissert. prima.
Baller. tom. 2. op. S. Leon. pag. 719.

Jesu Chr. An. 431. vinæ gratiæ eadem continere exploratissimum est, ut ex dicendis infra, cum de Semipelagianorum erroribus sermo fiet, apertius constabit.

Prosperi elogium de Cælestini epistol.

65. De eadem Cælestini epistola ad Episcopos Galliæ agens S. Prosper, qui ejusdem scribendæ cum Hilario auctor fuerat, adversus Collatorem, seu Cassianum scribens, observat, omnem adversus Augustini doctrinam obtrectandi licentiam ademptam fuisse, etsi aperte Augustini libros non recensuerit, adversus quos obmurmurare non licebat, cum luce clarius esset, eos præsertim probasse, quos S. Doctor adversus Pelagianos conscripserat. Hinc post multa addit: *Agnoscant calumniatores, superfluo se objicere, quod his libris non speciale neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur: Apostolica enim sedes, quod a præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit, laude non dividit*. Cælestini epistolæ meminit etiam Photius; Vincentius vero Lirinensis de eadem epistola agens, miro prorsus modo ejusdem sententiam pervertit, nam quæ Sanctus Pontifex adversus Semipelagianos scripserat, ea adversus Augustinianæ sententiæ propugnatores mira temeritate detorquet, de quibus plura apud Norisium videri possunt.

Cod. 53. pag. 19.

Noris. hist. Pelag. lib. 2. cap. 11.

Palladii in Hiberniam legatio, & Episcopatus.

66. Anno 429. ad Pelagianos in Brittannia debellandos, Palladium diaconum cum sanctis Episcopis Germano Antissiodorensi, & Lupo Trecensi transisse suo loco vidimus; hoc anno Episcopali dignitate auctus, a Cælestino Pontifice in Hiberniam idem Palladius missus est, ut in Chronico narrat Prosper: *Ad Scotos in Christum credentes ordinatur a Papa Cælestino*, & primus Episcopus mittitur; eademque venerabilis Beda. De gestis autem a Palladio in Scotorum conversione hæc in vita Patricii narrant scriptores ab Husserio relati, quorum unus, qui tribus libris acta Patricii exposuit, de hac legatione libro secundo refert: *Anno ab incarnatione Domini 430. Beatissimus Papa Cælestinus Archidiaconum Rom. ecclesiæ nomine Palladium ordinavit Episcopum, & ad Scotos convertendos ad Christum, Hiberniam ante Sanctissimum misit Patricium, traditis ei BB. Petri & Pauli, & aliorum Sanctorum reliquiis, veteris quoque & novi Testamenti voluminibus datis*; Scotorum tamen conversionem Patricio reservata erat, ut infra dicturi sumus, quare vix in Hiberniam appulerat Palladius,

Beda hist. Angl. lib. 1. 13. Asser. antiq. Britann. cap. 16. pag. 812.

dius, inde excedere coactus est, cum vix aliquos ad fidem convertisset, ac in itinere obiit, ut narrat auctor, qui Patricii vitam Hibernica lingua descripsit: *Cum in Laginiam advenisset Palladius, occurrens illi Rex illius gentis, inde eum expulit*; paucos tamen illic baptizavit, *ac tres fundavit ecclesiolas . . . & cum ad suos revertere statuisset, morbo correptus in terra Pictonum mortuus est*. Sed de Palladio hactenus, de Patricio vero, qui feliciori exitu in Hiberniæ Apostolatu eidem successit, opportuniori loco sermo fiet.

67. Hoc anno S. Paulinus Nolanus Episcopus, annum ætatis agens septuagesimum octavum, decimo Kal. Junii vivere desiit, cujus obitum his fere verbis narrat Uranius coævus, & oculatus testis in epistola ad Pacatum: Lethali itaque morbo correptus, die decimanona Junii, duo Episcopi Symmachus, & Benedictus Hydruntinus eum adierunt, quorum adventu recreatus vir Dei, benigne, amanterque eosdem excepit, ac ante suum lectum sacra exhiberi Mysteria jussit, ut una cum sanctis Episcopis oblato sacrificio, animam suam Domino commendaret. Sacris vero peractis, præsentes interrogavit, ubinam fratres ejus essent, cumque ex circumstantibus unus Episcopos, qui tunc aderant, demonstrasset, ille, nunc ego *fratres meos*, inquit, *Januarium, atque Martinum dico, qui modo mecum locuti sunt, & continuo ad me venturos se esse dixerunt*. Tum extensis ad Cœlum manibus, psalmum Domino decantavit: *Levavi oculos meos in montem, unde veniet auxilium mihi &c.* eoque finito a Posthumiano presbytero admonitus est, quod pro vestiendis pauperibus quadraginta solidos deberet, cui Paulinus leniter subridens ait: *Securus esto fili, crede mihi, quia non deerit, qui debitum pauperum solvat*. Non multo post de Lucania Presbyter, vel ab Exuperantio Episcopo missus, vel a clarissimo fratre ejus Ursacio affert solidos quinquaginta numeri, ex quibus decem manu sua Presbytero, qui eos attulerat, erogat, reliquos vero quadraginta mercatoribus, qui vestes pauperibus suppeditarant, distribui jubet. Expleto die, cum ad mediam usque noctem quieti se reddidisset, recrudescente laterum dolore excitatus, multisque medicorum ustionibus fastigatus, ad quintam usque noctis horam lassum pectus duxit. Adveniente luce, uti solebat, *matutinum ex ordine celebravit*. Orta die, Presbyteris, Diaconis, Clericisque exemplo Domini pacem

Paulini Nolani Episc. obitus.

Apud Murat. Paulini op. p. 127.

Psalm. 120.

pacem dedit. Vespera, *lucernariæ devotionis tempus agnoscens, extensis manibus, lenta licet voce: Paravi lucernam Christo meo, decantavit Domino. Circa horam quartam noctis, omnibus, qui aderant, sollicite vigilantibus, subito tam ingenti cellula ejus terræ motu concussa est, ut hi qui lectulo ejus assistebant, exterriti atque turbati ad orationem se jactarent, nihil tamen scientibus his, qui pro foribus consistebant: neque enim publicus ille, sed privatus in Cellula fuerat terræ motus. Tum ille Angelicis susceptus manibus, debitum Deo spiritum exhalavit.... Obiit Sanctus Paulinus Episcopus X. Kal.. Julii Basso & Antiocho Coss.* Hactenus Uranius Presbyter de Paulini obitu, quem scriptis suis sanctissimi, ac doctissimi viri commendarunt, Hieronymus scilicet in Oriente, Ambrosius in Italia, Augustinus in Africa, Prosper & Eucherius in Galliis, ut Gregorium Papam, aliosque recensioris œvi prætereamus, quorum catalogum Muratorius exhibet; quem etiam scriptis, epistolis scilicet & poematibus, nomen suum posteritati commendasse exploratum est.

De Paulini consulatu & captivitate. *Bar. an. 355. n. 1. Murat. Anecdota lat. dissert. 9. pag. 159. Pag. not. 53. ad an. 431. Dialog. lib. 3. cap. 1. Bar. an. 431. n. 193. Pag. ibid. Murat. dissert. 7. pag. 795. Chiflet. Paul. Illustr. Basna. an. 410.*

68. De Paulini gestis multa ab eruditis in controversiam vocantur, utrum scilicet consulatum ordinarium, aut suffectum obtinuerit vel honorarium; in ea tamen quæstione diu non immorabimur, etsi plura utrinque ab eruditis tradantur. Graviora sunt ea, quæ de Paulini captivitate narrat Gregorius Magnus, cum scilicet, vastantibus Campaniam Vandalis, magno charitatis æstu abreptum, in captivitatem pro redimendo viduæ filio sponte se tradidisse, ac in Africam ductum horto colendo destinatum. Cumque Regis mortem prædixisset, cognita tanti viri sanctitate, unacum ceteris Campaniæ captivis liberum dimiserunt, quæ sanæ cum historia hujus temporis conciliari vix possunt. Quæ autem in utramque partem proferri solent, apud Baronium, Chifletium, Pagium, Muratorium, Basnagium, curiosus lector inveniet.

F I N I S.

IN-

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR

Numerus primus paginam, secundus paragraphum indicat.

A

Hære-

Nesto-

N

O

P

R

S

Mace-

Zel-

Z

E R.

ERRATA		CORRIGE.
Pag. 28.	Scripturæ auctoritate	Scripturæ auctoritati
50.	*Siqua est aliu res*	*Siqua est alia res*
54.	*Pecuniæ redemit*	*Pecunia . . . . .*
58.	Bibliothecæ Petrum	Bibliothecæ Patrum
72.	Usus est ; elegantia	Usus est elegantia
74.	Conati sunt	Conatæ sunt
92.	Aut difficiores	Aut difficiliores
118.	De natura & gratiæ	De natura & gratia
ibid.	Curis destinaretur	Curis distineretur
119.	Tiennio post	Triennio post
152.	*Grudum convertit*	*Gradum . . . . .*
158.	Cum Origenistis ejebant	Cum Origenistis ajebant
168.	*A quu in totum*	*A qua . . . . .*
184.	*Ad Pontificem Zosimus*	*Ad Pontificem Zosimum*
185.	Fiiicem ait	Felicem . . . .
235.	Decem millum	Decem millium
241.	De Constantii decretum	Constantii decretum

F I N I S.

